



Über dieses Buch

Dies ist ein digitales Exemplar eines Buches, das seit Generationen in den Regalen der Bibliotheken aufbewahrt wurde, bevor es von Google im Rahmen eines Projekts, mit dem die Bücher dieser Welt online verfügbar gemacht werden sollen, sorgfältig gescannt wurde.

Das Buch hat das Urheberrecht überdauert und kann nun öffentlich zugänglich gemacht werden. Ein öffentlich zugängliches Buch ist ein Buch, das niemals Urheberrechten unterlag oder bei dem die Schutzfrist des Urheberrechts abgelaufen ist. Ob ein Buch öffentlich zugänglich ist, kann von Land zu Land unterschiedlich sein. Öffentlich zugängliche Bücher sind unser Tor zur Vergangenheit und stellen ein geschichtliches, kulturelles und wissenschaftliches Vermögen dar, das häufig nur schwierig zu entdecken ist.

Gebrauchsspuren, Anmerkungen und andere Randbemerkungen, die im Originalband enthalten sind, finden sich auch in dieser Datei – eine Erinnerung an die lange Reise, die das Buch vom Verleger zu einer Bibliothek und weiter zu Ihnen hinter sich gebracht hat.

Nutzungsrichtlinien

Google ist stolz, mit Bibliotheken in partnerschaftlicher Zusammenarbeit öffentlich zugängliches Material zu digitalisieren und einer breiten Masse zugänglich zu machen. Öffentlich zugängliche Bücher gehören der Öffentlichkeit, und wir sind nur ihre Hüter. Nichtsdestotrotz ist diese Arbeit kostspielig. Um diese Ressource weiterhin zur Verfügung stellen zu können, haben wir Schritte unternommen, um den Missbrauch durch kommerzielle Parteien zu verhindern. Dazu gehören technische Einschränkungen für automatisierte Abfragen.

Wir bitten Sie um Einhaltung folgender Richtlinien:

- + *Nutzung der Dateien zu nichtkommerziellen Zwecken* Wir haben Google Buchsuche für Endanwender konzipiert und möchten, dass Sie diese Dateien nur für persönliche, nichtkommerzielle Zwecke verwenden.
- + *Keine automatisierten Abfragen* Senden Sie keine automatisierten Abfragen irgendwelcher Art an das Google-System. Wenn Sie Recherchen über maschinelle Übersetzung, optische Zeichenerkennung oder andere Bereiche durchführen, in denen der Zugang zu Text in großen Mengen nützlich ist, wenden Sie sich bitte an uns. Wir fördern die Nutzung des öffentlich zugänglichen Materials für diese Zwecke und können Ihnen unter Umständen helfen.
- + *Beibehaltung von Google-Markenelementen* Das "Wasserzeichen" von Google, das Sie in jeder Datei finden, ist wichtig zur Information über dieses Projekt und hilft den Anwendern weiteres Material über Google Buchsuche zu finden. Bitte entfernen Sie das Wasserzeichen nicht.
- + *Bewegen Sie sich innerhalb der Legalität* Unabhängig von Ihrem Verwendungszweck müssen Sie sich Ihrer Verantwortung bewusst sein, sicherzustellen, dass Ihre Nutzung legal ist. Gehen Sie nicht davon aus, dass ein Buch, das nach unserem Dafürhalten für Nutzer in den USA öffentlich zugänglich ist, auch für Nutzer in anderen Ländern öffentlich zugänglich ist. Ob ein Buch noch dem Urheberrecht unterliegt, ist von Land zu Land verschieden. Wir können keine Beratung leisten, ob eine bestimmte Nutzung eines bestimmten Buches gesetzlich zulässig ist. Gehen Sie nicht davon aus, dass das Erscheinen eines Buchs in Google Buchsuche bedeutet, dass es in jeder Form und überall auf der Welt verwendet werden kann. Eine Urheberrechtsverletzung kann schwerwiegende Folgen haben.

Über Google Buchsuche

Das Ziel von Google besteht darin, die weltweiten Informationen zu organisieren und allgemein nutzbar und zugänglich zu machen. Google Buchsuche hilft Lesern dabei, die Bücher dieser Welt zu entdecken, und unterstützt Autoren und Verleger dabei, neue Zielgruppen zu erreichen. Den gesamten Buchtext können Sie im Internet unter <http://books.google.com> durchsuchen.



This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

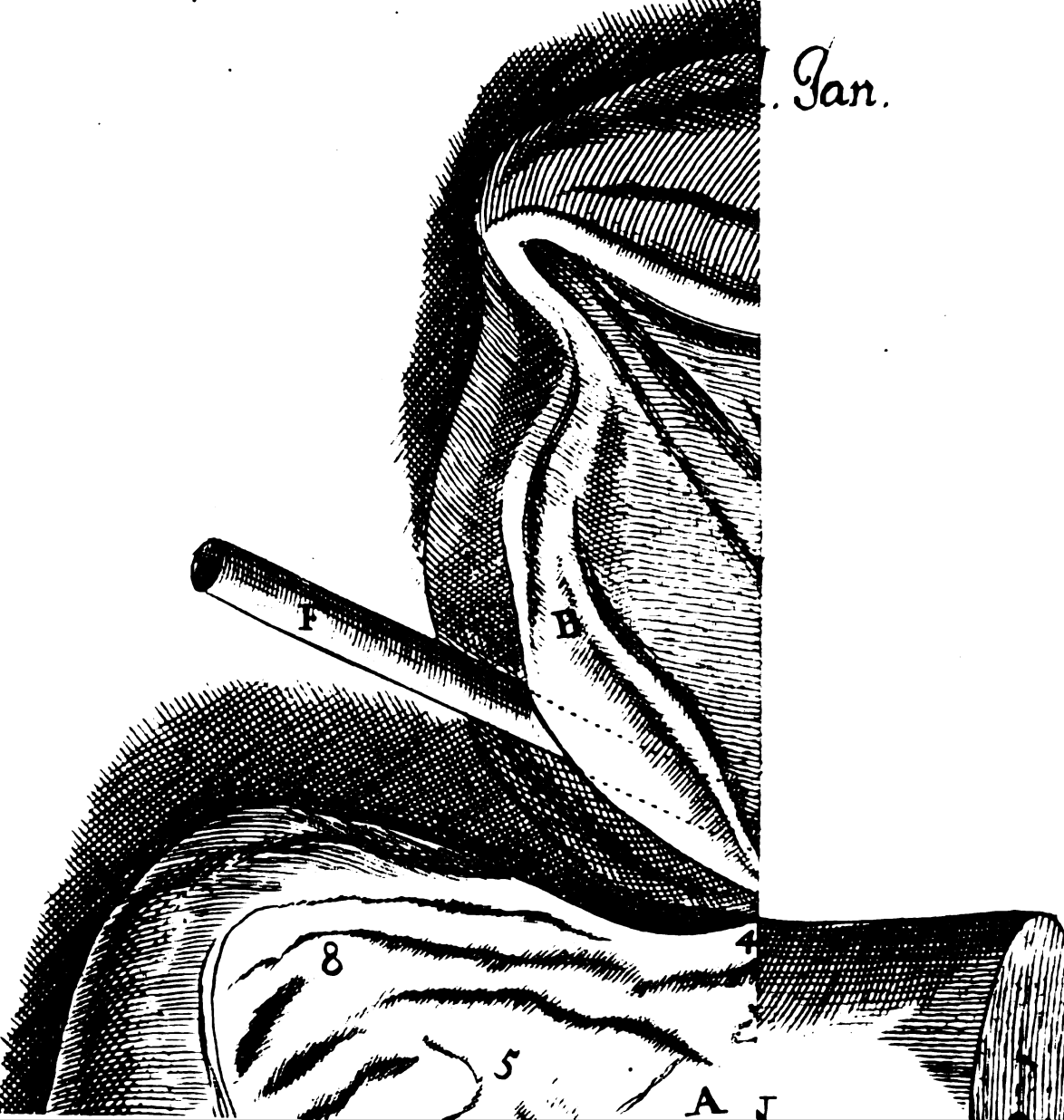
Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>



*Acta eruditorum Lipsiensia,
anno 1682 à 1776*

Hi 9585



UNIV



ENT



Digitized by Google

**ACTA
ERUDITORUM
ANNO
M DCCII**

publicata.

*Cum S. Cæsareæ & Regiæ Poloniæ
Majestatum privilegiis.*

L I P S I Æ.

Prostant apud **JOH. GROSSII** Hæredes,
**THOM. FRITSCIUM, & FRID.
GROSCHUE,**

Typis **CHRISTIANI Gözl.**
A. MDCCII.

N. I.
ACTA
ERUDITORUM,

publicata Lipsia
Calendis Januarii Anni M D C C I I.

THERMARUM PATAVINARUM EXAMEN, CUI
accessit Dissertatio de Fonte Lælio acido Recobarii. Scriptore
JOANNE GRATIANO Bergomensis, D.

Patavii, ex typographia Seminarii, 1701, in 8.
pl. 16,

Illustrissimi Herois Francisci Mauroceni, Venetiarum Principis, Gesta in Actis postris A. 1699, p. 97 & sequentibus recensuimus. Ex quo tempore nemo fortassis inter eruditos agit, cui de Johannis Gratiani, Viri Clarissimi, nomine & fama non constet. Is ipse enim est, qui, dubium stylo elegantiori an graviori judicio, disertissimos illos commentarios composuit. Pari omnino dexteritate modo laudatum Auctorem, qui eo tempore Historicum egit, in presenti opere physicos juxta & medicos labores suscipere, & felicissime expedire videmus. Hoc ipsum enim, quod de aquis agri Patavini medicatis sistit examen, nemo ante eum ordine ac methodo adeo accurata pertractavit. Et primum quidem de Thermis Patavinis quod attinet tractatum, octo eundem absolvit capitibus, quorum primum de thermarum descriptione agit & situ, (2) de origine fontium, (3) quomodo fontes simplicium aquarum medicati fiant, (4) de causa caliditatis fontium, (5) de vario aquarum medicatarum examine, (6) de minera thermarum Patavinarum, (7) de viribus, & quibus morbis conveniant, (8) de usu tam interno quam externo. Fontis Lælii autem examini peculiarem in calce operis impendit dissertationem, qua de situ, minera ac viribus ejusdem accuratissimo studio agit. Ex utroque jam, quæ notatu digniora visa sunt, summatim recensuimus.

A

Sunt

Sunt autem, uti *primum prioris tractatus caput* nos instruit, *septem* potissimum fontes thermas nominatas constituentes, quos Euganeis montibus Natura largita est. Antiquior cæteris fons Aponi, ab urbe quinque fere milliarum intervallo distans, cujus juxta scaturiginem collis vertici impositam tanta est caliditas, ut nullus aquæ propterea hoc in loco balneantibus sit usus, bene autem in subjectis locis, quo de industria derivatur, atque ubi, vi ardoris infracta, ea mensura ferverescit, quæ satis apte ægrotantium corpora admittat. Vix ultra milliare a thermalibus Aponi aquis, contra meridiem, S. Petri balneum dissitum est. Hujus conceptaculum paucis abhinc annis inopinato desidens tellus plurimum auxit, ingenti hominum multitudine vix amota, quam subtus ortum murmur eodem tempore perterrituerat. Præter calefcentiæ gradum, quo superne scaturiens humor, uti in Aponensi, multum infra collectum antecellit, satis conspicua in fundo coloris diversitas est: namque Orientem versus, æ vulgari colore non absimile cœnum videtur, & converso vero ita inficitur, ut æneum colorem representet. A balneo S. Petri non ultra quingentos passus tertium, quod Domus Novæ nuncupatur, distat. Multum hic aeris vitium, statioque intuta animantibus. Uberem hic etiam olim salis communis copiam erutam fuisse, non modica aquæ lacuna, conficiendi salis gratia parata, & prope hanc ædes a Joh. de Dondis extracta testantur, qui tamen locus, ejusdemque indiguitatis usus, his quidem temporibus tantum non exolevit. Montis Grotti thermales aquæ quartum in descriptione locum occupant, quas ab Aponensibus duorum millium passuum intervallum distant. Scaturiunt hæ ipsæ haud procul a sic dicto Ægrotorum monte in loco elatiori, circa quem plures hinc & inde ferventes rivuli prædeunt, subjectamque planitiem crebris in locis implent. Regio vero hujus loci, quemadmodum ubertate segetum ditior est cæteris, ita & innoxii aeris titulo enumerata loca multum antecellit. Patavio ad septem passuum millia digredienti aliud balneum, quintum in ordine, obviam fit, quod a D. Helenæ templo, adhuc dum extante, cognomen sumpsit. Humor ampla admodum scaturigine forme & vertice collis enascitur, adeo calidus, ut sine sensu doloris tangi non possit. Et licet paulum, ubi ab origine elongatur, deferverescat, passum tamen immo modica caliditas eidem inesse apprehenditur. Sextum a

S. Bar-

MENSIS JANUARIi A. MDCCII. 3

S. Bartholomæo nomen habet, & duodecimo ab urbe milliari situm est, ubi e collium lateribus scaturiens humor balneum constituit, Ipsi conceptaculi alveus hoc in balneo adeo coenosus ac pinguis balneantibus occurrit, ut licet non ultra duorum pedum altitudinem aqua superemineat, eidem corpora credere intutum penitus sit. His denique septimum accensetur, quod ab Orthono monte nomen atque originem traxit, utpote e quo calidissimus humor exiliens contingua montibus planitie excipitur; alia autem vix tepentis aquæ scaturigo ipsius montis fundamentis adnascitur, prope quam Deiparæ Virginis templum hodie extractum cernitur. Locus hic partim salubris aeris experimento, partim aquarum B. Virginis excellentia, celebris adeo esse coepit hoc tempore, ut omnibus supra memoratis balneis longe antecedere credatur. Et hi ipsi sunt septem illi thermarum Patavinarum fontes, de quibus simul sumptis, sub finem hujus capituli, adhuc annotatur, nullo anni tempore eosdem deficere aut minui; id quod adeo certum esse deprehendatur, ut maxime, quæ tempestate, ob aeris æstum, fontes omnino exsiccantur, loca hæc consueto aquarum proventu gaudeant constanter: porro nullas fervoris frigorisve vices satis conspicuas his unquam inesse: coenum, quod demittunt inter decurrendum hi fontes, & quod fundo ac lateribus locorum adhærescit, aliquando quidem molle perstare, in usumque medentium duci, nonnullis vero in locis arenam salinasque particulas cocuentes in lapideam fere duritiem obrigescere.

Suppeditata hoc modo exactissima situs fontium eorundemque proprietatum descriptione, examen thermarum ipsum aggreditur Auctor. Hoc autem ut suo nitatur fundamento, ex Physicis primum doctrinam de origine fontium in genere, itemque medicatorum in specie, nec non de causa caliditatis repetit: qua occasione, quod sibi verosimillimum visum, ita proponit, ut & suum cuique, & sibi suum, si quid interea probabilius occurrat, iudicium liberum ac solutum relinquat. *Capite igitur secundo*, uti dictum, *de fontium origine* differens, veterum ante omnia circa hoc negotium opiniones adducit, quas sibi displicere multiplici de causa, aperte fatetur. Nec a plerorumque e modernis Physicis stat sententia, quæ pluvias, vapores & mare causas constituit fontium: sed veritati propiorem hanc potius facit conjecturam, pendere fontium originem ab illis aquis,

quæ deorsum sub terra ex internis lacubus colliguntur. Et huic probandæ sententiæ² communionem maris cum subterraneis aquis, perennem viscerum terræ calorem satis ad elevandos vapores aptum, ipsamque telluris substantiam cavernosam succurrere, omnino persuasus est.

Quomodo fontes simplicium aquarum medicati fiant, explicare satagit Auctor *capite tertio*. Aquam igitur puram prout vel ab omni mineralium mixtione immunem in summis rupibus scaturire, vel, si alienæ mixtionis inquinamento expers non sit, per saxa sabulumque nitidum, donec quælibet extranea corpuscula, veluti cribro secreta, dimittat, percolari existimat: ita e contrario in aquis medicatis triplici fere ratione omnem mixtionem contingere statuit Auctor. Vel enim, ipso decurrentis aquæ impetu adjuvante, terrestres particulas, mollesque ac teneras mineralium metallorumve radices arripiunt: vel per determinata loca transeundo, non unius naturæ atque indolis salibus imprægnantur, quorum ope durorum corporum poros dein penetrant, eorundemque substantiæ partem tandem dissolvunt: vel demum vapores atque halitus intra tellurem excipiunt, quos per telluris ejusdem poros, ac rimulas metallorum, mineraliumque matrices attollunt, eosque aut simplices secum vehunt, aut per ipsos compactiora quælibet corporum claustra referant; indeque altioris miscelæ initia promoveri putat. Cætera vero omnia de medicatarum aquarum principiis commenta, vel nullius momenti esse, vel ad enumerata facile redigi posse existimat. Pro certo igitur atque omnino indubitato habet, aquas omnes ab ipsa fossilium substantia medicatas fieri, nec ullatenus audire vult illos, qui metallorum virtutem, nescio quam, (uti loquitur,) assumi ab aquis, cæterum nullam substantiam metallicam in eosdem immigrare docent. Quod autem tot inter se summopere discrepantium fontium genera reperiantur, pro moræ, caloris ac contentorum vario genere, pro facilitate vel difficili horum solutione, levitate, gravitate, tenacitateque contingere existimat. Hæc tamen omnes aquarum medicatarum species eo redigendas esse censet, ut in Acidulas solum ac Thermales dividantur.

Caput in ordine quartum de causa caliditatis fontium agit.
Missis hic veterum atque ex modernis quorundam placitis de origine caloris

caloris ejusmodi fontium, vel in Sole, vel in violento aquarum subterraneorum motu, vel in igne, vel in sulphure, vel in halitu subterraneo quaerenda, a sola effervescencia salium, aliarumque rerum cum his commistarum, calorem thermarum ducendum esse, existimat Auctor. Caterum supervacanea ipsi videtur speculatio, a quibus praecise principiis motus ad incalescentiam illam necessarius proficiscatur: abunde enim rei huic provisum esse censet, ubi appareat, per varias dissolutiones posse facile calorem eumque intensissimum procreari, quemadmodum in experimentis *de productione mechanica caloris & frigoris*; Clariss. Boyleus demonstravit. Quibus positis, non tamen negat Auctor, subterraneos halitus aliquid caloris tribuere aquis posse, & rursus ulla aquas per subterraneos ignes incalescere: sed sicuti hujusmodi loca subterranea non semper ardere manifestum, ita nec aquas secus eadem decurrentes calidas semper esse debere, concedendum putat.

In generalibus adhuc subsistens Auctor, *capite quinto varium medicatarum aquarum examen* proponit. Ubi summopere statim miratur, reperiri nonnullos inter naturae peritos, quibus res nullius fere laboris videatur aquarum cognitio, adeo ut ubi miera aquarum medicatarum statuenda sit, definita quaedam, ac, uti pollicentur, certissima contentorum lineamenta depingere, imo & balneares quas-cunque arte parabiles esse docere audeant, non aliter, ac si ipsi succorum, lapidum, aliarumque mineralium ac metallicarum rerum exordiis & concursibus interfuissent. Iusta igitur diligentia & cura ut medicatorum fontium examen instituat, duo potissim uti perpendenda semper esse tradit; primo quot sint, quae immisceri plerumque aquis consueverunt, deinde quodnam ex illis in determinato humore inveniatur. Quali intentioni illud cum primis satisfacere studium existimat, quo per varias praecipitationes, colores de industria inductos, chymicosque alios conatus veritatem eruere tentamus. Ex hac occasione paulo fusius disserit Auctor de vasis salium speciebus, eorundem figura, figuraeque mutatione, itemque de insigni difficultate cognoscendi diversas salium species; porro de latentiori metallorum mixtione, de impossibilitate simplicitatis mineralium, ac denique de aquarum medicatarum mutatione, quomodo eadem in horas facile mutari, variaeque soluta mineralium principia

secum vehere possint. Quapropter dubium merito facit, an constans contentorum cognitio ibi esse possit, ubi summa est subjectæ mineræ mixtionisque vicissitudo atque inconstantia.

Absoluta jam generalium explicatione, ad specialia devolvitur tractatio *capite sexto*, in quo exactissime disquiritur, quorum præcipue mineralium substantia & viribus imbuantur thermæ Patavinae, Primum igitur de veterum circa hoc negotium sententia sollicitus, haud quidem detrectat Auctor de balneo Aponensi, quod olim inter reliqua fere omnia maxime erat cognitum, nonnullas scriptorum allegare opiniones, *Georgii Agricola* nimirum, *Barthol. Montagnana*, *Ludov. Pasini*, *Menghi Faventini*, *Franc. Frizimelica*, *Mich. Savonarola*, *Gabr. Falloppii*, *Andr. Baccii*, *Job. de Dandis*, *Barth. a Clivio*, &c. quorum tamen plerosque ita judicasse fatetur, ut ea mineralia immixta hisce thermis voluerint, quæ non ratione vel experientia, sed levissimo argumento ex operationibus annotarint. Hæc igitur opiniones, utpote maxime inter se contrarias atque inconstantes, non attendens amplius Auctor, ita fere statuere de thermis Patavis non dubitat, ut omnem aquarum hinc atque inde exorientium proventum, sub unius fontis nomine non inepte accipi posse, singulos autem fontes non nisi secundum metallicæ mixtionis gradum dissimiles esse existimet. Qua de causa modicæ magnitudinis mineram sibi concipit, ex qua erumpentes circum aquæ, quicquid habent metallicarum virium, hauriant, ac deinde pro diversitate locorum varie ad telluris superficiem emergant. Hanc autem mineram non, nisi instituto integræ aquæ thermalis examine, delineari posse omnino persuasus est. Quem in finem primo nulla artis ope usus, naturales potissimum aquæ notas, colorem nimirum, odorem, sapor, tactiles qualitates, pondus atque effectus communes rimatur; deinde vero per varias præcipitationes, colores de industria inductos, chymicosque alios conatus, contentorum naturam accuratius examinat; quo facto ita sentire non dubitat, ut primum inter mineralia thermarum Patavinarum locum spiritui assignet subterraneo acidulo, alterum sulphuri, quod fontibus inesse commemoratis singulis, nemine excepto, permultis experimentis ab odore, colore atque effectibus desumptis demonstrat: porro cum sapor hujus aquæ, ut leviter aquam attingenti patere possit, falsus omnino sit, non sine ratione

tione aliquam salis speciem, ad salem communem fere accedentem, subesse his aquis putat: de reliquis verò, vitriolo puta, nitro, ferro, ære atque alumine, quæ immigrare alias facile in aquas minerales solent, nihil inesse his fontibus plane statuit. Quinque igitur potissimum in his, de quibus agit, thermis animadvertenda esse censet: æqueam nempe substantiam, spiritum, sulphur, salis enixi genus, & terræ portionem quandam, indeque uno nomine aquas has sulphureo-salinas appellare non dubitat. Optimam autem contentorum omnium miscelam fonti B. Virginis tribuit, utpote ejus aquæ non modo cæteris clarior, vix tepida, modicam admodum falfedinem exprimens, sed etiam minus reliquis gravis, tenuissimumque duntaxat sulphuris halitum continere videatur.

Caput in ordine septimum de thermarum Patavinarum viribus, & quibus morbis conveniant, tractat. Ad vires igitur explicandas contentorum repetitur series, ut erutis eorundem facultatibus, quibus mederi morbis queant, patescat clarius. De aqua quidem constare existimat omnibus, aptissimum esse hanc rerum aliarum vehiculum, indeque quælibet rite præparata & comminuta ejusdem ope per corporum poros facile trajici; spirituosæ verò materiæ naturam in eo consistere asserit, ut facile sese altum in quaslibet partes insinuet, objectos succos incidat, penetret, resolvat, ac, præ cæteris urinæ vias aperiendo, diversim promoveat; sulphuri præcipuam aperiendi, concoquendi, emolliendi, celeriter excutiendi atque exsiccandi facultatem tribuit; sali verò, præter notissimas abstergendi ac digerendi vires, singularem etiam assignat virtutem, ad spiritum acidum, summe in corpore noxium, coagulandum, pro quo scopo alias etiam *Sylvium in Praxi L. II. cap. 23.* subtilem thermalium aquarum salem, tanquam unicum præsidium, commendasse meminit; terræ denique, quæ proventu vario descriptis in aquis reperitur, præcipuas vires in adstringendo, atque aciditate nimia temperanda, consistere docet. Contentis his ita secundum principia medica examinatis, duplicem thermarum usum prolixè declarat. Et interno quidem usui B. Virginis Aponique fontes potissimum dicatos esse significat, quorum actionum summam, sumpto ex chronicis ac rebellibus, quos apte curant, morbis argumento, consistere ait in purgatione viscerum & lotione quadam interiori, qua ductuum vitia, ac simul depravorum

suc-

succorum indoles corrigi, æquabilis itidem singulis in locis circuitus ac depuratio humorum adeo promoveri possint, ut inde alte infixæ multarum ægritudinum semina demum eruantur. Non vacat hic specialem sistere recensitionem affectuum istorum omnium, quibus prædictis ex causis, testeque experientia, mederi thermas has evincit Auctor. Sufficiat nobis indicasse, singulares præ reliquis fonti B. Virginis tribui vires, in curandis renum vitiis, ardore e. g. mictu cruento & gonorrhœa simplici; in menstruarum purgationum retentione vero adeo convenientes facit Auctor has aquas, ut primas iisdem inter reliquas deferendas non censuisset, nisi difficillimo huic negotio subvenirent; notari etiam de hoc ipso fonte vult Auctor, quod tuto utiliterque lue Gallica infectis præscribi ejusdem usus possit: hujus enim aquæ sales acidissimis particulis, unde sævissima hujus morbi symptomata originem trahunt, plurimum adversari asserit. Apennenses autem aquas, cum sulphure tñm sale magis turgentes, in illo potissimum excellere effectu animadvertit, quem thoracis affectibus laborantes, vel purulenta expuentes inde experiuntur; siquidem non solum corruptos succos pulmonum parenchyma labefactantes, ab humore hoc potenter elui, sed & infecta corpuscula a sanis ejusdem ope dissociari, totique sanguinis massæ novæ veluti fermentum inspirari, suffragante experientia, plane credit. Reliquos fontes omnes, quorum in superiori capite facta est mentio, exterius solum, ad crustas e. g. squamosa callosaque ulcera & pruriginosam scabiem, herpes, ramices varicosos, atque id genus alia adhiberi hodie, indicat. Insignem tamen præterea iisdem in catarrhalibus etiam affectibus, hemiplegia itidem, tremore, doloribus chronicis sedandis, contractis, induratis aut resolutis nervis pristinum in statum redigendis, nec non fecundandis mulieribus virtutem, adscribit; magno etiam cum emolumento, cum per infessionem, tum per enemata, in ulceribus intestinorum, præsertim iis, quæ habentur e fistulis in ano, aquam eorundem adhiberi, Hier. Fabricii singulari observatione probat. Superest lutum, quod non minus ac ipsa aqua ex prædictis fontibus in usum trahitur, potissimum quidem pro scopo emolliendi, digerendi, resolvendi, exsiccandi & roborandi: quapropter in imbecillitate membrorum, in non paucis tumoribus scirrhosis, in doloribus articulorum & scabie, præsertim autem in nervorum affectibus, summopere ab Auctore atque experientia commendatur. Re-

Rectam administrationem medicamentorum omne fere in mēdo punctum ferre, cum haud ignoraret Auctor, laudabili proposito *capite ultimo de thermarum Patavinarum recto usu, tam interno quam externo*, agendum duxit; ex quo scitu digniora saltem annotabimus. Improbatur ante omnia illorum opinio, quibus quacunque anni tempestate thermis his uti non displicet; aptissimum vero huic operi ver, cui succedit autumnus, judicatur, calidissimæ vero frigidissimæque anni tempestates penitus eximuntur. Plurimum etiam facere ad feliciorē curam, si juxta scaturiginem assumantur aquæ, existimat Auctor: ita enim usurpatus humor & aptius ad destinata loca confluere, & promptius laborantibus visceribus opem ferreprehenditur. Posthæc mentio aliqualis sit ordinis in bibendo, repetendaque per vices purgatio suadetur; inuivtur etiam potus *mensura*, quam tamen pro dispari præscribentium usu, multiplicem esse, non negatur. Proferuatur porro in medium de tempore nonnulla, quod thermopotationibus impendendum sit, itemque quid agendum, si symptoma aliquod ingruat. Magno insuper eos omnes in errore versari notatur, qui aut in cibariis, aut in potibus, aquas thermales Patavinas assumere solent; siquidem molestissimos humorum tumultus, difficultates urinæ, inflammationes viscerum, alvi fluxus immodicos, nec non sanguinis excretiones, aliaque non leviora his, inde exorta fuisse mala, observatum fuerit crebrius. In aquæ hujus usu externo, inter alia purgatio ante balneum instituenda sedulo suadetur; mora vero, nec non dierum numerus inter balneandum observanda, ab ætate, temperamento, morbo ac similibus, colligi ad mentem Auctoris debent. Et cum non pauca suppetant eorum exempla, qui post balneationem ingens valetudinis detrimentum passi fuerunt, contempto sex rerum non naturalium regimine, hoc ipsum omni cura observandum suadetur, utpote quod non solum ad balneantes, sed etiam a balneis proficiscentes omnino pertineat.

Annectitur, uti hujus tractatus rubrica indigitat, thermarum Patavinarum examini *Dissertatio de situ, minera ac viribus fontis Lælii acidi Recobarisii*, cujus cum nulli hæctenus scriptores meminerint, operæ pretium duxit Auctor, examine fontis pro viribus instituto, indolem ejus inquirere, atque eo ipso non quæ vario vulgi

tumore circumferuntur, sed quæ magistra rerum experientia detexit, ingenua oratione conscribere. Universam autem dissertationem in quatuor summa partitam videbis capita, quorum primum fontis Lælii descriptionem exhibet ac situm, alterum ejusdem mineram, tertium affectus quibus hic fons medetur, ac denique quartum regimen has aquas bibentium. *Situm* quod attinet, est ille inter montes, qui Vicentiam, qua Occidens ac Septentrio est, late prospectant: Recobarli (Ital. Recoaro.) nomen locus ab auri mineris, quas ibi latitare vulgo crediderunt, traxisse videtur: Lælius autem appellatus fuit a Comite Lælio Plovenio, Patritio Veneto, qui ante duodecim fere annos primum eundem detexit. Descriptio sequitur, quæ accuratum fontis examen ab Auctore institutum, factis juxta ipsam featuriginem hunc in finem experimentis, sistit, coloris primum, quem crystalli instar pellucidum invenit; odoris, quem sulphureum ac ferruginosum deprehendit; saporis, qui gratum admodum acorem linguæ impresit; tactilium qualitatatum, quæ, præter mirandam frigiditatem, asperitatem haud modicam præ se tulerunt, non aliter ac si chalcantum ibi nitrumve solutum fuisset. Post hæc contentorum aquæ hujus fontis inspectio proponitur, ad quam pondus præsertim pertinet, quod communibus aquis levius, inito per ariometram ac bilancem experimento, deprehendit; reliqua inductis de industria variis coloribus, facta aquæ evaporatione, insolatione, putrefactione, decoctione ac destillatione exploravit. Ex quibus tamen omnibus, in *altero de minera Lælii fontis capite*, nihil apparuisse aliud fatetur, quam tria potissimum hoc in latice contenta notatu dignissima: spiritum nempe quendam subtilem, penetrantem, acidum ac summe dissolubilem; ferri venam corrosam vel sponte subsidentem; atque effectus fere omnes, qui ex vitriolo haberi consueverunt. Quicquid igitur virium possident aquæ, id omne cum a vitriolo Martis, a sale acido volatilique resoluto, tum a portione spiritus ejusdem nondum coagulata proficisci existimat Auctor. Quibus præmissis, facilis est ad *tertium* hujus dissertationis *punctum* transitus, in quo demonstratur, *quibus affectibus aqua hujus fontis mederi soleat*. Certissimam igitur ex eadem medelam cum biliosæ cacochymię, ubi acidum volatile oleosum, tum melancholicę, ubi acidum fixum molestum est, ut & vitiorum bilis fere omni-

um haberi asserit : sive enim iners ea sit, sive justo crassior, seu dilutione indigeat, singulis in casibus æque bene corrigi ac temperari ejus ope poterit. Si autem eos inspiciamus affectus, qui ab acido proficiuntur, in regione ventriculi non modo mucosæ quisquillas atteri, tonumque ejusdem confirmari, sed & ubi appetitus languet, utraque ratione eandem, opera ejusdem, restitui posse autumat : in intestinis vero aliisque partibus, uti ferreæ venæ administratum acidum omne naturæ inimicum destrui, ita per insignes excretionum vias facile etiam, humore hoc mediante acidulo, eliminari putat. Non patitur instituti nostri ratio affectus illos omnes ordinè hic recensere, quos curatos ab his ipsis acidulis fuisse, speciali relatione Auctor annotavit; non possumus tamen non illum in specie relationis hujus laudare discursum, quo de viribus fontis Lælii in curandis calculi atque articulorum vitiis disputat. Reliquum esset, de *quarto* hujus dissertationis capite aliquid commemorare, quo regimen hæc aquas bibentium proponitur. Sed cum generalia solum ab Auctore hic attingantur, curiosiores autem ad *Henr. ab Heers in Spadacrene, Job. Ben. Gründel in Roitshocrene, Eberh. Gockelium in Consiliis & D. Langium* ablegentur, labore hoc superfedere jubemur, nil nisi laudatissimam illam de usu Acidularum adjicientes cautelam, quam ipsis Auctoris verbis, sub finem dissertationis, hanc inveniet L. B. *Dicere ausim, vix ad ullum aliud medicaminis genus exhibendum tanta circumspectione, atque tam accurata consideratione opus esse, quantam in prescribendis acidulis adhibeant Præfici necessum est. Et tamen scimus, inveniri non paucos, qui inde intricatarum agritudinum, quarum causas nondum fortasse novaverunt, medelam querunt; quique, eventu secundum vota non succedente, culpam omnem in acidulam rejiciunt, quasi hæc inepta comparanda incolumitati sit, non ii eandem inconsulto temereque prescripserint.*

PHILIPPIQUES DE DEMOSTHENE, AVEC
des Remarques.

i. e.

DEMOSTHENIS ORATIONES PHILIPPICÆ IN
linguam Gallicam conversa, & annotationibus illustrata.

B 2

Lu.

Lutetiæ Parisiorum. Prostant Hagæ Comitum apud Adr.

Moitjens, 1701, 4.

Constant Alphab. 3. chartæ augustæ.

VIndicant sibi hancce laudem jure meritoque Galli, quod in Græcis Latinisque Scriptoribus sua civitate donandis, omnium hodie Europæ gentium studium diligentiamque superent. Bonique interpretis obtinuisse laudem apud eos non minoris est, quam præstantissimum ex suo ingenio fundoque produxisse monumentum. Istis autem, qui hanc laudem consecuti sunt, nunc annumerandus venit, qui Philippicas orationes Demosthenis, felicissimo quidem, quantum nos judicare possumus, successu, in Gallicum transtulit sermonem, Dn. Tourreil. Equidem jam ante nostrum Dn. Maucroix quatuor Philippicarum versionem Gallicam dedit : cui licet Noster, qua est modestia, lubens palmam concedat, non tamen dubitamus, quin fecerit operæ pretium novam hanc versionem adornando. Qua de re tamen pronuntiare poterunt, quibus utramque conferre datum est. Versioni autem suæ Auctor notas subjecit, in quibus subinde cum Græco textu suam versionem contendit, hujusque rationem reddit, & ex historia antiquitatibusque Græcis ea affert, quæ ad orationes rite intelligendas scitu necessaria judicat. Præterea præfationem doctam & prolixam præmisit, elegantissimum totius historiz Græcicæ compendium exhibentem, & eo maxime comparatam, ut Græciæ status lectoribus innotescat, quem si quis ignoret, qui ad orationes Demosthenis legendas se accingit, eum operam, quod ajunt, & oleum perdere necesse est.

Illis equidem, qui literarum humaniorum studiis imbuti sunt, haud ignota esse possunt, quæ Auctor tum in notis, tum in præfatione commentatur. Cum tamen in eo dissentire a reliquis videatur, quod Julium Cæsarem cum Philippo potius, quam Alexandro, comparandum censeat, paucis præcipuas ejus commemorabimus rationes. Cæsarem equidem Alexandro simillimum videri, si leviter saltem considerentur : magna utrumque victoriis suis emensum esse terrarum spatia, fortitudine, solertia, vigilantia, magnitudinē animi, quæ dignos velut eos reddiderint, qui reliquis imperarent ; dominandi denique cupiditate, quæ illis non permiserit ferre parem aut superiorem, exacte illos inter se convenire. Ast si quis paulo peni-

tius

tius in eorum mores, inclinationes, propofita, progressus introfpi-
 ciat, eum longe illos sibi difiniillimos deprehensurum. Cumpri-
 mis diverfiffimas eos ingreffos vias, ut cupitis potirentur. Cæfarem,
 privatæ fortis juvenem, ab ineunte atate odio procerum Reipub-
 licæ expofitam, sine profundiffima difimulatione non potuiffe effe
 falvum: Alexandrum contra, Regis filium, regni hæredem, nec cõ-
 gi voluiffe, nec didiciffe diffimulare; in tenera jam atate, velut Dõ-
 minum orbis fe gefiffie, conqueffumque fuiffe, unum folum effe,
 quem fuo fubjicere poffet imperio; enormem denique fuiffe Ale-
 xandri & ambitionem & audaciam, adeo ut nullam cum alio, qui-
 cunque demum ille fit, admittat comparationem. Philippum con-
 tra Alexandri patrem, & Julium Cæfarem, quo diligentius & accu-
 ratius inter fe contendantur, eo unum alteri videri fimiliorem. Na-
 fcendi conditionem utrique non imperium, fed fervitutem potius
 atque fubjectionem promiffie; aft iustum eos reputaffe, quod de-
 negatum sibi videbant, variis adipifci artibus, Philippum eo perve-
 niffe, poftquam nepotem atque pupillum fuum regno fpoliaverat:
 Cæfarem, poftquam armis, quæ ad patriæ defenfionem ei concedita
 erant, illam opprefferat. Illum in obfidem traditum, primam æ-
 tatem inter peregrinos transegiffe: hunc Sullæ comminationibus
 fufpicionibusque adactum, ad Bithyniæ Regem fe recepiffe. Pari u-
 trumque adductum ambitione ad imperium adspiraffe, perveniffe
 etiam pari fortuna ac fuffeffu, ita ut per Cæfarem Reipublicæ Ro-
 manæ, per Philippum Græciæ ftatus magnam fubiret mutationem.
 In his omnibus & utriusque confilia, & agendi rationes, & circum-
 ftantias omnes tam accurate sibi invicem refpondere, ut Cæfar a na-
 tura ipfa fortunaque deftinatus ad hoc videri poffit, ut Philippum ac-
 curate exprimeret. Neutrum namque aperte initio agere aufum;
 elandefinis contra utrumque ufum artibus, ad libertatem opprimen-
 dam libertatis defendendæ præ fe tuliffe ftudium. Philippum Thef-
 falorum fufcepto patrocínio, eieciffe, qui illis imperitabant, Ty-
 rannos; foviffe Thebanorum cum Athenienfibus æmulationem, &
 utrifque callide deceptis, Thermopylas tandem in fuam redegiffe
 poteflatem, & hoc ipfo tum inimicis, tum fœderatis fuis, velut fre-
 num impofuiffe: Cæfarem fimili prorfus ratione procerum Reipub-
 licæ Romanæ erga Pompejum odia aluiffe, & ta hunc ad fuas

pertraxisse partes, firmata per matrimonium cum filia Pompeji amicitia, & ita Galliarum provinciam gubernandam unaque imperium in exercitum obtinuisse, & tum demum, quid constitutum sibi esset, prodidisse, cum viribus idoneis ad Pompejum pariter & Rempublicam perdendam instructus esset. Fortunam etiam utriusque ausis eadem ratione respondisse, dum non tantum sua virtute, sed hostium etiam vitio superiores extiterint. Pompejum namque, ut prudentissimi quidem censeant viri, non victum fuisse a Cæsare, si vinci se posse existimasset: idem Atheniensibus contigisse, quibus nihil magis, quam nimia fiducia sui, nocuerit. Porro utrumque, & Philippum & Cæsarem, aperta vi tum demum usos esse autumat, cum intelligerent, aliis parum se proficere artibus. Illum, quæ calliditate obtinisset, pluris fecisse, quam victoriam aperto Marte reportatam, quippe in qua militum etiam virtus in gloriæ veniret societatem: hunc Catilinæ, Lentulo, aliisque se adiungendo, satis etiam demonstrasse, imperii se esse avidiorem, quam gloriæ. Perinde utrique fuisse, qua ratione cupitis potirentur, modo potirentur, brevissimamque viam illis visam fuisse optimam. Promissorum neutiquam parcus fuisse, nec blanditiarum, si his opus sibi esse existimarent. Ita Philippum erga Athenienses; ita Cæsarem erga proceres Gallorum Reipublicæ Romanæ sese gessisse, quando aut illorum sibi conciliare favorem, aut in discordiam mutuum eos accendere, e re sua esse putabat. Hunc armis Romanis Galliam, Gallica pecunia Romam perdomuisse. Nec dissimiles esse utriusque expeditiones bellicas. Cæsarem subacta Gallia transisse Rhenum, & in fugam misisse populos Germaniæ: Philippum Thraciæ parte perdomita, Danubio trajecto, non unam a Scythiis retulisse victoriam. Utrumque novis inventis artem militarem locupletasse. Philippo phalangem illam Macedonicam originem suam debere, quam qui composuerint milites, comandonum subinde honoratos titulo, ad labores quosvis tolerandos callide incitaverit, juncta tamen blanditiis severitate, & omni licentia per disciplinam accuratissimam ex castris his proscripserit: Cæsarem in castris metandis, ducendo exercitu, construendis pontibus, urbiumque obsidionibus instruendis, omnes, qui illum antecesserant, superasse, & exemplum, quod omnes imitari conati sint, reliquisse: Eundem etiam novam rationem milites disponendi, & ad

ad promptissimos motus erudiendi excogitasse, summaque familiaritate amorem, & disciplinæ severitate venerationem, sibi conciliasse, & ita ad quidvis milites habuisse longe paratissimos. Non defuisse illis audaciam, nec tamen nimium eos fortunæ suæ tribuisse: aggressos fuisse res arduas; ab iis, quæ vires humanas superare videbantur, abstinuisse, omneque in eo posuisse momentum, ut oblata sibi prudenter uterentur occasione, & interdum etiam ad insidias, bellicaque se recepisse strategemata. Noctu & interdum aggredi hostem, perinde illis fuisse, modo vincerent. Fortunam licet uterque faventem admodum sibi haberet, tamen ejus metuisse inconstantiam. Hoc Cæsarem dictis, factis; & nimia lætitia, quod periculo feliciter defunctus esset, comprobasse Philippum. Tandem, ne quid ad similitudinem desit, pari fere annorum spatio utrumque rerum a se gestarum absolvisse cursum: Chæroneam quoque Philippo dedisse, quod in campis Pharsalicis obtinuit Cæsar, ut eodem fere in loco imperii sui, quod moliebantur, jecisse fundamenta videri possint. Prosequitur hæc ulterius Auctor, in utroque similem clementiam & moderationem observando: sed non necesse est, hic plura addere. Cetera quæ in hocce opere Auctor præstitit, ita comparata sunt, in ipso libro ut rectius legantur, quam ut inde excerptantur.

DISSERTATION APOLOGETIQUE POUR ROBERT D' ARBRISSELLES.

i. 6.

DISSERTATIO APOLOGETICA PRO B. ROBERTO de Arbrissello, circa ea, quæ de illo in Dictionario Historico-Critico BÆLII dicuntur.

Antverpiæ, pro Henr. Desbordes, Bibliop. Amstel. 1791, in 8.
plag. 20.

ET si ab aliquot jamjam lustris Gallia monasticum, quem vocant, *genium* (*l'Esprit Monacal*) exuerit, nondum tamen desit monasticis rebus delectari; quippe quibus explicandis atque eruendis doctissimi quilibet ejus nationis viri certatim hæctenus operam navarunt. Qui libelli hujus auctor habetur, eruditissimus Vir, ex Ordine

dine Fontis Ebraldi, Apologiam Monachi celebri, nimirum Roberti de Arbriffello, dicti Ordinis fundatoris, confecit singulari diligentia, eamque P. Bælio inscripsit. Hic enim in Dictionario Historico-Critico, *tit. Fontis Ebraldi*, calumnias, quæ de Roberti impudicitia aliisque criminibus circumferuntur, non quidem approbaverat, sed in mitiorem potius partem inclinaverat, ambigue tamen de universa re locutus. Cujus rei gratia Auctor Apologiam pro Roberto post Manufirmum (*Manufirme*) composuit, & præmissa Bælii laude ostendit, crimina Roberto objecta a rumore quodam vago & adversariorum calumniis fuisse profecta: adeoque non opus esse, ut cum Manufirmo nimis rigidi simus, atque rumorem de Roberti flagitiis nullum fuisse contendamus, quod nimium foret; sed sufficere, si ejus origines adulterinas & mendacissimum progressum ostendamus. Quamobrem *novem* capitibus universum negotium expediendum suscepit. Et *primum* quidem fatetur, Epistolam Goffridi, in qua sinistra de Roberto multa continentur, esse a Goffrido Vindocinensi illustri Abbate scriptam; quod Manufirmus infirmis argumentis negaverat, illamque Roscelino hæretico adscripserat, ea præsertim de causa, quia in codice MSto Vindocinensi non legatur. Noster vero & in Vindocinensi, velut ipsius Goffridi *αυτογραφα*, & Cenomanensi aliisque eam extare, egregie probat, ipsi etiam Menagio non parcens. Concludit igitur, hanc Epistolam a Goffrido scriptam his præsertim argumentis: quia Sirmondus, Nat. Alexander, Menagius aliique doctissimi homines ita sentiunt: quia in codicibus optimis Epistolarum Goffridi exstat: quia cum stylo Goffridi modesto & vegeto convenit. *Secundo* loco ostendit, Epistolam alteram in Robertum de Arbriffello injuriam, nec ab Hildeberto Cenomanensi Episcopo, ut Baluzius credit, nec a Marbodo Rhedonensi, ut Menagius opinatur, quorum uterque Robertum semper arctissime amaverit, & Pontifici Regibusque commendaverit; sed a Roscelino, quem Robertus sæpe castigaverat, profectam esse, ideoque maligno & mordaci stylo scriptam. Addit etiam alias rationes ex Chronologia petitas, deque odio Clericorum Secularium seculi XI, vitæ corruptissimæ hominum, adversus Robertum aliosque probos Monachos disserit. Posthæc *tertio* loco observat, Goffridum, Hildebertum & Marbodum famæ sinistra de Roberto nunquam

quam fidem habuisse, sed potius eum virum divinum sanctumque appellasse, atque cum illo honeste semper conversatos esse. De Petri Salmuriensis Epistola deperdita contra Robertum *quarto* loco disputat, existimans, eam, qualiscunque demum fuerit, nihil detrimenti allaturam, cum Sugerius aliique Petri istius focii ad invidiam usque de Roberto optime senserint. Unde *quinto* argumentatur, Epistolas istas, quæ in Robertum injuriæ videantur, solo rumore niti, ruinoso admodum fundamento, de quo fuscè disserit, hominumque circa hanc rem ingenia exponit. Cui *sexto* addit, Roberti *παρρησίας* in carpendis Regum & Clericorum vitiis, præsertim in castiganda aliorum libidine, ad miraculum usque progressam, rumores istos mendacii convincere; ubi Historia Pictavienſis Concilii A. 1100 *habiti*, nec non illustrium familia & dignitate virorum, qui in Monasterio Fontis Ebraldi vixerint, catalogus recensetur. Nec *septimo* loco retinet, eos ipsos, quorum auctoritas in Roberti præjudicium adducitur, ejus laudes & innocentiam omnium amplissime deprædicare, quorum aliorumque, quos Robertus aliquando castigationibus suis offenderat, testimonia magno numero affert, atque *octavo* observat, neminem eorum, qui Roberto adversati fuerint, clarissimo innocentie ejus argumento, tale quid illi publice, ore aut scriptis, objecisse. Tandem *nono* obitum Roberti, & constantem in demortuo sanctitatis famam, Ordinisque ab ipso fundati gloriam, merita & felicitatem, contra calumnias istas tam prolixè vindicat, ut propemodum Historiam Fontebraldensem, post Pavillonium, Niquetum aliosque, scripsisse videatur.

ΤΗΣ ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ ΑΡΧΑΝΤΑ.

hoc est,

NOVI TESTAMENTI LIBRI OMNES, ACCESSERUNT variantes Lectiones, nunc denuo ad exemplar Oxoniæ impressum revisa, aucta atque emendata.

Lipsiæ, apud Jo. Christoph. König, 1702, in 8.
Alphab. 1. plag. 20.

Qui anno jam tum 1697 Septuaginta-Viralem V.T. versionem juxta exemplar Vaticanum, Græcumque Novi Testamenti textum.

C

juxta

Juxta exemplar Oxonii vulgatum, recudi heic Lipsiæ curavit solertissimus Bibliopola, (conf. Acta nostra sequentis anni 98, p. 75. f.) idem nunc seorsim Novum Testamentum repetiit, sed ita tamen, ut novis istud accessionibus locupletare haud omiserit.

Et textus quidem Græci lectionumque variantium, juxta Oxoniensem editionem, examen & collationem qui instituit, doctissimus Juvenis, nomen suum solis literis initialibus B. H. W. exprimens, multis istas nævis adhuc laborare, ex inspectione plurium antiquiorum pariter ac recentiorum codicum impressorum cognovit, crassissimamque interdum sphalmata in iisdem occurrere observavit, e quibus vel unicum speciminis nominat loco. Nimirum Joh. VIII, 11, ubi Christus ad mulierem adulteram juxta textum vulgarem dicit, *πορεύου, καὶ μήκῃτι ἀμαρταν*, secundum Oxoniensem editionem ex lectione variante infra posita, & manuscriptis quamplurimis comprobata, sic textus legi deberet: *πορεύου, καὶ ἀπὸ τῆ νῦν ἀμαρταν*. Sed ita quidem vitiosissime. Legendum enim potius: *πορεύου, καὶ ἀπὸ τῆ νῦν μήκῃτι ἀμαρταν*.

Sed prolixior est, quæ veterem Oxoniensem excipit, nova Præfatio, a Viro Maxime Reverendo, Augusto Hermanno Franckio, SS. Theol. Professore & Pastore apud Hallenses celeberrimo, adornata, in qua ea ille adfert, quæ ad sobriam ac salutarem Scripturæ, cum primis Novi Testamenti, tractationem pertinere existimat. Exorsus nempe a consideratione finis, qui in lectione Scripturæ cuius ante oculos versari debeat, falsos primum appellat, atque longius hinc removet, nudam scientiam, mercenariam concionandi artem, scientiam Philologico-Theologicam nude spectatam, ædificationemque solum aliorum, non sui ipsius. Scopum autem genuinum in studio faciendi voluntatem Dei collocat. Isto autem fine bene ordinato, desiderium insuper requirit legendi Scripturam Sacram, non in lingua tantum vernacula, sed etiam in ea, qua locutus est hominibus Spiritus Sanctus. Inno studiosi Theologiæ nomine vix dignum censet, qui non vires animi a Deo concessas eo enixe contulerit, ut textum Hebræum Græcumque quasi vernaculum sibi reddat. Accusat autem hac occasione neglectum linguarum sanctarum, præcipue Græcæ, cum in Academiis tum in Scholis passim obvium, Præceptoresque & Scholarchas serio admonet de linguarum istarum

necessitate & dignitate, quippe quibus locutus sit Spiritus Sanctus, qui nec *ἀνεπίβληται* omiserit Grammaticam, cum ad captum hominum ubique se accommodaverit. Indequè operæ pretium esse, ait, vocum omnium omniumque particularum emphasin ac pondus, cum ex prima origine & significationis proprietate, tum ex latissimo amplissimoque usu & linguæ sanctæ idiotismo investigare, vocato in subsidium parallelismo verbali, quem Concordantiæ potissimum suppeditent. Post alia ejusmodi, quæ velut ad prædeutica studii Scripturæ spectant, propiora interpretationis adminicula suppeditat; & post prolixas de abusu Commentariorum, de neglecto sanctificationis studio, posthabitaque *ἀπὸ λόγου* a Christo Matth. VI, 22. Luc. XI, 35. & Paulo 2. Cor. XI, 2. 3. tantopere commendata, deque aliis, circa quæ peccari hodie plerumque solet, sex potissimum regulas huc facientes subministrat. *Primo* nimirum maximum Novi Testamenti scriptis, & æquale quidem omnibus ac singulis pretium Lectores statuere debere innuit. *Secundo* libros Veteris cum libris Novi Testamenti diligenter conferendos suadet, quia Moïsi & Christi interpretes omnium optimi sint Prophetæ & Apostoli. *Tertio* Scripturæ textus secundum ordinem collocari mandat: illi enim cum sic comparati sint, ut priores rerum vaticinia, figuras ac fundamenta, posteriores rerum præfiguratarum atque prædictarum impletionem & fundamentorum confirmationem, explanationem atque deductionem complectantur, idcirco nec priores sine posterioribus, neque hos sine illis facile ac sufficienter intelligi observat. *Quarto* collationem illam Scripturarum, quæ omne ferat punctum in studio exegetico, non tantum in realibus, sed etiam in ipsa phraseologia instituendam venire monet, ejus quippe in sacris cum rebus ipsis arctissima sit connexio, quæ ad ipsas usque particulas sese extendat, adeoque harum etiam usum & emphasin harmonicam in sacris nosse multum interfit. *Quinto* lectionem librorum Moïsi non tantum in reliquis scriptis Veteris Testamenti, sed in Novo etiam, tantum adferre utilitatis ait, quantum sibi forsitan pauci hodie persuadeant. *Sexto* denique sensum literalem in tota quidem Scriptura Sacra ante omnia accurate investigandum eique inhærendum, imprimis vero id observandum esse in scriptis Novi Testamenti concedit, utpote quibus hoc sit proprium, ut *τὸ σαμὰ*

τῆς Χρῆσῆς ac rerum substantiam, quas V. T. sub umbra typorum ac figurarum repræsentarit, nobis exhibeant: ast minime tamen isthanc erga sensum literalem venerationem eo extendi cupit, ut sensum mysticum e scriptis N. T. penitus exulare jubeamus.

MAGNI DANIELIS OMEISII, COMITIS PAL. CÆS. & Professoris Altdorsini, Compendium Ethicum, methodo synthetica Aretologiam & Eudæmonologiam perspicuis præceptis & exemplis proponens. Accedit Prolusio Oratoria de Insula Fortunata, ab Aretophilo quesita & inventa; nec non Epitome Jurisprudentiæ Naturalis.

Norimbergæ sumtibus Wolfg. Endteri, 1701,
in 12. Constat plag. 16.

CUjus Compendium Rhetoricum, in usum Gymnasii Norimbergensis florentissimi concinnatum, ante biennium recensuimus, ejusdem Celeberrimi Autoris Compendium Ethicum, una cum Accessionibus geminis, nunc quoque ὡς ἐν τύπῳ exhibemus. Nempe Prudentissimi Academiæ & Scholarum Norimbergensium Curatores bene ac sapienter instituerunt, ut in Gymnasio suo una cum Rhetorica, Logica, Mathesi, aliisque scientiis, præcepta Morum pariter pertractarentur; quo, sicut illis studiosæ pubis intellectus perficitur, ita ejusdem etiã voluntas amore Virtutis mature imbueretur. Deprehenderunt vero in vulgaribus Ethices compendiis, vel ex solo Aristotele, vel mirabili mistura ex Stagiritæ ac Scholasticorum penum depromtis, & juventuti adhuc propositis, nævos ac defectus complures; speciatim doctrinam de S. Bono, de Principiis Actionum Humanarum, ipsisque Virtutibus, minus accuratam, minusque sufficientem, illamque de Affectibus vel penitus omisam, vel rudi valde Minerva traditam. Injunxerunt igitur Clarissimo Autori, ut Compendium Ethicum ejusmodi a nævis & defectibus purgatum, in usum laudati Gymnasii, ea, qua fieri posset, perspicuitate ac brevitate, conscriberet ederetque. Cui Dominorum suorum voluntati Nobilissimus Omeisius ut obsequeretur, evulgavit ille nuper libellum hujusmodi, tironibus in Philosophia Practica idoneum; in quo præmissis προλογούμεναις necessariis, exorditur ab Aretologia generalioré,

re, quæ doctrinam (1) de virtute hujusque causis, (2) de subjecto, (3) de objecto, id est, actionibus & passionibus sive affectibus, dilucide explicat, & quomodo hi sint moderandi, per certas regulas, remedia & exempla fideliter monstrat. Dein progreditur ad Aretologiam specialiore, quæ solidam ac sufficientem virtutum moralium enumerationem, earumque definitiones, objecta, officia & opposita complectitur, ac singulis itidem exempla tam e sacræ quam civilis historiæ scriniis petita subjungit. Sequuntur amplius præcepta congrua de prudentia, virtutum moderatrice, & decoro, commodis pariter exemplis illustrata. Succedit tandem doctrina de præmiis virtutum, sive Eudæmonologia, vulgariam litigiorum nodis soluta, & ad juventutis captum expedite ac evidenter tradita. Verbo: dedit operam doctissimus Autor, ut τὰ πρακτικὰ πρακτικῶς magis quam θεωρητικῶς hoc in scripto pertractaret; & disciplinam moralem, methodo synthetica, libertate eclectica, non ad ostentationem scientiæ, sed ad legem vitæ, proponeret. Compendio huic subnexa est ab eodem Prolusio Oratoria, Ethices totius summam ἐν ἐπιτομῇ & quasi Iliadem in nuce complectens, stilo florido ac semipoëtico, quem voeant, ætati juvenili haut ingrato, describens Insulam Fortunatam, ab Aretophilo quæsitam & inventam. Accedit denique, in gratiam Auditorum quorundam Academicorum, Epitome Jurisprudentiæ Naturalis, officia Hominis ac Civis succincte tradens, & juvenum animos ad legenda faciliusque intelligenda scripta, cum primis Pufendorffiana, hoc de argumento edita, præparare valens.

JACOBI ALTINGII FUNDAMENTA PUNCTATIONIS Linguae Sanctæ, cum Synopsi Institutionum Chaldaearum & Syrarum, nec non simili Institutionum Samaritanarum, Rabbinarum, Arabicarum, Æthiopicarum & Persicarum Synopsi, a GEORGIO OTHONE adornata.

Francofurti ad Moenum, apud Fridericum Knochium, 1701, 8.

Cum in professione linguarum Orientalium in Groningensi Academia annum jam ageret undecimum Jacobus Altingius, suavis atque desiderii amicorum inductus, anno epochæ Christianæ M DC LIV fundamenta Linguae Sanctæ cum in finem evulgare instituit,

stituit, ut controversiam Buxtorfium inter atque Capellum de puncto-
rum vocalium antiquitate, tanto animorum certamine diu agitatam,
thesibus hisce suis quadantenus illustraret, & contra quam Capel-
lus, ejusdemque antesignanus Elias Levita (quasi inventum huma-
num Ebræorum puncta vocalia solummodo saperent,) existima-
vit, ab ipsismet Linguae hujus incunabulis eadem arcescenda esse, cla-
rissime evinceret. Hoc ut commode atque argumentis firmissimis
demonstret, קִרְיָקִי sive subtilitatem hanc suam non ad normam
Rabbinorum eorundemque principis Kimchii, qui solum legendi
scribendique artificium, per præcepta quædam euntes, Lectori ada-
periunt, informat, sed ipsum insuper τὸ διότι exemplorum, quibus
regulæ multum confirmantur, per causas ex imis Linguae principi-
is atque fundamentis depromtas, insimul declarat. Rationes sane
ad punctationem universam spectantes, clarissimum hoc Orientis
studus sub examen non tantum revocavit, sed & a locutionibus mi-
nus commodis ambiguisque quibusdam dictionibus eandem libe-
rans, juxta methodi leges ita digessit, ut tam anomalæ quam analogæ
punctationis omnis causæ per plerasque Grammaticæ partes ex-
pedirentur. Primum interim exemplar, quod anno supra memo-
rato prodit, in Grammaticæ Chaldæo-Syriacæ locum (cum tan-
tam, quantam Ebræa, quoad puncta eorundemque mutationem, cer-
titudinem hæ Linguae minime in se continerent,) ultimam Sectio-
nem, ea, quæ ex istarum analogia anomalam in Ebræa habuerunt
rationem, ambitu suo complectentem, brevibus collocaverat. Po-
stremam denique eandemque sextam Grammatices suæ editionem
cum A. M. DCLXXXVI, instantibus Bibliopola præcibus, Altingius ad-
ornaret, nutu clarissimi Constantini L' Empereur ab Opyek, quo
eum operas hæc suas communicaverat, utramque Chaldæarum
atque Syrarum Institutionum synopsis, ad leges methodi in Ebræa
Grammatica observatæ concinnatam, priori adfoctans, anxias Φιλο-
σοφίας efflagitationes quadantenus mitigavit. Sed cum & hujus e-
ditionis exemplaria ævo hoc nostro propemodum distracta perspi-
ceret Bibliopola Francofurtensis haud incelebris, Fridericus Kno-
chius, sumptibus suis hæc Linguarum Orientalium Institutiones re-
videre meditatus est. Cumque hoc quicquid est negotii, Georgio O-
thoni, Marburgensis Academiæ Professore publico, per amicos in-

notuisset, e re & sua & boni publici Vir hic celeberrimus esse putavit, ut novum quoddam supplementum, sive reliquarum, quotquot in splendido illo Bibliorum Polyglottorum opere continentur, Linguarum Orientalium synopsis, eadem, qua Altingii Chaldaica atque Syriaca fuerat adornata, methodo instrueret, summumque ita discentium istud obstaculum, quod modus has Linguas docendi atque pertractandi multum diversus plurimum iisdem objicit, brevi quasi manu e medio removeret, & Cellarii, Buxtorfii, Hackspanii, Erpenii, Wasmuthi, Ludolphi, Lud. de Dieu, & Jo. Gravii opera adjunctus, omnium commodis hoc modo optime demum succurreret. Ipse cum laudato Friderico Knochio, ubi, ut par est, grata mente paginas hasce literatus Orbis susceperit, eo allaborabit sedulo atque diligenter, ut præter Syntaxin tam vocem quam accentuum in Lingua Ebræa, in reliquis quoque ejusdem, ut & Profodia synopsis Harmonica, nec non textus cum versione & Glossario, per omnes istas Linguas ad utrumque tam analysos quam geneseos exercitium necessariis, Eruditorum oculis propediem subjiciantur.

*BERNARDINI RAMAZZINI IN PATAVINO ARCHI-
Lyceo P. P. de Morbis Artificum Diatriba.*

Mutinæ, typis Antonii Capponii, 1700, in 8.
Alph. I.

Quanquam Artificum plerorumque vile sordidumque vitæ genus est, tanto tamen majori curæ conservatio eorum imperantibus esse debet, quanto minus illorum opera carere Republica potest, & quanto majoribus ipsi, dum aliorum commoditatibus inserviunt, incommodis malisque premuntur. Etenim præter innumeras laborum, quos quotidie sustinent, molestias, triste illud plerumque iis fatum obtingit, ut unde necessaria ad vitam producendam alimenta expectabant, gravissimos per sæpe morbos referant, mortemque ipsam accelerent. Optime proinde de Artificum cujuscunque generis ac ordinis salute meritus est celeberrimus Ramazzinus, dum miseræ eorum conditionis multoties in praxi medica deprehensæ conscius, accuratissimo hoc de Morbis Artificum tractatu, quem curante illustri Magliabechio ad nos transmittere dignatus est, & cau-
sas

sas eruiere, quæ tot tantisque morbis obnoxios eos reddant, & quibus remediis prospici iis utcumque possit, docere constituit. Absolvitur autem totus liber XLIII capitibus; quorum I agit de Morbis Metallifossorum; II Inauratorum; III Jatralliptarum seu Chirurgorum unctorum; IV Chymicorum; V Figulorum; VI Cuprariorum & Stannariorum; VII & VIII Vitrariorum & Speculariorum; IX Piciorum; X Sulphurariorum; XI Fabrorum Ferrariorum; XII Gypsariorum & Calcariorum; XIII Pharmacopœorum; XIV Foricariorum; XV Fullonum; XVI Oleariorum, Coriariorum, Fidicinariorum, Caseariorum, & eorum, qui candelas sebaceas conficiunt; XVII Tabacopœorum; XVIII Vespillonum; XIX Obstetricum; XX Nutricum; XXI Oenopœorum, Cerevisiariorum & Zythopœorum; XXII Pistorum & Molitorum frugum; XXIII Amylopœorum; XXIV Lapidarum; XXV Fabrorum Murariorum; XXVI Lotricum; XXVII Cribratorum & Mensorum frugum; XXVIII Lini, Cannabis, ac sericearum placentarum Carminatorum; XXIX Balneatorum; XXX Piscatorum & Nautarum; XXXI illorum qui in Salinis operantur; XXXII Statariorum Artificum, verbi gratia Fabrorum lignariorum, dolantium, secantium, sculptorum; XXXIII Sedentariorum seu Sellulariorum, verbi gratia Sutorum & Sarcinatorum; XXXIV Judæorum masculini & foemini generis, qui sedentarias ac statarias artes exercent, quales sunt, si vestium antiquarum reconcinnaioni operam dent, si culcitra laneas ob quotidianum cubatum duriores redditas resarciant, si lanam super crates vimiceas virgis verberando & excutiendo molliores reddant, si ex lineis & cannabinis vestibus veteranis frustula per urbem vicatim elamitando vili pretio emant & colligant, ut ex iis Chartarii papyrum efficere possint; quæ singula commota, aut etiam in saccos ingesta, & ex iis iterum extrusa, teterrimum halitum spirant; XXXV Curforum; XXXVI Equisonum; XXXVII Bajulorum; XXXVIII Athletarum; XXXIX Lepturgorum; XL Phonaseorum & Cantorum, aliorumque, quibus cantus & vocis exercitatio artis loco est; XLI Agricolarum; XLII Castrensiū militum, & XLIII Litteratorum.

Quæmadmodum vero sub initium tractatus duas præcipue causas allegat, quæ tanta, quibus Artifices memorati (vocabulo vili-

delicet artificis latissimo sensu sumpto) obnoxii sunt , mala excitant , nimirum primo pravam materiæ , quam tractant , conditionem , quæ talis plerumque esse solet , ut noxiorem halitum tenuesque particulas humanæ naturæ maxime infensas expiret , iisque particulares morbos invehat ; deinde violentos & incompósitos valde motus & incongruas corporis configurationes , quæ vitalis machinæ structuram tanto nisu vitiant , ut inde non nisi gravissimi paulatim morbi succrescere possint : ita in singulis ferme capitibus artis , quam tractat , eminentiam , usum , inventionem , antiquitatem , modum agendi & perficiendi enchireses , ætatem , & quæ victus & amictus in ea arte ratio habenda sit , describit ; morborum species eorumque causas enumerat ; textus & interpretationes Hippocratis ejusdemque commentatorum , observationes item ac controversias recentiorum addit ; prognoses efformat , methodum medendi , medicamenta que tradit , & cautelas diæteticas inculcat , inque alia non utilia minus quam jucunda argumenta subinde digreditur , uno eodemque scribendi ordine non tamen ubique servato . Ne specimen desit , caput I *de Morbis , quibus Metallifossores obnoxii sunt* , paulo fufius recensere operæ pretium videtur . Descriptis nempe Metallifossoribus , morbos eorundem dyspnœam , phthisin , apoplexiam , paralyfin , cachexiam , pedum tumores , dentium casus , gingivarum ulcera , artuum dolores & tremores enumerat , modumque edisserit , quo cerebrum & pulmones noxiis adeo affectibus in eis corripiantur , innuendo imprimis , quod pulmones cum aëre minerales spiritus hauriant , & primi noxam persentiscant , inde vero iidem halitus cruori permixti , cerebri & nervosi laticis naturalem temperiem inficiant . Hinc ætatem metallifossorum dicit esse brevissimam , conditionemque miserissimam , ita ut *Agricola* teste , forminx , quæ id genus hominibus nubunt , sæpius , & septem non nunquam viris nubant . Et ea de causa etiam fontes & graviorum criminum reos , Martyresque olim ad metallâ damnatos fuisse , refert . Veterum Metallifossorum amictum & infelicem conditionem p. 12. ex *Pignorii Lib. de Servis* obiter delineat , nec nostris temporibus cultu speciosiores in fodinis fossores esse credit . Metallographos , qui de fossorum morbis , regimine & remediis scripserunt , p. 13 recenset , quos inter sunt *Georgius Agricola l. 6 de Re Metallica* , *Bern. Casius in Mineralogia* ,

Athab. Kircherus in *Mundo subterraneo*, P. Lana in *Magisterio Artium & Natura*, D. Ramlovius in *tractatu Germanico de paralyfi & tremore Metallurgorum*. Inde causas morborum, quibus metallifossores obnoxii sunt, curatius memorat, dum in humidis fodinis, quæ aquam stagnantem continent, eorum crura vitari observat, ipsosque ob crassos & vitiosos halitus, qui ab illis exspirant, & quidem tunc maxime, cum decisa saxorum fragmina in aquam decidunt, & Camarinam illam movent, intercepto anhelitu præcipites ac semianimes multoties cadere; in siccis vero fodinis ignem, venenorum ahas domitorem, ubi illo ad saxa emollienda opus sit, pestiferos ait ex minerali materia halitus elicere, ac in motum cedere. Imo p. 14 addit, nullam truculentiorē pestem fossores ad extremam perniciem deducere, quam quæ ex Mercurii fodinis erumpit; quod aliorum observationibus & ratiociniis illustrat. P. 15 asthmatis species Metallurgis proprias recenset, & p. 17 externarum partium, manuum, verbi gratia, crurum, oculorum, faucium noxas memorat, & ubi pompholyx nigra reperiatur, usque ad ossa, manus & crura abradi, *Agricola* imprimis teste edocet. P. 18 ab animalculis, araneorum speciem referentibus, & in argentariis fodinis degentibus, fossores non advertentes pungi; a Dæmunculis vero & spectris vere terri ac infestari observat. P. 19 & 20 curam traditurus, cum Metallurgis perinde ac cum iis agendum esse admonet, qui desperatis morbis laborant, quibus tamen idcirco medica præsidia, saltem ea, quæ delinificam vim habent, minime sint deneganda. In specie vero fradet, ut per cuniculos cum fodinis in fundo communicantes, machinis quibusdam spiritalibus utantur, ad ærem veteranum ob halitus, qui a minerali materia & a fossorum corporibus exspirant, tum ob eum, quem accensa lumina effundunt, extrudendum, & recentem ac puriorem immittendum; item ut ocreis & chirothecis crura & manus muniant, cum veteres, *Julio Polluce* teste, eos culeis amicare consueverint, *Plinio* vero testante, ori vesiculas laxas illigaverint, ne perniciousam pulverem inspirarent, & *Kirchero* auctore, in Arsenici fodinis præsertim vitreas larvas iis apposuerint. P. 21 remedia interna esse docet jura pingua, oleosa, balsamica, vinum generosum, præservationis ergo; pro infectis, balsamum urticæ, spiritum salis dulcem & alimenta sale nitri condita. Pro faucium &

gin-

gingivarum erosione gargarismata ex lacte, & cum *Agricola* butyrum iis, qui in plumbeis fodinis operantur, præscribit. Eos vero, quorum manus & crura vitata sunt, uti in fodinis, in quibus pompholyx nigra eruitur, evenire solet, pulvere lapidis Asii curari posse existimat. Asthma ex metallicis fumis obortum per Mercurium dulcem, turpethum, purgantia per inferiora, antimonium diaphoreticum, Bezoardicum solare, proffigandum ex Etmüllero nostro docet; oculos vero mineralibus halitibus damnum perferentes, per collyria ex æris squamma & nitrosa sanari observat. Et summam demum aptiora & valentiora remedia ad metallicos morbos expugnandos, ex mineralium familia ut plurimum petenda esse admonet provido sane Naturæ consilio, ut unde malum profectum est, inde quoque salus proveniat. Cæterum opus hoc pro tanta rerum varietate fuceinctum quidem est, exquisito tamen sermonis nitore ornatum, ex longæ & indefessæ experientiæ sinu collectum, & innumeris Auctorum tam veterum Græcorum & Romanorum, quam modernorum, Italorum, Anglorum, ac Germanorum præcipue observationibus Medicis, Philologicis, Mechanicis, variisque ad artificia enchiridibus necessariis excultum, nec solis adeo Medicis, sed & aliis rerum ejusmodi curiosis utilissimum.

EPISTOLA BUSSIERII, SOCIETATIS REGIÆ IN
*Anglia Socii, ad Editorem Transact. Anglic. scripta, de tri-
 plici Vesicæ.*

Translata ex Transact. Philos. Angl. 1701,
 Mens. Januar. pag. 752.

UT fidem liberem, cum his descriptionem & figuram triplicis vesicæ, quam nuper, cum Societas Regia esset congregata, propriis usurpatis oculis, transmitto. Et quo magis extraordinarius est casus hic, eo minor mihi dubitandi existit causa, quin magnæ Tibi is sit voluptati. Duplicem equidem vesicam in cadaveribus quandoque repertam esse, Medicorum observationes, & per orbem famigeratissimi Casauboni exemplum testantur. Tres tamen in homine nunquam fuere conspectæ. Quanquam autem non negem, similem vesicæ constructionem uni alterive homini obtigisse; ab Authore tamen ullo talem literis esse commemoratam, non recordor. Ca-

D 3

davæ

daverum enim sectiones negliguntur, nec dubium est, quin Medici, corpora in suis affectibus perempta majori cura investigantes, adversari sint, soli sæpe partium conformationi p. n. deberi, quod ipsi sanguinis humorumque intemperiei adscribere solent. Cujus testimonium triplex hæc exhibet vesica, in cadavere Domini Booth reperiata. Antequam autem ipsius tradam descriptionem, haud absolum erit, symptomata, quibus hic Vir ob vesicæ conformationem fuit expositus, recensere, & mortis causam allegare.

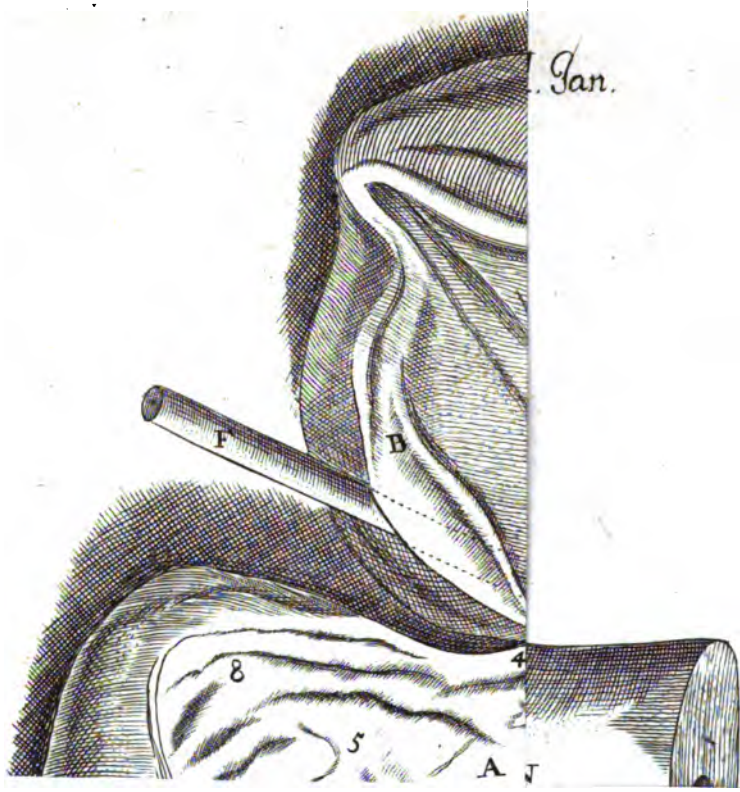
Optima hic licet fruens sanitate, urinam tamen inter meendum debito modo & pleno alveo reddere non valebat; mingebat paulatim, & sub maximis inspirationis conatibus, imprimis ubi exilis urinæ quantitas vesicæ inexistebat. Ex quo molestiam quidem insignem, ardorem tamen non perpeffus fuit, nisi ultimis duobus vel tribus annis, quibus mucus cum urina excerni solitus, dolores circa vesicæ cololum inter meendum excitavit.

Quoniam autem hic mucus tandem in multo majori quantitate prodibat, a calculo vesicæ eum productum judicabat; quapropter Chirurgi investigationi se subiecit; qui cathetere immisso, resistentiam quandam in urethra observavit, vi tamen eundem usque adeo adegit, ut ruptis membranis æger magnam sanguinis copiam eijceret, talemque hæmorrhagiam decem per dies, remedia negligens, non absque enormioribus doloribus fuerit perpeffus. Sanguis enim in urethra grumescens nisi summis cum conatibus & doloribus foras propelli non poterat, quos tandem gangræna & mors insequerantur.

Proximo a morte die, cadaver aperiebam, præsentibus Doctoribus, Dawes, Chamberlain, Woodward, Bernardo Chirurgo & aliis, & inveniebam, vesicam urinariam naturalem in sinistra parte supra os ilium situm suum obtinere, quoniam moles quædam ampla & rotunda, sub pube & supra intestinum rectum, totam hypogastrii cavitatem impleverat. Ut autem accuratiori omnia subjicerem examini, penem & intestinum rectum excucui, apertaque urethra nullam carnositatem, qualem Chirurgus se percepisse ajebat, nec quicquam p. n. constitutum, præter membranam a cathetere disruptam, in illa conspexi; tum immisso in vesicam conductore, disseucui hanc, & observatum fuit primo, dictam molem rotundam ex duabus vesicis aut potius cystibus per membranam a se invicem divis-

sis

120 6



Jan.

sis fuisse constatam, harumque alteram, quæ veræ vesicæ immediate adiacebat, hac majorem, alteram vero, quæ ad sinistrum latus vergebat, minorem extitisse, utramque orificio suo in cervicem veræ vesicæ prope cystium orificia desisse, ita ut ab his æque, ac a vera vesica, urina commode potuerit admitti.

Deinde observavi, glandulas veræ vesicæ supra modum magnas & rubicundas fuisse, qui color p. n. forsan ab inflammatione per urethræ dilacerationem producta deducendus est. Experientia me docuit, crassum illum mucum, qui ex vesica profluit, & a quibusdam pro pure ex renum ulcere huc derivato habetur, nil nisi productum esse glandularum harum in scrophulas degenerantium; tum enim mucus hic crassescens & viscositatem induens, eundem dolorem, qualem calculi solent, in vesicæ collo producit.

Glandulæ in majori cysti exiles quidem erant, conspici tamen poterant; in minori vero conspectum omnino effugiebant.

Descriptis igitur his vesicis, haud arduum erit, symptomatum reddere rationem, quibus hic vir fuit expositus. Quoniam enim major cystis dictum situm occupavit, urina non nisi cum maximo inspirationis conatu & paulatim exprimi potuit, cum ipsius musculi eam ejiciendi sufficientes haud obtinuerint vires. Majoribus autem conatibus opus fuit, exili urinæ quantitate in vesica existente, quoniam majores tum requirebantur urinam ex fundo cystis versus superiora urgendi vires.

Dolor, quem ultimis annis sustinuit Noster, crassitiei muci ex glandulis vesicæ profluentis debetur, siquidem ipsius renes sani admodum existebant.

Explicatio Figuræ.

- A A. Corpus veræ vesicæ, cujus glandulæ sunt 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.
- B B. Magna cystis, cujus rugæ sunt 1. 2. 3.
- C C. Parva cystis.
- D. Pars veræ vesicæ reclinata.
- E. Cervix vesicæ.
- FFFF. Duo uretera.
- G. Insertio vasorum spermaticorum in urethram.
- HH. Prostatæ.
- II. Vesiculæ seminales.

D 3

KK.

KK. Vasa deferentia.

L. Urethra.

MM. Musculi erectores.

N. Penis.

VITA JEPHTÆ, FACTO, VOTO, FACTO INSIGNIS. Auctore JOH. JACOBO SCHUDT.

Francofurti ad Mœnum, apud Frid. Knoehium, 1701, 8.

Alph. 1. plag. 10.

Quam olim nuperque multi celeberrimi Philologi atque Theologi, in præfatione tractatus hujus copiosissime citati, in utramque partem disceptarunt, de *Voto Jephthæ* controversiam, eam sub incudem denuo Clarissimus Autor revocavit, suamque de ea sententiam, primum quidem succincte in Epistola ad R. P. *Honorium a Khobalt*, deinde etiam integro, quem nunc exhibemus, libro *de vita Jephthæ, facte, voto & facto insigni* descriptam, Orbi Erudito publicavit. Et *Θεοκρατίας* quidem Hebræorum rempublicam fuisse, in *Prolegomenis*, ex ejus institutione, administratione, miraculosa protectione, & Heroum fortissimorum excitatione demonstrat: interque hos vel primo loco Jephtham ponendum esse censet. Hujus in juventute fatum durius dum tradit, nobile majorum ipsius genus e tribu Manasse, Gileaditarum familia deducit; materni generis sor-des sollicite abstergit, ipsumque non spurium, sed הַיְיָ הַשֵּׁנִי mulieris (non meretricis, quæ vulgi sententia est; sed) tenuioris sortis filium fuisse ostendit, atque exinde fratrum ipsum hereditate domoque paterna excludentium iniquitatem demonstrat; quæ tamen non fregerit Jephthæ animum, sed exeret potius, ut expeditionibus bellicis, (quæ contra Scripturæ literam, latrocinium ab Interprete vulgato appellantur) clarius ipsius virtus eluceret, ipseque occasione belli ab Ammonitis illati dux Israelis eligeretur: quod officium heroicis virtutibus undique ornasse dicitur, imprimis in expeditione contra Ammonitas suscepta, cujus felicem sibi eventum, exemplo aliorum belli ducum, solenni voto spondebat. In quo explicando ita nunc versatur Autor, ut illud non impulsu cuidam divino, qui in Jephthæ solum ad fortiter in prælio pugnandum tendebat, sed ipsius Jephthæ ardori, victoriæque obtinendæ desiderio, non satis

qui.

Proleg.

Sect. 1, 2, 3

L. 1. c. 1, 2

c. 3.

¶ 4, 5

e. 6.

c. 7.

a. 8, 9, 10

c. 11

lib. 2

c. 1, 2, 3

quidem omni ex parte circumspetto tribuat, ejusque sensum hunc esse dicat: *Quicquid sive casu, sive destinato consilio, reduci victori obviam occurrerit, erit Domini, (ejus cultui consecratum) aut (si nempe apium fuerit) offeram illud in holocaustum.* Canem enim, aut aliud immundum animal, in holocaustum Deo offerre non licebat, uti nec hominem. Inde post victoriam Jephthæ luctus & error in primo affectuum eoque vehementissimo impetu notatur, quo ille votum irrevocabile judicarat, quod dissolvi tamen potuisse, ex Lev. XXVII, 2 Autori videtur, cum Capelli sententia de anathematé plane, nec sine merito, rejiciatur. Non minus filia, quam *Seilam*, Philo Byblius appellat, obedientia commendatur, quæ id solum precata, ut virginitatem duobus mensibus cum sociis puellis in montanis regionibus deplorare, & mundo ultimum vale dicere liceret, commemorabili posteris pietate, haut invita voti executionem sustinuit. Quæ quidem in S. Codice his verbis expressa, *Fecit ei pater, sicut voverat*, ita ab Autore nostro explicatur, ut, collatis cum voto Jephthæo legitimi voti requisitis, filiam Jephthæ ex voto patris nec immolandam, nec reipsa immolatam, sed Deo ejusque cultui, ac piis rerum divinarum meditationibus in vita solitaria consecratam fuisse, octo argumentis demonstret, & cuivis argumento explicato statim adversariorum objectiones subjiciat, ac refutet. Urget hic potissimum claram & expressam Scripturæ literam, quæ ne verbum quidem de filia morte habeat, & luctus paterni causam illam dicat, quod uniea fuerit filia, isque adeo in illa stirpis & familiae interitum lugere debuerit. Cæterum claris verbis adjici ait, qualis voti in filia fuerit executio. Dici enim: *Et fecit ei votum suum, quod voverat: וְהָיָה לָהּ יְדֵעָה אֵין* ut illa non cognosceret virum; unde & filia non vitam sed virginitatem suam deploret, quia sterilitas, quæ virginitatem comitatur, collato Luc. I, 25, probro inter Judæos fuerit. Deinde in illo totus est Autor, ut præcipuum dissentientium argumentum declinet, quod nimirum votum virginitatis, ipsis etiam Pontificiis fatentibus, in V. T. plane ignotum, virginitas perpetua probro, sterilitas pro maledictione, seminis vero multiplicatio benedictionis loco fuerit. Omnia enim hæc illis quoque posse opponi ait, qui immolatam puellam dicant: æque illud votum incognitum & inusitatum Judæis fuisse, nec minus multiplicationem prolis impedi-

c. 4.

c. 5. 6.

c. 7.

c. 8.

c. 9.

c. 10. 11.

c. 12.

ac. 13-28.

vis

viffe, Jephtham denique non directe filia suæ coelibatum voviffe, sed per accidens illum in foemina Deo consecranda interveniffe, nenimirum mariti mandatis & negotiis domesticis a voti executione distraheretur; quæ cum in viris cessarit ratio, per Nasireatum ipsi matrimonium non vetitum fuisse. Præterea nimis confidenter affirmari, votum coelibatus inter foeminas V. T. plane fuisse incognitum; cum Guilielmus Perkinsius Anglus T. 1. L. 2. Caf. Consec. C. 15. col. 35. *consuetudinem virginitatem vovendi illis diebus capisse*, adferat: cui quamvis D. Georgius König Cent. 2. Vind. Sac. Disp. 1. Loc. 4. §. 7. se opposuerit; pugnare tamen pro Perkinsio ipsam textus *συνάφισιν*; cum verba *וְתוֹהֵרוּךְ בְּיִשְׂרָאֵל*, & *factus est mos in Israël*, quæ a B. Luthero & aliis cum verbis v. 40. *Filia Israël quotannis voverunt* &c. conjunguntur, vi accentus Sylluk non ad v. 40. conventumque filiarum Israël, sed ad v. 39. ejusque verba antecedentia, etiam juxta Heinsium L. 16. Exerc. Sac. in N. T. C. 7 ad Hebr. XI, 32, hoc sensu pertineant: *Et fecit in illa votum suum, quod voverat, ita ut ipsa non agnosceret virum, & fuit* (hoc, ut filia a seipsis, conf. Matth. 19, 12, vel a parentibus, conf. 1. Cor. 7, 37 devotæ, virum non agnoscerent ab hoc tempore) *statutum* (mos, consuetudo) *in Israël*. Id confirmari porro luculentissimo R. Azariz in libro *בִּינְהוּ אֲמָרֵי בִּינְהוּ* c. 60 testimonio, quo doceatur, sub templo secundo integros virorum & foeminarum coetus a negotiis mundi ad colendum Deum, & investigandam sapientiam se separantium extitisse: confirmari etiam Hannæ Luc. II, 36, & aliarum foeminarum, Esfenorum item, qui *ἀγαυοί* vivebant, exemplo, Christique ipsius testimonio, qui Matth. 19, 12 clare dicat, fuisse quosdam, *οἱ τινες ἐσυνέχρισαν ἑαυτοὺς*; quod quin voto etiam factum sit, nihil impedivisse. Confirmari tandem consensu nostratum Theologorum, D. Fridliebii Theol. Exeg. ad Exod. fol. 180. & D. Dieterici Antiquit. V. T. fol. 202. existimantium, post ædificatum templum certam juxta illud sedem fuisse, ubi mulieres rebus divinis dicatæ habitarent; quanquam cum iis, quoad circumstantias, non in omnibus consentiat Autor, inprimis cum Casaubonus Exercit. I ad Annales. Baron. c. 21. sqq. in aliquibus contrarium ostendat: qui tamen illud non evicecit, nemini coelibatus votum sub V. T. usitatum fuisse; cum inter mulieres ad ostium tabernaculi ministrantes Exod. 38, 8.

1. Sam.

1. Sam. 2, 22, & cantatrices Nehem. 7, 67, cœlibes fuisse, credibile sit, Ex qua quidem interpretatione Pontificios pro voto cœlibatus, qualis inter ipsos viget, non firmitus, quam illos, qui ex Jephthigeniæ, quam fingunt, immolatione Christi typum faciunt, argumentum capere posse, novem rationibus ostenditur. Adversus contrariæ interpretationis patronos difficultates, quibus immolationis sententia premitur, urgentur: patri id per *עֲרֵבָה*, & interdictum divinum, quo nulli, nisi sacerdoti, ad aram accedere permillum erat, non licuisse: neque aliquem sacerdotum illam offerre ausurum; plures autem, ipsum, interjecto 2 mensium intervallo, filiam immolari non licere, e Deut. XII, 31 edocturos fuisse. Cæterum primitivæ ecclesiæ Patrum auctoritatem, qui uno fere ore filiarum immolationem statuunt, tanti nemini esse debere, ut contra expressa S. textus verba, tam duram interpretationem clarissimæ literæ præferat: nec Capelli sententiam, quæ Jephthæ filiam per anathema, Levit. 27, 28, occisam saltem non oblatam dicit, sibi consistere posse; cum Jephtha non *עֲרֵבָה* sed *עֲרֵבָה* voverit, ille vero quosvis homines per anathema occidi potuisse, parentibusque ac heris in V. T. jus vitæ & necis in liberis ac servos fuisse, gratis asserat. Libro tertio factum Jephthæ memorabile contra rebelles populares Ephraimitas exponit Autor, illorumque convitiis ac seditione expositis, penes Jephtham stetit victoriam declarat, & a crudelitatis nota, qua quibusdam ob trucidata 42 millia Ephraimitarum dignus videtur, eum vindicat, ut ipsum injuste illatum bellum repulisse, victos ut rebelles punivisse, & severiori hoc exemplo, quod Forstn. ad Tacit. Ann. XIV, 44 Principibus permillum ait, suæ securitati publicæque salutis consuluisse, perhibeat. Qua occasione de tessera militari *schibboleth*, qua Ephraimitæ tribum dissimulantes agniti sunt, erudite agit, illosque blæsa *שׁ* *schibboleth* pronuntiatione per *fibboletb*, ut forex suo indicio solet, proditos ac obtruncatos esse ostendit; quam rem exemplo e recentiore Galliæ Historia petito e Becmanni Hist. Geogr. & Civil. P. 1, c. 6, Sect. 1 §. 3 illustrat. Hic enim e probatis autoribus perhibet, *Anglos e pralio superstites omnes fuisse occisos, qui nomen Pequigny literis omnibus pronuntiare nequibant, Pequeny loco Pequigny proferentes.* His tandem adjicitur ultimus Jephthæ post pia fata honos, adductis e Jud. XI, 1. 1. Sam. XV, 11, & Hebr. XI, 32, aliorumque recentiorum, qui ejus for-

c. 30.

1. 3.

c. 1, 2.

c. 3, 7.

c. 2.

c. 9.

E titu-

titudinem ac fidem laudant, testimoniis, notata simul Nic. Serrarii superstitione, qui Comment. in Judic. Q. 4. in C. 12. fol. 348 Jephtham hac formula salutandum pronunciat : *Sancte Jephthe ora pro nobis !*

COMEDIES , TRAGEDIES AND OPERAS , &c.

id est,

COMOEDIE , TRAGOEDIE ATQUE DRAMATA

Musica. Volumina duo. Auctore JOHANNE DRYDEN,

Armigero.

Londini apud Jacobum Tonson, Thomam Bealt & Richardum Wellington, A. 1701, in fol.

Alph. 13.

TAntam apud Anglos laudem hic Auctor sibi peperit atque estimationem, ut quicquid ab eo consignatum est, studiose conquirant, & cum novos ab eo jam defuncto factus expectare amplius non possint, vitam quasi reddere novamque lucem affundere scriptis olim abs eo publicatis student. Quamobrem etsi in magno hoc opere nihil novi exstet, nonnullam tamen ejus mentionem hic facere volumus, cum ob ingenium auctoris non vulgare, quod vel *Fabula* ejus *Veteres & Hodierna*, quarum recensum Actis anni 1700 p. 321 seq. inseruimus, satis produnt, tum maxime, quod, quæ sparsim fuere a Drydeno edita, rarius hæctenus in Germania nostra comparuere. Diviserunt opus in duas partes editores, quarum prior Dramata complectitur sequentia: *Ferus Amasius : Fœmina emulantes : Imperator Indicus : Amor secretus : Martinus Marr-all, seu, fœta innocentia : Tempesta : Amor vespertinus : Amor Tyrannicus : Almanzor & Almabide : Matrimonium moris hodierni, (Marriage a la Mode.) Amor in monasterio : Amboyna : Status innocentia*, quem ingeniose quondam a Miltono confectum dramate exornavit Drydenus. In altera parte exstant *Aurenge-Zebe seu Magnus Mogul : Cuncta pro amore : Limberham, seu Custos benignus : Oedipus : Troilus & Cressida, seu veritas sero reperta : Enodatio duplex : Dux Guisius : Albion & Albanus : Sebastianus Rex Lusitania : Amphicrion : Cleomenes, Hæros Spartanus : Rex Arthurus : Amor triumphans*. Hæc quoniam singula secundum theatri regulas examinare nostrum non est,

est, dissertationem saltem, quæ in ipso operis principio exhibetur, de *Poesi Dramatica*, a nobis quoque, cum Fabulas Drydent recensere-remus, memoratam, velut in transeursu perlustrare licebit.

Scripta est illa dissertatio per modum Dialogi, quo *Crites* primum & *Eugenius*, atque inde *Lipsidejus* quoque & *Neander*, sub quo nomine Auctor ipse latitare voluisse videtur, inter se committuntur. Data igitur occasione, de veterum primæ & recentiorum, speciatim Anglorum, Poesi Dramatica disputatio instituitur. Nam quod ad carmen Epicum Lyricumque attinet, veteres facile ab Anglis recentioribus superari, credit *Eugenius*, quos inter ab eleganti sermone concinnitate Johanne Suckling, a facilitate & suavitate Wallerum, a majestate exactoque ad regulas poëticas stylo Johannem Denham, ac denique Coultzum a summa vi ingenii rerumque & verborum copia commendat. Inde primus *Crites* veterum causam agit, eosque eo majorem dramati dedisse operam ait, quo magis fuerint gloriæ cupidi; quandoquidem & in dramate vicisse eoque coronari, laudi apud veteres fuerit non exiguæ. Quousque veto hanc artem exerint, haud difficulter liquere ex eo putat, quod recentiores poëtæ, maxime Galli, Aristotelis, & qui eum commentario velut illustrasse videtur, Horatii præcepta sectentur. Quam enim Galli desiderant, unitatem temporis, loci & actionis, veteres quoque diligenter videntur observasse. Quippe actionem nullam in theatrum deducebant, quæ intra viginti quatuor horarum spatium revera perfici non posset, ut inter rem ipsam & repræsentationem ejus esset proportio. Locum eundem esse, vel si plures repræsentarentur, minus eos abs se invicem distare oportebat, quandoquidem in eodem theatro varias urbes exhiberi, admodum videretur incongruum. Qua in re commendatur industria principis poëtarum Gallicorum Corneille, qui in connectendis apte scenis (*la liaison des scenes* vocat) non parum ubique artis operæque posuit. Denique actionem esse unicam, id est, ad eundem finem in dramate tendere volebant omnia, atque adeo ea ipsa quoque, quæ ob stare videri possent, aliaque, quæ passim inspergerentur. Quæ dum ab Anglis vulgo minus observari affirmat *Crites*, tanto magis prædicat Benjaminem Johnson, felicissimum veterum imitatorena. Cæterum vero, si quibus veterum dramata minus placeant, illud in causa esse putat, quod verborum ac sententiarum dul-

cedimem in alio prorsus ævo constituti non satis capiamus. Huic adversarium se professus *Eugenius*, præstare omnino ait, ut naturam ipsam, quam ut veteres imitemur. Illos enim non raro deficere, quippe qui ne quidem actuum certum numerum constituerint; quod cum cognovissent Hispani, drama omne tribus actibus circumscripserint, quos secuti deinde Itali aliaque nationes. Quin & hoc in Græcis reprehendit, quod res tritissimas & in vulgus notas representare consueverint, usque ad nauseam, unde delectationi, quæ dramaticis finis hæud postremus est, multum decessisse videatur. Romanos quoque non modo eadem semper chorda oberrasse, sed & sæpius contra theatri regulas peccasse, non uno exemplo probat. Uti vero minus oblectarunt veteres, ita nec profuere satis, iudice *Eugenio*; quandoquidem tantum abfuit, ut virtutes pro eo, ac par est, commendarent, ut potius fenestras aperirent vitiiis. Quæ ideo illis condonanda minus videntur, quod qui tragœdias scribebant, comœdias, & qui comœdias, tragœdias scriberent nullas. Quod autem de sermonis difficultate injiciebat *Crites*, id ejus hypothese *Eugenius* putat nequaquam posse inservire, cum poetam deceat sublimes meditationes facili oratione convestire. Quæ occasione, quantum inter Donnum & Clevelandium, poetas Anglos, interfuit, ostendit, quorum ille in satyris cogitationes sublimiores vulgari dictione, hic res vulgo obvias verbis sesquipedalibus & multum a communi usu remotis expresserit. His auditis *Crites* veteribus nihilominus, tanquam in sua arte magistris, laudem suam & honorem deberi statuit, neque diffitetur, ut mores hominum cum tempore, ita mutatam quoque esse theatri rationem. Nova deinde lite orta, Galline an Angli in dramate magis excellant, *Lyfidejus* Gallorum, *Neander* Anglorum partes tuetur. Primus ille invehitur in Anglorum tragœdias ludieras (*Tragi-Comedies*) in quibus gaudia & fletus miscentur, & multi prodeunt in scenam, qui inter se affinitatem nullam habent. Contra Gallos laudat, quod non modo actionis, sed & temporis & loci longe meliorem rationem habeant, & postquam e re nota ad mentem Horatii drama confecerint, eo vires suas conferant, ut ad effingendam unicam actionem eximiam cuncta concurrant. Quibus in rebus eum minor sit Anglorum curiositas, fieri inde putat, ut multa sciant, & seorsim apud illos spectentur, videantur

tur egregie, quæ si ad drama ipsum referantur, reperiantur ineptæ & inelegantes. Ut taceamus, quantum decoris Gallis afferat rhythmî varietas & puritas, quam in versu Anglico non immerito possêt aliquis desiderare. Vicissim *Neander*, etsi & Gallos plerumque theatri leges & τὸ πρῶτον probe observare, & Anglos frequenter hallucinari non dissimulet, tamen cum plura alia, tum varietatem ipsam in Anglis ex merito laudat. Nam quod ad Tragedias ludicras spectat, ab Anglis primum inventas, menti non minus quam sensibus licere ait, atque posse eam adeo æque facile a luctu ad lætitiâ, quam oculos ab objecto minus grato ad gratum transferri. Egregie vero affectus varios ad naturæ ipsius modum exprimere Anglos, neque quod ad Comœdiam speciatim attinet, prostrare apud Gallos unicam putat, quæ tantum habeat varietatis, quantum habeant *Johnsoni* comœdiæ. Quin & in ipso sermone varietatem quandam commendat, cum prolixiores Gallorum declamationes haud immerito fastidiantur. Eam vero orandi consuetudinem tum putat apud illos invaluisse, cum Cardinalis Richelius theatri faciem paulum immutaret, nimirum ne quid esset in dramate, quod cum Cardinalis gravitate pugnaret. Quod autem eum morem hodieque retineant Galli, ex illorum derivat genio, quippe qui cum natura hilares sint & faceti, ad severitatem perducî ament, ideoque tragediis magis delectentur; cum contra Angli natura severiores, comœdiis exhilarari potius cupiant. Cæterum familiaribus sermonibus hoc magnopere dicit repugnare, ut quis solus multa loquatur, sed decere confabulantes breviter suam sententiam sed acute promere, nec quicquam esse ad Comœdiam aptius, quam responsiones breves & ingeniosas (*reparties*) quibus excellat apud Anglos *Fletcherus*. Præterea cum Galli oblectandis oculis minus studeant, ab Anglis ipsa quoque repræsentatione eos superari censet. Neque enim minori probabilitate actiones, quas vocat, tumultuosas, quam ipsos Reges &c. repræsentari posse credit, ita tamen ut morientium in theatro species non facile admittat, & recenseri talia cum *Johnsone*, quam oculis exhiberi malit. Quin & hoc ipsum reprehendit in Gallis *Neander*, quod se nimium regulis mancipare soleant; unde fiat, ut multum oblectationi decedat, neque facile Angli applaudant dramati Gallico in suam linguam translato. Quanquam ab Anglis

quoque observari regulas illas, nodi vero & characterum varietatem multo majorem, & sermonem adhiberi magis masculinum, exemplo dramatis a Beniamine Johnson conficti, quod *Feminam silentem* vocat, prolixè satis it assertum. Quæ tametsi recensere singula non licet, non erit tamen supervacaneum, de auctore illo ex mente Drydeni nonnulla addere. Tantis enim eura laudibus effert, ut si non ingenio, certe arte superatum ab eo putet ipsum Shakespearium, qui ut eruditus minus fuit, ita ingenio modernos omnes Poëtas & tantum non veteres quoque superasse fertur, ut Halesius nihil uspiam apud Poëtas pulcrum existare judicaverit, quod non multo elegantius aliquo in dramate expresserit Shakespearius. Ne vero solus sapere videretur Johnson, cuncta Beaumontii censuræ subiecit, qui ut post Shakespearium inclaruit, ita dotes insitas magis studio percoluit. Quin & Fletcherum, qui cum Beaumontio linguam Anglicam ad summum fastigium perduxisse fertur, sæpe habuit adjutorem: Græcos quoque Latinosque poëtas non dubitavit, ubi opus esset, transferre, unde cum Latina vocabula morosius retineret, admirationem majorem peperit, Shakespeario delectante magis. Sed pergendum est ad ultimam quæstionem de rhythmo, utrum tragœdiæ conveniat, nec ne? Negat convenire *Crites*, ideo quod repugnet rerum naturæ, nec quisquam rhythmicè loquatur in familiari sermone. Huic *Neander*, neque id absonum adeo esse, respondet, ut rhythmicè alter cum altero confabuletur, modo id fiat libere & ultro, ne vis inferatur constructioni, & in tragœdia paulo magis oportere res extolli, quam vulgo obtingant. Dubium vero non esse ait, quin multum ponderis sermoni accedat, si præter numerum rhythmus quoque adsit; quod in carmine Epico appareat maxime, cui tragœdia similis plane videri possit. Quamobrem Hispani, Itali atque Galli, tragœdias suas rhythmicè scribere consueverint. Apud Anglos primus Drydenus morem hunc introduxisse videtur, qui cum aliud nihil a Fletcherero, Johnsone & Shakespeario relictum sibi cerneret, in quo emineret, hoc unum arti velut in complementum addidit.

Possemus pari modo dedicationes nonnullas & præfationes, quales plerisque dramatibus præmisit Auctor longe eruditissimas, perillustrare, si quidem id instituti nostri ratio permetteret. Nam & rur-

sus-

sus, quem usum afferat rhythmus, in dedicatione *Feminarum amulan-*
rium ingeniose adnotavit. Qua occasione obiter laudat Wallerum,
 quod sensum duabus lineis circumscribere poetas Anglos primus in Ly-
 ricis docuerit, quem imitatus hac in parte feliciter est poeta Epicus Jo-
 hannes Denham in Colle Cuperi (*Cooper's Hill*) quod poemâ, si
 majestatem styli spectes, omnibus exemplo esse potest: idemque
 Wilhelmus Davenantius in dramate, quod Obsidionem Rhodi vo-
 eat, egregie præstitit. Erudite non minus Auctor in præfatione,
 quam *Almansori & Almabida* præmisit, de dramate heroico, tum in
 præfatione ad *Troilum & Cressidam* de tragoedia, ac denique in ea,
 quæ *Aibioni & Albanio* præfigitur, de dramatibus musicis, quæ ope-
 ras vocant, edisseruit.

MEMOIRES DU DUC DE NAVAILLES &c.

i. c.

COMMENTARIi DUCIS NAVAILLII ET VALLET-
ta, Paris & Mareſcalli Francia Ephorique Ducis Car-
nutenſis.

Amstelodami apud Jo. Malherbium 1701, 12.

plag. 14.

PRæclare posteritati consulerent viri tam in sago quam in toga illu-
 stres, si extantiora vitæ suæ momenta, rerumque fortiter a se ge-
 starum seriem, scriptis mandare non fastidirent. Ita enim futurum
 esset, ut patriæ suæ quisque historiam absolutam magis redderet, ma-
 gnorumque facinorum decus a vecordis vulgi opinionibus illibatum
 fervaret. Fecit hoc ipsum aliorum suæ nationis exemplo instigatus,
 Dux Navaillius in quinque hisce Commentationum libris, perspi-
 cuae narrationis brevitate maxime commendabilibus, unde nos quo-
 que præcipua more nostro referemus. Originem suam a familia in-
 ter Bearnos nobilissima, Montaltia dicta, patreque Philippo sibi co-
 gnomine deducit. Qui cum negotiorum provincialium causa au-
 lam Regis A. 1635 peteret, filium quatuordecim tum annos natum
 secum duxit, Richeliique Cardinalis pedissequis nobilibus ea con-
 ditione accenseri permisit, ut in religionis suæ exercitio, Reformatæ
 scilicet, non impediretur. Notter autem haud longe post, Do-
 mini persuasionibus captus, ad ejusdem sacra sponte transiit, & pa-
 ren-

rentem non modo, verum etiam majorem familiæ suæ partem, imitatores habuit. Ab illo tempore Signifer cohortis marinæ a Richelio conscriptæ factus, annuoque mille thalerorum stipendio a Rege ornatus, prima in castris rudimenta posuit A. 1638, quo Fanum D. Audomari frustra obsessum, ad Palincovam vero feliciorè Marte pugnatum fuit. Sequentibus annis Hesdunensem atque Atrebatensem obsidiones vidit, centurionisque honorem meruit; mox in ductorem legionis pedestris, a patruo suo ante decem lustra erectæ, promotus sub Harcurio ad Coniacum militavit. Altera ætate ad occupandam Dertonam, oppidum apud Insubres haud ignobile, plurimum contulit, quippe qui desperato fere obsidionis successu, munimenti genus, quod semilunam vocant, ingenti suorum virtute cepit, eoque modo Hispanos deditionem pacifici cœgit. Tam prosperæ rei nuncius delectus Noster, cum Longavillæ imperatoris commendatiis ad Regem mittitur, Richelio autem vivis forte exempto, præmiorum spe non tantum excidit, sed etiam perdendi stipendii discrimen incurrit, nisi Regis adeundi copiam nactus, in benigniorem partem illum flexisset. Eo mortuo, Mazarini surgentis astri clientelæ se totum tradidit, cujus ope aliud congiarium a Regina matre impetravit, indeque in Italiam redux oppugnationi Finalii adstitit, quam cum Galli, ob imposita Genuensium navibus Hispanorum auxilia, solvere necesse haberent, legionem suam e suburbio, minore, quam credebatur, dispendio subduxit, vulnere tamen molestissimo affectus. Novo deinde Cardinaliti favoris specimine delinitus, dum antiquioris legionis Tribunatum capessere, suam autem in fratrem transferre integrum ipsi fuit, ad Rhodam Catalaniæ, sub Comite Pralino Plesio expugnandam abiit, quæ etiam, gubernatoris sui in defendendis urbibus imperitia, in potestatem Gallorum pervenit. Inde ad obsidionem Lentisii in Hannonia a Marescallo Rantzovio formandam ablegatus Noster, atque insequenti hyeme aciei Instructoris officio ornatus, in Italiam militatum divertere debuit, ubi sub Thoma Sabaudicæ Principe, imperatore parum solerte & tractandarum obsidionum minus gnaro, Orbitellum adpulit, cujus rei hic fuit eventus, ut post multas clades ætrinque editas, & Brezzum pugna navali occisum, Gallos infecta se discedere, ac Telonem reverti oportuerit. Tum Mazarini

Car-

cataphractorum turmæ præficitur Noster, brevique post in Infubriam, ut sub Duce Mutinensi, fœdere Gallis recentè devincto, arma Hispanis inferret, ire tenetur. Prope Bozzolum tum temporis conflictus acerrimus magna animorum contentione susceptus, in quo Navaillius exigua manu totius exercitus hostilis impetum fortiter sustinuit, licet Atestinus, prostrato equite Gallico, signum receptui dedisset, fugaque ingens jam spatium emensus esset. Proxima expeditione Caracenam in castris munitissimis, adortus magna clade affectus, tormentis omnibus exiit, Cremonamque citato gradu petere cœgit. Gujus urbis obsidium cum facere constituisset Atestinus, exteriores munitionum prætenturas invadere jussus Navaillius, rem alex plenissimam incredibili militum suorum fortitudine feliciter quidem perfecit, sed vulnus in cervice tulit, e quo Placentiæ sex hebdomadas graviter decubuit. Restauratis viribus in Galliam secessit, cum belli civilis clasicum caneretur, in quo Regina regentis & Cardinalis partibus constantissime adhæsit, fidemque suam ac industriam in rebus maximi momenti, quas enarrare nimis prolixum foret, iisdem abunde probavit, eaque de causa Bapalmensem præfecturam obtinuit. Postmodum cum Domicella Neuillani, quæ plurimum Regiæ gratia florebat, clam Funditorum factione, matrimonium contraxit, & Mazarinum digressum ab aula cum expedita militum manu incolumem Sedano reduxit. Inde Pontes Cæsaris, arcem ad Ligerim sitam, factiosis extorsit; eorum copias Condzo antesignano fretas in suburbio S. Antonii, quod Parisiense est, magna strage attrivit; reliquias intra urbem se recipere compulit. Neque plures alii proxime insecuti anni inglorii ipsi effluxere, siquidem ad Atrebatum, Montem medium & Valencenas, fortissimi Ducis partes strenue sustinuit. Inprimis vero Regis exercitui, axiome Capitanei Generalis & Legati Extraordinarii ad Principes Italos, sub Duce Mutinensi A. 1658 imperavit, Mortaramque Infubriæ oppidum munitissimum cepit, majora ausurus, nisi confœderati Ducis obitus consilia turbasset, quo mortuo, Bessellum ab Hispanis clausum illato auxilio servavit, paceque in Pyrenæis sancita, summa potestate exauctorandi milites istis in provinciis eminuit. Post Ludovici XIV nuptias, Eques Ordinum ejus creatus, cum gratia Regis cumulatisime frui videretur, de repente in acerbissi-

F

man

mam ejus offensam una cum conjuge adductus, omnibus stipendiis atque officiis privari meruit, reddita ipsi pecunia, quam hisce emendis erogaverat. Accidit autem, ut Regina mater in morbum illapsa, vita graviter periclitaretur, & Navailii memor rogaret Regem, ut illum in gratiam reciperet; quo ipso quoque effectit, ut Anglis bellum denunciarentibus, Rupellæ, Alnetensis regiunculæ, Broagii, atque adjacentium insularum præfectura Nostro decerneretur, quam etiam summa cum laude obivit, delectu nationalium habito, qui maritimas oras citra diminutionem redituum regionum defenderet. Postquam vero profunda pace conquievisset Gallia, Rex Clementis X Pontif. Max. & Venetorum precibus se exorari passus, ad Candi- am liberandam, quam Turcæ immensis copiis a longo jam tempore circumfederant, manum sex millium armatorum destinat, & Navailio illuc deducendam tradit; qui ubi vix appulisset, hostes e castris, quæ ad Sabioneram habebant, ejiciendos esse statuit. Summo igitur mane ad Turcarum munimenta atque aggeres exercitum educit, ac ferociter in illos undique invehens castellis suis proturbare, triginta tormentis bellicis potiri, ingentem numerum occidere, reliquos in fugam convertere, jamque victoriam in manibus habere, cum pulvis pyrius, cujus magna vis in quodam hostium suggestu erat, ignem conciperet, ac victorum aciem dirimeret; quo viso hostes instare rursus ac redintegrare prælium, Galli timore suo fluctuantes remisius pugnare, pedem referre, tandemque intra urbem se abdere. Nihil post infelicem rei hujus exitum fere memorabile gestum esse Noster notat, adeoque cum urbem undique apertam diutius obsidionem tolerare non posse, ipsos quoque Venetos de illa dedenda clandestina consilia inire, comineatum de cætero in classe deficere animadverteret, cum superstite copiarum parte in naves se contulit, ac secundo vento in Galliam rediit. Quoniam vero Legatus Reipublicæ magnam huic facto invidiam apud Regem concitaverat, ideo domum abire, aulaque tres annos carere debuit, donec tandem licentia illuc revertendi impetrata, Regi omnia ordine exposuit, suspicionemque rerum male gestarum à se amolitus cuncta adeo ei approbavit, ut omnimode ipsius gratiam recuperavit. Missus deinde ad copias ejus in Ahatia, Lotharingia, Comitatuque Burgundia ducendas, Grayam interceptit, & paulo post Locumte-

nens Generalis Condzo in prælio Seneffiacensi strenuam operam navavit. Tandem scipionem Marefcalli Franciæ a Rege A. 1675 accepit, atque inſequenti ſuprema cum poteſtate moderatus eſt exercitum Regis in Catalonia, expeditioneſque ſuas memorabili victoria A. 1677 de Hiſpanis, quos Comes Montereſius ductabat, reportata, & expugnatione urbis Puicoerdæ nobilitavit. Verum tam proſperos ſucceſſus repentina filii ſui unici, & ductoris catervæ gradum jam promeriti, mors nimium cœdavit. Cæterum licet vitam remotam ab aula tranſigere in animo haberet, ut tamen commodiorem nubendi conditionem ſibi ſuis quaereret, aulam ſectatus eſt, & A. 1683 a Rege Duci Carnutenſi Ephorus præfici meruit. Finem hic imponit commentariis ſuis, nec multo poſt ſuperfuit; quandoquidem proximo ſtatim anno violenta hæmoptiſi ſuffocatus, vitæ ſtationem dereliquit.

THOMÆ CRENIi ANIMADVERſIONUM PHILOLOGICARUM & HISTORICARUM Pars octava.

Amſtelodami, apud Seb. Petzoldum, 1701, in 8.
plag. 17.

Laudanda eſt quam maxime indefeſſa Clariffimi Philologi, Th. Crenii, diligentia, quam hætenus ut in labores alienos, ſcripta nempe tot Eruditorum celeberrimorum minutiora ab interitu vindicanda, ſic in Animadverſiones quoque Philologicas & Hiſtoricas, tanquam proprii ingenii foetus impendit. Nam, ut collatum in iſta ſtudium nunc taceamus, harum certe partes quatuor, ſeptimam, octavam, nonam atque decimam, anno unico proxime elapſo, paulillo ſpatio editioni cujuſque interjecto, Erudito Orbi obtulit, occaſionemque potiffima ex iis delibandi admodum jucundam nobis ſubminiſtravit. Hac tamen vice in ſola octava (ſeptimam enim dicto anno p. 236 recenſuimus,) acquieſcere eſt animus, cum, quo minus reſiduæ dux adjungantur, ſpatii anguſtia, in quam concluſos nos videmus, prohibeſt.

More autem ſuo avariis Autorum aliquot antiquiorum editionibus exorſus, Ovidium primo ad manus ſumit p. 1, ſ. inde ad Tacitum p. 9, ſ. progreditur, ac tandem his duumviris tertium T. Livium p. 30, ſ. ſuperaddit. Ad idem vero caput diverſa de Theolo-

gis ac Eruditis aliis judicia refert, utpote de Jano Lernutio, p. 25. Guil. Parvo, p. 38. Jano Guilielmio Lubecensi, juvene annorum viginti septem, Critico præstantissimo, p. 42. Guil. Teelingio, p. 43. f. Guil. Perkinso, & Prynno, p. 51. Tyndallo, p. 53. Lindano, p. 56. Gnaphéo seu Fullonio, p. 61: in quorum plerosque ea occasione incidit, quod peculiariter ad istos excurrit, qui nomine Guilielmi insigniti fuerunt; horum etenim catalogum sat prolixum a p. 36 ad 62 textit.

Quod hoc exceipit, secundum caput, in frontispicio statim exhibet prolixam formulæ, *viderent Consules, ne quid Respublicæ detrimenti caperet*, expositionem, a p. 63 ad 68. Hinc p. 72. f. exempla plurima Latinitatis suspectæ neglectæque coacervat. Pag. 94. f. testimonii non unis comprobatum dat, quam misere corruerint ac depravarint Pontificii Cosmographiam Seb. Münsteri, ac semel huc delatus, alia quoque eorum in Scriptores bonos atrocina commemorat, p. 118: nec p. 128 taxare omittit, quod pientissimi Jo. Avenarii seu Habermanni libellum precationum e Germanico in Belgicum idioma sic transfulerit Theologus Hardervicensis, Henr. Dieftius, ut Re formatum Habermannum nunc audire posse, ipse nullus ambigat.

In capite tertio occupatus est in detegendis quibusdam Anonymis & Pseudonymis, & quisnam sit Irenæus Philalethes? p. 150; quis Amandus Flavianus? p. 152; quis Franc. Marinus? p. 159; cui debeatur Mercurius Britannicus? p. 55; ejus sit tractatus inscriptus *ad legem & testimonium*? p. 151; quibusnam commentarii de statu Religionis & Reipublicæ in regno Galliar, A. 1571 editi, debeantur? p. 161. f. disquirat. Prolixissime vero omnium p. 153. f. ostendit, quod exercitationis paradoxæ, de Philosophia interprete Scripturæ, autor minime sit Lamb. Velthufius, sed Medicus potius Amstelodamensis, Ludovicus Meyerus.

Curiosus accensere liceat, quæ de viris quibusdam eruditis, qui munus Historiographi studiose ambiverunt, p. 162 sqq. refert, & quæ p. 183 f. de linguæ Latinæ usu adeo frequenti in Poloniam introducto, vicissim vero p. 186 f. de eadem lingua in Italia hodie prope modum exoleta facta commentatur. Tartari an origine Israëlitarum sint? p. 203 quarit. Superintendentis titulum nonnullis nimis ambitio

bitiosum videri, p. 208 innuit. De apostatis a Christianismo ad Judai-
 fimum transgressis p. 217 agit. A pag. 237 ad finem usque, varia uti-
 lia & elegantia de sale in medium affert.

Sed nec, qui commoda dictorum Scripturæ interpretatione
 delectantur, deesse sibi heic legendi materiam intelligent. Nam ad
 Matth. XII, 40, de triduo mortis Christi p. 69 f. ad Matth. III, 11, de
 baptismo Christi *ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ ὕδατι*, p. 222 f. ad Matth. V,
 13, de sale infatuato p. 257, & ad Col. IV, 6, de salibus sermonis p. 237
 f. erudite dispicit. Nec male forsân ad hunc censum connumera-
 veris, quæ de versione Bibliorum Piscatoris inepta passim & ridicula,
 p. 255 f. ex Havemanno repetit.

Ex epistolis, quæ hucusque inter *ἀνεκδότους* delituerunt, nunc
 vero demum clarissimi Autoris opera in lucem protractæ sunt, eam
 præ cæteris nominamus, quam B. Lutherus A. 1539 ad Succorum Re-
 gem Gustavum I exaravit, inque ea Georgium quendam Norman-
 num, ut Regio Filio pædagogus præficeretur, commendavit; hanc e-
 nim integram, e Bibliotheca Regia secum communicatam, p. 144 f. le-
 gendam Noster exhibet.

*THE HISTORY OF PHILOSOPHY, BY THO-
 MAS STANLEY.*

id est,

*THOMÆ STANLEJI HISTORIA PHILOSOPHICA,
 una cum Vita Auctoris nunc primum prodeunte. Edi-
 tio tertia.*

Londini apud W. Battersby, Hugonem Neumannum, Thomam Co-
 ckerill, Herbertum Walwyn, & A. & J. Churchil, A. 1701, fol.
 Constat Alph. 8, pl. 7.

Cum notus eruditis abunde sit hic liber, tertia nunc vice recusus, &
 Ca nobis quoque, cum secundum A. 1687 prodisset, Supplemen-
 torum Tomo II, Sect. VIII, p. 356 sq. ex merito laudatus, poteramus e-
 jus mentionem non injuria hoc loco omittere, nisi de vita & scriptis
 celeberrimi Stanleji addita quædam huic editioni essent, e quibus
 pauca recensere opera duximus.

Natus est Thomas Stanlejus patre cognomine, in loco quo-
 dam

dam Hartfordiæ, quem vocant Angli *Cumberlow-Green*. Et quamquam Auctor anonymus annum natiuitatis ipse non expresse- rit, quippe eo apparatu, ut videtur, non instructus, qui ad scribendam tanti Viri vitam requirebatur; attamen cum anno circiter 1628 natum esse, haud difficulter ex eo conieci- as, quod ante annum ætatis vigesimum octavum Historiam suam Philosophicam absoluisse perhibeatur, quam constat A. 1655 prima vice impressam fuisse.

Annos natus quatuordecim Cantabrigiam se recepit, quo loco tum studiis aliis postea navavit operam diligentem, tum imprimis capi poëseos amore cœpit, elegantiaque composuit carmina Anglica, quæ post ejus ex itinere reditum Londini A. 1649 hoc titulo prodierunt: *Europa, Cupido crucifixus & Pervigilium Veneris, cum notis*. Multo magis tamen studium ejus & doctrinam prodidere ea poëmata, quæ biennio post publicavit Anglice hoc titulo: *Anacreon, Bion, Moschus, Oscula Secundi, Cupido crucifixus Ausonii, Veneris Pervigilium, cum aliis nonnullis carminibus*. Peragrata Gallia, Italia & Hispania, domum reversus Stanlejus, cum secundum leges nondum major esset, Jacobi Engani filiam Dorotheam in matrimonium duxit. Neque tamen sic se abstrahi a Musis suis passus est, primumque huic ipsi Historiæ Philosophicæ scribendæ animum applicuit, quam prolixè hic recensuit auctor anonymus. Postquam vero hoc opus absolvisset, nondum, ut supra dictum, natus annos viginti octo, novum aggressus, *Æschylum* illustrare immenso labore, annuus est, cujus etiam A. 1663 nitidissimam ac emendatissimam editionem procuravit. Sed alia quoque opera post se reliquit, quæ nondum publicam lucem adspexerunt, & asservantur in instructissima Bibliotheca Johannis Mori, Episcopi Norvicensis Maxime Reverendi. Qualia sunt *Amplissimi Commentarii in Æschyli Trægædias*, octo voluminibus in forma folii, ipsius Stanleji manu scripti; *Adversaria* item, in quibus *Sophoclis, Euripidis, Stephani de Urbibus, Juvenalis, Persii; Achillis Tatii, Theocriti, Aristidis, Partbenii, Hesychni, Antigoni, Carystii, Callimachi loci plurimi emendantur & explicantur*; nec non *Prælectiones amplissima in Theophrasti Characteres*, ac denique *Ango-Divina, sive Exercitatio Philologica de Primitiis seu decimis prada ad vers. 4, c. 7, Epistole ad Hebræos, qua nonnulla S. Scriptura loca explicantur, veteres a-*
liquos

liquos ritus eruuntur, auctores plurimi, praesertim Graeci, partim emendantur, partim illustrantur. Quas doctissimi viri lucubrationes, luce publica sine dubio longe dignissimas, ne inuideat Orbi Literato, sed cum eo liberaliter communicet, publico, si licet, romine Celeberrimum Possessorem submisit rogamus. Fuit autem Stanlejus facie decora, & modestia, candore, eruditione parem suo aëvo vix quinquam habuit. Cæterum Auctor vitæ eum cum Mirandula confert, quod pariter libri, quos conscripsit, annorum ejus numerum longe superent, & eandem ferme, quam Pîcus, ætatem attigerit; neque minus familiam Stanleji commendat, quæ præter illum, alterum quoque Angliæ lumen Johannem Marshamum produxerit.

NOVI LIBRI.

- C**osmologia Sacra : Or, a Discourse of the Universe as it is the Creature and Kingdom of God. By Dr. Nehemiah Grew. London, printed for W. Rogers, S. Smith & C. 1701. fol.
- Danmonii Orientales Illustres : Or, The Worthies of Devon. A Work, vvherein the Lives and Fortunes of the most famous Natives of that Province are memoriz'd. By John Prince. Exeter, printed for Awnsham and John Churchil, in London. 1701. fol.
- An Account of divers choice Remarks, taken in a Journey through the Low-Countries, France, Italy, and Part of Spain & C. As also, A Voyage to the Levant. By E. Veryard M. D. London, printed for S. Smith and B. Walford, 1701, fol.
- De Veteribus Græcorum Romanorumque Cyclis, obiterque de Cyclo Judaorum atate Christi, Dissertationes decem, cum tabulis necessariis. Inferuntur tabulis fragmenta veterum inedita, ad rem spectantia Chronologicam. Auctore Henr. Dodwello. Oxonii e. Theatro Sheldoniaco, 1701, in 4 charta augusta.
- Dictys Cretensis & Dares Phrygius de Bello & Excidio Troja, cum interpretatione Annae Dacera. Accedunt in hac nova editione nota variorum integre & C. Dissertationem de Dictye Cretensi præfixit Jac. Perizonius. Amstel. apud Georg. Gallet, 1702, 4.
- Stanislai Lubomiri S. R. I. Principis, Supremi Regni Polonia Mare-schal-

- ſqballi, Repertorium Opuscula Latina, Sacra & Moralia. Varſavia, typis S. R. M. in Collegio Scholarum Piarum, 1701, 12.*
- Tractatus de Libero Arbitrio in tredecim Diſputationes diuiſus. Auſtore D. D. Joanne Fernandez de Prado. Alcala, apud J. F. Briones, Academia Typographum, 1701, fol.*
- Tractatus de Sacro - Sancta Trinitatis Myſterio. Auſtore Emanuele Navarro. Salmantica apud G. O. Gallardum, 1701, fol.*
- Auguſta Beichlingiorum Origines. Dreſda, apud Mauritium Bobdener, 1701, 4.*
- La Theologie Chrétienne & la Science du Salut, ou l' Expoſition des Veritez que Dieu a revelées aux Hommes dans la S. Eſcriture. Par Benediſt Piſſet. A Amſterdam, chez G. Gallet, 1702, in 4.*
- Oeconomie Generale de la Campagne, ou Nouvelle Maiſon Ruſtique. Par le Sr. Louis Liger. A Amſterdam chez H. Desbordes, 1701, 4.*
- Vocabularium Anglo-Saxonicum, Lexico Guil. Somneri magna parte auſtius. Opera Thoma Benſon. Oxonia e Theatro Sheldoni. 1701, in 8. charta aug. Impenſis S. Smith & B. Walford Bibliopolarum Londinenſium.*
- Phadri Fabularum Aſopicarum libri V. Notis doſtorum ſelectioribus novisque illuſtrati, opera Tho. Johnſon. Londini, apud G. Harper, S. Smith & c. 1701, 8.*
- The Earl of Arlington's Letters. Vol. II, containing a Compleat Collection of his Lordſhip's Letters to Sir Richard Fanshaw, the Earl of Sandwich, the Earl of Sunderland & c. London, printed for Tho. Bennet, 1701, 8.*
- Select Letters to the Prince of Orange (now King of England) King Charles II, and the Earl of Arlington. Vol. III. All written by Sir William Temple. London printed for Th. Bennet, 1701, 8.*
- A Diſcourſe on the Name, Notion, and Obſervation of the Lord's Day. By Tho Morer. London, printed for Tho. Nevborough, 1701, 8.*
- An Account of Livonia. With a Relation of the Marian Teutonick Order & c. London, printed for P. Buck, 1701, 8.*

Pag. 29, ubi explicatio figuræ exhibetur, in margine ſcribatur Tab. I, Latere etiam Benevolum Lectorem nolumus, prodituram poſt oſtiduum Sectionem IX Tomi III Supplementorum.

* * * * *

ACTA ERUDITORUM,

*publicata Lipsiæ
Calendis Februarii Anni M DCCII.*

DICTYS CRETENSIS ET DARES PHRYGIUS DE Bello & Excidio Troja, in usum Serenissimi Delphini, cum interpretatione Anna Dacerie. Accedunt in hac nova editione Nota Variorum integra: nec non JOSEPHUS ISCANUS cum Notis Samuelis Drefemii. Numismatibus & Gemmis, Historiam illustrantibus, exornavit LUD. SMIDS, M. D. Dissertationem de Dycty Cretensi præfixit JAC. PERIZONIUS.

Amstelædami, apud Georgium Gallet, 1702, in 4.

Alphab. 3. plag. $5\frac{1}{2}$ & fig. æn. plag. $1\frac{1}{2}$.

CRetensis Dictyos & Daretis Phrygii, Trojani belli, ut putantur, scriptorum editiones in Actis nostris anno 1691, mense Julio, p. 334 enarravimus: in quibus nitidissima procul dubio erat, quam *Anna*, Tanaquilli Fabri perdocta filia, *Andræ* nunc *Dacerii*, ætidem doctissimi viri, conjux, in usum Serenissimi Delphini, cum suis in utrumque Auctorem notis, 1680 adornaverat. Hæc jam in Batavia cum multis accessionibus, curante Clarissimo Viro *Lud. Smids*, repetita, nitore superiorem æquat, additamentis ornatisimis mirum quantum superat. Nam non modo textum Parisiensis editionis, sed ipsius etiam *Annæ* adnotationes, laudatus Editor ab innumeris typhothetarum erroribus repurgavit. Deinde integras notas *Josæ Merceri*, *Casp. Barbii*, *Ulrici Obrechtii*, *Pauli Vindingii*, doctas sane ac elegantes omnes, addidit. Daretis Phrygio illustrando adjunxit metricam *Josephi Iscani* paraphrasin, *Samuelis Drefemii* notis explicatam. Operi, instar copiosæ præfationis, præmisit eruditissimam *Jacobi Perizonii* de Dycty Cretensi Dissertationem, qua de scriptis, sub nomine illius vulgatis, aut tantum

G

tum citatis ab aliis, præclare & ingeniose judicatur. De suo doctissimus Editor numismatum & gemmarum imagines, quæ historiæ Dictyos, seu Septimii Romani, qui ex Græco convertit, aliquid lucis adferre possunt, adjecit, nitidissime omnes expressas, singulasque adnotamentis brevibus expositas atque illustratas. Operæ putamus pretium fore, si de iis, quæ Parisiensi Argentoratensique editionibus, antea notis ac perspectis, alteri etiam, Argentoratensi puta, dicto anno 1691 in Julio a nobis descriptæ, hac editione accesserunt, copiosius quodammodo disseremus, ita tamen, ut prius, quæ ad *Dictyn* illustrandum pertinent, exponamus: deinde etiam quæ ad *Dacrem*.

Græci posteriores, Suidas, Malelas, Cedrenus cum Scholiastis & Rhetoribus Græcis referunt, *Dictyn* quendam, qui Idomeneæ adversus Trojam ex Creta secutus sit, scripsisse Historiam belli Trojani, cui ipse interfuisset. Idem tuentur ex recentioribus eruditis non pauci, & in his Vosius pater ac Leo Allatius. Contra hos, Vir clarissimus, *Jacobus Perizonius*, Dissertatione sua duo probanda sumit, primum, non alium Græcorum, quem laudant, scriptorem *Dictyn* extitisse, quam cujus libri fingebantur Neronis tempore in sepulcro Cretensi, terræ motibus concusso, reperti esse: alterum, hunc, Neroniani temporis confictum *Dictyn* Græcum, esse ipsum, quem *Septimius Romanus* Latine ita verterit, ut simul eum contraxerit, præsertim posterioribus libris: id quod contra Casp. Barthium, Jos. Mercerum & Annam Dacriam, negantes versionem, Perizonius tuetur.

Primum probat, quia Suidas tradiderit, sub Claudio; & Malelas sub Claudio Nerone inventam esse arcam in Creta cum libris *Dictyos*: quæ nomina inter se non pugnent, quia & Nero fuerit Claudius, & alibi simpliciter Claudius dictus, idemque Senatusconsultum in Jure Romano nunc Claudianum nunc Neronianum appelletur. Auctor & fictor illius scripti eidem ipse fuisse videtur, qui in Epistola Septimii *Praxis*, in Prologo Latino *Eupraxis* vocatur, is scilicet, qui Græcum scriptum *Neroni*, in Græcia tum agenti, obtulit, vano homini, & Troica sæpe cum voluptate ludenti: quo tempore *Cretam* terræ motu concussam fuisse, etiam Philostratus in Vita Apollonii auctor est. Unde concludit Perizonius, eundem *Dictyn* Latinum esse, & *Praxidis* Græcum, quia *Septimius* dicat, se vertisse tum in Creta insula inventum. Id quod

quod sectione VI ulterius probatur ex titulo communi, qui Suidæ est Εφημερίς Τρωϊκοῦ διακόσμου; Septimio, *Ephemeris Belli Trojanæ*. In eeteris ibi Suidas emendatur & suppletur. Deinde probatur, quia Septimius tradat, Cretensem Dictyn literis Punicis scripsisse: quod sic etiam Græus scriptor ab Allatio citatus, in Rhetoricis Prolegomenis referat, Dictyn συγγράψαι Φοινίκων γράμματα, οἷς Ἕλληνες τότε διὰ Κάδμου μαθόντες ἔχρῳντο, scripsisse Phanicum *litteris, quibus tum Græci, a Cadmo edocti, utebantur*. Denique ex Septimii collatione cum Græcis Malelæ, ex Dicty Græco deproptis, idem probatur. Quibus non obesse Dissertator dicit, quod a Malela multa alia referantur, quæ in Septimio desiderentur; & quædam aliter, quam ab eodem Septimio. Fateri enim ipsum Septimium, se libros Dictyis posteriores (quatuor ex novem Suidæ) in unum contraxisse: ergo & alibi liberius vertisse, vero profus esse simile. Et Malelam quoque oratiunculas Trojanorum, a Septimio descriptas, prætermisisse, utpote a Chronologia, quam composuit, & forma & stylo alienas: ut tamen in ipso argumento, & in ordine, sæpe in verbis etiam convenient. Quæ vero aliter Malelas narrat, non ex Praxidis Græco Dictye, sed forte ex Sisypho Coo, ejusdem farinae scriptore, qui Teucris in eadem adversus Trojam expeditione comes fingitur, videtur accepisse: quod ex ipso Malela Joannes Tzetzes Chiliad. V, 29 refert. Addit clarissimus Auctor Dissertationis, Malelam etiam liberius ex Dictye illo excerptisse, quod sectione XII ex barbaris vocabulis ostendit, quæ absit ut Neronis ævo in Græcia obtinuisse credamus.

Obvertit quidem Jos. Mercerus, quem doctissima Anna etiam secuta est, Græcum Suidæ & Isacii Tzetæ Dictyn omnino alium a nostro Latino fuisse, quia Oenone Græcis ex Dictye suo dicatur sibi vitam suspendio eripuisse: Septimio autem, per mœrorem deficiente animo concidisse. His autem noster Perizonius respondet, quia etiam Cedrenus Tzetæ (ad vers. 61 Lycophronis) consentiat, mortem Oenonæ ἀρχὴν, *laqueo arcesitam scribens, sicut ille βρόχοις ἀπαρχθεῖσα*; videri Dictyn illum ambiguo verbo ἀπήγατο fuisse usum, quod Græculi de suspendio, ut sæpe sonat; Septimius de quacunque morte, quæ ex mœrore contrahatur, ut alibi significat, intellexerit: de qua gemina notione Auctor ad Ælianum V, 8 pluri-

bus disseruerat. Stat ergo ipsi, Septimium nostrum ex Græco vertisse quam reliquit nobis historiam : nec alium Græcis sub Dictyos nomine fuisse librum, quam illum Neronis tempore a Praxide quodam confectum, quocum & titulus Latinae historiae, & res ipsa, ac ordo rerum, & inventi libri fabula, utrobique eadem, conveniat.

Vossius quidem de Hist. Lat. & Mercerus hoc cujuscunque auctoris opus Latine primitus scriptum, non verum ex Græco, censent : versionem autem clarissimus Auctor noster probat porro sectione XV ex crebris Septimii Græcismis, & exemplis pene multis id declarat. Etiam in iis, quæ Malelas ex Dictye Græco allegat, Septimium ad verbum congruere, atque sic verbum de verbo sæpe expressum esse, sect. XVII, XVIII, XIX copiose demonstratur. Totam scenam Casp. Barthius invertit, ratus Græcos, qui Dictyn citant, ex Latino Septimii hausisse, vel Latinum Græce conversum fuisse : cui laudatus Perizonius præter sæpe dictam Septimii de versione confessionem, præterque modo explicatum de Græcismis crebris argumentum, respondet, multa Græcos ex suo Dictye adferre, quæ in Latino nostro non reperiantur : & Malelam, qui Latine vix intellexerit, ut CL. Hodiū in Prolegomenis probavit, multa disertius curatiusque expressisse, quam in Latino sunt relata. Denique ex lib. VI Septimii manifestum facit; quem ex quatuor Græci Dictyos libris, ipsius confessione cum Suidæ numero collata, contractum esse, supra demonstratum est. Unde hunc in modum concluditur sect. XXII : Si hoc constat, Septimium vertisse ex Græco Praxidis, & Græcos nullum alium Dictyn habuisse, quam qui Latino nostro congruit, & ex quo Septimius vertit ; consequens est, ut falsum sit, quod Græci supra nominati tradiderunt, quodque ideo crediderunt Vossius pater, Leo Allatius, & plerique hodie alii, antiquissimum quendam Dictyn historiam Trojani belli, cui ipse interfuerit, scripsisse : ut contra ea certum sit, finxisse id nomen & ætatem, qui Neronis tempore ex Homero & aliis historiam illam composuit Græce, quam Latine convertit Septimius ; nec ante Homerum Græcis ullum scriptorem fuisse, doctissimus Auctor noster ad Ælianum XI 2, ex Dionis Chrysostomi *Ἐρωικῶν* sive de Ilio non capto comprobavit. Esse autem Dictyn illum, quem Græci jactant, commenticium, evincitur sect. XXIII ex erroribus historicis, quales ostenduntur de Æthra, Helenam comitata ; de Castore & Polluce ;

ee; de Memnonis Tithoni atque Auroræ &c. item sect. XXIV ex poetarum figmentis, nihil veri continentibus, quæ, tanquam veram historiam, prodidit hic Dictys, quod ex poetis hausisse arguit, quibus talia condonantur, non autem æque historicis, verbi gratia muros Trojæ a Diis exstructos esse; equum ligneum per muros dejectos in urbem inductum; Helenum & Cassandram de malis illis & futuris vaticinatos fuisse: quibus addi possunt, quæ de Cyclopius, Polyphemo, Penelope ac triginta procis, quasi vere gesta, ibidem sunt historice narrata. Sectione XXV ipsius Pseudodictyos indicio monstratur, non antiquissimum esse, quia Trojanos vocet *Barbaros*, & hoc nomine *Græcis* opponat, quæ differentia post longe nondum fuerit inventa; quemadmodum Thucydides & Strabo observarint, Homerum, qui Dictye illo, si quis fuisset, longe fuisset posterior, non modo non Trojanos, sed ne ullum populum dixisse *Βαρβαρον*: tantum semel *Caras Βαρβαροφωνος*, de quo nomine Strabo lib. XIV consulatur. Deinde quia *Thessaliam* nominet, quod nomen ne fando quidem auditum fuerit Trojani belli temporibus, nec ante Heracidarum reditum in Peloponnesum, receptum usu fuerit; quæ de causa Vellejus Paterculus poetas Tragicos reprehendat, qui ad antiquiora tempera illud aliquando referant. Ad hæc quia Hadriaticæ maris insulam *Corcyram Nigram* vocet: cum ne major quidem *Corcyra*, Epiro objecta, hoc nomen habuerit Homeri temporibus, sed *Scheria*, & *Phisacum insula* tantummodo appelletur. Unde consequatur, nomen illud cum adjecto discriminis vocabulo (hoc enim etiam & simpliciter dictam *Corcyram* supponit) illis temporibus ignotum inusitatumque fuisse. Denique suspectum se auctorem illum reddere, quod toties rationem inculcet, eam vere gesta & antiqua narret, quia ipse gestis rebus interfuerit. Suffecisse enim, semel id moneri: non opus fuisse toties iterata repetitione, nisi auctor voluisset fidem suppositicio operi facere; quod ut credibilis foret, dicat etiam Punicis literis antiquum illum librum fuisse consignatum. Ex his autem argumentis colligitur, non dubitandum esse, quin *Præaxis* ille, ut in *Epistola* nominatur; sive *Eupraxis*, ut in *Præfatione*; qui *Neroni* dicitur obtulisse, fuerit auctor & fictor hujus operis. *Mercerus* quidem suspectam habet *Epistolam*: *Prologum* sive *Præfationem* genuinam: contra noster *Pezizonius* cum amplissimo *O-*

brechto negat Prologum vel a primo auctore esse, vel ab interprete Septimio, quia ab ejus historia in nonnullis dissentiat : sed longe post ab ignoto Grammatico censet adjectum fuisse : Epistolam vero nihil habere, quod non congruat ipsi historiae, ideoque genuinam Septimii censendam esse, quod etiam indicibus probatur sectione XXXII.

Ad extremum, de Septimii ætate disputatur, quam ita investigat Dissertator eruditissimus : Quia Epistola, præfixa Operi, sit ad Q. Aradium Rufinum data, & diversi hujus nominis clari viri habeantur, nempe sub Diocletiano Præfectus Urbis ; & sub Juliano Comes Orientis apud Ammianum lib. XXIII ineunte ; & alius, in lapidibus memoratus, Q. Aradius Rufinus Valerius Proculus ; non videri hunc ultimum fuisse, quia pro more illius seculi non simpliciter *Aradius*, neque *Rufinus* dicendus fuisset, sed ultimo illorum nominum *Proculus* : ex ceteris autem videri primum esse & Domitiano æqualem, cui versionem suam Latinus interpret dedicaverit. Nam illius ætate duos illustres *Septimios* memorari, alterum *Bassum*, decimo tertio anno post Aradium ; alterum *Acindynum*, undecimo anno ante Aradium, Urbis Præfectos : quorum alteruter videatur Septimius, Dictyos Græci interpret fuisse. Cum enim inscribat librum illustri Viro Aradio Rufino, ejusque favorem familiariter, quasi jure suo exigat his verbis : *Tu, Rufine mi, ut PAR est, fave captis* ; cum oportet non inferioris fortunæ atque dignitatis fuisse. Addit sect. XXXVI Auctor Dissertationis, conjecturam non improbabilem esse, hunc librum Diocletiani temporibus, aut circiter, Latine vulgatum fuisse, ut contra invalescentem tum Christianismum, Deorum oracula & majestas ex antiquissimis temporibus (nam tum maxime paganos *antiquitatis* argumento nisos fuisse) illustrissima historia demonstraretur. Quapropter discedendum putat Auctor a Vossio, qui Septimium seculis aliquot post Constantium vixisse censet : etiam a Mercero, qui quoque post Constantium, propterea, quia in Prologo dicatur inventus liber *Creta Consulari* oblatus : *Consularium* autem inter provinciarum præfides dignitatem a Constantino primum institutam esse. Sed rationem hanc Salmasius, Merceri gener, ad Spartiani Hadrianum cap. 22, & ante hunc Pancirollus ad Nobilit. Imperii cap. 155, videntur Auctori nostro satis & abunde refutasse. Turpius se Scioppium dedisse ait, qui Latinum hunc Dictyn ad

ad Cornelium Nepotem ejusque styli similitudinem proxime accedere, in Paradoxis literariis contenderit, tanquam ætate Valerii Maximi, Velleji, & Curtii æqualem; sicubi vero ille incomptior appareat, id librariorum culpa factum esse. Perizonius autem exemplis, quæ procul absint ab incuria librariorum, probat, ab ipso auctore Septimio multas inconcinnas & parum Latinas formulas profectas esse; licet non neget, auctorem hunc per librariorum etiam prævatum fuisse, cujus rei multa exempla adfert cum doctis conjecturis suis, quibus ad certiores rationes reduci ac emendari posse existimat.

Alterum, quod accessit huic volumini, opusculum est *Lud. Smids Scena Troica*, hoc est, sex Tabulæ numismatum, gemmarum, & quarundam statuarum, quæ ad illustrandam Septimii historiam Trojanam faciunt, cum succincta & perspicua interpretatione. Scilicet *Vir ille clarissimus* cum animadvertisset, multa in hoc *Dicty* esse, quæ ex aliis etiam monumentis possint lucidiora fieri; eorum XXXI numero congescit, & secundum ordinem librorum ac capitulum distribuit, & singulorum explicationem eruditam, cum Auctorum testimoniis, subjecit. Plurima illorum ex nummis gemmisque sunt deprompta, duo tantum ex statuis, ut *Atrei*, *Attidarum* nempe, *Agamemnonis* & *Menelai*, patris; ac *Laocoontis*, qui *Priami* ac *Hecubæ* filius, *Apollinis* sacerdos, perfollo ligneo equo, a serpentina necatus dicitur. Nec tantum Deorum Heroumque imagines exhibentur, sed rituum etiam & similitum antiquitatum, exempli gratia foederis percipiendi, bigarum certaminis, luctatorum congregationis, urnæ sepulchralis, similitumque rerum: quæ figuræ ut lectionem *Dictyos* præclarissime illustrant; sic ipsæ clarissimi Auctoris, *Lud. Smids*, doctissimis commentationibus vicissim non mediocriter illustrantur.

De Daretæ Phrygiæ, quem ut cogniti argumenti & æque spectæ antiquitatis auctorem doctissima *Anna Cretensi Dictyæ* conjunxerat, suisque exposuerat notis, quæ integræ hac nova editione repetuntur; prædiximus aliquid ad *Argentoratensem* editionem A. 1691 mense Julio, quorum hæc summa erat, quod auctor, quisquis fuit, homo parvi sane judicii; nec Latine admodum doctus, nomea terfissimi scriptoris *Cornelii Nepotis* mentitus sit, quasi *Athenis* ille ex primævo codice *Græco* historiam illam converterit, ut in com-

menticia ad Sallustium epistola memoratur. Sed dudum ab eruditissimis animadversum est, non stylum modo & verborum habitum, sed rerum ipsum etiam ordinem atque connexionem quam longissime ab elegantissimo Nepotis ingenio abesse. Nec tamen nullius momenti aut usus illa sub falso nomine narratio est, sed tam in Argonautico (nam inde incipit) quam Trojano bello habet, quæ notitiam antiquitatis adjuvant, nec indigna uberiori excussione ac interpretamento sint. Quapropter etiam Poeta quidam Britannus Daretem illum heroico carmine non inepte, nec in composita transtulit: quod etiam, cum litteræ renascerentur, una cum monumentis veterum poetarum, in lucem fuit productum: cui quoque in plurimis typographicis Cornelii Nepotis falsum nomen fuit præfixum, quod inde ortum credimus, quia historia, unde sumit Poeta quod scriberet, falsum Nepotis nomen, tanquam interpretis, ex Græco qui convertisset, ut diximus, præ se ferebat. Verum autem auctoris nomen, quod *Josephi Iscari* est, & ætatem, quæ erat seculi XIII Christianorum, primus Guil. Camdenus revelavit, id quod nomen etiam, inducto falso Nepotis, editione hac redditum huic poemati est, eique eruditæ adnotationes *Samuelis Dresemii* subjectæ, ut Opus Trojani belli Scriptorum completum undique, explicatumque clarissime, prodiret.

*CASPARI BARTHOLINI, THOMÆ F. SPECIMEN
Historia Anatomica Partium Corporis Humani, ad Recentiorum mentem accommodata, novisque Observationibus illustrata.*

Hafniæ, typis Viduæ Joh. Phil. Bochenhoffer, A. 1701, in 4.
Plag. 25. Figurarum Tab. 4.

DIu est, quod *Autor Nobilissimus*, paterna & avita gloria excitatus, de Republica litteraria non minus universa, quam de Anatomica imprimis promereri cœpit optime. Quem enim fugiunt *Opuscula patris, Thomæ Bartholini*, diversa, verbi gratia *de Puerperio Veteri, de Cygni Anatome ejusque Cantu, de Armillis Veterum, de Unicornu*, notis a Nostro illustrata? quemque latent *Exercitationes miscellaneæ varii argumenti, de Veterum nunc Inauribus, nunc Tibiis horumque usu antiquo Meditationes, Physices Epitome, Ob-*
serva-

servationes denique Anatomica in Diaphragmatis structura nova, novoque viscera per injectiones liquorum preparandi modo, Nervorum in motu musculorum usu, Ovarii mulierum, Administrationum Anatomicarum methodo, novo ductu salivali (in Actis A. 1685 p. 30 commemorato,) aliaque in Actis Hafniensibus diversis temporibus ab eodem cum publico communicatae? Neque adhuc feriat, dum in Specimine praesenti non solum Anatomicas Observaciones proprias cum Parentis sui aliorumque inventis combinatas, sed & in Analectis adjectis nonnullas earum fusius explanatas sistit. In Specimine videlicet veram partium corporis humani structuram, ipsa experientia praelucente, concise declaraturus, postquam Anatomiae cum in Medicina & Chirurgia, tum in Physica necessitatem, atque methodum oeconomiae animali convenientem, nec non insignem Zootomiae ad cognitionem corporis humani utilitatem, demonstravit, ante omnia corporis integumenta situmque viscerum in thorace & abdomine naturalem ita scrutatur, ut membranam adiposam, carnosam, & communem musculorum, pro involucribus universalibus reputatas ab aliis, unice tendinum a diversis musculis prodeuntium, membranas expansiones pronunciet, atque mesenterium, mesarazum, ligamentum suspensorium hepatis, alas vespertilionum uteri, duplicaturas & processus peritonaei, varia tantummodo nomina peritonaei aequae, ac mediastinum & cordis pericardium pleurae, esse asserat. Hinc partium, quibus individuum conservatur, demonstrandarum gratia, viam alimentorum & chyli, viam sanguinis ac respirationis, varia demum in via sanguinis oecurrentia cribra sive glandulas cum suis vasibus excretoriis, ideo persequitur, quod individui conservationem partim novae indies sanguini ab alimentis & a fluido illo, in quo vivit animal, sive aereo, sive aquoso, subministrandae particulae, partim aliae ab eodem iterum in diversis partibus, vel utiles, vel excrementitiae separandae, potissimum videantur absolvere. In alimentorum via seu canali, incipiente ab ore, ubi alimenta primam alterationem a dentibus conterentibus, a saliva humectante; & a lingua ac pharynge in oesophagum detrudentibus patiuntur, fontes salivales alios remotos, glandulas oculorum & narium, alios proximos, glandulas parotides, maxillares inferiores & sublinguales, aliasque in buccarum regione, palato & sublingua sitas, imo & tonsillas, aperit. In progressu autem

Procem.

Cap. 1.

Cap. 2.

canalis alimentorum, quando oesophagus, ventriculus & intestina fun-
 gula e tribus tunicis contexta, occurrunt, vasa mesaraica arcuatis ducti-
 bus, iisque arcibus triplicatis & quadruplicatis supra se invicem multi-
 plicatis ad intestina ferri annotat. Per viam chyli omnia illa vasa in-
 telligens, quæ chylo ab intestinis in sanguinem vehendo destinata in-
 ter intestina tenuia & venam axillarem vel jugularem sinistram sunt
 intercepta, in homine receptaculum lumbare ductus tantum thoracici
 partem inferiorem nonnihil dilatata esse, in brutis vero idem rece-
 ptaculum veluti capaciorem vesiculam, non raro ab arteriis lumbari-
 bus, per medium transeuntibus, quasi perforari observat. *Cap. 3.* Vix sanguinis
 titulo motus hujus circulatorii organa, cor, arterias atque venas in-
 digitans, sanguinisque circulationis in foetu diversitatem explicans, in
 corde sanguinem non magis, quam in toto receptaculo sanguineo e-
 laborari adstruit, in quo humores illi heterogenei, qui sub eadem
 massa circulantur, sensim formam sanguinis acquirant. In respira-
 tione tamen, qua pulmonum congeries vesiculosa, per rete non mi-
 nus mirabile quam per membranam exteriorem collecta, una cum
 thorace dilatato & constricto movetur, aerque hauritur & redditur,
 sanguinis non modo cursum adjuvari, sed & excrementum a sangui-
 ne in pulmonibus secretum excludi. Sed antequam de glandulis, tum
 conglobatis, tum conglomeratis, speciatim de Pancreate, Hepate, Lie-
 ne, Renibus & Capsulis atrabiliaris agit, quo diversa humorum a va-
 sis secretoriis excipiendorum patefcatur secretio, proprie cribri appel-
 latione dignam iudicat circumfusam illam materiam, quæ inter ca-
 pillaria vasa arteriarum & extrema oscula vasorum excretoriorum in-
 termedia non nisi quibusdam ex sanguine partibus transitum conce-
 dit, parenchymatis alias, effusionis, vel carnis viscerum nomine co-
 gnita. Tum ad generationis in utroque sexu organa, conservacioni
 speciei ministrantia, facit accessum, atque conceptionem sive fecun-
 dationem ovi a subtiliore seminis virilis parte per vasa uteri sangui-
 nea, simili forsitan ac a viribus medicamentorum modo imprægnata,
 & ad ovaria delata deducit. Foetui autem in utero intra membranas
 subsistenti ac nutritium succum in placenta uterina secretum cum re-
 fluo sanguine per venam umbilicalem recipienti, tunicam quoque
 allantoidem largitur, quæ non undique ambiat foetum, sed funiculi
 umbilicalis termino adnata urachi prolongatio quædam ac dilatatio
 cxi-

existat. Tandem in sensus motusque organis, i. e. cerebro, nervis, sensoriiis externis, atque musculis & ossibus finiens, nervorum fibras ita colligatas & sibi mutuo insertas ac per longos ductus extensas considerat, ut vel levi ictu commotæ sensum vegetum in communi sensorio, nulli licet cerebri parti certo assignando, excitent. In musculo autem ceu fibrarum motrisium collectione quemadmodum harum partem mediam carnis nomine venientem omnis motus animalis instrumentum proximum esse, ex ejusdem solius absque tendinibus abbreviatione evincit: ita cartilagines inter & ossa nullam admittit differentiam, nisi quatenus eadem fibra inæqualiter, vel quoad tempus, vel sui partem, induretur.

Cap. 6.

Cap. 7.

At cum Anatomica hæcenus partium corporis Historia breviter, omni Autorum mentione neglecta, fuerit delineata, ne quis suspicetur, ea a Nostro sibi attribui, quæ aliis tamen, sive Veteribus, sive Recentioribus, jure meritoque debeantur, præcipuas Recentiorum Observationes nonnullarum propriarum *Analectis* præmittit, in partibus singulis a cute ad ossa usque recensens paucis, quid *Stenonis*, *Malpighii*, *Pecolini*, *Warthoni*, *Nuckii*, *Verbayen*, *Glissonii*, *Willisii*, *Peyeri*, *Kerckringii*, *de Graf*, *Pecqueti*, *Ruysschii*, *Parentii*, *Rudbeckii*, *Bellini*, *Swammerdamii*, *Hornii*, *Vieussens*, *du Verney* aliorumque præstiterit industria. Qua enarratione absoluta, decem Observationes proprias, in Specimine obiter tantum indicatas, uberius exponere aggreditur. Facilem nihilominus a L. B. speramus veniam, si non nisi sextam harum atque septimam specialius hic innuere, figurasque, quibus eadem in Tabula tertia illustrantur ab Autore, huc transferre suscipiamus, omisis iis, quæ de modo quo peritonæum viscera abdominis involvit, de ductu salivali inferiori a glandula sublinguali prodeunte, de lacteis secundi generis, de sanguinis circulo per divisionem ventriculorum cordis in septo factam demonstrando, de humorum in glandulis secretionem, de structura diaphragmatis, de musculorum vertebralium fabrica, de compositione denique ossium ex tendinibus musculorum, annotantur. Omnes nempe musculi quia nervis gaudent, horum etiam ramusculos ad uveam oculorum tunicam musculosam, quæ admota luce, contrahitur & eadem remota dilatatur, *Experientissimus Autor* in avibus cumprimis a nervis oculorum motoriiis detegit distributos ele-

Obs. VI.

gantissimos, quales scleroticam tunicam cum vasis simul sanguineis, a *Nuckio* pro ductibus aquosis minus recte venditatis, ingrediantur, atque *Paulo Mansredo* in *observationibus circa oculum & aurem A. 1674 Roma* editis specie musculorum, *Mouline* autem in *Epistola ad Rob. Boyle data & in Actis A. 1684 p. 581*, a nobis pariter, atque a *Blancardo* in *Anatomia Reformata*, excerpta, ligamentorum tendineorum titulo videantur imposuisse. Quam vero Noster in peculiari *Disquisitione Anatomica A. 1679 & sequente anno in Actorum Hafniensium Volumine V, Obs. 16 de Olfactus organo* proposuit sententiam, nunc itidem repetit, verum ejusdem artificium in tunice narium collocans multiplicitate, in spatio angusto supra magnam lamellarum & tubulorum ossorum superficiem, in animalibus variis varie conformatam, expansa, prout in *Figuris*, ad quarum explicationem properamus, datur videre.

Tab. II.

Figura I. nervos oculorum ad musciculum uveæ euntes exhibet in ulula, ubi

a. nervus opticus. *bb.* tunica sclerotica oculo detracta. *c.c.* rami ex nervis oculorum motorii scleroticam intrantes. *d.d.* eorum progressus ad musciculum uveæ.

Figura 2. eosdem nervos exhibet in oculo ovillo, ubi

a. sclerotica abscissa. *b. b.* progressus nervorum ad musciculum uveæ.

Figura 3. exhibet caput ovinum per medium divisum, facta sectione ad palatum perpendiculari, ubi simul occurrit orthographica cerebri dissectio, ita ut cerebri partes pleræque in suo situ videri possint, ubi

A. A. os nasi secundum septi longitudinem divisum. *B.* palatum eodem modo divisum.

C. cartilago nasi continuata cum membrana lamellas investiente.

D. lamellæ in via aëris sitæ, quarum circumvolutio non videri potest, nisi facta sectione transversa, prout inferius exhibentur.

E. via aëris, ubi in asperam arteriam desinit. *F. F.* tubuli cœci in aëris diverticulo.

G. lamella unica secundum longitudinem nasi protensa. *H.* cerebrum.

I. cerebellum.

K. caudex medullæ oblongatæ, ubi abit in medullam spinalem.

Fi-

TAB. II. ad A. 1702.

Fig. 1. M. Febe. pag. 60.

Fig. 2.

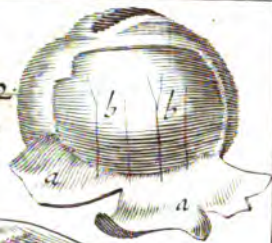


Fig. 3.

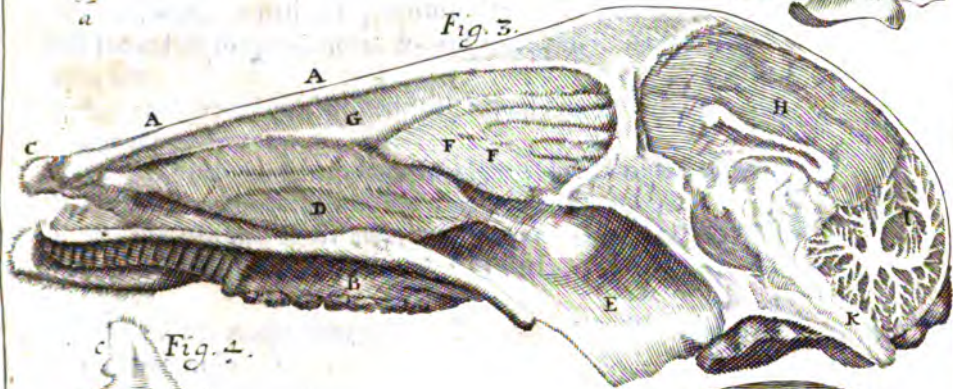


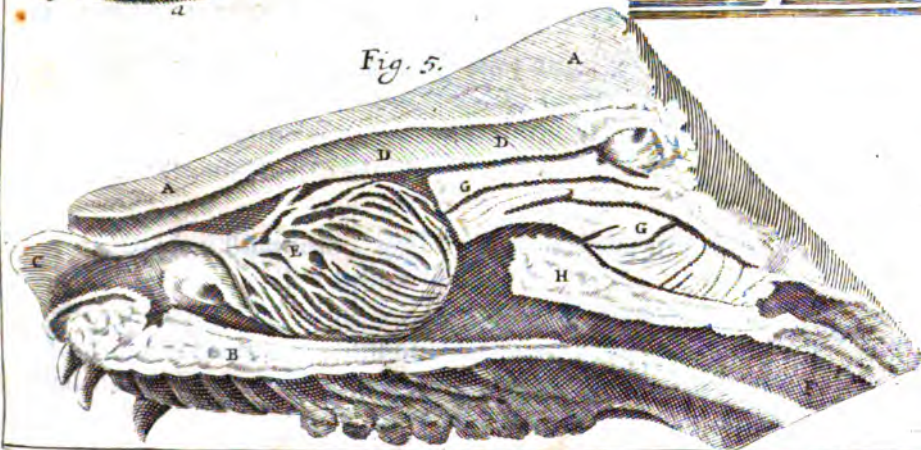
Fig. 4.



Fig. 6.



Fig. 5.



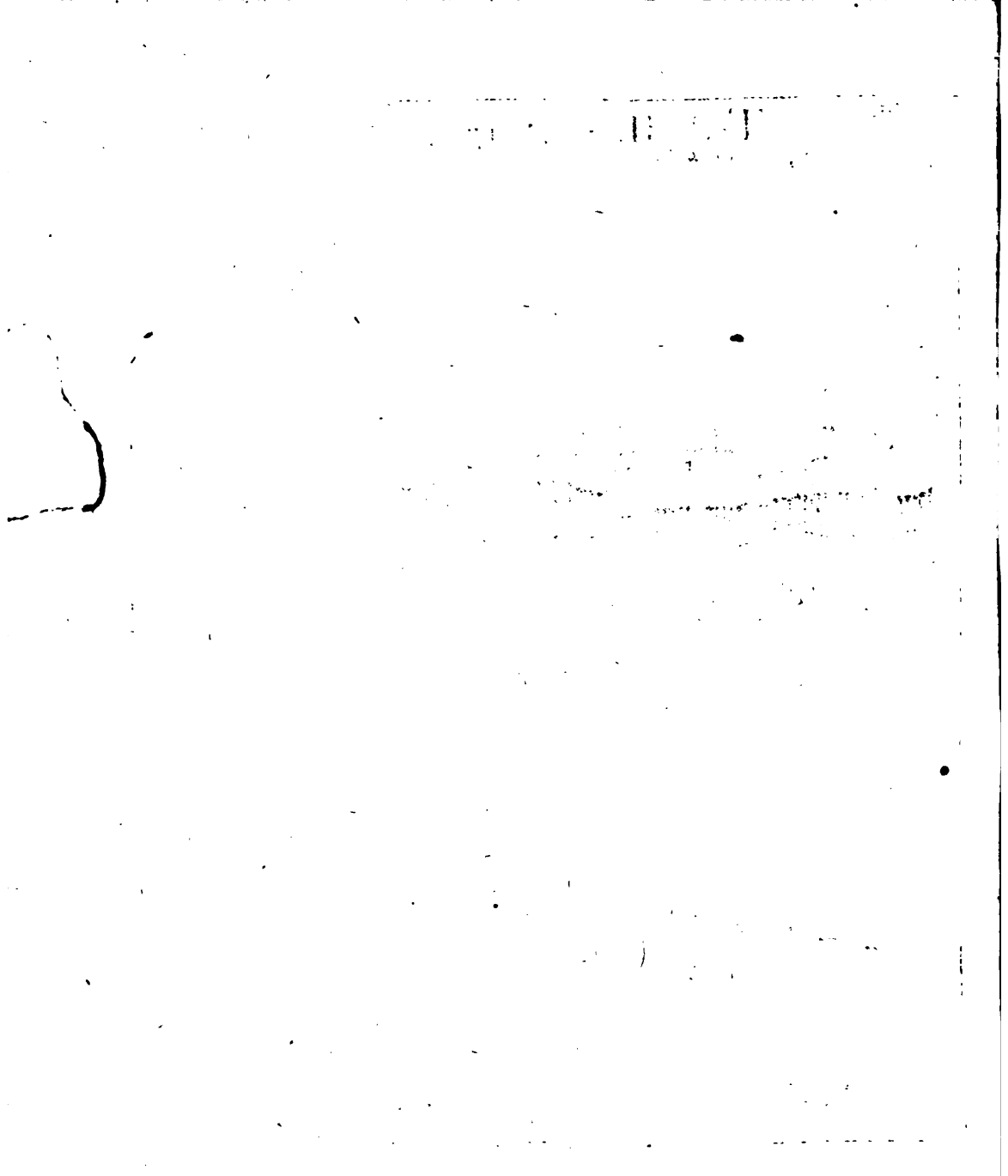


Figura 4. ubi conspiciuntur lamellæ in via aëris transversim dissectæ, facta sectione perpendiculari ad palatum.

a. a. a. os nasi externum. *b.* pars palati. *c.* cartilaginea nasi pars, quæ cum membrana lamellas investiente continuatur. *d.* tunica interior narium. *e.* lamellæ exsurgentes ex nasi interno pariete, quarum circumvolutiones utrinque spectantur.

Figura 5. os nasi in capite canis venatici, divisum per septum nasi secundum longitudinem, & quidem perpendiculariter ad palatum, ubi

A. A. os nasi secundum septi longitudinem divisum. *B.* palatum eodem modo divisum.

C. cartilago nasi continuata cum membrana lamellas investiente.

D. D. lamella unica secundum longitudinem nasi protensa.

E. lamellæ plurimæ in via aëris sitæ, quarum circumvolutio videri non potest, nisi facta sectione transversa, prout inferius exhibentur.

F. via aëris, ubi in asperam arteriam desinit. *G. G.* tubuli cœci in aëris diverticulo.

H. os intermedium inter viam aëris & aëris diverticulum.

Figura 6. lamellarum facies in canis venatici naso, facta sectione transversa & ad palatum perpendiculari, prout earum circumvolutiones utrinque imitari potuit calamus. Ubi ex pariete nasi interno exsurgentes spectantur primo duæ circumvolutiones, ex quibus deinde sex aliæ oriuntur, & ex iis iterum plures progerminant.

CAROLI SIGONII DE REPUBLICA HEBRÆORUM
 Libri VIII, variis annotationibus & antiquitatibus Veteris & Novi
 Testamenti illustrati & duplo fere auctiores redditi &c. In lucem altera vice editi a JOHANNE NICOLAI.

Lugduni Batavorum, apud Corn. Boutestein, 1701, 4.

‡ Constant 4 Alphab.

Quas A. 1686 Helmstadii primum edidit in Caroli Sigonii de Republica Ebræorum libros Annotationes, (a nobis quoque in illius anni Actis mense Aprili p. 219 indicatas) Vir Clarissimus Johanes

nes Nicolai, altera hac editione, quæ Lugduni in Batavis curata est, duplo fere auctiores redditas esse, & titulus innuit, & nemo non, qui conferre editiones sustinuerit, facili negotio deprehendet. Neque sicut tamen exhausta diligentissimi Viri & Ebraicarum antiquitatum peritissimi scrinia sunt, quin paratas adhuc habeat observationes hujus generis plures, nec minus eruditas, quæ Sigonii libris illustrandis inservire potuissent. Sed eas quidem alii reservavit operi, quod Petri Cunæi libros de Ebraeorum Republica, pari a se studio, ut in Sigonianis factum, ornandos ac locupletandos, in lucem edere constituit. Quod dum, faventem Auctori Lucinam in novo illo foetu edendo apprecati expectamus, fruemur Observationibus præsentibus, ex quibus, speciminis loco, paucas delibasse, pro instituti nostri ratione suffecerit.

Pag. 36 errorem notat Sigonii, qui Josephum mercatoribus Ægyptiis a fratribus venditum memorat, cum tamen Scriptura expresse eos Midianitas vocet, eaque occasione Midianitas ex Arabibus, Ismaëlitis, Chusæis, Scenitis, Saracenis commixtum fuisse populum, commonstrat. De Salomonis templo p. 290 evincit, quod ejusdem dedicatio (cum portatilis istius templi, tabernaculi sub Mose constructi, inauguratio, quæ Exod. XL depingitur, temporis ratione istam antecesserit) pro omnium prima, ut quidem Sigonio visum, haberi nequeat. Cum p. 351 occasione vocum **חַטָּאת** & **עֲוֹן** quarum ista Sacrificium pro peccato, hæc vero Sacrificium pro delicto indigitat, in distinctionis hujus fundamentum brevibus inquirat, Sigonium, qui per **חַטָּאת** peccatum per ignorantiam, per **עֲוֹן** vero delictum, quod a sciente & volente committitur, intellectum discipit, non erroris tantum incusat, sed & suam sententiam, qua istud sive **חַטָּאת**, pro peccatis in Scriptura id nominis habentibus; hoc vero, sive **עֲוֹן**, pro peccatis per errorem commissis oblatum fuisse, intrepide affirmat. Pontifici Summo, die expiationis magnæ Sanctum Sanctorum intranti, vestes non Pontificales, sed albas tantum sive lineas applicatas fuisse, contra Othonem, ad cujus Lexicon Talmudico-Rabbinicum in locis alias provocat quamplurimis, Augustinum, Hieronymum, Bertramum, qui pollices sibi invicem in hac materia premunt, p. 371, una cum Braunio atque Answorthe (quem præter Wilhelmum Atterfolium & Andream Willetum,

ere-

crebro sequitur) sustinet. Vestes contra, quas ordinarie sacra celebrantem gestare eum oportuit, non octo, ut p. 420 Sigonius putat, sed duodecim, quæ in כְּנֵפֵי שֵׁשׁ sive byssinas, כְּנֵפֵי זָהָב sive aureas, & כְּנֵפֵי בָּרָז sive lineas commode dispelci possint, fuisse, ibidem insuper demonstrat. Num vero ipse Sacerdos M. Sanctum Sanctorum semel tantum per annum, die nempe expiationis magnæ; vel juxta Epiphanium, ter, hoc est Paschatos, Pentecostes atque Tabernaculorum festis; veletiam, quod Augustino & Sigonio placet, omni die, Sacerdotum tamen comitatu stipatus, cum solennis iste ingressus semel tantum per annum sive ἀπαξ ἑνιαυτῷ juxta Epistolam ad Ebræos ab eo solo fuerit peractus, intraverit: de eo p. 451 ita dispicit Autor, ut priori sententiæ iis, quæ Cunæus l. 2. de Republica Ebræorum c. 4. in medium fert, rationibus firmiter innixus, ulla absque limitatione lubentissime subscribat. Quod de Sacerdotis hujus summi primogenito impubere, quasi idem Pontificatum maximum, per vicarium ut ut, donec pubertatem ipse fuerit consecutus, administrandum, actu ipso possederit, Scaliger existimaverit, id & Scripturæ, quæ Levit. XXI. v. 8. investituram insuper haud obscure requirat, & Ebræorum Magistris, adversum esse enunciat. Ut de Spanhemio, qui Nazareatus originem ad Josephum, cui tamen & vini usus Gen. XLIII, & funerum visitatio Gen. L manifesto attribuitur, falso retulisse dicitur, nihil hic memoremus: male istud habet nostrum Philologum, quod p. 543 providentiam divinam per fatum Sigonius interpretatus fuerit, & quod Grotius, Cunæus atque Clasenius decus ἀρχιερατικῶν potestatemque, necessitatis ut ut tantum tempore, oraculum divinum consulendi, Regibus quoque indulgere haud dubitaverint. Ipsos interim Reges per populi suffragia creatos quondam minime fuisse, quod tamen Sigonius p. 649 affirmare prorsus non veretur, Regum Ebræorum constitutiones pensitanti vel exinde manifesto satis constare perhibet, quod vel per expressam electionem divinam ad instar Saulis 1. Sam. IX, 17. X, 24. fuerint creati; vel per successionem, ut Salomon atque Rehabeam solium conscenderint; vel per vim & tyrannidem, quo Athaliæ & Simri exempla faciunt, regnum occupaverint; vel a gentiliū Regibus, quale quid Joakimo per Pharaonem contigit, purpura demum condecorati fuerint. Ad diem expiationis, repudiatis aliorum sententiis, illud p. 265 cum Traditio-

tionalibus annotat Auctor, quod decimus Tifri mensis dies sacro huic actui eam potissimum ob causam fuerit destinatus, quoniam ultimum Mosis jejunium (de primo conf. Exod. 24 v. 18; de secundo Deut. IX, 18.) in decimum hunc Tifri mensis diem, ubi cum reconciliationis nuncio Moses de monte descendebat, deserit. Natales demum vocis Gehennæ dum p. 624 in גַּיְהֵנּוֹם sive valle Hinnom, (loco, quem foeda infantum Molocho prope Jerusalem. immolatorum idololatria, eorundemque miser ululatus infamem reddidit) Auctor quærendos esse insinuat, a vero haud abludere videtur, cum ad horrorem inferni incutiendum hic ipse locus fuerit aptissimus. Variam cæteroquin Viri hujus diligentissimi lectionem tot virorum eruditorum elegantissimi libri & dissertationes, quas passim magno numero ab eo allegatas deprehendere licet, ut & celeberrimum Virorum MSta, quo naufragæ Braunii in Sigonium notarum tabulæ in primis referendæ sunt, ad quas subinde provocat, abunde confirmant.

Ede Andachts-Früchte.

i. e.

*THEOLOGIA MYSTICA ORTHODOXA, AUCTORE
VALENTINO ERNESTO LOESCHERO S.S.*

Th. D. Past. Prim. & Super. Juterbogensi.

Francof. & Lipsiæ apud P. G. Pfothenhauer, 1702, in 8. Alph. 2. pl. 17.

Theologiæ Mysticæ repurgationem iteratis hæctenus votis exoptarunt B. Seckendorfius aliique, quos Ecclesia nostra in deliciis habuit, gnari eam multis quidem turpissimisque maculis contaminatam, sed sub sordibus his aurum laterè, caute tamen investigandum, & ad lydium verbi divini lapidem examinandum esse. Quem laborem suscepit hujus libri Maxime Reverendus Auctor, Socius noster solertissimus, & hodie Superintendens Delitianus in Misnia, consilio non improbando. Præmisit operi *Præfationem* prolixam, in qua, postquam de consiliis promovendæ sinceræ pietatis, quorum duodecim enarrat, disseruisset, de Theologia Mystica ex instituto agit. Eam, in munditie sua consideratam, de incrementis vitæ Christo addictæ, qua actus internos (externi enim ad Asceticam spectant,) de-

que

que operationibus inhabitantis gratiæ, & donis Spiritus S. internis, quæ omnia devotionis nomine vulgo veniunt, agere; ejus nomen tertio aut quarto post Christum seculo exortum; atque a Gregorio M. Basilio M. Ambrosio, Ephrem aliisque Patribus eam purius longe, quam hodie fit, traditam pronunciat. Hinc de ejus depravatione per Pontificios & Fanaticos facta agit: depravatæ Theologiæ Mysticæ octo graviores, & quinque gravissimos ac inexculpabiles defectus recenset: porro varias Mysticorum hypotheses enumerat, & de consilio suo factaque repurgatione loquitur. Ipsum opus *sex partibus* constat, quarum *prima* de præcognitis, videlicet Theologiæ Mysticæ natura, deque vera & falsa devotione agit. *Secunda* pars impedimenta devotionis enumerat, videlicet vitæ impuritatem, amorem mundi, voluptatem carnis, curas supervacaneas, nimias occupationes, pravas consuetudines, socordiam spirituales, philautiam; quibus remedia præscribit. *Tertia* parte exponit adjuncta devotionis, videlicet pia desideria, propositum serium, vitæ exactioris studium, custodiam cordis, constantiam, auditum verbi divini, meditationem præsentis divini, contemplationem mysteriorum, frequentationem cultus publici, preces, cantum, lectionem librorum sacrorum, S. cœnæ usum, examen proprium, castigationem carnis, paupertatem spirituales, suspiria, societates Christianas, solitudinem, horas statas precum, & consultationem directoris animæ. Parte *quarta* de thesauris devotionis, nimirum pace interna, gaudio spirituali, amore Dei & proximi, voluptate spirituali, parrhesia sacra, unione mystica, nuptiis mysticis, osculo sacro & prægusto vitæ æternæ tractat. Posthæc *quinta* parte exempla devotionis XXI juxta varias occasiones proponit, & parte *sexta* de siccitate mystica, tentationibus majoribus, inquietudine animæ, aliisque devotionis oppositis disserit. Accedunt *Appendices* duæ, quarum *prior* usum Theologiæ Mysticæ adversus Ecclesiam Romanam exponit, ostenditque quo pacto ea cor Papatus, h. e. meritum operum, nec non hepar & caput ejus, nempe opus operatum & auctoritatem Papæ destruat, atque in doctrinâ de S. Scriptura, libero arbitrio, peccato, justificatione, adiaphoris, confessione & S. cœna, ut & votis monasticis atque imaginum cultu veritatem adstruat; ubi Mysticorum ex Papatu testimonia veritatis cumulate afferuntur. *Posterior* doctrinam admodum diffi-

eilem de confiniis veræ devotionis & enthusiasmi in theoria & prætradit, & ex sacra revelatione, quid de spiritu & litera, de theologia eordis, luce & tenebris, interno & externo, illuminatione, evacuatione, & aliis sentiendum sit, sine ambagibus edocet. Ceteroquin, ut majori hic liber usui esse posset, placuit Auctori omnia ejus capita ad formam homiliarum sacrarum, juxta XXV diversas concionandi methodos, de quibus sub finem præfationis agit, elaborare.

*THOMÆ CRENI ANIMADVERSIONUM PHILO-
logicarum & Historicarum Pars nona.*

Amstelædami, apud Sebastianum Petzoldum, 1701, in 8.
plag. 19.

IN frontispicio partis hujus nonæ Animadversionum Crenianarum Flavius comparet Vegetius cum suis Institutorum rei militaris quinque libris, quorum varias editiones Noster p. 1. f. pro more censet ac recenset, ac p. 7. f. circa C. Silium Italicum eandem adhibet industriam, sed & p. 19 f. Pomponii Melæ tres libros de orbis situ ad similem fere modum tractat. Verum diligentiam hanc superare videtur opera, quam in Lactantii Institutiones Autor solertissimus impendit, dum a p. 19 ad 86 non varias modo earum editiones varique de Lactantio judicia commemorat, sed notas quoque & observationes in loca ejus plurima largiter accumulât. Prout autem ista ratione Christianum hunc Scriptorem, sic alibi gentilem, Ciceronem puta, passim illustratum dat, locaque ejus haud pauca dilucide exponit, expositio- numque autores allegat, a p. 222 ad 247. Quæ de Raymundo de Sabunde p. 101. 108. Christophoro Forstnero p. 117. Jac. Fabro, p. 171. Jac. Latomo p. 172. Petro Pomponatio p. 173. Roberto Turnero p. 179. Jano Nicio Erythraeo p. 275 in medium affert, plerumque aliorum de iis judicia, ac singulorum modo laudes, modo vituperia respiciunt. Udalricum Zwinglium undecim ante Lutherum annis veritatem agnovisse, Ecclesiamque Helveticam a Papatu repurgasse, invita veritate narrari a Mich. Philippo Beuthero, p. 209 sq. ostendit. Dionysium Areopagitam non a Lutheranis modo, sed aliis quoque eeu spurium rejici, p. 215 f. innuit.

Jucundæ pariter ac utiles sunt annotationes, quas de observabilibus quibusdam, ut appellat, Scripturæ Sacræ p. 88 seqq. cum Lecto-

re communicat. In Historia Novi Testamenti intercessisse monet parentes apud Christum pro liberis, at non liberos pro parentibus, imo in universa Scriptura, si forte a Juda, Gen. XLIV, 24. s. & Josepho in Veteri, atque Christo in Novo Testamento secesseris, non præ ceteris eximium & singulare aliquod dilectionis liberorum & pietatis in parentes exemplum occurrere meminit. Pios quidem a Christo fratres dici, at neminem Christum vocare fratrem, nisi sponsam, Cant. VIII, 1. Quatuor e sacris bonos, & tres malos soceros allegat: in illis Bethuelem, Jethronem, Calebem & socerum illius Levitæ; in his Labanem, Saulum & socerum Simsõnis. Filium hominis contemptum atque vilem semper denotare hominem, deque Christo si hoc nomen reperiatur, statum exinanitionis eodem ubique designari, negat. Vocem spiritus in Scriptura sacra simpliciter pro brutorum anima poni non existimat, sed potius eum addito vitæ, jumenti, aut alio aliquo. Primum & ultimum Mosis miraculum serpentem fuisse, ex collatis inter se locis Exod. IV, 3. & Num. XXI, 7, 8, 9. concludit. Amicos Jobi nunquam nisi semel Job. XII, 9, Deum appellasse Jehovam, ex mente nonnemini observat. Et si multæ fuerint Prophetissæ in Israël, nusquam tamen dictum inveniri, *Et locutus est Dominus ad Prophetissam vel de Prophetissa*, ex Autore libri Chajim annotat.

Nec parum delectare poterunt hæc miscellanea, quando verbi gratia p. 41 s. de antiqua agit consuetudine, juxta quam processus sanatorum morborum in tabula templis illata descriptus fuerit. Pag. 50. s. in pictorum, & p. 83 s. in poëtarum fingendi licentiam inquirat. Græcorum decantatam perfidiam & levitatem p. 63 s. perstringit. De *ἀποθνήσκου* antiqua & recentiori, p. 54 s. & de *ἀνθρωποθωρία* p. 77 s. erudita quædam lemmata coacervat. Qualesnam dii Lares fuerint? p. 69 s. disquirat. Gentilium contra puërorum fascinum remedia p. 71 s. indicat. Terminum, Deum immobilem, p. 71 ad 77 delineat. Versus Poëtarum quorundam celeberrimorum optimos & pessimos p. 138 enumerat. Igai adscriptissæ veteres, quicquid modo vivum agat animal, p. 144 s. docet. Homines quosdam facultate aures motitandi præditos p. 163 s. introducit. Turcas Lunam pro insigni primos omnium adhibuisse p. 190 negat. De negligentia quorundam Scriptorum in allegandis Autorum aliorum lo-

cis p. 216 f. queritur. Proverbium, *aurum habet Tholosanum*, p. 219 explanat. Tacemus alia.

Ex Epistolis nondum antea editis, quas in hac parte parcius Autor exhibet, illam imprimis nominamus, in qua p. 3 f. Godescalcus Stewechius Plantino modum atque rationem præscribit, juxta quam curari debeat nova Vegetii editio. Quæ p. 5 f. comparat Matthiæ Bergii ad Joachimum Camerarium, Archiatrum Norimbergensem, epistola in emendando quodam Xenophontis loco occupatur. Interim epistolas Eruditorum quasque, familiariter licet ac domesticè conscriptas, diligenter asservari p. 252 f. suadet.

DISSERTATIONUM PHILOLOGICO - THEOLOGICARUM de Stylo Novi Testamenti Syntagma, quo variorum de hoc genere libelli continentur. JACOBUS RHENFERDIUS collegit, recensuit, & de suo addidit Dissertationem de Seculo Futuro.

Leovardix, ex officina Heronis Nautæ; 1701, in 4.

Alph. 4. plag. 6.

Quæ alios quosdam celeberrimos Belgii Doctores, ad colligendas selectiores Eruditorum de rarioribus materiis dissertationes, solertia instigavit; ea Clarissimum etiam Rhenferdium impulit, ut *Syntagma hoc dissertationum Philologico - Theologicarum de Stylo N. T.* ederet. Cum enim is linguam Hebræam publice Franqueræ profiteatur, neque ullo unquam ætatis suæ tempore a Græcis literis abhoruisset; utrumque S. Scripturæ Fœdus non ita dissimili oratione factum esse ac stylo, quin alterius dictionem & phrasin alterum explicaret ac illustraret, cum summis Viris, utriusque linguæ probe gnaris, atque idoneis adeo harum rerum arbitris, facile intellexit. Sed quia non defuerunt alii, qui vario eruditionis apparatu ex Historicis, Oratoribus, & Comicis etiam atque Tragicis Græcorum Poetis, linguæ in N. T. adhibitæ puritatem, nullis, ut loquuntur, Hebraïsmis contaminatam, ostendere conati sunt; Autor noster potissima doctorum in hanc rem edita scripta in hoc Syntagma conferre, eique justam totius controversiæ historiam in Præfatione præmittere voluit.

Pri-

Primus hic ex merito tribuit summe Reverendo D. Oleario No-
stro, Theologi in hac Academia Ordinis hodie Seniori, cujus *Dis-*
sertationem Philologico-Theologicam de Stylo Novi Testamenti, Lipsiæ
primum A. 1668 editam, posteaque cum augmento sæpius reculam,
primo loco ponit, quod *argumentum* hoc (verba sunt Rhenferdii) *ea*
animi moderatione, eruditionis apparatu, rationum pondere, exemplo-
rum copia, eo denique ordine atque perspicuitate esset exsecutus, ut
nihil in hoc genere disputationis reliquum fecisse videretur, quin suum
Hebraïsmis in Novo Testamento usum atque frequentiam ita asserue-
rit, ut ne tamen de integritate ejus quicquam delibaret, neque Atticam
elegantiam passim emittentem illi denegaret. Unde & hanc ipsam
Dissertationem toti huic operi occasionem dedisse, ultro fatetur.
Hanc sequitur Viri illustris *Job. Bæcleri dissertatio de Lingua* p. 127-144.
Novi Testamenti originali, quam & Rev. Olearius ob eruditio-
nis elegantiam, exemplorum raritatem, usumque inde expectandum
incomparabilem, suæ dissertationi subjunctam voluerat. Illis *Seba-*
stiani Pfochenii Diatriben de Lingua Græca Novi Testamenti purita-
te adjicit Noster, hujusque scripti occasionem, paucissimis adhuc co-
gnitam, e stricturis Johannis Cocceji MStis isti oppositis detegit. Eo-
dem scilicet tempore, A. M DC XXVI, in Academia Franquerana
studiorum causâ versabantur Johannes Coccejus & Sebastianus Pfo-
chenius: quorum ille ob præstantiam, quam in literis Ebræis, Rab-
binicis & Talmudicis adsecutus erat, Viro clarissimo Sixtino Amama;
hic vero ob Græcam eruditionem Georgio Pasore, linguæ Græcæ ibi-
dem Professore celeberrimo, patrono utebatur. Ille, suadente Ama-
ma, cōdices Talmudicos, Sanhedrin & Maccoth, Latine redditos &
notis illustratos in publicum ediderat, laudemque sibi non modicam,
& summorum virorum, Matthiæ Martini, Danielis Heinsii aliorum-
que favorem conciliarat. Pfochenius igitur & ipse suorum in Græ-
cis profectuum specimen quoddam in lucem emittere, eoque docto-
rum sibi favorem parare, Pasore procul dubio autore, studuit.
Cum vero Coccejus de lingua Hellenistica, quo nomine Scaliger,
Drusius, Heinsius aliique dictionem Græcam Veteris Novique Testa-
menti insigniebant, i. e. phrasi Hebræa, Rabbinica & Talmudica, sæ-
pius forte loqueretur, ejusdemque in Novi Testamenti usum serio
commendaret; Pfochenius se Coccejo ad majora jam tendenti op-

posuit, & paradoxum argumentum de puritate styli Novi Testamenti sibi tractandum sumsit. Eam in rem cum de Iosis aliquot, quæ Beza & Drusius cum Ebræa phrasi contulerant, disceptationem instituit, illorumque similia quædam ex optimis Græcis scriptoribus, Poetis maxime, ostendere conatus est: tum vero in primis Cocceji Adversaria, quæ in manus ipsius inciderant, diligenter excussit, in ii que exagitantis suam diligentiam, suppresso quidem Cocceji nomine, exercuit. Unde illud lepidum accidit, ut Gatakerus, qui Pfochenii Diatriben ad examen revocavit, ignarus contra quem potissimum calamum strinxisset, illum ad Coccejum, melius ab hoc erudiendum, ablegavit. Quamobrem etiam Pfochenio, nihil publice respondendum duxit Coccejus; sed libro ejus perlecto, breves solum quasdam, sed solidas tamen & nervosas *stricturas* adpersit, quas MStas a Joh. Theodoro Schalbruchio, Philosophiæ Professore & Scholæ Amstelodamensis Rectore celeberrimo, inter *Asiæ* clarorum Virorum observatas sibi que communicatas, clarissimus Rhenferdus Pfochenii scripto adjunxit. Hæc ob argumenti similitudinem D. *Balthasaris Bebelii Exercitatio Philologica de Phrasi Novi Testamenti*, Wittebergæ A. 1659 edita excipit; in qua Rhenferdio id quidem effecisse videtur Bebelius, ut qualemcunque in figuris, constructionibus & specialibus quibusdam vocum nonnullarum significationibus, quæ inter Græcam Hebræamque sacram & profanam *Ἐπίστυλον* occurrit, convenientiam; Enallagas; Ellipses porro & Plenonasmos; Metonymias item, Synecdochas & Metaphoras, ac peculiare denique quasdam constructiones Hebræis Græcisque communes esse, erudite demonstravit: cæterum a scopo haud parum aberrasse eidem creditur; quandoquidem non id quæritur, *an inter dictionem Novi Testamenti & aliorum Græcorum aliqua intercedat similitudo?* de quo nullus dubitet; sed *annon pasim in Novo Testamento Hebraismus regnet: adeoque an tota dictionis indoles & forma faciesque styli, totumque orationis corpus cum ea Græcitate conveniat, qua in profanis occurrit?* quod in hac dissertatione, cæteroquin neque sine voluptate, neque sine insigni fructu legenda, non probatum putat.

His ergo, qui puritatem styli Novi Testamenti probare laborarunt, p. 261-317. *Mosis Solani*, juvenis ingenio & eruditione florentissimi, *Dissertatio* sub

sub Rhenferdii praesidio contra Pfochenium habita subjicitur ; in qua dicta controversia generalius pertractatur, & quid ad justam & legitimam sententiam de illa ferendam requiratur, ostenditur ; Pfochenii etiam jocularis quidam error deteguntur. Hanc syntagmatis hujus Collector potius quam Gatakerum, qui Pfochenium *κατα πρόδα* sequitur, pugnamque hanc plane depugnat, hic exhibendam putavit, quod & Gatakeri tractatus major mole esset, alibique nuper cum reliquis ejusdem operibus de novo typis descriptus, & Juvenis Juveni, Studioso Franequerano Franequeranus opponendus potius videretur. Post hanc *Martini Petri Cheitomei Græco-Barbara Novi-Testamenti, quæ Orienti originem debent*, sistuntur. Hic liber ea omnia, quæ alii locis temporibusque divisi, sparsim vel ex professo, de hoc argumento commentati erant, in unum collecta, propria industria aucta, & secundum elementorum seriem digesta continet. Inde *Johannis Henrici Hottingeri Dissertatio de usu scriptorum Hebraicorum in Novo Testamento* exhibetur. Quam comitantur *Dissertationes Philologica de Dialectis Novi Testamenti in genere & in specie*, ut & *de Hebraïsmis Novi Testamenti*, in quibus Clarissimus *Job. Leusdenus*, in Philologo Græco, post *Caspari Wylsii* Dialectologiam sacram in compendium redactam, etiam *Job. Vorstii* Philologiæ sacræ epitomen exhibet, atque XXXI Hebraïsmorum classes, ad quot Vorstius illos redegerat, breviter & distincte lustrandas sistit. His succedit ipsius *Vorstii Diatriba de Novi Testamenti Adagiis*, quæ in primis ad Hebræarum genera locutionum pertinent, & peculiarem quandam Hebraïsmorum classem constituunt. Proxima huic est *M. Andrea Kesleri* Cöburgi Franci, Ecclesiæ Eislefeldensis Pastoris & Superintendentis *Dissertatio Theologica de distortum Veteris Testamenti allegatione in Novo* : quæ Rhenferdii judicio, loca parallela V. ac N. T. tam sedulo digessit, conciliavit & illustravit, ut nulli alii hujus generis scripto posthabenda videatur. Subsequuntur eam *Doctissimorum tam veteris quam recentioris ævi scriptorum sententia de stylo sacrarum Literarum & præsertim Novi Testamenti Græci, nec non de Hellenisticis & Hellenistica Dialecto*, collectæ, uti ferunt, a viro doctissimo, *Joachimo Jungio*, Gymnasii & Scholæ Hamburgensis quondam Rectore ; Collectori vero harum dissertationum a *Vincenzio Placcio* communicatæ. Cujus libelli historiam & occasionem in *Prefatione sua* &

p. 325-326.

p. 389-411.

p. 415-469.

p. 486-538.

p. 543-586.

p. 596-634.

Johannis Molleri Introductione in Historiam Ducatum Cimbricorum multis ita enarrat Rhenferdus, ut simul ostendat, e parva scintilla maximum hoc litis de lingua Hellenistica ortum incendium esse; quod Hamburgi cœperit, mox per omnes Saxoniae vicinasque Academias sese diffuderit, & decem admodum annos flagrarit.

His tandem & suum σύμβολον addit Collector harum solertissimus, duas nimirum *dissertationes de Seculo Futuro* seu de phrasi ὁ μέλλων αἰὼν, quæ Ebrææ חַבְרֵם הַתְּלִיָּם respondet, ac frequens in Novo Testamento occurrit. Summulam autem tantum hæc continent, & majoris, quod de eodem argumento molitur, operis epitomen. In qua quidem id agit, ut phraseos ejus significatum, quo inter alia etiam *dies Messia* denotare creditur, a Raimundo Martino traditum, a Porcheto & Galatino ejus compilatoribus propagatum, & a R. Elia Levita in Lexico Tisbi confirmatum, adeoque communi fere Christianorum Philologorum sententia receptum, evertat, & pluribus undique collectis rationibus probet, illam nunquam tempus Messia, sed tantum tempus futurum seu seculum retributionis ab hoc presenti seculo distinctum denotasse. Confirmat illud a prima hujus Φράσεως origine, quæ juxta Lightfootum in Horis Ebraicis Matth. XII, 32 ista erat, ut hac loquendi ratione spes Israelis de futuro seculo, impiæ Sadducæorum immortalitatem negantium hæresi opponeretur. Neque ejus significatum postea mutatum probari posse: contrarium potius ex unanimi veterum Rabbiorum, quos copiose adducit, consensu; ex ipsius phraseos, quæ diebus Messiae opponatur, usu; aliisque argumentis a ratione subjecti & prædicati desumptis, (quorum summa §. 26 p. 648 exhibetur) nec non e plurimis recentiorum Judæorum testimoniis, in posteriori dissertatione potissimum adductis, ad oculum patere. Quæ omnia ita tractantur; ut & eximiam Clarissimi Autoris in literis Ebraicis peritiam testentur, atque magnum eruditus libri, quem de hac materia promisit, majoris desiderium non possint non incutere.

LA THEOLOGIE CHRE'TIENNE,

i. e.,

THEOLOGIA CHRISTIANA, AUCTORE BENEDICTO PICTETO. Tomi II.

Am-

Amstelodami apud Georg. Gallet, 1702, in 4.

Alph. 5 pl. 9.

ETsi Reformatorum sacris addicti non destituantur Systematibus sanctioris disciplinæ, & *Calvini, Polani, Cocceji, Heidani, Turretini, Burmanni, Wajeni, P. van Mastricht, Braunii*, ac *Hulsii* aliorumque hujus commatis scripta penes ipsos non infrequentia sint; neutiquam tamen supervacaneum laborem suscepit *Benedictus Piëtus*, Theologiæ Professor, ut & Ecclesiæ Genevensis Minister, a compluribus annis celeberrimus, dum veritates revelatas, quæ scientiam salutis nostræ constituunt, hoc volumine delineatas dare voluit, quo etiam labore, Reformatis Ecclesiis jamjam commendatissimo, famam egregie auxit. Nam cum maxima pars Scriptorum Systematicorum, vel Dictatorio more seribat, vel Historiam dogmatum ac ceremoniarum ab Ecclesiæ incunabulis deducere nequeat, aut nodos, quos vocamus, Theologicos solvere intermittat, aut adversariorum sententiam frigide, ommissis fortissimis eorum argumentis, exponat, aut novas ac paradoxas hypotheses, captandæ popularis auræ gratiâ sectetur, Noster his defectibus mederi, multoque cum studio suo officio fungi annitur. Nam per universum opus id præsertim agit, ut doctrinas, quas profert, omnibus, quæ invenire potuit, argumentis confirmet, & quantum fieri potuit, cum repurgata ratione conciliet, eamque, quantum in illa est, fidei non contradicere, adductis etiam Philosophorum veterum testimoniis clarum faciat. Præterea in tradendis originibus controversiarum ac errorum, nec non ceremoniarum Ecclesiasticarum mire diligens est, sæpeque & studiose, quid de hoc vel isto fidei capite singulis seculis traditum sit, exponit. In solvendis nodis sacrarum quæstionum amovendisque scrupulis singulari diligentia usus est; cujus rei argumento vel ea esse poterunt, quæ de peccato in Spiritum Sanctum Tom. I. p. 302. seqq. commentatur. Argumenta adversariorum candide recenset, ac sine dissimulatione; & quod potissimum est, exceptiones quoque illorum ad datas responsiones copiose enumerat pariter & refellit. A paradoxis hypothesibus, quibus obsequi seculum nunc fert, tam alienus est, ut veritatem simplicem & fuco destitutam esse, ubivis fateatur, amoremque novarum ac speciosarum hypothesum in causis errorum ac hæresium habeat. *Insuper Patrum Ecclesiæ Christianæ*

K

sen-

sententias non reticet, sed cumulativè enumerat. Hoc institutò opus ipsum aggressus est, illudque præmissa *Præfatione* de causis errorum, & methodo veritatem Theologicam investigandi, *Tomo* duobus absolvit. *Prior* novem libros de præcognitis Theologiæ, de Dei natura, Trinitatè, decretis Dei, creatione, Angelis, providentia, opere salutis, de gratia & mediatore Christo : *posterior* sex libros, de vocatione, justificatione, sanctificatione, glorificatione, de Ecclesia & sacramentis complectitur. Digna memoratu inter alia sunt, quæ *Tomo I. p. 107.* ad explicationem Deut. XI, 10. affert. Existimat enim, phrasin *terram pedibus suis rigare*, exortam ab Ægyptiorum consuetudine, qui machina ad agros hortosque humectandos utebantur, in quam homo conscendebat, pedibusque eandem regebat. Libros Nathanis, Gad, Ahiz & Addo non deperditos, sed in Samuelis ac Regum libris integros contineri, opinatur *p. 109.* In enarrandis seculi I. II. III. IV. opinionibus de Trinitate ac Divinitate Christi multus est *p. 212. seqq.* Controversiam de immaculata Mariæ conceptione ejusque Historiam eleganter *p. 290* recenset. Loca sacrarum Literarum, in quibus Deo causa peccati adscripta videbatur, multa diligentia ac studio vindicavit, *p. 336. seqq.* Quo pacto Deus gratia sua sine coactione animos invertat, conatur *Tomo II. pag. 15.* sic explicare : Animam delectationis gratia creatam esse ait, & ab hac sola commoveri ; eandem, ex quo cum corpore unita est, corporeis solum rebus delectari, ideoque sine gratia totam se velut in res materiales præcipitem dare : ad animam igitur emendam, majori delectatione opus esse, quam gratia Dei rebus spiritualibus annectat, in anima excitet, & per illam nos valide moveat. De formulis absolutionis in Ecclesia veteri & hodierna Orientali, quas voto solum confitisse putat, *p. 58* agit. Historiam cultus imaginum perquam solerter tradit *p. 101. seqq.* nec non sententias omnium post Christum, natum seculorum de S. Coena *p. 423. seqq.* Atque ut unum alterumque paulo accuratius delibemus, *Parte I. lib. III. C. XX,* ubi seculorum ad Christi nativitatem proxime accedentium sententias de Trinitate refert, principio fatetur, Patribus istorum temporum sæpenumero excidisse crudas inconditasque phrasas, quæ ipsorum orthodoxiam penes multos in dubium traxerint ; nihilominus pleraque Patrum dicta bonæ fidei esse. Nam seculo I Barnabam appellare Jesum dominum

mun-

mundi, Ignatium illi nomen Dei nostri, qui ante secula fuerit, item Dei in homine tribuere. Similia quoque ex Herma & Clemente adducit. Ex II^o seculo adfert Polycarpi preces apud Eusebium, in quibus Patrem, Filium & Spiritum sanctum ut Deum laudat: Aristidis orationem, qua Divinitatem Christi defendit: Athenagoræ apologiam, in qua pronunciat, Filium esse in Patre, & Patrem in Filio per unionem Spiritus sancti, fateturque Christianos agnoscere Deum Patrem, Deum Filium & Spiritum sanctum: Justinum Martyrem, qui affirmet, Christianos honorare solum verum Deum, Patrem justitiæ & castitatis, Filium qui a Patre venerit, & Spiritum Propheticum; Filium Dei esse Deum, qui Mosis & Prophetis apparuerit, Deum ante omnia secula: Irenæum, qui doceat unicum dari Deum Patrem, unicum Jesum Christum & unicum Spiritum sanctum a Patre & Filio distinctum; Christum esse Deum proprie dictum, qui semper cum Patre extiterit: Theophilum Antiochenum, quem vocabulo *Trinitatis* primo in Ecclesia usum Noster pronunciat, quando lib. I. ad Autolyicum p. 183 ait, tres dies, quæ stellarum creationem antecesserunt, esse symbola Trinitatis, Dei, Verbi & Sapientiæ: Clementem Alexandrinum, qui Patrem, Filium & Spiritum sanctum adoret, atque Trinitatis vocem usurpet: Tertullianum, qui affirmet, Verbum Dei Deum dici ob unitatem substantiæ; Patrem, Filium & Spiritum sanctum esse Unitatem in Trinitate; esse inseparabiles; non divisos, sed distinctos; alios persona, non substantia. Ex III^o seculo citat Origenem, qui Beryllum Antitrinitarium refutaverit, & Divinitatem Patris & Filii eandem esse putaverit: Cyprianum, qui Patrem, Filium, & Spiritum sanctum tres & unum appellaverit: Gregorium Thaumaturgum, qui preces ad Trinitatem confecerit: Dionysium Romanum, qui docuerit, divinam Trinitatem uniri in uno, nempe Deo omnipotenti & hanc unitatem in tres Divinitates non esse dividendam. Ex seculo IV^o producit in medium Lactantium, juxta quem Pater & Filius sint unus Spiritus, unus Intellectus: Arnobium, qui Divinitatem Christi Paganis inculeet: Vigilium Tapfensem, cui symbolum Athanasianum tribuit. Observat quoque, Irenæum mentionem expressam *trium personarum* facere lib. I. c. II, lib. III. c. XX, lib. IV. c. XXV, XXXVII, & LXXV. Non minus candide recenset duras Patrum locutiones, verbi gratia Justini, Filium non esse invisibilem ut Patrem;

Theophili, Filium posse in loco esse, atque in tempore esse genitum; Clementis, Sapientiam h. e. Filium Dei esse primam creaturam; quæ omnia tamen solvit, & serupulos exquisite tollit. Hinc argumentatur, eandem priscorum Patrum & orthodoxorum nostræ ætatis de Trinitate sententiam fuisse. Quæ lib. XII, c. VII de Historia cultus imaginum recenset, digna quoque memoratu sunt. Observat enim, Patres priorum quatuor seculorum, præsertim Minutium, Lactantium & Arnobium, Paganis omnem imaginum cultum exprobare; Tertullianum præsertim statuas imaginesque Diaboli opificium appellare, atque pingendi artem in vitiis Hermogenis ponere: Gnosticos vero & Carpocratianos initium cultus Sanctorum fecisse: seculo III nullas in templis Christianorum imagines fuisse: seculo IV Concilium Il-
 liberitanum decrevisse, ut picturæ omnes ex templis exessent, atque Epiphanium imaginem Sancti prope templum portentosi loco habuisse: sub finem vero hujus seculi Cappadoces Christianos, Gregorii Neocæsareensis disciplinam sectatos, Martyrum picturas in templa intulisse, quos plerique alii secuti sint, præsertim Itali, & in his Paulinus Nolanus; quò tempore etiam multi rudium sepulchra Martyrum, quæ hætenus erant admirati, adorare cœperint: quinto & sexto seculis malum hoc incrementa cepisse, adeo ut omnes propemodum mercatorum opificumque officinæ Sanctorum tutelarium statuis fuerint refertæ, nec castris exercitibusque ex defuerint, præsertim quæ ad Palladii imitationem, celo delapsæ fingebantur: tum Serenum Massiliensem imagines confregisse, Gregorio I contradicente. Seculo septimo etiam Imperatorum, Principum ac Episcoporum imagines in templis visas esse. Seculo octavo Germanum Patriarcham, & Joannem Damascenum pro imaginum cultu pugnasse, Leonem III vero imagines sacras sustulisse, quem Gregorius II damnaverit, & quæ sunt hujus generis alia ex Iconoclastarum rebus satis nota. Seculo nono in Francia utraque imaginum cultum adhuc ignotum fuisse, imo Aimoino narrante, adhuc seculo duodecimo Francos imaginum adorationem improbasse: eodem seculo eandem Germanorum Armenorumque sententiam fuisse: seculo XIII, XIV, XV, multos adhuc cum Durando & Gersone contra Iconolatriam pugnasse, & Joannem XXII quosdam, qui Trinitatem pinxerant, vivicomburio punivisse. Denique seculo XVI Concilium Moguntinum & Catha-

tharinam Gallia Reginam cultui imaginum se opposuisse. Reliqua Theologis permittimus.

TRAITÉ DE PERSPECTIVE, OÙ SONT CONTENUS les fondemens de la Peinture. Par le R. P. BERNARD LAMY, Prestre de l'Oratoire.

i. c.

TRACTATUS DE PERSPECTIVA, CONTINENS fundamenta artis Pictoria: per R. P. BERNARDUM LAMY, S. Oratorii Presbyterum.

Parisiis, apud Anissonium, 1701, in 8. Plag. 15. cum fig.

Decem capitibus, in quæ diffinxit hunc suum tractatum Rev. Autor (cujus jam aliquoties erudita opera, tum mathematica, tum alia, in compendio exhibuimus) præmissa est Præfatio satis ampla. In hac ille primo Matheseos præstantiam, ejusque in omnibus artibus ac scientiis utilitatem, fata, & modernos progressus egregie declarat: dein aliorum industria, quam in faciitanda ista usurpaverint; motum se olim scribit, ut Elementa ederet, in quibus cum artis periti plurima adverterint utilia, animum se applicuisse ad universæ Matheseos Cursum componendum. Verum enim vero & otium, & sacri muneris rationem obtitisse, quæ minus hæcenus ad finem potuerit perducere, quæ tum minatus erat orbi erudito. Interim cum hucusque mentem suam proclivem, & plane singularem senserit ad Scripturæ S. studium, eamque illustrandam, neminem putare debere, ac si hoc novo opusculo illud interruperit: ipsam enim potius illam solertem sacrarum Literarum investigationem, & cum primis molimen de edendo majori opere *Descriptionis Templi Hierosolymitani*, in causa fuisse, quod tractatus hic ante plus quam 30 annos elaboratus, denuo ipsi in manus venerit. In iis, quæ sequuntur in hoc proœmio, narrat, qualis origo fuerit, & causa hujus tractatus; quæ sit Perspectivæ scientiæ utilitas atque necessitas, in omnibus pictorum laboribus; quid conducat eam ad Religionem in decorandis templis, in ædificando populo per historias ex V. & N. T. depictas. In fine vero præfaminis hujus adhuc quædam habet de memorato modo majori Templi Hierosol. opere, & de aliis quæ cœperit, quæque nondum sint revisa.

K 3

ditur

ditur ipſius libri caput I, in quo de excellentia artis Pictoriæ, cujus fundamentum ſit Perſpectiva, agit, oſtenditque ab initio, quænam ſit imaginum ab anima ſecundum diverſas impreſſiones luminis in objecto reflexi formatarum natura : cujus rei occaſione etiam de oculo, quomodo is videat, de lumine, in quo conſiſtat, & quomodo radii pingant objecta in fundo oculi, item de coloribus, quid ſint, tractat. Deinde, quod quævis pictura eundem debeat (in oculo) effectum habere, quem ipſum habet objectum, quod repræſentat, docet ; omnem etiam picturam poſſe conſiderari tanquam fenestram aut vitrum transparens, poſitum e tranſverſo oculi, qui ſupponitur conſtitutus in certo puncto, ubi objecta in tabula depicta videt. Porro indigitat, quomodo Matheſis neceſſaria eſſe poſſit pictori ? quis pictoriæ artis ſinis ſit, & fundamentum ? quæ differentia a ſculptoria ? quæ ſumma Perſpectivæ neceſſitas ? quæ ſint de Perſpectiva humiles plerorumque ſententiæ ? addens, hanc non eſſe artem circa ſpecialia, ut vulgus arbitratur, verbi gratia, circa repræſentanda ædificia, ambulaçra hortorum, ornamenta theatri &c. ſed in genere *artem imitandi*. Demonſtrat tandem, quomodo Perſpectiva & pictoria ars eſſe poſſit una eademque ? quæ ſit ſcientia pictori maxime neceſſaria ad pingenda varia objecta, eum primis homines ? quid potiſſimum veteres hac in re inquiſiverint ? quid habendum ſit de proportionum in humano corpore cognitione, quam magiſtri illi tanto ſtudio inveſtigarunt ? &c. In cap. 2. explicat partim terminos, quibus uti ſolent hac in arte magiſtri, partim principia, quæ ſupponuntur : illos quidem per certas definitiones : hæc vero per ſuppoſitiones & poſtulata. In fine hujus capituli nonnulla de lumine, quomodo agat in oculos noſtros, habet, quo ſcilicet non ſolum regulæ perſpectivæ artis, ſed & ipſæ regularum rationes nituntur. Monſtrat enim, qui fiat, quod concavum aut convexum, ſi e longinquo ſpectetur, appareat planum, pavimenta in porticibus altiora, lacunaria depreſſiora, corpus coloratum abſque coloribus ? Circa poſtremum quoque monet, quod tale corpus e longinquo ſpectatum, etiam in pictura debeat vel plane non colorari, vel debilitari ; qua occaſione de perſpectivo aëreo (perſpective aërienne) quod vocant Pictores *diminutionem colorum*, & de perſpectivo lineari, quod *linearum diminutiones* appellant, agit, refutans ſimul plerorumque, P. Tacqueti imprimis ſententiam, putantium, ſemper

&

& ubique res, quæ sub angulo æquali visuntur, apparere æquales, cum tamen nonnisi in propinquiore objectis vera sit hæc suppositio; remotiora enim apparere diversa secundum iudicium naturale, quod formamus de distantia eorumdem. Ea tandem, quæ obijci possint contra suppositum, quod locus, unde pictura videri debeat, nihil nisi punctum mathematicum, pluribus solvit. In cap. 3 proprietates sectionum in duobus planis se invicem secantibus aut concurrentibus, declarat; quia scilicet perspectiva ipsa sectiones sunt, quas faciunt planum radiorum visibilium cum tabula seu pictura. Cap. 4 proprietates sectionum tabulæ, & plani radiorum, ab objecto visibili ad oculum venientium 19 theorematibus, horumque demonstrationibus, & inde fluentibus consecutariis egregie deducit. In cap. 5 agit 1. de dispositione variorum, quæ depingi debent, objectorum, & quidem super planum geometrale, uno id alteroque exemplo declarans. 2. de situatione & magnitudine picturæ, circa quam observare jubet, quamlibet picturam non plures nisi unicam actionem objecti posse representare (in qua parte Pictores longe inferiores esse Poëtis supra circa fin. cap. 1 dixerat.) Indicat porro, qua ratione sit formanda pictura, in qua res ita appareat, prout est in magnitudine sua naturali: item quomodo plura objecta in una tabula, exercitus verbi gratia, integræ historiæ &c. exhiberi possint. 3. de situatione oculi aut puncti visus, quam quidem ordinarie sibi vendicare tabulæ medium, alias vero arbitrariam esse scribit. 4. denuo necessitatem perspectivæ artis stabilit, illisque difficultatibus, quas contra istam obijcere solent, pluribus respondet. In cap. 6, quomodo perspectivum objecti, quodcunque etiam fuerit, inveniri possit, si datus fuerit ejusdem positus, respectu tabulæ, seu picturæ & oculi, tradit; & cum tota perspectivæ artis praxis huc redeat, 19 problematibus, horumque solutionibus rem fusius exponit, monstrando verbi gratia quomodo perspectiva puncti lineæ aut linearum, item parallelarum, divisionis lineæ parallelogrammi in plura alia divisi, inveniantur; dein quomodo integræ figuræ, quæcunque fuerint, verbi gratia circulus, in perspectivo debeant exhiberi, item quomodo perspectivum puncti in aëre super plano Geometrico haberi; & tandem pilastri, columnæ, integri statuarum ordines, ambulacra hortorum respectu arborum, possint representari. De tabulis pictis non perpendiculari-

ti-

ribus super plano geometrico agit cap. 7, item de inclinatis, aut parallelis horizonti; nec non de iis, quæ sunt obliquæ, respectu oculi nostri; & quæ sunt super fundamentum inæquale & irregulare, hoc est quæ repræsentant corpora concava aut convexa, habentes proin profunditates suas & eminentias: denique etiam de tabulis & statuis, quæ ponuntur in locis altioribus, & multum elevatis. Egregia sunt, quæ habet Autor in hoc capite, & ni instituti ratio nos breviores esse juberet, digna, quæ integra exscriberentur. Pergimus ad cap. 8, in quo regulas illas omnes, quæ ad bene applicandas figuris colorationes faciunt, a Perspectivo dependere, fufius demonstrat. In cap. 9 observationes ponit generales circa projectionem umbrarum, quæ nempe variat secundum magnitudinem & formam, variante vel corpore luminari, vel opaco: item secundum longitudinem, prout illud lumen vel magis vel minus elevatum est, &c. agit etiam de lumine principali & reflexo, & aliis, quæ superfedemus. In cap. 10 & ultimo, ex Xenophontis libro 3 de rebus memorabilibus Socratis, dialogum hujus cum Parrhasio, excellentis pictore, & Clitone præstantissimo sculptore, quem, ut refert, olim illustre Academiæ membrum ex Græco in Gallicum sermonem transtulit, ob materiæ affinitatem, integrum refert. Concludimus nos cum voto, quod ipse Autor supra memorato opusculi hujus utilissimi præfamine subjunxit, mutatis paululum verbis, velit illi Deus vitam, sanitatem, & otium largiri, quo reliqua quoque opera, majus cumprimis illud de Templo feliciter pertexere, & in lucem tandem protrahere possit.

STANISLAI LUBOMIRI, S. R. I. PRINCIPIS, SUPREMI Regni Polonia Mareschalli, Repertorium Opuscula Latina, sacra & moralia.

Varavia, typis S. R. M. in Collegio Scholarum Piarum, 1701, 12. plag. 18.

Auctorem Cellissimum inter gravissimas, quibus pro salute Patriæ semper implicitus fuit, curas, nunquam studia bonarum artium, quibus a teneris inprimis deditus fuit, abjecisse, quin potius tempus, quod a negotiis publicis reliquum habuit, Deo & Musis litasse, libri ab eo editi, doctissimique commentarii in scriniis selectissimæ bibliothecæ reperti, commercia literaria quæ cum eruditis Italis coluit,

luit, numismata, cimelia, instrumenta mathematica, quæ magno sumptu collegit, aliaque abunde testantur. Cum tandem, sub finem superioris anni, in gravem morbum, ex quo die 17 Jan. 1702 in palatio Jazdovienſi prope Varſaviam, lugente Rege & Regno obiit, incidisset, opuscula sacra & moralia olim a se conscripta conquiri & in lucem edi curavit, pie existimans, se non melius, quam per cantum hunc quasi cygneum, mundo, cui & moriens prodesse voluit, supremum vale dicere posse.

Tria vero sunt, quæ hoc fasciculo continentur, Opuscula. Primo titulus hic est : *De Remediis Animi Humani Maxima Vera Mentis, in quibus ea, qua immortalæ ac æternæ hominem reddunt, clare ac evidenter demonstrantur.* Sacræ hic & profundæ meditationes, succinctis nervosisque sententiis expressæ exhibentur, quibus id Cellissimus Auctor sollicitè egit, ut rationem edoceret, qua per virtutem, fidem, humilitatem, omnesque reliquos devotionis actus, animi dignitas ac perfectio possit debeatque asseri. Ubi quemadmodum multa ex Theologiæ Mysticæ adytis hausta obvenire, nemo non facile conjicit : ita non dissimulamus, incarnationis Christi Servatoris necessitatem ac veritatem magno studio per multa capita demonstratam ; & insperſos passim Psalmos, humilitatem peccatoris coram Deo, actum adorationis Divinæ Majestatis, actum fidei & oblationis sui ipsius, actum amoris in Deum, resignationem propriæ voluntatis Deo factam, supplicationem peccatoris ad Deum, recursum vel conversionem peccatoris ad Deum, invocationem misericordiæ Divinæ, fiduciam peccatoris in Creatore & Salvatore suo, similiaque alia feliciter exprimentes, & Davidicorum velut æmulos, eamque devotionem spirantes, quam vix ab anachoreta sanctitatem singularem præferente, nedum a Viro Principe & Aulæ innutrito expectaveris ; & Paraphrasin denique Cantici Canticorum in aliquot textus mysticos primi capituli, nec non Orationis Dominicæ exhiberi. Alterum Opusculum *Theomusa, sive Doctrina Fidei Christiana* inscribitur, *Polono primo, ac dein Latino*, quod nunc recusum est, *carmine* descripta, Tertium *Adverbia* constituunt *Moralia, sive de Virtute & Fortuna Libellus*, anno 1666 prima juventute ab Illustrissimo Auctore conscriptus, nomen elegantissimi anagrammate professo : *Ambiens nulla Regna posco. Laus mihi ac Regnum sis sola Virtus ; id est : Stanislaus Lubemirius Magnus Regni Polonia Marschalcus.* Complectitur ve-

ro opusculum dissertationes quindecim, per modum Inscriptionum, quibus virtutum præstantissimarum indoles ingeniose repræsentatur, & ad strenuum earum cultum selectissimis, sed nervose & cum acumine propositis argumentis Lectores excitantur, adornatas.

De cætero, si quid de vita Celsissimi Auctoris adjiciendum, constat Principem fuisse ingenio & consilio pollentissimum, qui quamdiu vixit, Columna & Oraculum Poloniæ habitus fuit. Tanquam Supremus Regni Marechalculus, Introductor fuit ac Prenator Legatorum, justitiæ quoque Præses ac primus Administer, qui Judicis æqui, boni & incorrupti partes semper implevit. Ex primo matrimonio cum Excelsissima Opalinska Filiam *Elisabetham* Palatinam Belzensem, Viraginem quam prudentia insignis atque elegantia ingenii & morum præ aliis commendat: ex secundo cum Illustrissima Comitissa Denhoffia tres Filios Principes, *Theodorum*, *Franciscum* & *Josephum*, Paterni judicii aliarumque virtutum eminentiorum hæredes reliquit.

URBIS PATAVINÆ INSCRIPTIONES SACRÆ ET
Profanae, a Mag. JACOBO SALOMONIO Ord. Præd.
collectæ.

Patavii, sumptibus Jo. Bapt. Cafari, 1701, in 4.

Alph. 3. plag. 12. fig. æn. 8.

Quem titulum clarissimus Jacobus Philippus Tomafinus, Æmoniæ Episcopus, Epigrammatum Patavinorum collectioni A. 1649 a se editæ olim præfixit, eundem quoque præsentis libro apponere voluit indefessus lapidaræ antiquitatis vindex atque assertor Salomonius, Eminentissimorum Cardinalium Barbadicorum Theologus gravissimus. Sicuti enim ille, quod habebat otii honesti, ad conservandam majorum famam, quorum sepulcra in templis passim ac cœmeteriis, pessimo, barbaris imo gentibus insolito exemplo venundari, titulos effodi, fractisque tumulis saxa fenestris, podiis atque ædium fundamentis adplicari, non sine stomacho animadvertent, utiliter impendit: ita etiam hic Noster tam præclaris vestigiis insistere gloriosum ratus, omnes Inscriptiones Patavinas, tam sepulcrales, quam nude honorarias, quæ vel illius diligentiam effugerant, vel per hosce quinquaginta annos exarata demum fuerant, sedulo conquisivit, & cum Tomafinianis

nis uno conspectu exhibuit, ut adeo non mirandum, quare in tanta studiorum paritate, haud disparem rubricam Autor adoptaverit. Potuisset quidem is post Inscriptiones Agri Patavini, quinque abhinc annis summo cum applausu vulgatas, (quarum in Supplem. T. III Sect. IV p. 172 seqq. honorificam mentionem fecimus) a vigiliis literariis ad quietem jure optimo converti; attamen ne ista ratione mutilare videretur piissimum laborem, alterum hunc pulchellum doctissimæ senectutis foetum in lucem emittere maturavit. Infinitam ergo epigrapharum multitudinem, quæ tam in ecclesiis ac religiosis recessibus, quam in aliis ædificiis publicis & privatis, moeniis, portis, pontibus, bibliothecis, intra urbis pomœria visuntur, hic complexus est, quarum ope & història sacra & civilis egregie illustratur, variæque ejus ambiguitates solidius stabiliuntur. Neque enim nudas inscriptiones adduxisse satis habet, sed illas plurimis observationibus historicis exornat, quibus templorum, ædiumque publicarum fundationes, cœnobiorum & religiosarum sodalitatum origines, virorum illustrium scripta, facta, & posteros, locorum urbis, in quibus familiarum nobilium domicilia, sub Actiolini tyrannide solo olim æquata, extiterunt, vel aliud quid memorabile contigit, exactam descriptionem, omnia denique, quæ ad penitiorum inclytæ civitatis faciem dilucidandam pertinent, e probatissimis autoribus copiose depromit. Labet in præfati celebriorum aliquot Jure-Consultorum elogia speiminis loco commemorare. Templum Cathedrale, inque eo sacellum Zabarella B. M. V. in sublimi loco figuram Cardinalis quiescentis marmoream ostentat, cum his verbis: *Francisco Zabarella Florentia Archiepisc. Viro optimo, Urbi atque orbi gratiss. Divini humanique juris Interpreti præstantiss. in Cardinalium Collegium ob summam sapientiam cooptato, ac eorundem animis Pontifici prope Max. Joan. XXIII. ejus suavis abdicato, ante Martinum V. ob singularem probitatem in Constantiensi Concilio destinato, Joan. Jacobi Viri clariss. filius id monumenti ponendum curavit. Vixit an. LXXIIX. Obiit Constantia M. CCCC. XVIII.* In templo vero Carmelitarum supra januam, quæ ad cœnobium ducit, insigne Tiberii Deciani monumentum cum statua marmorea hoc encomio ornatum videtur: *Tiberio Deciano Patricio Utinensi Comiti, Equitique Clariss. Jurisprudentum Consultiss. Oratori Eloquentiss. Litium in Præ-*

riis Provinciis dijudicandarum aequis. Disceptatori & in Patavino Gymnasio submotâ aequalitate supremam cum sempiterna gloria dignitatem consecuto : cum a Sereniss. Republica Veneta, ut sibi in rebus de Jure pertractandis, ablato supraordinario Interpretis loco, amplissimis premiis ad Urbem accerferetur, cum summo omnium mœnore anno atatis suæ septuagesimo tertio sanctiss. mortuo Nicolaus J. C. Jo. Franciscus & Roncadinus Patri pietiss. Monumentum hoc fac. cur. Obiit VII. Idus Februarii M. D. LXXXI. In basi vero hoc sepulchrale distichon legitur :

HIC CINERES MAGNI DECIANI, sufficit illud :

Disce audito nomine, quantus erat.

Succedat Pauli & Angeli de Castro, patris & filii, Jure-Consultorum magni nōminis in Gymnasio Patavino, sepulchrum in templo S. Mariæ ordinis Servorum, ob ambitiosum istius seculi fastum inprimis notabile : Paulo de Castro Avo, & Angelo Patri, Comiti Pal. Utr. Jur. Doctoribus, & in orbe Monarchis, Nicolaus de Castro, Utr. Jur. Doctor, Canonicus Paduanus, Apost. Cubicul. & Comes Palat. fieri fecit M. CCCC. LXXXVIII. O quantam voluptatis titillationem sensisse credamus Nicolaum, dum Monarchas qualescunque inter progenitores suos numerare potuit ! Verum ne aliorum excellentium Virorum meritis obtrẽctare videamur, ad eorum quoque cippos aliquantisper oculos intendamus, inter quos ille, qui supra laudati Tomasini exuvias tegit, primum locum teneat : Jacobo Philippo Tomasino hujus primum Cætus Præsuli, post Emonie Episc. morum suavitate animique probitate laudatiss. qui non vulgari ingenio plurimâ scripsit, majora in Philosophia daturus, nisi assiduis studiorum fractus laboribus nature citius concessisset, Viris Principibus. carius, satis gloria, posteritatiq. commendatus. Ob. Pat. 13. Junii An. Christi cōs. MDCCLV. æt. 60. A'os. sus Tomasinus J. U. D. ex fratre nepos patruo bene mereanti, mœrens P. C. Conspicitur autem ille in Ecclesia cœnobii B. Virginis in Vantio dicti, in quo Seminarium Clericorum antea institutum fuit, sed Eminentiſſ. Cardinalis Gregorius Barbadicus idem Clericis : lumnis auxit, amplissimis cœnſibus ditavit, Præceptoribus omnium scientiarum ac linguarum, Latinæ puta, Græcæ, Hebraicæ, Chaldææ, Arabicæ & Syriacæ instruxit, celeberrimo Typographo, in quo characteres prædictarum lin-
gua-

MENSIS FEBRUARII A. MDCCII. 81

guarum, & insuper Illyricæ & Armenæ, elegantissime fusi deprehenduntur, regali sumtu ornavit, atque ex eodem lectissimos ornamunt facultatum libros jamjam prodire jussit. Sequatur deinde sagacissimi Philosophi Fortunii Liceti monumentum in ædícula S. Rosæ, quæ est Monialium tertii ordinis S. Dominici collegialiter viventium, humi conditum, atque hoc epigrammate conspicuum: *Mortales ita vivite, ut Mens sit in sepulcro, dam Corpus extra tumulum. Nam hoc lato cadavere Cælum ascendat Anima. Hoc est solidum sapere.* Tertio loco veniat elegans marmor Celeb. Patini, ad dextram aræ D. Caroli in pariete templi cathedralis infertum. *D. O. M. Carolo Patino Paris. Equ. D. M. Prisc. Numismat. studiis clariss. Famam celeberrimi Patris emulato, & Patrio in Pat. v. Lyceum excepto, post totam Europam lustratam, premiis, & majorum Principum gratia aucto, cum calumnia feliciter luctato, ac pro fundamento virtutis, fortune ruinis usq. ob veterem eruditionem erutam, posterorum cultum promerito, Magdalena Ommetz Paris. Uxor, Gabr. Carola Santa Paulina, & Carola Cath. Filie, extremo Amoris argumento, annuente Capitulo parentant. Ob. An. M. DC. XCIII. VI. X. Octobr. at at. sua An. LIX. Mens. VIII. D. X.* Agmen denique claudat præstantissimi antiquorum numismatum imitatoris dicam, an adulteratoris, Cavinii, lapis sepulcralis, qui in Ecclesia Cantonicorum Lateranensium S. Joannis in Viridario reconditus apparet: *Joan. Cavinio Viro integerrimo Patri de se opt. merit. qui antiquorum opera max. judicio coluit, & priscorum præsertim Cesarum, multorum quoq. atatis sue virorum clariss. imagines cudendo expressit, Camillus Fil. Juris-Consult. ob suam in eum pietatem sibiq. ac suis omnibus P. C. vix. An. 70. Mens. 4. Ob. An. 1570. Nov. Septembr.* Norunt eruditi, quam affabre monetarum veterum matricæ ille effinxerit, nec minus norant iidem, quantam volentiam acutissimos fallendi materiam simul paraverit, ut multi supposititii nummi (a patria artificis *Padvani* dicti) pro genuinis nunc obtrudantur; eadem nihilominus inde apud suos tulit maximam, ut etiamnum ingens e vivo silicæ lapis quadratus cum circulo ferreo, quo in percutiendis numismatibus usum fuisse ajunt, ad propagandam tantæ operis gloriam, in cœmeterio majoris Ecclesiæ monitretur. Complura quoque exterorum, Germanorum, Gallorum, Anglorum, Polonorum, Belgarum, Trans-

Sylvanorum, hic loci, quorsum vel studiorum causa, vel ex itinere saltim forte diverterant, inopina morte extincorum epitaphia inspersa leguntur, e quibus duo afferemus, alterum quod in templo S. Antonii in polito marmore splendet: *Suspira Viator, nam ingentis Viri Christophori Sapiecha Supremi Pincerna Magni Ducatus Lituaniae parvum lapidem cernis, quem post incredibiles triumphos ab Osmano Turcarum Rege, tum inhumano Moschorum Principe proprio sumtu & milite comparatos, fœdusque cum maximo Polonia plausu peractum, Patavium lubenter excepit, mortuum non lubenter deploravit. Adeo Patria nihil de cive suo prater famam reliquit, & ipsos cineres negavit mors ingrata. A. D. M. DC. XXVII. Novembris XXVII. Ætat. XXXXVII.* Alterum quod apud PP. Ord. Eremitarum D. Augustini in Ecclesia SS. Philippi & Jacobi candidissimo marmori incisum prostat: *Piis manibus strenui & nobiliss. Dn. Melchior. Friderici ab Hunigke, Equitis Germani, Viri ingenio & virtute supra ætatem, Cujus præcoci ac inopina morte lugent ac dolent amissa, bonum suum Patria, solatium Parens, Amorem fratres, Officium Amici, Benevolentiam cuncti. Vixit pius annos XXII. Obiit diem suum Patavii VII. Decembr. anno M. DC. XXIII.* Dum autem tantam Inscriptionum medii & recentioris ævi farraginem hic collegit Rev. Autor, vetustioris pariter sæculi nonnullas noviter detectas subinde adjecit, quarum hæc maxime memoratu digna, quæ anno 1696. d. 13 Augusti reperta fuit:

M. JUNIUS SABINUS
 III VIR ÆDILITIÆ POTESTATIS
 E LEGE JULIA MUNICIPIALI
 PATRONUS COLLEGI CENTONARIORUM
 FRONTI TEMPLI VERULI ET HERMIS
 MARMOREIS PECUNIA SUA ORNAVIT ET
 TUITIONI DEDIT H-S ∞ ∞
 N CC XXXXII.

Operi colophonem imponit Fastis Prætorii Urbis Patavinæ ab anno 1156 usque ad annum 1701 continua ferie productis, & catalogo Primorum Reipublicæ & Ducum; deinde luculentum auctarium, In-

scri-

scriptionibus Agri Patavini accommodatum, liberaliter subnectit, tandemque tum sacrarum ædium vicatim dispositarum, tum nominum & familiarum indices adjungit, eoque pacto librum suum omnibus numeris absolutum præstare studuit.

*HENRICI DODWELLI, A. 'M. DUBLINIENSIS DE
veteribus Græcorum Romanorumque Cyclis Liber.*

Oxonii e Theatro Sheldon, 1701, in 4. Alphab. 5.
Prostat Londini apud Benj. Tooke.

Ininteger titulus, prout in frontispicio libri & præstantissimi, & qui multis jam annis prælum exercuit, conspicitur, hic est: *de Veteribus Gr. & Rom. Cyclis, obiterque de Cyclo Judæorum atate Christi, Dissertationes X, cum Tabulis necessariis. Inseruntur Tabulis fragmenta Veterum inedita, ad rem spectantia Chronologicam. Opus Historia Veteri, tam Græcæ, quam Romanæ, quam & Sacræ quoque necessarium.* In dissertatione ergo prima (ut rem per se amplam absque ambagibus ordiamur) agit de *Cyclo Metonis*, docens quomodo a certioribus temporibus ad incertiora sit progrediendum, & quomodo illa certiora a dicti Cycli Metonici (& Calippici, de quo dissert. secunda) temporibus incipiant, cujus etiam civilis usus variis probari possit argumentis. Deinde Lunares fuisse ut Metonicos, sic etiam civiles Atheniensium menses probat, & exemplis a Scaligero in contrarium allatis it obviam, annumque civilem Prytaniarum, eundemque Lunarem asserit: nullos præterea in Prytaniarum anno, quos commentus est Scaliger, dies *ἀναξυς*, nedum in alio illo, quem finxit idem ab anno Prytan. diversum, admittens. Multo vero minus duplices in eadem Republica menses civilium mensium nominibus appellandos esse credit; unde rursus contra Scaligerum ad locum Demosthenis in Timotheum & in Midiam provocantem, disputat. Convenire porro monstrat omnia formæ anni Lunaris Metonicæ, quæ pro Solaris anni argumentis habeant nuperi Chronologi, verius quoque esse de anno Metonico, quod dies 360 complectebatur; quam de Solaris proprie sic dicto, aut de alio quovis Lunari: nullos pariter his temporibus in usu fuisse menses Solares, ne quidem pro sententia Scaligeri, vel Petiti. In sequentibus de novo Cycli hujus Metonici civilem

vilem usum probat Autor, & quidem e tempore excidii Trojani secundum Dion. Halicarnassæum; ex variis Eclipsibus, Lunari v. gr. in clade Niciæ Sicula, ex Lunari a Ptolemæo memorata Olymp. XCIX, & aliis. His addit tres observationes, primam de *exemtili* suffecto in locum secundi Boedromionis semper exemtilis, pro Cycli lege, non antecedente, sed forte proxime sequente, qui proinde numerabatur; secundam de diebus Julianis in tabulis (ad calcem operis adjectis) notatis a Solis occasu ad noctem mediam, diei Attico respondentibus; tertiam de redundantibus rationibus Metonicis in Cycli fine. Ulterius Embolismorum situm & numerum in Cyclo Metonico integro, adversus Scaligerum & Petavium adserit, tum ex Historia, tum etiam ex recentiorum Enneadecaeteride; asserit etiam contra eosdem situm exemtilium. Tandem ipsam nobis tradit Enneadecaeteridem Metonicam, quam (quamquam non rediret in orbem cum Ennead. Juliana) fuisse tamen docet eatenus integram, quatenus mensium Lunarium similem ubique & sibi consentaneum circuitum reddebat, eatenus etiam, qua dies quæque integros in rationibus Solaribus pro Metonis sententia, complectebatur. Methodum denique, qua dies in periodo Metonica ad dies in periodo Juliana redigendi sint, docet.

In Dissert. II. usum Cycli Calippici itidem civilem adstruit, multisque corroborat exemplis; quorum etiam occasione obiter locum Pyanepsionis in anno Atticorum quintum, tempore saltem Timocharidis, adversus Petium asserit. Quibus prælibatis, initium statuit Epochæ Nabonassareæ a Febr. 26. anni Varroniani Juliani VII. & anno, quo Athenas expugnavit Sulla, Varroniano 668 (qui cum Periodi Calippicæ anno decimo quinto concurrebat) eundem fuisse Anthesterion. 1. & Martii vet. 1. utrumque vero eundem cum Januarii Juliani 18. Ex hoc vero Sullæ loco falsissima veterum de anni Græci Romanique commissione ratiocinia prodiisse dicit. Præterea observatam probat ab Atheniensibus Periodum Calippicam ad tempora usque Dion. Halicarnassæi, annumque U. C. Varron, 747. Post paucos aphorismos, Græcos recentiores anni Attici mensiumque imperitiosissimos dicit; annorum etiam mensiumque veterum apud Athenienses formas diu ante Epiphanium, & imo etiam Plutarchum & Josephum, in desuetudinem abiisse. Agit deinde de Plinii Calendario cœlesti restituto pro mente Soligenis (ut videtur) atque Cæsaribus;

faris; qui Plinius primus Romanorum (Astronomiæ admodum imperitorum) fuerit, qui de anno Attico congrua sit loquutus. Sub æra ergo Christi anæ initium, mutationem factam scribit mensium Atticorum Lunarium in Solares, in quibus tamen eadem servata sint festa, quæ olim in Lunaribus. Porro de hebdomadibus in honorem Apollinis, quarum Gellius meminerit, agit, quas menstruas fuisse, & Lunæ appellari potuisse, etiam in forma mensium Solari, arbitratur. In fine tandem dissertationis, differentiam Cycli Calippici & Metonici tradit, illumque dicit detraxisse rationibus Metonicis diem unum; anni tamen initium utrique idem fuisse, uti etiam situm Emboliorum, & dierum exemptilium intervalla: exemptiles item a singularum Enneadecaeteridum initiis non numerasse pro Metonis exemplo Calippum, neque a Cycli etiam universi initio ad finem usque continuas, sed primæ Enneadecaeteridi seorsim numeratæ exemptilem suam tribuisse additiam, reliquas a secundæ initio exemptiles ad finem usque Cycli continuas numerasse.

Dissertatione tertia agit de Cyclis Atheniensium Metone antiquioribus. Ubi primo Autor Astronomiam apud Græcos adeo antiquam non esse, quam ipsi gloriantur, perhibet, nec ullas Græcis, nedum Romanis aut Babylonis observationes antiquiores esse illis, quæ in Epocha habitæ sunt Nabonassæa, tradit: cum & Eclipsium doctrina tam apud Græcos, quam Latinos & Ægyptios, Æra hac sit recentior, & Zodiaci etiam obliquitas, Eclipsium doctrinæ plane necessaria, illis incognita fuerit usque ad Thaletem, qui primus illam agnovit atque Eclipsin prædixerit, nec non Hesiodum; unde hic illi coævus fuisse videatur. Cujus rei occasione porro de Hesiodi & Homeri ætate verba facit, quem posteridrem etiam post Olymp. 23 floruisse, testimoniis Theopompi & Euphorionis, nec non ex ætate, Arctini, Midæ, Lycurgi, Epimenidis, & Pythagoræ (cujus chronologiam omnem hic explicat) probatum it, & tandem juniorem Homero fuisse Hesiodum statuit. Post hæc de forma anni mensiumque ante & post Thaletem tractationem instituit, & Cyclos post illum antiquissimos Tetrætericum & Octætericum, eumque duplicem, vel mensium 4 mutilorum, vel integrorum facit: docet etiam quis sit ille Cyclos Heccadecaetericus, qui Metonicum proxime antecessit? quodnam ejus fuerit initium? dies scilicet sextus Feb. Juliani, anni

M

Var

Varron. 258: item quando cœperit primus Atheniensium a Solone constitutus Cycclus? vel etiam Octaeteris Cleostrati Embolimorum integrorum, quæ Cyclum Harpali proxime præcessit? Quibus ita præmonitis, a Cyclis ad Atticos Fastos progreditur, ubi proximus ipsi ante Metonem (quem anni civilis initium a bruma ad solstitium æstivum mutasse supra dixerat) Archon (cum enim anni initio novato initia etiam Magistratuum novanda essent, Archontes præcipue Eponymos, & Prytanias observabant) est Apseudes, ne quidem semestris: & superiores inde Archontes cum annis potius Julianis quam Olympiicis concurrisse existimat: tempore etiam Solonis quatuor tantummodo Tribus & Prytanias (quarum tempora ad Chronologiam minime necessaria sint) ab Olymp. vero LXVII decem constituit, & quomodo per anni menses in Tetraeteride, Octaeteride, & Heccædecæteride distributæ fuerint, docet, quas tandem Prytanias etiam fixas fuisse probat.

Quarta Dissertatio Cyclos Olympiadum civiles considerat, & annos Olympicos mensibus constituisse Lunaribus, initium quoque anni Olympici, qua Epochæ erat, a proximo post solstitium novilunio civili fuisse docet. Cyclum Octaetericum apud Elidenses receptum fuisse, e Scholiastæ Pindari, item ex Africano & Censorino probat. Iidem porro Elidensibus communesque cum reliquis Græcis videntur ipsi fuisse Cycli ante Octaetericum, inducto testimonio Gemini, Herodoti, Ciceronis, Censorini. Cyclos etiam Metonis & Calippi receptos ab Elidensibus, ex eodem Pindari Scholiastæ confirmat, & Africanum duos hos Cyclos in Olympiadum supputationibus supponere ostendit. Tandem comparatione facta inter menses Elidenses & alios, negat Olympia Elidensia esse, quorum meminit Cicero L. XVI. Epist. 7 ad Atticum, sed ludos tantum Apollinæres. Denique Statii tempore (L. IV. Sylv. IV.) Ær. Christ. anno XCV cum Julio Romano concurrisse mensem primum Elidensem monstrat.

Quinta Dissertatio sistit Cyclos Delphicos & Bœoticos. Delphenfes quidem eodem dicit usos fuisse Cyclo, quo veteres Romanos, trium Octaeteridum, dierum numero quotannis dispari, & mutilis Embolimis: eundem etiam Cyclum Bœotia usurpatum, colligit ex Plutarcho. Deinde tradit, quando uterque cœperit, & Delphicum vel ab ipso Pythagora, vel a Pythagoræo aliquo esse putat, quod tam apte con-

ve-

veniat cum tempore ipsius Pythagoræ. Præterea & alios Bœoticos & Delphicos Cyclos prædicto antiquiores considerat, & si quem novum post prædictum & Metonis Cyclum usurparint Delphenfes & Bœoti, eum forte fuisse Oenopidis Chii, qui medius fuisse videatur inter Cyclum Harpali & Metonis. Commiffis deinde cum Cyclis prædictis Cyclo Bœotico, Metonico & Calippico, tandem nobis menses Bœotorum, & oracula Delphica olim annua, dein menftrua describit.

Differtatio sexta complectitur Ludos Isthmicos, Corinthiorumque & Siculorum Cyclos. Ubi 1. tempus, quando Isthmia agi fuerint folita, nempe mense Attico Hecatombæone fere medio, indicatur; 2. Isthmiorum diverfitas, alia enim Olympiadum annis primis ineuntibus, alia tertiis fed mediis celebrata dici; 3. anni Isthmici, qui formam fequuti fint Cyclorum Corinthiacorum, ante Metonem eorundem qui Athenienfium. Porro eodem Cyclo, nempe Metonico, ufos tradit nofter Corinthios, Syracufanos, & Athenienfes, anno Cycli hujus 20, 86, & 93; unde factum fit, ut menses Attici noti fuerint quoque Carthaginienfibus. Anni pofttea Corinthii Siculique initium ab eo mense, qui Attico respondebat Bœdrômioni, poft ortum caniculæ ftatuit; mensemque Isthmicum, non anni Corinthii primum, fed quod Kalendarium attinet, idem illis quod Athenienfibus initium fuiffe fcribit: pofttea vero Achæos (quibus accenfiti Corinthii) annum a Pleiadum ortu, mense Juliano Majo inchoaffe, & Cyclis introductis fæpe mutare folitos fuiffe initia Magiftratuum, non mutatis Kalendaris.

Septimam quod attinet Differtationem, in ea de Nemeis & Cyclis Argolicis agitur. Illa Nemea tribuuntur annis Olympiadum primis & tertiis, primis quidem hiberna, tertiis æftiva: respondetur etiam ad argumenta Petiti fecundis tertiisque Olympiadum annis Nemea ftatuentis. Conftituitur quoque Nemeorum & æftivorum & hibernorum tempus: illud quidem die XII Panemi, non Corinthii, fed Argolici, & proinde Macedonici, qui Attico Metageitnioni respondebat: hoc etiam unius diei, & quidem duodecimi mensis, quicumque demum is fuerat, in quem incidebat: qua etiam occasione Isthmiorum tam æftivorum quam hiemalium tempus indigitatur. Inquiritur porro, quid fit apud Xenophontem Lib. IV Isthmiorum *σπονδὰς & μῆνας ὑπαφείβειν*: item initium anni Argolici, quod in ve-

re positum videatur, & juxta quam anni Argolici Solaris formam. Nemea Æstiva Aug. 12. Hiberna Feb. 12. sint habita. Argolicos tandem Cyclos eosdem cum Atticis, & ab iisdem exordis esse, probabiliter deducitur.

In octava dissertatione de Cyclis Laonicis, deque Magistratibus a Xenophonte memoratis, ad finem usque belli Peloponnesiaci, agit Autor, primumque Lacedæmoniorum Chronologiam universæ Græcæ Historiæ inservire docet: illos vero menses Lunares & periodos observasse, & quidem periodum Octaetericam. Anni Laonici initium a proximo post Æquinoctium autumnale Novilunio ponit, & Octaeteridem illam anno Præturam Arati præcedente cœpisse scribit, & primam quidem post Cyclum Metonicum Olymp. 884. Mutilorum autem Emboliorum Octaeteridem, tempore prælii Marathonii usurpasse Lacedæmonios, & forte post tempora Metonis retinuisse, sed pro hypothesibus Eudoxi emendatam. Annuos Xenophontis Magistratus quod attinet, eos non a Xenophonte, sed ab interpolatoribus, & tamen, qui recte constituentur, utiles esse, dicit. Ostendit præterea, quo pacto cum sine Thucydidis initium Xenophontis cohercat, & quomodo fefellerit Usserium, qui *ἀπέφαλον* ad nos pervenisse putat Xenophontis opus, interpolator quidam, qui mox Olymp. XCIII mentionem cum vero anni illius Archonte atque Ephoro importune admodum intruserit: cui quoque, non Xenophonti, errores in anno belli vigesimo tertio designando sint accensendi. Porro circa annum belli 24 observat Noster, alium junioremque interpolatorem numeros annorum addidisse, & annum belli vigesimum quintum Xenophontem a primo interpolatore non observatum fuisse: ubi etiam, unde orti fuerint hi interpolatorum errores, & cur bello annos 28 integros non potuerit concedere Xenophon, ut fecit interpolator, indicat. Sed hæc circa argumentum, multis forte tædiosum, nunc suffecerint. De duabus postremis Dissertationibus proximo mense dicemus.

*AUGUSTÆ BEICHLINGIORUM ORIGINES, IL-
lustrissimo Domino WOLFGANGO DIETERICO, S. R. I.
Comiti BEICHLINGIO, Aula Saxonum Augusta
Regiaque Polonorum Cancellario S.*

Dres-

Dresda, apud Matit. Bodenehr, 1701, 4. Plag. 9.

Clarissimo hujus schediaſmatis Autori, qui eſt Joannes Conradus Knauth, cujus in illuſtrandis patriæ rebus jam olim præclara exiſtit industria, ſcribendi occaſionem reſtituta nuper ab Auguſtiſſimo Imperatore LEOPOLDO Illuſtriſſimæ Beichlingiorum Genti auguſta decora dedere. Quorum antiquo honori & vetuſtæ proſapia merito exiſtimavit deberi, ut ea quoque in lucem omniumque notitiam produceretur, idque hoc imprimis tempore, quo tanto ſplendore magnorum ex iſta Gente Virorum virtus emicuit. Ab antiquiſſimis autem temporibus, & ἀρχαία Hiſtoria Germanicæ periodo hæc origines repetit. Eam enim Erponem, Baronem de Beichling, cui Erphurdum debeat natales, celebrare obſervat. Ad iſta deinceps tempora delatus, in quibus elarior Hiſtoriæ lux nobis aſſulget, antiquorum Comitum Beichlingianorum genus per Ottonem magnum Duceſſaxonum, cujus ex Conradaſina Principe Bavarorum filius fuit Conradus Comes Beichlingius primus hujus familiæ, ad Henricos, Ottones & Wittekindos, magna inter Germanos nomina, reſert. Terminaſſe familiam Comitum hujus nominis Bartholomæum Fridericum, fide in fortiſſimum veritatis confeſſorem & aſſertorem, Joannem Fridericum Saxoniz Electorem, maxime conſpicuum, docet, eum anno 1560 ſine prole decederet. Reliquiſſe tamen eum monet agnatos aliquot junioris, ut loquitur, ſineæ, qui Equeſtri forte contenti nomen Beichlingianum conſervaverint. Horum ſeriem ab Illuſtriſſimi Cancellarij abavo Mauritio, ad ipſum uſque continuat, eaque occaſione multa ad Wangenheimianam, Campianam, Luttichaviemſem, Bockiam & Boyneburgiam Gentem pertinentia diſſert: illis enim Familiis Beichlingiana affinitatis & ſanguinis jure connexa eſt. Quæ omnia ita tractat, ut antiquitates Thuringicas & Miſnicas paſſim, ubi occaſio tulit, attingat, iisque Lectorum animos oblectet: ſi tamen oblectari iſtis ſe patiuntur, quorum animos Heroica Beichlingianæ Gentis virtus, in tot illuſtribus Viris maxime conſpicua, imprimis vero in Eminentiſſimo Protoſynedrj Electoralis Saxonici Præſide, hodieque per Dei gratiam ſuperſtite, ac reddita velut poſſimino Genti ſuz Comitum Majorum dignitate in vegeta ſenectâ fruente, HERMANNO, nec non Ceſſiſſima ejus prole WOLFGANGO DIETERICO, ejusque Fratribus Illuſtriſſimis ſtorentiſſima, præſtrinxit atque occupavit.

EXCERPTA EX LITERIS D. FRANCISCI MONGINOT ad D. PETRUM SYLVESTREM Regiæ Societatis Socium de rara quadam Hemorrhagia.

Translat. ex Transact. Philos. Angl. Ann. 1701, mens. Jan. pag. 756.

PUella quædam duorum triumve annorum subito de Cephalalgia maxime atroci conquerebatur, & febre detenta inquietas ducebat noctes, palpebræ insimul usque adeo intumescabant, ut absque insigni dolore elevari haud potuerint. Quæ symptomata licet quandoque remitterent, per tres tamen quatuorve menses perseverabant. Tandem motus convulsivi corripiebant ægræ artus aliasque partes, iique per duos dies vehementissimi, donec ex naribus, ore, auribus, & oculis sanguis stillare inciperet, ita ut linteamina palpebris tumposita humida & sanguine conspurcata existerent. Quæ hæmorrhagia licet integrum duraret diem, tantum tamen aberat, ut puella viribus orbata esset, ut potius ab omnibus symptomatibus libera consuetam reciperet hilaritatem, & cibos expeteret. Intra decursum anni integri quatuor talismodi redibant paroxysmi, non tamen adeo atroces; (convulsiones certe de sua sævitie multum remiserant) postmodum duo vel tres per annum tantum numerabantur, & cephalalgia ultra septimanæ spatium non erat molesta, donec prorumpente iterum sanguine hæc desineret. Ante duos menses ad puellam, decimum nunc agentem annum, vocatus lecto affixam eam inveniebam, de enormi cephalalgia conquerentem, ac febre, catarrho & tantâ dyspnœa laborantem, ac si peripneumonica esset. Quoniam tertius jam erat dies, ex quo talia patiebatur ægra, matri ipsius, sanguinis missionem necessariam esse, retuli; quæ facile consentiebat, addens, se non dubitare, quin hæc symptomata prodromi hæmorrhagiæ forent. Venæsectio nihilominus ad alterum diem differebatur, cum interim summo mane, prægressis convulsivis motibus, sanguis per nares, os, aures & oculos fluere cœperit. Desierat jam fluxus, ubi illam invisebam, nec præter stillicidium ex ore aliquid propriis oculis usurpare licuit; adeoque dolebam, me non ocularem fuisse testem evacuationis hujus insuetæ; omnes nihilominus domestici unanimiter

se sanguinem ex omnibus dictis partibus profluentem vidisse, fatebantur. Puella vero bene valebat, febre & catarrho expers, spiritum libere ducebat, boni animi erat, & optimo ad cibos ferebatur appetitu. Et ab hoc tempore prospera fruitur sanitate. Quoniam igitur recidivæ rariores & symptomata imminuta jam sunt, spero paroxysmos nunquam redituros esse, aut certe credo, symptomata omnimode cessatura esse, quamprimum tributum Lunare solvere coeperit virgo. Dublini die 9 Januarii 1701.

OBSERVATIO DE RARA HÆMORRHAGIA PERIODICA, desumpta ex Epistola D. GULIELMI MUSGRAVII, Soc. Reg. in Anglia Socii, ad Editorem Transact. Philosophic. Anglice scripta.

Excerpt. ex Transact. Philos. Angl. 1701,
p. 864.

Servus quidam ab infantia ad 24 ætatis annum passus est periodicam hæmorrhagiam in sinistra manus pollice. Ex hujus enim latere dextro prope unguem tempore plenilunii (rarius enim ante vel post diem unum plenilunii comparuit hic fluxus) absque ulla cephalalgia, dyspnœa, vel aliis plethoræ signis, post aliqualem rigiditatem in ultimo dicti pollicis articulo, sanguis subito & cum impetu, per diversos rivulos, ad quatuor uncias, & postquam decimum sextum annum juvenis superaverat, ad libram dimidiam consueverat proflire. Sub qua copiosa licet sanguinis depletione nihil de viribus perdidit hic, sed ad annum usque vicesimum quartum validus & succiplenus nunquam non fuit observatus. Circa quem tamen ætatis annum, cum evacuatio hæc confuse & difficulter procederet, inussit partem dictam ferro candente, & sic hæmorrhagiam suppressit, sed infausto cum eventu. Post anni enim quadram in hæmoptoen enormem incidit, quæ cum tussi conjuncta vires non solum prostravit, sed phthiseos metum etiam incussit, remota tamen tandem fuit per frequentes sanguinis missiones. Paulo post atrocissima vexabatur colica, a qua licet per purgantia fuerit liberatus, post admissum tamen frigus vel nimium corporis motum, facile in eam, (ut & hæmoptoen) recidebat. Breviter, post suppressionem consuetæ hæmorrhagiæ languidus evadebat, pallidam contrahebat faciem, & variis obnoxius erat morbis.

Ex

Ex quo docemur, Naturam, dum novas & extraordinarias in œconomia animali methodos invenit, & aliquamdiu exercuit, turbari non debere; continuat enim hæc easdem æque feliciter ac ordinarias. Id quod observari debet in his & similibus hæmorrhagiis menstruis virorum, sive hæc prodeant per pollicem, sive per penem, (cujusmodi duo hic loci novi exempla) sive per aliam quamcunque corporis partem. Et tales evacuationes quod mensibus muliebribus sint affines, refutant opinionem illorum, qui causam menstruationis in fermentum uterinum rejiciunt: quomodo enim tale fermentum locale supponi potest in hoc negotio, cum dentur evacuationes similes in partibus, ubi tale fermentum stabulare haud valet?

LIBRI NOVI.

- T**he Clergy-mans Law, or the Complete Incumbent. By William Watson L. L. D. London, printed for John Place, 1701, fol.
- A Vindication of the Christian Church, in the Baptizing of Infants drawn from the Holy Scriptures. By Theophilus Dorrington. London, printed for Job. Wyat, 1701, 8.
- Primitive Baptism. By St. Garder. London, printed for J. Wyat. 1701, 8.
- Anglia Libera: Or, the Limitation and Succession of the Crown of England explain'd and asserted, by J. Toland. London printed for Bernard Lintott, 1701, 8.
- Medicamentarum Ἑυρωσιῶν Thesaurus, comprehensens ad omnes morbos experta nec non specifica Remedia. Opera Jo. Cruß. Londini impensis S. Smith & B. Walsford, 1701, 12.
- Pharmacopœia extemporanea: sive Prescriptorum Sylloge. Per Tho. Fuller, M. D. Londini, impensis S. Smith & B. Walsford, 1701, 12.
- Sanctorii Sanctorii de Statica Medicina Aphorismi, cum Commentario Martini Lister. Londini, impensis S. Smith, & B. Walsford, 1701, 12.
- An Essay towards the Theory of the Ideal or Intelligible World. By John. Norris. London, printed for S. Manship, and W. Hawes, 1701, 8.

* * * * *

N. III. 97
ACTA
ERUDITORUM,
publicata Lipsiæ
Calendis Martii Anni MDCCLII,

HENRICI DODWELLI, A. M. DUBLINIENSIS DE
peteribus Græcorum Romanorumque Cyclis Liber.

- Oxonii e Theatro Sheldon. 1701, in 4. Alphab. 5.
Prostat Londini apud Benj. Tooke,

DE prioribus octo Operis hujus Dissertationibus præcedente
mense diximus, Nunc nonam & decimam recensēbimus.
In nona Dissertatione Noster tractationem de Cyclis Ma-
cedonum, obiterque etiam de Judaicis instituit; eosdem-
que primo Cyclis antiquissimos Macedonibus atque Atheniensibus
fuisse arbitratur, idem etiam anni civilis initium, situm mensium, at-
que modum; nec non locum mensium Embolimorum. Monstrat
deinde, qua ratione factum sit, ut mensium plurium dies sextos (tem-
pore Philippi ob natum eodem die Alexandrum, & expugnatam Poti-
dam, & acceptum victoriæ olympicæ eodem die, quo κέλητι, sive
equo singulari, victor idem Philippus fuit renunciatus, nuntium) pro
eodem die habuerint posteri juniores Ephemeridum Alexandri consar-
cinatores. His porro antiquioribus temporibus usum anni Macedo-
niani Solaris Usseriani non fuisse, nec esse potuisse, probat: quemad-
modum & Cl. Norisium dicit male menses Macedonum Lunares credi-
disse tricenarios. Quibus discussis, denuo anni Maced. Solaris Usse-
riani mentionem facit, eumque recentiorem anno Juliano constituit.
Epocham etiam Antiochenorum Actiacam Romanarum in urbe illa an-
tiquissimam, multis annis victoria ipsa recentiorem, partim argumen-
tis, partim numis Norisii, Pagi, Sehelfrateni, Pätini & aliorum demon-
strat; seriore contra illam esse, quæ a Julii Cæsaris initio dedu-
catur. Post Epochas Orientalium Romanas coepisse sentit apud il-

N

los

los anni formam Romanam; & paulo post Epochas Orientalium Farapegmata cum Kalendario Juliano commissa esse: in priori Epocha Julium cum Augusto confudisse videri Antiochenos. Chaldaeos Cyclo Lunari Calippico diu usos esse post tempora Alexandri M. probat ex Babyloonicis Chaldaeorum observationibus a Ptolemaeo conservatis; quae tamen quo pacto fuerint supputata, nondum ait docuisse viros eruditos. Fufius igitur in illam anni formam, quam supponunt dictae observationes, hoc loco Noster inquirat, adjunctis hanc in rem variorum in mensibus Macedonicis (quibus designatae illae sunt) ordinum temporibus & rationibus. Quibus rite explicatis, menses Judaeorum & dies, quos respondere Macedonum mensibus & diebus (etiam Lunaribus) dicit, atque ex Josepho probat, aggreditur adducitque ipsa exempla ex Judaeorum Fastis: atque primo annum Seleuc. 148 Casleu XXV (de quo Maccab. Libri I. Autor) Sabbaticum cum Petito facit: deinde anno Seleuc. 181 proxime sabbatum secutam esse Pentecosten, h. e. in biduo illo, quo Joh. Hyrcanus Judaeorum Princeps, cum Antiochum Sidetem comitaretur in Phraaten Parthum, ab hoc biduo otium impetrarit, quod per Judaeorum religionem nefas esset castra movere; qua etiam occasione annum illum Seleucid. 177, quo Simon Hyrcani pater interfectus est, Sabbaticum esse non potuisse, ut voluerint haecenus Viri alioqui eruditissimi, scribit, quia ipse Simon pertigerit ad annum Seleucid. 177. ejusque mensem Judaicum XI, qui ad anni illius fere finem, pro initio anni Judaici, pertigerit; quare ad annum Seleucidarum sequ. 178 spectarit annus ille Sabbaticus, cujus meminit Autor Maccab. & ex hoc Josephus: item quod ipsis his temporibus Maccabaicis (Lib. I. Cap. VI, 20. 33.) annus Seleucidarum CL fuerit Sabbaticus, ab illo autem septimus numeretur non 177, sed 178. Demonstrat porro, anno U. C. Varron. 691, Cicero- ne & Antonio Coss. Tisri decimum, *ἡντιέας ἡντιέας* Josepho dictum, fuisse Sabbaticum sive diem propitiationis, adeoque proprio quodam jure Sabbatum; item anno Varr. 717, Tisri decimum Octobr. Juliani VII, fuisse Herodi M. possessi regni natalem. Haec postquam proposuisset Autor, jam quis annus fuerit, quo Dominus in crucem sublatus est, eruit nempe secundum ær. vulg. 34, Martii 26 fortassis. Vulgo quidem credi inquit, certum annum illum fuisse, quo mensis Lutaris civilis decimus quartus in feriam incidit sextam. Ta- lem

lem autem annum nullum fuisse, inter decimum quintum Tiberii annum atque ejus Principis finem, præter duos. Anno scil. ær. Chr. vulgaris 30 Nisan 14 idem erat anno Cycli LV. April. Jul. 7. & feria 6 lit. Domin. A : & anno ejusdem Epochæ trigésimo quarto, qui erat Cycli LIX, rursus 14 Nisan erat Mart. Jul. 26. & feria itidem 6. littera Domin. C. Jam priori anno si passus fuerit Servator, non potu- ille eum tot festa Paschalia observasse inter Tiberii decimum quintum suamque mortem, quot Dominum observasse testetur Johannes Evan- gelista. Quin vero plura Paschata observavit, quam quorum me- minerunt Evangelistæ, nihil plane pugnare, cum præter S. Johannem aliorum Evangelistarum nullus plusquam unius meminerit. Non tamen convenire anno illi, sed superiori Eclipsin, cujus mentio est apud Phlegontem Trallianum. Satis interim convenire, quod Dominus su- periori die, quam per Kalendarium licuit, Paschatos festum observa- rit, cum Kalendarii diem expectare non posset, quod vera Paganu- nia dies Civilium Kalendariorum anticiparint. Ita vero accuratius eum festum observasse, magisque pro Hasidæorum exemplo, quam ipsos Phariseos. Itaque ne quidem licuisse festum ultra Kalendarii diem decimum quartum protrahere : nihil tamen obstitisse, quo minus antea observaretur, modo Luna revera XIV. appulisset; de quibus et- iam infra. Interea cum Cl. Petitus credat, mutatum fuisse paulo an- tea quam Dominus veniret, Judæorum Cyclum, hinc inquit No- ster in hanc sententiam, occasione variorum locorum Josephi, qui- bus Tabulas suas in fine operis adjectas mirifice confirmari scribit, Et eadem quidem Hierosol. a Floro Artemisii 16 anno Chr. 66, non sabbato, sed feria 5 factam, neque sabbato casum esse Pontificem A- naniam existimat: dein illum quoque locum tangit, quando Josephus Belli Judaici Lib. II. Cap. 23. p. 818. de Judæis (quos Cestius, cum ex Antiochia in rebelles Hierosolymitanos moveret, Lyddamque per- venisset, ibi non offenderit propter festum Scenopægiæ; inde ergo per Bethoron profectus in loco, cui Gabao nomen, castra posuerit, qui ab Hierosolymis L stadiis distat) ita scribit: *Ἦν γὰρ δὴ τὸ μάλιστα πρὸς αὐτοῖς θεροκείμενον σάββατον.* Ubi sefellisse inquit hunc locum plurimos vetereruditissimos, quod hoc Sabbatum pro feria se- ptimanz septima acceperint, cum tamen & alia quoque festa Sab- bata a Judæis appellentur, & ipse Legislator primum & octavum

hujus festi diem Sabbatum appellavit Lev. 23. 39. Hunc vero octavum diem numerari a sacris etiam literis Tisri XXII: hunc porro pro Tabulis suis eundem esse diem ac Octobris Juliani primum feria 4, pro exactioribus vero Sept. 28 fer. 1, & sabbato etiam septimanali proxima. Hic porro si cum 22 Hyperberetæi die concurrerit, quod videatur, tria hæc lucrari se ad consilium suum admodum utilia confidit: I. Hyperberetæum Josephi, his etiam temporibus, non Solarem fuisse, sed Lunarem. II. Nondum adeo scrupulosos fuisse Judæos, ut *Φάστον* rationem haberent in statuendis mensium suorum civilium noviluniis, sed e Cyclorum norma observasse, nec nefas existimasse, si civilium mensium initia, pro Cyclis accuratissimis constituta, a veris Lunæ & cœlestibus rationibus parum aberrarint. III. ut Cyclum ab illis vel hinc observatum fuisse constat, ita illum alium non fuisse ab eo, quem repræsentent suæ Tabulæ. In iis, quæ sequuntur, eundem probat ~~hunc~~ loco Josephi Hyperberetæum esse, qui in Originibus ejus, nec necessum esse, ut ille præcise fuerit 31 dierum. Refert etiam huc illum locum, quando de Bello lib. III. 12, p. 849 bis Jotapatan *τισσαρακοστῆ ἡμέρα καὶ ἐβδομῆ* expugnatam a Vespasiano dicit: nulla vero efficere Kalendaria, ne Solaria quidem, ut ad diem 47 obsidio duraverit, sed tantum ab initio in diem quadragesimum, & septimanæ septimum, nempe anno Ær. Chr. 67. Cycli 16. Panemi primum post noctem mediam esse Julii Juliani tertium, cujus mane urbe potiti sint Romani. Eundem vero diem Julianum, Solis occasu Panemi seu Tamuz secundum inchoasse, qui post noctem mediam cum die Julii Juliani quarto coincidebat, qui hoc anno litera Dominicali D. fuerit Sabbaticus. Alia quoque exempla tradit, in quibus cum Lunaribus Judæorum rationibus conveniunt menses Macedonici; imprimis autem difficillimum omnium in Josepho diem, quem Urbi fatalem fuisse testatur, Gorpizæi nimirum octavum inquirat, qui Sabbaticus fuerit, si fide dignus sit Dio. Hanc enim notam, ut putatur, diem Juliani Septembris octavum designare, qui illo anno æræ nostræ 70 litera Dominicali G. revera Sabbaticus fuerit. In sequentibus ostendit Autor, quomodo illo seculo, quo Christus in carne versabatur, & ubi jam quintus agebatur Cyclus Macedonum Calippicus, observatum sit, triduo a cœlestibus civilia discrepasse novilunia, & quidem ita, ut cœlestia præcesserint: & hoc manifestum esse ex Eclipsibus illorum temporum, quorum dies in cœvis monumentis traditos habemus

beamus. Qui error cum innotuerit, vel diligentioribus peritioribusque saltem innotescere potuerit, neminem mirari debere, si Dominus festum Paschale ante Judæorum Pontifices observarit: neque etiam novum fuisse hoc Domini exemplum, sed probatissimorum usu receptum, ne scilicet ultra civilis Kalend. diem decimum quartum festum differrent. Vitium vero non dissimulat tridui, de quo supra, ante urbis excidium correctum, atque ita factum testatur noster Dodwellus, ut annus Chr. 70, Gorpiaz octavus fuerit, in Cyclo etiam Lunari, Sabbaticus. Exiq̄de vero, ait, nova oriri dubia, hancque Cycli emendationem obstare, quò minus dies excidii Jotapateni fuerit, uti dictum, Sabbaticus; neque etiam verisimile esse, medio illo belli tumultu factam illam fuisse emendationem: sed nec fidenter se asseruisse, Panemi illius diem primum fuisse Sabbaticum. Aliam ergo & meliorem explicationem diei expugnationis ex his fundamentis tradi posse, si minuatur decas, quem errorem non adeo difficilem dicit, & pro ἡσσοαρανοςῆ (apud Josephum) legatur ἡλιακοςῆ, & a vero oppugnationis exordio numerus ineatur, & alterum duntaxat extremum includatur: sic enim omnia respondere aptissime. Fieri etiam ulterius monet potuisse, ut cum cruci affigeretur mundi Sospitator, ad vera cœli novilunia Judæi civilia sua Kalendaria redegerint: sic enim omnia optime congruere, si anno ær. vulg. 33. Dominum passum statuamus, quo anno Eclipsin, cujus meminit Phlegon, fuisse, in superioribus probaverat. Arbitratur autem, biduum e rationibus Macedonum Calippicis detractum, anno U. C. Varr. 728; triduum ab anno Varr. 804. Christi 51; illos vero duos e civilis Kalendarii rationibus subtrahendos dies, & quidem hoc tempore, Cyclo scilicet Calippico quinto nondum evoluto, fecisse, ut dies Nisan 14, qui (anno ær. vulg. 33. Cycli 58.) April. sexto olim concurrebat, jam Cyclo emendato, cum Aprilis die quarto coincideret, vere tum Sabbatico, cum litera Dominicalis esset D. Sic tamen propius accessisse ad verum cœli novilunium diem superiorem April. 3, quo Dominus agnum Paschalem epulatus est; sicque etiam arctioribus limitibus claudi licentiam illam privatis concessam Pascha anticipandi. Interim illam rationem novorum Kalendariorum Macedonic. & Judaicorum certior fore, si adeo esset, quod vulgo creditur, exploratum, septimanæ feriam septimam illud fuisse Sabbatum, quod a Judæis posttridie post crucifixio-

nem Domini celebratum legimus. Verum enim vero cum nullo prorsus exemplo V. T. *παρασκευήν* hebdomadali Sabbato, sed festis duntaxat, & præcipue Paschati, tribui probari possit, exinde elucere, Evangelistas, Marcum cum primis XV, 42, Paschatis potius quam Sabbati propriam rationem reddere, cur die illo, quo passus est Dominus, *παρασκευή* haberetur, & Johannem XIX, 31. expresse innuere, nisi *μεγάλη* illa fuisset *ἡμέρα*, non futuram alioqui *παρασκευήν*. Neque huic hypothese obstare, quod a junioribus Rabbini Sabbathum hebdomadarium, quod proxime paschale epulum præcesit, magnum appelletur; id enim fieri sine ullo V. T. aut etiam Philonis & Josephi exemplo. Ita vero hoc Sabbathum censere Evangelistas, ut alium deinceps ab eo Sabbatorum numerum, hoc extra numerum relicto, auspicerentur, uti Matth. 27, 62. 28, 1. Marc. 16, 1. Luc. 23, 54. 56. Joh. 19, 31. proximum diem *μίαν σαββάτων*, Matth. 28, 1. Marc. 16. 2, &c. item *πρώτην σαββάτην* Marc. 16. 9. Exinde etiam haberi posse compertum Sabbathum *δευτερόπρωτον* Luc. VI, 1. confidit. Vulgo enim hoc referri ad Sabbathum hebdomadarium, cum in illud festum aliquod majus incidisset: facilius autem referri posse ad has *μεγάλας ἡμέρας*, quas etiam ipsas Sabbatorum nomine insigniri, supra jam fuerit ostensum: Sabbathum vero illud *δευτερόπρωτον* apud Lucam Pentecostes fuisse, e tempore messis jam maturæ facile colligi. Quæ omnia fusius prosequitur, quam ut in hac chartæ angustia possimus exacte recensere. Hodiernorum tandem Judæorum Cyclum ex illorum natum ratiociniis, multoque recentiore originibus Christianis, ipso quoque R. Jehuda, Autor existimat. Declarat exinde in ipsa Seleucidarum Epochâ discrepantiam: illamque urbes a suis annorum civilium initiis exegisse, ita, ut multæ Diurni primum numerarent, a quacunque demum tempestate annum ordirentur. Ipsum hunc Diurnum esse, cujus mentio fiat 2. Macc. XI, 21. ubi quidem legatur in Latino interprete *Dioscuri*, in Græco autem textu *Διοσκορινθίς* melius, rectissime facillima ad Autoris mentem mutatione *Δις Κορινθίς*. Exercuisse vero hæc eruditos memoratam discrepantiam inter primi secundique Maccabaici libri Autores, in annis Seleucidarum supputandis. Numerare enim libri primi Autorem Judæum, pro more patriæ, Epochæ annos a Nisan Ebræo, vel a Syro-Macedonum *Καθητιο*, quem eundem fuisse mensum e Josepho constat; secundi vero Autorem ab autumnæ, initio eodem unde etiam Antiocheni Macedones; cujus utri-

usque rei veritatem variis Noster exemplis illustrat. In ultimo denique capite, annum Macedonum Solarem Ulfserianum non ab anno Juliano, sed a Chaldaeorum Parapegmate oriundum monstrat: id quod ipsum etiam Ulfserium agnovisse, non tamen, quodnam illud parapegma fuerit, vidisse scribit, additque se Dionysii veteris Astro-nomi, cujus exempla aliquot servaverit Ptolemæus, fuisse arbi-trari.

Dissertatio decima omnium prolixissima & ultima antiquos Romanorum Cycles exhibet, agens primo de duobus Merkedoniis, qui deerant in Calendario Romano eo tempore, cum Sicilia Prætor ef-fet Verres; de Kalendis veteris Martii, quæ cum Græcorum civili novi-nio concurrerunt anno Varr. 683; de natali item Augusti, die Sept. Jul. 23, veteris autem Novemb. 9. anno Varron. 691: quem utrumque videatur designasse Virgilius Lib. I. Georg. vers. 32. & cui non repugnet, quod sub Capricorno natus fuerit Augustus, quod semper hæctenus obfiterit eruditus; etsi enim eum in Augusti ortu fulsisse testetur Ma-nilius & Germanicus, hoc tamen longe rectius quadrare in cul-minantem, quam horoscopantem Capricornum. Porro de Parape-gmate Romano, unde natalem, pro Solaris anni rationibus, hauserit Augustus, agit, & antiquissimum esse probat, & reformationem Ka-lendarii, quam Julius coeperit ad hunc Parapegmatis modum, inde de-ducit: pro quibus etiam Parapegmatis normis intelligendæ sint tempe-states anni Livianæ & vetustiorum Livio autorum. Dein varios nobis Merkedonios, qui in quibusdam annis deerant, & interdum suppleti sunt, describit, quemadmodum & Nundinales dies, ut & exemptio-nem Nonarum præter Nundinas. Quibus misis aggreditur Histori-am Romanam, in qua nullum esse post Consulatum Æmilii anno Varr. 586. anni defectum probat e Quinquenniis Consensis; in Ludis vero suis secularibus Augustum annum unum dedita opera omisisse scribit. Tangit etiam difficile, & quod nondum ab eruditis observa-tum argumentum, de anno nempe, quo Consulatum gesserit Æmilius, qui que sit Varron. 586, non 585; de suppletis etiam Merkedoniis majo-ri & minori, anno Varr. 568 & 567, per duos minores, unde ad annum usque 560 pleni sint anni, pleni etiam Merkedonii: unde male credi-derit Scaliger, his etiam temporibus anni tempestates perverfas fuisse propter vitiosas Pontificum intercalationes. Taxat quoque Livium an-num U.C. Varr. 547. cum Ludis committentem Olympicis L. 27. c. 35.

Qua

Qua deinde occasione observationem annectit necessariam in committendis invicem Græcorum Romanorumque annalibus. Sic v. gr. annum Varr. 490 partim concurrisse cum Olymp. 128. 4. desinente, partim cum Olymp. 129. 1. incipiente: quo tempore medio aliquo die inter Mart. 17. & 23. Consulatus iniri solebat; post annum autem Varr. 502. ad initium belli Punici secundi a mense fortasse Majo. De suppleto forsitan anno 494 MerkeJonio, olim debito loco detracto, agens, recte se habere probat ad hoc usque tempus Fastos ex intervallis fide dignissimis, & ex diebus etiam triumphalibus, qui proinde non fuerint nundinales; ubi simul argumenta in contrarium non id, quod videntur confirmare, necessario evincere ostendit. Imo Fastos integros esse ad finem belli cum Pyrrho, qui fuit anno Varron. 479. (quo loco de variis Epochis tractationem instituit, v. gr. de Varroniana, sive Urbis cond. omnium accuratissima, quam Dio Cassius, major Plinius, Censorinus & Vellejus; & Catoniana, quam D. Halicarn. atque Livius sequantur) & ab hoc ad annum Varr. 460. (ubi de annuis Magistratibus, qui ab anno U. C. Varr. 363. Kalendis Quintilibus inibant, agit) porro ad annum 450. & 435. inter quos duos terminos, annorum Varronianorum 447 & 448 Consules apud veteres suspecti fuerint: Livium etiam Dictaturam annuam anni 445. Varr. omisisse, ut & Diodorum (pro Fabii Pictoris rationibus) indigitat. Ulterius se recte habuisse Fastos ad ann. Varr. 425, quæque annorum civilium his temporibus exordia fuerint; quomodo non nunquam Livius cum suis rationibus miscuerit rationes Epochæ Fabianæ, item quæ illæ & quales fuerint; unde etiam fluxerint tantæ in historia Rom. antiquissimæ discordiæ, diducit. Annales primos non per Coss. sed per templorum clavos descriptos, hosque postea a junioribus cum sui temporis Fastis Consularibus commissos, primo mutilis, tum deinde paulatim sincerioribus, narrat. Originem vero clavorum Capitolinorum aliis ab ipso Regifugio, aliis & rectius a tertio post Regifugium anno censi dicit. Monstrat etiam, quibus ratiociniis processerint Varroniani in Fastis receptis ad fidem Archivorum Quindecimviralium exigendis: quomodo inter ann. Varr. 419. & 425. Coss. qui in Fastis hodiernis desiderantur, inseruerit Pighius; recte quidem, sed non anno illo, quo ipse volebat, sed anno Varr. 423 inserendos. Hos Consules etiam agnovisse Livium, sed rejectis annuis Dictaturis; recte

recte autem & hic se habere Epocham Varronianam : Polybianam secutum hic esse Corn. Nepotem : annum inter ann. Varr. 310 & 354 nullum inseri potuisse, ut male hactenus crediderint Viri docti : quemadmodum & Cl. Rubenii sententiam refellit, de anno scilicet ante ann. Varr. 328 inferendo. Post Decemviros usque ad annum Varr. 418, uno anno auctiorem esse Varroniana Epocham Catonianam : omittas esse a Catonianis tres annuas Dictaturas : Gellium nonnunquam sequi Varronianam, nonnunquam Polybianam & Corn. Nepotis Epocham : & quæ sunt alia hoc loco ab Autore prolixius allata. Post hæc Censorum successionem nobis explicat ; Liviumque emendat ; stabilit etiam Varronianam inde Epocham. Tandem agit de Martio primo anni Cyclici mense a primis Decemviris constituto : de intercalari primo pro Varroniano anno Epochæ suæ 306, pro Catonianis 308 ; ubi de intercalando Populum non ipsos rogasse Decemviros, sed potius Consules scribit. De Fastis porro receptis integris usque ad Regifugium : de exordiis anni Romani civilis ante Decemviros : de anni Lunaris apud Romanos usu non ad Numam, sed Tarquin. Superbum referendo : de Cyclo item Pompiliano ejusque emendationibus : de argumentis Catonianorum ; de tabulis Censoriis ; de temporibus Aristodemum Cumani &c. Ulterius de plerisque Romanorum Annalium conditoribus magis Catoni quam Varroni addictis, qui post illum & ante hunc scripserint : de reliquorum veterum Epochis Fastis destitutis, & pluribus erroribus obnoxiiis : de convenientia originis Cyclorum Lunarium apud Romanos cum superius tradita historia Astronomiæ : de anno decimestri sub Romulo fictio, nisi fuerit Solaris, mensium Lunarium forma nondum inventa : de anno Rustico sidereo omnium antiquissimo, & denique de historia Romana ante Romulum nulla fide digna, vel Romuli ipsius fortasse dubia.

Singulis his Dissertationibus subjicit in calce operis Tabulas plurimas & exacte elaboratas : addit quoque nonnulla, vel potius accuratius deducit, (quod in ipso opere forte non licuerat) de ætate Hesiodi, Midæ & Homeri, item de tempore Hegesarchi Tritænsis Arcadii, quo Isthmiis vicerit & Nemeis. Neque hic prætereundum est omnino, quod ipse in præfatione admonuit Lectorem Clarissimus Autor ; nimirum operam suam absolvisse jam typographum in Annalibus suis tam Thucydideis, quam Xenophonteis. Obstare etiam, quominus una prodeant, Auctarium de ætate Phalaridis & Pythagoræ, in causa

vero esse eruditissimas lucubrationes de Phalaride Cl. Bentleji ejusque adversarii: neque tamen hanc moram fore admodum diutinam.

SYNTAGMA VARIARUM DISSERTATIONUM RARIORUM, quas Viri doctissimi superiore seculo elucubrarunt.

Ex Museo JO. GEORGII GREVII.

Ultrajecti, apud Guil. van de Water, 1702, in 4. Alph. 4. pl. 7.

Opuscula minutiora amicis plerumque scripta raro fines patrios excedere, citoque nimis interire, nisi majoribus inserantur operibus, res satis nota est. Ea vero celeberrimum commovit Grævium, ut & hoc libellorum in Germania seculo superiore a Viris doctissimis editorum corpusculum concinnaret. Primo in eodem loco comparet doctissima *Reinesii τὴ γὰρ de Lingua Punica*, dissertatio, in qua isthanc non Arabicam esse ostenditur, sed Phœniciam, qua usi sint Sidonii, Tyrii, alique Phœnices, qui Cananæi in libris Mosæicis dicantur. Succedit ejusdem Autoris dissertatio de *Deo Endovellico*, cujus cultus in lapidibus aliquot Hispanicis celebratur. Sequuntur tertio loco *Hermannii Conringii adversaria Chronologica de antiquissimis Egypti Dynastiis* in quibus sententia Chronologorum communis de regni Assyriorum & Medorum vetustate, quæ autorem agnoscit Ctesiam, tanquam falsissima exploditur. Inde legere est epistolam, quam pulcherrimæ de scriptoribus Historiæ Philosophicæ commentationis Autor *Joannes Jonsius* (tum quidem Jonsenii nomine delectatus) ad Marquardum Gudium, isto tempore in Academia Jenensi optimis artibus operam navantem scripsit, in quæ *de Spartorum genitiva nota, Lancea*, cujus apud Aristotelem præter alios mentio in Politicis reperitur, disseruit, ac perperam a Gregorio Nazianzeno Spartiatis, & a nonnullis Spartanos, Spartorum loco nominari docuit. *Johannis postea Wandolini*, Hebræicæ primæ literaturæ, ac deinceps Theologiæ in Academia patria Hafniensæ Professoris, tandemque Selandiæ Danorum Episcopi, dissertatio subjungitur, quam ille *de feriæ passionis & triduo mortis Christi* contra eivem suum Wilh. Langium A. 1651 evulgavit. Ediderat enim Langius Lugduni Batavorum tres libros de annis Christi, quibus communem Christianorum sententiam de feriæ sexta, qua Christum cruci suffixum obiisse credunt, evertere, illiusque obitum in quintam retrahere studebat. Suarum igitur partium Wandalinus esse duxit, ca-

sio-

riofum opinationis istius novæ fundamentum penitus diruere. Habes hæc porro exercitationem Historicam & Philologicam de *ſcriptiſ Judaici ablatione* elucubratam a *Georgio Erycio Phaletrano*; quod quidem nomen ſuppoſititium eſt, genuinumque potius Autor, Sereniſſimo Duca Saxoniz Vinarienſi a conſiliis, & ſupremo Concilio Eccleſiaſtico adſcriptus, habuit Güntheri Henrici Plathneri, qui interim, ut doctorum de hoc libello ſuo iudicia exploraret, ſub iſto velo latere voluit. Plures autem conſignaverat hujus notæ diſſertationes, quas *Κορινθίων* nomine cogitarat publicare, niſi ea mors ipſius immatura orbi erudito invidiſſet. His accedit *Chriſtiani Daumii de cauſis amiſſarum Latina lingua radicum* diatribe, in qua non paucas voces Lexicis ignotas cum earum radicibus ex omnium ætatum ſcriptoribus collectas reperias. Daumio ſocius datur *Andreas Rivianus* cum ſua de *Majuma, Maicampis & Ronoaliis*, duabusque de *Venilia & Salacia* Diſſertationibus, in quibus fere Philoſophorum & Philologorum omnium, qui tum temporis de æſtu maris ejuſque cauſis aliquid ediderant, opiniones examinantur. Inter iſtas vero de *Majuma & de Venilia*, *Chr. Frid. Franckenſteinii de Ærario populi Romani* diſſertatio interponitur. Index denique rerum, phraſamque & verborum, quæ hoc in volumine habentur, ſubnectitur.

THOMÆ CRENI ANIMADVERſIONUM PHILOLOGICARUM & Hſtoricarum Pars decima.

Amſteloſami, apud *Sebastianum Petzoldum*, 1703, in 8. pl. 20.

IN parte hac decima memoriæ beati *Sal. Cellarii*, *Chriſtophori* filii, conſecrata, *Animadverſionum* ſuarum, doctiſſimo *Crenio* ſub inſitium ruſticarj placet: vita namque ruralis ipſi adeo arridet, ut de iis, quæ huic ſunt familiaria, per paginas ſexaginta diſſerat. Et occaſionem quidem deſumit a rei ruſticanz ſcriptoribus, *Catone*, *Varrone*, *Palladio*, *Columella*, quorum editiones recenſet, ſtylum commemorat, ſcriptaque paſſim illuſtrat: unde ipſi de nuſibus p. 46, de malis *Perficis* p. 52, de olivatione p. 60, de pomis p. 46, prunis p. 33, porro p. 19, thymo p. 13, de vino fumigato, & quomodo ei inducenda vetuſtas? p. 58, deque rebus ejuſemodi aliis prolixus ſermo eſt. Mundus an ſeneſcat, nec hodie tam focundus ſit, quam antea? p. 41. diſquirit.

Sed moris ſui in allegandis diverſis optimorum Auctorum edi-

tionibus nec hic dememinit; unde præter ea, quæ nominatos modo rei rusticæ scriptores respiciunt, de Catulli quoque, Tibulli & Propertii p. 6 f. Valeriique Flacci Argonauticorum editionibus p. 68 f. agit. In Ambrosii Ansberti ætatem p. 77 f. inquiri. De Justo Lipsii Lovanio p. 85. f. judicat. Annum emortualem Thomæ Aquinatis determinat, ejusque scripta quædam recenset p. 85. 88. M. Aurelii Antonini Imperatoris ad Senatum de victoria adversus Marcomannos & Quados epistolam futilitatis accusat, p. 161. In Thomæ Bangii Cælo Orientis nonnulla taxat, p. 99. Jo. Brentii de suo exilio epistolam non ubivis obviam apponit p. 221 f. Synopseos, quæ sub Dorothei nomine circumfertur, autorem non Tyri illum Episcopum, sed alium constituit, p. 246. f. Quid de factis Catonis, Atilia uxore repudiata Marciam ducentis, hancque deinceps Hortensio, sobolis illam procreandæ causa expetenti, in matrimonium concedentis statui debeat? p. 92. f. & 281 f. commemorat.

Prolixus admodum excursus est ad plagii criminis insinulatos. Eruditos aliquos, quorum catalogum a p. 162 ad 204 secundum alphabeti literas disposuit, è quo potissimos referemus. Etenim in hoc numero comparent: Acron, Leo Allatius, Ambrosius, Appianus, Apulejus, Stephanus Aquasus, Jacobus Ayrenus, Jo. Bernartius, Matthias Berneggerus, Jo. Braunius, Georg. Buschmannus, Guil. Budæus, Jul. Cæsar Bulengerus, Cæsius, Georgius Calixtus, Quintus Lutatius Catulus, Horatius, Guil. de Choul, Adamus Contzenius, Claudius Salmasius, Jo. Corasius, Alb. Cranzius, Nicol. Erythæus, Tanaquillus Faber, Florus, Franc. Forerius, Jo. Glandorpheus, Georg. Hornius, Andr. Hyperius, Julianus ἐρασαβάνης, Barthol. Keckermannus, Corn. a Lapide, Joseph. Laurentius, J. Lipsius, Macrobius, Jo. Maldonatus, Th. Malvenda, Paulus Manutius, Maussacus, Ægid. Menagius, Mercerus, Merula, Phil. Mornæus, Nicephorus, Hier. ab Oleario, Jo. Adamus Osiander, Nicol. Perottus, Plutarchus, Pœlenburgius, Antonius Possévinus, Rabanus, Ramiresius, El. Schedius, Abrah. Schultetus, Diod. Siculus, Stephanus Byzantius, Adam. Tannerus, Tarquinius Gallutius Sabianus, Jac. Augustus Thuanus, Adrianus Turnebus, De la Mothe le Vayer, Polyd. Vergilius, Aurelius Victor, Gerh. Jo. Vossius.

Equæ circa Olyssiponem, oppidum, ex vento concipientes

p. 70 f. ab Autore introducuntur. Advocatorum apud Romanos origo p. 43 panditur. Roma cur dicatur Amaryllis? p. 159 quaeritur. Eos autem, qui putent, urbem modo nominatam Cephalon a Gergithio dictam fuisse, graviter hallucinari p. 154 f. Noster asserit, cum Cephalon Gergithii, vetusti Scriptoris, ab urbe sic vocati, proprium nomen sit. De galeis, quibuscum infantes nonnunquam nascantur, p. 210 f. ex Gemma iudicium apponit. Spurios in Equestrem Melitenfium ordinem cooptatos p. 252 nominat, deque ordine Cherubinatorum, Salvatoris mundi, Cinguli, & S. Jacobi, p. 255 aliqua commentatur. Quantopere a Gallis contemnantur Helvetii, p. 248 f. innuit.

Sub finem octo Epistolas Virorum eruditorum, ἀνεδότους antea, legendas exhibet. Harum primam ad Fred. Sandium misit Antonius Thysius, inque ea de scripto Hugonis Grotii adversus Socium ita fatur, ut multum ei laudis tribuat. Altera est Balthasaris Lydii ad Adrianum van Blyenburch, qua praeter alia Lipsii in religione inconstantiam perstringit. Tertia Joannis est Acronii ad Conr. Vorstium, quae & de Jac. Arminio nonnulla refert, & de Catechismo Heidelbergensi a Goudanis haud recepto differit. Quartam ad eundem Vorstium Goclenius scripsit, ejusque de libero arbitrio doctrinam calculo suo comprobavit. Quinta Graphei ad Plantinum est, in qua hunc ille de nova Sleidani editione informat. In sexta Arminius Jac. Ulytenbogardo theses quasdam suas distribuendas committit. In septima Borrius quidam Simoni Episcopio prolixè morbum Jac. Arminii exponit. Denique octava in epistola Guilielmus Henricus Vorstius, Conradi filius, Nicolao Borremansio sermones quosdam, cum Claudio Saknaffio ex Suecia redire habitos, nunciat.

LEONH. CHRIST. STURMII FIDA MANUDU-
ctio ad formam munimentorum inexpugnabilium ope axiomatum
GEORGII RIMPLERI invenientiam.

IN ea semper opinione fui, secundum principia sive fundamenta
a G. Rimplero, Caesareo quondam eoque primario Architecto mi-
litari, in libello suppeditata, cui titulus est die befestigte Festung &c. for-
mam muniendi talem construi posse, quae cum nimios sumtus haud
requirat, ita tamen comparata sit, ut hosti per propugnaculum vi

aptum in urbis viscera penetranti intus, si non magis, æque tamen atque foris, resistere queat. Neque me ab ista sententia reliquorum fere omnium Ingeniariorum dissensus abstertere potuit, quicquid suæ sententiæ adversus Rimplerum, *επινοία* militari celeberrimum, experientiam ipsam patrocinari asseverarint. Publico tamen cum illorum, tum cæterorum Mathematicorum, iudicio cogitata qualiacunque mea exponere hactenus non ausus sum, metuens ne bellicæ praxi destitutus forte a vero aberrarem. Interim Cæsareæ Majestatis summus hoc tempore Ingeniarius, Jacob de la Vergne, qui durante nupero per Hungariam bello, rerum bellicarum frequenti ac diuturno usu, si alius quisquam, exasciatam sibi artis muniendi peritiâ comparavit, scripto de ea re libello, ac Viennæ A. 1700 edito, non dubitavit asserere, in sua muniendi forma, quæ a vulgari nihil fere abhorret, desideratissimum illum internæ defensionis modum obtineri posse. Hac re audacior factus, cum persuasissimus essem, absque ullo sumtuum augmento, id quod Vir peritissimus de suo systemate promittit, longe melius ac certius ab ista formarum a me inventarum expectari posse, quam secundum laudati Rimpleri data sive postulata construxi; absconditas hucusque cogitationes meas diutius a luce publicâ prohibere nolui. Schemate igitur, quoad angustia chartæ permisit, satis distincto expressas sisto, omnesque artis muniendi Cultores rogo, ut sequentiâ, quæ formæ huic jure meritoque tribui posse existimo, probe pensitent, ac si forte unum alterumve justo largius promissum esse sentiant, rationes dissensus sui sive privatim sive publice exponant.

(1) Cum Octogono regulari, secundum novum Vaubani systema circa urbem Brisaci Novi nuper splendide extracto, ac passim inter munitissima totius Europæ opera numerato, præsens Hexagonum regulare attente ac absque omni partium studio comparavi, & deprehendi, hujus sumtus, connumeratis sex lapideis militum Cœnobiis $u x y z$ (Gallicæ Casernes dictis) a sumtibus illius nudi, absque ejusmodi Cœnobiis considerati, tertia fere parte superari.

(2) Si ex spacio intra vallum Octogoni istius comprehenso, ac ædificiis superstruendis apto, subtrahatur arca, quantam Cœnobia ista militaria Gallico more extruenda totidemque milites capientia requirerent, quod reliquum est Hexagoni mei aream ædificiis urbis re-

lictam

hanc non admodum superatura esset : haberemus enim ibi 15030, hinc 13300 peticas quadratas, differentia circiter spacium pro 75 domici-
lis privatis comprehendente. Sicubi vero polygonum hujus He-
xagoni exterius AI. 140 pert. fieret, Octogonum Vaubani quoad
sumtus forte æquaret, sed area interiori longe superaret.

(3) Ex adverso persuasus sum, vi oppugnanti utrinque æquali,
ac eadem pariter defendentium resistentia posita, præsens Hexago-
num quadruplo diutius resistere posse, quam Octogonum istud, quod
Galli tantum non insuperabile esse venditant.

(a) Via Cooperta mea, duplici lorica interjectisque semilun-
tis non nisi e terra nuda conficiendis instructa, tamdiu minimum, imo
vero diutius resistere potest Via Cooperta Novi Brisaci, secundum con-
suetam Vaubani formam constructa, una cum parvulis duplicatis
quamvis munimenti Cortinam tegentibus, ac muro extrinsecus a fun-
do fossæ ad lorica usque præinctis.

(b) Ipsum munimenti primariæ vallum itidem duplicatum,
quod secundum formam novi systematis Vaubani Novi Bri-
sacum ambit, utut a fundo fossæ ad summum usque apicem intus pa-
riter atque extrinsecus muro satis spisso vestitum sit, idem hostis
multo citius occupare, quam ad ambulaerum valli sive Cortinæ sive
Alæ in Hexagono meo penetrare potest.

(c) Eo facto totum Novi Brisaci munimentum hostium pote-
stati cedit, atque obsessorum resistentia penitus expirat : in Hexagono
meo vis resistentiæ adversus hostem se totam demum exercit, ac triplo
minimum auctiorem exhibet. Hoste enim per campum amplissimum
tanquam per circumferentiam circuli longe lateque diffuso, defen-
dentes vires suas, in angustum aliquod unius Faciei vel dimidiæ Cor-
tinæ spacium coarctatas, quaqua versum dispergunt, non sine dis-
pendio tam armorum quam temporis. Deinde vero in hostem su-
per vallo occupato angustiis circumseptum, indeque versus urbis pe-
netralia progressum molientem, undiquaque obsessorum tela, majora
pariter atque minora, ex vallorum circumjacentium loricis internis,
cryptis subterraneis ac lorica viæ cooperte interioris confluunt,
adeo ut ipsi ne passum quidem promovere fas sit, quin minimum tri-
plicem, sæpe octuplicem defendentium ignium lineam, ut ita more
Ingeniariorum loquar, ab utroque latere, a fronte, non raro etiam

a tergo sentiat. Itaque non duplicem solum temporis, sed copiarum etiam jacturam, post occupatum vallum unius propugnaculi, insuper patiatnr necesse est, antequam præterea propugnaculum alterum, una cum duabus Cortinis ac tribus Cœnobiis militaribus, suæ potestati subjiciat; citius autem fieri nequit, ut munimenti præfectum ad accipiendas pacis conditiones vel mitissimas adigat.

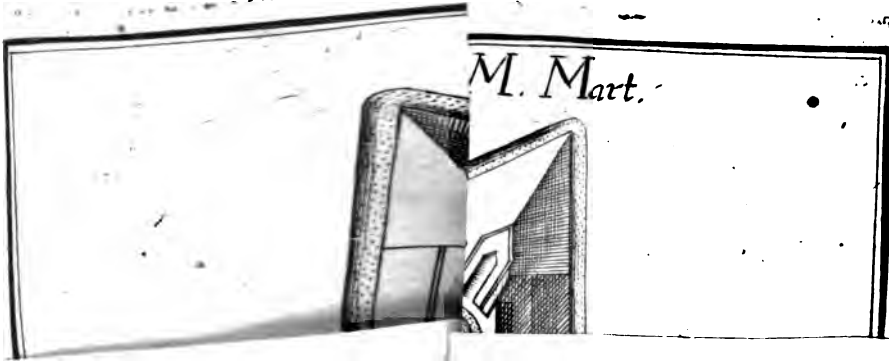
(d) Excursionibus tum in campum, tum, quod majoris longe utilitatis est, in fossam dirigendis, Vaubanius in Octogono suo reliquis fere Ingeniariis omnibus melius prospexit. Multo tamen uberiores magisque tutam commodamque occasionem in Hexagono meo quivis facile reperiet.

(e) Quamvis Vir eximius Vauban in Octogono suo, per cellas cryptasque subterraneas probe fornicatas, militi contra globos hostium ignivomos (die Bomben) immanem istum ac deterrimum inferni partum, consuluerit, omnino tamen persuasus sum, Hexagonum meum, sumptibus haud quicquam majoribus, non militi tantum, sed civibus etiam bonisque eorum, in summo ignis furore servandis, quam maxime inservire, utut ipsi extruendo vel sexta eorum murorum pars sufficere possit, quos illustris Vaubanus Brisaco Novo muniendo adhibuit: id quod schema orthographicum, ichnographico ad calcem adjectum, ad oculum demonstrat; præsertim si quis orthographiam vallorum Brisaci Novi secundum easdem mensuras delineare sciat, quam hic subjicere nolui, ne figurarum numerus & sumtus nimis excreverent.

TAB. III. His circumstantiis Hexagoni mei expositis, restat ut Latino atque Gallico idiomate literas numerosque in Figura notatos exponam.

	Lat.	Gallice
AI.	Latus exterius. - -	<i>Poligone exterieur.</i>
HI.rs.op	Cortina dimidia. - -	<i>Moitié de la Courtine.</i>
EF.im	Facies propugnaculi. -	<i>Face du Bastion.</i>
CB.ga.	Ala - - -	<i>Flanc.</i>
Dc.hg.	Ala secundaria. - -	<i>Second Flanc.</i>
ghimn.	Facies propugnaculi tota	<i>Face du Bastion entiere en</i>
abedef.	in forma parmular.	<i>forme de Ravelin.</i>
opqrst.	Ala in forma parmular.	<i>Flanc en forme de Ravelin.</i>

uxyz





xyz		Cœnobium militare 180 cu-		Caseerne à 180 Chambres assés spa-
		biculis satis amplis. instru-		cieuses en forme de Redou-
		ctum in forma Reductus.		te.

- | | | | | | |
|---|---|------------------------------|---|---|----------------------------|
| - | - | Orthographica interfectio | - | - | Profil |
| 1 | - | Cœnobiiorum militarium | - | - | des Casernes |
| 2 | - | Alæ vel Cortinae | - | - | du Flanc ou de la Courtine |
| 3 | - | Connexionis faciei cum | - | - | de la Connexion du Flanc |
| | | ala | | | avec la Face |
| 4 | - | Faciei propugnaculi | - | - | de la Face |
| 5 | - | Valli inferioris ante faciem | - | - | de la Faussebraye. |
| 6 | - | Fossæ majoris | - | - | du grand Fossé. |

Ceterum prolixiorum explicationem dictorumque demonstrationem differo, donec mihi Virorum muniendi peritorum de schemate hoc iudicium videre contigerit.

Die rechte Kunst zu excerpiren &c. Dieses ganzen Haupt Wercks / die Kunst zu excerpiren genannt vöilige Eröffnung.

Id est,

ARTIFICIUM EXCERPENDI GENUINUM ETC.
Universi hujus operis de artificio excerpenti plenior explicatio. Pars prima preliminaris & secunda specialis, Auctore M. JO. BENEDICTO MEZLERO,

Lipfiz apud Johannem Georgium, 1702, in 4.
 Const. 2. alph. pl. 17.

Mortalium fore nemini ea memoriz felicitas & amplitudo contingit, ut cuncta, quæ legit aut aliunde accepit, statim ipsi in promptu sint. Eo factum est, ut post Morhofium, Drexelium, Placcium, plurimi alii de ratione enotandi, & certo ordine res varias consignandi, consilium curamque susceperint. Quorum vestigia legens Reverendus Auctor gemino volumine artificium excerpenti prodere voluit. In priori tribus capitibus, de collectaneis in genere, ductu auctorum, qui ipsi præverant, de instituto item suo, atque de observationibus in excerpenti usu tenendis, cumulatim & explicite disseruit. Parte altera excerptorum suorum apparatus ad sacra po-

P tis-

tissimum applicare visus est. Adjunctus operi, comparat index uberrimus, in quo voces, quæ locum aliquem in Collectaneis obtinebant, & forsitan prætermittæ erant, notantur.

SANCTORII SANCTORII DE STATICA MEDICINA Aphorismorum Sectiones septem: cum Commentario MARTINI LISTER.

Londini, impensis Sam. Smith & Ben. Walford, 1701, in 12.
Constant plagul. 107.

Inter reliqua, quæ *Sanctorius*, celeberrimus quondam Medicinæ Professor Patavinus, superiori seculo edidit scripta, notissimum sæpiusque diversis in locis, idiomate etiam diverso, recusum habetur Medicina Statica. In hac uti methodus perspirationem insensibilem, adminiculo fellæ ex statera suspensæ, ad exactum pondus ingeniose reducendi edocetur, ac varii de tali ponderatione, de aëre & aquis, de cibo & potu, de somno & vigilia, de exercitio & quiete, de Venere, de animi denique affectibus, eidem superstruuntur Aphorismi: ita hoc ipsum Sanctorii inventum tanti in Medicina momenti *Experientissimo Listero* visum fuit, ut cum solo sanguinis circuitu, paulo post Sanctorii tempora ab Harvæo detecto, illud comparare, atque Aphorismos præsentis Commentario succincto ex adverso posito illustrare, nullus dubitarit. Benevolo suffecerit Lectori, si speciminis loco ex prima tantum Sectione aliquos Sanctorii Aphorismos, a Nostro comprobatos plerumque, rarius repudiatos, nunc eamus commemoratum. Nempe cum ille solus, qui noverit, quantum & quando, magis vel minus, corpus occulte perspiret, penetraturus dicatur Sanctorio, quantum & conveniat addere vel auferre, pro sanitate conservanda & recuperanda, hæc autem doctrina ab usu fellæ pensilis proxime dependeat; Noster nihilominus non adeo arduum reputat, ex observationibus inferius communicatis promptam de quolibet insensibilis perspirationis statu ferre conjecturam. Perspiratio insensibilis a Sanctorio annotatur vel fieri per poros corporis, quod totum sit perspirabile, & cutem tanquam nasam circumpositam habeat; vel fieri per respirationem per os factam, quæ unica die ad felibræm circiter ascendere soleat, a guttis in speculo, si ori apponatur, indicata: Noster vero insensibilem perspirationem ubique in corpore

Aph. 3.

Aph. 5.

pote ad eundem modum fieri, autumat verisimile; nimirum per ex-
 cretorios glandularum ductus, eosdem cum Autoris poris, aut per
 majora viscerum foramina, qualia ductus cholodochus, pancreaticus
 similesque occurrant. Attamen, dum pulmones suum perficiant
 munus, ex perpetua spirandi necessitate, spiritusque expulsi summa
 humiditate, multo majorem humoris insensibilis copiam, puta quin-
 tam circiter partem totius aut amplius, eliminari respiratione colligit.
 A copia quoniam malas oriri qualitates, sed non vice versa, asserit
 Sanctorius, Noster exempli vice senes sistit arthricos, non semel post
 inediam spontaneam & pertinacem, hincque ventriculi concoctio-
 nem omnino abolitam, vel protinus extinctos, vel hydrope aut ta-
 be brevi consumptos, etiam si vis morbi primum apparuerit egregie
 imminuta. Ah insensibili perspiratione ubi Sanctorius nos magis,
 quam ab omnibus sensibilibus simul unitis, veluti duplo majori, in-
 digitat sublevari, pluribusque unica die naturali per insensibilem per-
 spirationem tantum evacuari, quantum per alvum quindecim dierum
 cursu; Noster senis cujusdam sibi amicissimi mentionem injicit, qui
 in octogesimo & sexto ætatis anno perfecte sanus, multum quidem ca-
 bi, carnesque pariter subcrudas assumerit, a plurimis tamen annis
 rarissime, & non nisi semel per unam alteramve septimanam, alvum
 deposuerit. In omni proin morbo quæ Sanctorius majorem insen-
 sibilis perspirationis rationem habeat, quam alterius per alvum vel
 per urinam evacuationis; Noster corticem Peruvianum & radicem
 Hipecacuanæ considerare jubet, annon divina hæc medicamina
 quasvis febres intermittentes, atque dysenteriam, ex integro per-
 spirationem insensibilem restituendo, tollant. Ast quando cimicum,
 pedicularum, similiumque animalculorum generationem ex ponde-
 rosa materiæ perspirabilis parte Sanctorius deducit, erroris a Listero
 arguitur, quod talia nusquam sponte, sed æque ac reliqua animalia
 cuncta, a suis producuntur parentibus. E diverso fides Sanctorio,
 corporum ab ægritudinibus decrementum ad triginta libras suppu-
 tanti, tanto major ab eodem conciliatur, quia juvenis aliquis supra
 modum obesus, ex variolis conyalescens, ob uberiorem non minus
 sputi rejectionem, quam imprimis perspirationem insensibilem, ad o-
 ctoginta minimum libras se leviorēprehenderit. Peste non
 solum, sed inspiratu aeris pestiferi, vel halitu supelletilium, ex Sancto-

Aph. 54.

Aph. 58.
59. 60.

Aph. 64.

Aph. 76.

Aph. 81.

Aph. 127.

rii sententia inficimur ; at ulcera a pestilentia orta Nostro perquam videntur venenata , nec respiratio ipsa nisi tactus quidam , quod pulmonum cavitates non minus , ac manuum verbi gratia cutis , extra habitum sint corporis. Verisimilius siquidem , aerem a pestilentia capto infectum contaminatumque una cum pituita & victu simul in stomachum deglutiri , chyloque mox commistum in sanguinem transferri , tandem irrequieto sanguinis cursu in glandulas pelli , propter morulam exin inflammandas atque in dira ejusmodi ulcera corrumpendas.

Aph. 137.

Radios pestis vento dimoveri e loco , Sanctorius observat ; quanto tamen spatio per aerem vi venti feratur pestilentia , non certo audet Noster definire , licet perspectum habeat , eandem medio præterito seculo cum vestimentis ad ducenta milliaria a Londino fuisse propagatam.

De cetero ad calcem reperire est catalogum eorum omnium , quæ hæcenus tum typis sicut sum exscribi , tum Actis Anglicanis Philosophicis interî curaverit Listerus.

TRACTATUS THEOLOGICUS DE PRÆDESTINATIONE , Electione & Reprobatione hominum , ad promovendam concordiam Ecclesiasticam conscriptus a BARTHOLDO HOLTZ-FUS , Theol. D. & Prof. Publ. Ordin. in Universitate Francofurtana.

Francofurti ad Viadrum , apud hæredes Jerem. Schrey &

Jo. Christoph. Hartmann , 1702 , in 4.

Plag. 21.

INter tot Theologorum , ut vocari cupiunt , Irenicorum conatus , quibus tantam non esse , quanta vulgo perhibeatur , in doctrina de Prædestinatione , Lutheranorum a Reformatis discrepantiam , probare satagunt , & præsens merito connumerabitur tractatus , cujus summam Benevolo Lectori exhibemus , judicium de eo liberum cuique relinquentes. Posteaquam scilicet Autor Maxime Reverendus a nominis explicatione fecit initium , atque observavit , quod prædestinationis vox modo generalissime ad quodvis de rerum futuritione earumque administratione & gubernatione decretum extendatur ; modo generaliter homines & angelos includat ; modo specialiter solos spectet homines , ita tamen , ut vel latius pro destinatione electo-

Horum ad vitam & reproborum ad mortem, vel strictius pro destinatione electorum ad vitam adeoque pro sola electione usurpetur; existentiam ante omnia prædestinationis in sensu laxiori sumptæ probat, indeque ejus essentiam describit, ac sequentem Prædestinationis definitionem suppeditat: Prædestinatio hominum est decretum divinum, quo Deus pro beneplacito voluntatis suæ, ante facta mundi fundamenta, ex hominibus in præscientia sua lapsis, vocatis & relapsis, quosdam in Christo & propter Christum eligere, fide donare, per fidem justificare, in filios adoptare, sanctificare & æternum glorificare, quosdam vero, infideles scilicet, & finaliter impœnitentes, ex justitia sua, propter peccata, non tantum originale, sed in adultis etiam actualia, sive contra legem Naturæ, sive contra Evangelium commissa, infidelitatem & impœnitentiam finalem, præterire & æternum damnare constituit, in laudem gloriosæ gratiæ & justitiæ suæ. Hinc de objecto prædestinationis agit, ordinemque imprimis decretorum divinatorum secundum diversos diversum delineat, opinionem referens Judæorum, Socinianorum, Græcorum, & Pontificiis Thomistarum, Dominicanorum, Jesuitarum, Scotistarum, Franciscanorum, Arminianorum insuper Synodaliū, tandemque Lutheranorum. De singulis vero judicium laturus, in Judæorum & Socinianorum sententia improbat, quod electionis & reprobationis decretum antefeculare & individuale non agnoscant, corruptionem originariam negent, liberi arbitrii vires naturales nimis extollant, conversionem ac salutem suam libero suo arbitrio generali quodam & indifferenti gratia adjuto adscribant, atque sic Pelagianismum incurrant; quibus & hoc accedat, quod a Socinianis præscientia futurorum contingentium impugnetur. In Græcorum, Scotistarum, Franciscanorum, Jesuitarum & Arminianorum sententia non improbat, quod ordini decretorum divinatorum gratiam quandam universalem sufficientem substernant, sed tamen in eadem desiderat, quod gratiam nullam admittant, nisi universalem, æqualem & indifferentem, ita quidem, ut positis omnibus gratiæ divinæ operationibus, quibus ad conversionem hominum efficiendam Deus utatur, liberum arbitrium tamen maneat in æquilibrio, subsistatque conversio ipsa in libera nostra potestate, sic, ut possimus nos convertere & non convertere. Proprius

us accedere Reformatis ait Thomistas, Dominicanos, Augustinianos, aliosque, qui præter auxilium sufficiens, mediante quo homines queant credere & converti, gratiam intrinsece efficacem agnoscant, qua fiat, ut homo non tantum possit credere & converti, sed actu quoque credat atque convertatur. Proxime autem Lutheranos Reformatis se adungere existimat, quando nullam in nobis electionis divinæ causam esse, fidem esse Dei donum, hominemque in conversionis primo momento mere se passive habere statuunt. Sed nunc ad Reformatorem Theologorum sententiam operosius exponendam se accingit, atque opinionem Supralapsariam non esse Ecclesiæ Reformatæ in publicis confessionibus assumptam declaratamque sententiam causatur, quin & octo eam rationibus destructam dat. Illorum vero, qui Sublapsarii vocentur, doctrinam dum proponit, Categoricorum ex una, atque Hypotheticorum seu Universalistarum ex altera parte meminit, & posteriorum hanc esse mentem ait: decrevisse Deum, gloriam suam illustraturum, mundum, & in eo hominem cum iustitia originali & dotibus ad perseverandum in statu innocentiz necessariis, condere; lapsum hominis permittere; Mediatorem, qui pro culpa universali universale & sufficientissimum lytron solveret, mittere; omnes ad Mediatorem hunc amplectendum serio & sufficienter vocare; vocatorum & relapsorum aliquos, per & propter Christum eligere, viva & radicata fide donare, per hanc fidem iustificare, sanctificare & glorificare; reliquos sua culpa propter peccata, originale & actualia, adeoque evitabilia, in primis & propter contentum Mediatoris, reprobare & damnare. Hanc doctrinam in confessionibus atque edictis Electoralibus Brandenburgicis asseri & contineri dicit, eamque rationibus compluribus probare studet, quinimo & ad consensum Ecclesiæ primitivæ doctorum, Augustini, Prosperi, Fulgentii, Ecclesiæ Lugdunensis, Waldensium dehinc, Fratrum Bohemorum, Germanorum, & aliquorum quidem implicitè, qui Corpus doctrinæ Phil. Melancthonis amplectantur & recipiant, Brandenburgicorum autem & reliquorum explicitè, Anhaltinorum puta, Palatinorum, Hassorum, Bremensium, sed & Helvetiorum, Anglorum, Gallorum, Synodique Dordracenæ provocat. Quemadmodum autem formam prædestinationis consistere ait in anteseulari hominum ab invicem discretione, & illinc quidem e-

lecto-

lectorum ad vitam aeternam ordinatione, hinc vero respectu reprobatorum, mortis propter peccata adjudicatione per modum iustissimae poenae facta : sic speciem nunc electionis atque reprobationis considerationem instituit. Et circa electionem quidem, Reformatos ad unum omnes docere dicit, nos in Christo electos esse; nonnullos tamen *non in Christo* non antecedenter, ratione decreti, sed consequenter, ratione executionis decreti & salutis accipere, qui sane propterea fundamenti everfi haud accusari, multo minus damnari debeant, cum nihilominus totam salutem nostram in Christo fundent, nec ex ipso decreto electionis Christum simpliciter excludant. Se interim cum multis statuere, ipsum electionis decretum, adeoque ipsum actum electionis, in Christo factum, nosque adeo per Christum & propter Christum electos esse. Causam electionis ex parte hominum, nec opera vocari posse admittit, nec fidem ex viribus hominis praeviam; quanquam Deum fidem a se per verbum & Spiritum suum dandam vel datam praevidere, Reformati haud inficientur. Interim fidem, nec ut conditionem praeviam, nec ut instrumentum praevideri potuisse innuit. Nam quod conditionis notionem spectet, quamvis extra controversiam sit, Deum in electionis decreto statuisse fidem & poenitentiam eligere in conditionem conferendae salutis, hanc ipsam tamen conditionem non accipi antecedenter & a priori pro ea, quae vim impulsivae & meritoriae causa habeat ad consequendam electionem; sed concomitanter, consequenter & a posteriori, quae media & dispositionis in subiecto rationem habeat, quaeque in foederatis ex ordinatione Dei omnino requiratur, ita ut sine ea promissam salutem adipisci non debeant. Conditionem praeterea hanc non naturalem esse, ex viribus naturae fluentem, sed supernaturalem & divinam, ex viribus gratiae specialis elicitam & praestandam. Quod vero ad notionem instrumenti attineat, fidem esse instrumentum non a seipsa, sed a gratia Dei ascensam & elevatum. Quod si igitur ut talis conditio taleque instrumentum fides consideretur, Deum eandem in electionis decreto non aliter praevidere potuisse, quam quatenus illam in cordibus hominum recondidit, daturus, & amplectendam doctrinam, promissaque Evangelii elevaturus erat. Hinc facile colligi posse infert: utrum decretum electionis absolutum sit, an vero ordinatum? Scilicet quamvis absolutum sit, quatenus *non absolute*

solutum significet id, quod est omnibus numeris perfectum, quod est summum, cum infinita potentia & gloria conjunctum, absoluteque liberum, & cujus nulla causa meritoria in nobis datur; attamen si absolutum heic contradistinguaturn ordinato & respectivo, eoque negetur respectus ad Christum & ordinatio mediorum, absolutum id esse non admittit. Reprobationis causam *προκαταρκτικήν*, externe moventem & meritoriam, peccatum vocat, non originale solum, sed in adultis etiam actualia, evitabilia, vel contra legem vel contra Evangelium commissa; neque peccata solum conditionem & qualitatem in objecto præcedaneam, sed veram esse causam meritoriam, inquit. Quando aliqui distinguant inter actum reprobationis positivum & negativum, seu inter prædammnationem & præteritionem, ibique peccatum omnino supponi, heic vero causam non aliam esse, quam beneplacitum seu voluntatem Dei statuunt; actus hosce non nisi solo nomine differre, ac proinde iis diversas causas meritorias assignari non debere censet. Ac si ve positive, si ve negative concipiatur reprobatio, ex solo Dei beneplacito ac sine meritoria causa in reprobandis eam fieri non posse ostendit, cum utrobique actus justitiæ & pœnæ sit. Præteritionem vero, quam admittere heic liceat, negationem esse non sufficientis, multo minus omnis, sed specialis tantum & abundantis gratiæ. Quoad distinctionem inter quæstionem absolute & compare instituentiam notat: quando de reprobationis causa meritoria, seu quare homines quidam reprobentur? quæritur, si ve quæstionem absolute, (quare hunc vel illum Deus reprobavit?) si ve compare (cur hunc potius, quam illum, reprobavit, cum ambo ex æquo sint peccatores, ideoque reprobabiles?) instituas, semper respondendum esse, peccatum & contumaciam hominum esse causam, quare homines reprobentur. Quando vero de discretionis causa quæritur: quare Deus hunc reprobaverit, illum vero elegerit? gratuitam & benevolam Dei voluntatem pro causa discretionis, non in reprobatione, sed in electione statuendam & ponendam venire. Cur Deus ex æque malis hominibus quosdam elegerit, gratuitum Dei beneplacitum in causa esse; sed cur reliqui debita & merita pœnæ addicantur, pro causa allegandam, non voluntatem Dei, sed hominum illorum malitiam & contumaciam, quia pœnam illam meruerint. Unde elucescat, reprobationis decretum absolutum

tum non esse, cum Deus ex absoluta voluntate sine peccati respectu neminem reprobaverit, sed peccatores & damnationem multipliciter meritos damnationi adjudicaverit. Culpam itaque non esse Dei Patris, qui omnes homines amaverit, omnibus Filium suum unigenitum miserit, iisque media salutis sufficientia ordinarit, quorum beneficio & usu æternam beati esse deberent & possent; non Filii, qui mortem cruentam pro omnibus oppetierit, ac salutem morte illa partam toti mundo sincere & serio, per Apostolos aliosque Evangelii præcones, offerri curarit; non Spiritus Sancti, qui verbum vitæ gratia & virtute sua coelesti ita fecundet & comitetur semper, ut quicumque illud audiant, radiis coelestis hujus luminis tam efficaciter perfundantur & afficiantur interne, ut salutem sibi oblatam amplecti possint. Fidelium infantes, sine baptismo decedentes, electis & beatis omnino accensendos esse credit. At de infidelium infantibus, in infantia decedentibus, difficiliorem videri quæstionem superaddit; judiciumque hac de re non debere præcipitari monet. Denique hæresin Prædestinationum attingit, eamque penitus explodit; quanquam dissimulandum non esse fatetur, Viros quosdam undiquaque doctissimos vel dubitare, vel certo credere, istam hæresin nunquam extitisse, sed doctrinam Augustini & Prosperi sub nomine istius a Semi-Pelagianis calumniose fuisse traductam.

*A DISCOURSE IN SIX DIALOGUES ON THE
Name, Notion and Observation of the Lord's Day.*

h. e.

*DISCURSUS CONSTANS SEX DIALOGIS DE NO-
mine, qualitate & celebratione Diei Dominica, Auctore TH. MO-
RERO, unitarum Parochiarum SS. Annae & Agnetis, nec
non S. Jo. Zachariae Rectore.*

Londini apud Tho. Newborough, 1701, in 8.

Constat Alph. 1. plag. 12 $\frac{1}{2}$.

CUM circa diei Dominicæ celebrationem diversi diversa sentiant, atque alii stata tempora cultui divino male dicari; alii Judæorum Sabbatum præcise observandum; alii non nisi septimo hebdomadis die sacra publica instituenda esse; alii ipsum Christum atque Apostolos diem Dominicam instituisse; alii denique ceremonias religionesque

Q in

in Deum absque ullo salutis periculo negligi hac ipsa die posse arbitrentur : has tam dissimiles sententias accuratius examinare, ac rationem, qua in celebranda Dominica die Ecclesia Anglicana utitur, adversus dissentientes vindicare, *Tho. Morerus* constituit. Conseripsit ea de causa hunc, quem jam exhibemus, Discursum sex dialogos comprehendentem, inque eo duos inter se colloquentes finxit, quorum alter, littera A notatus, Anglicanae Ecclesiae ritus & constitutiones defendit, alter, littera B designatus, eas non omni plane vitio carere existimat. Quamvis autem, more iis, qui colloquia componunt, non inusitato, Clarissimus Auctor aliquando ab argumento suo digressus varia, quae ab eo aliena sunt, perquam erudite inspergat, atque, exempli gratia, in *primo* dialogo de nimia meditatione corporis sanitati maxime noxia, de Ethnica dierum denominatione, de Apocalypseos Joannis autoritate agat ; in *secundo* de diebus festis eorumque illegitima contemtionem, de tempore & diebus creationis, de Jobi persona, conditione & historia, de numerorum mysteriis ac praesentis, de iis, quae Ethnici ex sacris literis & Judaeorum monumentis videntur desumisse, disserat ; in *tertio* Synagogas Judaicas earumque originem, nec non absolutionis sacrae rationem, necessitatem, utilitatemque perpendat ; in *quarto* multa, quae ad sacram Coenam pertinent ; & in *quinto* varia, quae precandi ritum respiciunt, exponat ; ac tandem in *sexto* de Musicae artis vi atque excellentia plurimam proferat : nobis tamen solum eorum, quibus argumentum discursus hujus praecipuum illustratur, specimen quoddam jam edere est animus.

In dialogo itaque *primo* A. Sabbati adpellationem minus apte in diem Dominicam quadrare censet, & licet B. qui hac in parte ab eo dissentit, quosdam praesae ecclesiae doctores, uti Augustinum, Hieronymum, Tertullianum & Origenem, hoc nomine usos fuisse adferat, eos tamen aut Saturni diem ipsumque Judaeorum Sabbatum, aut Sabbatum spirituale & mysticum in praescepto quarto, ut ipse quidem computat, adumbratum solum respexisse ait ; quamvis si vocabuli vis consideretur, qua Sabbatum diem quietis significat, diem Dominicam ita adpellari posse concedat. Hinc diei Solis denominationem, contra quam B. judicat, haut adeo profanam, atque reverentiae, quae huic Christianorum festo debetur, contrariam esse statuit,

tum

cum non modo Astronomi naturalem ipsius causam suppeditent, qui, uti Lunam prima hora secundæ diei, ita Solem prima hora diei primæ regnare dicant; verum etiam Christianæ religionis Antistites solam distinctionis causa ac propterea eam olim retinuerint, ut & conversionem Gentilium, apud quos hic dies Soli consecratus erat, faciliorem redderent, & Solis justitiæ memoriam eo magis illo tempore commendarent, quo e sepulchri tenebris iste prodiit. Porro dum de diei Dominicæ adpellatione agit, apud antiquos scriptores eam quidem sæpius occurrere concedit, a Christi vero institutione, & Apostolorum mandato consensuve originem traxisse negat, multaque insuper de die Dominica, cujus Joannes in Apocalypsi mentionem facit, disserit, & eam probabiliter de Solis die exponi posse credit; cum, ipso iudice, illi, qui eam aut de resurrectionis die annuo, aut de nativitate, aut de ascensionis, aut de Pentecostes, aut etiam de iudicii extremi die intelligunt, rationibus non omnino destituantur.

Secundum dialogum quod attinet, A. in eo, expositis variis controversiis, quæ circa doctrinam de Sabbato diversis temporibus oræ sunt, eorum sententiam imprimis refellit, qui aut præceptum de Sabbato sanctificando, non minus ac cetera, morale esse putant, aut partem quidem illius ceremoniale dicere non dubitant, at tamen septimum diem cultui divino destinatum, æque ac ipsum cultum, moralem adpellant. Ex ipsa scilicet legis moralis definitione observationem certi diei, videlicet septimi, ceremoniale esse, & illud tantum cum moralitate convenire ostendit, quod aliquem diem, quisquis demum ille sit, sacris celebrandis destinare solemus. Equidem B. contrariam sententiam tueri nititur, jam veteris Testamenti Patriarchas ante Moysen, imo ipsos Gentiles septimum diem sacris usibus consecrassent, adfirmans, eamque in rem, tum ex priscis Ecclesiæ scriptoribus, Tertulliano, Augustino, Theophilo Antiocheno, Cypriano, Athanasio, Gregorio Nysseno, Origene aliisque, tum ex profanis auctoribus, Homero, Hesiodo atque Callimacho, ut reliquos taceamus, plurima testimonia colligens: verum A. non modo ad ea prolixè respondet, & neque apud Græcos, neque apud Romanos, septimum diem sacrum fuisse monet, sed etiam vel exinde moralitatem huius diei destrui posse observat, quod de ea inter eruditos disceptetur, leges vero morales, utpote a natura hominum mentibus in-

sculptæ tam certæ sint, ut in dubium nequaquam vocari possint. I-mo quamvis priscos Patres septimum diem religiose observasse esset certum, nihil tamen amplius exinde probari posse ait, quam eos lege quadam positiva, quales illæ de arbore vetita, & abstinentia a bestiarum sanguine fuerint, ad id fuisse obligatos. Et licet præcepto de sanctificando Sabbato peculiaris nota addita legatur, ac dies ille stupendum creationis opus nobis in memoriam revocare debeat; has tamen rationes non ita comparatas esse autumat, ut septimi diei moralitatem adstruere queant, & imprimis creationis memoriam recoli posse addit, quamvis septimus dies nunquam sacer habeatur. Postea ad reliquas adversarii exceptiones, quibus præcipue præceptum de sanctificando sabbato inter præcepta moralia inveniri, atque digito Dei lapideis tabulis ad æternitatem illius significandam inscriptum fuisse urgetur, quoque respondet; & cum B. præterea ad Christianorum consuetudinem provocet, qui tum ante excidium Hierosolymæ, tum post illius urbis fatalem interitum, Sabbatum celebrarunt, A. non alia de causa id factum fuisse monstrat, quam ut Judæi pariter atque Gentiles verbum divinum audiendi atque conversionis occasionem idoneam haberent, eosque Sabbatum non aliter, ac circumcisionis ritum, certas ob rationes observasse, quæ quidem nunc cessare videantur. Ceterum primi hebdomadis diei, loco septimi, religiosam celebrationem, neque Christi præcepto quodam, neque Apostolorum constitutione niti, sed subsequentibus temporibus a Christianis introductum fuisse existimat, partim ut Apostolorum quorundam consuetudinem imitarentur, qui primo septimanæ die in resurrectionis Christi honorem sacros conventus instituerint, partim ut Judaismi suspensionem evitarent; quibus tamen omnibus diei Dominicæ sanctitati ac reverentiæ, quæ illi debeat, nihil penitus derogari ostendit.

In *tertio* dialogo primum de fine Sabbati disquiritur, quem apud Judæos A. eum fuisse dicit, ut ab aliis gentibus distinguerentur; ut ipsos Deum cœli terræque creatorem, qui hoc ipso die quievit, colere constaret; ut a cunctis servilibus operibus vacarent, legem Dei audirent, atque creationis opus diligenter meditarentur. Eundem quoque finem diei Dominicæ esse, quæ adhuc inter Christianos observatur, docet, ac ideo non tantum varios canones, decreta, edicta atque

atque leges, ex veteri & recentiori historia magno studio collectas sistit, quibus religiosa illius diei celebratio maxime inculcatur atque commendatur, sed etiam exempla urget eorum, qui Sabbati profanatione gravissimam Dei iram sibi accelerarunt; quæ cum B. a Deo diem hanc institutam esse ostendere credat, A. contra nihil aliud iis probari regerit, quam eos maxime a supremo Numine puniri, qui cultum sacrum vitis suis contaminare solent. Deinde de cultu ipso diei Dominicæ agitur, quem quidem non tam in publicis cœtibus quam privatim præstandum esse B. censet; sed A. firmis omnino rationibus ipsius sententiam refellit, ac publica sacra privatis anteponenda esse confirmat.

In quarto & quinto dialogo, illam cultus divini partem, quæ in sacræ Coenæ usu atque precandi ritu consistit, præsertim exponi, jam supra monuimus; verum cum ea ad primarium hujus libri argumentum haut directo spectare videatur, Auctorque nihil aliud agat, quam ut ceremonias Anglicanæ Ecclesiæ tum inter S. Coenæ administrationem, tum inter preces consuetas defendat, ad sextum potius dialogum progredimur, in quo cum A. Musices usum omnino ad Sabbati cultum pertinere, multis verbis comprobasset, de recreationibus Sabbati die licitis disquirat, quas ita legibus Ecclesiæ Anglicanæ circumscriptas esse docet, ut cum vera diei illius observatione minime pugnent. Exhibet insuper preces quasdam a piis Sabbati cultoribus dicendas, viamque monstrat, qua quis in die Dominica rite observanda, felicissime uti possit.

JO. HENRICI BOECLERI SAC. CÆS. MAJEST. ET
Elect. Moguntini Consilarii, Com. Pal. Cas. Histor. in Argentinor. Univ. Prof. Publ. & Capit. Thom. Canonici,
Dissertationes Academicae. Editio altera.

Argentorati sumptibus Jo. Rein. Düllseckeri, 1701, in 4.
 Alphab. 6, plag. 14.

Nobile Boecleri nomen est ac late patet, nec ullo tempore ex memoria hominum effluet, aut intermoriatur. Qui, quoad vixit, bene meruit, editisque ingenii monumentis Orbem eruditum insigni optimarum rerum accessione locupletavit. Sive enim Annales mundi Fastosque componeret, sive Rerum publicarum vicissitudines

ac indolem explanaret, sive denique in consilio emendandæ ornandæque orationis, & reliquorum rite perficiendorum defixus esset: certe ad summorum gloriam virorum accessit, & optime fundatas studiorum rationes habuit. Unde non miramur, tanto in loco & numero apud omnes ejus scripta haberi, & studiose investigata justisque comprehensa voluminibus in lucem vindicari. Semel iterumque in Actis nostris (A. 1696, pag. 74 sq. Tom. II. Supplem. Sect. II. pag. 73. sqq.) id significavimus, datoque laudandi loco, celeberrimi Viri operas ea, qua par est, prædicatione ornavimus. Eodem officio nunc quoque fungemur, ac dissertationes diversis temporibus seorsim evulgatas, & justo nunc volumini inclusas commemorabimus. Equidem jam anno 1658 pars earum junctim publicata, Serenissimoque Saxoniz Ducis Jo. Ernesto a Bœclero nostro inscripta fuit. Enim vero cum istius collectionis copia difficulter hodie detur, de illa denuo in lucem emittenda, novoque dissertationum Bœclerianarum fasciculo augenda, Editor consilia suscepit. Quæ destinata quomodo evenerint, & qua potissimum accessione ista editio fuerit ornata, jam paucis enarrabimus.

Accesserunt autem huic editioni *Commentationes Pliniana*, quibus præcipua Panegyrici Nervæ Trajano Augusto dicti capita enodantur, & recondita hujus scripti doctrina & præceptorum ubertas late explicatur. Has excipiunt disquisitiones de *dominio eminenti, aëtis civitatis, mensura pretii, actione adversus ingratos, milite captivo, quiete in turbis seu societatis bellicæ declinatione, colloquiis & congressibus Principum, voto Imperatorio* (ubi Tacit. IV Annal. 38 apte illustratur & exponitur) *ingeniis Optimatum* ad intelligendum locum Tac. IV An. 33, *Clearcho & Satyro primis Heracleæ Ponticæ Tyrannis* ex Memnonis historici inprimis egregii fragmentis, *fœderis Romanorum cum Antiocho isti formula, Principum schola, utilitate ex historia universalis contextu capienda*, quarum pleræque ritu & forma disputationum Academicarum conscriptæ, & publicæ, quondam a Juvenibus studiorum causa in Academia Argentoratensi tum viventibus, Bœclerique præsidio nixis, propugnatae fuerunt. Additus tandem Index est, qui res hujus voluminis ad literarum ordinem dispositas convenienti, & inprimis accurata serie præsentat. Ubi monemus, Editorem jam in eo esse, ut alterum

To-

Tomum evulget, quo plures aliae dissertationes, partim ab ipso Boeclero adornatae, partim auspiciis ejus ac consilio compositae, tum vel maxime vero orationes Boeclerianae & programmata continentur.

TRAITE' D' ORIGENE CONTRE CELSE

h. e.

ORIGENIS CONTRA CELSUM LIBRI VIII. EX

Græco translatus ab ELIA BOHERELLO, cum Observationibus.

Amstelodami, apud Henricum Desbordes, 1700, in 4.

Alph. 2. plag. 17.

Bene agunt, quicumque ex elegantiorum literarum consultis, serpen-
tenti indies ac incrementi Atheismo & Naturalismo obices ponunt, & e suo quoque thesauro, quæ ad confirmandam aliquo pacto Religionis Christianæ veritatem faciant, certatim conferunt.

Quo nomine commendamus Virum laude nostra dignissimum, *Eliam Boherellum*, ex eorum numero, qui sacrorum causa e Galliis excesserunt, Medicum & Philologum celebrem, apud Hibernos hodie viventem. Hic Origenis contra Celsum libros, quibus Christianæ Religionis defensio continetur, cum meliori sacræ antiquitatis, in Gallicum sermonem transtulit, ut a Græcæ linguæ imperitis, periculosa tamen labe ista infectis, utiliter legi possint. Nam præterquam, quod in hoc libro pleraque, etiam recentiorum Christianæ veritatis hostium, argumenta conficiuntur, lectio quoque hujus Origeniani scripti plurima istorum hominum præjudicia, quæ ex ignorantia prisce moris nascuntur, e medio tollere poterit. Quare hunc laborem Boherellus noster, hortante V. Cl. Conrarto, non illubenter suscepit, nec festinato protraxit, sed per aliquot annos coctum opus tandem prodire jussit, & clarissimo Heroi, *Henrico de Massiæ, de Ruwigny Comiti de Gallway* dicavit.

In præfatione Operi præmissa, occasionem hujus sui conatus tradit; hortatur nempe Conrartum se jecisse aliam, ejus consiliis ad-
jutum, eo monitore, quantum ad Gallicanæ linguæ puritatem, usum; multos quidem existimasse, non tradenda vulgo Origenis
scri-

scripta, ob periculosas opiniones, quas interdum statuminet: se vero, Ezech. Spanhemio & Jo. Lud. Fabricio suadentibus, hanc curam seposuisse. Annotat quoque, palmarium Origenis & domesticum, quasi contra Paganos argumentum esse, quod religio Christiana ad morum correctionem tanta cum *ἐπιεργασία* nos adigat. Denique quo numero in linguis vernaculis, præsertim Gallica, Deum alloqui convenientissimum sit, disputat, & singularem cum Malecrucio eligit. Circa ipsam interpretationem nihil notari meretur, nisi quod ampla & ita instructa sit, ut in locis, quæ altioris indaginis sunt, commentarii vice esse possit. Observationes Latinæ, quæ sequuntur, doctissimæ sunt, & maximam partem criticæ brevissimæque, in quibus nunc Origenes emendatur, nunc interpretæ Latinus corrigitur, nunc aliorum scriptorum loca interpolata restituuntur. Occurrunt tamen passim, & in his, digna, quæ annotentur. Sic p. 368 colligitur ex parallelismo falso dictorum Biblicorum, ab Origene instituto, eum Hebræa ignorasse. Similiter p. 372 *ἐνδέχεται*, vox Origeni per familiaris, explicatur per *interpretari*, & conjugatum ejus *ἐνδοχή*, *interpretatio*; circa quæ interpretes plerique vacillarunt. Alibi, videlicet p. 379, Boherellus notat, Origeni absurdum videri, si quis dulciam rei creatæ deferat. Idem p. 380. negat, Paulum Epistolæ ad Hebræos auctorem esse, eo quod contra Hebr. II, 3. se nihil sacrorum a quocumque homine accepisse, pronuntiet Gal. I, 12. Lucæ potius Epistolam istam adscribit, qui cum Timotheo Pauli comes fuit; allegatque formulas *ἐπιστέλλειν* pro epistolam scribere, *ἡγούμενοι* pro verbi ministris, & vocem *ἀρχηγός* Lucæ & auctori Epistolæ ad Hebræos proprias. *Ἐπιτριβήν* dictionem raram, & Patribus propriam, explicat per obstinationem & commorationem in peccato p. 386. Has annotationes sequitur epistola Boherelli ad Menjotum Archiatrum Regium Parisiensem, in qua de significatione vocis *ἐκμαγῆιον* agitur, ostenditurque, eam nullibi, ne quidem, ut vulgo creditur, apud Platonem in Timæo, imaginem, sed spongiam notare. Huic subjunctæ sunt notæ Gallicæ in interpretationem, de stylo Gallico maximam partem agentes, & nonnunquam alios interpretes Gallos corrigentes. In his multæ leguntur Conrarti observationes, cujus etiam epistola ad Boherellum, si indices demas, universo operi finem imponit.

LUCE VANDE POLL, JCTI ET ANTECESSORIS
Ultrajectini, de Exheredatione & Præteritione Romana At-
que Hæterna Liber singularis, cum Indice locuple-
tissimo.

Amstelodami apud Franciscum Halman, 1700, in 4.

Constat 3. alph. 20. plag.

Quæmadmodum inter parentes & liberos, fratresque & sororas
 arcta sanguinis est communio : ita hæc amorem admodum ten-
 nerum inter personas illas solet operari, quem leges divinæ pariter
 ac humanæ amplius etiam confirmant serioque inculcant. Inter a-
 ffectuos autem benevolentia illius effectus, is quoque hanc postremus est,
 quo, si personis illis, ex inevitabili naturæ ordine, in fata conceden-
 dum sit, in neminem magis, quam amicos illos, naturali vinculo si-
 bi copulatos, bona sua illæ devolvi eupiant; quem affectum etiam
 leges ita muniant, ut ejus dictamina temere negligi non debeant. E-
 nim vero uti nihil tam sanctum est inter homines, quin malitia hu-
 mana id aliquando temeret pervertatque: ita nonnunquam etiam
 accidit, ut sanctiori consanguinitatis nexu conjuncti, & sanguinis &
 legum obliviscantur, ac eos, quos obsequio & veneratione demulle-
 re parerat, foeda ingratitude graviter lædant. In hos ergo justa
 ultio merito insurgit, adeo ut læsis, dum vivunt, non tantum reci-
 proca amoris officia ingratis hisce negare, sed & in eventum mor-
 tis, eos a futuræ successionis spe penitus excludere liceat. Hinc in-
 ter multas gentes, Abdicationum, Præteritionum ac Exheredatio-
 num innotuerunt nomina. Ne tamen in alteram partem peccetur,
 ac injuriæ illatæ obtentu, ad hos actus, arctioris amicitia indoli a-
 deo adversos, temere ruatur, providæ leges prospicere, ac eo fine
 exheredandi ac prætereundi licentiam non unis circumscribere so-
 lent requisitis. Inprimis Antiquitas Romana, in determinanda li-
 berorum exheredatione, patris intuitu, valde ingeniosa ac ultra mo-
 dum fere subtilis fuit, quam rem dum secutæ leges simplicitati natu-
 rali magis attemperare studuerunt, non levem illa variorum jurium
 subtilium & ambiguum successio peperit difficultatem, adeo ut ista
 rite expedire magnæ molis sit negotium. Huic ergo humeros ve-
 lut supponere, ac, quid in expromendis humanioris Jurisprudentiæ

thesauris, enodandis scrupulosæ Antiquitatis mysteriis, complanandis Latinq; Legislationis difficultatibus, connectendis recteque temperandis variorum temporum juribus, ac declarandis etiam legibus moribusque patriis, felix valeret ingenium, una opera ostendere, Consultissimo Autori visum est. Hinc librum hunc singularem, tardius quidem, quam antea existimaverat, confectum, multorum desiderio satisfactorius, luci publicæ exposuit, seu, prout ejus in dedicatione verba fluunt, Exheredationis, tandem in ordinem, nunquam antea visum, redactæ exheredem facere Orbem Juridicum, atque adeo inofficiosus esse nec voluit, nec debuit. Totum Opus LXXXVII capitibus absolvitur, & priora quidem Abdicationis Græcæ, Exheredationisque & Præteritionis Romanæ explicatione ac comparatione occupantur, cumque Exheredatio tam in heredes suos, quam alios, ab intestato alioquin successuros, cadat, hinc primo de suis heredibus, familia, communi inter patrem familias suosque heredes jure, de horum quasi dominiõ ejusque effectibus, de antiquissima Romanæ exheredationis origine disserit Noster, ac applicationem Græcorum a Romanis neque receptam, neque abrogatam esse, contra Valentinum Forsterum evincit, solutis, quæ ex Seneca, Quintiliano, Suetonio, Cicero, Valerio Plinioque moveri poterant, objectionibus. Inde pergit ad exheredationem suorum, tempore testamenti existentium, cui tractationi de exheredandis postumis nondum natis, & speciatim de Aquilianis (quos Opitros forte non recte vocaveris, cum hoc nomine ii solum olim venerint, quorum pater vivo avo moriebatur) quasi postumis Velleanis primis, vivo testatore nascituris; de jam natis quasi postumis Velleanis secundis, in sui heredis locum, quasi agnascendo succedentibus; de nepotibus quasi postumis Julianis; de exheredatione nepotis e filio captivo, disquisitionem addit: ac postumos Cornelianos, opinione licet communi suffultos, penitus expungit, adjectis aliorum exheredandorum, filii puta manumissi ac in potestatem olim reversuri, remancipati, adoptati similibusque modis ac formulis, varioque exheredationis scopo ac consecrariis, jure scilicet acerescendi Præteritis concessio, bonorumque possessione contra tabulas, explicatis. Postquam antiquæ Legislationis dumeta perreptavit Noster, deinde differentias inter Romanam & hodiernam exheredationem præteritionemque persequitur, ac speciatim Frisiorum & Saxonum diversos a Romano jure, quoad

quoad præteritionem matris, mores, ex male intellecto jure civili recentiori oriundos, ut & bonorum possessionem contra tabulas, non quidem jure Romano novissimo, attamen moribus abrogatam adducit. Inde ad jura suorum, nec non postumorum præteritorum, secundum leges novissimas & mores tradenda pergit, ac quid de exhereditatis sine causa, vel juxta jus civile novissimum, vel nonnullarum Gentium statuta, dicendum sit, exponit, subjecta, in præcedentium illustrationem, filiorum filiarumque in succedendo, ex Italicorum, Hebræorum, Scotorum, Anglorum, Wisigothorum & Longobardorum legibus, differentia. His absolutis, ad Legitimam liberis relinquendam delatus Noster, primo ejus relinquendæ modum, ex *Nov. 115.* declarat, deinde Titulum Institutionis sollicitius investigat, eademque cum jure Transilvano & Culemburgensi confert. Cum vero ob liberos præteritos, testamentum apud multos populos, ut in *Frisia, Saxonia & Burgundia*, nullum sit; hinc quid clausula codicillaris, præteritioni vel voluntariæ, vel erroneæ adjecta, & quidem vel ratione heredis instituti, vel legatariorum, operetur, amplius disquirat. Postea sequitur Legitimæ liberorum computatio, quo loco referuntur ea, quæ in Legitimam imputentur, nec ne. Inter ea cum etiam occurrant *Canonicatus*, ideo hac occasione de *Militiis*, quæ sub Imperatoribus Constantinopolitanis vendibiles fuerint, quique illas habuerint, nonnulla insperguntur, & quid juris sit, liberis a suis a parente institutis, aliis ex ignorantia præteritis, ulterius ostenditur, explicata liberorum sive tacite sive expresse institutorum, sive exheredatorum, quoad legata præstanda, obligatione. Hactenus dicta pertinent ad exheredationem & præteritionem testamento factam; quæ vero codicillorum in hoc argumento, tam juxta jus civile, quam leges *Frisiæ, Transilvanicæ, Hollandicæ, Zelandicæ, Ultrajecti, Brabanticæ, Neomagensis Tetrarchicæ, ac Gallicæ* vis ac efficacia sit, deinceps Consultissimus Autor expendit, ac statutorum, circa testamenta & exheredationem variantium, valorem persequitur. Uti autem liberorum nasciturorum, in materia exheredationis & præteritionis, non infrequens est nomen: ita quo tempore, quoque habitu eos, ad effectum infirmandi parentum testamenti, in lucem prodire oporteat, id non usque adeo liquidum. Hinc de partu quinque-*imestri, semestri, septimestri, abortivo, octimestri, decimestri* ac un-

decimæstri, nec non de postumis pluribus simul natis, de cæsonibus, monstris & ostentis, de Hermaphroditis, gigantibus ac pygmaeis prolixior Nostro subnata est dissertatio, in quam mira, rara, trîstia, jucunda, ambigua, tum collectione, tum examine & decisionibus dignissima confluerunt, ut verba Nostri, sub initium laudatæ disquisitionis posita, huc inflectamus. Dimissa liberorum legitimorum progenie, ad illegitimos Noster transit, adeoque de spuris, adulterinis, incestuosis, de spuris Clericorum tum Religiosorum tum Secularium differit, eorumque quoad successionem & inofficiosi querelam jura, tam ex legibus civilibus quam statutis, præcipue Belgicis, perceruset. In specie contra opinionem communem, bis in hac tractatione, non infeliciter Consultissimus Autor insurgit. Vulgo scilicet liberos adulterinos ab omni parentum & successione & alimentis secundum jus civile removeant; sed Noster ostendit, quod liberi illi matri, ante condemnationem mortuæ, ac fornicinæ solutæ, quæ ex marito pepererat, sive illam conjunctionem adulterium, sive stuprum, juxta jus Romanum, dicere velis, omnino succedant. Eandem sortem ex communi persuasione etiam subeunt liberi incestuosi; sed a Nostro iterum ad matris successionem allevantur, licet incestus cum adulterio fuerit conjunctus, modo absit incestuosum matrimonium (nam ex hoc prognatos a matris etiam hereditate repelli satis, certum ex *l. 6. C. de inc. nupt.*) Nec obsunt huic sententiæ *Nov. 47. c. ult.* ac inde desumpta *auth. ex complexu C. de inc. nupt.* cum de patre loquantur; neque *Nov. 89. c. ult.* quæ omnes fere decepit, nam itidem de patre solum est accipienda, cum in Græco textu existet *πατέρα τῶν γονέων*, quæ locutione *patres* notari, ex collatione ejusdem *Nov. c. 12. §. 4.* liquet, quodsi pertendas, *γονεὺς* Græcis idem esse quod *Parents*, fatendum tamen erit, quod de parentibus paternis in *d. c. ult.* solum sermo sit, cum totus Novellæ contextus ostendat, liberis incestuosis negari, quod naturalibus, patris intuitu, ibi concessum erat. Sicut autem liberi illegitimi legitimari solent: ita per adoptionem & unionem prolium, extranei liberorum jura nonnunquam consequuntur. Hos igitur deinde Noster expendit ac isti tractationi, de nepotum, nec non liberorum, prohibitâ nuptias contrahentium, exclusionem, ut & de matrimonialibus edictis & statutis variis contra successionem liberorum, ob illicitas

tas copulas, receptis, ac de exheredatione, ob matrimonium clam a-
vo vel patre, aut cum infami, a nepote vel filio contractum, varia
subnectit. Inde ad causas exheredationum progressus Noster, de
liberis parentes verberantibus, aliave injuria afficientibus, de accu-
satoribus parentum, de liberis maleficis & maleficorum sociis, vitæ
parentum insidiantibus, cum noverca, patrisve sui concubina coe-
untibus, de parentum delatoribus, pro parentibus carcere custodi-
tis fidejungere recusantibus, de impediens testamentum paren-
tis, de liberis mimis & aretariis, parentes furore vel morbo conce-
ptos negligantibus, aut ex captivitate non redimentibus, nec non
de prole hæretica, per aliquot capita differit, octo causis, ob quas
liberi parentes exheredare queant, simul commemoratis. Tum se-
quitur exhereditio & præteritio fratrum, circa quam quid juris fra-
tres uterini ante & post Constantini legem habuerint, disquiritur; in
quem locum de infamibus, turpibus vel levis notæ macula laboran-
tibus, varia eaque non vulgaria simul conferuntur, ac imprimis de
eorum, qui bonis cesserunt, conditione, ex antiquo & novo jure
differitur, cumque levis maculæ exemplum in liberto occurrat in
l. 27. C. de inoffic. testam. hinc in *l. 8. C. de revoc. donat.* revocatio-
nem donationis, ob supervenientiam liberorum, adversus solum li-
bertam esse concedendam, obiter deducitur, non paucis hilarioris
famæ, stilo Nostri, interpretibus, Gotofredo, Connano, Hotomau-
no, Fabro, Corasio & Donello suffragantibus. Evoluta lege Con-
stantini seu *l. 27. C. de inoffic. testam.* plures alie quæstiones, exclu-
sionem fratrum concernentes, verbi gratia: an frater, victo turpi hæ-
rede, implere teneatur cætera, quæ testator ab eo dari fierive volu-
it? an frater turpem heredem expellere queat, si pari turpitudine
ipse laboret? similesque subnectuntur, ac fratrum ingratitude e-
jusque causæ, nec non ratio computandi fratrum numeri in quanti-
tate legitima, explicantur. His etiam ad liquidum deductis, so-
lertissimus Autor exheredationem militarem, nec non eam, quæ bo-
na mente, i. e. nullo lædendi proposito, fit, juxta consuetas partes
expendit, ac liberos exheredationi vel præteritioni consentientes,
aut futuræ hæreditati renunciantes, spectandos exhibet, summa in-
de de jure relinquendi liberis portiones inæquales, differendi occa-
sione, quem locum tam ex legibus variorum populorum, quam

parentum, inæqualiter bona distribuentium, voluntate illustrat. Licet vero parentibus liberos ob justas causas exheredes facere concessum sit, attamen variis illa exclusio requisitis circumscripta est. Neque enim parentes testamento privilegiato liberos exheredare possunt, quemadmodum etiam exclusio, nominatim, pure & universaliter fieri debet: ex quo prolixior, de exheredatione testamento solenni ac nominatim facienda, de prole sub conditione casuali, mixta aut potestativa, exheredata, de filio ante impletam exheredationis conditionem defuncto, de exheredatione omnium bonorum, non pro parte, facienda, de liberis a certa heredis persona, vel a gradu uno aut omni exheredatis, differendi materia Nostro suborta est. Multa dixit Clarissimus Autor, sed nondum omnia. Ne enim solertissimæ collectioni quid deesset, diversa eaque involuta, de jure accrescendi in querela inofficiosi, de ejus transmissione, & a linea ad lineam devolutione, de victoria querelæ, quibus illa profuit vel non, ut & de judice & reo, coram quo ac contra quem eadem institui debeat, capita subeunt, labore minime proletario pertractata. Solebant autem lites de inofficioso testamento, apud Romanos, a Centumviris dirimi: quædam igitur ex antiquitate Romana de Centumviratu delibare Nostro visum est. Aucto nimirum populo Romano, Magistratus & Judices quoque fuerunt aucti, tandem eo res processit, ut Decemviri litibus, vel, ut Veteres, teste Nostro, loquebantur, stlitibus judicandis sint constituti: eodem fere tempore, cum Prætor peregrino, circa annum 512 ab Urbe condita, Centumviri etiam introducti sunt. Hos Decemviri, hasta posita, convocabant seu cogebant soleanni conventu: Decemviri enim erant Magistratus, Centumviri sine Magistratu Judices, qui de testamentis aliisque civilibus ac privatis olim causis judicabant, qui conventus Romæ & in Provinciis indici solebat, unde Gellio is, qui non universum populum, sed partem aliquam adesse jubet, non comitia sed concilium edicere dicitur. Cum autem Romæ triginta & quinque Tribus seu Curie essent, terni ex singulis Tribubus sunt electi ad judicandum, qui Centumviri sunt appellati, & licet quinque amplius, quam centum fuerint, tamen quo facilius nominarentur, Centumvirorum nomen manit. Quantum in specie querelam inofficiosi attinet, erat in potestate Prætoris, de inofficioso testamento querentibus, experiundi a-

pud

puđ Centumviros potestatem facere, aut eam denegare. Alias iudicii hujus die existente, in quem conventus Centumvirorum edictus erat, Decemviri silitibus judicandis hastam cogebant, quam Prætoriam, Centumviralem sive Decemviralem dicas, perinde est. Collegio Centumvirali Præsides quasi erant illi Decemviri, Prætor supremum Præsidem agente. Habebatur iudicium illud in Basilica Julia, a Julio Cæsare Dictatore sic dicta. Successu temporis numerus centumvirorum ad centum & octoginta excrevit, & magnificus hic confessus, in quatuor Consilia divisus, de omnis generis causis privatis (non publicis & criminalibus) iudicabat, neque tamen Centumviri erant iudices pedanei, nec Centumviralia iudicia mere privata, sed publica & privata velut interjacebant; privatis enim iudiciis Prætor non præsidebat, & hastæ deerat insigne, adeo ut multum differrent a solennitate & illustri confesso Centumviratus. Hoc iudicium Centumvirale annis fere 572, ab anno scilicet conditæ Romæ 513, ad tempus Constantini, floruisse censetur; prout hoc, aliæque de hoc confesso, ex professo tradidit Siccama, Nostro aliquoties citatus. Quamvis vero exhereditatio multum exhereditatis auferat, nonnulla tamen illæsa manent; in quibus declarandis postea Noster occupatur, nec minus solerti cura casus, quibus querela inofficiosa cesset, recenset, ac de causis exheredandi gravioribus, an a Justiniano expressis addi illæ queant, disquirit, tandemque de reconciliatione, justam exheredationem priorem tollente, satagit, istaque disquisitione toti Operi laboriosissimo finem imponit.

INDEX BATAVICUS, OF NAAMROL VAN DE BATAVISCHE en Hollandse Schrijvers &c.

Id est,

*CATALOGUS SCRIPTORUM BATAVICORUM ET
Hollandicorum, a Julio Cæsare usque ad hac tempora: auctore
ADRIANO PARS.*

Lugduni Bat. apud Abrah. de Swart, 1701, 4.

Alph. 3.

CUm ante annos non adeo multos Batavicas, imprimis vero Catalogorum ad Rhenum, Antiquitates Vir Reverendus Adrianus Pars,

Pars, Verbi Divini apud Catos ad Rhenum Minister, idemque Polyhistor clarissimus, iusto perferutari studio constituisse, id sibi negotii datum credidit, ut Batavicarum rerum Scriptores cujuscunque ætatis undiquaque conquereret perlustraretque. Quo factò non solum natus ipsi, elegantissimus de Antiquitatibus Catorum libellus, qui Lugduni Batavorum A. 1697 Belgico sermone, sub titulo *Katwijkse en Rijnburgse Oudheden*, prodit: sed & occasio oblata fuit Indicem Batavicum, quem hoc loco sistimus, elaborandi; quam tanto avidius amplexus est, quod nosset, neminem adhuc id laboris aggressum fuisse, ut de Scriptoribus rerum Batavicarum ac Hollandicarum speciatim & luculente satis commentaretur. Quo ipso quia rem longe gratissimam curioso Seculo præstiterit, dum eos omnes, qui a Julii Cæsaris ævo usque ad hæc tempora de Batavis eorumque origine, gestis, institutis, fatis, quicquam memoriæ prodiderunt, recensere, eorumque enarrare scripta, & doctorum de iis iudicia, aliaque, quorum in Historia literaria haberi ratio solet, copiose ediffere sustinuit, nulli dubitamus. Ultra trecenti sunt, quorum memoriæ opere hoc ad posteritatem propagare diligentissimus Parsius voluit, interque eos triginta, quorum simul exhibuit effigies. Ordinem vero hunc servavit, ut I Originum Batavicarum, II urbium, pagorumque, III Familiarum illustrium, IV legum morumque, V rerum Ecclesiasticarum, VI rerum bello terra marique gestarum, VII linguæ Batavicæ, VIII rei nummaricæ, IX rei literariæ Scriptores enarrentur. Nobis non ingratum fore Benevolæ Lectori visum fuit, si ex hoc Indice saltem librorum quorundam huc transcriberemus titulos, qui post annum 1681, quando Acta hæc nostra auspici primū sumus, in lucem editi vel ad nos non pervenerunt, vel in tanta librorum undique affluentium copia recenseri non potuerunt: ut vel hoc modo Historia rei literariæ, quam componere in Actis hæc ab isto tempore institueramus, utcumque suppleretur.

Hollandse Jaarboeken, of Rijkronijk van Melis Stoke, met nodige Uitleggingen opgeheldert door Kornelis van Alkenade. Tot Leiden, 1699, fol.

Simon van Leeuwen Batavia illustrata, of the Verhandeling van den Oorsprong, Voordgank, Seden, Ere, Staat en Godsdienst van Oud Batavia. In's Gravenhage, 1685, fol.

Korte

Korte Kronijke der Stad Deventer, van de oudste Geheugenis af, tot het Vredejaar 1648. Door A. Monen. Deventer, 1688, 12.

Korte Beschrijvinge van de Oude Anseftad Stavoren. Door Adamus Westermannus. Amsterdam, 1684, 8.

Beschrijvinge van Amsterdam. Door Kasparus Kommelin. Amsterdam, 1694, fol.

Beschrijvinge der Stad Rotterdam, en eenige omleggende Dorpen. Door Gerrit Spaan. Rotterdam, 1698, 8.

Geslagtrekening der Doorlugtigste Vorsten van Nassau, kortelijc samengefelt door M. Smallegange. Amsterdam, 1690, 8.

Historia & Genealogia Brederodiorum, Illustrissimæ Gentis Hollandiæ, P. C. Bockenberghii. Lugd. Bat. 1688, 8.

Kort Verhaal van de Reformatie, door G. Brand. Als ook van den Oorlog tegens Spanien tot den Jare 1600. Den derden Druk. Daar nog bij is gevoegd Het Kronijkske der Nederlandse Geschiedenissen, sedert het Jaar 1600, tot het Jaar 1689. Rotterdam, 1699, 8.

Nieuwe en Groot Lootsmans Sefpiegel. Amsterdam, 1693, fol.

Het Leven en Bedrijf van den Heer Michiel de Ruijter, beschreven door Gerard Brand. Amsterdam, 1687, fol.

Leven en Bedrijf van den Vermaarden Sehelt Kornelis Tromp. Amsterdam, 1692, 4.

De Nederlandse Scheepboukunst. Samen gefteeld door Kornelis van Ijk. Delf, 1667, fol.

Komfte van zijne Majesteit Willem III, Koning van Groot Britanje, in Holland. Vercierd met ongemeen cietlijke Kopere Platen. Door G. Bidlo. s' Gravenhaag, 1691, fol.

W. A. Winschotens Letterkonst. Leiden, 1683, 8.

Antiquitates Belgicæ, of Nederlandse Oudheden, met Konstprinten vercierd. Amsterdam, 1700, 8.

Behandelinge van't Kampregt, door Kornelis van Alkemade. Delf, 1699, 8.

EXCERPTA EX LITERIS D. PETRI HOTTON

Med. & Botan. Profess. in Acad. Lugduno-Batava, ad Editionem
 rem Transact. Angl. de Acemella & ejus facultate
 lithonriptica

Desumpta ex Actis Philosoph. Angl. 1701,
 Mens. Januar. p. 760.

Conferantur Acta nostra mense Dec. 1700, p. 552. 599.

A Timella, Acemella & Hacmella: istis enim nominibus missa mihi
 Anno 1691 semina ex insula Ceylon, ubi nascitur & familiaris est,
 An & in Malabar, aliisque Indiae regionibus proveniat, compertum
 non habeo.

Cum barbarica sint hujus plantae nomina, de eorum origina-
 tione nil habeo, quod afferam.

Ipsa vero planta, quam eolui ipse anno 1692, flores fert in cau-
 sium summis, ex multis flosculis tubulosis coagmentatos, in caput
 coactos, & peryanthio hexaphyllo aut polyphylo suffultos, per-
 quam similes Chrysanthemo Curassavico, alato caule, flore aurantio,
 cujus icon extat apud Pluknet Phythog. in Par. Batavo Hermanni.
 Horto Monspel. Magnol. & Volkhameri Flora Noribergensi; sed
 hircolos, quibus excusis, sequuntur semina ex fusco grysea, longa,
 plana, summa sui parte duplici arista praedita, ipsi flosculis subjecta;
 caules edit quadratos, foliis conjugatis Lamii aut Urticae longioribus
 acriusculis vestitos. Ex quibus conjicitur, spectare hanc plantam ad Co-
 rymbosarum gentem, & genuinam esse sobolem ejus generis, quod
 Bidens a femine bidente vocat Caesalpinus, eumque secutus Tourne-
 fortius. Quare cum hactenus nomine careat haec planta, hoc ex ipsi-
 us plantae ingenio ei imponendum censeo: *Bidens urtica folio li-
 thonriptica Zeylanica.*

Inter omnia enim medicamenta, quae in comminuendo cal-
 culo valere perhibentur, planta haec nuperis annis facta est celebra-
 rima, inter nostros homines, qui in memorata insula vivunt, & no-
 vissime quoque apud nos multam nacta est celebritatem.

Miles quidam, qui primus anno 1690 Societati nostrae Indiae
 indicium hujus herbae dedit, profitebatur, se plusquam centum aegros
 ejus ope liberasse a calculo & nephriticis doloribus; quam & cum suc-

cessu usurpatam in duobus ægris calculosis, testantur in literis eodem anno ad Societatem Indicam datis, Gubernator & supremus Batavorum Confessus in insula Ceylon; ajunt enim, in iis deturbatas expulsoque fuisse multas arenulas, minutosque calculos, absque ullo fere dolore.

Primus nosocomii urbis Colombo, quæ sita est in memorata insula, Chirurgus, vir, ut videtur, industrius plane & diligens, in literis anno 1699 ad me datis, in rei veritate testari se posse asserit, efficacius medicamentum contra calculum & nephriticos dolores reperi- tum hactenus non fuisse; qui & porro addit, tres ejus species a se multa investigatione inventas, quarum prima foliis amicitur dilute virentibus, & semen producit luteum: secunda folia edit sature virentia, & semen producit itidem luteum: tertia semen nigrum profert, & longe majoribus foliis vestitur, quam reliquæ duæ, quas virtute præstantissimas esse asserit; denique subjungit, fertilissimam esse hanc plantam, quæque plusquam decem millia seminum gignat. Hujus usurpantur folia, semen, quod præ cæteris partibus laudat Præfectus ille noster nosocomii Zeylanensis, radix, caules & rami.

Folia lecta, antequam flores prodeant, in umbra siccata, & in pulverem comminuta, dantur in convenienti vehiculo, aut aquæ calidæ infunduntur, bibiturque ea infusio instar infusionis herbæ Thee; infunduntur & spiritui vini, & paratur per distillationem spiritus ex radice, caulibus & ramis.

Flores, radices; extractum & sal in pleuritide, colica, & febribus feliciter se usurpasse, testatur alius quidam nosocomii Zeylanensis Præfectus.

Atque hæc sunt, quæ mihi innotuere ex literis Colombo ad Societatem nostram Indicam & ad me datis, de herbæ hujus facultatibus, uttendiq; modo. Ex duobus Chirurgis primo memoratus, qui satis accuratus mihi videtur observator, laudat quoque in suis literis a vi lithontriptica cortices radicum, ipsasque radices herbæ cujusdam *Mangul Caranda Portu Zeylanensibus* dictæ, at quæ illa sit, me laet.

Etiamsi autem modus & ratio, qua agant hæc aliave vere lithontriptica habita medicamenta, non facilis sit explicata, durum

tamen videtur, nullam plane fidem habere viris fide dignis. Ego vero hæc experientia debite instituta sæpiusque repetenda committo.

NOVA LITERARIA.

Diu est, quod librorum novorum recensui Nova etiam Literaria alia subjungere prætermisimus. Ex quo factum, ut doctorum etiam Virorum obitus indicati a nobis, ut quondam subinde factum, non fuerint. Neque dubitamus tamen, aliunde jam constare omnibus; *Fridericum Ulricum Calixtum*, S. Theol. Doctorem & in Academia Julia Professore primarium, nec non Consiliarium Ecclesiasticum-Guelphicum, Regiaque Lutteræ Abbatem, anni superioris die 13 Januarii, ætatis anno fere septuagesimo nono; *Fridericum Spanhemium*, celeberrimum inter Reformatos Theologum, & per annos quadraginta sex, in Heidelbergensi partim, partim in Lugdunensi Batava Academia Professoris munere perfunctum, ejusdem anni die 18 Maji, septuagesimo ætatis anno; *Georgium Schubartum*, Historiarum & Eloquentiæ in Academia Jenensi Professore, anni itidem superioris die 19 Augusti; *Georg. Michaellem Heberum*, Juris & Codicis in Academia Wittenbergeni Professore die 4 Febr. anni præsentis; aliisque locis viros doctos alios e vivis excessisse. Nunc cum Amicorum monitu integrare morem pristinum, Novisque subinde Literariis locupletare hæc Acta constituerimus, ante omnia, nec sine dolore tamen, mortem nunciamus Viri Per-Illustris Dni *Balthasari Friderici*, Lib. Bar. de *Logau & Altendorff*, Dynastæ in Vorhaus, Samnitz, Oberbulau &c. Ordinum Silesiæ ad Conventus solennes & Statuum Ablegati, Vratislaviæ die Februarii 9 hujus anni pie defuncti. Oriundus Vir beatus erat ex celebri vetustaque Logorum prosapia, patre Friderico de Logau, Consiliario Ducum Lignicensium, ac Poeticarum suavitatum sub nomine anagrammatico *De Golau* haud experte. Georgii Logi ex eadem familia, Canonici Vratislaviensis, Epigrammata ingenium acre & sublime testantur. Bartholomæi & Matthiæ de Logau virtutem bellicam Divi Cæsares, Carolus V & Ferdinandus I, & admirati & summis honoribus profecuti sunt. Inprimis autem eminent Casparis, Episcopi primum Neostadiensis, & deinde Vratislaviensis, Silesiæque Pro-Principis decora. Majorum nobilissimorum gloriam suis virtutibus auxit beate defunctus, meritis in
pa-

patriam illustris, & eruditorum omnium non patronis tantum incomparabilis, sed & ipse eruditissimus: quod inter alia scripta, quamvis suppresso nomine publicata, tum Bibliotheca tempore haud ita multo sumptibus non exiguis collecta, & librorum non magis copia quam selectu-exquisitissima testantur. Silisiz profecto alter quidam Peirescius fuit & ornamentum singulare.

Ex Italia e literis doctissimi ejusdam Veneti intelleximus, Bibliothecam Siculam Dn. *Ansonini* M. Sacerdotis Panormitani, in qua omnes Scriptores e Regno Sicilia oriundi prolixè recensentur, sub prælo jamjam sudare, ejusque Auctoris industria Cremonenses quoque Scriptores in publicum prodituros: porro Doctorem *Lazarum Augustinum Cottam* Museum Novarense adornare, Illustrèque *Ludovicum Ant. Muratorium*, Mediolani olim Ambrosiana, nunc Serenissimi Ducis Mutinensis Bibliothecæ præfectum, insignè opus, *Riforma della Poesia Italiana* inscriptum, moliri. Ex Muratorio ipso accepimus, curam illi quoque collocari in tertio Anecdotorum Tomo instruendo, quem Græco-Latinum edere constituit. Complectetur vero is multa Gregorii Nazianzeni Carmina, Epistolas Firmi Casariensis Episcopi, qui Synodo Ephesinz interfuit, quædam Juliani Augusti fragmenta, & Epistolam Julio I Romano Pontifici suppositam. Romæ *Justus Fontanini* prælo commisit Antiquitates urbis Hortensis in Etruria apud antiquos Faliscos prope Tyberim, quadragesimo ab Urbe lapide: in quibus inter alia demonstrabit, Probam Falconiam, quæ seculo V claruit, ex urbe illa Hortensi fuisse ortam, eaque occasione amplam contra P. de Simeonibus Dissertationem operi inseret. Ibidem *P. Philippus Bonanni* e Soc. Jesu paratam prælo, habet Bibliothecam Societatis Jesu, seu Indicem librorum omnium, qui a Societatis collegis hucusque editi in lucem fuere. Parmæ prodiisse tandem Tomum II elegantissimi operis numarii, quod anno 1694 (conferantur Acta nostra A. 1696 pag. 57 sqq.) auspiciatus jam fuerat *P. Paulus Pedrusius* e Soc. Jesu, Illustris Magliabechius ad nos perscripsit, describi illo memorans & illustrari Cesarum argenteos numos, ad Trajanum usque, cæteris in tomum III, sed maturius publicandum, dilatis. Idem spem facit, fore, ut *Laurentius Alexander Zaccagni*, Vaticanæ Bibliothecæ Præfectus, Collectaneorum Monumentorum veterum Ecclesiæ Græcæ & Latinæ, quorum

primum tomum in Actis A. 1696 pag. 393 sqq. recensuimus, secundum tomum cum tempore edat; certe in eo doctissimum Virum esse, ex in manifestum est; quod e Bibliotheca Medicea Laurentiana describi nuper curavit epistolâ quasdam S. Gregorii Nysseni nondum editas, secundo autem illi tomo inferendas. Nec id Vir optimus retinet, quod *F. Guillelmi Bonjour* Tolofani, Ordinis Eremitarum S. Augustini, Calendarium Romanum avide hæctenus a multis expectatum, in lucem jam typis Jo. Franc. Buagni prodierit, de quo, quamprimum ad nos pervenerit, plura dicentur.

Ex *Anglia* trium Scriptorum veterum, Dionysii Halicarnasæsi, Irenæi, & Suidæ novas easque splendidas & accuratas editiones Orbis Literatus dudum expectat, tantoque avidius, quanto doctiores celebrioresque Viri sunt, qui eas adornandas susceperunt. Pauci enim futuri sunt, quibus jam antea non innotuerit, Dionysio *Johannem Hudsonum*, Bibliothecæ Bodlejanæ superiore anno, postquam isto munere Thomas Hyde sponte se abdicasset, Oxonii summo omnium cum applausu præfectum, Irenæo *Joannem Ernestum Græbium*, qui sacrarum Antiquitatum non vulgarem peritiâ] Eruditis dudum comprobavit, Suidæ vero *Ludolphum Neocorum*, Bibliotheca novorum librorum edita clarum, operam suam industriamque impendere. Nec minore aviditate Novum Testamentum cum scholiis Græcis, e Græcis Scriptoribus tam Ecclesiasticis quam Exteris magnâ ex parte desumptis, cujus curationem *Joannes Gregorius*, Archidiaconus Glocestriensis in se suscepit, expectatur: quemadmodum Physicis ac Mathematicis salivam moverunt Astronomiæ Physicæ & Geometricæ Elementa, quæ a *Davide Gregorio* apparari feruntur. Num vero successum habiturum sit Bibliopolarum quorundam institutum, Itineraria selectiora tam maritima quam terrestria colligendi, & Anglice quatuor voluminibus in folio, ut loqui amant, edendi, tempus nos docebit. Cæterum prodierunt ab aliquot annis in Angliâ libri bene multi, quibus controversia de jure Synodos Ecclesiasticas easque generales convocandi, in utramque partem disceptatur. Generales inquam; nam cum in duos Archi-Episcopatus, Cantuariensem & Eboracensem, universa Ecclesia Anglicana divisa sit, dubium non est, quin quisque Archi-Episcoporum Suffraganeos suos Episcopos, Clerumque reliquum sibi subiectum, seorsim cogere possit,

Ait

At ubi Clero totius Regni indicendum Concilium est, alii quidem Regi in solidum vindicarunt jus illud, sine cuius consensu nec congregari, nec circa doctrinam aut disciplinam quicquam valide decernere Clerici valeant: alii contra Synodorum jura & libertatem tueri, easque Magistratus Civillis auctoritati subducere, omni studio sunt annisi. Illustrata sunt ex utraque parte, nisi quod quidam anonymi esse maluerunt, disceptantium nomina. Regium Suprematum Ecclesiasticum *W. Wake, W. Kennet, Humphridus Hody*: Synodorum independentiam *Samuel Hill & Atterburius* propugnarunt. Non diffitemur, librorum illorum paucos admodum ad nos delatos: ut controversiarum momenta iusto studio recensere, integrum nobis non fuerit. Tamen si verò aliunde satis constat, quibus jam olim argumentis, inter Pontificios & Nostrates, lis ista in thesi fuerit ventilata: par tamen erat nosse, quomodo ea in hypothese, habito ad Regni & Ecclesie Anglicanæ jura & consuetudines respectu, pertractetur. Sed omnium hæc nobis fecit *Jacobus Bernardus*, Vir doctissimus æque ac diligentissimus, in Novis Republicæ Litterariæ Amstelodamensibus, in quibus anni superioris mensis Augusto pag. 218 sqq. libri omnes utriusque editi ordine recensentur. Recentior, nec minori tamen animorum motu agitata lis est, quæ Clerum Anglicanum ipsum in partes scidit. Cum enim Convocatio, quam vocant, seu Synodus Generalis, perinde ac Parlamentum (ut solet Ecclesie forma Politicæ ut plurimum attemperari) in duas Domus seu Classes, superiorem & inferiorem dividatur, quarum illam cum Archiepiscopis Episcopi, hæc Decani cum Archidiaconis, Diaconis & inferioris Cleri Abligatis constituentur; disquiri de eo cœpit, num Inferior Cleri Classis non nisi jussu ac auspiciis Classis superioris, an vero suo pro arbitrio, conventus celebrare ac conferre suffragia possit. De qua controversia itidem laudatus supra Bernardus, in Novis Republicæ Litterariæ mensis Februarii præsentis anni verba facit: ad quem proinde hic etiam Lectorum Benevolum licebit nobis ablegare.

In *Suecia* Olaus Rudbeckius, pater, in vasto & præstantissimo opere suo Botanico publicando desudat, partem etiam quartam Atlanticos sive nobis brevi daturus. Rudbeckius, filius, Lapponiæ Antiquitates & Historiam Naturalem Dissertationibus Academicis illustrat, opus Schefferianum longe superaturus. Peringskiöldius in

Scan-

Scandia illustrata Messenii edenda occupatus est. Ericus Benzelius novam parat editionem tractatum quorundam Philonis, una cum hactenus inedito Libro IV Commentarii ad Leges speciales Decalogi.

Ex Gallia Diarium Eruditorum (*Le Journal des Sçavans*) multo deinceps limatius locupletiusque, quam hactenus, proditum est, postquam occupata antehac ab uno componendi illud opera, divisa nunc in plures est, *Bigonni* Abbatis auspiciis. Excitavitne Parisienses Jesuitarum institutum, qui anno superiore Trevoltii, auspiciis Cellissimi Ducis Cenomanensis, Commentarios amplissimos Historiæ Scientiarum bonarumque Artium inservituros (*Memoires pour L' Histoire des Sciences & des Beaux Arts*) edere ceperunt, non quidem dixerimus. Quod si tamen hic intercedit æmulatio quædam, ea certe non poterit non fructuosa esse Orbi Erudito. Diario ergo Parisiensi exornando in Physicis Medicisque *Andry*, in Mathematicis *De Fontenelle*, *Du Pin* in Theologicis, *De Versot* in Historicis, in Jurisprudencia *Razicor*, in Linguis *Baurchard*, in aliis alii industriam suam deinceps exercebunt, *Coufmo* etiam, qui ab aliquot annis Diarium hoc solus curavit, operam suam, in quibus ipsi visum fuerit, collaturo. A tot ergo tantisque Viris quotus quisque est, qui non præclara quæque sibi polliceatur? Nec adhuc Diariorum id genus finis. Nam & *P. Hommey* Augustinianus novum aliud Latine & Gallice hoc titulo editurus dicitur: *Fasti annui, in quibus res Politica insigniores, Ecclesiastica, Literariaque, per univrsam orbem, primo seculi decimi octavi anno 1701 breviter narrantur.* Sed ut attingamus & alia, *P. Harduinus* e Soc. Jesu novam moliri dicitur S. Athanasii editionem, perinde ac *Stephanus Baluzius* S. Cypriani. Hic etiam prelo subjecisse denuo fertur Petri de Marca Opus illustre de Concordia Sacerdotii & Imperii, seu de Libertatibus Ecclesiæ Gallicanæ, & novis quidem locupletatum, notis. Petavii Rationarium Temporum ad annum usque præsentem continuavit, ac excudendum typographo commisit *Vallemontius*. Sed hic abrumpere Nova hæc chartæ nos jubet angustia. Plura itaque alio tempore indicabimus.

* * * * *

ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Aprilis Anni MDCCII.

DE SANGUINIS NATURA ET CONSTITUTIONE Exercitatio Physico-Medica DOMINICI GULIELMINI, Philosophi & Medici Bononiensis, non ita pridem in Patria, nunc in Patavino Lyceo Matheseos Professoris, ad Illustrissimum & Excellentissimum D. SEBASTIANUM FOSCARENUM, Equitem & D. Marci Procuratorem.

Venetis ex typographia Andreae Poleti, 1701, in 8. Plag. 8.

CArtesium dogmatis additi Physici ac Medici, quorum a longo jam tempore ingens fuit numerus, usque adeo Doctoris sui, celeberrimi Mathematici, inhærent vestigiis, ut non solum partium in corpore humano solidarum functiones regulis alligent Mathematicis, sed in humoribus etiam vel partibus fluidis subtilissimas particularum & molecularum longum, latum & profundum quærant dimensiones. Singulari hinc excipiuntur ubique applausu labores illi, quos in Physiologicis ac Medicis suppeditant Viri Mathematicis disciplinis probe instructi.

Non male itaque suam collocasse Cl. Gulielminum, in præfenti de Sanguinis Natura exercitatione, operam, unusquisque facile fatebitur, cui Philosophiæ Mechanicæ principia non displicent. Siquidem, quid in Mathematicis speculationibus ab eo expectandum sit, non solum doctis illis, quæ ex museo ejus Bononiensi ante aliquod tempus prodierunt, *Animadversionibus Philosophicis de Salium figuris*, demonstravit, sed &, quam hoc tempore in Patavino Lyceo sustinet, publica functio facile docet. Brevis autem est, & paucis plagulis constat hæc ipsa dissertatio; brevissimis igitur summam ejusdem, atque in specie, quam proponit

T

de

de sanguinis humani natura sententiam; recensere decebit. Con-
sistit autem hæc ipsa in his fere terminis: Demonstrare nimirum co-
natur Cl. Autor, *nihil aliud esse sanguinem, quam fluidum quoddam
aqueum, in quo immediate confusa sint, primo diverforum & diver-
sif status salium particula, diversa ideo figura & molis; secundo, sta-
mina albida concrescibilis substantia, (a Malpighio fibra sanguinea
appellata); tertio globuli rubri, atque inde aliquando exsoluta plano-
ovalia corpuscula; quarto, quæ non modo ex hisce substantiis, verum
& ex chylo immediate sese explicant sulphuris ramenta; sexto, par-
tes chyli non satis attenuate; & tandem septimo, ærea particula,
tum crassiores, quæ una cum chylo advehuntur, tum subtiliores, per
respirationem aucta, quæ omnem effugiunt analysin.*

His suppositis, satis & naturam sanguinis dignosci, & explicari
posse singulas ejus actiones & affectiones, tum naturales, tum præter-
naturales, persuasus est, præsertim, si prædictæ partes sic combinatæ
censeantur, ut in statu naturali certa sit earum quantitas, substantiæ
diversitas, proportio, motus, moles, figura & situs. Quapropter
etiã statim sub hujus dissertationis initium, fusus & ordinè agit de
recensitis jam, & ad sanguinis constitutionem pertinentibus requisi-
tis. Et quod in specie motum attinet, inserit nonnulla, quæ novitate
se commendant, & singularem merentur attentionem, quale est
problema illud de sanguinis per arterias & venas motu, *quomodo ni-
mirum hic esse possit, uti revera est, continuus & nunquam interrup-
tus, cum tamen a causa reciproca vi agente, systole cordis ac diasto-
le dependere videatur;* qua occasione non solum de mediâ vel car-
nea arteriarum membrana, sed & de auriculis cordis atque arteria-
rum pulsu, singularia proponit. Progreditur hinc ad particularem
sanguinis explicationem, (ex qua fluit, quam superius jam allegavi-
mus, definitio) & quinque hæc absolvit punctis, quorum *primum*
partes considerat & substantias in ejus massam confluentes, alimen-
ta nimirum & ærem; *secundum* ipsam sanguinis substantiam rima-
tur; *tertium* dissolvit ejus mixturam per analysin chemicam; *quar-
tum* elicit ex phænomenis existentiam causarum; *quintum* propo-
nit liquidorum naturam, quæ ex sanguine separantur. Atque su-
per his omnibus elegantem atque eruditum format Autor discursu-
m, cumque fere totum ex principiis illis, quæ de sanguinis natura
pro-

proposita invenimus apud celeberrimos ætatis nostræ Philosophos & Medicos, *Boyleum* puta, *Lowverum*, *Malpighium*, *Bohnum* & *Leuwenboeck*, quorum ex parte propugnat, ex parte etiam refutare conatur hypotheses. Sub finem autem Exercitationis, coronidis loco, sistit problema sequens: *Unde fit, quod licet consumptio in functionum usu sanguini novus succedat ex chylo generatus, adhuc tamen, procedente ætate, sanguinea massa ita languescat, ut aliquando usui ineptæ reddatur, ob idque necessarii interitus radix fiat?* Solvit hoc quadruplici potissimum responsione: (1.) enim putat, id ipsum fieri propter laxationem atque inde succedentem atoniam pororum; (2.) ex obstructione atque incrustatione fibrarum, carnearum juxta & nervearum, a materia sanguinis quasi tartarea; (3.) ex receptione particularum aëris crassiorum in sanguinem, vitio pulmonum; & denique (4.) ex retentione humorum excrementitiorum, quæ ab indigitata jam atonia pororum dependere solet. De cætero neque etiam reticendum, multa huic themati inservientia reservare Cl. Autorem peculiari *de Natura & Causis Februm* dissertationi, cujus editio sequetur proxime.

LETTERA SOPRA UN IDROFOBO &c.

i. e.

EPISTOLA AD ILLUSTRISSIMUM VIRUM ANTONIUM
MAGLIABECHUM, de *Hydrophobo ex ira impetu tali*. Au-
tore IOHANNES BAPTISTA
SCARAMUCCI.

Maceratæ, typis Pauli Antonii Bufaletti, 1702, in 8.
plag. 2.

HAud vulgaris observationis & fastis Medicorum dignissimus casus est, quem cum Illustri Magliabecho & Literato Orbe, communicat in præsentî schediasmate Clar. Johannes Baptista Scaramucci. Est autem, ut breviter nos expediamus, sequens: Juvenis 27 annorum, temperamenti calidi & sicci, ira percitus graviter, fortassis ex vindictæ defectu, morsu cruento indicem digitum sibi ipsi vulnerat; hinc tota nocte inquietus atque ira adhuc flagrans, vomitus patitur bilis porraceæ copiosos, quos excipit horror atque incal-

scientia febrilis, brevi tamen iterum cessantes. Die sequenti signa se manifestant in ægotante hoc misero præsentis Hydrophobiz certissima, aversio nimirum aquæ ac liquidorum omnium, rerum itidem candidarum atque splendentium tanta, ut strangulationis periculum ad visum eorum immineret. Brevi post in maniam incidit ac rabiem, in qua constitutus æger a pluribus satis robustis personis vix compesci ac detineri poterat, pro venesectione maxime necessaria administranda, qua, ut decet, celebrata, tranquillior paulo redditus, vomitus iterum bilis æruginosæ simul atque sinceræ patitur, quos paulo post excipit mors ipsa.

Veram Hydrophobiam hunc appellare affectum non dubitat Autor, utpote in quo signum ejusdem pathognomicum, aversio nimirum liquidorum omnimoda atque ad strangulationem usque periculosa, vel maxime se manifestaverit. Neque enim semper necessarium esse existimat, ut a morsu canis vel cati furiosi malum hoc excitetur, siquidem & ex morsu galli galinæ, in pugna cum alio impediti, lethalem hydrophobiam exortam fuisse memorat, ex observatione nuperrima amici sui D. Nicolini. Quod autem in præfenti casu, a nulla alia causa externa, quam a sola animi exardescencia ac proprio morsu, orta fuerit Hydrophobia, testem se ipsum sistit Autor ocularem atque certissimum; nec rationi adeo repugnare recensitam morbi historiam existimat,posito hoc, quod Hydrophobia furoris vel maniz sit species, ira autem ipsa nihil aliud, quam furor brevis, teste *Seneca*. In resolutione ulteriori hujus observationis, ac præsertim signi ejusdem inseparabilis, satis quidem prolixus est Autor, cujus tamen summa eo recidit, ut putet, a commotione spirituum in tali exardescencia omnes in corpore humano humores exagitari enormiter, præsertim autem bilem, cujus salsa una cum partibus sanguinis melancholicis in tantum exaltentur gradum, ut venenum ejusmodi rabiosum constituere facile possint, quod communicatum postmodum, mediante morsu, de novo cum ipso sanguine, cerebrum præsertim atque ex eo prodeuntium nervorum propagines, in specie autem illas, quæ sub nomine paris vagi atque intercostalis veniunt, alterare usque adeo valeat, ut corrupta cum spiritibus animalibus phantasia, atque a veneno isto viscido & melancholico (uti hoc vocat Autor,) opaca quasi ac tenebricosa facta, omnibus illis

illis ledatur ideis, quæ ratione pelluciditatis ac splendoris, qualis aquæ est, cum statu spirituum naturali, quem luminosum sibi concipit, aliquam saltem habent similitudinem; sicuti enim illi, qui in tenebricosis detenti aliquandiu fuerunt locis, meridiana lucem apertis tolerare oculis nequeunt: ita & spiritus animales, a veneno hydrophobo confusos, tetros atque opacos redditos, illas tolerare ideas nullo modo posse, persuasus est Autor, quæ ad lucis ac splendoris naturam aliquatenus inclinant. De cætero hinc inde in brevi hæc epistola observationes sistit plures easum propositum optime illustrantes ac notata dignissimas, quas partim ex propria, partim etiam ex aliorum depromit experientia. Sub finem autem deprecatur apud Illustræm Magliabechum retardationem promissi *de Febris* tractatus, quem in gratiam Nobilium ruri degentium prodire curabit prope diem. His enim, ac simul omnibus mechanicæ Philosophiæ veteris æstimatoribus, minime vero illis scriptum vult dictum tractatum Naturalis, uti loquitur, qui particularum ac molecularum doctrinam irrident temere atque rejiciunt, ex fastu, uti putat, atque occocata quadam philautia, quam non parum augere loci, ubi degunt, magnificentiam existimat, utpote ad cujus regiminis & status Politici imitationem, toti propemodum terrarum orbi philosophandi præscribere leges audeant.

RERUM IN SERENISSIMORUM DUCUM SAXONIÆ DUCASSERIÆ JENENSIBUS DECISARUM PARS ALTERA, SIVE CENTURIA VI. VII.

ILL. IX. X. ex regeßu & cura Præsidis eorundem Ordinarij

DN. NICOLAI CHRISTOPHORI L. B. de ETN-

GKER, Consiliarii Status Ducalis Saxo-

Vimariensis Intimi.

Jenæ apud Joh. Bielekium 1701, in 4.

Alph. 3. pag. 9.

DUm de publico bene mereri instituit Perillustris Autor, eam inire rationem ipsi volupe est, ut labor laborem velut tradat, ac euntam vix absolutam novum solertiz, amplius profuturæ, sequatur documentum. Primam igitur Rerum Decisarum partem, a nobis mensis Majo 1700 exhibitam, excipit altera, quinque Centurias novas

sistens. Ut de indole laboris aliquid admoneamus, opus non est, eum de hac in prima parte jam dixerimus, & nomen tanti Autoris nil, nisi quod eximium egregiumque sit, promittat. Ex more recepto, exempla nonnulla adjiciemus. In Decis. 567, Nobilem in fundo suo molendinum exstruere posse, licet aliorum molendinorum reditus inde minuantur, ostenditur, cum jus exstruendi ad Regalia regulariter non pertineat, & libertas naturalis restricta temere præsumenda non sit. Præscripto licet crimine, v. g. adulterii, censuræ tamen ecclesiasticæ adhuc locum esse, Decis. 579 asseritur. Servitutem sola omissione non amitti, si dominus prædii servientis sit in mala fide, Decisio 632 docet. Juraverat Corinna, se a Leviao esse imprægnatam, hinc præter poenam secularem, huic deprecatio publica fuit injuncta: stuprator causabatur, se esse innocentem, velle tamen se, licet cum mendasio, poenitentiam illam publicam subire: cum vero hæc minime simulata, sed cum seria cordis contritione conjuncta esse debeat, ideo ex præscripto Decis. 675, contumax ad deprecationem illam haut admissus, sed ad quadriennium relegatus fuit. Obtinuerat quis licentiam ducendi defunctæ uxoris fratris filiam, ac Pastori copulationem neganti, per decretum injunctum erat, quo hierologiam perageret, vel eo adhuc recusante, sponso permissum, quo ab alio eam impetraret. Ista tamen Pastoris denegatio sufficiens causa mutandi Confessionarii, ex sententia Decis. 766 non est, nisi singulares circumstantiæ concurrant; tum enim ex arbitrio Consistorii eum abdicare licet. Licet carnifices opinione vulgi vel infamibus, vel saltem levis notæ macula laborantibus accenseantur, attamen in Republica eorum constitutio ideo non negligi, sed potius nonnunquam eo nomine controverti solet; tum vero regulariter pro Domino territoriali, quod ei jus constituendi carnificem privative, etiam in districtibus jurisdictionum Capituli & Nobilium competat, pronuntiandum esse, Decis. 850 ostenditur. Putabat nonnemo, se in Cancellaria Comitatus cujusdam, Domui Saxonice subjecti, per sententiam esse gravatum: litem igitur mediante nullitatis querela, ad Cameram Imperialem devolvebat, ratus se hac ratione, privilegio de non appellando, laudatæ Domui concessio, minime derogare, cum ab appellatione nullitatis querela longe differat: verum conatum illum, & inanem, quantum ad provocantis intentionem, & coercendum esse, Decis. 893

cif. 893 deducitur, cum memoratum privilegium etiam querelam nullitatis excludat, imo hæc, privilegio tam amplo non occurrente, solum locum inveniatur, si quis a iudicio immediato lædatur, non etiam, si mediatum gravamen inferat. In Decif. 923 præcedentia Consilium & Doctorum, a eorum, ratione diversarum Facultatum, expenditur, & in specie docetur, quod Doctor Juris junior, si facta antecessorum & observantia loci solam ætatem attendi hæctenus jufferint, Doctori Medicinæ seniori cedere debeat. Molitor furti suspectus, imo aliqua ex parte delictum confessus, sed nondum per sententiam condemnatus, in carcere mortuus erat: non obstante reatu, publica funeris deductio, etiam cum concione funebri, permittitur: pistorum nonnulli humeris suppositis cadaver tumulo inferunt, quos collegium pistorum a societate excludit, cujus sententia Decif. 960 probatur, cum actus ille levis notæ culpæ annumerandus sit. In Decif. 975 quæstio est, an testamentum judiciale ob defectum chartæ signatæ, *stempel papiers*, sit nullum? quod negatur, modo hæres defectum chartæ dictæ ex post facto suppleat. Jus coquendi & dividendi cerevisiam solo non usu non amittitur, si alius per contradictionem legitimam ei haud præscripserit, ex decreto Decif. 979. Pietistarum quoque, quos vocant, hic mentio fit; quænam enim in eorum causis, judiciorum cura & ratio esse debeat, Decifio 993 exponit. Est quidem alias certi juris, quod stuprator stupratam dotare aut ducere debeat, sed quoad stuprum irritamentis inductum, ab hac necessitate Decifio 1000 absolvit.

GODOFREDI WAGNERI AD ALBERTUM A FELDE
*Epistola, de Justini Martyris cum Tryphone Judeo Dia-
 logo vere suppositio.*

Francofurti & Lipsiæ, A. 1701. 8. Plag. 7.

Quænam maxime Reverendi Kochii, de Dialogo Justini Martyris cum Tryphone inter scripta supposititia referendo, sit sententia, quibusque eam argumentis Albertus a Felde impugnarit, alio a nobis loco dictum est. Nunc autem non possumus, quin doctissimum Wagnerum quoque auscultemus. Et is quidem Kochianam opinionem adversus Antagonistam ipsius modo memoratum defendere

dere laborat, & post navos varios epistolæ Feldianæ generatim impactos, sigillatim hoc in Autore ejusdem taxat, quod Kochium, de conciliatione Scalgerum inter & Pearsonium differentem, non satis intellexerit; quod omisso capite secundo saltum faciens ad tertium miretur, Kochium, relictis Eusebii calculis, Valesium in obitu Justinii assignando secutum fuisse, cum tamen Valesio accurati Chronologi & Historici nomen nemo abjudicaverit, ac præterea adversarius ipse, in inveniendò Marcionis ortu, relictis omnibus aliis, Clementem Alexandrinum sequatur. Hinc rationes pro destruenda Valesii sententia allatas examinat, easque enervare nititur. Justinum Martyrem sub Marco Aurelio occubuisse, ex argumentis adversarii constare negat. Multa a Judæis usurpata Græca nomina dum ille attulerit, frustra ipsum esse monet, nec contradicere thesi a Kochio probatæ, in qua primum argumentum negativum a nomine Judæi Tryphonis tanquam Græco, Ethnico & Judæis infensissimo, adeoque ab *ius* non facile usurpando duxerit. Si quid ergo effectum reddere voluisset adversarius, probandum ipsi fuisse, Judæos tantum se Græcis nominibus censuisse; nomina non fuisse ad vitæ genus accommodata; Ethnicis & infensissimis Judæorum hostibus propria facta esse Judæis communia. Marcionem post Cerdonem hæreticum Hyginique Romani Episcopi obitum ortum esse, multis testimoniis probat. Hyginii vero obitum in anno 157 collocat, post quem, aut annum sane 161 vel 163, Marcion primum extiterit hæreticus; unde Dialogus A. C. 138 vel 140 scriptus, mentionem ejus facere nullo pacto poterit. Irenæum, qui Marcionem sub Antonino Pio vixisse referat, temere erroris insimulari ait, cum eodem cum Marcione ævo vixerit. Quod ad salutationem Marcionis a Polycarpo factam attinet, errare dicit adversarium, quando adventum Polycarpi in urbem Romam circa A. C. 142 ponat, quandoquidem ille contigerit sub Aniceto demum, qui A. C. 153 Episcopatum obtinuerit. *Notitias* loci ex Justinio Martyre allati, & Marcionis mentionem injicientis, denuo Noster statuminat. Verba Origenis sapientia, utut a sene cum Justinio loquente proponantur, ab hoc tamen approbari, ac singula insuper eundem, quem Origenes tenuerit, sensum referre inquit. Si Justinum hæc ex Platonicorum libris hausisse quis cum adversario dixerit, huic ipsum Justinum contradicturum esse respondet, quando non Philo-

sopho-

Sophorum placita, sed divinam veritatem scribere se, in Apologia prima profiteatur. Alios Patres eandem cum Origene de finiendis damnatorum poenis sententiam, licet illam ex Origene non hauserint, fovere negat. Rationibus, quibus vestigia Arianismi ex Dialogo Justino tributo tollere annisus fuit, iste strictim inhæret, ac nihil eas ad defendendum hocce opus conferre ostendit. Quæ tandem de contrariis dogmatibus in Apologiis ipsoque Dialogo nequaquam obviis, de styli qualitate, Logica tractatione, testimonio & silentio veterum, deque aliis ejusmodi Kochio opposuerit Feldenus, ea partim leviter ab ipso tractari, partim nullius esse momenti, paucis innuit. Dere ipsa aliorum esto judicium.

*TRACTATUS THEOLOGICUS DE DISCIPLINA
Ecclesiastica, in quatuor Dissertationes digestus a JOH. BARTHOLDO NIEMEIERO, Philos. & SS. Theol. D. utriusq; in Acad.
JULIA Professore Publ. Ordin. Facultatis Philosophica Seniore. Accessit ab materia affinitatem JACOBI SIRMONDI Historia
Pavientia publica, juxta exemplar
Pariense.*

Hannoveræ, apud Nicolaum Försterum, 1702, in 4.
Constat Alph. 1. plag. 10.

Sextam jam volvitur lustrum, ex quo Maxime Reverendus Autor solidioribus suis doctrinis illustrem Academiam JULIAM, quæ Helmstadii floret, celebriorem reddidit, studiis primum Philosophicis intentus, deinceps vero juxta illa aliquot annos sanctam Theologiam publicè simul docere jussus. Quamvis vero studiosæ juventutis viva voce erudiendæ potissimam suam addiderit operam, illa tamen non potuit non aliquando eruditæ quoque scriptioni occasionem præbere. Et quidem, ut pauca de multis dicamus, erudito orbi haudquaquam ingrata fuerunt Dissertationes de *Stoicorum dea-ologia*, de *Existentiâ Dei ex lumine Naturæ cognoscenda*, de *Deismo*, de *Atheismo*, ejusque *eversione*, aliique libelli plures. Neque negleximus Maxime Reverendi Autoris in Actis nostris honorificam facere mentionem, ceu in Actis anni 1692 p. 414, & anni 1699 p. 68 videre est. Quod quamvis tunc obiter tantum a nobis factum fuerit, annuatim ex instituto de eo discendi, per præsentem tractatum

occasionem nanciscimur. Quem in quatuor Dissertationes digestum Lector ipse facile animadvertet, quarum prima *Clavium Ecclesie commissarum potestatis* rationem habet. Altera *Clavem ligantem & excommunicationem* potissimum considerat. Tertia de *Clave solvente*, excommunicatorumque in Ecclesiam, prævia pœnitentia externa, receptione, ex parte etiam de indulgentiis agit. Quarta denique nonnulla *Ecclesia insiruta circa disciplinam sacram & pœnitentiam* considerat. Singularum vero Dissertationum argumenta laudatus Autor in præfatione ad Lectorem ipsemet ita recensuit, ut omni propemodum opera nos levaverit. Hac itaque vice unum tantummodo notasse suffecerit. Si, quæ in duobus prioribus Dissertationibus reperiuntur, conferamus, celeberrimus Autor eam fovet sententiam: peccatorum in his terris ligationem & solutionem, partim in ordine ad forum divinum & spiritualia beneficia, partim in ordine ad forum Ecclesie, quod externum est, nec non in ordine ad externa, quæ in eadem vel dispensantur vel subtrahuntur, beneficia spectari posse. Priori ratione ligatio & solutio non tam jurisdictionis, quam vocant, quam ordinis potestate fiet. Posteriori vero ratione actus illi potestate jurisdictionis (quamvis per analogiam tantum ita appellatæ) exercebuntur. Et porro priori modo ligatio & solutio peccatorum in cœlis facta, ordine naturæ prior erit ligatione & solutione peccatorum ab Ecclesia & Ministro ejus in terra facta; neque illam clavis Ministri errans mutare vel irritam facere potest: posteriori modo ligatio & solutio, in terra ab Ecclesia in ordine ad forum suum externum facta, ligationem & solutionem in cœlis factam ordine naturæ præcedit, ita ut quem Ecclesia justo judicio, adeoque clave non errante, vi potestatis jurisdictionis ligaverit, atque externis suis beneficiis, societate nempe & communione fidelium, precum item, oblationum ac pacis, aliorumque bonorum, fruitione, per abstentionem aut etiam excommunicationem indignum judicaverit, is quoque illis ipsis beneficiis a Deo indignus reputetur; quem vero Ecclesia solvit, inque horum beneficiorum communionem restituit, is quoque divino judicio iisdem dignus habeatur, Deo hoc pacto judicium Ecclesie comprobante. Plura alia in hac tractatu observatione non indigna reperiuntur, quorum indicium præfatio ad Lectorem facere potest. Accessit ob materiam af-

fini-

fnitatem *Jacobi Sirmondi tractatus de publica pœnitentia*. Sub finem vero præfationis laudatus Autor, se jam tum libellum *de Symbolo Apostolico*, nec non dissertationes *de Gentilium statu atque conditione post hanc vitam*, nec minus *Theologiam moralem* publici juris fecisse; pollicetur etiam brevi proditura *Theologiam dogmatum fidei*, singula ejus capita succincte ita proposituram, ut sacræ doctrinæ cum Scripturæ sacræ, tum Patrum Ecclesiæ, nec non librorum symbolicorum verbis, qua datum fuerit brevitate exhibeantur, probationes ex Scriptura & consentientibus primitivæ Ecclesiæ testimoniis hauriendæ indicentur, nec non quam in parte omnis generis adversarii a nostra orthodoxia deflectant, brevissima ratione commonstretur. Sub manu quoque habet librum *de Conjugiis jure divino prohibitis*, cujus priores sex dissertationes publicæ luci jam tum sunt donatæ. Utinam pari ratione ad *Theologiam naturalem* sive *Philosophorum*; ad *Metaphysices in SS. Theologia Usus*; ad *Dialecticam* atque *Analyticam*; ad *Orationes selectiores* aliaque scripta in publicum emittenda, per occupationes, quibus distringitur, animum ac cogitationes propius eidem convertere liceret!

LETTRES ET OPUSCULES DE MR. BROUSSON.

i. e.

CLAUDII BRUSSONI EPISTOLÆ

& opuscula.

Ultrajecti, apud Guil. van de Water, 1701, in 8. Alph. r.

Qui veritati testimonium dederunt, præcipuo quodam jure mereantur, ut illorum innocentia testes non desint, cum primis si doctrinæ munditiem cum gratissima morum innocentia conjunxerint. In his Martyres præsertim, veritatis divinæ præcones eminentiales, censendi sunt, quibus testes tam egregii certaminis deesse nunquam deberent. Id ipsum editori præsentis libelli potissimum curæ fuit, qui recentissimi, ex sua aliorumque Reformatorum sententia, in Gallia martyr, Claudii Brussoni, memoriam conservatam voluit. Hujus ille primum vitam, sed succincte recenset; postea epistolas & libellos, quos ultimis vitæ annis confecit, studiose collectos cum le-

U 2

tori

toribus communicat. Natus est Brussonus Nemausi honestis parentibus, honeste ibidem educatus, literis excultus & legum Doctoris titulo ornatus. Castri & Tholosæ, in summis judicium confessibus, laudes advocati egregii, &, quod caput rei est, justitiæ sacerdotis obtinuit. Quibus in locis Ecclesiarum ob reformatâ sacra oppressarum patrocinio præsertim vacavit, ut in universis meridionalis Galliæ provinciis Ecclesiarum patronus haberetur. Harum ille causas majori etiam cum cura, quam ipsi Ministri & Delegati, agebat, in Tholosano maxime Parlamento, ubi aliquando, velut alter Apostolus, frendentibus adversariis, fidei capita mascule defendit; quæ de re hujus opusculi p. 126 seqq. legi possunt. Hinc odium eorum, quibus nihil magis, quam sacrorum repurgatorum interitus curæ erat, certatim petitis est, maxime cum ejus potissimum consiliis omnes, qui in Pictavis, Aquitania, Delphinatu & Languedocia habitabant, Hugonotti, pacto inter se inito, constitissent, destructis inimicorum suorum furore templis, sacra in ipsis ruderibus ubivis continuanda esse. Cui consilio etsi non constanti multa passim tribuit Brussonus, existimatq; , si in eodem exsequendo Ecclesiastæ se animosiores æque & constantiores gessissent, nec hostes tam audaces, nec vexationem tam gravem expectandam fuisse. Præmium Brussoni relegatio fuit, quam æquo animo & suscepit & tulit apud Helvetios, agendis causis ibidem vacans. Sed nulla homini quies, qui ut ipse profitetur, inevitabilibus stimulis ad fratrum suorum salutem procurandam agebatur. Hinc apud Belgarum Senatum, Electorem Brandenburgensem, aliosque diligentissime eorum causam egit, multisque hortationibus Ecclesiastas e Gallia profugos excitavit, ut ad greges relictos se conferrent, suosque inimicorum libidini expositos curarent. Nova hinc Brussono odia, novæ contentiones ortæ, cum passim alieni negotii, & tentati in alios imperii accusaretur. Ille vero nihil pertimescere, nihil recusare, quod promovendi divini honoris causa suscipiendum erat. Aliis enim detrectantibus, ipse A. 1689 primum in Galliam rediit, eamque clam permeans, eos, qui sacris Reformatorum adhuc hærebant, passim solatus est, plurimos etiam, qui ab his desciverant, suis admonitionibus reduxit, multasque in speculaculis & sctis conciones ad populum habuit. Rediit A. 1693 ad Helvetios & Belgas, & cum defectus dignitatis ecclesiasticæ ipsi ob-

jicere-

ficeretur, publicis solennitatibus inter Ministros verbi se recipiendum curavit. Repetiit Galliam iterum, & tertium, A. 1695 & 1698, inter perpetuas hostium indagaciones, qui magno pretio vitæ ejus jam venum exposuerant, docens, sacramenta dispensans, & ipsos quoque Pontificios ad meliorem mentem perducens. Tandem in casses adversariorum incidit, maxime Bavillii, quem diu & ipse & omnes reformatis sacris addicti infensissimum fenserant. Qui parvum moratus, mandato Regio accepto, Brussorum A. 1698 die 4 Novembris in Monte-Pessulano interficiendum curavit. Literæ vero ejus & opuscula, ob dignitatem Autoris, studiose in Belgio collecta sunt, nec indigna, quæ præsertim ob zelum & parrhesiam incomparabilem perlegantur. Continentur præfenti volumine, præter exigua quædam epistolia de statu Hugonotorum superstitem & occultorum in Gallia, deque successu ministerii Brussioniani apud illos, *Epistola ad Pastores profugos*, causam permissæ a Deo tam deplorandæ cladis magnam partem in eos conferens, & ad emendationem adhortans : *Epistola ad singulas adhuc in Gallia superstites Ecclesias*, quæ sub vexatione succubuerint, ad pœnitentiam eas excitans : *Epistola ad omnes pios* de corruptione & impœnitentia incurabili, in Gallia tunc observanda : *Consolatio* & instructio eorum, qui sub oppressione nungemunt : *Apologia* contra Bavillum, a quo rebellionis publicæ insimulatus erat : *Defensio sui* contra eos, qui epistolam ad Pastores profugos male interpretabantur : *Instructio Christiana*, errores Romanorum solide refellens : *Epistola ad omnes Apostatas* in apostasia perseverantes, insigni zelo scripta : *Instructio* eorum, qui Pastore destituantur, docens, quo pacto cultus Dei privatim instituendus sit : *Animadversiones Christianæ* de officio oranium proborum Ecclesiam restaurandi, & muros Hierosolymorum reparandi : *Responsio* ad defensores sublatis edicti Nanneteasis : *Intercessio* ad Principes Protestantés pro Ecclesiis Gallicanis. Præter hæc schediasmata, & *Animadversiones in versionem novi Testamenti a Dionysio Ameloto concinnatam*, quam in Actis A. 1698, mense Martio, p. 147 recensimus, editi sunt a Brussono sequentes libelli : *L'Etat des Reformés en France* : *La Manne mystique du desert*, sive Conciones in locis desertis Galliz habitæ : *Relation des Merveilles, que Dieu fait en France* : *La Confession de Foi raisonnée de ceux, qui prêchent dans les*

serts : Traité de la Genuflexion dans la priere : Lettres Pastorales sur le Cantique des Cantiques : Lettre Pastorale contenant des considerations sur une lettre de l' Evêque de Rhodes aux nouveaux converties. Horum libellorum ipse copiam ad Gallos suos missitare solebat, quoties absens solatio illis esse non poterat. Nos, ne Historiæ Literariæ hic deessemus, eos summatim recensendos putavimus. In eo autem, quod nunc præ manibus est, volumine, duo præsertim loca lectu digna sunt; alter p. 104, ubi Bruffonus refert, quam miraculose ad tantos conatus & tam periculosos sit excitatus; alter p. 193, ubi in periculis, quæ exantlaverat, enarrandis versatur.

THESAURUS PHILOGICUS, SEU SYLLOGE

Dissertationum elegantiorum ad selectiora & illustriora Veteris & Novi Testamenti loca. Volumina duo.

lumina duo.

Amstelædami, apud Waësbergios, Borstium, &c. & Ultrajecti apud Guil. van de Water & Guil. Broedelet, 1701. 1702. in fol.

Alphab. 24.

Multum conferre ad meliorem sacrarum Literarum intelligentiam Dissertationes exegeticas & philologicas in illustriora utriusque Testamenti loca, a claris studiosæ juventutis in Academiis quibusq; celeberrimis Doctores elucubratas, nemo forsitan iverit inficias. Et eam sane ob rationem plus vice simplici hætenus laudavimus illorum institutum, qui in scriptis ejusmodi minoribus ab interitu revocandis laborarunt. Hos inter vero locum non postremum sibi vindicant eruditi quidam Belgæ, qui sub clarissimi Viri, Godofredi Menthenii auspiciis, voluminibus his duobus, mole quidem, sed grandibus, constipandis operam impenderunt. Scilicet tam parum ipsis sufficere videbatur Crenii a nobis toties allegati industria, quam in tot fascis fasciculosq; scriptis istiusmodi refertos ab annis aliquot impendit, ut, quod ille per minutas sectiones & spatia temporis paulo ampliora exequi instituit, ipsi potius duobus magnis voluminibus, & iis intra biennii decursum ad umbilicum perductis comprehendere, expectationemque adeo multorum anticipare studuerint. Quanquam nonnisi ad istius generis Dissertationes respexerint, quæ ad illustranda Scripturæ sacræ loca difficiliora quid conferre queunt, omis-

omissis. insuper plerumque iis, quæ integris aliorum operibus aut systematibus insertæ jam fuerunt. Præterea & sola Theologorum, Philologorumque Protestantium in Germania diversis temporibus separatim conscripta meletemata colligere ipsis placuit, quæ juxta ordinem librorum Veteris & Novi Testamenti disposita heic conspiciuntur. Materias singularum Dissertationum ut curiosè nominemus, nulla nos necessitate teneri arbitramur. Sufficiat ex Autoribus, quorum in hac Sylloge comparent nomina, præcipuos commemorasse: Samuelem puta Andreae, Samuelem Bohlium, Abrahamum Calovium, Joh. Benedictum Carpzovium filium, Joh. Conradum Dannhauerum, Joh. Georgium Dorscheum, Joh. Andream Danzium, Joh. Frischmuthum, Joh. Ernestum Gerhardum, Brandanum Henricum Gebhardum, Joh. Hülsemannum, Joh. Wilhelmum Hilligerum, Mich. Liebentanzium, Joh. Fridericum Mayerum, Johannem Olearium, Joh. Phil. Pfeifferum, Joh. Andream Quenstedium, Sebastianum Schmidium, Joh. Saubertum, Ægidium Strauchium, Balthasarem Stolbergium, Paulum Slevogtum, Andream Sennertum, Augustum Varenium, Franc. Wörgerum; ut alios prætereamus. Sicut autem volumen primum loca Veteris, ita secundum Novi Testamenti dicta illustrata complectitur. Posteriori tamen huic Dissertationes quædam ad Vetus Testamentum spectantes annexæ sunt, utpote Liebentanzii de terra Moriah, & monte visionis Dei, Georgii Davidis Ziegræ de oleo unctionis sacro, Frischmuthii de hirco emissario, Hæneri de ritu benedictionis sacerdotalis, Braunhardti de Hierophantis Judæorum, Dornavii Methusalah vivax, aliarque. In præfatione volumini primo præmissa, nonnihil ex Historia literaria de studii Hebrææ Græcæque linguæ & Judaicarum antiquitatum dixerat, ipsasque has Dissertationes uberius laudaverat communi collectorum nomine Menthenius. Ejus vero discursum cum novarum Ephemeridum Gallicarum, quæ sub titulo, *Memoires pour l' Histoire de Sciences & de Beaux Arts*, in Gallia Trevoltii, Cenomanensis Ducis auspiciis, a quibusdam Societatis Jesu Patribus vulgantur, posteaque Amstelodami reciduntur, Autores virgula censoria passim notarint, in præfatione posterioris voluminis asserta sua adversus istos strenue idem vindicat.

CHRJ.

CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI
de Theriaca celesti reformata.

Francofurti ad Moenam, apud Frid. Knochium, A. 1701. in 8.
Alph.

EQuidem *Theriaca Celestis* compositionem atque virtutes ii jam Etum varie tradiderunt, qui tum post *Josephum Quercetanum*, Theriacæ reformandæ se sub *Cœlestis* titulo dispensandæ strenuam impenderunt operam, *Fridericus Greiffius* Tubingæ, *Isaacus Herxanus* Hanoviz, *Jacobus von Dobren* Castellis, pharmaceuticam artem quondam exerceentes, atque *Johannes Dietericus Hoffstad*, Pharmacopœus itidem & Chymicus olim Hanovienfis, nunc Medicinæ Doctor & Practicus Heidelbergensis; tum specialius vel Greiffianam, vel Hoffstadianam Theriacam commendarunt, *Johannes Jacobus Waldschmidius*, & *Johannes Dolau*, famigeratissimi Medici. Nemo tamen hætenus cum in publicum prodierit, qui laudatam ejusmodi Theriacam ad mentem Curiosorum S. R. I. Medicorum delineasset, delineatæque vires per omne morborum genus exemplis comprobasset, celeberrimus noster *Autor*, novitate & præstantia rei allectus, tanto promptius de ea hic agere suscepit, quanto uberius experimentis propriis, viginti jam & duorum annorum intervallo, tam Theriaca Dohreniana, quam Hoffstadiana, in Westphalia, Ducatu Brunsvicensi, Thuringia sua, alibi que tuto a se factis, cuncta simul valeret illustrare. Totum vero librum in duas sectiones, Physico-Pharmaceuticam alteram, alteram Therapeuticam, ita voluit diremtum, ut in priori Theriacæ Cœlestis nomen, definitio, ingredientia, præparatio & mixtio, dosis, noxa denique & abusus explanarentur: in posteriori autem specialis ejusdem usus non modo in singularum corporis regionum affectibus, sed & in febribus atque aliquot morbis externis, prolixè demonstraretur. E magno nihilominus observationum numero, nunc ab *Autoris* propria, nunc ab aliorum experientia mutuato, non nisi pauciores, easque tales in præsentî proferre liceat, quæ efficaciz partim Theriacæ cœlestis, partim aliorum quoque remediorum cum nostra corroborandæ videantur sufficere. Sic *Virguncula* a diuturna molestissimaque vertigine, qualem in aliquo Conciatore,

notote, fabro item ferrario aliisque, theriaca coelestis cum appropriatis rite maritata feliciter emendavit, salivationis demum operis fitur liberata. Quamvis delirium sine febre uxorem Caspari Schübleri, rustici Streckdenis, Martham, tanquam certissimum gravidationis signum invadens, sola theriaca coelestis in aqua ceraforum nigrorum dissoluta bis abegisset, alvumque adstrictiorem una evacuaslet, tertia tamen vice eadem agra, ex superveniente ac negligentius habita pleuritide maligna, fato cessit. Pleuritidem alias desperatam Vitus Meyerus, veteranus & expertus Chirurgus Westphalus, potissimum carne cucurbitæ tusæ capiti abrafo imposita, bis perhibetur exoptato curasse. Antonio Eichlero, viro quadragenario, temperamenti pituitosi, postquam ex diuturniori mora in frigido fluvio, qui Visurgis erat, paralyin dextri pedis contraxisset, præparatis & evacuatis humoribus, theriaca coelestis, omnibus fere reliquis internis remediis admista, operam tulit non contemnendam. Mulierem quinquaginta & septem annos agentem a tianitu per multos annos molesto, auditusque insigni difficultate, sola diarrhoea, ultra decendium durans, perfecte restituit. In muliere fere sexagenaria peripneumoniam usus theriacæ coelestis, & applicatio cucurbitarum in dorso, promte discusserunt. Sartor tympaniticus nonnunquam in tussi gravissima a pulvere, quem radicis Ireos Floreatinæ drachmæ duæ, helenii scrupuli quatuor, florum sulphuris, seminis anisi drachma dimidia, & theriacæ coelestis grana quinque ingrediuntur, magnum precepit levamentum. Non nemo, qui in phthisi, multis in juventute frustra usurpatis, nihil efficacius fere deprehendit, quam fumum e cespitibus ardentibus, a Willisio pariter laudatum, theriacam postea coelestem tam in phthisi, quam in memoriæ debilitate, expertus fuit egregiam. Rutticus Werthenensis, omnibus frustra adhibitis, ipsaque etiam theriaca coelesti incassum propinata, solo corde suillo, in butyro frixo & comesto, a molestissima & inveterata palpitatione cordis mirabiliter convaluit. Casparo Deuglero, Chirurgiæ candidato, tonum ventriculi a crebriori crapula nimiaque spiritus vini ingurgitatione deperditum, theriacæ coelestis aliquot grana cum aqua cinamomi reddiderunt, appetitumque revocarunt. Venatori cuidam ad Visurgim in colica feliciter curanda, præmissis scly-

p. 5. 85.

p. 5. 87.

p. 100.

p. 133.

p. 157.

p. 154.

p. 161.

p. 175. 1

p. 191.

p. 213.

- P. 143. *stere aut cathartico sive suppositoio, pulvis priapi taurini in decocto chamomillæ, additis aliquot guttulis olei stillatitii chærefolii, traditur fuisse arcanus. Variæ plebejæ excretionem solennem inhibuere usu vini rubri, in quo siccæ & duriusculi casei portio modice ebullit; nonnullis tria quatuorve grana theriacæ coelestis placuit cum successu admiscere. Rustica tamen mulier in monte Jacobæo, eunctis, octo etiam granis dictæ theriacæ, incassum adhibitis, solo stercore caprillo exsiccato, cum tantillo aluminis in decocto herbæ anserinæ, illico desperatum stetit fluxum.*
- P. 345. *In rustico Ovenhusano acutos in dextro pede, potissimum in pollice, dolores, interne potiuncula ex aqua althææ & florib. sambuc. additis granis quatuor theriacæ coelestis & grano uno laudani opiati, æterne autem terra recens ex tumulo pridie facto eruta & cribrata, cocta in virginis illibatæ urina, locoque dolenti per tres quatuorve dies mane seroque calide applicata, ex voto sustulit.*

*JUS REGNI POLONIÆ, EX STATUTIS ET CON-
suetudinibus ejusdem Regni & Magni Ducatus Lievania collectum,
& additionibus ex Jure Civili Romano, Canonico & Saxonico, nec
non ex Constitutionibus Provincialibus Gnesnensibus auctum, Histo-
riisque illustratum, in quatuor libros & duos tomos distinctum, a
NICOLAO ZALASZOWSKI J. U. D. & quondam in Uni-
versitate Cracaviensi actuali Professore, Archidiacono
Posnaniensi, in lucem publicam editum. Tomus
primus.*

Posnanix, apud Joannem Tobiam Keller, 1701. fol.

Constat 10. alph. 12. plag.

EX quo Saxonia, sub Augustissimo Capite & Rege suo, arctiori & velut sororio nexu Poloniæ juncta est, inelyta Polonorum Gens societatem nostram literariam majori etiam cura ambire videtur. Ut ita auguremur, nobile hoc, de juribus Regni Poloniæ & Magni Ducatus Lithuanix, opus facile efficit; maxime cum tomum ejus secundum, jura privatorum, secundum Juris Justiniani methodum, ex legibus civilibus, Saxoniceis & Polonicis explicaturum, sub prælo jam sudare, eoque absoluto, maxime Reverendum Autorem, si per ætatem proveciorem licuerit, tra-
ctatum

Statum de officio & potestate Capituli sede vacante, ut & vitas Episcoporum & Archiepiscoporum omnium Poloniae, denique Processum Judicii spiritualis in Polonia, publici juris quoque esse facturum acceperimus. Nos eo libentius primum hunc laborem Actis nostris inseruimus, quo rarius antea hujus generis scripta ex istis oris ad nos pervenerunt, & quo magis doctissimi, ac de Academia Posnaniensi optime meriti Autoris diligentia exigere videbatur, ut nostra etiam opera Orbi literato amplius innotesceret. Primus hicce tomus librum primum, in 43 titulos distributum, exhibet, quos manu non parca adornatos, sed amplissimis materiis largiter instructos esse, operis amplitudo facile persuadeat. Ab initio, per modum velut prolegomenorum, Juris etymologiam variasque divisiones, tam ex principiis moralibus politicisque, quam jure Romano tradit maxime Reverendus Autor; tum originem juris Polonici refert. Initio scilicet gentem Polonicam sine lege scripta vixisse, omniaque nutu & arbitrio Principum & Regum fuisse gubernata, donec Casimirus Magnus, ejus nominis Rex secundus, Rempublicam legibus praecipue instruxerit auxeritque, Iude jus Polonorum in scriptum, quod statutis & constitutionibus absolvitur, & non-scriptum, convenienti tractatione a Nostro explicatum, discernitur. Exposita legum indole, ad argumentum earum conversus doctissimus Autor, leges Poloniae publicas hoc tomo considerandas sibi sumit, ac quid de religione, de disidentibus, Arianis, religione Graeca, de unione Ruthenorum ritus Graeci cum Ecclesia Romana promovenda, de Judaeis, Paganis seu Mahummedanis, hodiernum quoque Reipublicae Polonicae parentibus, iis cautum sit, edisserit. Tum amplissima de Interregno subit tractatio. Contingit autem interregnum morte, depositione (ejus exemplum in Uhdislao Loctico Rege vidit Polonia,) libera resignatione, ac desertione, Henrici Valesii exemplo illustrata. Vacante solio, jus majestatis pones Ordines Regni est, ac Archiepiscopus Gnesnensis vicem Regis gerit, qui adeo ex consilio & consensu Senatorum Regis mortem denunciat, & diem tam Comitio Palatinatum & districtuum, quam Convocationi generali Varsoviensi assignat. Cum autem in hac foedus de securitate Reipublicae iniri soleat, ideo Confederationis nomine passim in

constitutionibus Polonicis venire solet, quam in rem plura confederationum exempla de anno 1587, 1632, 1648, 1668, 1674, 1698 prolixè, adjectis etiã Palatinatus Sandomiriensis & Craçoviensis de anno 1587 confederationibus, referuntur. Cum vero mortuo Rege omnia judicia fileant, & tamen hominum turbulentorum protervitas interim justitiæ administrationem exposculet, hinc Judicia capturalia, quæ vocant, per singulos Palatinatus constituntur, quorum indolem per partes Noster explicat. Inde pergit ad electionem Regis, ac ejus peragendæ modum, locum, tempus ac ritus persequitur; in specie quoque commemorans, quæ rationes quoad throni candidatos, Indigenas sive Piastos, Austriacos, Gallicos, Suecos & Moschos, in utramque partem afferri possint & soleant, tum quæ Partium studia, factiones & æmulationes non raro intercedant. His addit pacta conventa variorum Regum, ac imprimis Serenissimi ac Potentissimi Regis moderni, Friderici Augusti, interprete & sponsore perillustri Flemmingio inita, subjunctis quoque juramentis solennibus hac occasione præstari solitis. Electionem excipit Coronatio Regia, & olim quidem Polonia Reges suos corona redimitos non vidit; negavit etiã Summus Pontifex, cum imploraretur, hoc diadema genti Polonicæ, ideo quod minus caste religionem Christianam colere diceretur: sed Otto III Imperator Romanus, Boleslai Chrabri insignem civilitatem pensaturus, ei diadema Regium solenni ritu primus imposuit. Ab hoc ergo tempore coronatio semper in usû fuit, debitisque solennitatibus necessitate exigente peragitur, quas Noster percenset, eaque tractatione absoluta, personam Regis spectandam exhibet. Primaria scilicet ejus qualitas est, ut sit Catholicus, hoc est Romanæ Religionis addictus, deinde etiã pius, justitiæ amans, prudens & circumspèctus esse debet. Quanta vero ejus per leges Poloniæ sit potestas, per partes doctissimus Autor deinde explicat, Regique vitæ & tori Sociam jungit, seu de persona, qualitibus, coronatione, majestate, officialibus ac dotatio Regiæ disserit, eamque disquisitionem variis exemplis illustrat. Tum serie valde naturali Serenissimam Prolem Regiam persequitur. Cum autem liberi Regis ad successionem aliquam aspirare nequeant, hinc quibus conditionibus bona possidere vel muneribus præesse queant, Noster

Noster potissimum edocet. Dimissa Regia familia, ad bona mensæ Regiæ progressus ostendit, quod proventus Regum Poloniæ olim fere in pensitationibus, quas agrestes, oppidani, imo Equites etiam & Clerus præstabant, constiterit, cumque ad officium Principis pertinere existimatum fuerit, ut omne Regnum obiret, fines tueretur & usibus hominum se exponeret, hinc quoque is venerat cum equitatu & comitatu suo aulico, Præfecturæ illius fructibus & proventibus alebatur; id quod Scriptores quidam exteri, rerum Polonicarum imperiti, in eam partem olim acceperunt literisque mandarunt, quasi Rex Polonus egestatis causa Regnum suum perpetuo obire cogeretur, isque a subditis suis precario quasi sustentaretur. Successu vero temporis certa bona mensæ Regiæ fuerunt assignata, quæ Noster recenset, ac quid pro iis conservandis recteque administrandis, variis statutis pactisque cautum sit, copiose explanat. Quemadmodum vero Regibus solenne est, in bene meritos præmia conferre, ita provida Polonorum gens eo etiam fine leges tulit, quæ Regis munificentiam in distribuendis Regni bonis dirigant. Exinde ampla satis Nostro enata est materia disserendi de bonis Regalibus, quæ apud Polonos vulgo panis bene merentium appellantur; in quem locum quicquid de Capitaneatibus notatu dignum occurrit, congestum est, adjecta etiam bonorum Regalium Illustratione seu revisione, ac Quartæ, quam in usum Reipublicæ, de omnibus Regiæ mensæ bonis, ex decreto Sigismundi Augusti, decerpere licet, explicatione prolixiori. Post Statum Regium, alter, quæ Respublica Polonica gaudet, Status scilicet Senatorius, succedit, ea ratione a Nostro expositus, ut adducto Ecclesiasticorum & Secularium Senatorum discrimine, deinceps eorum dignitatem, ordinis introducti scopum, Senatorum juramentum, requisita, ac in specie Nobilitatem terrarumque quarundam possessionem, nec non munera is recenset, ac catalogum Archiepiscoporum, Episcoporum, Palatinorum, Castellanosque majorum & minorum subnectat. Tum sequitur tractatio specialior de Archiepiscopo Gnesnensi, inter cujus prærogativas præcipue numeratur, quod sit Regni Primas & Pontificis Romani Legatus natus, quo sine bulla Leonis X exhibetur: non minus ipsi competit Jus coronandi Regem, bulla Sixti quinti etiam firmatum. Gnesuensem

Archiepiscopus Leopoliensis, nec non Episcopi Cracoviensis (in quem locum de Academia Cracoviensi proluxa satis disquisitio incidit) Hadislaviensis, Vilnensis, Posnaniensis, (cui tractationi Academiae Posnaniensis explicatio non proletaria accessit) Plocensis, Varmiensis, (quæ disquisitio simul de Equitibus Crucigeris aliisque rebus Prusicis plura continet) Luceoriensis, Premysliensis, Samogitiz, Culmenfis, Chelmenfis, Kijoviensis & Camenecensis, Vendenfis & Smolenseensis (quo loco de Livonia simul agitur) excipiunt, pluribus titulis a Nostro illustrati. Cum autem omnes Poloniae Episcopatus a Serenissimis Regibus fundati & dotati sint, hinc elicit doctissimus Autor, quod jus Patronatus ac Episcopatura collationes ad ipsos quoque pertineant; & licet alias Pontifex Romanus juri Patronatus Laico se derogare posse existimet, attamen in Polonia jure illo uti non solet: certe contra Cortesanos, hoc est, illos, qui in Curia Romana beneficia juris Patronatus Regii & Regnicolarum impetrare audent, varia Statuta prodierunt, quibus sub poena confiscationis ausus illi reprimuntur. Evitari tamen poena illa potest, si is, qui jure Cortesanico aliquid obtinuit, in termino liti cedat; in ejus rei illustrationem Concordata Regni Poloniae cum Clemente VII Papa subjiciuntur, ac de Cardinalatu, tam in genere, quam in specie, intuitu Episcoporum Poloniae, quaedam delibantur. Post Senatores Ecclesiasticos subeunt Seculares, & primo quidem loco Castellanus Cracoviensis comparet, inde de Palatinis nec non Castellanis majoribus & minoribus disseritur. Tum de Officialibus ordinis Senatorii, Marechalcis, puta, Cancellariis & Vice-Cancellariis, nec non de Thesaurariis instituitur disquisitio, quam excipiunt Officiales qui sunt extra ordinem Senatorium: hunc igitur locum Duces Exercituum, nec non Notarius Campestris, Magister Artilleriz, Secretarius major ac Referendarii implent. His expositis ad Officiales Palatinatum & terrarum Noster pergit, & illorum numerum & ordinem, quoad Majorem & Minorem Poloniam, primo spectandum exhibet, postea vero de illorum officio, nec non specialius de obligatione Succamerarii, de Capitaneis & Tenentiis, de Vexilliferis, Judice, Subjudice & Notario Terrestri, de Officialium Terrestrium electione agit, quibus addit Officiales Castrenses, nempe magnam Procuratorem

~~terens~~ Arcis Cracoviensis, Burgabios, Vice-Capitaneos, quorum omnium explicationem aliquot absumpsisse titulos, facile intelligitur. Quomodo vero incompositi hominum affectus, in appetendis muneribus, ultra limites nonnunquam procurunt: ita eam in rem, conservandæ æqualitatis & libertatis causa, in Regno Poloniæ nonnulla etiam constituta sunt, quæ Nostro materiam de muneribus incompatilibus differendi præbuerunt; sicuti majores Episcopi, ut Cracoviensis, Vladislaviensis alique, non possunt simul sigilla Regni tenere. Hæc de Ordine Senatorio doctissimo Autori commentari visum est. Tandem subjicit ille tertium Reipublicæ Poloniæ Statum, Ordinem scilicet Equestrem. Uti vero unaquæque civitas bene constituta Nobilibus gaudet: ita Nobilitas Poloniæ cæteros omnes juribus eximis & prærogativis superare videtur, in quibus fusius recensendis diligentia Nostri strenue occupatur. Inprimis eo etiam pertinet, quod nemini extero Indignatus concedatur, nisi prius in Comitio Palatinatum apud Nobilitatem id procuret, & per Nuntios Terrestris in Comitio generalibus commendetur, & ad illorum instantiam id obtineat. Cum igitur Majestas Polonica ut plurimum ex consilio Procerum sese exferat, hinc qua ratione hi in Comitio cogantur, deinceps Noster edisserit: quo loco quidem de Comitio & Comitio antecomitialibus, de loco, tempore & intimatione Comitiorum, notatu digna enarrat, ac solennitates Conventuum particularium, electionem Nuntiorum ad Comitio, eorumque numerum diligenter persequitur, addita de loco & tempore Conventuum particularium, quoad Poloniam Majorem, Minorem, & Prusiam, convenienti relatione, postquam ipse Comitiorum generalium actus, cum suis solennitatibus, describitur. Inprimis in Polonia memorabilis est Expeditio Nobilitatis bellicæ generalis: hinc Nostro etiam digna fuit visa, ut operi huic infereretur. De ejus igitur scopo & indictione, de Nobilitate lustranda & ducenda, de officio Vexilliferorum, de stationibus non faciendis, & damnis, injuriis aliisque violentiis non inferendis, illarumque judicio differit, ac qui ad hanc expeditionem venire teneantur, aut ab illa necessitate immunes sint, ostendit, commemorato peculiari lustro, Nobilitatis exercendæ causa, cæcis temporibus instituendo. Cum etiam de Abbatibus & Abbatibus tuam

Pra-

Præposituris Regularium, nec non de dignitatibus & Canonicatibus Ecclesiarum Cathedralium Regni Poloniæ, varia constitutionibus Polonicis cauta sint, ideo ut illa, cum Bulla Leonis X, nec non Brevis Apostolico Pauli III, illam declarante, in titulos ultimos digesta, opus clauderent, Noster voluit, Pacis Velaviensis, anno 1657 inter Regem Poloniæ Johannem Casimirum, & Electorem Brandenburgicum Fridericum Wilhelmum, quoad absolutum Ducalis Prusis dominium, initæ Instrumento, ut & Pactis Olivensibus an. 1660 celebratis, appendicis loco subjectis, quæ res documenta publica a mantibus non potest non esse gratissima.

THE EARL OF ARLINGTON'S LETTERS.

i. e.

COMITIS ARLINGTONII EPISTOLÆ, CURANTE THOMÆ BEBINGTONO. Volumina duo,

Londini apud Thomam Bennetum, A. 1701. 8.

Constant Alph. 2. pl. 15.

SI quid iis acceptum referendum est, qui Templii epistolas publici Juris fecerunt, non parum profecto debemus Arlingtonianarum epistolarum editori clarissimo Thomæ Bebingtono, (nam præfert hoc nomen volumen primum) quandoquidem illæ vix sine his intelligi satis queunt. Neque minus ex his patet, multa Templium ex Arlingtonii auctoritate & consilio fecisse, quæ alias ab ipso profecta crederes. Multa vero disci ex his literis possunt, cum prior tomus res ab anno 1665 ad annum usque 1670, alter ab A. 1664 ad A. 1674 gestas complectatur, tanto placituras magis, quanto majoribus hæcenus tenebris fuere involutæ. Nec genuinas esse has epistolas quisquam dubitabit, cui ipsa apud Editorem autographa, secreto maximam partem caractere scripta, intueri licebit. Attamen neque solas hic epistolas deprehendimus, sed & ea, quæ inter magnos Principes tractata, & quæ legatis passim sunt in mandatis data, subinde inseruntur. Inde prima statim prioris tomi pagina & sequentibus, tractatus inter Carolum II Regem Angliæ, & Christophorum Bernhardum Episcopum Monasteriensem, Londini A. 1665 die 13 Junii facti; tum p. 9 Instructiones, quas vocant, Templo ad Episcopum Monasteriensem legato datæ exhibentur. Pag. 21 ea, quæ Comiti de Carlingford mandata sunt, cum lega-

legationem in aula Caesaris extra ordinem obiret A. 1665 : quæque a legato Episcopi Regi Carolo II proposita p. 44, & quæ rursus ab eodem responsa fuere p. 47 : pari modo quæ inter legatum Gallicum Comitem d' Estrade & Belgas A. 1667 fuere agitata, p. 149 : quæ Templio A. 1668 Haga Bruxellas ad pacem Gallos inter & Hispanos conciliandam ituro p. 201, & legato Belgico eodem anno ad Regem Galliarum proficiscenti demandata fuere, p. 205 recensentur. Quia & p. 215 modus describitur, quo Rex Sueciæ adscisci debeat in confederationem inter Regem Angliæ & Ordines Fœderati Belgii initam, tandemque afferuntur p. 313 tractatus, quos vocant, provisionales, inter Regem Angliæ & Status Fœderati Belgii ab una parte, & Regem Galliarum ab altera facti, ad concludendam demum inter Gallos & Hispanos pacem ; ut multa id generis alia, quæ passim inseruntur, taceamus. Præterea putandum non est, solas hic Arlingtonii ad Templium literas, ut prioris voluminis titulus loquitur, contineri. Nam & Arlingtonii ad Sandwichium p. 141 & 148, & Southwellum p. 169, & aliorum ad alios quandoque epistolæ admiscuntur, ut Episcopi Monasteriensis ad Templium p. 35, Comitis S. Albani Anglorum ad aulam Gallicam legati ad Arlingtonum p. 117 & p. 144, Caroli II Angliæ Regis ad Reginam matrem p. 139, Roberti Southwelli legati Anglici Ulyssipone commorantis ad Sandwichium Regis Angliæ ad aulam Hispanicam legatum p. 159, (ubi fœderis A. 1667 inter Gallos & Lusitanos constituti leges describuntur) Johannis Trevorii Anglici apud Gallos legati ad Arlingtonium p. 248, 251, 329, 339, 341, 343, Ministri Gallici de Lyonne ad Johannem Trevonium & Van Beuningen (ubi quæ circa pacem inter Hispanos Gallosque incundam agitata sint, prolixè recensentur) inde a pag. 355 usque ad pag. 377, eorundemque responsio p. 278 seqq. Tandem sub finem voluminis p. 438 seq. anonymi cujusdam epistolæ quinque inseruntur, in quibus de morte Annæ, quæ Philippi Ducis Aurelianensis uxor & Caroli I Angliæ Regis filia fuit, multa referuntur non ubivis obvia ; quæ, quantum licet, in compendium redigemus, quandoquidem epistolæ auctor Bebingtono nostro perhibetur vir magna auctoritate & fide, qui eo tempore Parisiis vixerit, ut facile ab ipso legato Anglico exaratas, & cum tertia ipsi Regi inscripta sit, ceteras conjicias ad Arlingtonium missas. Non omnino optime se habere per duos trèsve dies cœpersit, & coque a Medicis commen-

datus ei potus e cichoreo fuerat, quo hausto, anno post millesimum
 quingentesimum septuagesimo, die 29 Junii circa horam quintam, se
 morti vicinam subito prædixit, & in proxime adstantis foeminae ulnas
 incidens ad lectum se deferri, & accersi Confessionarium iussit.
 Eodem die prolixum ea sermonem habuerat cum nostro Epistolo-
 grapho, de marito imprimis suo Duce Aurelianensi, quocum ira-
 rum nova biduo ante suppeditata ei fuerat materia, ex eo, quod so-
 lam tum Versaliis cum Rege colloquentem reperisset, atque ius
 quidem de rebus, quas cum Duce non communicari intererat: quin
 & decretum esse retulerat a Gallia & Magnæ Britannia Regibus bel-
 lum, inferendum Belgis simul atque de modo inter ipsos conve-
 nire posset. At eos sermones mox ipsius Ducis adventus interrupit,
 uti in ea ipsa epistola, quam ad Regem Carolum II scripsit, ingenue
 recenset Epistolographus. Postquam deinde cœpisset ægrotare, eun-
 dem epistolarum harum auctorem ad se rursus vocat Anna, & cernis,
 inquit, quæ sit rerum mearum conditio, nimirum moriendum jam mi-
 hi est, sed non meam, verum Fratris mei fortem doleo, qui me lu-
 gebit impensius, quemque unum omnium ardentissime amavi. Sic
 quoties a vehementissimis cruciatibus, quos magna constantia to-
 leravit, paulum respirare datum est, ad eundem iterum inclinata
 nunc, ut Fratri (cui & anulum digito detractum transmisit) ulti-
 mum vale suo nomine diceret, obsecrabatur, nunc antea dictorum
 memoriam refrebat, & nuntiari volebat suo Fratri, nihil aliud si-
 bi in conciliando Gallico foedere, præter Anglicanæ gentis commo-
 da & gloriam Regis, fuisse propositum. Hoc modo cum collocuti
 fuissent lingua Anglica, quam plerique adstantes ignorabant, in-
 terrogavit eam Noster, num sibi propinatum venenum crederet; quod
 cum intellexisset forte Confessionarius, non accusandus tibi quis-
 quam est, dixit, sed oportet offerre vitam Deo in sacrificium: quare
 etiam sapius interrogata, ne verbum quidem respondit, sed tantum
 leviter inflexit humeros. Postremo ministros suos Fratris curæ sum-
 mopere commendabat, & ut memor esset eorum, quæ pro Arling-
 tonio facturum se promississet, rogabat: ad eius commendationem
 hoc imprimis pertinet, quod affirmavit, eum & amare Regem, &
 fidem ipsi operam præstare. Sic aucto dolore, hora matutina
 tertia die 30 Junii expiravit, maximum, uti visum est, Regi Re-
 ginae-

ginæque, qui ad ultimum prope vitæ halitum præsentés fuerant, dolorem relinquens. Atque ea mors quo magis inopinato accidit, eo majores postea rumores peperit; quandoquidem non defuere, qui veneno sublatam crederent. Quæ res permolesta Regi Galliæ fuit, adeo ut redeunte in aulam harum epistolarum auctore, legato, ut facilis est conjectura, Anglico, ingenti timore liberatus esse videretur; ex quo apparet, quantum momenti in amicitia Caroli positum illi eo tempore fuerit. Sed hæctenus de prioribus Arlingtonianarum epistolarum volumine, quod in Gallicum etiam sermonem traductum vidimus. Alterum, quod seorsim res Anglos inter & Hispanos atque Lusitanos per integrum decennium, ab anno nimirum 1664 ad annum 1674, gestas exhibet, iis potissimum literis refertum est, quas Arlingtonius ad Richardum Fanshaw, Comites item Sandovici & Sunderlandiæ, Wilhelmum Godolphinum & Robertum Southwel misit, quorum illi in Hispaniam illo tempore fuere legati, hic in Lusitaniam. Quemadmodum vero his epistolis aliæ quoque, ut Arlingtonii ad Hollisium Anglorum ad Gallos legatum p. 60, Richardi Fanshaw ad Arlingtonium p. 107, 161 & 164, ejusdemque ad Regem Angliæ Carolum II p. 109, & Cliffordii ad Godolphinum p. 376: ita passim mandata Principum, tractatus, aliæque ad statum publicum spectantia interseruntur, quæ brevissimis enumerare sufficiat. Sunt vero Mandatum Richardo Fanshaw in Hispaniam eunti datum, p. 1: Tractatus inter Anglos & Hispanos de commerciorum maxime securitate A. 1665 factus, a p. 114 ad p. 160: *Tractatus* item alius *Particularis inter Magnæ Britannia & Hispania Coronas super Induciis cum Corona Portugallia ineundis*, (ut Latine habet inscriptio,) cui subscriptus est decimus tertius Maji dies anni millesimi sexcentissimi sexagesimi septimi, a p. 236 ad p. 256: Tractatus notatu dignissimus, quo Regi Hispaniæ A. 1673 ita convenit cum Statibus Fœderati Belgii, ut nisi Galliarum & Angliæ Reges adduci possent, ad pacem cum his ineundam, bellum utrique se denunciantiarum promitteret, p. 430: unde quæ fuerint eodem anno a Legato Hispanico Marchione *del Fresno* Londini proposita p. 450, quæque a Rege responsa p. 454, tum quomodo compositæ inter Anglos Belgasque lites, ex literis Ordinum Fœderati Belgii ad Regem Angliæ die 8. Dec. A. 1673 nullis, p. 459 patet.

ARBATIS PICINELLI LUMINA REFLEXA, SIVE
*omnium Auctorum Classicorum Consensus cum singulis capitibus ac pe-
 ne versiculis S. Bibliorum V. ac N. T. Ex Italico Latine reddi-
 dit D. AUGUSTINUS ERATH.*

Francofurti ad Mœnum, typis J. N. Andreae, 1702, fol. Alph. 9.

Quantum sedula veterum Classicorum ac Ethnicorum Auctorum lectio ad omnium scientiarum, & eloquentiæ in primis culturam, momenti conferat, cum plurimis aliis dudum clarissimus Picinellus, edito *Mundo Symbolico*, non sine magno eruditorum applausu demonstravit. Hoc autem, quem jam Tibi, B. L. exhibemus, libro, quantum lucis illi obscurioribus sæpe S. etiam Literarum oraculis affundant, laudabili prorsus atque utili earum cultoribus opera ostendit. Omnis nimirum, quæ in intellectu nostro est, lucis fontem ac primam originem Dei esse sapientiam, in præfatione perhibet. Istum autem Solem aurea lumina sua super bonos & malos, super justos & injustos explicare, iisque non Israelitas solum, fidei splendore claros, sed ipsos etiam Gentiles, spississimis τῆς ἀνομίας tenebris obrutos, illustrare, ipsæ sacræ literæ docent. Sicut igitur lux, quam crysalla a radiis Solis illuminata spargunt, merito donum excelsi illius planetæ dicitur: ita sapientia reluens in sacris & profanis, in Prophetis & Poëtis, non nisi radii divinæ sapientiæ censendi sunt. His Adamus, Moses, Salomon, Paulus & reliqui Doctores V. ac N. T. illuminati, veluti totidem Soles, sparsis ubique veritatis luminibus, omnem terram collustrarunt. Quorum doctrina cum, Deo sic disponente, in S. Bibliorum volumen, ut in Ecclesiæ candelabro omnibus prælueret, fuerit collata, Sophistæ, Philosophi & Poetæ, quasi papilliones, sacrarum literarum splendore capti advolarunt. Inde Tertullianus, neminem Poëtarum vel Sophistarum, qui non omnino de Prophetarum lumine lucem sibi accenderit, fuisse, in Apologético asserit. De Pythagora certe, Socrate, Platone, Aristotele, Theocrito, Numa Romanorum rege, ebra satis testimonia e Clemente Alexandrino & aliis Auctor noster affert. Neque tamen minus viris a Deo illuminatis profana eruditio placuit, quam totis viribus illustrare, pariterque inde sacri etiam literis lucem in quibusdam foenerari conati sunt. Quod de
 Abra-

MENSIS APRILIS A. MDCCII. 73

Abrahamo diu inter Assyrios versato, de Israelitis CCCC annorum spatio in Ægypto moratis, de Mose omni Ægyptiorum sapientia erudito, de Daniele ad literas Chaldaeorum in regia Babyloniae intento, de Salomone denique, Paulo & plurimis aliis nemo facile negaverit. Inde *Titanum, Sirenum, Onocentaurorum, Arcturi, Orionum, Hyadum*, aliorumque gentilium vocabulorum in facris mentio: iade *Menandri, Epimenidis & Callimachi adducta* sententia. Cum igitur divina sapientia Solis instar sua lumina ad omnes diffuderit, mutusque vicissitudine profani gentiles illustrari a S. Literarum lumine, atque Israelitae a reflexione luminum, quae ab eruditione seculari proficiscuntur, irradiari voluerint; Autor nosster in eo fuit occupatus, ut *Lumina* ejusmodi *Reflexa*, id est *quatuor millia locorum* S. Codicis cum Classicorum Autorum dictis collatorum mutusque ope explicatorum, hoc opere sisteret. In quo quidem & maxima industria, & boni interpretis laudem nobis consecutus esse videtur, omnibusque, qui utilissimum librum deinceps legent, credimus, videbitur. Quibus ut, quod diximus, clarius eonset, pauca quaedam speciminis instar praeustanda dabimus. Scilicet nonnunquam *Genesiv* Scripturae S. adductis Classicorum Autorum locis illustrat Autor: ut Gen. XIV, 21. ubi Rex Sodomae a victore Abrahamo *animas* sibi dari, id est homines, cives suos ab hoste antea captos reddi vult; pari ratione apud Classicos animam pro homine poni, probat ex illo Virgilii *Aen. II, v. 471*: scilicet ut Turno contingat regis conjux, Nos *anima* viles &c. & e Lucano *I, 5*: aut quae non viles *animas* in fata relinques? Saepius rem ipsam adductis aliis exemplis, dictis, similibus declarat. Sic Genes. I, 1. creationis ordinem, quo post coelum & terram, aquae, luminaria caeli condita, superque aquis Spiritus Dei ferri dicitur, accurate a Virgilio *Aen. VI, 724*. exprimi docet:

Principio: coelum ac terras, camposque liquentes,
Lucentemque globum Lunae, Titaniaque astra
Spiritus intus alit; totamque infusa per artus.
Mens agitat molem, & magno se corpore miscet.

Cui passim e Manilio adducuntur. Genes. III, v. 22, ubi Deus Adamum lapsum reprehendit, loco ex Hesiodo adducto illustrat:

Huic animo infensus, qui nubila colligit, inquit :
 Proles Japeti, multo technisque dolisque
 Inter mortales unus doctissimus omnes,
 Imposuisse mihi gaudes ignemque tulisse ?
 Nempe ingens atroxque malum tibi postque futuris,
 Queis ego pro rpto igne malum dabo, quo simul omnes
 Gaudebunt, propriumque malum subiisse libebit.
 Sic fatus, risitque Parens hominumque Deumque.

Gen. V, 25. ex eo, quod Enoch vivus ad Deum translatus sit, gentiles Alcmenæ, Aristææ & Romuli raptum finxisse perhibet. Ad Genes. XIIX, 2. ubi hospitalitatis suæ Abraham prolem præmium accipit, gentilium fabulam adducit, qui sinxerunt, Hyreum, quod tres Deos, Jovem, Neptunum & Mercurium, habitu ignoto ipsius domum ingressos liberali hospitio excepisset, filium Orionem mercedis loco accepisse, juxta Ovid. Fast. 1. 5. Hygin. lib. 3. &c. Ad Genes. XIX, 26. uxoris Lothi metamorphosin gentiles in Niobe sua representasse ait, juxta Ovid.

Diriguitque malis : nullos movet aura capillos,
 In vultu color est sine sanguine, lumina moestis
 Stant immota genis, nihil est in imagine vivum.
 Ipsa quoque interius cum duro lingua palato
 Congelat, & venæ desistunt posse moveri,
 Nec flecti cervix, nec brachia reddere gestus,
 Nec pes ire potest, intra quoque viscera saxum est.

Isaaci jam immolandi, divina autem providentia, juxta Gen. XXII, ferali cultro subtracti, fatum Iphigeniæ fabula exprimi a gentilibus docet. Ad Jos. III, 15. ubi Jordanes fluvius ex utroque Israelitarum transeuntium latere constitisse dicitur, illa Virg. Georg. IV, 359. adducit :

Simul alta jubet discedere late
 Flumina, qua juvenis gressus inferret ; at illum
 Curvata in montis speciem circumstetit unda.

Nec non illa Ovidii Metam. XV :

Cum mare surrexit, cumulusque immanis aquarum
 In montis speciem curvari & crescere visus.

Ezechielis IX, 4. signum illud, quo gementes & gratiam Dei consecu-

secuti signari jubentur, literam Tau fuisse, illamque tum a Græcis, tum a Latinis pro symbolo gratiæ, sicut ☉ pro symbolo condemnationis habitam, & Serapidis pectori insculptam esse ostendit. Primum Christi miraculum, quo ille in nuptiis Cananæis aquam in vinum converterat, Joh. II, 9. ex Ovidio illustrat, qui Metam. VIII, 680 fingit, Jovem & Mercurium, in paupere domo Philemonis & Baucidis ad mensam receptos, prodigiose vinum multiplicasse:

Interea quoties haustum, eratera repleti
Sponte sua, per seque vident suecrescere vina,
Attomiti novitate pavent, manibusque supinis
Conjiciunt Baucisque preces timidusque Philemon,
Et veniam dapibus nullisque paratibus orant.

Quibus plura similia adferre facile possemus, si instituti nostri ratio pateretur, & non ex his, quam jucundus lectu quamque utilis hic liber futurus sit, satis pateret. Quam ob causam grates etiam Viro Vener. D. Augustino Erath, qui post Mundum Symbolicum, hoc etiam Pisinelli opus Latio donavit, adeoque plurimum usibus exposuit, deberi, vel nobis non monentibus apparet.

*VIA AD PACEM INTER PROTESTANTES PRÆ-
liminariter restaurandam, strata per Colloquia solennia at-
que alia Pacificorum scripta Irenicæ, quæ Calix-
tina comitatur Epicrisis.*

Helmstadi, apud Georg. Wolfg. Hammium, 1700, in 4.
Alph. 2. plag. 4.

Qui sub anni elapsi & novi sæculi primordia vivere desit venerandus senex, *Fridericus Ulricus Calixtus*, viam ad pacem ante suprema fata ostendere voluit, sibi que hoc ultimo scripto ad æternam & veram pacem munire. Ut tollerentur prorsus, vel saltem mitigarentur, quæ inter nos & Reformatos tanta animorum contentione agitata sunt controversiæ, varia præteritis temporibus habita sunt colloquia. Hæc colligere, & ad posteritatis memoriam transmittere, studio curæque habuit Vir beatus. Cum in Comitibus Imperii, anno cło 16 XXIX Spire habitis, prima dissidiorum semina spargrentur, Hassiæ Landgravius, vocato in consilium Electo-

- re Saxone, id operam dedit, ut mature in herba extinguerentur contentiones istæ. Marpurgi ergo eodem annó colloquium habebatur inter Lutherum sociosque, & adversæ partis propugnatores Zuinglium, Oecolampadium, Bucerum & Hedionem. De quibusjam articulis convenit inter eos; de præcipuo autem articulo, & cujus gratia in primis colloquium hoc instituebatur, *an verum corpus & sanguis Christi corporaliter in pane & vino Cœna Domini præsens sit*, hoc tempore non concordarunt; una tamen pars Christianam dilectionem alteri declaravit. Sexennio elapso, Wittenbergæ colloquium habebatur de cœna Domini, cujus summam exhibet David Chytræus, in Augustanæ Confessionis Historia (plenioram notitiam Martini Bucer opera Anglicana, ab Conrado Auberto Basileæ edita, tradunt) ostenditque, Martinum Bucerum & socios ejus declarasse, quod fateantur, cum pane & vino vere & essentialiter adesse, exhiberi & sumi corpus & sanguinem Christi; & quamvis transubstantiationem improbent, se tamen credere, potestæ pane vere simul præsens esse & vere potestæ corpus Christi. Ab isto tempore ad sæculi fere spatium, pii isti conatus conciliandi Protestantes prorsus sepulti jacuerunt, donec superioris sæculi anno tricesimo primo, Electores Evangelici & Philippus Hassiæ Landgravius Lipsiæ conventum instituerent, cujus Colloquii authenticum exemplar, a beato D. Hoe ab Hoenegg Germanice scriptum, pie defunctus D. Hieron. Kromsæderus, sub titulo *Saxonico-Brandenburgico-Hassiaci Evangelica Pacis Instrumenti*, quondam edidit. Habitum vero illud est inter præclari nominis nostræ partis Theologos, ante laudatum D. Hoe, Polycarpum Lyserum, Henricum Höpffnerum, & Hassiacos Theologos, Bergium, Crocium & Neubergerum. Scopus erat, ut cognosceretur, an & quatenus in Confessione Augustana utraque pars consentiat; vel an & quatenus propinquior inter utramque partem iniri possit conjunctio. Consenserunt in articulo ejus primo & secundo; in tertio de persona Christi in quibusdam capitibus consentiebant, interea in aliis utraque parte in diversa eunte. Optimum reconciliationis modum esse arbitrati sunt, si in tam sublimi mysterio ex tantum loquendi formulæ usurpentur, quæ in Scriptura sacra, antiquis œcumenicis Conciliis & Augustana Confessione disertim habentur, prout & ipsi

sul-

nullis aliis loquendi formulis sese adstricturi sint. Concordes etiam in eo fuere, in sacrae Coenae perceptione terrena elementa & corpus sanguinemque Christi una accipi; istam vero perceptionem organo oris tam ab indignis quam dignis fieri, Brandenburgici & Hassiaci noluerunt concedere. Spiritualem tantum praesentiam agnoverunt, indignis quidem corpus & sanguinem Christi offerri, sed ab iis, propter eorum incrudelitatem, haud recipi statuens. Consensus non potuit iniri eo tempore, haecque tota materia fuit seposita. Brandenburgici tamen & Hassiaci concordiam ecclesiasticam sanciri nihilominus posse arbitrabantur; nec enim se alios damnare velle, modo alii ipsos non damnent, aut opiniones suas necessarii instar articuli fidei obtrudere praesumant. Undecimum de confessione auriculari admittebant, sicut & reliquos usque ad vicesimum octavum absque controversia esse dixerunt. Quamlibet autem in A. C. nihil occurrat de praedestinatione, placuit tamen utrique parti in hoc quoque articulo suas conferre sententias de illo momento. Atque sic placidae huic collationi privatae finis est impositus, repetita protestatione, quicquid hujus factum, a neutra factum esse parte animo praedjudicandi Theologis aliis, multo minus integris Ecclesiis. Sequuntur nunc in scriptorum irenicorum collectione consilia pacis, quae Johannes Duræus olim proposuit; & Johannis Matthiae, Episcopi Stregnensis, ad Sueciae Regem literarum, quibus eum hortatur ad promovendum Evangelicae concordiae opus. Has excipit synodi Gallo-Belgicae judicium de Duræi Irenico. Plura ad Protestantium conciliationem, & sub titulo *Synodalium decretorum, charitativorum Colloquiorum, Consiliorum, Consultationum, Irenicorum*, publicata scripta Autor inferere noluit, ne in nimiam molem tractatus hic excreceret. Catalogum tamen eorum e Timmanni Gessellii historia ecclesiastica collectum exhibet, & aliorum de concordia Ecclesiastica meditationes subjungit, quas non attingit Gessellius. Omnium idem scopus, Protestantium conciliatio & conciliatorum unio. Quae fuerit optimi Parentis ejus aliorumque Guelfici Duesus Theologorum sententia, de non penitus abdicanda aut deserenda conciliatione, id B. Georg. Calix. epistola quadam, ad gloriosissimae recordationis Principem, Augustum Duceum Br. & Lun. scripta hincque inserta, declaravit. Ejusdem mit-

p. 63.

p. 73.

p. 77.

p. 92. seqq.

p. 97.

tissimi viri plenior representatio Consilii de ecclesiastica concordia nunc sequitur, quam ante plures annos, dissimulato nomine suo, edidit in scriptis Calixtinis versatissimus Gerhardus Titius, Academiæ Juliz quondam decus. Huic commentationi Theologica subjungitur exercitatio, quam Ecclesiæ Anglicanz presbyter Thomas Schmid de causis remediisque dissidiorum, quæ orbem affligunt Christianum, Londini olim evulgavit. Sequitur tandem Benedicti Picteti de consensu ac dissensu inter Reformatos & Augustanz Confessionis fratres dissertatio, ante annos aliquot publici juris facta.

Postquam igitur nonnullorum pacificorum scripta irenica tam sollicitè collegisset venerabilis Calixtus, episcopus suam addit. Equidem nonnulla eorum jam attigerat in erudita præfatione, pii Parentis sui de Reformatorum tolerantia consultationi addita, quam in Actis mensè Mayo. cl. lxx. recensuimus. Nunc prolixius ea prosequitur, ostenditque ante omnia, quod eorum, quorum conciliatio nec simpliciter est impossibilis, nec plane illicita, pars nulla debeat esse hæretica, salvificæ fidei fundamentum evertens. Solvere hinc nititur quæstionem, an tres in occidua Ecclesia circa aliqua religionis capita dissidentes magnæ partes (quarum singulæ particulares sint, aut schismate distractæ Ecclesiæ) salvificæ fidei fundamentum inconcussum & ex æquo incorruptum relinquunt. Hoc ut eo accuratius pertractet, de fundamento fidei prolixè agit, hujusque cognoscendi absoluta necessitate; ostenditque porro tertio capite, Symbolum Apostolicum Christianæ fidei proram puppimque esse, & quæ huic successere, Nicænum & Athanasianum, citra ullam fidei secundum substantiam mutationem, Apostolici Symboli ubiores tantum esse & dilucidiores declarationes. Certe Occidentalem Ecclesiam ita credentes non pro hæreticis, sed veris habuisse Christianis; pro talibus autem & Pontificios & Reformatos a nostris majoribus, reformationis autoribus, habitos esse, infert & concludit. In Symbolo autem Apostolico omnia contineri, quæ ad salutem cognitu necessaria sunt, probare nititur, additis etiam Nicolai Selnecceri & Conradi Dieterici suffragiis; quæ omnia quarto capite operose prosequitur. Ostensa igitur Apostolici Symboli sufficientia, ultro sequi ait, Christianos in universum omnes, quotquot.

quot symbolum illud amplectuntur & in sensu catholico atque apostolico retinent, salvificæ fidei retinere fundamentum, atque inde pro hæreticis, fundamentum illud non retinentibus sed eversum euntibus, haud habendos esse. Atque universalem illum atque unanimem in fidei fundamentum consensum, sicut providentiæ divinæ effectus sit, ita infidelium conversionem monet juvare mirifice & promovere. Accedit deinceps ad considerationem eorum, quæ celeberrimus Danorum Theologus, Dn. D. Masius, de optanda quidem, vix tamen speranda ecclesiastica unione scripsit. Quod ad controversæ religionis amicam disceptationem attinet, in ipsis Imperii nostri Recessibus mandatam illam esse. Quotquot vero, a reformationis usque initio, de conciliando dissensu consilia agitarunt, visuri an reliqua esset aliqua conciliationis spes, eos omnes, sive Marpurgenses, sive Wormatienses, sive Wittebergenses, sive Lipsienses, sive Thorunienses, aut quicumque alii fuerint collocutores, certos fuisse, quod illi, cum quibus congregandum erat, fidei salvificæ fundamenta evertentem hæretici haud fuerint. Hoc enim si credidissent collocutores isti, temeritati & peccato se exponere, & lucem cum tenebris sociare voluisse, haud immerito credendos; id quod tantorum virorum prudentia & pietas præsumere vetet. Istis in antecessum præmissis, demonstrare conatur, quod salutaris reformationis promotores, & librorum symbolicorum autores, nullibi Reformatos publica voce hæreseos damnaverint, utut in nonnullis ab ipsis dissideant, & ad ea, quæ in contrarium afferri poterant, respondet. Quod errorem in doctrina de Eucharistia foveant satis gravem, certum esse fatetur. Sed si is tantus haud sit, ut propter eum Deus illos regno cœlorum excludat, eoque non obstante, modo absit malitia, & contra conscientiam nihil adferant, aut defendant, habeat ut filios & membra Christi, nobis etiam non alio loco, quam cohæredum & membrorum ejusdem sub capite Christo corporis, illos habendos existimat. Interim quamdiu schisma duret, quamdiu de præsentia corporis & sanguinis Christi in sacræ coena sic notanter sint discordes, invicem communicare non posse agnoscit, quorum unus veram & realem præsentiam credat, alter non credat. Id quod secus visum fuisse Pufendorffio & Picteto Autor dicit, horumque sententias examinat. Neque vero

p. 116.

p. 143.

p. 146.

p. 165.

p. 167.

p. 175.

- P. 189.** Romano-catholicos suspicari debere, sibi periculum imminere ex promovenda inter Protestantés conciliatione. Particularem enim illam reunionem viam sternere ad universalem, cujus utriusque, ut loquitur, possibilitas hæctenus supponitur; licet non negetur, universalem illam ita esse comparatam, ut ejus difficultates humanis viribus, sibi relictis, superari nequeant; & cautius mercari dicit, qui universalem illam reunionem cum mutua Christianorum tolerantia commutandam censeant. Interim fatetur, quod libri symbolici, atque inter hos primum locum obtinens Augustana Confessio, & huic addicti moderatores Theologi, Romano-catholicos pro hæreticis, fidei fundamentum inconcussum non relinquentibus, neque habuerint, neque tales publice declaraverint; sed quod habuerint eos pro Christianis, errantibus quidem, non tamen exitialiter errantibus. Neque tamen it inficias, minori cum difficultate conjunctam esse Protestantium inter se, quam horum cum Pontificiis conciliationem. Quanto major enim sit conciliandorum capitum numerus, sive emendandorum abusus cumulus, tanto plus facessere negotii emendatoribus. Agit porro de Augustanæ Confessionis inausulta variatione, & ad Lipsiense colloquium, cujus supra mentionem fecimus, revertitur, deque ejus editionibus & Latino interprete disserit. Denique quæ vel ipse, vel beatus Parens ejus, de negotio pacis quondam scripsere, non decreta esse ait vel edicta, sed consilia, ab animo dissidia & odia detestante & concordia flagranter cupido profecta, tandemque pientissimo voto tractationi huic imponit finem.

RELATIO DE BAROMETRO MARINO, A D. ROBERTO HOOK invento, cum descriptione ejus & usu, jussu Regiæ Societatis ab EDMUNDO HALLEY R. S. S. publicata.

Translata ex Actis Philosophicis Anglicanis, 1701, pag. 789. sqq.

EX quo primum deprehensum est, tubum *Torricellianum*, Barometrum Mercuriale vulgo dictum, pro diverso Mercurii intra illum ascensu descensuve, aeris mutationes, quantum ad statum ejus serenum aut intempestum, indicare; eundem *D. Robertus Hook* diversorum annorum observationibus comprobavit, & huic instituto aptavit, multamque industriam adhibuit, ut instrumentum
hoc

hoc perficeret, & divisiones minorum in ejusdem scala magis notabiles redderet. Cumque censeret, idem Barometrum rei nauticæ magnopere prædesse posse, varios modos excogitavit, ut navigantibus usui esse queat. Unum horum Societati Regiæ in conventu ejus, quem singulis septimanis in Collegio Greshamensi celebrare solet, d. 2 Jan. 1667 exposuit; a quo tempore inventum hoc suum porro excoluit, & ante aliquot annos dictæ Societati instrumentum exhibuit, quod jam descripturus sum, quodque subtilitate sua atque usu omnibus aliis in hanc rem excogitatis præstat. Visum autem est Societati celeberrimæ, interim dum Autori ipsi, per adversam, eum qua conflictatur, valetudinem impedito, sensa sua in publicum proferre integrum fiat, operis hujus ejusmodi gustum præbere, ex quo innotescere, nautarumque usibus, in quorum gratiam præcipue eonditum est, commendare se valeat.

Cum Barometrum Mercuriale, perpendiculariter, debeat suspendi, ipseque Mercurius ad quamlibet agitationem magno impetu vibretur; adeoque mare sulcantibus usui esse nequeat (quamquam nuper ratio ejus inventa sit, portationibus idonea) de alio principio dispiciendum fuit, secundum quod positus instrumenti non tam inevitabili necessitate requiretur. Propterea, qui nauticam exercent, universim omnes devincti sunt celeberrimo D. *Hogkia* ob insignem facilitatem, quam nunquam non demonstravit, experimentis Philosophicis ad usum illis proprium applicandis.

Quadraginta circiter anni sunt, ex quo Thermometra *Roberti de Fluctibus*, ab aëris inclusi dilatatione & contractione ope caloris & frigoris dependentia, in usu esse desierunt, postquam comperit, pressionem aëris esse inæqualem; quæ, inæqualitas ipsa se miscet effectibus caloris in dicto instrumento. In cujus locum surrogatum est Thermometrum sigillatum, spiritum vini continens (a *Roberto Southwell* ex Italia in Angliam primo delatum) tanquam idonea mensura temperiei aëris circa calorem & frigus: cum spiritus hic æthereus ex omnibus notis liquoribus dilatationi & contractioni maxime obnoxius sit, præcipue intercedente moderato gradu sive caloris sive frigoris. Hoc itaque pro indice assumpto, & altero Thermometro, cui aer inclusus est, in eodem gradu divisio, ita ut eo tempore, quo aer includebatur, consentiat cum Ther-

mmometro spiritum continente, quoad omnes gradus caloris & frigoris, notata ad idem tempus exacta altitudine Mercurii in communibus Barometris: facile intelligi potest, si contingat, ambo Thermometra inter se convenire, pressuram aëris eandem esse, atque fuit, cum aër includeretur, & instrumentum in gradus distingueretur; si in Thermometro aëre liquor altior sit designata in eo divisione, quæ divisioni Thermometri spiritus respondet, indicio est, aëris pressionem tunc majorem esse, quam cum instrumentum in gradus divideretur. Et ex adverso colligi potest, si vitrum aëris depressius existat ipso spiritu, aërem tanto esse leviolem, & Mercurium in ordinariis Barometris humiliolem, quam dicto tempore divisionis.

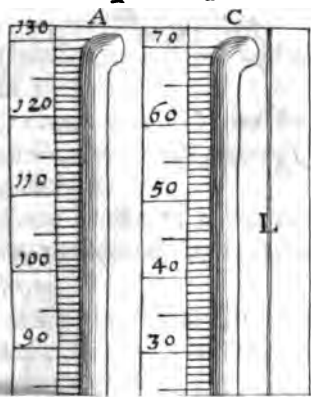
Porro spatia pollicis Mercurii respondentia erunt majora aut minora, pro quantitate aëris inclusi, & tubi vitrei, in quo liquor ascendit aut subsidit, exilitate; poteruntque propemodum in qualibet proportione, infra eam, quam specifica gravitas liquoris ipsius Thermometri habet ad Mercurium, ampliari; ita ut pro pollice quolibet Mercurii unus pes aut plures obtineri possint; quod itidem magno est commodo.

Observatum est ab aliquibus, si instrumentum longo tempore asservetur, aërem inclusum vel viam invenire elabendi; vel vapores quosdam admixtos præcipitare; aut præterea alia de causa minus elasticum evadere; unde progressu temporis altitudo Mercurii major, atque oportet, reddatur: id quod tamen si vel maxime in quibusdam contingat, usui eorundem nihil officit; cum is per experimenta, ubi lubuerit, facillime corrigi possit, & ascensus descensusve illius in hoc negotio præcipue spectetur; exacta vero altitudo res meræ sit curiositatis.

In his Orbis partibus longa experientia nos docuit, ascensum Mercurii primo ferenum, post tempestuosum cœlum, & Eurum Aquilonemve portendere; descensum vero e contrario Austrum aut Zephyrum cum pluviis aut procellis, aut utrisque: quod posterius providere longe majoris momenti est in mari quam terra degentibus. Porro Mercurius fremente tempestate ascensum moliens certissimo signo est, illam occipere imminui; cujus sub distantioribus ab Æquatore, versus Boream æque ac Austrum, atitudinibus experimenta capta sunt.

For-

TAB. IV. ad A. 1702,
M. April. p. 183.



referuntur.

183

Formam hujus instrumenti refert Figura, in qua representat **TAB. IV.**
 Thermometrum spiritu instructum, in gradus distinctum ab o, si-
 ve puncto gelationis, per omnes possibiles caloris aut frigoris gra-
 dus ipsius aeris; minimum in his climatibus.

CD, Thermometrum aere repletum, ad eundem modum in-
 similes gradus divisum.

EF, laminam lateri Thermometri CD applicatam, in spatia
 Mercurii pollicibus, pollicumque partibus, communis Barometri,
 respondentia divisam.

G, indicem laminæ ad altitudinem Mercurii, qualem, cum
 instrumentum in gradus distingueretur, obtinebat, ex. c. hic ad $29\frac{1}{2}$
 pollices, affixum.

LM, solum metallicum Tubo Thermometri CD paral-
 lum, secundum quod lamina EF sursum & deorsum movetur.

K, punctum quodlibet, ad quod spiritus tempore observationis
 consistit; ex. c. ad 38 in Thermometro spiritus: promove la-
 minam eousque, ut index G in Thermometro aeris ad 38 consistat; &
 si liquor in eodem itidem ad 38 terminetur, tum pressio aeris eadem
 est, quæ tempore divisionis in gradus fuit, nempe, 29, 5; quod si ve-
 ro altior, ex. gr. ad 30, ad I existat, tunc pressura aeris major est,
 & divisio laminæ mobilis e regione liquoris indicat præsentem al-
 titudinem Mercurii esse 29 pollicum, 7 linearum. Et hoc suffici-
 at de ratione tractandi instrumentum.

Horum Barometrorum aliquod in nuperrimo meo itinere Au-
 strali penes me habebam, idque nunquam fallebat circa prædictio-
 nem, & tempestivam significationem imminentium adversarum
 tempestatum: ita ut eodem inniterer, debitisque cautionibus ad-
 hibitis me communitarem. Propria adeo experientia teste pronun-
 cio, nullum isthoc utilius inventum a longo tempore commodo
 navigantium suppeditatum esse.

Instrumenta istiusmodi D. Hook conformia construuntur a
 Dno Henrico Hunt, Regalis Societatis Mechanico, quorum co-
 piam cuivis facere, deque usu eorum instruere paratus est.

LAMBERTI BOS MYSTERII ELLIPSIOS GRÆCÆ.

expositi Specimen, in quo pleraque loquutiones Græcorum de-
fectiva supplentur, & ad integram structuram

referuntur.

Era-

Franequerae apud Leon. Strickium, 1702, 12.

Constat plag. dimid. 26 $\frac{1}{2}$.

- P**ost eruditas Diatribas, Novi Foederis loca nonnulla e profanis maxime autoribus Graecis illustrantes, quas ad A. 1700 p. 419 sqq. recensuimus, Ellipsis Graecae mysterium nobis nunc pandit, qui in Academia Franequerae publicum hodie munus gerit, celeberrimus Lambertus Bos. Ubi iterum eum ita versari videmus, ut loca sacra non pauca e profanis, profanaque vicissim ex sacris scriptoribus illustrentur, secundum ordinem nominum, (sub quibus & participia et pronomina,) verborum, praepositionum &c. Ex serie nominum notabimus, Rom. III, 25. *ὃν προσέθετο ὁ θεὸς ἰλασῆριον*, a Nostro elliptice exponi, ut *θύμα* subaudiatur, *quem proposuit Deus victimam propitiatoriam*. Natura enim τὸ ἰλασῆριον esse ait adiectivum. Alibi autem sumi pro *operculo propitiatorio*, ut
- p. 49. Hebr. IX, 5, *χερσὶν κατασκιάζοντα τὸ ἰλασῆριον*, *Scherubini obumbrantes propitiatorium*, sc. *πῶμα*, *operculum*. II. Cor. I, II. *χάρισμα ἐκ πολλῶν*, dici innuit pro *χάρισμα ἐκ πολλῶν δεδωμένον εἰς ἡμᾶς*, *donum a multis personis* in nos collatum. Act. XVIII, 21. *πάλιν δὲ ἀνακάμψω πρὸς ὑμᾶς*, sc. *δρόμον*, *iterum verso reflectam ad vos* cursum. Hebr. XIII, 2 *διὰ ταύτης* (*Φιλοξενίας*) *ἔλαθάν τινες ξενίσαντες ἀγγέλους*, ita supplet, *ἔλαθον ἑαυτῆς*, *per hanc hospitalitatem inscii quidam angelos hospitio exceperunt*: laudans simul Atticisimum, qui hic lateat, quemque non observavit Aelianus in eadem dictione, *ὅταν αὐτὸς λαθόντες, Φάγωσι*, quod Attico stylo efferendum; *ὅταν λάθωσιν ἑαυτῆς, Φαγόντες*, Var. Hist. I, 7. Ad Rom. VIII, 3 dixisse Paulum, *περὶ ἁμαρτίας*, pro *θύσιαν περὶ ἁμαρτίας*, *sacrificium pro peccato*. Similem ellipsin reperiri observat Hebr. V, 3. *προσφέρειν*, scilicet *θύσιαν*, *ὑπὲρ ἁμαρτιῶν*, *offerre* (victimas) *pro peccatis*. Luc. II, 49. *ἐν τοῖς τῆ πατρὸς μου*, non putat subintelligi *πράγμασιν*, sed *οἰκίμασι*, in *domo* patris mei. Sic enim egregie cum praecedentibus connecti. Eodem modo comparatum esse Joh. I, II. Act. XXI, 6. *δαμόνιον* esse natura adiectivum, & quoties in Novo Foedere videatur accipi substantive, in eo subintelligendum *πνεῦμα* vel *πᾶθος*. Sic Luc. IV, 33, si legamus, *ἄνθρωπος ἔχων πνεῦμα δαμόνιον ἀκάθαρτον*,

τον, pro *δαίμονις ἀκαθάρτου*, plenam haberi loquutionem : *homo, qui habet spiritum dæmoniacum impurum*. Ac forte ita legisse vulgatum, quum verteret : *homo habens demonium immundum*. Apud Joh. V, 2 *Ἐπὶ τῇ προβατικῇ*, addit *πύλη*, quæ sit porta pecuaria, & reperiatur addita apud LXX, Nehem. III, 1 *καὶ ὠκοδόμησαν τὴν πύλην τὴν προβατικὴν*, & *adificaverunt portam pecuariam*. Hebr. X, 39 *ἡμεῖς δὲ οὐκ ἐσμὲν ὑποσολῆς*, exponit adijciendo *υἱοὶ* vel *τέκνα*, *nos vero non sumus subduktionis filii*; qua dictione etiam utatur Aristophanes. Luc. XIII, 33 *οὐκ ἐνδέχεσθαι*, supplet per *χρῆμα*, *non admittit usus*, ut & XVII, 1 *ἀνένδοκτόν ἐστι*, scil. *χρῆμα*, *ferri non potest*. Iterum, XXIII, 51 *οὐκ ἔστι συγκαταταθειμένος τῇ βουλῇ καὶ τῇ πράξει αὐτῶν*, addit *ψῆφον*, *non addiderat calculum consilio & actui illorum*; uti apud Lucianum & Sophoclem. In verbis porro etiam usitatam Græcis esse ellipsin, ostendit Noster, & Math. XXVIII, 14 *ἡμεῖς πείσομεν αὐτὸν*, supplet, *μὴ ἀγανακτεῖν ὑμῖν*, *nos persuadebimus ei*, ne nobis succenseat. Cavendum ergo dicit ab altera versione : *nos placabimus eum*. Nunquam enim *πειθεῖν placare*, sed constanter *persuadere* notare: plura vero hujus ellipsis exempla adnotasse V. C. Joan. Clericum ad Galat. I, 10. Lucæ IX, 20 nulla opus esse emendatione, quam velint nonnulli, qui expertes sint doctrinæ ellipsis, ὡς ἐι ἡμέραι ὀκτώ, supplet enim per *ἡσσαν*, hujusque expositionis exemplum accersit ex LXX. Eccles. II, 16. Rom. VIII, 18 *ὅτι οὐκ ἄξια τὰ παθήματα τῶν τῶν καρῶν*, (sc. *ἐξετάζεσθαι*,) *πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν*, *non dignas esse passiones hujus temporis*, ut comparentur ad futuram gloriam. Addi hoc verbum diserte a Luciano, *ὃ μικρὰ ὡς πρὸς τὴν δύναμιν ἐξετάζεσθαι τῆς συμπάσης ἀρχῆς*, *non parva*, si ad vim totius imperii comparentur. Luc. XIII, 9 *καὶ μὲν ποιῆση καρπὸν*, & *si quidem fecerit fructum*, subaudit, *καλῶς ἔχει*, bene se habet, ei δὲ *μὴ*, si vero minus &c. Pari modo loquitur Xenophontem & Platonem, & Aristophanem ita a Scholiasta exponi, quæ figura vocetur anantapodotum. Præpositionis etiam ellipsin deprehendit Luc. XVI, 24 *ἵνα ἐὰν τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου*, (sc. *ἑπὶ*) *ὑδατος*, *ut tingat extremam digiti partem in aqua*: quæ syntaxis diu exercuerit Paforem; neque evolvere potuisse rationem, *ὑδατος pro ἐν ὑδατι*, sed præluxisse ipsi Home-

pag. 109.

p. 140.

p. 150.

p. 163.

p. 171.

p. 181.

p. 183.

p. 187.

p. 234.

- rum & Hesiodum. At vero mallet Noster in illis locis cum Didymo intelligere ὕδατι, hic autem apud Lucam, præpositionem ἐπι cum genitivo. Rursus XXIV, 47 καὶ κερυχθῆναι μετανοοῖαν καὶ ἀφισιν ἀμαρτιῶν εἰς πάντα τὰ ἔθνη, (hic reticere μετὰ τῷ) ἀρξάμενον (πρᾶγμα sc.) διὰ Ἱερουσαλήμ, post initium factum i. e. initio facto ab Hierosolymis. Multum torfisse hunc locum viros doctos, unde quidam legendum putarint ἀρξάμενον, sc. ὑμῶν, alii, ἀρξάμεντι, referentes ad ἀφισιν. Atqui similiter dicere Græcos, ἀκούσθην, audito, i. e. postquam auditum est, plene, μετὰ τὸ ἀκούσθην πρᾶγμα. Apud eundem Lucam II, 2 deesse πρὸ, αὐτῆ ἡ ἀπογραφὴ πρώτη ἐγένετο (subaudi πρὸ) ἡγεμοσύνην ἰουδαίας. Addi autem eandem voculam XI, 38 εὐδούμασεν, ὅτι ἐ πρῶτον ἰβραηίδια πρὸ τῷ ἀρίστῳ. Deesse etiam σύν, Apocal. VIII, 4 καὶ ἀνέβη ὁ καπνὸς τῶν θυμιαμάτων, (sc. σύν) ταῖς προσευχαῖς τῶν ἁγίων, & ascendit fumus suffragum, cum precibus sanctorum.

- Profanorum scriptorum, ignoratione ellipticæ, sæpius lapsos interpretes, non minus annotavit celeberrimus Autor. Nam apud Plutarchum duo statim occurrunt loca, ubi in ἐπιτάφιος, funebris, deest substantivum ἀγών, quod verterint alii epitaphium, alii funeris laudationem, pro ludo funebris, plenius vero expresserit Diodorus duobus locis, ὅτι μέγα ἀγῶνα ἀπὸ ἐπιτάφιος, & Dionys. Halicarn. ἀγῶνας μὲν γὰρ ἐπιτάφιος. Non minus fluctasse priores interpretes ad locum Æliani ταῖς σκευοφόροις ἐπίθηξιλα, ubi subintelligit ἀμάξας, plaustris, huiusque rei rationem petit ex Xenophonte, & Viro Clarissimo, Jacobo Perizonio, ad Ælianum. Alibi τὰ σκευοφόρα ἔχηματα dixisse Herodianum, & τὰ σκευοφόρα πάντα κτήνη, jumenta omnia onera portantia. Absolute autem Dionem Cassium τῆν τε ἵππον καὶ τὰ σκευοφόρα, equitatum & jumenta. Apud Polybium, τὸν δὲ τῷ κρατίστῳ χρηματισμῶν, Musculum perperam, a potentissimo acceptum, alibi, δὲ τῷ κρατίστῳ, a supremo, modo ab ipso Imperare transtulisse; cum reticetur θυμὸν vel νοῦς, ac proinde vertendum, ὀπίσω αὐτῷ μέρος divitiis, adeoque sine fraude. Apud Herodotum καίρη dici elliptice pro καίρη πληγῆ, vulnere lethali, non animadvertisse Vallam, & pessime vertisse, tanquam opportuna ad feriendum, ut sibi videbatur. Similiter deesse πληγας Luc. XII, 47. ἀερίστου, ποδάρις, ὀλίγας, sicut in loco Aristophanis πρὸς ο-

σιν, vel κρῶσιν, addente Æliano. In voce πολλά, ubi convici-
um & sublannatio designatur, supplendum ῥήματα cum κατα.
Non vidisse hoc Interpretem Luciani, ideoque κατὰ τὰ πολλά
perperam vertisse plerumque, cum exponere debuisset κατὰ
πολλὰ ῥήματα, & transferre multis verbis conviciisque. Pravam
hanc versionem in altero loco a prava distinctione ortam esse ait No-
ster, eamque restituit. In ἀβυσσα, cum pro porticum famitur, sup-
plendum εἶσα, prout εἶσα ἤλιω ἀβημένη, porticus a Sole illustra-
ta & fulgens, atque adeo plena dictio reperitur apud Homeri
interpretem Eustathium. Duplicem ellipsin latere in isto: ἐκείνῃ
ὄξει μύρα, olet iste unguentum, ἐκείνῃ scil. εἶμα, μύρα, scil. ὄσμην;
uti ex Aristophane probat. Iterum apud Lucianum in τὸ δικασ-
κὸν, judiciale, supprimiti τριῶσολον. Judicium enim mercedem a-
pud Athenienses fuisse triobolium, post hanc judicatam. Elegan-
tem ellipsin vocis Χεῖρ, Χεῖρες, ignorasse Erasmus in alio ejus-
dem loco, ideoque insulse admodum reddidisse, Ζηνοθέμης ἀμ-
φοτέραις, τῇ μὲν τῆς μίνος, τῇ δὲ τῷ ὀφθαλμῷ ἐπιλημμένος,
Zenothemis pariter tum oculo tum aure mutilatus; potius enim
sensum esse, utraque manus, altera naso, altera oculo prehensio.
Mire torsisse locum Æliani viros doctos, V. H. V, 12 παραδόξων
γε, ἔ γὰρ ἀληθές; alios enim illud ἀληθές ejicere msluisse, alios
legere, ἀλλ' ἀληθές. Adverbialiter autem hic sumi, & idem no-
tare quod ὄντως, accedente præsertim sensu interrogandi; & sic
plenum sermonem esse: παραδόξων γε χεῖμα ἐστίν (ἔ γὰρ ἀλη-
θές;) ἐκπεσόντος Δημοσθένους ἐν Μακεδονία, res mira est, (nonne
profecit?) Demosthenem orationi suæ excidisse in Macedonia. Ca-
stigatur rursus interpres Luciani duobus locis, ubi ἐν τοσούτω
elliptice de χρόνῳ accipi non viderat. Viderat autem in loco tertio. Atque
iterum, πλείοσι γὰρ κρατῆσαι βύλομαι, pluribus enim (sc. ψή-
φοις,) calculis, caussam vincere volo, male ille reddiderat: imo
plures volo vincere. Nisi tamen mendam subest in ipsa versione,
& plures pro pluribus irrepsit. De calculis enim sermonem esse,
toties alibi observat Interpretes, laudatque ipsa loes Noster. Sed
similiter tamen arguitur non cogitasse de ellipsi σκόπεος vel ὄρα, in
Timone pag. 130. κατὰ ὅπως οἱ κόλαντες, dum vertit, sustine, quo
παρρησες illi invidia rumpantur, pro & fac, ut adulatores illi

p. 102.

p. 112.

p. 116.

p. 117.

p. 134.

p. 143.

p. 148

p. 156.

p. 164.

p. 200.

- P. 201. *derumpantur pra invidia.* Nam eodem dialogo recte idem :
 Χαῖρε , καὶ ὄπως , scil. *salve , & fac , adulatores istos nefarios ob-*
 P. 228. *serve.* Et sane minutum aliud observavit in isto Noster , Πυθῶς
 γυόμενον , & mavult verti *Delphis factum* , quam *in Pythiis fa-*
ctum. Nam *in Pythiis* , posse etiam significare , *in ludis Pythiis.*
 P. 24. Gravius erratum est eorum interpretum , qui vocem ἐν Φιλίᾳ , pu-
 tantes esse substantivum , vertunt , *in amicitiis* , cum subesse elli-
 ptice γῆ observet Vir Clarissimus , atque adeo transferri debeat , *in*
solo pacato , apud Xenophontem & Dionem Cassium. Hunc ta-
 men etiam alibi plene , τὴν πολυμαθίαν γῆν dicere . Atque ex his-
 ce constare satis arbitramur , recte in Praefatione monuisse No-
 strum , eum qui probe versatus fuerit in doctrina Ellipseos , facile
 cariturum pluribus Grammaticorum regulis , quarum pleraque
 falsa , insulsa , jejunæ & inanes sint . Videasque illarum nonnul-
 las p. 67. 207. 209. 219. 226. 228. 229. 234. 246 dilerte tangi .

CLAVIS APOCALYPTICO-PROPHETICA,

adornata a JOANNE BIERMANNO.

Ultrajecti , apud Guil. a Poolsum , 1702 , in 4.

Constat 4. Alph. 4. plag.

NON sola Apocalypsis explicatione contentus Biermannus
 noster , Minister Ecclesiae Boetzelariensis in Ducatu Clivenfi ,
 eo consilio hoc opus aggressus est , ut prophetias veteris novique
 instrumenti uno eodemque labore enuclearet , earumque harmo-
 niam cum Apocalypsi luculenter demonstraret . Quamobrem ex-
 istimat , opus hoc supervacaneum non futurum , etsi eorum , qui in
 Apocalypsin commentati sunt , numerus quotidie accrescat : nam
 praeter multa a nemine observata , se clavem omnium vaticinio-
 rum lectoribus tradere , & usum ejus indicare . Hanc autem cla-
 vim appellat parallelismum septem ecclesiarum , sigillorum & tu-
 barum Apocalypiticarum , ad quam oracula Prophetarum omnia
 reducenda sint . In Praefatione , sive *Alloquio ad Lectorem* , de
 Prophetis & prophetia sermonem instituit , observatque prophe-
 tam dici quemlibet , qui mentem Numinis & consilia exponit ; do-
 num prophetiae continuum & quasi habituale non nisi in sanctis
 esse posse , etsi obiter & per transennam , Bileam , Saul & Caiphas va-
 tici-

ticinati sint: Prophetas Hebræorum non solum collimare in veterem populum, in eoque desinere & oracula sua finire, verum etiam accurate delineare seriem rerum a suis temporibus usque ad tempora novi Testamenti novissima futurarum, eventusque tam suæ quam ultimæ mundi ætatis simul indicare, quod Petri auctoritate Act, III, 18-21, 24 statuerunt it: Historias veteris Testamenti a Prophetis prædictas esse typos eventuum novi Testamenti, adeoque præfatos Vates ad hoc magis, quam ad illas respicere: Apocalypsin ubivis phrasium & typorum veteris Testamenti usu, ad Prophetas ejusdem nos remittere: denique omnia Ecclesiæ novi Testamenti fata septem periodis absolvi, quas Apocalypsis manifeste describat. Operi ipsi præmittit XI Canones hermeneuticos, nimirum 1. Apocalypsin, quantum fieri possit, ad literam accipiendam esse. 2. Prophetas ordinem temporis non observare. 3. In Apocalypsi prolepses multas & hujus generis schemata occurrere. 4. Eam septem periodis constare. 5. Abundare illam allusionibus ad Salomonis templum, arcam, vestes sacerdotales, visiones Eisaie, Ezechielis, Danielis & Zachariæ. 6. Necessariam esse aliarum prophetiarum conjunctionem & conformem explicationem. 7. In Apocalypsi per dies annos indicari, adeoque septimanam Apocalypsicam septem, mensem triginta, & annum 360 annos conficere. 8. Septem Ecclesias, sigilla, & tubas esse ejusdem temporis & argumenti; tubas tamen sigillis, & hæc epistolis ad Ecclesias scriptis clariora esse: quæ in uno neglecta sint, aut prætermissa, in altero notari; phialarum vero septem aliam esse ac disparem naturam, sed omnes in thronum Anti-Christi effundendas: idcirco primam & secundam ad quartam periodum, tertiam & quartam ad quintam periodum pertinere, quintam & sextam cum sexta, septimam cum septima periodo synchronismum facere. 9. Numerum septenarium Apocalypsi sacrum esse. 10. Septem Ecclesias Asiaticas Apoc. II, III. memoratas typos esse septem Ecclesiarum periodorum, observante etiam Aretha. 11. Babylonem, Ægyptum & Sodomam hic esse Papisimum. Periodos septem ita ordinat, ut prima ab A. C. 33 ad 100, secunda ab A. C. 100 ad 300, tertia ab A. C. 300 ad 700, quarta ab A. C. 700 ad 1500, quinta ab A. C. 1500 ad 1600, sexta ab A. C. 1600 ad 1700, septima ab A. C.

1700 ad finem mundi, seu, ut ipsi verisimile est, A. C. 2000 extendatur. His expositis, ipsam explicationem aggreditur, & pramissa semper analysi textus, expositionem phrasium losorumque difficultium, posthac harmoniam cum vaticiniis Vet. Testamenti, deinceps complementum ex Historia separatim proponit. Conne-ctit vero Ecclesias, sigilla & tubas, quas *ωαραλληλας* putat. Ecclesia Ephesina ipsi est coetus primorum Christianorum pietate fervens, cujus incrementum & propagationem sigilli primi equo albo triumphali, Judaeorum vero interitum igne, grandine & sanguine tubae primae, indicari existimat. Smyrnensem Ecclesiam habet pro coetu vexato & martyribus abundante, bellaque Romanorum intestina & externa tempore X persecutionum per equum rufum sigilli secundi, & seditiones per montem ignitum secundae tubae praenunciari putat. Tertiam Ecclesiam Pergameensem eam esse credit, quae sub Constantino & post eum crevit, cujus decrementum in sana doctrina annona sigilli tertii, & Arisnismum stella amara tubae tertiae significant. Thyatirensis, quarta numero, est juxta Biermannum Ecclesia a Pontifice Romano corrupta, quam corruptelam mors & infernus sigilli quarti, & tubae quartae eclipses praesignent. Ecclesiam quintam, Sardanensem, vocat primum Protestantium coetum, non satis repurgatum, cujus martyres sigillo quinto, machinae Papatus vero contra reformationem, per Jesuitas aliosque, aperto puteo abominationum tubae quintae designentur. Philadelphiensem Ecclesiam habet pro coetu Reformatorem puriori, atque *σύνχρηστον* multarum nationum a Romano Pontifice defectionem stellis cadentibus sexti sigilli, nec non quatuor Angelis solutis tubae sextae quatuor, quos vocat, purioris Ecclesiae hostes, Regem Hispaniae, Imperatorem, Austriacos & Regem Galliae notari arbitratur. Ecclesiam Laodiceenam septimam eam esse dicit, quae sub adventum Christi gloriosum in has terras futura sit, cujus defectionem a pietate prima sigilli septimi silentium, ipsumque Regnum fidelium gloriosum tuba ultima praedicere creditur. Phialas, suo quamvis loco, interferit, & primam quidem suo ulcere schisma iconomachicum, secundam aqua cruenta multarum gentium superstitiosam perversionem, tertiam effuso sanguine passagia & hujus generis bella alia, quartam aestu suo

suo Valdenses & Viclefitas, quintam tenebris desolationem Papatus, sextam Euphrate exsiccatō Turcarum incrementa & potentiam, septimam tonitru & fulgure futuras sub adventum Regni chiliaſtici mutationes uniuersales adumbrare censent. Sunt præter hæc alia notatu non indigna. Nicolaitas Joannis existimat Auctor eos esse, qui in sacris dominatum populi affectant, p. 18. Historiam decem vexationum Ecclesiæ Christianæ fusius exponit, p. 61. seqq. Per Antipam Joannis, martyrem ignotum, intelligit partim hostes Papatus, partim Arianorum aduersarios, p. 96. De quatuor animalibus Danielis prolixissime disceptat, & ad Antichristum, quem credit, Romanum visioem istam pertinere, contendit p. 231. seqq. Locustas Joannis Apocalypticas habet pro dignitatibus sacris, præsertim Cardinalitia, & ordiibus Monasticis Ecclesiæ Romanæ. Cur Christus in sacris Amen dicatur, p. 565 erudite disquir. In Theologia Allegorica, quam Emblematicam vocat, multum studii laborisque Auctor consumpsisse videtur, suosque in ea profectus non perfunctorios passim nobis conspiciendos exhibet. Nam imagines rerum sacrarum, quotquot in sacro codice occurrunt, collectas sollicite indagat, earumque intimos recessus peruestigat, adjuncta etiam suppellectile hieroglyphica Ægyptiorum, Græcorum & Romanorum. Sic p. 29. seqq. imaginem equi examinat, obseruatque, eum in sacris esse symbolum 1. fortitudinis, generositatis & potestatis, Deut. XXXII, 13. Pf. LXVI, 12. Es. LVIII, 12, non secus ac spud Arabes; 2. belli, Zach. IX, 10. X, 5. ut apud Romanos; 3. imperii; 4. victoriæ. Apostolos igitur in Apocalypsi equos nominari putat, hoc est, fortes ac generosos veritatis præcones, quibus bellum sacrum eum aduersariis gerendum erat, quos Spiritus Christi efficacissime regebat, qui denique victoriam ab hostibus reportarint, salutemque & felicitatem orbi pepererint. Montium quoque imaginem solerter considerat p. 78, eosque in scriptis prophetis politiarum, regnorum, principum & magnatum symbolum esse, animadvertit. Pollicetur in alloquio ad lectorem peculiare sacrarum imaginum & figurarum Propheticarum systema, quod non languida spe expectamus.

LIBRI NOVI.

- Fr. Sacchi Sacrorum Elaochrismaton Myrothecia tria. Amstelodami apud Fr. Halmam, 1702, fol.*
- Jo. Francisci Buddei P. P. Introductio ad Historiam Philosophiae Ebraeorum. Accedit Dissertatio de Haresi Valentiniama. Hala Saxonum, impensis orphanotrophii, 1702, 8.*
- Nova Literaria Helvetica, collecta a Jacobo Scheuchzero Med. D. Tiguri, 1702, 8.*
- Dictionaire Geographique Universel. A Amsterdam chez Fr. Halmam, & à Utrecht chez Gu. Vande Water, 1702, 4.*
- Histoire de la Republique de Venise, par Baptiste Nani, Chevalier & Procureur de S. Marc. Seconde partie. A Amsterdam, chez Henri Schelte, 1702, 12.*
- Series Dynastiarum & Regum Daniae, a primo eorum Skioldo Odini filio, ad Goimum Grandævum. Auctore Thormodo Torfaeo. Hafnia apud Melchiorem Liben, 1702, 4.*
- Jo. Andr. Bossii Hispania, Ducatus Mediolanensis, & Regni Neapolitani Notitia. E museo Jo. Andr. Schmidii. Helmstadii, apud Jo. Melch. Süstermannum, 1702, 4.*
- Güntheri Christoph. Schelhammeri Natura Vindicata Vindicatio. Kiloni, & Hamburgi in officina Liebezeitiana, 1702, 4.*
- Jo. Schilteri de S. R. G. Imperii Comitum Prærogativa Diatribe. Argentorati, apud Jo. Reimb. Dulßeckerum, 1702, 4.*
- Ant. Van Dale Dissertationes IX, Antiquitatibus, quin & Monumentis illustrandis inservientes. Amstelod. apud Henricum & viduam Theod. Boom, 1702, 4.*
- Zacharia Huberi, Ulrici F. Dissertationes Juridicae & Philologicae. Francquera apud H. Amama & c. 1702, 4.*
- Horti Medici Amstelodamensis Pars altera. Auctore Casparo Bartholino. Amstelodami apud P. & J. Blaeu, & viduam Abraham. Sommern, 1701, fol.*
- Nouveaux Elemens d'Algebre. Par Mr. Ozanam. A Amsterdam, chez George Gallet, 1702, 8.*

* * * * *

N. V. 193

ACTA
ERUDITORUM,
publicata Lipsiæ
Calendis Maji, Anno MDCCII.

STEPHANI BLANCARDI, P. ET M. D. OPERA
Medica, Theoretica, Practica & Chirurgica.

Lugduni Batavorum apud Cornel. Bouteffein & Jordan.
Lugtmans, A. 1701, in 4.

Constat Alphab. 6. Plagul. 16. Figur. Tab. IIX.

Modernos inter, qui nobilissimam artium Medicam celeberrimi Cartesii principiiis superstruendo allaborarunt promovere, Clarissimus *Blancardus* haud postremus nominari meretur. Quemadmodum enim is pluribus abhinc annis ipsas Medicinæ Institutiones sub titulo *Academice Cartesianæ* cum publico primum communicavit, a nobis in *Actis A. 1685, p. 144* commemoratas: ita & eadem in aliis postmodum a se divulgatis opusculis medicis adhibuit fundamenta. Atque tallium sparsim hæctenus maximamque partem idiomate Belgico ab *Autore Nobilissimo* editorum scriptorum potiora, si *Anatomiam Reformatam ac Medicum* excipias *Lexicon* (cujus novissimæ itidem editionis contenta propediem dabuntur) in *Operibus*, quæ nunc Lectori benevolo sistimus, Latino habita induta, & duos in tomos digesta deprehenduntur. In primo namque tomo *Diatrise de Fermentatione, Manufactio ad Chymiam, Medicinæ Institutiones* atque *Pharmacopœa* ad normam Neotericorum adornata sistuntur; in altero autem *Praxis Medica & Institutiones Chirurgica* exhibentur, subjunctis de novo quadringentis *Aphorismis*, praxim medicam & chirurgicam spectantibus. Quorum tamen singulorum prolixiori recensitione tanto magis in præsenti licebit supersedere; quo fufius jamjam in *Actis & Institutiones Medicas anno cir-*

Bb

ca,

to, & *Diatriben de Fermentatione*, tractatui de *Scorbuto* annexam eodem anno 1685, p. 456, & *Pharmacopœam cum Clarissimi Bontecoe Fundamentis Medicis A. 1688*, p. 617 indigitavimus, quoque curiosius pariter multi totidem opusculorum: versiones Germanicas dudum pervolvaverunt. Sola incrementa, quæ hinc inde non pauca accesserunt, reticenda minime, sed eorum quædam adhuc erunt innuenda. Antlia nempe pneumatica tali facie, qua cum aliis ad eam pertinentibus instrumentis Lugduni Batavorum a *Musschenbroekio* fabrefieri solet, sub Fermentationis doctrinæ terminum depingitur ac describitur. In Chymia plura reperiuntur præparata, antehac omissa, verbi gratia: Crocus Martis solubilis, Oleum plumbi ac stanni, Liquor semper fumigans, Mercurius diaphoreticus Jovialis, Æthiops mineralis, Tinctura vitri antimonii non emetica, Tinctura metallorum, Balsamus antimonii &c. In Medicinæ Institutionibus non solum aliorum simul Autorum sententiæ observationesque allegantur, atque experimenta diversa e nostro *Bohnio*, *Boyle*, *Nuckio* aliisque memorantur, sed & plures defectus priores resarciuntur, e. g. de Siti & Fame, de Liene, de Regimine infantium recens natorum & a lacte remotorum, de Siti læsa, Aphthis, Singultu, de Suffocatione, de Vocis defectu, de Raucedine, de Hæmoptysi, Vomica & Phthisi, de Diabete & Urina dulci Indorum, de Catalepsi, de Cruribus tumidis gravidarum, de Hypercatharsi, de Fontibus Spadanis, de Opii præparationibus & modo operandi, de Venenis, de Cosmeticis, de Remediis per Imaginationem juvantibus, de virtute Lapidis Philosophorum. Nec Pharmacopœa uberioribus destituitur medicamentis, dum reliquis associantur, verbi gratia: Elixir salutis purgans & non purgans, Tinctura Laccæ, Unguentum depilatorium, Unguentum ad fissuras mammarum, Unguentum ad herpetem, Unguentum ad Lumbricos, Balsamum Arcæi, Balsamum benedictum Hispanicum seu Oleum Aparitii, Balsamum Lucatelli. In Praxi porro Medica pariter atque Chirurgica, tum Observationes immisceantur e cadaverum sectionibus petita, atque in Anatomia practica rationali, quam Amstelodami A. 1688 in lucem *Noster* emisit, proposita; tum novæ, cum Consiliis variis novisque etiam Operationibus Chirurgicis, verbi gratia: de Collo incurvato sectione restituendo, de Penis ac Uteri extirpatione, de Fi-

stula ani, de Vasorum Lymphaticorum vulneribus, de Tendinum sutura adjunguntur. Tandem sicuti Aphorismorum superadditorum primus sanitatem ab optimo sanguinis & succorum circuitu dependere asserit: ita ultimus optimum sæpe Medicum a conjecturis falli concedit.

**HET TWEDE ANATOMISCHE CABINET VAN
FREDERIC RUYSCH**

i. e.

**FREDERICI RUYSCHII, ANATOMIÆ ET BOTANICÆ
Professoris, Thesaurus Anatomicus secundus.**

Amstelædami apud Joh. Wolters, 1702, 4.

Constat plag. 13. & fig. tab. 6.

QUæ Clarissimi Ruyshii in Thesauris suis Anatomicis edendis fuerit intentio, ex iis facile cognoscere ac repetere licet, quæ superioris anni mense Septembri pag. 385, cum recenseremus *primum*, monita fuerunt. Jam secundum exhibemus, sex repositoriis constantem cum octo arculis, e quibus pauca depromemus. Inter varias oculorum, tam humanorum, quam vitulinorum, balanzæ &c. partes in repositoio primo asservatas, & tunica sistitur ab Authore nostro inventa, hinc Ruyshiana dicta, cujus mentionem jam ex Authoris Responsione ad Epist. Problemat. Anat. XIII, in Actis A. 700, M. Oct. p. 433 fecimus. Quamvis autem in hac ipsa Responsione ligamentum ciliare pro musculo, ad pupillæ & humoris crystallini motum destinato, Noster cum aliis Anatomicis habuerit, nunc tamen aliter sentit, existimans, motum ejusmodi a ciliari potius processu, ut & circulo muscolari posterius in confinio pupillæ sito præstari. In oculo namque, & vitulino, & humano, processum ciliarem e fibris musculosis longitudinalibus ita, apparere contextum, ut tendines, seu tendinosæ fibrillæ luculenter dispersæ in secundo demum & minori circulo posterius ad marginem pupillæ locato finiantur; e diverso a ligamenti ciliaris extremo nullos constitui nec dimitti tendines, sed margine tantum crispo idem extremum a dicto processu recedere. Præterquam vero quod descriptius hæcenus processus ciliaris pupillæ dilatandæ inserviat, &

P. 13.

Bb 2

h.

- fibras motrices circulares, quæ pupillam constringunt, tanto certius in circuli minoris extremo esse concipiendas, quanto minus pupillæ contrahendæ tum ligamentum ciliare, tum processus ejus occurrant proportionata; etiamsi ob summam subtilitatem vix evidenter eadem queant cerni. In tertio repositoryo inter alia fœtus humani hepar cum stomacho humano, vesica urinaria, hydrocephalo & rene exhibetur. Hepar excarne est, ut vulgo loquuntur, i. e. ex mente Ruyschii, omnibus suis extremitatibus succosis, quæ glandulæ aliis perperam audiunt, destitutum, ut valorum reptatus, numerus &c. accurate videri queant; atque observavit in hoc Noster, venam portæ pluribus gaudere ramulis minoribus, quam venam cavam, hancque illis ubique stipari. Stomachus inversus innumeris poris visibilibus, & antequam in orificium inferius desinat, copiosissimis & minutissimis cellulosis intercapedinibus quadrangularibus gaudet. Vesica urinaria inversa exerecentiis ramosis p. n. a calculi attritione productis est obsessa, atque inter has cum calculi sæpe numero latent, contingere dicit Author Clarissimus, ut dum eas cum calculo forcipe extrahit lithotomus, lethalia sæpe symptomata orientur; calculum vero vesicæ adnasci, ut vulgo creditur, ipse non statuit. Hydrocephalus fœtus septimestris est, cujus caput mole superat truncum & artus; qui postquam fuerat exclusus, prodiit ex utero substantia quadam heterogenea, his manum, illic femur, crura &c. exhibens, & putat Noster, tempore ingravidationis plura ovula simul fœcundata & confusa fuisse. Ren a tunica adiposa ex parte liberatus, superficiem suam inæqualem oculis subjicit. In hac tunica cellulæ adiposæ Malpighio dictæ in vaccis & ovibus, minus verò in homine, ex Authoris nostrimente, eomparent, utpote qui adipe penitus careat; hinc inepta pronunciat in pinguedinem proprie dictam & adipem Authorum divisio. Illud enim, quod pro adipe habetur, nil nisi pinguedo mollis in corpore vivo & cadavere recenti est; non negatur tamen, pinguedinem in cadaveribus obesæ & plures annos humatis colorem naturalem cum albo mutare & in adipem verti. Ex repositoryo quarto, præter epidermidem infantilem, binas placentas uterinas, & tunicam tertiam seu interiorem uteri ovini imprægnati considerabimus. In epidermidis superficie interiore superstities æcrauntur papil-

pillarum cutanearum extremitates minutissimæ, quarum efflorescentia, non autem humores excrementitii condensati, cuticulam componit. In placentarum uterinarum altera videre licet, eam nullis glandulis esse ditatam, nullorumque vasorum sanguineorum extremitates tantam habere analogiam cum iis, quæ corticalem cerebri substantiam constituunt, quam hujus vasa; hæc autem non immediate cum uterinis uniri, sed cohæsiionem uteri cum placenta interventu substantiæ ejusdam membranaceæ firmari, in altera monstratur: quemadmodum pariter portio tunicæ tertiæ seu interioris uteri ovini imprægnati myriades vasorum incognitorum, vermicularia a Ruyschio vocatorum, & nutrimentum foetus præparantium, per se disseminatas oculis offert. In repositorio sexto, pueri ren dissectus ductus urinarios Bellini conspiciendos præbet, qui quoniam ceram admiserunt, postquam arteriæ renales eadem fuerunt repletae, judicat Noster, eosdem nisi nisi continuationes arteriarum renalium esse; adeoque urinam absque glandularum ope secerni, eodem modo, quo in testiculis, placenta uterina, cortex cerebri, hepate & liene, diversa fluida, absque glandularum interventu, e massa sanguinea separari sibi concipit. In arca secunda videtur cutis capitis infantilis, quæ non tantum in syncipite, sed & fronte, pinguedine est obsessa; in quarta humor crystallinus oculi ovini, membrana arachnoidea obvolutus; in octava calculus ab equo per alvum excretus, vibezoardica gaudens. Hæc sufficiant. Finimus cum verbis Authoris: *Hæc & innumeris aliis absque præjudicio visis quis ulterius dubitet, quin hæc præparandi demonstrandique methodus a vulgari maxime differens sit eligenda? Impossibile enim est, ut hæc & alia tam exacte demonstrantur, nisi comodo oculis objiciantur, & hinc innumera figmenta nobis obtruserunt Antistites in re Anatomica.*

p. 45.

p. 53.

p. 63.

p. 78.

p. 81.

REGULÆ JURIS ET LOCI COMMUNES FORENSES,
*quorum de jure & praxi communi tritus & versatus in foro usus
 & allegatio. Autore STANISLAO LOCHOWSKI*

Cæsari Opocznen. Notario.

Cracoviæ ex officina Francisci Cezary, 1701, in 8.

Constat 15 plagul.

Bb 3

Cum

Cum studium Juris valde diffusum sit, bene utique de eodem mereri censendi sunt, qui ejus principia ad certas regulas reducunt, vel memoriæ adminicula, inveniunt, quo ita tironibus ex illorum opulentiâ conclusiones speciales elicere, his autem ingenii humani fragilitatem solari liceat. Eo collimat doctissimi Autoris institutum, qui & brevitate prodesset, & varietate delectare voluit. Primo proponit ille regulas juris & locos communes, ordine alphabetico, v. gr. *Aktor sequitur forum rei. Aktor semper de. et esse paratus. Aktori semper est terminus peremptorius. Aktor quod asserti, probet. Aktore non probante, reus absolvitur.* & ita porro. Respiciunt autem illæ regulæ non tantum Jus Romanum, sed & sæpe Saxonicum & Polonicum. In specie sub lit. P, pag. 70 processum homicidii, in Polonia constitutione anni 1588 novissime declaratum, recenset. Regulis illis adjecit clarissimus Autor appendicem de processu juris, in gratiam tironum Practicæ juris studiosorum, in qua processum originalem, quem vocat, processum in executione, controversiam ubi, dilationes, accessoria, terminum, positionem citationis, forum, actorem, actionem, citationem, fatalia & præscriptionem, nec non litis contestationem representat. His attexit Apophthegmata de Justitia, Magistratu ac Legibus, verbi gratia: *Agessilaus sciscitatus, utra virtus esset præstantior, fortitudo an justitia? graviter respondit, fortitudinis nullum esse usum, nisi adsit justitia; quod si omnes essent justissimi, nihil opus fortitudine.* Porro dicta & sententias sapientum eodem spectantia, verbi gratia: *avitiis abstineto, legibus pareto, Magistratum revereto, ne jurato &c.* commemorat. Tum sequuntur Magistratus veteris populi Romani, scilicet Consules, Prætores, Ædiles, Tribuni, Quæstores, Dictator, Censores, Interrex, nec non diversæ Romanæ Reipublicæ periodi & fata, a Nostro aliquo modo declarata. Hæc prima velut tractatus hujus pars generalis est; succedit altera, quæ supplementum Regularum Juris sistit. In ea primo Regulæ Juris, ut: *Absens ad omnes actus & querelas citari debet, alia sententia non ligat. Actionem intentans secundum unum modum, utpote criminaliter, non potest agere secundum alium modum, utpote civiliter, & contra &c.* ordine itidem alphabetico exhibentur; postea de processu juris & judicis civilibus, ac speciatim de

de varietate judiciorum, de officio judicis, de modo procedendi contra contumaces & comparentes, de dilationibus, cautionibus, exceptionibus, litis contestatione, probationibus, sententia, appellatione, executione rei judicatæ, & litis expensis differitur; subjunctæ de debitis, fidejussoribus, successione juris hereditarii, verbis convitiis, vulneribus, cæde & aliis violentiis, tractatione; ac tandem appendix, vocabulorum juris civilis definitionem ordine alphabetico complectens, subjungitur.

JO. SCHILTERI DE S. R. G. IMPERII COMITUM PRÆ-
rogativa, ac Jure inter ipsos & Ordinem Equestrem im-
mediatum secundum quosdam controverso,
Diatribæ.

Argentorati, sumtibus Jo. Reinholdi Dulsseckeri, 1702; in 4.

Constat 13 plag.

UNamquamque Rempublicam ordine imperantium & parentium constare, tralatitium est. Uti autem horum multiplex solet esse conditio: ita in civitatibus polyarchicis nec illos per omnia convenire, satis certum. Intelligi hoc præcipue potest exemplo Reipublicæ Germanicæ. Sive enim Status Imperii, quos vocant, aut, si mavis, Membra Civitatis nostræ immediata, pro subditis, sive imperantibus habere velis, magnam utique eorum esse varietatem, sive ditionum statum, sive Procerum existimationem spectes, in aprico est. Cum autem controversiæ inter homines non sint infrequentes, illustrior controvertentium conditio, diversusque eorum status hoc efficere solet, ut illæ, sicubi in eos incidant, nonnunquam animosius agitentur. Possent hæc innumeris exemplis, si opus esset, illustrari: verum jam acquiescimus in controversia, quæ ordinem S. Imperii Comitum & Nobilitatem immediatam concernit, quæque ab illustri Schiltero hac Diatribæ expenditur. Si mollius æquiusque loqui velis, censente Nostro, non attinet illa lis omnem Nobilitatem Imperii immediatam, sed quædam solum ejus membra a scriptoribus quibusdam seducta, quæ tum paritatem aliquam ordinis intendere videntur, tum terribrii sui extensionem in aliena. Status igitur controversiæ, quantum nobis judicare licuit, ad has fere quæstiones redigitur: (1) an Nobilitas im-

mediata unicus Imperii Status ab initio fuerit? (2) an Nobiles Francici, & Comites pagorum, paræ conditionis, & hi nihil amplius quam Nobiles fuerint? (3) an Comites pagorum sibi subiectos in feruitute sive Scavaria habuerint? (4) an jura Nobilitatis immediatæ sint libertatis, & juris naturalis ac gentium? (5) an bona Nobilium immediatorum, quæ in territorio Comitis possident, hodie domino territoriali subsint, an vero possessores etiam quoad realia exempti sint? In quibus explicandis contra triumviros, Reinhardum de Gemmingen, Casparum Lerchium de & in Dürmstein, nec non Philippum Knipschildium, Noster depugnat. Primo igitur falsum esse ostendit, quod Nobilitas inferior (de hac enim quæstio accipienda, nisi ambiguitate ludere, vanamque littem instruere velis) unicus Imperii fuerit Status; cum potius distinctio ordinum & clypeorum semper fuerit in usu, ac Nobiles sive immediati sive mediati ad sextum clypeum pertinuerint: quam in rem ipse etiam Lerchius consentiens adducitur. Ex eo autem negativa secundæ quæstionis ultro consequitur; quam testimonio Crantzii amplius etiam confirmat, verumque ejus sensum Noster ostendit. Circa tertiam quæstionem observandum, quod dissentientes eo fine eam affirmant, quo Nobiles, ob possessionem aliquot pagorum, se ea lege Comitibus non subiecisse, inde cliciant; sed quantopere affirmativa illa sententia a veritate abhorreat, ea ratione, quod Comites ab initio non domini, sed iudices solum fuerint, consultissimus Autor demonstrat: ei autem jurisdictioni etiam Nobiles subfuisse, utut forte in nonnullis melioris paulo conditionis fuerint, ulterius evincit. Quartam quæstionem generaliter non posse affirmari, eo argumento ostenditur, quod multa Nobilitatis jura sint ex privilegio, hoc autem dubio procul ad jus civile referatur; imo cum ipse Lerchius pro testimonio vetustissimo laudet decretum atque privilegium Caroli M. anno DCCLXXXVII, in Comitibus Paderbornensibus, Nobilitati Regni Germanici immediatæ datum atque concessum, ideo eum propria cedere vineta factis liquet, cum id, quod ex privilegio est, ad merum jus naturæ & gentium referri nequeat. Verum in eo non subsistit doctissimus Autor, sed cum dissentientes de hoc privilegio Carolino adeo magnum faciant festum, ut JCos Scholasticos loqui solere Noster ad-

admonet, in super illud ex Æneæ Sylvii Epist. CXXVI integrum representat, ejusque authentiam impugnat, discussis etiam aliis argumentis Larchianis, pro æqualitate Nobilitatis cæterorumque Ordinum jactatis. Ultima controversia cum Knipschildio est. Huic concedi posse putat Noster, quod Nobiles in territorio Comitum bona possidentes, in personalibus huic non subsint, cum hoc nomine Comites a Nobilibus immediatis nihil postulare soleant, ut alias exemptio etiam personalis controversia sit, præsertim in territoriis, ubi Landfalsitas viget: hos tamen in realibus Domino territoriali subesse, hancque subjectionem præsumi, adeoque Comites, regulam juris pro se habentes, in possessorio obtinere, in petitorio vero Nobiles exemptionem probare debere pertendit, solutis, quas Knipschildius adducit, rationibus; eamque sententiam *art. 5. §. 28. Instr. Pac.* ut & Responso Juridico, prolixè satis de eadem controversia conscripto, amplius confirmat.

OBSERVATIONES SELECTÆ AD REM LITTERARIAM spectantes. Tomus I & II.

Halz Magdeburgicæ, apud Rengeram, 1700, 8.

Tomus III & IV.

ibidem, 1701, 8.

Tomus V.

ibid. 1702, 8.

Quisque tomus sex circiter plagulis supra alphabetum constat.

SOcietates litterarias non hodie demum vel nudius tertius esse enatas, satis constat. Nota sunt Ebræorum collegia, noti Ægyptiorum conventus in templo Vulcani Memphitico, Magorum & Gymnosophistarum sapientiæ collegia, Græcorum symposia & musea, atque eruditorum conversationes in templo Minervæ. Romani secessus amabant in villas suas, de varia re litteraria invicem conferentes: ut taceamus aliarum gentium hæc de re consuetudines. Superiori tempore, prout renatae fuere elegantiores litteræ, reducta etiam eruditorum sodalitia. Nec tamen de hoc se-

lum habent quod glorientur Itali : nostri quoque Germani his non sunt inferiores. Videmus has eruditorum societates in variis jam Germaniæ academiis, ita ut Fridericiana, quæ indies magis magisque efflorescit, non abs re iudicavit, talem quoque societatem institueret. Auctores hujus societatis fuere viri quidam celeberrimi Halensis academiæ, quibus se junxerunt alii diversis licet in locis degentes. Symbolas hi conferunt de variis ad rem litterariam spectantibus, & singulorum observationes per semestria intervalla (quorum jam quinque peracta) luci exponunt publicæ. Instituti ratio hæc est : res tractant varias, sibi proponentes variarum rerum campum amplissimum spatiosissimumque, ita tamen, ut ea ad institutum tantum facere judicarent, (ne nimis excurreret tractatio) quæ integro tractatui vel dissertationi alias non sufficiunt. Præmarium est quod sibi proposuere, communes errores, commenta & fabulas vulgo receptas refellere. Sic tomo I, obs. VI, videmus fabulam de Hattone in Ætnam præcipitato explosam : in ultimis vero hujus tomi observationibus auctor in veritatem historiæ Constantini M. ejusdemque Christianismi inquit, quem, uti & alia, quæ de Constantino prædicantur multa, pro fabulis habet : licet in hoc nimium excedere videatur. In tomi tertii prima, secunda & tertia observatione, videmus communem de extidio Trojano, & inde deducta Romanorum origine, opinionem ad examen redactam. Observatio IX Julianum nunquam vere fuisse Christianum docet, & quæ alia sunt hujusmodi generis. Latior adhuc iisdem aperitur campus in re litteraria, in qua vitam & scripta celebriorum auctorum examinant, sæpe etiam atheismi vel hæreseos inculpatores defendunt, non tam occupati circa recentiores, quam antiquos. Videmus ita descriptam Michaelis Sidonii Martisburgensis episcopi vitam; examen libri de tribus Impostoribus; recensionem Jurisprudentiæ veteris & novæ Pardulphi Prateji, & Francisci Hofomanni opusculorum aliquot; specimen iudicis expurgatorii Braceschellensis, atque alia. De vita & chronico Conradi Urspergensis extat observatio XX tomi I, in qua multa eruuntur hucusque incognita, ipseque Urspergensis a plagi crimine defenditur. De Guilielmi Postelli vero vita & scriptis, variis observationibus erudite agitur, ipseque ab hæreseos inculpatione defenditur. Sic etiam Francisci Ge-

or-

orgii Veneti Harmonia mundi recensetur. Alio loco agitur de vita & scriptis Jacobi Boissardi, & plenius de vita, religione & fati Bernardini Ochini, aliisque viris insignibus & in re litteraria notis hinc inde dicitur. Si historiam philosophicam & examinatas varias, veterum inprimis philosophorum, sententias consideramus, lætam reperiemus lægetem. Initium statim observationum fit per origines philosophiæ mysticæ, sive cabbalæ veterum Ebræorum delineationem, quæ & singulari observatione contra auctores quosdam modernos defenditur. Exhibetur obs. X, tomi II apologia Pythagoræ, præsertim contra episcopum Worcesteriensem. Examinantur aliqua dogmata & dicta Anaxagoræ, Thaletis, Anaximandri & Anaximenis, philosophorum sectæ Ionicæ, *Αριστοτων* Pythagoræorum & alia. Corrigitur Aristotelis error circa definitionem naturæ; de syncretismo philosophico, & philosophorum conciliatione tum cum scriptura sacra, tum inter se, agitur. Nescire philosophos adhuc, quid sit ignis, quid sit aer, quid sit aqua, demonstratur, & quæ sunt alia. Si pergimus ad politica & moralia, variis observationibus agitur de scholis harumque nævis, & qua ratione ab academiis differant; de natura hominis, libertate voluntatis, imputatione in poenam, actionibus humanis adiaphoris, de tribus vitiis superbia, avaritia, luxuria. Præter hæc, communes litteratorum nævos quosdam videmus detectos & reprehensos. Ita sub initium tomi secundi de intempestivo libros scribendi & disputandi pruritu agitur. Præfatio tomi tertii lepida est, & quantum librorum *dedicationibus* sæpe peccetur, demonstrat. Qui elegantiam Latini sermonis amant, invenient quo defectentur. Sic de corrupta per locos dialecticos eloquentia agitur; de stilo lapidario judicatur, atque alia proponuntur quæ utilia. Nec mathematica ex observationibus hæc exclusa sunt. Videbunt in iisdem, qui hæc studia amant, quæ verosimillima causa sit motus Mercurii in tubo Torricelli seu barometro: videbunt meteorologiæ Cokio-Sluterianæ commendationem. Sed ne prætereamus campum historicum, qui se in iisdem adperit, paucis quoque in eodem commorari licebit. Originem quidem & mores, qui fuerunt olim, creandi equites, per varias observationes videmus detectam; fratrum Candelburgiorum ex Anglia Pragæ adventantium historiam deductam; de Im-

peratoribus, Regibus Hispaniæ, Angliæ, Scotiæ & Galliæ captivis observationem; & suspiciones defectuum iudicii historici. Sic ex ecclesiasticis historia de hæresibus ex philosophia Aristotelico-Scholastica ortis proponitur; antithesis Christi & Antichristi figurata explicatur, atque acta cum D. Joanne Stösselio exhibentur. In antiquitatibus & ritibus variis, præter morem creandi equites, videmus etiam explicatam benedictionem per tres digitos; fortès sacri iudicis, Virgilianas & Homericas; festum solenne crapularium Halense, & ejusmodi. Qui aliis studiis vacant, & majoribus, quæ vulgo dicuntur, disciplinis incumbunt, multa habebunt haud proletaria. Agitur nempe tomo I, obs. XVIII, de copiosa, facili & concentrata collectione spiritus acidi summe volatilis sulphureo-vitriolici, & theoretico-practica *aradei* generationis ejusdem. De parabolariis disquiritur, an medici, an medicorum ministri? Arcani duplicati & tartari vitriolati genealogia deducitur egregie. Quod si altius ascendimus ad ipsam jurisprudentiam, habemus expositionem tituli de summa Trinitate; observationes de jure belli & pacis, Statibus Imperii competente; de jure Principis revocandi privilegia, considerationes ad clausulam articuli IV pacis Ryswicensis, atque alia. Theologi separatas observationes non reperient, cum periculosum forsân judicarent Collectores, ob nimium, quod hodie est, contradicendi studium, multa de rebus Theologicis proponere. Inferta tamen hinc inde sunt varia, maxime in observatione de Ochini scriptis, quæ quibusdam videri possint paradoxa. His & singulis, quæ continentur, observationibus proposuere sibi Collectores, ut motis procul præjudicatis opinionibus, veritatem, ubicunque se offerat, indagent, & plenius exponant quæ nondum satis indagata. Nec tamen sibi solis hoc reservarunt, sed quosvis invitant eruditos, ut & ipsi symbolas suas conferre non dedignentur. Hæc tamen requirunt, ne nimis sint prolixæ meditationes, nec duarum, quæ vocant, plagularum mensuram multum excedant (licet & hoc non ubique observaveris:) deinde, ut selecta sint, nec protrita, aut aliis jam pridem observata, vel rectius etiam aut melius pertractata, cum primis autem, utilia & profutura: denique ut suis sumptibus ad bibliopolam Halensem, cujus impensis imprimuntur, suas meditationes mittant, & quæcunque humanitatis officia ab ipsis vicissim expectent.

MEMO-

MEMOIRES CONTENANT CE QUI S' EST PASSE
de plus memorable en France &c.

i. e.

COMMENTARII EA, QUE MEMORATU MAXIME
digna in Gallia a Monarchia illius initiis usque ad hac tem-
pora contigerunt, complexi. Tomi priores
duo.

Hagæ Comitis, apud Steph. Foulque, 1701. 12.

Alph. I. pl. 8.

EXhibuimus in Actis hujce A. 1698 pag. 153 sqq. recentem Galli-
canæ Historiæ scriptorem *P. Gabrielem Danielelem*, & iterum ali-
um A. 1701 pag. 109 sqq. *Ludovicum Le Gendre*. En novum nunc
in scenam prodeuntem, qui nomen suum *De St. Remy* in dedicatoria
ad Regem epistola professus idem opus suscepit, jamque priores duos
Historiæ suæ tomos edidit, quibus Galliarum Regum e prima, i. e. Me-
rovingica, stirpe res gestas complexus est. Quisnam e tribus soler-
tius quam reliqui, aut majore cum facundia & accurratione rem expe-
diderit, aut expediturus porro censeri debeat, nostrum non est defini-
re. Dissentire vero subinde inter se triumviros istos, vel ex præfatione,
a Nostro hoc novissimo Historiæ præmissa, nemini non patet. Cer-
te in fine illius profitetur aperte, *P. Danielis* novum systema Regum
priorum, etsi conjecturis multis suffultum, sibi non probari, sed
maluisse se insistere, viæ a vetustissimis fidissimisque rerum Gallica-
rum scriptoribus tritæ; ejusque rei rationes se in secuturis tomis,
si exigi cognoverit, redditurum spondet: a *Ludovico Le Gendre*
vero, quem *Brunechildi Sigeberti Austrasiæ Regis* conjugii patro-
cinatum nos quoque allegato loco animadverteramus, at ipse quidem
non nominat, aliisque quibusdam recentioribus sic dissentit, ut causas
etiã dissensus non dissimulet. Eas itaque, cum ex Historia ipsa huc
multa transcribi non attineat, cum Lectore benevolo communica-
re non gravabimur. Nimirum ad antiquorum Historicorum, quæ
atrocissimorum criminum ream Reginam illam exhibeant, (inpri-
mis *S. Germani Episcopi Parisiensis*, qui in eam omnium malorum,
quæ illo tempore Galliam affixerint, culpam conjiciat) provo-
cat. Ad argumenta vero, quibus innocentiam ejus utcunque tus-

si recentiores conantur, ordine respondet. Primum enim silentium Gregorii Turonensis allegant isti, qui de tantis Brunehildis criminibus memoriae nihil prodiderit. Regebat Noster, Gregorium Turonensem viginti annis ante Brunehildem defunctum, nec adeo conscium fuisse facinorum ab ea perpetratorum. Quod si vero Gregorius virtutes illius habuisset perspectas, non dissimulaturum eas fuisse, ut Fredegundi Reginae itidem famosae, quam passim aerbe perstringat, Brunehildem velut piam opponeret. Deinde urgent isti S. Gregorii M. Pontificis quasdam ad Brunehildem epistolas, quibus zelum illius ac pietatem collaudat. Respondet Noster, hunc quoque, tanto ab ea intervallo remotum, atrociora Brunehildis facta latuisse, praecipue cum novem ante eam annis diem obiisset, Brunehildis vero protracta demum aetate gravissimis delictis se commaculaverit. Laudasse Pontificem zelum illius pro Ecclesia & religione, quem etiam illa inter maxima scelera praese tulerit. Quod si concedamus, suboluisse quid Pontifici de dissolutis Brunehildis moribus, censendum tamen eos dissimulasse, perinde ac Phocae Imperatoris, ad quem idem literas dederit elogiorum votorumque pro perpetuitate regni ejus plenas. Neque enim ea tempestate eam fuisse Romanorum Pontificum auctoritatem, ut Principibus, qui reverenter colendi illis erant, exprobrare vitia auderent. Denique, dum Brunehildis patroni objiciunt, scriptores, qui regnante Clotario II ream tot delictorum eam egerunt, suspectae esse fidei, Regique blanditos, ut exercitae ab eo erga Brunehildem immanis saevitiae invidiam emollirent; Noster monet, aut vera fuisse, quorum eam insimularunt, aut omnem eo tempore sinceritatem ex mundo exulasse, si quam innocentem novissent, tamenormium, & qualia fingi aut mente concipi vix possunt, flagitiorum in Regis gratiam accusassent, aut Regni Proceres in tam horrendum, quo punita tandem fuit, supplicium, & indignissimos, qui sustinendi illi fuere, cruciatus consensissent.

✎ HORATII FLACCI ECLOGÆ, EX RECENSIONE WILLIELMI BAXTERI.

Londini, apud A. & J. Churchill, 1701, 8.
Alph. 1. pl. 9.

Ex-

EXhibuimus anno superiori pag. 336 Cantabrigiensem operum Horatii editionem : nunc Londinensem sistimus, quæ eodem anno in lucem publicam prodit. Integra vero & hæc Flacti opera complectitur, quæ Eclogas doctissimo Editori vocare visum, quod carmina sua, velut mella, ex veterum scriptis, tanquam floribus, excerpere Poeta hinc consueverit ; quorum ipse alludat L. 4, Od. 2.:

Ego, apud Matinæ
More modoque,
Grata carpentis thyma per laborem
Plurimum, circa nemus, uvidique
Tiburis ripas, operosa parvus
Carmina sango.

Nec minus notas, quibus Horatii opera Baxterus illustravit, Eclogas recte dixeris, cum & illæ ex veteribus æque ac recentioribus aliorum scholiis, præcipue vero, ut in fronte operis ipse profitetur, antiquorum Grammaticorum, *Helenii Acronis & Pomponii Porphyrii*, quorum quæ extant reliquæ fœdis interpolationibus purgatæ, nunc primum fere integræ reponantur, deproptæ sint ac selectæ ; quibus tamen & suas, ubi visum, Baxterus non dubitavit adicere. Plura dici non attinet, nisi quod monendum ducimus, Scriptoribus illis, qui notis suis lucem Horatii poematibus affundere sustinerunt, & in præfatione a Baxtero recensentur, suo merito accensendos *Fridericum Rappoltum*, Poeseos primum, post Theologiæ in Academia nostra Professorem, & *Johannem Fellerum*, Rappolti generum & in Poeseos Professione successorem, quorum ille *Satyras, Epistolas, Artem Poeticam, & libros duos Carminum*, hic *Epodon librum & tertium quartumque Carminum*, uberiori commentario, Lipsiæ A. 1675. edito, illustrarunt. Tametsi enim præcipue propositum utrique fuerit, ad Philosophiam Horatii opera exigere, non insuper tamen & textus emendationem habuerunt : certe eorum, qui aut ornamenti quibus Horatio conciliarunt, aut ad vitæ civilis usum illius poemata traxerunt, nemine censeri debent inferiores.

D.H.A.

*PHÆDRI, AUG. LIBERTI, FABULARUM ÆSO-
piarum Libri V, notis doctorum selectioribus, novisque passim
& conjecturis & explanationibus illustrati, opera
THOMÆ JOHNSON.*

Londini apud Car. Harper, Sam. Smith &c. 1701, 8.

Plag. 15.

EX quo tempore Phædri Fabulæ juventuti, tum ob tersam pu-
eramque Latinitatem, tum quod per eas prudentia teneris ani-
mis quam suavissime instillatur, commendatæ publicæ velut docto-
rum virorum consensu fuere, mirum non est, tot editiones utilissi-
mi libelli in lucem prodiiisse. Inter has Londinensis etiam ista su-
periore anno comparuit, in usum Scholæ Etonensis adornata, sed
quam indicari omnibus, e revisum fuit. Nam & curæ habuit do-
ctissimus Editor, ut textus prodiret quam emendatissimus, & notis
eum explicavit tum suis, tum aliorum, sed perbrevis & sele-
ctissimis. Cum enim minore Phædrum mole prodire cuperet,
nec suis tamen nudatum ornamentis, id egisse se in præfatione pro-
fitetur, ut nihil quidem in ea editione compareret, quod non vel
Phædri mentem magis perspicuam, vel contextum magis expedi-
tum certumve redderet, & Lectorem tamen monere audet, id,
quod in hæc editione præstitum non sit, quod quidem ad Aucto-
rem illustrandum faciat, alibi frustra quæsitum iri, atque adeo sa-
niores doctorum vel conjecturas vel explanationes hic omnes col-
lectas inveniri. Cujus rei experimentum capient, quibus vacat.
Amplum vero satis indicem vocabulorum, quæ obvia apud Phæ-
drum sunt, Fabulis ipsis subjunctum videas.

*LUCERNÆ VETERUM SEPULCHRALES ICONICÆ,
a Petro Santi Bartoli cum Observationibus J. Petri Bellorii ante
decennium edita; nunc versis ex Italico in Latinum Ob-
servationibus recusa, studio & impensis L.*

BEGERI.

Coloniz Marchicæ, typis Ulr. Lieperti, 1702, fol.

Constant plag. 18. & figuris æneis 121.

Novam

NOVAM indicamus editionem libri non novi, sed ante decennium jam editi, & a nobis etiam in *Actis mensis Maji* A. 1692 censurati. Novus tamen & liber ipse, certe novo habitu indutus videri potest, cum quas olim figuris illustrandis Italico sermone Observationes Jo. Petrus Bellorius adjecerat, nunc in Latinum traductas, Potentissimi Regis Prussiae & Electoris Brandenburgici ab Antiquitatibus & Bibliotheca Consiliarius, L. Begerus dederit. Cum enim Vir optimus & promovendae rei literariae cupidissimus, in isto Lucernarum Sepulchralium opere, cujus exemplari aegre tandem se positum quaeritur, ditissimum eruditissimae Antiquitatis thesaurum affulgere deprehendisset, dignum judicavit, quod Latine verteret, ut omnibus politioris doctrinae asseclis aliis, qui Italice nesciunt, imo toti terrarum orbi, quocumque Latini sermonis usus invaluit, deinceps fervire posset. Accessit vero, ut id secum constitueret, privata ratio alia, quod Lucernae, quas Bellorius possederat, cum Musaeo Belloriano Romae coemptae, Berolinumque advectae, in Gaza Regio-Electorali Brandenburgica, cujus ipse accuratissimus custos est, hoc tempore asservarentur, quas tantum non omnes huic operi inspersas ac a Bellorio illustratas animadverterat. Et si dolet sane, copiam sibi illius non fuisse, antequam *Thesauri Regio-Elect. Brandenburgici Volumen tertium* vulgasset: nam & in eo quasdam Lucernarum illarum a se explicatas memorat, & aliter quidem plerumque, quam a Bellorio factum; cui alioquin in plurimis subscripturum se fuisse, profiteretur. Verum ne sic quidem male, cum gratissimum id accidere curiosis harum rerum soleat, si de uno eodemque Antiquitatis monumento dissentientes doctorum virorum conjecturas inter se conferre liceat. Tanto vero majores grates ab omnibus Begero debentur, quod Bellorii illas, Observationes ipse latius nova hac & Latina editione disseminare non dubitaverit; ex quo tantum abest, ut causam habeat famae suae detrimentum metuendi, ut nunc potius post eruditionis exasciatæ gloriam, qua dudum floruit, candoris etiam & integritatis elogium publico specimine meruerit. Unum addimus, cum primum opus hoc in lucem prodire Petrus Sancti Bartoli jussisset (quam editionem mature nacti eramus) non nisi 119 figuras aeneas in eo comparuisse, quibus duae aliae recens inventae deinde accesserunt: quae causa est, cur in Begeriana editione 121 numerentur.

SPECIMEN NOVUM ANALYSEOS PRO SCIEN-
tia Infiniti, circa Summas & Quadraturas. Autore
G. G. L.

UT in Algebra reciproce sibi sunt *Potentia & Radices*, ita in calculo infinitesimali *Differentia & Summa*: & uti in Algebra, seu scientia generali finitæ magnitudinis, potissimus scopus est *extrahere radices* formularum, ita in scientia infiniti *invenire summas* serierum; quæ cum ex terminis constant continue seu elementariter crescentibus, nihil aliud sunt, quam quadraturæ vel aræ figurarum. Et quemadmodum aliæ radices *pure* sunt, cum valores ex solis cognitis habentur; aliæ *affecta*, cum ipsæ earum potentie valorem ipsarum ingrediuntur: ita quæ summanda sunt, aut pure & plane sunt cognita, aut rursus implicant summam quæsitam, ut si sit $dy = ax dx$: $y = ax + yy$, ubi y summa quæsitam ingreditur valorem summandi dy . Et utrobique artis est (nondum absolute, quantum quidem in publicum constet) *reducere affectas expressiones ad puras*; quod in calculo infinitesimali est *reducere æquationes differentiales* cujuscunque gradus (nempe differentiales, differentio-differentiales &c) *ad quadraturas*; atque adeo suppositis quadraturis ex data *tangentium* aut *osculationum* cujuscunque gradus proprietate lineam invenire. In ipsis autem rursus *quadraturis* magni res momenti foret, *quod nunc agimus*, *reducere compositas ad simpliciores*. Atque hæc est *analysis Tetragonistica*, in qua nonnullos a multis annis progressus feci. Nempe cum vix quadraturam meam Arithmeticam invenissem, per reductionem tetragonismi circularis ad quadraturam rationalem, comperto scilicet $\int dx \cdot (1 + x^2)$ pendere ex quadratura circuli; mox animadverti, omnes quadraturas, quæ reductæ sunt ad summationem formulæ rationalis, eo ipso ad certa tandem capita simplicissimarum summationum revocari posse. Quod qua ratione fieri debeat, ostendemus novo genere Resolutionis, *Productis* scilicet *ex multiplicatione converso in Torum constatum ex additione*; nempe transformatione fractionis denominatorem habentis multiplicatione radicum suarum continua utcunque exaltatum, in aggregatum ex fractionibus simplices tantum denominatores habentibus. *Rationalem* autem quantitatem vel formulam hic voco, cum indeterminata

quan-

quantitas, velut hoc loco x , non ingreditur vinculum; nam constantes utrum rationales sint an surdæ, non curatur.

Sit Formula quæcumque finita rationalis, $\frac{a + \beta x + \gamma x^2 + \delta x^3 + \dots}{\lambda + \mu x + \xi x^2 + \pi x^3 + \dots}$

Hanc demtis integris puris ajo posse ostendi æqualem aggregato fractionum, quarum Numerator sit constans seu sine x , denominator autem sit simplex; ita ut quævis harum fractionum sit qualis $\frac{b}{x + b}$, quod qui fieri possit, sic ostendo. Primum ex Algebra suppono, divisores simplices cujusque formulæ rationalis integræ utcumque cognitos; sunt enim iidem cum radicibus æquationis, quæ prodirent, si formula pro æquatione haberetur. Exempli gratia, formulæ $xx - a$ habet divisores $x - a$ & $x - b$; & eadem si esset æquatio seu æqualis nihilo, haberet has ipsas radices nihilo æquales, ita ut x valeret a vel b . Itaque ex suppositis resolutionibus æquationum Algebraicis, habentur divisores formularum, & nostra hæc Analysis infinitesimalis Analysin Algebraicam, ut superior inferiorem, supponit. Propositam nunc formulam denominatoris, nempe $\pi x^3 + \xi x x + \mu x + \lambda$ vel aliam altiozem, dividendo per π , si opus, faciemus $x^3 + \frac{\xi}{\pi} x x + \frac{\mu}{\pi} x + \frac{\lambda}{\pi}$. Hujus divisores ponamus esse $x + b, x + c, x + d$ &c. eosque per compendium vocemus

$l, m, n, \&c.$ Itaque proposita fractio $\frac{\frac{a}{\pi} + \frac{\beta}{\pi} x + \frac{\gamma}{\pi} x x + \frac{\delta}{\pi} x^3}{x^3 + \frac{\xi}{\pi} x x + \frac{\mu}{\pi} x + \frac{\lambda}{\pi}}$

divelli poterit in sequentes $\frac{a}{lmn} + \frac{\beta x}{lmn} + \frac{\gamma x x}{lmn} + \frac{\delta x^3}{lmn}$. Ajo

jam, quamvis harum reduci posse ad talem, qualis est prima $\frac{a}{lmn}$. Igitur primum hanc resolvemus, deinde quomodo cæteræ ad hanc revocentur, ostendemus.

Neglecto igitur Numeratore constante, qui nihil in summationibus turbat, aggredimur resolutionem fractionum $\frac{x}{lm}$

$\frac{1}{lmn}$, $\frac{1}{lmnp}$, &c. vel generalius, fractionis $\frac{1}{lmnpq..}$, posito ut dixi esse $l = x + b$; $m = x + c$; $n = x + d$; $p = x + e$; $q = x + f$; &c ita porro. His positis reperi, quod quisque jam experiundo facile demonstrare poterit, esse:

$$\frac{1}{lm} = \frac{1}{c-b, l} + \frac{1}{b-c, m}$$

$$\frac{1}{lmn} = \frac{1}{c-b, d-b, l} + \frac{1}{b-c, d-c, m} + \frac{1}{b-d, c-d, n}$$

$$\frac{1}{lmnp} = \frac{1}{c-b, d-b, e-b, l} + \frac{1}{b-c, d-e, e-c, m} + \frac{1}{b-d, c-d, e-d, n} + \frac{1}{b-e, c-e, d-e, p}$$

Et ita porro: nam ex aspectu patet progressus in infinitum, uniformis & regularis. Ut autem, qui volet, veritatem experiundo comprobare facile possit, sufficit praeri exemplo casus primi,

$$\frac{1}{c-b, l} + \frac{1}{b-c, m} = \frac{bm - cm + cl - bl}{abc - bb - cc, lm}$$

Jam pro ipsis l, m , substituendo in numeratore valores $x + b, x + c$, fiet $bm - cm + cl - bl = bx + bc - cx - cc + cx + cb - bx - bb =$ (destructis membris, in quibus est indeterminata x) $2bc - bb - cc$. Ergo erit:

$$\frac{bm - cm + cl - bl}{abc - bb - cc, lm} = \frac{2bc - bb - cc}{abc - bb - cc, lm} = \frac{1}{lm}$$

prout asserbatur.

Jam omnes Fractiones $\frac{x}{lmn..}$, $\frac{xx}{lmn..}$, $\frac{xx^2}{lmn..}$, quarum numerator non est constans, reducemus ad fractiones numeratoris, qualis est $\frac{x}{lmn..}$. Reperi igitur rursus, quae sequuntur, ::

NB. B, pag. 212.

Quod si quis sublatis $l, m, n, p, \&c$: restituere velit valores ipsarum, $x + b, x + c, x + d, x + e, \&c$: Theoremata praecedentia stabunt, quemadmodum patet in exemplis hic subjectis:

$$\frac{1}{x^2}$$

Regule univ. indeterminati involventibus Integros indeterminatos ; Re-
 determinati, & constantis
 tos ; Resolvet

$$\frac{x}{l} = \frac{1}{..}$$

$$\frac{xx}{lm} = \frac{1}{..}$$

$$\frac{x^3}{mn} = \frac{1}{..}$$

$$\frac{x^4}{mnp} = \frac{1}{..}$$

$$\frac{x^3}{l} = \frac{xx - bx + bb - b^3}{l}$$

$$\frac{x^4}{lm} = \frac{xx - \frac{bx}{1} + \frac{bb - bc}{1} - \frac{b^3 + c^3}{m} + \frac{b^4}{lm}}{lm}$$

&c.
&c.

Puncta .. hic
 hæc pro illis
 daretur $\frac{x}{lm}$

in finitum apparet ex aspectu, præsertim columnarum. In
 ena sui gradus, ex literis sibi competentibus formata, tam
 $dd + bc + bd + cd$, est formula plena secundi gradus, ex
 constans ex aggregato quadratorum & rectorum.

$$\frac{x^4 + bx^3 + bcxx + bcdx + bcde}{c \quad bd \quad bce}$$

$$\frac{\quad d \quad be \quad bde}{e \quad cd \quad cde}$$

$$\frac{\quad \quad ce}{\quad \quad de}$$

idem est quod

$$\frac{1}{c-b, d-b, e-b, X} + \frac{1}{b-c, d-c, e-c, X} + \frac{1}{b-d, c-d, e-d, X} + \frac{1}{b-e, c-e, d-e, X}$$

Et X^3

$$\frac{x^4 + bx^3 + bcxx + bcdx + bcde}{c \quad bd \quad bce}$$

$$\frac{\quad d \quad be \quad bde}{e \quad cd \quad cde}$$

$$\frac{\quad \quad ce}{\quad \quad de}$$

idem est quod

$$\frac{1}{x+e} + \frac{b+c+d}{xx+dx+de} + \frac{bb+cc+bc}{x^3+cx+cdx+cde} + \frac{b^3}{x^4+bx^3+bcxx+bcdx+bcde}$$

$$\frac{\quad \quad \quad d \quad ce}{\quad \quad \quad e \quad de} \quad \quad \quad \frac{c \quad bd \quad bce}{d \quad be \quad bde}$$

$$\frac{\quad \quad \quad \quad \quad ce}{\quad \quad \quad \quad \quad de} \quad \quad \quad \frac{e \quad cd \quad cde}{\quad \quad ce \quad de}$$

Operaque pretium foret, quamlibet fractionem valoris hujus, qualem dat exemplum posterius, resolvere rursus in valorem ex fractionibus simplicibus compositum, ad modum valoris, quem dat exemplum prius, eoque modo novam Theorematum seriem dare pro valoribus ipsarum fractionum, ut $\frac{r}{lmnp..}$ » ita $\frac{x}{lmnp..}$ » $\frac{xx}{lmnp..}$ » $\frac{x^3}{lmnp..}$ » &c. exhibendis per aggregatum ex simplicibus fractionibus conflatum, si locus iste pateretur.

D d 3,

Exc

Ex his ergo patet, omnem Fractionem Rationalem reduci posse ad Fractiones simplices rationales constantis Numeratoris; rationales inquam quoad indeterminatam x , quæ extra vinculum esse debet. Itaque si daretur fractio aliqua resolvenda, velut $2xx \mp x \sqrt{2} \mp \sqrt{5}$, \therefore , $xx \mp 2x \mp \sqrt{3}$; vel aliqua fractio simplex inter resolvendum occurrens, ut fractio $\sqrt{2}$; $x \mp \sqrt{3}$; ea in hoc Analyseos genere habetur pro rationali, quia Analysin hanc summationum non moratur irrationalitas, quæ indeterminatas non involvit. In quo commodior hoc loco est reductio irrationalium ad rationales, quam in calculo Numerorum Figuratorum *Diophantico*. Hinc sequitur, etsi irrationales sint Radices, modo sint reales, non vero imaginariæ, in seriebus quidem Numericis rationalibus summandis, quæ sunt determinati gradus, seu ubi indeterminata non ingreditur exponentem, rem semper posse reduci ad summam numerorum progressionis Harmonicæ, aut potentiarum ab ipsis; aut his destructis ad quantitatem constantem seu summam absolutam; vel saltem ad seriem integrorum, quæ in rationalibus certi gradus semper summani potest, pro parte seriei finita. In seriebus vero linearum ordinarum rationalibus summandis, seu in quadraturis Figurarum Algebraicarum rationalium omnia semper, cum radices sunt reales, reduci ad Quadraturam Hyperbolæ. Hinc (ut id prius explicem) in seriebus Numericis summandis res redit ad summandas omnes $\frac{x}{y}$ vel omnes $\frac{x}{yy}$ vel omnes $\frac{1}{y^3}$ &c. posito $y = x \mp e$, vel $x \mp 2$, vel $x \mp \sqrt{3}$, aliterve ut placet. Nam si x sit 1, vel 2, vel 3, &c. & e constans, sit 2, series numerorum $\frac{1}{x \mp e}$ seu $\frac{1}{y}$ erit $\frac{1}{1 \mp 2}$; $\frac{1}{2 \mp 2}$; $\frac{1}{3 \mp 2}$; $\frac{1}{4 \mp 2}$ &c. Sin x sit 1 vel 3 vel 5 vel 7 &c. & constans e sit $\sqrt{3}$, tunc series omnium $\frac{1}{y}$ erit $\frac{1}{1 \mp \sqrt{3}}$; $\frac{1}{3 \mp \sqrt{3}}$; $\frac{1}{5 \mp \sqrt{3}}$; $\frac{1}{7 \mp \sqrt{3}}$ &c. id est si x aut y sint progressionis Arithmeticæ, sive naturalis, sive alterius cujuscunque, ipsæ y sunt

erunt progressionis harmonicæ, itaque $\int \frac{dy}{y}$ erit in Numeris sum-

ma progressionis Harmonicæ, & $\int \frac{dy}{yy}$; $\int \frac{dy}{y^3}$, &c. erunt summae

potentiarum a terminis progressionis Harmonicæ. Ad has ergo res redit, si series numerice rationales determinati gradus, finita, vel cum id fieri potest, infinita summandæ intelligantur, & formula fractionis non habeat nisi radices reales. Et licet series Harmonica infinita numero terminorum, etiam magnitudine sit infinita, summarique adeo non possit, (quod secus est in seriebus potentiarum ab harmonicis terminis) differentia tamen inter duas series harmonicæ progressionis licet infinitas, finitam magnitudinem constituere potest. Et, quod eximium censeo, cum absoluta habetur summatio, independens ab harmonicis terminis, horumque potentiis summandis, hac analysi nostra destruuntur harmonicæ, aliaque series minus tractabiles, & sese sponte ostendit summa. Exempli gratia $\frac{1}{2} + \frac{1}{3} + \frac{1}{4} + \dots$

$\frac{1}{15} + \frac{1}{24} + \frac{1}{35} + \dots$ seu $\int \frac{dx}{xx-1}$, posito x esse 2 vel 3 vel 4, &c. est

series quæ tota in infinitum sumta summari potest, & dx quidem hoc loco est 1. In Numericis enim differentia sunt assignabiles. Et

$\frac{1}{xx-1}$ per regulam nostram (ob valorem ipsius $\frac{1}{lm}$, quia

hoc loco $m = x+1$, & $n = x-1$, adeoq; b est 1, & c est -1) erit $\frac{1}{-2, x+1}$

$\frac{1}{2, x-1}$, seu $\frac{1}{2}, \frac{1}{x-1} = \frac{1}{x+1}$, jam

$\frac{1}{2} \int \frac{dx}{x-1}$ est $= \frac{1}{2}, \frac{1}{2} + \frac{1}{2} + \frac{1}{2} + \frac{1}{2} + \frac{1}{2} + \frac{1}{2} + \dots$

$= \frac{1}{2} \int \frac{dx}{x+1} = \frac{1}{2}, * * - \frac{1}{2} - \frac{1}{2} - \frac{1}{2} + \dots$

Ergo $\int \frac{dx}{xx-1}$ erit $= \frac{1}{2}, \frac{1}{2} + \frac{1}{2} * * * = \frac{1}{2}$

Tandemque erit $\frac{1}{2} = \frac{1}{2} + \frac{1}{2} + \frac{1}{2} + \frac{1}{2} + \frac{1}{2} + \frac{1}{2} + \dots$ quam

quam summationem jam olim cum Quadratura Arithmetica edere memini. Similique methodo cæteræ summationes serierum rationalium, determinati gradus realiter resolvablem inveniuntur, aut ad harmonicas, earumque potentias rediguntur. De imaginaria resolutione, quæ & ipsa prodest, mox dicitur. Eademque subinde etiam pro seriibus rationalibus indeterminati gradus servare possunt.

Quod si x vel y essent non termini discreti, sed continui, id est non numeri intervallo assignabili differentes, sed lineæ rectæ abscissæ, continue sive elementariter, hoc est per inassignabilia intervalla crescentes, ita ut series terminorum figuram constituat; patet eodem modo omnes summas fractionum rationalium gradus constantis, hoc est omnes Quadraturas figurarum rationalium Algebraicarum, supponendo Radices formulæ denominatorem constituentis esse reales, posse vel absolute inveniri, vel ad Quadraturam Hyperbolæ reduci. Nam quia præter integros summandos, ut fdx , $fxdx$, fx^2dx , &c. res reducitur ad summationes simplices, posito $y = x^m$, quales

$\int \frac{dy}{y}$; $\int \frac{dy}{y^2}$; $\int \frac{dy}{y^3}$, &c. in quadraturis autem semper habentur

$\int \frac{dy}{yy}$, $\int \frac{dy}{y^3}$, &c. Hinc patet, solam superesse $\int \frac{dy}{y}$, id est Hyper

bolæ Quadraturam. Verum enim vero, tenacior est varietatis suæ pulcherrimæ Natura rerum, æternarum varietatum parens, vel potius Divina Mens, quam ut omnia sub unum genus compingi patiatur. Itaque elegans & mirabile effugium reperit in illo Analyseos miraculo, idealis mundi monstro, pene inter Ens & non-Ens Amphibio, quod radicem imaginariam appellamus. Hinc quoties denominator Fractionis Rationalis habet radices imaginarias, quod infinitis modis contingit, Hyperbola quoque, cujus opus esset Quadratura, fieret imaginaria, construique nullo modo posset. Sed quia quævis Radices imaginariæ suas compares habent, oriuntur enim extrahendo radicem quadraticam ex quantitate privata,

extractio autem quadratica omnis duplex est, ut notæ ejus $\sqrt{\dots}$ præfigi possit $+$ vel $-$; hinc ex radicem imaginariarum debito invicem ductu oritur productum reale, quod vel erit ipse denominator,

tor, eaque casu (si ad numeratorem constantem reducta sit fractio, tollaturque si placet terminus secundus Formulæ) quadratura proposita non potest hic reduci ad simpliciolem; vel producitur realis aliquis divisor denominatoris, ejusque ope quadratura proposita ab alia simpliciore pendet, qualis est circuli quadratura. Exem-

pli gratia sit fractio $\frac{1}{x^4-1}$: patet, denominatoris radices esse

$x \mp 1, x-1, x \mp \sqrt{-1}, x-\sqrt{-1}$, quæ in se invicem multiplicatæ producant x^4-1 . & erit per regulam,

$$\left. \begin{array}{l} \frac{1}{x^4-1} = \frac{1}{(x-1)(x+1)(x-\sqrt{-1})(x+\sqrt{-1})} \\ \frac{1}{x^4-1} = \frac{1}{(x-1)(x+1)(x-\sqrt{-1})(x+\sqrt{-1})} \end{array} \right\} = \frac{1}{x^4-1}$$

$$= -\frac{1}{4, x \mp 1} + \frac{1}{4, x-1} + \frac{1}{4\sqrt{-1}, x-\sqrt{-1}} - \frac{1}{4\sqrt{-1}, x+\sqrt{-1}}$$

ubi $\int \frac{dx}{x \mp 1}$ vel $\int \frac{dx}{x-1}$ pendunt ex Quadratura Hyperbolæ, sed

$\int \frac{dx}{x\sqrt{-1}-1}$ vel $\int \frac{dx}{x\sqrt{-1}+1}$ non possunt ad Hyperbolem nisi ima-

ginariam revocari. Jungendo ergo tot radices imaginarias inter se, quot ad expressionem realem obtinendam necesse est, id est hoc loco in unum aggregando duas posteriores fractiones, nempe

$$\frac{1}{4x\sqrt{-1}-4} - \frac{1}{4x\sqrt{-1}+4} \text{ prodibit } \frac{x\sqrt{-1} \mp 1 - x\sqrt{-1} \mp 1}{4, x\sqrt{-1}-1, x\sqrt{-1}+1} \text{ id est}$$

$$-\frac{1}{2, xx \mp 1}. \text{ Si vellemus similiter in unum congregare } -\frac{1}{4, x \mp 1}$$

$$\mp \frac{1}{4, x-1} \text{ fieret inde } \frac{1}{2, xx-1}, \text{ \& aggregando in unum } \frac{1}{2, xx-1}$$

$$-\frac{1}{2, xx \mp 1} \text{ redibit } \frac{1}{x^2-1} \text{ quod adeo est } = \frac{1}{4, x-1} - \frac{1}{4, x \mp 1}$$

Et

$$-\frac{1}{2, xx \mp 1}$$

— $\frac{1}{2, xx \mp 1}$. Unde patet pendere $\int \frac{dx}{x^2-1}$ vel etiam $\int \frac{dx^2}{1-x^2}$ ex Qua-

dratura Hyperbolæ & circuli simul. Nam $\int \frac{dx}{x-1}$ & $\int \frac{dx}{x \mp 1}$ adeo-

que & $\int \frac{dx}{xx-r}$ pendere ex Quadratura Hyperbolæ, dudum consta-

bat. Sed $\int \frac{dx}{xx \mp 1}$ pendere ex quadratura Circuli a me primum,

cum Quadratura mea Arithmetica, est inventum. Atque hanc duxi, quod initio Actorum Lipsiensium edidi Theorema, Quadrato diametri existente 1, Arcum Circuli esse $\frac{x}{2} - \frac{x}{2} \mp \frac{x}{2} - \frac{x}{2}$ &c. Ex his sequitur, omnium Figurarum Algebraicarum Rationalium, ubi Denominator in valore ordinata divisores reales habet primi gradus, ut $x \mp e$, reduci posse ad Quadraturam Hyperbolæ. Cum vero divisores reales habet planos, seu secundi gradus, (qui scilicet ipsimet non habent radices æquales, alioquin ducturi ad quadraturas absolutas) ut $xx \mp fx \mp ag$ vel (sublato secundo termino) ut $xx \mp ae$, pendere ex Quadratura Hyperbolæ, vel Circuli, vel utriusque.

Hic jam ordo nos ducit ad maximæ momenti Quæstionem, utrum omnes Quadraturæ rationales ad Quadraturam Hyperbolæ & Circuli reduci possint, quæ huc redit in nostra hac Analyfi: utrum omnis Æquatio Algebraica seu formula realis integra quoad indeterminatam rationalis, possit resolvi in divisores reales simplices aut planos. Verum comperi, qui hoc statueret, eum naturæ copias arctius contracturum quam par sit. Esto 1: $(xx \mp aav-1)$ ducendum in 1: $(xx \mp aav-1)$ prodibit 1: $(x^4 \mp a^4)$ cujus denominator utique est formula realis, sed resolvendo hanc formulam non pervenitur ad divisores planos reales. Nam $xx \mp aav-1$ resolvi potest in $x \mp aav-1$ & $x - aav-1$, & $xx \mp aav-1$ in $x \mp aav(-v-1)$ & $x - aav(-v-1)$. Itaque formula $x^4 \mp a^4$ prodit ducendo invicem $x \mp aav-1$, $x - aav-1$, $x \mp aav(-v-1)$, $x - aav(-v-1)$ sed quamcunque instituemus duarum ex his radicibus quatuor combinationem, nunquam consequemur ut duæ invicem ductæ dent quantitatem realem, seu divisorem realem pla-

num.

num. Itaque $\int dx : (x^4 \mp a^4)$ neque ex Circuli neque ex Hyperbolæ Quadratura per Analysin hanc nostram reduci potest, sed novam sui generis fundat. Et optarem (quod alias etiam me innuere memini,) ut $\int dx : (x \mp a)$ seu Quadraturam Hyperbolæ constaret dare Logarithmos seu *Sectionem Rationis*; & $\int dx : (xx \mp aa)$ *Sectionem Anguli*; ita porro continuari posse progressionem, constaretque cuinam problemati respondeant $\int dx : (x^4 \mp a^4)$; $\int dx :$

$(x^2 \mp a^2)$ &c. Cæterum, ut obiter addam, $\int x^{n-1} dx : (x^2 \mp a^2)$ verbi gratia $\int x dx : (x^2 \mp a^2)$ & $\int x x dx : (x^2 \mp a^2)$ & $\int x^3 dx : (x^2 \mp a^2)$ & ita porro; pendent ex Quadratura Circuli, si \mp significet $+$, & ex quadratura Hyperbolæ, si significet $-$; Uti facile agnoscat peritus calculi differentialis, quanquam & ex præsentis Analysisi deduci posset.

Unum jam potissimum superest quærendum, Utrum jam & quomodo Figuræ quæ Ordinatas habent irrationales, ad alias Figuræ rationales Homometras (id est ut data quadratura unius, absolute vel rationaliter detur quadratura alterius) reduci, nostræque huic Analysisi subijci possint. Quosin genere multa quidem tentavi, nec sine suecessu, nondum tamen quicquam satis universale aut insigne ausim polliceri, & ut verum fatear, rem pro dignitate tractare non vacavit. Itaque distuleram editionem Methodi, donec in reductione irrationalium summandarum ad summandas rationales, majores progressus facere liceret: totamque hanc doctrinam servabam Operi meo *Scientia infiniti*. Sed cum viderem, hac mora differri progressum artis, neque dum satis de tempore meo statuere possem, malui publicæ utilitati velificari, ea spe fretus, fore qui latius spargant semina novæ doctrinæ, uberioresque fructus colligant: præsertim si incumbatur diligentius, quam factum est hæcenus in Amplificationem Algebrae *Diophantæ*, *Cartesii* discipulis fere neglectæ, quod usum in Geometria parum perspexissent. Ego vero aliquoties innuere memini (quod mirum videri poterat) progressum Analysis nostræ infinitesimalis circa quadraturas pendere bona ex parte ab incrementis ejus Arithmeticæ, quam primus qui nobis quidem notus sit, professus opera tractavit *Diophantus*. Et spero, quæ nunc damus, facta oculata fide, efficacioris ad hæc porro excolenda adhortamenti loco fore.

L' AMINTA DI TORQUATO TASSO &c.

i. c.

AMYNTAS TORQUATI TASSI, FABULA PASTORALIS defensa atque illustrata a JUSTO FONTANINO.

Romæ in typographeo Zenobii & Plachi, 1700, in 8.

Alph. i plag. 9.

Qui Bibliothecæ Eminentissimi Cardinalis Josephi Renati Imperialis instructissimæ summa cum laude præest eruditissimus hujus Dissertationis auctor, indigne ferens, celeberrimam Torquati Tassi, Italorum Poetarum principis, fabulam pastoralem Amyntam, quæ non Italis solum, sed omnibus interiorum & elegantiorum literarum cultoribus in deliciis est, a severis quibusdam censoribus hinc inde notari veslicarique, suo eam patrocinio juvandam, & præ cæteris viro illustrissimo, Bartholomæo Cevæ Grimaldo Telefiz Duci, cujus in Amyntam docta quidem, sed acris investiva in Epistolis a Bulifonio editis, (part. III p. 318.) legitur, aliquid respondendum esse censuit. Hujus ergo vestigiis presso pede inhzrens, tum singulas ejus accusationes mascule repellit, tum etiam Tassum suum, contra ea, quæ alii, Calopresus puta, Bonhursus, & imprimis Rapius ac Menagius (cujus venustissima Amyntæ editio Lutetiæ A. 1655 chartis quatuor paginarum cum annotationibus Hetruscis, doctis utique & laboriosis, prodiit) obduxerunt, tuetur. Præmittit autem ipsum Amyntam cum variis lectionibus, ex Aldi Manutii MSto desumptis. Cæterum defensionem sic ingreditur, ut essentielles, quas vocant, dramatis partes diligenter examinet, ac ubique Tassum recto talo stetisse, neque, quod censores velint, a scopo aberrasse demonstrat. In prima igitur parte, sive *Fabula*, nihil contra unitatem ab ipso peccari docet, idque contra Gabrielem Zinamum, & Calopresum supra dictum evincit, simulque eos sibi non probari profitetur, qui scenarum mutatione, secus quam loci unitas regulæque veterum id possulent, gaudeant. Mambruno etiam, & Portus Regii in Gallia notissimis scriptoribus approbat, quod minus benigne de Tasso senserint, eisque Balsacii popularis testimonium maximi ponderis opponit, eadem opera.

Per-

Cap. I.
p. II.

Cap. II. p.
37. & 44.

Perronianorum editorem Borrachiumque perstringens. Guarinum insuper cum Tasso ita componit, ut huic haud dubie palmam reserveset. De nominibus porro Amyntæ & Phyllidis adversus Menagium disputat. Quid Sapphus *viriles* apud Statium *salvus* sibi velint, explicat. Castelvtrum a Dacerii omnem ipsi dramaticæ rei notitiam abjudicantis accusationibus liberat, longitudinemque fabularum recentiorum, auditoribus lectoribusque molestam, exagitat. Hinc de choris non ubivis obvia tradit, eos jam ante Tassum a comicis Italorum Poetis frequenter adhibitos fuisse contendit, ac Menagio se opponit, choros cum Cornelio aliisque ex tragœdiis eliminanti. Iis, quæ ad Fabulam, ejusque actionem pertinent, hæc ratione pertractatis, ad *Mores* descendit, cumque Grimaldo inter alia id quoque non probetur, quod Tassus Silvæ suæ cornu eburneum auro exornatum tribuerit, cum id certe a pastorum frugalitate & simplicitate abhorretere videatur, Noster insignibus Calpurnii, Theocriti & Virgilii locis allatis, multa de donis pastoralibus, & ea minime protrita, in medium profert, Rapinumque imprudentiæ postulat, qui Ecloga 3. Jonathanem pastorem, quatuordecim B. Virgini cygnos, a Nymphis Libani in antris nutritos, offerentem exhibeat. Promittit vero, dum in his versatur, Apostoli Zeni de Poetis Italis opus, itemque Aleandri Carmina ex Bibliotheca Barberina cum reliquis ejus scriptis brevi a se publicanda. Post mores *Sententiam* considerat, in dramatibus ad normam Aristotelis rectæque rationis ita exigendam, ut nihil in ea dissonum, aut a veritate alienum reperiatur. Qua in re Tassum, quem a seipso subinde discrepasse volunt, sibi ubique constituisse pervincit. Tandem multus est in *Dictione*, ultima dramatis parte, cumque adversariis plurimum in eo momenti sit, quod Tassus ab Academia Furfuraria sive della Crusca, *quoniam creberrime ad voces plebejas, & de trivio petiæ desselebat*, senatu classicorum scriptorum motus, neque inter majorum gentium auctores, quorum in lexico suo testimoniis utuntur, receptus fuerit; Noster unice id agit, ut hanc objectionem solide diluat. Nempe gloriosum fuit Tasso, Furfurarios recentiores decessorum errorem agnovisse, & in postrema, quæ A. 1691 lucem adspexit, lexici editione, præter Hierosolyman, hanc ipsum Amyntam, & alia Tassi opera, multo cum ver-

p. 146. 47.
 Cap. III.
 p. 60.
 Cap. I. p. 126.
 27.
 Cap. III.
 p. 66.
 Cap. VI.
 p. 110.
 p. 113
 Cap. VII.
 p. 148. seqq.
 p. 153.
 Cap. VIII.
 p. 160. seqq.
 p. 172.
 Cap. IX. p.
 179. 181.
 Cap. X. p.
 198. seqq.
 Cap. XI.
 Cap. VI.
 p. 98.
 p. 242.
 p. 250.

- borum honore laudasse. Observat hic Fontaninus, Furfurarios hœvi denuo id ipsum lexicon cum supplementis Redi publicaturos. Caterum, ut facundia laudem nequaquam solis Hetruriae finibus includi probet, Foro-Julienfes, quamvis in ipso Italiae limite positos, præclare de lingua vernaculæ meritos prædicat, & Bibliothecam scriptorum illius provinciae a se confectam sperare nos jubet.
- p. 281.
- Cap. XII. p. Mox, quæ Tassulæ mulis sordidius & humiliter dicta videbantur, excusat, & Besnierium notat, quod in præfatione Originum Gallicarum Menagii, Italos ad Originum ejus viri Italicarum conspectum, invidia æstualle jactet; eum tamen Menagius pleraque a Furfurariis acceperit, neque quod Besnierius putet, primus hanc curam susceperit, eum Scaliger, Bembus, Castelvetrus, & imprimis Angelus Monosinius dudum in hoc instituto elaborarint. Quandoquidem vero Telesæ Duci haud placet, Tassum pleraque per narrationes explicare, nihilque oculis, auribus omnia tribuere; Fontaninus noster veterum ab eo vestigia lecta fuisse reponit, Guarinumque alio tramite incedentem reprehendit. Sub finem denique, postquam de variis Amyntæ editionibus atque versionibus egisset, fabulæ hujus osiores iniquosque censores Hereuleo hoc argumento prosternit: multa ab illo tempore dramata pastoralia produsse, sed nullum diu in commemoratione mansisse; Amyntam e contrario cunctorum, ad nostram usque memoriam, manibus tritum, sermonibus celebratum, abunde testari, Tassum carminum gloria reliquos Italiae vates longissime præcelluisse. Quod superest, nos, qui doctissimam Fontaninum, dum faciendo non magis, quam ingenioso Tassu patrocinio se totum in literis elegantioribus habitare ostendit, laudem eximiam meruisse, adeoque sibi ipsi suffragatum esse, probe intelligimus, Viro celebratissimo, quod Dissertationis exquisitæ pro ea, qua pollet, humanitate, exemplum ad nos pervenire voluerit, gratias habemus ingentes, eundemque, ut præstantissimorum, quæ prælo ipsum parare novimus, operum editionem maturet, totius reipublicæ literariæ nomine solemniter obtestamur.
- Cap. XV. p. 292. p. 301.
- p. 387. seqq.

RERUM

RERUM IN SSEREN. DUCUM SAXONIAE DICA-
 feris Jenensibus Decisarum Pars Tertia, sive Centuria XI. XII.
 XIII. XIV. XV. ex regestis & cura Praefidis eorundem Ordinarii
 Dn. NICOLAI CHRISTOPHORI L. B. de LYN-
 CKER, Confiliaris Status Ducalis Saxo Vinaricem-
 sis Intimi.

Jenae, apud Joh. Bielkium, 1701, in 4.
 Constat 3 alph. 13 plag.

EXhibemus nunc etiam rerum decisarum Jenensium, ex regestis & cura Perillustri Lynckeri prodeuntium, partem tertiam. An plures secuturæ sint, asserere quidem non possumus, cum Viri Summi consilium ex præfatione aliove aliquo indicio colligere haut liceat: hoc tamen adstruere non dubitamus, alias, si sequantur, Lectoribus solidam Jurisprudentiam amantibus, gratissimas esse futuras. Ut ex hac etiam parte, prout fors tulerit, aliqua de-
 hibemus, in Decisione 1001 illustris quæstio tractatur, an jus primogenituræ, in vitis nati minoribus, quibus jus æqualis divisionis erat quæsitum, introduci possit? eaque negative deciditur. Sponsalia vinculum quidem satis arctum introducere solent; eadem tamen ob graves causas, ut furorem, contumeliam & aversionem irreconciliabilem solvi posse, in Decis. 1058 pronunciat, eam præcipue ob causam, quod jus corporis, adeoque verum matrimonium, eadem nondum involvant. Ex decreto Decisionis 1059, Senator, ob stuprum commissum, non tantum pœna pecuniaria, sed & remotione ex collegio senatorio, recte afficitur, cum delictum illud famam imminuat. Alphonfus molendinum erat ædificaturus, sed Sempronius, vicini molendini dominus & Alphonfi emphyteuta, domino suo directo novum opus nunciat, obtenta ex Regimine Ducali inhibitione. Post institutam visitationem, periti pro Alphonso pronunciant; verum isto effate vim factæ nunciationis nondum esse sublatam, ac Alphonsum in extruendo novo opere pergere haut posse, cum peritorum judicium sententiam judicalem non involvat, in Decis. 1108 ostenditur. Ulti inter homines, in civili societate viventes, non infrequens est, ut ex legis provisione, certis personis jus retractus circa venditionem bono-
 rum:

rum competat; ita uter retractus alteri præferendus sit, disceptari potest: retractum consanguinitatis retractu ex congruo potiorum esse, Decisio 1136 censet. Adolarius rusticus, præsentem Parocho ac duobus testibus, omnia bona sua uxori mortis causa donaverat, omiſſa insinuatione judiciali: in provinciis Thuringiæ, ex sententia Decif. 1170, valida est illa donatio. Titius & Sejus duo fratres, quorum ille Hamburgi, hic Norimbergæ domicilium constituerat, in eunt societatem ea lege, ut in jam laudata urbe Norica negotiatio institueretur, in qua etiam Hamburgensis frater jus clientelæ consequitur, soluto singulis annis protectionis censu. Post aliquot tempus concursus creditorum existit, ac inter alios Titii uxor quoque comparet, & vi hypothecæ antiquioris aut privilegiatæ, cæteris creditoribus præferri vult. Hi opponunt statutum Hamburgense, cujus vi uxores, ad promovendam commerciorum fidem, pro maritis solvere coguntur. Quæritur adeo, an Norimbergæ etiam illius statuti Hamburgensis sit habenda ratio? id quod Decif. 1201 asseritur, ideo quod Titius Hamburgi domicilium constituerit, cum eoque, tanquam cive Hamburgensi, creditores contraxerint. Quod si tamen nonnulli negotiationem Noricam simpliciter respexerint, ejusque intuitu merces vel pecuniam dederint, eos statuto illo, contra uxorem debitoris, uti non posse, amplius admonetur.

Scipione prædium, ultra hominum memoriam ab ejus majore possessum, repetitur eo prætextu, quod illud e bonis domanialibus sit, cumque hæc alienationi & præscriptioni haut subjacere existimentur, rationum reddito, per tempus detentionis, insuper exigitur, negata etiam, aut saltem hæcenus seposita, meliorationum factarum refusione: sed enormia domanii jura, qualia Scriptores exteri, ac præcipue Gallici, adstruere solent, in Germania locum non habere, ac bona domanialia suo modo alienationi ac præscriptioni immemoriali subesse, aut, si omnino eorum revocationem asserere velis, hanc non aliter nisi refuso pretio, præstitisque meliorationibus, ac soluta accessionum æstimatione, fieri posse; nec adeo possessorem de perceptis rationem reddere teneri, sed eum potius, donec sibi satisfiat, jure retentionis uti posse, Decif. 1202 deducitur. Repressalias in Imperio nostro prohibitas esse; adeoque Magistratum, cujus civis easdem patitur, ad damnum

re-

resarciendum ei non teneri, sed hunc potius ab eo, qui represalias exercuit, ejus restitutionem petere debere, imprimis si earum suscipiendarum causa sufficiens haut subfuerit, Decis. 1237 docetur. Stabularius aurigis receptis prædixerat, eorum currus haut extra periculum penes se esse constitutos, ipsi quoque custodem apposuerant; sequebatur furtum cum effractione & violentia conjunctum: ob has igitur rationes, stabularium actione de recepto ad damnum resarciendum non teneri, Decis. 1379 pronuntiatum est.

NAUDÆANA ET PATINIANA.

Amstelodami apud Franc. van der Plaats, A. 1702, in 12.
plag. 19.

Nondum deserbuit amor τῶν ἀνα, nec desunt eruditi homines, qui sapienter docteque dicta magnorum virorum adhuc hodie colligant, aut curiosi lectores, quorum appetitus non plura identidem hujus farinae scripta expetat atque expectet. Nuper post *Scaligerana*, *Tbuana*, *Perroniana*, *Sorberiana*, *Menagiana*, *Valesiana*, *Fureteriana* & *Parrhasiana*, prodire Parisiis *Naudæana* ac *Patiniana* plena doctissimis observationibus, apophtegmatibus & narratiunculis Gabr. Naudæi & Guidonis Patini, Heroum in literis laudatissimorum. Hæc Bibliopola Amstelodamensis celeriter reudenda curavit, correctis mendis Parisiensium typographicis, quarum in nominibus præsertim propriis ingens copia erat, ordine etiam in melius immutato, denique additis Animadversionibus ad *Naudæana*, indice, & imagunculis Naudæi ac Patini; ut adeo posterior editio priorem multis modis vincat. Unde ad Bibliopolam pervenerint hæc *Λειψiana*, non commemoratur; suspicio tamen est, Præfidi Cufinio hæc nos debere, quem multa resecaſſe, in *Præfatione* narratur. Gabr. Naudæus, (ut hæc ex Patinianis aliisque monumentis colligamus) cujus dicta post præfatiunculas tres leguntur, natus est Lutetiæ Parisiorum, IV. Nonas Februarii A. 1600, parentibus honestis. Medicinæ operam dedit, primum in patria, hinc Patavii, in qua Academia lauream Philosophicam & Medicam A. 1633 obtinuit. A. C. 1624 in Italiam primum abiit, ac Patavio Romam venit, ubi magnum eruditionis thesaurum, u-

Ff

sus

sus familiaritate eruditissimorum hominum, sibi comparavit. Redux rem Medicam seposuit, quippe cum natura ad elegantiores literas & rem Bibliothecariam duceretur. Hinc Henrici Memmii Senatus Regii Parisiensis Bibliothecam asservere iussus est. Iterum in Italiam abiit A. 1630, Romam sedem famæ suæ seligens, quam duodecim continuis annis servavit, functus officio Bibliothecæ præfecti, primum apud Jo. Franciscum Cardin. a Balneo, posthæc apud Antonium Cardinalem Barberinum. Tanta vero existimatione inter Italos fuit, ut in plerisque Acaemiis locus ipsi tribueretur; Humoristis vero præsertim, ut & Perpetuis ac Abstemiis operam navavit. Patriam repetiit A. 1642, atque a Julio Mazarino Cardinali Bibliothecæ custos constitutus est, cujus patrocinio ampla illi beneficia contigerunt. Nam Canonieus Virodunensis & Prior Artigæ apud Lemovicenses factus est. Tandem a Suecorum Regina Christina ad Holmienses vocatus est, qui Regiæ Bibliothecæ præfuit; sed cum A. 1653 domum remearet, Abbatis-villæ apud Morinos, febre correptus, die 29 Julii obiit. Amicis præcipuis usus est Renato Moreau, Guidone Patino & Ludovico Jacobo a S. Carolo. Conscripsit ediditque *Marforium*, sive discursum contra libellos diffamatorios Gallicum A. 1620. *Instructionem de veritate Historiæ fratrum Rosæ crucis* Gallicam A. 1623. *Apologiam pro viris claris Magi suspectis* Gallicam A. 1625. *Judicium de Bibliotheca formanda* Gallicum A. 1627. *Additiones ad Historiam Ludovici XI* Gallicas A. 1630. *Syntagma de Studio liberali* Latinum A. 1632. *Questiones Iatro-Philosophicas V* Latinas A. 1632 & sequentibus. *Discursum de Vesuvii incendiis* Gallicum A. 1633. *Syntagma de Studio Militari* Latinum A. 1637. *Considerationes Politicas de artibus imperantium* Gallicas A. 1639. *Bibliographiam Politicam* Gallicam A. 1642. *Bibliographiam Kempensem* & alia Latina æque ac Gallica scripta circa controversum de Imitatione Christi librum A. 1651, 652, & leviora quædam alia. Nos ex Naudæanis sequentia observatu digniora excerpta putavimus. De L. Allatio notatur, cum Bibliothecæ Heidelbergensis Romam transportandæ causa, in Germania fuisset, reducem de capite periclitatum esse, cum Scioppius aliique defraudatæ Bibliothecæ eum arguerent, p. 2. Τερίοχης fuisse narratur, Scipio Grammontius, Philolphus, Fernelius & Philippus.

pus Hassorum Princeps, p. 6. Augustinus Mascardus vitæ profli-
gatisimæ accusatur p. 11. M. Anton. de Dominis indignatione mo-
tum ad Protestantés transfisse, sed spe purpuræ allectum Romam,
& magno quidem cum fastu, rediisse, narratur p. 12. Dominicum
Mellinum peculiari libro fragmenta scriptorum veterum malevo-
lorum Christiani nominis obtrektorum collegisse, legimus p. 30.
Apollonium Tyaneum Magum non fuisse, ejusque vitam a paganis
confictam, ut Christi atque Apostolorum miracula temerentur,
defenditur p. 35 seqq. De Chyco Asculano fertur p. 48, eum Astro-
logum insignem fuisse, josisque Magum egisse; denuntiante tamen
eum velut Magum adversario Garbone, Medico Floreatino, jussu
Inquisitorum combustum esse. De Cremonini fastu narratur p. 54,
illum ædibus æque magnificis ac Cardinalem usum, præfectum pa-
latii, cubicularios aliosque ministros habuisse, & stipendium an-
nuum bis mille imperialium accepisse. Memorabile est Jacobi
Sannazarii Epitaphium p. 61 :

Altius hic situs est, cineres gaudete sepulsi,

Jam vaga post obitus umbra dolore vacat.

Quod etsi ipse confecisset, tamen sepulchro ejus curatores fune-
ris inscribi noluerunt, quod nimis solutum videretur. Trajanus
Boccalinus, censor Politicorum, ut p. 70 traditur, regendis ali-
quot Italiæ oppidis præfectus fuit, sed ita rem gessit, ut omnes de
eo conquererentur. Nullos Hermaphroditas perfectos & proprios
dari, propugnatur p. 76, & de Paganino Gaudentio memoratur
p. 90, eum Grisonem fuisse, & ex Ecclesiastæ Reformato Professo-
rem Pontificium factum; denique, Constantinum Cajetanum Ba-
ronio in scribendis Annalibus opem tulisse p. 92. *Monarchia Soli-
psorum*, invisus adeo Jesuitis liber, adscribitur Melchiori Inchoffero,
Ex-Jesuitæ, p. 103. Scheineri Jesuitæ & Astronomi dieterium de
Italiæ notabile occurrit p. 118 : *Profecto sunt homines isti mirabiles,*
solvunt verbis, vescuntur verbis, et pugnant lapidibus. Deni-
que de Cartesio legitur, eum maxime deformi facie fuisse, pag. 125.
Ceterorum ingenium Naudæi passim apparet, nec desunt voces li-
beriores, ut mos viri ferebat; Atheis tamen & Libertinis sæpe dicam
cum indignatione scribit, præsertim p. 24. In horum classes refert
Hieronymum Borrum Professore Pisanum p. 7, Cardanum p. 15,

Averroëem p. 24, *Pomponatium* p. 33, *Castellanum*, *Bembum* & *Cremoninum* p. 57, *Boccatium* p. 83, & *Claud. Berigardum* p. 111. Adposuit *Naudæanis* animadversiones eruditissimas anonymus, Vir, ut apparet, perdoctus in Gallia vivens, & Romanis sacris addictus, in quibus & *παροράματα* complura libelli emendat, & notatu dignissima non pauca addit. Nam ut quædam inde in forulo nostros derivemus, his, quæ Ludovico Castelvetro cum Hannibale Caro. ob carmen de *Liliis aureis* intercessit, accurate describitur p. 137. *Campanellam* titulo *excubitoris seculorum* usum esse, narratur p. 140. *Ferdinandum Carolum*, quem *Nicius* sub *Zoili Ardelionis* nomine, atque alii, (non secus ac docti *Parisienses Monmorium*) pessimis modis velut *ἕνεργημα* eruditorum tractaverint, non adeo profligatum fuisse, ostenditur p. 183. De *Hadriano Fino* & *Daniele* ejus filio, qui ut plurimum confundi soleant, egregia admonitio habetur p. 187. Contra *Sodomitas seculorum barbarorum* scriptum esse ab *Alano Insulano* *Planctum natura*, a *P. Damiano* librum *Gomorrhianum*, a *Marbodo* carmina quædam, observatur p. 207. Proditor *Ferdinandi Pallavicini*, *Carolus de Bresche*, vel ut *Italici* audiebat, *di Morfi*, ut & infelix obitus utriusque, accurate ex monumentis describitur p. 223. seqq. Præter hæc singulari studio natales & emortuales *L. Allatii*, *Scip. Claramontii*, *Hann. Cari*, *Ben. Theocreni*, *Hier. Borrii*, *Aug. Mascardi*, *J. Nic. Erythraei*, *Laur. Pignorii*, *Barth. Tortoletti*, *Frid. Bonaventuræ*, *Andr. Argolii*, *Petri Pomponatii*, *Eust. Rudii*, *Jul. Cæs. Capaccii*, *Virgilii Malvezzi*, *Melch. Guilandini*, *Jul. Cæs. Gallæ*, *Cæs. Cremonini*, *Cæli Calcagnini*, *Actii Sannazarii*, *Maphæi Vegii*, *Alph. Ciccarelli*, *Ant. Campani*, *Gerhardi Vossii*, *J. Bapt. Portæ*, *Paganini Gaudentii*, *Const. Cajetani*, *Aloyii Lillii*, *Melch. Inchoferi*, *Jo. Scheineri*, *Cæs. Caporalis*, *Virginii Cesarini*, *Ant. Gallonii* aliorumque, additis memorabilibus multis ad eorum vitam pertinentibus, Animadversor recenset, eaque in re errores *Naudæi*, *Körnigii* & *Bailii* notat.

His expositis, ad *PATINIANA* nos conferimus. *Guido Patinus*, cujus vita in præfatiuncula tertia existat, natus est *Hudani* prope *Bellovacum* A. C. 1602, parentibus probis, sed paupereulis. Ab his *Lutetiam missus*, *Medicinæ* se dedit, quam in consortio *Naudæi*.

dæi accurate didicit, ut brevi Doctoris gradu exornaretur. Sed opibus destitutus, corrigendis typographorum schedis victum sibi comparavit. Qua occasione Riolano innotuit, ejusque patrocinio adjunctus dignitatem Professoris Regii & famam acquisivit. Habebatur irreligiosior, sed a Nostro excusatione dignus existimatur, eum probitate sua optimum Præsidem Lamogonium perpetuum sibi patronum devinxerit. Caroli filii, re numaria & antiquaria clarissimi infelicitas, cum Galliis excedere, indignante Ludovico XIV cogere, ita vexavit virum, ut A. C. 1672 septuagenarius decederet. Memorabilia Patinianorum potissimam partem eruditorum vitas respiciunt. Sic p. 9 de Edmundo Richerio commemoratur, illum fraudibus Richelii Cardinalis circumventum, librum suum de Ecclesiastica & Politica potestate, scripta declaratione privata improbasse; Pontifice hanc declarationem exposcente, cum Alphonso, Cardinalis fratri, purpura peteretur: Aonium Palearium, ob Lutheranam, quam amplexus fuerit, religionem Romæ A. 1566 combustum, legimus p. 13. De Fracastorio, Sigonio, Thuano, Rigaltio & Salmasio commemoratur, eis, si Latine loquendum esset, rem non satis feliciter cessisse, p. 19. Franc. Verulamii epistola ad Regem notatur p. 21, qua de paupertate sua in senio conqueritur, vereturque ne, qui hactenus vixisset, ut literas coleret, imposterum literas colere necessum habeat, ut esset, unde viveret. Ea quæ in foribus musæi Aldi Manutii legebantur, notatu non indigna sunt: *Quisquis es, rogat te Aldus Manutius, ut, si quid est quod se velis, perpauca agas, deinde abeas, nisi tanquam Hercules de fessis Atlanti veneris suppositurus humeros: semper enim erit, quod tu agas, & quosque hac attulerint pedes*, p. 32. C. Gesnerus, quod non alibi, quam in musæo mori voluerit, laudatur p. 43. Jul. Cæsar Scaliger hîc est illustris impostor, qui cum a pueris per triginta annos continuos literis operam navasset, ex Franciscano ordine egressus, ut eum ampliori fama innotesceret, audacter commentus sit, se Veronensium Scaligerorum familia natum, & in aula Maximiliani I vixisse & militem egisse, ut eruditio ejus eo dignior admiratione haberetur, p. 44. 45. Aug. Niphi factus p. 83. narratur, qui Imperatori Carolo V. sellam non præbuit, cum ipse sederet, sequentiarum Imperatorem, Carolum militem jactaret. Isaacus Pei-

rius, Præadamitarum faber, Principi Condzo a nobilibus servitiis fu-
 iſſe dicitur p. 86. De P. Aretino traditum eſt p. 88, 89, ipſum olim bi-
 bliopegam fuiſſe, & a Carolo V, Franciſco I, ac Solimanno Turca-
 rum Imperatore, ſtipendia accepſiſſe, ne malediceret. *Martii Gallici*
 verus ſcriptor eſt Corn. Janſenius, *Petri Aurelii* Abbas Sancyranus,
 & *Oprati Gallic* Herſanus Eccleſiaſtes Pariſienſis, juxta p. 101. 102. De
 Voſſio notabile eſt Grotii diſterium: dubium eſſe, ſcriberet ne ac-
 curatius, an gigneret feliciter, p. 132. Hæc ex inſigni rerum copia ſeli-
 genda exiſtimavimus.

NOVA LITERARIA.

DUm in eo ſumus, ut *Nova* quædam *Literaria* præſenti Acto-
 rum Eruditorum menſi ſubjiciamus, commodum in manus no-
 ſtras incidit *Holmia Literata*, liber Holmiæ anno ſuperiore incerto
 auctore editus, atque doctorum non Holmiæ ſolum, ſed univerſæ
 fere Sueciæ virorum catalogum exhibens. In eo ergo cum ſtudie-
 ſe indicata deprehendamus, quæ ex Suecia etiam deinceps Orbi E-
 rudito expectanda ſint, nunc quidem nonniſi Nova Literaria ex
 Suecia anaunciabimus, ex *Holmia* iſta, penes cujus auctorem fides
 eſto, excerpta. *Guſtavus Blixencrona*, in utraque Architectura ex-
 cellens, in eo occupatur, ut Architecturam Civilem nova quadam &
 compendioſiore methodo adornet. *Elias Brenner*, Regii Antiqui-
 tatum Collegii, quod Upſaliæ floret, Aſſeſſor, qui jam anno 1691 The-
 ſaurum nummorum Sueco-Gothicorum (quem ad nos non perve-
 niſſe dolemus) triginta annorum ſpatio collectum, & nummos Re-
 gum Sueciæ, a Biörnönis imperio uſque ad hæc noſtra tempora cuſos
 exhibentem edidit, nunc ejuſdem argumenti commentario proli-
 xiores prælo paratos habet, plura numiſmata, tam antiqua quam re-
 centia, quibus Nummophylacium ſuum, magna induſtria ac ſumptu
 comparatum, intra hoc decennium, quod a priori editione fluxit, in-
 ſigniter adauxit, complexuros, patriæque hiſtoriam & antiquitates u-
 berius illuſtratos. Idem de Ordinibus Equeſtribus Regni Sueciæ
 juſtum volumen figuris æneis exornandum; Numiſmata itidem re-
 centiora generoſiſſimarum familiarum aliorumque clariffimorum in
 Suecia hominum, a ſeſquiſeculo circiter excuſa; de quatuor porro
 orbibus aut clenodiis aureis in Suecia repertis tractatum; Antiquita-
 tes denique Finlandiæ, cum præſcis hujus gentis nummis plurimiſque
 monumentis aliis (quibus forte Heraldicum quoque opus nobilio-
 rum

rum in Suecia familiarum insignibus illustrandis accedet) editurus dicitur. *Olaus Hermelinus*, Eloquentiæ primus & Poeseos, deinde Juris in Academia Torpatensi Professor, nunc Historiographus Regius, Sueciam Novam & Antiquam a *P. Lagerhof* ceptam continuare jussus est, in qua accuratissima totius Sueciæ descriptio exhibetur, CC amplius tabulis figurisque æneis a *Celsissimo Comite Eh. Dahlbergio* illustrata. Præter Carmina porro tum sua, tum a præstantissimis e Gente Suecica Poetis composita, æ uno alterove volumine comprehendenda, ad umbilicum fere perduxisse fertur Hecatopoli Suecorum, sive Curbes Sueciæ carmine elegiaco consignatas; Historiam Academiae Torpatensis; Vermiam novam & antiquam; librum de antiquo Sueonum jure & imperio in Livoniam; tractatum de infantibus expositiis, & syntagma de Trophæis veterum. *Urbanus Hiärne*, Archiater primarius Regis, & Societatis Regiæ Anglicanæ Collega, qui scriptis quamplurimis, Latine partim, partim Suecice editis, dudum inclaruit, justum de Mineralibus opus molitur, inter alia fere innumera Naturæ miranda, arcanum Lapidis fulminaris detecturus, & elegantem Historiam conventuum anniversariorum, quos serpentes e remotissimis Septentrionis locis congregati, judicii solennis exercendi causa (simile quid de ciconiis narrari, constat) celebrare creduntur, descripturus: de veritate enim horum comitiariorum, & ut serpens noxæ cujuscunque reus lapillos primum deglutire jubeatur, tandemque post longum examen criminis convictus, ad caput usque a serpentibus reliquis devoretur, securos nos esse jubet *Holmiæ Literatæ Auctor*, manibus a semet tractatum caput tale serpentis lapillum in ore habens, cujus corpus ab aliquot centenis serpentibus absumptum fuerat, referens. Prælo porro parata celeberrimus *Hiärne* habere fertur Pharmaciæ liberam Medicinæ cultoribus restitutam; *Moletemata IV Elementorum* cum excellentissimis eorum influentiis celestibus &c. Orthographiam Suecanam; Relationem de insolitis & mirabilibus phænomenis & siphonibus, quæ circa lacum Suecorum *Wetterum* accidunt. Illustratissimæ Societati Anglicanæ exhibitam; de podagra fixa & arthritide; calculo renum & vesicæ librum; poemata Suecica, aliaque. *Nicolaus Keder*, Regii Antiquariorum Collegii Assessor, conscripsisse dicitur commentationes duas, alteram in nummos veteres Anglorum, alteram in *Rafforum* rem nummariam. aliis fere hucusque intactam, non-

est.

dum publici juris factas; quantum etiam per valetudinem licet, perficiendo tractatui incumbere, quo imprimis eximie raritatis numerus bilinguis, hinc nempe Latinis, inde Gothicis literis insignitus illustrabitur. *Gustavi Peringer*, *Lillienblad*, primum Orientalium linguarum in Academia Uplandensi professoris, nunc in Cancellaria Regia librorum censoris, cujus 45 Disputationes Academicas hic recensitas videas; Historia Ægyptiorum sub prelo jam sudare fertur. Ab *Elii Palmischiöld*, Regii primum Archivi Actuario, post ad Regiam Cancellariam evocato, Itinerarium Sueoniæ Historico-Politicum; Austarium Memorabilem Gentis Sueo-Gothicæ, a Jo. Scheftero olim editorum; Calendarium Historicum, aliaque expectare jubemur. *Johannes vero Peringschiöld*, Collegii Regii Antiquitatum Patriæ Secretarius, cujus additamenta & notas ad Cochläi vitam Theodorici Regis nuper admodum in Sectione XI Tomi III Supplementorum pag. 503 recensuimus, diligentia operumque edendorum amplitudine doctos Sueciæ viros omnes videri potest superaturus. Non enim solum in Scandia illustrata Messenii, quod vastum ac illustre opus futurum est, edenda occupatur, quod in Novis Literariis mense Martio a nobis indicatum meminimus: sed multo plura sub manibus, aut parata etiam, quæ prelo subjiciantur, habet, cum orbe literato suo tempore communicanda. Nimirum, ut titulos præcipuorum in Holmia Literata exhibitos compendio referamus, sunt illa: Historia Hialmaris Regis Biarmlandiæ & Thulemarkiz, ante secula octo conscripta; Historiarum Regum Septentrionalium Tomus II; Characteres per Regnum Sueo-Gothicum illustrium Heroum, Procerum ac Consiliariorum restaurati; Opus Historico-Generale Sueo-Gothicorum Regum, Ducum ac Magnatum, illustrisimique Ordinis Equestris, veris sigillis & insignibus adornatum; omnium Sueo-Gothorum Regum Reginarumque sigilla; Onomasticon Gothicum, sive Nomina viris foeminisque propria; Satrapæ Sueo-Gothici; Judices provinciales & territoriales per Sueciam, Gothiam & Finlandiam redivivi; Fasti Consulares, sive hujus Regni urbium magistratus secundum seriem annorum consignati; Arbore Genealogicæ Domus Regiæ, Oxenstiernianæ, Steimbokianæ, aliarumque nobilium familiarum; Introductio ad Monumenta Sueo-Gothica, docens veterem scribendi modum; Monumenta Sueo-Gothorum antiqua & recentia, Runis aliisque inscriptionibus decorata; Tomi I Uplandiz pars prima Thiundram continens, cum Inscriptionibus explicatione illustratis; Tomus II Atundiam continens &c.

ERRATA. P. 140. l. 25. pro *Ordinum Silesia*, lege *Ordinum Ducatus Bregensjs ad conventus solennes Statuum Silesia*. P. 151. l. 23. pro *quoad*, lege *ad*.

Prodierunt non ita pridem Sectiones X & XI Tomi I Fi Supplementorum, quas XII eaque ultima propediem sequetur.

* * * * *

ACTA ERUDITORUM,

*publicata Lipsia
Calendis Junii, Anno MDCCII.*

JOANNIS JACOBI MANGETI MED. D.
Bibliotheca Chémica Curiosa.

Genevæ, Sumpt. Chouet, G. de Tournes, Cramer &c. A. 1702, in fol.
Constat Alph. 20. plagul. 4. Fig. Tab. 30.

NE Medicæ Encyclopædiæ, quam *Nobilissimus Autor* variis voluminibus, *Bibliotheca* videlicet *Anatomica*, in *Actis* a nobis A. 1685. p. 296. enarrata, *Bibliotheca Medico-Præctica*, & *Bibliotheca Pharmaceutico-Medica*, comprehensam in lucem hæcenus edidit, aliquid videatur deesse, Auctarii loco *Bibliothecam Alchemicam* in Curiosorum gratiam hic sistit subjunctam. Cum vero non ignoret, quam exosa nonnullis habeatur Alchemia intuitu vel impossibilitatis, vel abusus dictorum Bibliorum, vel eorum etiam, qui nunc sine successu, nunc non sine fraude deliriisque variis operam eidem addicere solent, ante omnia ejusmodi scrupulos removere, ac imprimis possibilitatem ipsius multiplici experientia, Genevæ pariter a Clarissimo Domino *Gros*, Verbi divini quondam æque Ministro ac Medicinæ Doctore & Practico, atque Londini ab Illustrissimo *Boyle* observata, evincere studet, duos una de opere magno communicans processus, quorum alter ex *Musitani Mantissa* ad *Minichiti Armamentarium Chymicum* adjecta exscriptus est, alter autem magno nuper pretio ab Illustrissimo quodam Viro redemptus. Hinc in *tribus libris*, quorum *priores duo tomum primum, ultimus tomum secundum* complent, per sectiones & subsectiones omnes rerum ad Alchemiam pertinentium *Theaurum* ita pandit, ut non solum *Artis auriferæ* ac *nobiliorum* in ea *Scriptorum Historia*, *Lapidis benedicti veritas*,
G g expli.

explicatio terminorum obscuriorum, cautiones contra impostores,
 ac Tincturam universalem conficiendi difficultas, sed & Tractatus
 tantum non cuncti Virorum & Autorum in Chrysópeia ab Hiero-
 mete Trismegisto ad nostra usque tempora famigeratissimorum,
 concinno ordine in conspectum prodeant. Nempe in *primo libro*
Qlai Borrichii cum de ortu & progressu Chemiæ Dissertationem,
 tum celebriorum Scriptorum Chemicorum Conspectum, *Abanasf.*
Kircheri Dissertationem de Lapide Philosophorum, *Salom. de Blau-*
wenstein Interpellationem ad Philosophos pro horum Lapide con-
 tra Kircherum, *Gabriel. Clauderi* Tr. de Tinctura universalis, *Mor-*
hosi de metallorum transmutatione Epistolam, *Philippi Jacob.*
Sachs a Lewenheim Aurum Chymicum, *Joh. Frid. Helvetii* Vitu-
 lum aureum, *Johannem Chryssippum Favianum* de Jure Artis Al-
 chemiæ, *Gul. Johnsonii* Lexicon Chymicum, *Petr. Job. Fabrum*
 res Alchemicorum obscuras extraordinaria perspicuitate explanan-
 tem, *Job. Joach. Becheri* Oedipum Chymicum, *Theobaldi de*
Hogbelande de Alchemiæ difficultatibus, & *Anonymi* Catonem
 Chemicum datur cernere. In *altero autem libro Hermetici Tris-*
megisti Tabula Smaragdina, *Kriegsmanni* & *Dornei* Commentari-
 is illustrata, & Tr. de Lapidis physici secreto, cum *Anonymi* Scho-
 liis, *Turba Philosophorum*, *Arcepii* Clavis majoris sapientiæ, *Mo-*
rienus Romanus de Compositione Alchemiæ, *Gebri* summa perfe-
 ctionis Magisterii, hujusque Investigatio & Testamentum, *Job.*
Bruceschi Dialogus veram & genuinam librorum Gebri sententi-
 am explicans, *Job. Gernardi* Exercitationes in Gebri Arabis summi
 Philosophi libros duos summæ perfectionis, *Rogerius Baco* de Se-
 cretis operibus Artis & Naturæ, & de nullitate Magiæ, *Avicenna* de
 Alchemia, *Aristoteles* tam de perfecto Magisterio, quam de Practi-
 ca Lapidis philosophici, *Arnoldi de Villa nova* Thesaurus Thesauro-
 rum & Rosarium Philosophorum, *Novum Lumen*, *Perfectum*
Magisterium & *Gaudium*, *Epistola super Alchemia ad Regem*
Neapolitanum, *Speculum Alchemiæ*, *Carmen*, *Quæstiones*, *Semita*
Semite atque *Testamentum*, *Raymundi Lullii* Testamentum cum
Job. Gerhardi Analyti Partis Practicæ, *Compendium Animæ trans-*
mutationis artis metallorum, *Testamentum novum*, *Elucidatio* Te-
stamenti, *Lux Mercuriorum*, *Experimenta*, *Ars compendiosa*. *Compen-*
pen-

pendii Animæ transmutationis artis metallorum exemplar aliud, Epistola de Accurtatione Lapidis benedicti, Potestas Divitiarum, Clavicula, Compendium Artis Alchemiæ & Naturalis Philosophiæ, Tr. de Lapide & Oleo Philosophorum ac Codicillus, *Braceschi* Lignum vitæ, atque *Anonymi* Liber mutus Alchemiæ mysteria filiis artis nudis figuris evidentissime aperiens, occurrunt. Tandem in *tertio* ac *ultimo libro* comparent *Petri Boni Lombardi* Margarita pretiosa novella, *Job. de Rupe-scissa* Liber Magisterii de confectione veri Lapidis Philosophorum ac Lucis, Rosarium Philosophorum, *Guidonis de Montanor* Philosophi Galli Seda Philosophorum, Clangor Buccinæ, Correctio Fatuorum, *Marsilius Ficinus* de Arte Chemica, *Calid* filii Jaici Secreta Artis, *Kalid* Regis Liber trium verborum ex manuscripto præcellentiori, *Mertini* Allegoria, *Anonymi* Thesaurus Philosophiæ, Aurelia occulta cum Senioris *Zadith* Tractatu de Chymia, *Anonymi* Consilium Conjugii seu de Massa Solis & Lunæ, *Richardi Anglici* Correctorium, *Georg. Ripley* duodecim Portæ, *Thoma Northoni* Crede mihi sive Ordinale, *Job. Daustensi* Rosarium arcanum Philosophorum secretissimum, Dialogus inter Naturam & filium Philosophiæ, *Dionysii Zacharii* Opusculum Chemicum, *Nicolai Flamelli* in idem Commentarius, nec non Summarium Philosophorum, *Job. Aurelii Augurellii* Chrysopeia & Vellus aureum, *Nathan. Albin* Carmen aureum & Ænigma, *Bernhardus* Comes Marchiæ Trevisanæ de Secretissimo Philosophorum Opere Chemico & Responso ad Thom. de Bononia, *Basilii Valentini* de magno Lapide antiquorum Sapientum, duodecim ejus Claves, de prima materia Lapidis philosophici, atque Appendix de magno Lapide Antiquissimorum, Congeries Paracelsicæ Chemiæ de Transmutationibus Metallorum, *Sendivogii* Novum Lumen Chemicum, Dialogus Mercurii, Alchemiæ & Naturæ, Tr. de Sulphure, Apographus Epistolarum hætenus ineditarum super Chemia, *Orthelii* Commentarius in Sendivogii Novum Lumen, Hydroolithus Sophericus seu Aquarium Sapientum, *Job. Francisc. Pici Mirandula* &c. opus aureum de Auro tum æstimando, tum conficiendo, tum utendo, *Job. Grassi*, alias *Cortalassei* Arca Arcani artificiosissima de summis Naturæ Mysteriis, *Anonymi* Discipuli Grassi Mysterium occultum Naturæ & de duobus floribus astralibus Agrico-

læ minoris, *Anonymi*, qui *Dom. d' Espagnet* creditur, *Enchiridium*
Physicæ restitutæ atque *Arcanum Hermeticæ Philosophiæ*, *Philale-*
thæ Introitus apertus ad ocelusum Regis palatium, *Tr. de metallo-*
rum *Metamorphosi*, *Brevis Manuductio ad Rubinum caelestem*,
Fons Chemicæ Philosophiæ; *Job. Ferdinand. Hertode a Todten-*
feld *Epistola Philalethæ* opposita, *Anonymi* ad hanc *Respon-*
si. *Agmen* claudunt *Anonymi* *Liber Praxeos Alchemicæ* cum *Libavii* ad-
ditionibus, *Nicolai Bernaudi* in ænigmaticum quoddam *Epitaphi-*
um Bononiense *Commentariolus*, *Extractum e Caroli Casaris Mal-*
nasii *Tractatu* super eodem *Epitaphio*. *conscrip-*
to, *Pantaleonis* *Bifolium Metallicum*, *Tumulus Hermetis* apertus, *Examen Alche-*
misticum, *Disceptatio de Lapide physico*, *Tumba Semiramidis her-*
metice sigillata, *Ludovici de Comitibus*. *Tr. de Liquore Alcahest &*
de Lapide Philosophorum, *it. de Sale volatili Tartari, & Metallo-*
rum ac Metallicorum Naturæ operum ex orthophysicis fundamen-
tis *Elucidatio*, *Claudio Germani* *Icon Philosophiæ occultæ*; *Chri-*
stian. Adolph. Balduini. *Aurum superius & inferius* *Auræ superioris*
& inferioris Hermeticum, *Mich. Friben* *Brevis enumeratio* hactenus a se in *Chemia* actorum, *D. J. P. de Spiritu mundi* *Positiones*,
Andr. Cnassellii ad has *Responsum*, *Trames facilis & planus ad aure-*
am Hermetis arcem perducens, atque *Dan. Stolcii de Stolcenberg*
Hortulus Hermeticus.

CISTERCIUM BIS-TERTIUM, SEU HISTORIA
Elogialis Ordinis Cisterciensis. *Autore R. P. AUGUSTINO*
SARTORIO, *Ord. Cisterc. Monasterii B. M. V. de Of-*
seco Professo, *Vicariatus Bobemo-Cisterciensis*
Secretario ac Notario Apostolico.

Pragæ, apud Wolfgangum Wickhart, 1700, fol.
 Alphab. 13.

Iussis fuerat a suis Directoribus Reverendus operis præsentis Au-
 tor, ut Ordinis Cisterciensis. *elogia* concinnaret, hisque ipsi de
 sex seculis haud ita pridem. *transactis* gratularetur. Verum præ-
 ter hæc *mandata liberalis* futurus, *integram* sui Ordinis *historiam*
 condidit, in *titulas*, quos vocat, *octo & viginti*. *divisam*, quorum
cuiuslibet *emblemata* *peculiarè* præmisit, ipsaque dein *elogia* *historiæ*
 pro-

prolixius deductæ subjunxit. *Cistercii* vero *Bis - tertii* nomen huic operi capropter indidit, quod annus superior 1698 bis ter secularis Ordini, quem celebrat prolixè, extitit. Sub titulo *primo* fundatores exhibet, ac communem ante omnia sententiam refutat, juxta quam natales ejus ad D. Bernardum referendi sint; quin potius D. Robertum, Albericum atque Stephanum istos genuisse dicit filios, quos Bernardus postmodum nutriverit. S. Roberti progenitorem facit Principem Theodoricum, Burgundiæ Ducibus & Germaniæ Imperatoribus junctum. S. Albericum e Priore secundum Cisterciensium Abbatem, S. Roberti discipulum ac comitem, virtutum ejus non minus ac muneris successorem nuncupat. S. Stephanum denique nobilissimum Anglum dicit, qui in Schirburnensi primum Benedictinorum cœnobio monachus effectus, in Anglia deinceps Scotiaque, ac demum Parisiis in Gallia divinarum profanarumque literarum laude celeberrimus, tertius Cisterciensium Abbas evaserit. Uniuscujusque ex his vitam ac res gestas latius enarrat, & studium præcipue, quod in Cisterciensium familiam fundandam & augendam impenderint, commemorat. Locum, ubi prima illi habitacula fixerint, situm in Ducatu Burgundiæ haud procul a Divione, Cistercium dictum esse ait a frequentibus ibi cisternis; quanquam alii densitatem junctorum palustrium, quos Galli *Cistels* dicant, malint substituere. Genuinam vero Ordinis originem ad annum Christi 1098 retrahit, quo S. Robertus e Molismensi solitudine eum viginti fœcis progressus, in montibus Cistercii, autoritate Apostolica, & Odonis Burgundiæ Ducis consensu, in ipsis S. P. Benedicti solenniis, prima plantationis semina sparserit. Hinc & inter Generales istius Ordinis, quos sub titulo *secundo* recenset, primum ei locum assignat, seriemque reliquorum, qui ipsi hinc ab A. 1099 successerunt, subnectit. Quinquagesimum in ordine octavum hodieque superstitem nominat Nicolaum Larcher, in Galliarum Sorbona Doctorem Theologum, qui A. 1692 ad Ordinis gubernacula evehctus, annum sexagesimum, cum ista scriberentur, jam tum superarit. Titulus *tertius* Cistercienses exhibet Congregationes, sive Familias, in quas Ordo ille se diffuderit. Harum omnino novem numerat, Guillelmitas, Gilbertinos, Montis Virginis, Grandimontenses, Florenses, Valliscaulium, Immaculatæ Conceptionis B. Virginis, Congregationem

Hispanicam, & Reformationem denique Fulienſem. Ad ſingulas primordia earum & progreſſus ſedulo annotat, ac præter eas plures a ſe ignorari fatetur. Equidem hodie in Galliis eximie celebrari monet cœnobium Cifterciensis Ordinis, de la Trappa dictum, quod omnes reliquas familias rigore vitæ vincere perhibeatur; ſed idoneis ſe de eodem monumentis deſtitutum nihil certi pronunciare poſſe addit: interim tamen Trappenſes haud novam familiam conſtituere, ſed Trappam eſſe credit ſureulum Fulienſis congregationis, qui languentem forte aliquantum vigorem novo zelo animavit, & reſumto velut ſpiritu, præ aliis cœnobiis vivacius rurfum effloruerit. Titulus *quartus* ſoli Bernardo deſtinatus eſt, utpote qui tanquam Ciftercii civis, dux & patronus, menſuram nominis ſui triſyllabi accurate adimpleverit; unde & in vita ejus accurate deſcribenda, & meritis ipſius in Ciftercienses plane inſignibus pro dignitate extollendis, valde operoſus eſt. Ex ejus familia plerogue Ciftercienses factos eſſe, titulus *quintus* prælixè edocet. *Sextus* Ciftercienses Sanctos & Beatos in ſcenam producit; quanquam non omnes atque ſingulos ſe nominare poſſe dicat Autor, indeque & præſentem titulum tantummodo Sanctis e Ciftercio Abbatibus, Monachis & Converſis vindicat, & e ſingulis claſſibus pauculos perſonam cæterorum ſuſtinere jubet. Sub Converſorum nomine, quod obiter notamus, eos Fratres intelligit, quos aliæ familiæ religioſæ aut Laicos appellant, aut Coadjutores. Titulo ſequenti *ſeptimo* Ciftercienses Sanctæ & Beatæ ſiſtuntur, interque has præ cæteris celebrantur illæ, quas aut Belgium Ciftercio dederit, aut Ciftercium Belgio commiſerit, nimirum Lutgardis, Juliana, Beatrix, Ida de Lovanio, Ida de Nivellis ſive de Rameya, Ida de Lewis, Aleidis Leproſa, ac tandem Iveta. Titulus *octavus* Ciftercienses exhibet Jeſuitas, adhibita peculiari homonymia, qua per Jeſuitarum hocce nomen non Ordinis Jeſuitici membra, ſed potius denotantur, quos pro deliciis ſuis Jeſus maxime agnovit. Unde eos Autor nominat, quos Salvator vel ſolutis de cruce brachiis tenerrime fuerit amplexatus; vel oſtenſa in Euchariſtia viſibili ſpecie ſua exhilararit; vel ad vulnerum ſuorum deſolucationes amiſerit; vel ſumta egenorum perſona ſalutarit; vel in ultima luſta conſtitutes præſentiſſimo auxilio juverit: ut

alia

alia affectus Redemptoris in Cistercienses testimonia, quæ heic accumbantur, silentio prætereamus, sufficere rati indicasse, exinde formari a Nostro Cistercienses Jesuitas. Eadem methodo titulus *decimus* deamatos a B. Virgine Maria Cistercienses sistit. *Decimus* Martyres ex hoc Ordine dat, Angliamque, Scotiam, Hiberniam, Bohemiam, Silesiam, Poloniam, Præssiam, Sueciam, Galliam, Belgium, Hispaniam, Indiam, Africam, Syriam, totidem velut amphitheatra pandit, in quibus Paganismus atque Hæresis Cistercienses immaniter torserit, profusoque sanguine vestes eorum e candidis purpureas effecerit. Titulus *undecimus* nominæ Virorum Apostolicorum Cisterciensium attentionem Lectorum excitat; quo quidem elogio mactare illos Autori alu- bescit, quos per susceptos ingentes pro Ecclesia labores, per con- versas Gentes, per everfos idolorum cultus, triumphatas hæreses, composita schismata, propagatam fidem, vindicatam Romam, æternæ Cisterciensium famæ autores evasisse arbitratur. *Duodeci- mus* Pontifices Maximos e Cistercii gremio ad istud fastigium as- sumptos repræsentat, Eugenium puta III, Hadrianum IV, Alexan- drum III, Gregorium VIII, Urbanum IV, Benedictum XII. Hisco- superaddit Henricum Cardinalem Episcopum Albanensem, & Conradum Cardinalem Episcopum Portuensem, qui ambo ad Pontificios honores a Purpuratis Patribus evocati oblatas tiaras constanter subterfugerint. Lucium præterea III in medium ad- ducit, qui e Pontificali fastigio jamjam in Claram-Vallem descen- surus fuerit, nisi Petrus, Clara-Vallensium Abbas, a Lucio hac de re consultus, propositum minus approbasset. Sed & Calixtum III memorat, qui ante summum Pontificatum, cum adhuc esset Archi-Episcopus apud Gallos Viennenses, in Bona-Valle, Cister- ciensium conobio, inter Monachos continuo conversatus speci- men egregium exhibuerit, qualis esset mox futurus, si ad Ro- manam cathedram non fuisset evocatus. Sed præter Cardina- les modo memoratos, plures alios ad Cisterciensium Ordinem re- fert titulus *decimus tertius*; prout *decimus quartus* amplam sege- tem Archi-Episcoporum & Episcoporum Cisterciensium spectan- dam tradit, utut se non nisi paucos selegisse Autor innuat, quan- doquidem octingentos Archi-Præsules, & mille quadringentos Epi-

Episcopos ex uno Cistercio prodiisse constat. E foliis suis Reges & Reginae in Cistercium descendisse, miratur titulus *decimus quintus*, Regesque institutum hoc sectantes allegat Ericum Danicæ, Gumarum Sardinicæ, Jacobum Conquistorem Arragonicæ, Wenceslaum II Bohemicæ, Vladislaum Polonicæ, Johannem Hierosolymorum, atque Carolum Connacæ Reges; Reginae vero Mafaldam Henrico I Castellæ Regi desponsatam, Terefam Legionis Reginae, aliamque Terefam nomine insignitam Jacobi I Arragonum Regis conjugem, Urracam Ferdinandi Legionensium Regis viduam, Abdam seu Adelam a Primislaio Ottocaro Bohemorum Rege ad regium thalamum assumptam, Blancham Galliarum Reginae; pluresque Regum Filios & Filias, Duces, Principes, Comites, personasque excelsas & illustres alias, & earum ex utroque sexu posteros, ad Cisterciensium castra transeuntes, tituli *decimus sextus* cum *septimo* & *octavo* magno numero referunt. Atque in his enumerandis occupatus Autor, S. Guilielmi e Montispefulani Domino monachi Cisterciensis facti, e cujus defuncti ore ac tumulo liliam excreverit cum aureis his literis, *Ave Maria*, genealogiam interspergit. Titulus *decimus nonus* in campum expatiari, militesque fortissimis olim facinoribus illustres, consilio mutato, ad Cistercium refugientes contemplari Lectorem jubet. Sub titulo *vigesimo* Grammatici ex hoc Ordine comparent, Poëtæ, Oratores, Historici, Philosophi, Mathematici & Astrologi, Medici, Jurisperiti, Doctores cum primis Theologi, Ascetæ, Professores publici, Virique docti alii; quamquam & heic e ditissima penu nonnisi paucos se dare Autor referat, & plures nosse cupientem ad Bibliothecam Scriptorum Ordinis Cisterciensis, a Carolo de Visch adornatam, remittat. Favores per Deum Divamque Mariam Virginem Cisterciensibus concessos titulus *vigesimus primus* jactitat, quales hi sunt, quod nullus Cisterciensium damnandus sit; quod Maria Ordinem istum in finem usque seculi protecturam se ac defensuram esse, sancte promiserit; quod eadem decretum summi Judicis de totali excidio orbi universo immittendo retardarit, hisce verbis: *parce, dilectæ Filii mi, parce, etsi non propter illos, saltem propter amicos meos, personas Ordinis Cisterciensis!* Nolamus huc derivare privilegia istius gene-

generis alia quamplurima. Nec spatium sufficiens heic invenire possunt favores, quibus a Summis Pontificibus, Regibusque ac Principibus Cistercienses exornatos fuisse, tituli sequentes, *vigesimus secundus tertiusque* testantur. Titulus *vigesimus quartus* merita Cisterciensium in Ecclesiam præclaris laudibus extollit. Inter ea vero ut indictum hæresibus quibuscunque bellum eminet: sic vaticinia quoque Malachiz Hiberni; Alexandri III ordo, leges, ritusque conclavis, in quo de eligendo Papa agitur; solennitas corporis Christi per Divam Julianam virginem introducta; Principes Regii, Philippus II, Ludovicus XIII & XIV, Francis in coronæ fulcræ & hæredes dati, fataque prosperiora quælibet in tot regna provinciasque derivata; misericordia in egentes largiter exercita; ex pugnatio Hierosolymorum per Godofredum Bullionem facta referuntur, & si titulo *vigesimo quinto* fas est credere, bona præter hæc infinita, Cisterciensium in orbem Christianum meritis debentur. Titulus *vigesimus sextus* omnes in se continet titulos encomiæque, ab aliis Cisterciensi Ordini tributa. *Vigesimus septimus* Cisterciensium pandit connexionem, ut cum Religiosis institutis in communi, ita sigillatim cum Ecclesiasticis & animarum Curatis, cum Canonicis Regularibus, Monachis, Eremitis, Ordinibus militaribus, Benedictinis, Carthusiensibus, Præmonstratensibus, Dominicanis, Augustinianis, Franciscanis, Carmelitis, Societate Jesu, Ordine SS. Trinitatis redemptionis captivorum, Ordine B. Mariz de mercæde redemptionis captivorum, Ordine Brigittinorum, cum S. Philippo Nerio Congregationis Oratorii fundatore, similibusque. Titulus denique *vigesimus octavus* atque ultimus Cisterciensium cœnobia per terras Austriacas longo ordine enumerat.

MELANGES D' HISTOIRE ET DE LITTÉRATURE.
i. e.

MISCELLANEA HISTORICA ET LITERARIA,
collecta a Dn. De VIGNEUL-MARVILLE. Tomus III.

Roterodami, apud Eliam Yvans, 1702, 8. plag. 17.

Hh

Tee-

Tertius hic est operis jam *Sectione IX Tomi III Supplementorum* a nobis indicati tomus, in quo itidem varia ad historiam & rem literariam spectantia exhibentur. Nos more nostro quaedam ex illo delibabimus. Prodiit Parisiis compendium aliquod Conciliorum generalium Gallica lingua scriptum, quod mirifice se Auctori probavit. Ejus vero auctorem cum diu ignorasset, tandem se didicisse ait, eum virum admodum doctum esse ex Carmelitarum Ordine, *Felicem Bay* dictum, quem ob singularem doctrinam prolixè commendat. *Sal Indicum saccharum* dictum esse *p. 33*. observat, quod olim Medici in medicamentis suis componendis adhibuerint. Equitem de *Meré* maximis laudibus extollit *p. 34*, approbatque Menagii judicium asserentis, eum ob fortitudinem, ingenium, doctrinam ceterasque animi corporisque & fortunæ dotes, omnibus fuisse admirationi. Quam insanus florum amor nonnullos cepit constat, ut nimium eis pretium statuerent. Horum eum nemo non rideret stultitiam, inventus non nemo est, qui elegantiori oratione Latina illorum causam ageret. Hanc in linguam Gallicam translata integram Auctor exhibet *p. 36* & sequentibus, ingeniosam profecto & lecta perquam jucundam. Pasquierium ad uxorem suam garrulam & admodum loquacem, dicere consuevisse memorat: *scire tuum nihil est, nisi te scire id sciat alter, p. 51*. Sfortiaz Pallavicini librum de stilo & dialogo commendat *p. 54*: dubitat tamen, an ipse Pallavicinus in historia sua concilii Tridentini, præcepta de stilo historico semper observaverit. Eidem tamen Marcum Antonium Muretum reprehendenti, quod profanis gentilium vocibus religionis Christianæ mysteria expresserit, ut stilo elegantiam conciliaret, prorsus suffragatur. De scriptoribus historiarum Augustæ ita censet, ut pleraque eorum monumenta pro satyris potius & libellis famosis habeat, quam historiis bona fide scriptis. Inter historiarum autem Byzantinæ scriptores, paucos itidem occurrere, qui lectu digni sint. Excipit tamen Procopium, Annam Comnenam, & Chalcocondylam, quos sua minime privandos laude censet, *p. 56, 57*. Musæum Wormianum, tum ob rerum præstantiam, tum maxime ob Latini sermonis puritatem & elegantiam, maximè opere commendandum censet. Medicis item simul & Jureconsultis hanc laudem tribuit, quod puro castoque ut plurimum utantur sermonis genere, quo-

quoties Latine scribant. Inter alia autem rariora & hoc Wormius docet, mala citrea aliis malis citreis velut prægnantia interdum re-
 perta esse: hæc jam ante Wormium Daldio observatum esse; teste
 quoque Johanne Baptista Ferrario, in quibusdam Italiæ partibus haud
 esse infrequens, Noster autumat p. 59. Inter peritissimos Gallicanæ
 linguæ magistros refert Felibianum (Felicien) patrem p. 64, qui et-
 iam scripta Abbatis Trappensis, ob morum, quam præ se tulit,
 sanctitatem longe celeberrimi, ad purioris elegantiorisque stili le-
 ges emendaverit. Hujus historiam pictorum ita laudat Noster, ut
 qua stili elegantiam, qua narrationis suavitatem, nullum temere cum
 ea comparari scriptum posse, pronuntiare nullus dubitet p. 64. 65.
 Incommoda, quæ ex nominibus propriis civitate Latina donatis ori-
 antur, eleganter edifferit sub lepido figmento, cui titulum fecit: Sedi-
 tio nominum propriorum Latina civitate donatorum (*Revolte des
 Noms propres Latinisez*) p. 67. seqq. Tillemontii diligentiam & æ-
 xæbiam singularem merito commendat; dubitat tamen, annon satius
 fuisset, quos concinnavit civilis ecclesiasticæque historiæ commen-
 tarios, Latino sermone exhibuisse, p. 92. Genealogiam inclutæ gentis
 Vassæ (de Vassy) sistit p. 92. seqq. De Ægidio Menagio dum verba
 facit, p. 113 haud dissimulat, inter reliqua ejus scripta cum primis sibi
 placere libellum, ut vocat, supplicem Lexicorum (*la requête des Di-
 tionnaires*) quod omnium sit lepidissimum. Mirum itaque merito
 esse, exclusum ob hoc scriptum Gallicana Academia esse Menagi-
 um, quod ad eam aditum illi munire debuisset. Huic porro, inquit,
 si addatur Mamura, Metamorphosis Montmorii in psittacum, & e-
 pigrammata quædam Latina, cum observationibus in linguam Galli-
 eam, quæ itidem laudem merentur, cetera Menagii non adeo ma-
 gni momenti sunt, p. 113. An odoratus quoque, ut ceterorum exter-
 norum sensuum imagines, in somniis recurrant, disputat p. 113, &
 licet illis, qui hoc negant, non ad stipuletur, rarius tamen hoc contin-
 gere, quod cerebrum non tam vehementer odoratu quam reliquis
 sensibus percellatur, contendit. Quam veteres in magnete vim
 agnoverunt, quod reconciliet maritos, augeatque gratiam & deco-
 rem in sermone, eam hodie prorsus ignotam esse monet p. 115. Dum
 ex Julii Casserii Placentini, Philosophi atque Medici Patavinæ, de vo-
 cis auditusque organæ Historia quædam recenset, laudat cum-

primis eorum institutum, qui unius humani corporis partis anatomiz industriam suam consecrarunt *p. 122*. Quod a nonnullis narratur, Abbatem Trappensem Ranczum, cujus supra mentionem injecimus, ad sanctiorem vitæ rationem aspectu capitis illustriæ fæminæ de Montbazon a corpore abscissi, ut hoc eo commodius sarcophago plumbeo condi posset, inductum fuisse, inter fabulas refert *p. 126*. Quantopere fallantur, qui eos, qui juventuti erudiendæ operam navant, pedantissimi argunt, docet *p. 132*. Pium IV Pontificem communionem sub utraque specie concessisse, constitutione peculiari istius Pontificis probat Pelissonius in libro de tolerantia Religionum, quam desumpsit Abbas Boissotius ex commentariis manuscriptis Granvellani. Rationibus, quibus idem Pelissonius sanctionem istam & editam & executioni mandatam fuisse, evincere contendit, hanc cum primis addi posse monet Noster, quod in Jacobi Luckii Sylloge Numismatum elegantiorum, quæ diversi Imperatores, Reges, Principes, Comites, Republicæ, diversas ab causis, ab anno 1500 ad annum usque 1600 eudi fecerunt, duo exhibeantur nummi sub titulo: *Nummi memoria dicati, cusi post calicis usum in sacra cœna Ecclesiæ Austriacæ a Pontifice permissum anno Christi 1564. p. 136*. Prodiit Tolosæ anno 1621 liber sub sequenti titulo: *Guilielmi Ader Medici Enarrationes de egrotiæ & morbi in Evangelio. Opus in miraculorum Christi Domini ampliitudinem Ecclesiæ Christiana eligitum. Tolosæ M. DC. XXI*. Eruditione multiplici & curiosa referentium huncce librum dicit, et simul addit, se accepisse, scribendum eum auctori fuisse, ut palinodiam caneret, & retractaret sententiam, quam antea peculiari scripto defenderat, morbos quos Servator sanavit, remediis quoque, quæ natura suppeditat, pelli potuisse, *p. 153*. In insignibus Regum Sueciæ tres coronas fuisse jam ante, quam sub Margaritha cum Dania & Norwegia Sueciæ regnum conjungeretur, ex nummis antiquis Suecorum probat *p. 168*. De Ordinibus Equestribus Suecorum, Seraphico, Ensisfero, Brigittino, S. Salvatoris ab Agno Dei, verba facit *p. 169*. Angelum Gabrielem, nobilem Venetum, elogium: *τῆ Nihil* scripserit constat. Hoc ex lingua Italica in Gallicanam translatum, integrum exhibet Noster *p. 170*. & sequentibus. Titulus hujus elogii est *L' Eloge d' illustre Rien*, ingeniumque auctoris acutum pariter ac lepidum satis demonstrat. Librum Johannis

nis Baptista Ferrarii Senensis, cui titulus : *Hesperides sive de malorum aureorum cultura & usu*, utilem & curiosum vocat p. 184, & ob argumenti affinitatem ei jungi posse dicit odas Latinas, quas Dn. le Roux composuit, quasve integras inserit huic operi Auctor, sub titulo: *Hortus Hesperidum, sive citri arboris origo, decus, laus, cultus*, p. 185. seqq. Finem denique huic tomo tertio Auctor imponit additionibus quibusdam & correctionibus trium istorum tomorum, qui hactenus prodierunt. Ex his pauca tantum delibabimus. In tomo primo Auctor recensuerat eos ex Ordine Benedictinorum Congregationis S. Mauri, qui in Patribus edendis strenuam operam navigerant : hic de reliquis virorum hujus Ordinis scriptis agit p. 204. seqq. Verba itidem fecerat in tomo I de viris doctis, qui ab Ecclesia Reformata ad Romanam transferunt. His nunc Hieronymum Vignierium & Ismaelem Bullialdum addit, utriusque commendans eruditionem singularem p. 214. 215. Stephanum Baluzium in praefatione libri de Vitis Paparum Avenionensium, Italos accusasse dicit, quod omnem morum pravitatem & impuritatem in Galliam induxerint. Atque hanc forte causam esse conjicitur, quod hic liber in Indicem expurgatorium relatus sit p. 229. Judicium suum de Johanne Launoio, quod interdum malam causam nimis pertinaciter egerit, contra censuram Diarii Parisiensis defendit p. 220. seqq. In Gregorium Leti aeri censura invehitur p. 231. De ventriloquis dislerit p. 249. seqq. & rejecta sententia Casserit, Dæmoni hoc tribuentis, approbat contra Ammani, naturali ratione hoc contingere posse asserentis. Et hæc quidem hac vice observare nobis visum fuit.

JO. FRANCISCI BUDDEI P. P. INTRODUCTIO

ad Historiam Philosophia Ebraeorum. Accedit Dissertatio de Hæresi Valentiniانا.

Halæ Saxonum typis & impensis Orphanotrophii Glaucha-Halensis, 1702, 8.

Alphab. 1, plag. 16.

Prima hæc operis, quod celeberrimus Auctor, nosser in colligendis Actis Socius solertissimus, molitur, pars est, gentisque Ebraeæ Philosophiam tradit, & quæ ejus origines, quæ denique vicissitudines, tum vero & sententiarum ratio ac summa fuerint, ac-

H h 3

cura

curatissimo studio persequitur. Cum enim ab ineunte ætate illi se dedisset studio, quod res & fata Ecclesiæ Christianæ complectitur, tum tempestive intellexit, historiam philosophicam adeo arcto & quasi nativo vinculo ei innexam esse, ut altera harum scientiarum sine altera consistere nequeat. Id confidenter asserit, & serio testatur, nullam unquam hæresin ortam esse, aut ejus contagionem longius emanasse, quæ non certæ cujusdam sectæ philosophos aut adjutores habuerit, aut propagatores. Unde multum referre existimavit, si veri hujus rei fontes aperirentur, totque errorum ac controversiarum magna sæpe animorum contentione agitarum scaturigines recluderentur. Quæ destinata isto potissimum modo expediri posse judicavit, si per omnes philosophorum & veteres & recentiores sectas iret, fatisque, sectatoribus, & doctrinis enarratis, quid commodi incommodive in ecclesiam redundarit, subjecta singulis sectis de præcipuo quodam historię ecclesiasticę capite dissertatione, demonstraret. Neque sefellit Virum ingeniosissimum sententia, quandoquidem hoc ingressus iter, res Ebræorum philosophicas feliciter expedivit, atque adeo ad reliqua rite perficienda viam munivit. Quod institutum, dato commemorandi loco, plenius deducemus, susceptique laboris imaginem velut quandam depingemus, ut dilucidius constet, quam rationem tenuerit clarissimus Buddeus.

p. 1, 3.

Duo autem maxime hic persequitur, fata nimirum Philosophiæ Ebrææ, & summa sententiarum capita. Quod ad primum attinet, altius ejus initia repetit, & ab ipso Adamo arcescit, ita tamen ut sciens prudensque ab illorum sententia discedat, qui existimant, Adamum omnium, quæ hodie obtinent & circulum eruditionis absolvunt, artium ac disciplinarum peritissimum fuisse. Præterquam enim, quod multa ibi reperiantur inutilia, multa quoque nonnisi plurium seculorum experientia constare ait; ut adeo a vera illa & genuina, qua Adamus primum instructus fuit, sapientia ultro se distinguant. Inde Adami posteros persequitur, & quantum a vera æternaque sapientia abierit Cain ejusque progenies, petitis e sacro codice exemplis declarat. Rectius sensisse Sethum ejusque posteros, in iisque Enosum, Enochum, Noachum, Semum (nisi quod hujus proles, atque adeo patres Chaldæi paulo post a pura commendataque sapientia defecerint, sicut ex Jos. XXIV, 2 probat) Abra-

p. 4.
p. 5. seq.

ha-

hamum, Isaacum, Jacobum, & Josephum maxime eminuiffe, ceterisque lumen quasi quoddam pietatis & sapientiae prætuliffe. Et p. 20. seq. ad Josephum quod attinet, non dubitat, quin Ægyptiorum philosophi multa rectius ab eo fuerint edocti: nec forsan alia de causa sacerdotis Heliopolitani filiam in matrimonium eum duxiffe ait, quam ut arctior inter ipsum & sacerdotes, qui philosophi Ægyptiorum erant, intercederet amicitia; quam in rem Gen. LI, 45, & Psal. CV, 22 adducit. Minus autem recte illos existimare, qui confidenter adeo afferant, ipsum literas & mathesin inveniffe, & in Ægyptum transtuliffe. Nec firmo magis fundamento illos subniti, qui medicinae peritiam ipsi tribuant, idque ex Gen. L, 2 colligant. Ex illo enim loco nihil aliud confici, quam medicinae studia eo tempore in Ægypto floruisse, medicosque servorum loco fuisse. Eodem circiter tempore Jobum vixiffe, de cujus historia statuit cum Spantemio ac Witfio, eam vel a Jobo ipso, vel amicis ejus, quod ad substantiam attinet, sua lingua, id est Arabica vel Syriaea depictam, postea vero a sancto aliquo viro & Spiritu Dei prædito plenius & eo, quo nunc habemus, modo, expositam esse. Clarius exsplenduisse p. 23. L. Mosen, & ab ipso æterno Numine præstantissimisque Ægyptiorum excultum, & divinarum humanarumque rerum, utpote chemiæ (quod ex Exod. XXXII, 20, Deut. IX, 21 contra Conringium cum Borrichio evincit) & reliquarum callentissimum evasiffe, & editis libris innumera passim doctrinae atque sapientiae documenta dediffe. Non minus post Mosen in gente Ebraea sapientiae studia viguisse, imo passim in sacris literis peculiaria sapientiae domicilia, prophetarumque scholas commemorari, tandemque Salomonem, & cum magna Judaicarum rerum conversio facta esset, in ipsa Babylonia Danielem omnium oculos in se convertisse. Reddita patrii sedibus gente Ebraea, maxime Esdrae ingenium enituisse, de quo vulgo tradant, eum arcaniorem illam disciplinam, quae orali, ceu loquuntur, traditione propagabatur, & Kabbala dicebatur, primum literarum monumentis complexum esse. Labem contra insignem veræ sapientiae adpersiffe Samaritanos, eamque magnopere inquinasse, dum ritus externos & cerimonias nimis rigide observarint, peregrinasque sententias cum patrii doctrinis commiscuerint, & susceptis ideo disputationibus digladiati fuerint. Quae dum perfequitur,

p. 23.

p. 23. L.

p. 32.

p. 48.

p. 51.

p. 54.

tur, de Græcanica philosophia ejusque apud Ebræos sectatoribus tradit, quantumque damni sinceriori sapientiæ inde allatum fuerit, exponit. Inter hos sectatores, qui & Hellenistæ vocantur, collocat duos Aristobulos, quorum alter inter LXX interpretes ad Ptolemæum Philadelphum missus fuit; alter Ptolemæi Philometoris ætate floruit, ad quem proinde epistola a senatu populoque Hierosolymitano transmissa sit, quæ II Maccab. I commemoretur. Id quod contra Huetium in Demonst. Ev. prop. IV aliter existimantem evineit, & locum Eusebii lib. VII Hist. Eccl. cap. 26 vindicat juxta & explanat. His jungit Philonem utrumque, tum senio-rem & Oniæ Pontificis coævum, tum juniorem & Alexandrinum, illorumque accedit sententiæ, qui senio-rem Philonem *libri sapien-tiæ* auctorem constituunt, iis potissimum rationibus inducti, quod dictionis genus in hoc libro usurpatum a scribendi ratione, quam Philo Alexandrinus tenuit, longissime recedat, multaque exinde depromserint auctores Philone juniore longe antiquiores, uti Barnabas & Clemens. Cui rei accedere ait, quod nec ab Eusebio, nec Hieronymo inter ejus scripta, quorum indicem isti vari confecerunt, referatur: imo vero nondum certis indicibus perspectum esse, an junior iste Philo Platonius fuerit. Quibus ad liquidum perductis, de Pharisæis, Sadducæis (a quibus caute separandos esse monet Karaitas) Essenis, (quos per Therapeutas Philonis cum Th. Brunone intelligit, sed Christianos fuisse negat) scite commen-tatur, doctorumque virorum sententias invicem contendit, & sol-licite exquirat. Progressus inde de Jeschua ben Sira, auctore libri apocryphi, qui *Ecclesiasticus* dicitur, disserit, & a ben Sira secundo seu juniore, jam dicti ben Siræ nepote (qui *Ecclesiasticum* ex lingua Ebræa in Græcam transtulisse fertur) nec non ab alio ben Sira Jeremix Prophetæ, ut tradunt, filio tempestive distinguit. De ultimo ben Sira accipi vult Talmudicorum decretum, quo suos ab ipsius libri lectione dehortantur. Nihilo ben Sira inferiorem fuisse Hille-lem Babylonium, ex cujus schola prodierit celebris ille R. Scham-mai postea in Academix præfectura Hillelis collega, sed diversa placita sequens; unde famosæ illæ apud Judæos, & perpetuo a se in-vicem disidentes sectæ ortæ fuerint, *Beth Hillel* & *Beth Schammai*. De utroque & Hillele & Schammai quamphurima notatu dignissima adfert,

p. 62. sq.

p. 174. sq.

p. 63. f. 67. f.

p. 78. seq.

p. 82.

adfert, celebriorumque ex gente Hilleliana doctorum seriem ac successione[m] annectit. Hoc vero se invicem ordine excipiunt: p. 86. f.

(1) Hillel senex, seu Babylonius. (2) Rabban Simeon senex, qui Christum ulnis excepit. (3) Rabban Gamliel seu Gamaliel, Pauli præceptor. (4) Rabban Simeon a Tito occisus. (5) Rabban Gamaliel dictus Jannenensis, qui primus post devastationem templi secundi cum Rabban Jochanan ben Zachai in urbe Janne Academiam rexit. (6) Rabban Simeon filius Gamalielis Jannenensis, qui in urbe Zippori (Sephora) quo translatum fuit Synedrium & Academia, floruit. In eo desuit titulus *Rabban*. (7) Rabbi Judas Nasi, cognomento *Rabbenu Hakkadosch*, Rabban Simeonis filius, auctor libri Mischnajoth. (8) Rabbi Gamliel tertius, Nasi filius. (9) Rabbi Judas Hannasi, filius Gamlielis tertii. (10) Hillel Hannasi, filius Judæ Hannasi, in quo principatus Academiz, per decem generationes in familia Hillelis continuatus, desuit. Hæc postquam expedivit, de Christo accuratissimo veræ sapientiz instauratore ac interprete refert. Qui tantum abest ut pertinacia Judæorum ingenia emollire potuerit, ut potius isti traditiones suas corruptas servarint, quas R. Jehuda Hakkadosch, qui circiter A. C. 150 floruit, uno volumine, cujus titulus *משנה שו"ת* *δευτέρωσις*, *lex secundaria*, vel si mavis, *liber traditionum*, complexus fuerit. Postea R. Jochanan explicationem Mischnæ, circa A. C. 230 adornasse, & sic enatum *Talmud Jeruschalmi* seu *Hierosolymitanum*, qui commentarius Gemaræ seu *τελείωσις* appelletur. Idem institutum tenuisse Babylonios, inter quos Raf Ase A. 367 novam Gemaram convecrare instituerit, quam telam morte ejus interruptam pertexuerit atque absolverit A. 500 Raf Abina. Aliam paulo viam Akibhan, R. Schimeonem, R. Nechoniam ben Hakkana & reliquos iniisse, qui secretioris Ebræorum Philosophiz seu Kabbalæ placita scriptis fuerint persequuti: nec declinasse non a majorum instituto R. Chananeel, Raf Nisfim, R. Salomonem Jarchi, R. Abrahamum Aben-Esra atque alios, & in his maxime Maimonidem, qui Aristotelicam philosophiam sequuti, eoque ipso Arabes imitati sint. Prudenter autem graviterque præcipit eruditissimus Buddeus, ab eo tempore diversas philosophandi rationes, quas ad hæc usque tempora tenuerint, invaluisse, ita ut alii religionis suæ summam capitibus aliquot incluserint; alii Scripturam

Sacram enuclearint; alii Talmudis studio se consecrarint; alii Kabbalistica arcana rimasi fuerint; alii denique Aristotelicam sectantes Philosophiam, Logica, Physica, Ethica, Metaphysica compendia concinnarint; de quibus omnibus eleganter disputat, & solerter pronunciat, libris insuper huc pertinentibus exquisita industria commemoratis; ut adeo Introductio in Bibliothecæ Rabbinicæ vicem illis inservire queat, qui rariori Bartoloccii opere destituuntur. Speciatim de Aristotele commemorat, eum tanto loco & numero apud Judæos fuisse, ut illi non solum ejus libros (quorum titulos Ebraicos ex Bartoloccio sinit) fere omnes in Ebræam linguam translulerint, sed præterea tradiderint, ipsum profelytum factum esse. Ut vero etiam Kabbalistici libri j. lto ordine consignati legantur, non solum p. 144 seq. Hottingeri indicem exhibuit, sed emendavit quoque, & insigni accessione locupletavit. Monet vero, ple-
 p. 176. rosque Judæorum ad ratiocinandum esse ineptos, & paucos ex recentioribus, præter Isâacum Abarbanelem atque Menasseh ben Israel, in hoc genere aliquam laudem consequutos esse. Tandem de Christianis Kabbalisticæ doctrinæ restitutoribus, Jo. Pico-Mirandulæ Comite, Jo. Reuchlino (qui admodum sobrie & prudenter in hoc negotio, pronunciante ita celeberrimo Buddeo, versatus est) Henrico Moro, Christiano Knorrio a Rosenroth; nec non Philosophiæ Mosaicæ in gentilium Philosophiæ locum substituendæ auctoribus Jo. Amos Comenio, & Jo. Bayero lycei Eperiensis Rectore, copiose & elegantissime commentatur, eoque ipso primæ parti finem imponit. Altera hujus Introductionis pars philosophiæ Ebrææ tum *acroamatica* seu Kabbalisticæ, tum *exotrica* seu Mosaicæ summam exhibet, eumque omnia ita comparata sunt, ut a lectore ipso considerari & penitius cognosci velimus, hanc in rem dicta de industria & consulto præterimus. Id restat, ut adjectæ dissertationis præcipua capita referamus, & quid præterea definitum pronunciatumque ab Auctore fuerit, paucis enarremus.

p. 179i. seq.

p. 209. seq.

p. 245. seq.

Egit vero hoc potissimum eruditissimus Auctor, ut ductis altius initiis sectæ totius originem, progressum & reliqua explanaret, & quæ maxime Valentianorum sententiæ fuerint, & a quibus petitiæ, procederet accurate ac explicaret. Et quod ad errandi materiam attinet, fixum deliberatumque ipsi est, non ex philosophia ethnicæ, sed Kabbalisticæ esse, atque adeo illos, qui aliter statuerint, perperam existimasse.

Id

Id quod ostendit & scite conficit, quando Kabbalistarum ac Valentinianorum placita invicem contendit, mutuaque similitudinem ac æqualitatem demonstrat. Ita vero existimat: (1) omnem Valentinianorum doctrinam in duas partes abire, & vel ad genealogiam Æonum, vel ad rerum spiritualium & materialium mundos referri, & proinde respondere duplici Kabbalistarum philosophiæ, doctrinæ Sephiroicæ, & de quatuor mundis, Aziluthico, Briathico, Jezirathico, & Asiathico. (2) Valentinianos mundum Aziluthicum, Deum resque divinas complectentem, *Pleroma* vocare, voce ex *Coloss. II. 9* petita. (3) Sephiroth non incommode etiam per Æones exprimi. (4) Neque obstare, quod Valentiniani interdum de Æonibus suis tanquam de personis loquantur: nam & Kabbalistas Sephiroth interdum אֵלֹהִים personas vocare. Et quamvis (5) numerus atque ordo Æonum & אֵלֹהִים Sephiroth diversus sit, nec rite congruat, non tamen ideo hanc opinionem falsitatis coargui, cum ab ipsis Judæis tabulæ Sephiroicæ variis modis exhibeantur. (6) Primordiale tetractyn Valentinianorum nihil esse aliud, quam nomen tetragrammaton Ebræorum. (7) Valentinianorum Æonem primum, quo Deum invisibilem, sempiternum & ingenitum constituent, respondere Kabbalistarum primæ Spheræ seu *coronæ*, quam *Enseph* vocant, neque a Valentinianorum *Θυθω* seu *profundo* diversum cognomen esse *קֶתֶר* Kether Kabbalistarum, *fontis sine fundo*. (8) Valentinianorum *Eunoian* seu *Sigen* esse uxorem *אֲרִיֵּב אֲנִי* *Arich Anpin*, de qua tam frequens apud Kabbalistas sit disputatio. (9) In altera Syzygia Valentinianorum *mentem & veritatem*, respondere secundæ ac tertiæ Spheræ Cabbalistarum, *sapientia & prudentia*. (10) Agmen in Ogdoade Valentinianorum claudere *hominem & ecclesiam*, & proinde convenire cum *אֲרִיֵּב אֲנִי* seu *regno* Kabbalistarum. Ecclesiam enim esse regnum Messæ, quod tamen simul etiam in singulis hominibus existat. Contra (11) Valentinianos divina illa attributa, quæ in regnorum divinorum administratione sese exerant, & quæ varia constituent Kabbalistarum, in summam contrahere, & duo tantum, *verbum nempe & vitam* nominare. (12) Quæ Valentiniani de nisu sapientiæ contemplandi Patrem, indeque resultante periculo, ne a lumine absorberetur, & restitutione tandem, & quæ reliqua sunt, dicant, ea ita constituta esse monet, ut prorsus us respondeant, quæ Kabbalistarum de luminis divini cum va-

p. 467. seq.

sis communicatione, & vasorum quorundam, quod lumen divinum capere nequeant, contractione & restitutione ad nauseam usque disputent. (13) Quod porro de Jesu productione doceant Valentiniani, id capere se ait de anima Messiae, de qua similia fere referant Kabbalistsæ, & quam cum Valentinianis Principem omnium Angelorum faciant. (14) De mundo Asiatico utrosque statuere, quod a spiritu quodam universali conditus sit. (15) Consentire & in eo, quod Jesus seu anima Messiae ad mundi aspectabilis creationem concurrerit. (16) Utrosque tres hominis partes admittere. (17) Malos genios pro abortivo & intempestivo naturæ sortu habere & Valentinianos, & Kabbalistas. (18) Valentinianorum de Jesu, quem a Christo distinctum, at cum eo conjunctum fingunt, sententiam ex Ebraeorum opinione de anima Messiae ante orbem conditum a Deo producta, & maximis virtutibus ornata profluxisse. (19) Duplicem animarum revolutionem, quam statuisse Kabbalistas in Introd. p. 359 seq. docuit, etiam Valentinianos asseruisse, atque affirmasse, hominem spiritalem, ceu semen sapientiæ in corpus ceu statum maximæ imperfectionis demersum, ope Salvatoris inde liberari, magisque indes perfici, donec tandem in pleroma recipiatur, & ita ad Deum redeat. Denique (20) utrosque magno consensu docuisse, finem mundo instare, eumque igne consumendum esse. Ulterius deinde sententiam suam munit, & allatis aliquot veterum ecclesiæ doctorum idem existimantium testimoniis firmat, tandemque hoc argumento tuetur, quod Valentiniani ad traditionem, ceu genuinum & domesticum philosophiæ Kabbalisticæ fundamentum, provocaverint. Et quamvis nonnulli tradant, Valentinianos, qui se quoque Gnosticos vocarint, ab aliis Gnosticis nonnulla accepisse, non tamen id sententiæ suæ obistere aut repugnare, cum confectum sit exploratumque, Gnosticos illos Kabbalisticæ doctrinæ æque perstudiosos fuisse. Reliquas, quæ de fati hujus sectæ & ejus proinde affectis, quorum plerique peculiâtes sectas condiderunt, Ptolomæo, Secundo, Hæracleone, Marco, Colarbaso, Bardesane Syro, Florino, vel, ut alii, Floriano, Blasto, Theodoto, Tatiano & cæteris, (inter quos tamen non referri vult Ophitas, & Cainianos, nisi quod in peculiari Cainianorum secta, quæ Antictarum nomine compellata fuerit, vestigia quadam Valentinianæ doctrinæ depre-

P: 473:

P: 478:

prehendantur) cum cura & solerter disputavit, ita constituta sunt, ut ab ipsis harum rerum amatoribus legi profus & omnino cupiamus. Ea solum, quæ de Justinii Martyris cum Tryphone dialogo pronunciat eruditissimus Buddeus, præterire non possumus, quandoquidem ad controversiam, quæ non ita pridem mota fuit, intelligendam pernoscendamque pertinent, & ejus rationes explicatiores reddunt. Existimat vero, illos rectissime sentire, qui contendunt; hunc dialogum sub Antonino Pio lucem aspexisse; quam sententiam ideo sequitur, quod in dialogo hoc testetur Justinus, *se Imperatorem scripto quodam monuisse, Samaritanos aliquot Simonis imposturis credere.* Cumque adeo in apologia, Antonino Pio oblata, ita legantur; non amplius dubium esse ait, quin tempore Antonini scriptus sit iste dialogus. Valentinianos autem Justinus cognitos fuisse, facili negotio ex Tertulliano confici, qui *contra Valentinianos cap. V* prodat, Justinum contra Valentinianos scripsisse; quod sine dubio eo in libro factum fuerit, quem adversus omnes hæreses & sectas a se compositum Justinus ipse memoret. Néc prætereundum hic esse, quod Irenæus lib. III cap. III affirmet; Valentinum sub Hygino Romanæ urbis Pontificem, quem A. C. 140, & proinde secundò Antonini Pii Pontificatum suscepisse tradat Eusebius, Romam venisse, sub Pio crevisse, & usque ad Anicetum tempus suum prorogasse; hoc enim sibi velle vocem *παρῆσις, permansit, duravit, vixit.* Magis hanc opinionem firmari, si eam computandi rationem inire quis velit, quam tulerint Pearsonius, & Dodwellus, quorum uterque asserat, Hyginum A. C. 122. 123. Episcopatum Romæ suscepisse. Quod vero assertum Tertulliani attineat, qui de *Prescript. adv. Her. cap. XXX.* scribat, Valentinum sub Eleuthero pro orthodoxo se gessisse, illud vel inquinatum, aut profus a vero alienum esse; idque egregie demonstrasse Tillamontium *dans ses Memoires pour servir à l' Histoire Ecclesiastique* T. II, Part. II, pag. 502 sequ. Nos immortale Numen rogamus & quæsumus, ut exquisitissimæ eruditionis Viro perpetuum animi & corporis vigorem largiatur, quo pulcherrima destinata rite expedire, novisque adeo ornamentis & doctrinæ præfidiis orbem eruditum auspiciato locupletare queat.

MELCHIORIS FRICII MEDICI ULMENSIS TRACTATUS

Medicus de Virtute Venenorum Medica.

Li 3;

Ul-

Ulmae impensis Authoris, 1701, in 8.

Constat Alphab. I. & plag. 5.

Cum ea hominum animis hactenus infederit opinio, venenum crem esse maxime noxiam, & internecinum quasi ac irreconciliabile gerere odium cum humana natura, nec quicquam boni ad hominis concedere sanitatem, factum esse videtur, ut multi Medicorum de venenorum natura deleteria & nocendi modo scripserint, nullus vero virtutem eorum salutarem, medicam, juvandi modum, & quomodo ex iis egregius remediorum apparatus comparari possit, edocuerit. Nihilominus tamen, quod Barclajus de typographia & pulvere nitrato judicavit, de venenis similiter dici potest, videlicet dubium esse, an major eorum vis in nocendo, an utilitas major in juvando sit. Hinc eam in se sumsit Vir Clarissimus operam, & præsentem de virtute Venenorum Medica conscripsit tractatum; in quo paradoxogice, & contra communem Medicorum opinionem, experimentis, rationibus & autoritatibus probatur, venena interne & externe usurpata non esse noxia, sed præstantissima remedia, ac in morbis desperatis ultimum Medicorum & ægrorum refugium. Audit ergo Nostro venenum omne id, quod in parva quantitate magnas obtinet nocendi vires, estque vel *morbosum* seu *præternaturale*, quod ex putredine & corruptione humorum pronatum in modum fermenti hos corrumpit, ulterius putrefacit, & in suam naturam convertit, atque miasma putridum, lentum, & viscidum de se emittit; quale est venenum pestilentielle, febrium malignarum, dysenteriarum, variolarum, luis veneræ, lepræ, morsus animalis rabidi &c: vel *naturale*, quod a rebus naturalibus sanis, incorruptis, in se perfectis provenit, sive sit minerale, ut arsenicum, lithargyrium; sive vegetabile, ut opium, cicuta; sive animale, ut cantharides; sive arte paratum, ut butyrum antimonii, Mercurius sublimatus &c. Hoc præcipue in partes solidas & nervosas corporis humani vim suam exerit, humorum vitia corrigit, eorumque labem tollit, ac contagio potentissime resistit. Quoniam igitur non tota substantia, nec proprietate singulari, prout hactenus creditum fuit, spiritibus & humoribus inimica existunt, sed opitulatur venena naturalia, (nam de morborum sermo ipsi non est) inter remedia eadem recensere nullus dubitat, nec ullum vel maxime no-

xium

xiū & vehemens esse credit, quod non etiam salubribus constat qualitatibus, modo robustioribus subjectis, iusto tempore, & in exilidosi propinetur. Quamquam enim in parva quantitate venena dixerit nocere, hanc tamen vel relative considerat, quatenus cum aliarum noxiarum rerum quantitate comparatur, dum scilicet Mercurii sublimati scrup. i. majores nanciscitur vires morbos producendi, quam eucumerum, piperis maxima quantitas; vel absolute, dum drachmā j. arsenici maximas turbas, nullas vero grana ejus aliquot in conveniente morbo propinata concitant. Quas autem quidam ad tollendas noxas adhibent præparaciones, & spagyricas venenorum resolutiones, vanas pronuntiat Author, cum non duplex eorum qualitas, prout communiter perhibetur, sed unica sit concipienda, qua sublata non remedium, sed merum cadaver obtinueris. Cæterum triplici modo hæc & prodesse ut remedia, & obesse ut venena dicuntur; quatenus scilicet vel virtute caustica & corrosiva, vel emetica & purganti, vel narcotica pollent. Hinc singulas venenorum species distinctis in capitibus examini subijcit Author Clarissimus, & incipiendo a corrosivis & causticis, quæ vocat arsenicum, venena Mercurialia, napellum, aconitum, cantharides, & scarabæos, ad emetica & purgantia progreditur; cui classi annumerat euphorbium, esulam, elaterium, colocynthidem, helleborum album, lapidem lazuli, nicotianam, lithargyrium & alia Saturnina; & narcotica demum sistit, ut opium, hyosciamum, papaver, cicutam, mandragoram, solanum, cynoglossam, nucem vomicam, & crocum: quorum omnium noxas, utilitates & antidota percesset. Ut unicum de his exhibeamus specimen, arsenicum dum commemorat, hoc improvide assumptum dolores atrocissimos, ætus internos, singultum, sitim incompefcibilem, & alia gravissima symptomata vitam hominem privantia inducere scribit; quia scilicet particulis suis acutissimis & pungentissimis ventriculi & intestinorum membranas corrodit, lancinat, perforat, & totum demum genus nervosum male afficit. E diverso variorum exemplis authorum probat, eximias ipsius non externas solum, verum etiam internas esse virtutes, dum sanguinis coagulum lentum, viscidum, vel simplex, ut in obstructionibus, catarrhis crassis, asthma pituitoso, humoribus duris, scirrholis, scrophulis &c. vel cum malignitate aliquali in febribus inter-

mit-

mittentibus, vehementiore, ut in peste, febribus malignis, lepra, lue venerea, conjunctum incidit, resolvit, atque sanguinem ab inquinamento repurgat. Antidoti loco præter clysteres & opiata, commendat ea, quæ sua pinguedine, oleositate, & mucagine particulas ejus acutas infringere & obtundere valent; præ reliquis autem crySTALLUM montanum ardorem & inflammationem ab arsenico inductam mitigare dicit. Coronidis loco venenorum exhibendorum necessitatem adstruit, atque dubium eorum, qui remediis tutioribus & infamæ minus obnoxii idem, quod venenatis efficitur, præstari posse credunt, solvit, supponendo 1) venena naturalia animalia nocere, partes nervosas & membranosas, citra notabilem sanguini & humoribus illatam noxam, lædendo. 2) Eadem vim suam deleteriam modo non occulto, sed manifesto, vel particulis suis acutis, vel exhalationibus fumosis exerere. 3) Vim hanc noxiam, utilem & medicam reddi, si a corpore in causam morbificam convertatur, & quidem eo efficacior, quo 4) penetrantior ordinario reliquis est remediis, quibus utpote mitioribus 5) causa morbifica pertinax sæpe non cedit; idque ex eo apparere, quod remedia venenata 6) extremis morbis destinari, & instar sacræ anchoræ Medicis esse advertatur; quibus accedit 7) quod venenatorum noxa per methodicam exhibitionem & accisam dosin impediri valeat. Quibus cunctis ut certior accedat fides, exemplis quibusdam dicta confirmat.

GODOFREDI KIRCHII OBSERVATIONES COMETÆ NOVI, habitæ Berolini a. d. 21 April. 1702.

POSTquam Novellæ nuperæ diversis vicibus mentionem fecere Cometæ, in Italia aliisque locis visi; ubi commodum fuit, eundem Cœlo sereno sollicitè quidem, sed frustra quæsi. Die vero 21 Aprilis, hora secunda matutina, cum intentus essem observationi stellæ mutabilis in collo Cygni, novus Cometa improvise se mihi prodidit inter caput Cygni & Sagittam; medius (quantum nudis oculis conjicere licuit) inter stellam, extremo rostri ipsius Cygni in Bayeri Uranometria, sed sine litera indice adscriptam, & δ Sagittæ, ad lavam tamen paxillulo porrectior: γ Aquilæ, Cometa, & β Cygni itidem lineam rectam constituebant; distabatque Cometa a ζ , tertia circiter parte hujus rectæ, in vigesimo septimo gra-

gradu Capricorni cum declinatione Boreali 22 graduum; idque hora 3, 30 min. dictæ diei. Cauda destituebatur, quippe non procul ab oppositione Solis constitutus; magnitudine tamen exsuperabat Fixas primi ordinis, sed debili luce, veluti per erassiores atmosphæram, prout fere Cometæ solent, splendebat. Insequenti nocte cœlum pluvium Cometam oculis subduxit. Postera, quæ 22 & 23 Aprilis intercescit, eundem celeri motu promovisse locum suum deprehendi. Dimidia undecima ortum versus jam probe conspicuus erat. Hora duodecima 33 min. a stellarum geminarum, quæ in Bayeri Uranometria ante nasum Serpentarii collocatæ sunt, superiori, quæ major est, & distinctionis causa a me \mathbf{N} nuncupabitur, partibus micrometri tubi bipedalis 256, hoc est 3 gradibus, 55 min. aberat; & magis magisque accedebat ad rectam \mathbf{N} a Serpentarii, quam tamen ante lucis exortum non contigit; utut ipsi a Serpentarii notabiliter propior factus esset. Hora tertia hujus noctis in 23 gradu Sagittarii constitit, 13 gradibus præter propter ab Equatore septentrionem versus remotus.

Vigesimo tertio Aprilis vesperi sensibile decrementum magnitudinis æque atque motus Cometæ animadverti: lineam autem \mathbf{N} a Serpentarii longe transgressus, infra hanc ad dextram consistebat.

Vigesimo sexto Aprilis hora dimidia secunda præter propter, caput Herculis, \times Serpentarii & Cometa in rectam extensa se præbebant: plura observare nubilo cœlo prohibitus sum. Cæterum Globo ad 65 gradum altitudinis Poli Borealis directo, & 0 gradu Scorpionis in ascendente constituto, Horizontem ortivum orbitam Cometæ designare comperi.

Vigesimo octavo Aprilis hora nona, 45 min. Cometa a δ Serpentarii, 208 partibus micrometri, h. e. 3 gr. 10 min. 51 sec. distabat; quem situm etiam hora duodecima obtinebat. Hora duodecima, 10. min. a σ Serpentis 202 partibus micrometri, seu 3 grad. 5 min. 21 sec. aberat, mole corporis valde jam imminutus.

Primo Maij hora decima, 15 min. 96 part. micrometri (1 grad. 28 min. 4 sec.) a stella μ Serpentis ad dextram remotus erat: ab hac itidem ad dextram, stellulam 136 part. microm. (2 grad. 4 min. 48 sec.) distantem notavi, a qua Cometa hora undecima, 56 part. microm. h. e. 51 min. 23 sec. elongabatur.

Quarto Maij (intermedio enim tempore nubes Cœlum intercepte)

K k

pere)

pere) Cometam non jam amplius nudo visu perceptibilem, sed tubi beneficio, & valde tenuem, infra Serpentis stellam μ sinistram versus offendi: distantias ejus, quas tam temporis ab una alteraque Fixa dimensus sum, alibi pro determinando illius loco referre constitui.

Quinto Maji, aere Lunaribus radiis undiquaque illustrato, senescentem Cometam ægre detexi: tantæ tunc raritatis is erat, ut, quanquam magnitudinis non omnino contemnendæ, nebulæ aut fumæ instar mox disparitatus videretur. Insequentibus noctibus nihil ejus porro deprehendere licuit.

*PHARMACOPOEIA EXTEMPORANEA: SIVE
Præscriptorum Sylloge. Per THOMAM FULLERUM.
M. D.*

Londini apud Sam. Smith & Benj. Walford, 1701, 12.

Constat plagulis dimidiatis 24.

Qui omnem ætatem ægrotis curandis transegit clarissimus Auctor, nunc dum ætate ingravescente, abdicato laborioso vitæ genere, quieti se tradidit, non desinere tamen voluit prodesse aliis. Itaque insignem opusculo hoc collegit publicoque usui exposuit Præscriptorum Medicorum farraginem, a semet partem maximam praxi propria longoque usu probatorum, partim etiam petitorum ab amicis, aut ex optima notæ libris decerptorum. Exhibentur Præscripta ordine alphabetico, subjectis cujusque viribus virtutibusque genuinis, dosibus etiam & modo operandi. Præscripta ipsa index morborum exæcipit, quibus illa medentur, ordine item alphabetico. Ipse vero in Præfatione Lectorem de tribus præcipue monendum censuit; primum, quoad Materiam Medicam, eo se collimasse, ut præcæteris maxime efficacia, tuta, jucunda & facile parabilia eligeret; dein, quoad Formulas, simplicium, quantum res tulerit, paucitatem, proportionem exactam, totiusque concinnitatem ubique adhibere se conatum; denique remediorum multitudini ac varietati operam se dedisse. Nec enim probari sibi innuit aliorum institutum, qui Materiam Medicam intra arctos adeo limites contraxerint, ut quinque vel sex simplicibus & paucis numero Formulis innixum, profligandis morbis omnibus parem putarint. Hos enim eo ipso, licet inopinato, artem præscribendi tam tritam

que-

queritur omnibusque obviam reddidisse, ut profuturum jam apud
vulgus & plane præfetur.

MEDICAMENTORUM ΕΥΠΡΟΪΣΜΩΝ ΘΗΣΑΥΡΟΣ,
succincte comprehendens ad omnes fere morbos experta neque
non specifica Remedia. Opera & cura JOAN-
NIS CRUSI.

Londini, apud Sam. Smith & Benj. Walford, 1701, 12.
Constat plagulis dimid. 13.

Idem Auctori quoque huic, quod Fullero, propositum, prodesse
inemp aliis, & propinare medicamenta morbis quibusque miti-
gandis tollendisque. Verum longe simpliciorum Crusus viam in-
gressus est, nec medicamenta pompose composita, aut e longinquo
petita, magnoque ex Pharmacopœorum officinis ære redimenda, sed
e solo regno vegetabili deprompta, velut plantas earumque deco-
cta, adeoque cuiusvis facili negotio nulloque sumptu parabilia exhi-
bet. Quorsum respexisse etiam Londinenses librorum Medicorum
Censores videntur, dum in approbatione libello præfixa, non pror-
sus indignum judicarunt, qui in juniorum *varique degentium* Me-
dicorum gratiam typis mandaretur. Caterum ea Auctor usus fuit
methode, ut ordine alphabetico morbos nominet, singulis *ευπρό-*
ϊσµα ejusmodi remedia subjeiat, adscriptis ubique Medicorum, a
quibus commendata fuere, quos inter frequentissima beati Ettmül-
leri nostri mentio est, nominibus.

CONRADI SAMUELS SCHURZFLEISCHII POE-
mata Latina & Græca, una cum quibusdam Inscriptionibus,
collecta, conquesta & simul edita.

Vitæbergæ apud Gottfr. Zimmermannum, A. 1702, in. 8.
Constant Alph. 1, plag. 7.

Magna Poëtica vis est & utilitas, neque aliter quis orationis
prose numerum, nexusque dignitatem, & in dieendo acumen
consequatur, quam illius ope & præsidio. Id solum interest, quod
plures de variis carminum generibus pronuncient & apte differant,
pauci facili promptoque ingenio versus componant. Unde tanto
magis æstimandi illi sunt, qui & rectissime de poëtica natura judica-

re possunt, & carmina scite condunt. Eminet in hoc genere, & facile familiam ducit inter Græcos Homerus, quem accurato studio confectatus est apud Latinos Virgilius, tantumque effecit, ut non omnibus solum partibus principem Græcorum exæquasse, sed in plerisque etiam vicisse magno eruditorum consensu dicatur. Proxime ab his absunt recentiores, præsertim Hetrusci: neque plane hæc gloria denegari debet tum Cisalpinis aliis, tum Germanis quoque, & inter hos Saxonibus, qui ab instaurato literarum cultu in istius laudis certamen venerunt, & scitos venustosque Poetas dederunt. In quorum sinu educatus (natus enim est A. 1641 Corbaci in Comitatu Valdecciz, ibique a Patre V. C. Joanne Schurzfleischio, sollicitè institutus, & ad elegantias Romanas Græcasque diligenter effectus) *Conradus Samuel Schurzfleischius*, Polyhistor clarissimus, cum & artis indolem calleat exactissime, & ipsemet carmina eleganter scribat, & proinde ab accuratis harum rerum existimatoribus magno loco & numero habeatur, non possumus non, quin doctissimis viris juvenibus, M. Samueli Knauthio, & Antonio Samueli Ludovico, gratias communi reipublicæ literariæ nomine agamus, quod conquirere ista carmina, & Viro summo, variis de causis reuerti repugnantique, extorquere velut & exprimere, iisque eruditum orbem donare voluerint. Ita vero institutum suum moderati sunt, ut in quindecim classes & partes universa carmina disperseuerint, comprehensis simul inscriptionibus nonnullis non minori ingenio concinnatis. I. sistit Hymnos sacros Natalitios. II. Paschales. III. Pentecostales. IV. Angelorum festo decantatos. V. Epithalamia, quorum primum excelssimis nuptiis Caroli Guilelmi Principis Anhaltinorum, & Sophiæ Saxonicæ stirpis Principis, dedicatum est. VI. Gratulationes auspicales, in eorum gratiam, qui novis officiis muneribusque aucti sunt, scriptas. VII. Gratulationes Academicas, iis, qui in Academia honoribus tractati sunt, oblatas. VIII. Elogia literaria disputantium partes obeuntibus consecrata. IX. Propemptica. X. Epicedia. Primum istorum dedicatum est memoriæ & honori ultimo illustrissimi Henrici Frisii, Lib. Baronis & Potentissimi Saxonie Electoris. Comitum Senatusque sanctioris Principis, quem magnopere luget, eoque non obscure testatur, quantum illustrissimæ Frisorum genti debeatur. Plurimum præterea doctorum.

rum virorum obitus celebrat, & carmine persequitur, e. g. Jo. Erici Ostermanni, Consiliiarii Saxonici, & Græcarum literarum Vitembergæ Professoris Publici; Jo. Antonii Schurzfleischii, V. C. & Principis Valdeccii Archiatri, Fratris sui A. 1676 defuncti; Martini Knorrii Mathematicorum inferiorum in Academia Vitembergensi Professoris celeberrimi, & aliorum. Comparet inter alia quoque epitaphium, quod Patri V. C. Jo. Schurzfleischio, Philosophiæ Doctori, & Gymnasii Corbacensis Rectori, pietate & officii religione ductus posuit. Est vero tale:

Cui Vildunga dedit cunas, Sofatia mentem:

Formavit teneram, primaque signa tulit.

Inde novas studii curas Hildesia poscit,

Major at auspicio Julia plura dedit.

Præmia Marpurgum tribuit, laurumque sacrauit,

Et virides hederas munera Naiadum.

Corbiaci vixit, docuit, cineresque reliquit,

Ipsa senis dotes patria grata canit.

XI. Sylvulam variorum. XII. Carmina Græca, Latina versione addita, ex quibus patet, Græcam quoque majestatem in Schurzfleischio nostro summa scribendi lumina & ornamenta habere. Primum ex his, idque prolixum & ad Homeri Cointique imitationem effictum, in Serenissimi Sax. Electoris Jo. Georgii III, memoriam scriptum, & a M. Martino Severino, Lucca Lusato, publice quondam in Academia Vitembergensi recitatum est. Ubi res gestæ factaque Divi Principis studiose recensentur, dignisque laudibus, quæ in Achillem Saxonicum conveniunt, summa animi religione exornantur. XIV. Inscriptiones Græcas. XV. Inscriptiones Latinas. Duæ priores Serenissimorum Saxoniarum Electorum, Jo. Georgii III, & Jo. Georgii IV memoriam servant; reliquæ aliis destinatæ sunt. Comparet inter cæteras quoque Inscriptio dicata Antonio Veckio, Saxoniarum Electoribus a consiliis & epistolis, qui A. 1623 natus fuit in montibus Sudetibus, obiit A. 1680 Budissinæ in Lusatis. XV. denique Appendicem carminum serius exhibitorum sistit, ex quibus legi inprimis merentur, quæ Divis Principibus Electoribus, Mauritio & Augusto sacra esse voluit, ubi multa historiarum capita illustrantur. Variis autem carminum generibus usus est: mox elegos condidit, mox

Kk 3,

alios.

alios modos exprimere studuit. Ubique sermonis ubertatem, dicendique elegantiam, & compositionis venustatem assequutus est, & veram illam reconditamque pangendi carminis viam tenuit. Tandem universa hæc carmina claudit epigramma ad Phœbum, quo studio Poetico publice & solenniter nuncium remittit, solique Historiæ se addicit, eumque animum stabilem firmumque retinere velle testatur.

AN ACCOUNT OF LIVONIA &c.

i. e.

NARRATIO DE LIVONIA, UNA CUM HISTORIA originis, progressus & interitus Ordinis Teutonici Mariani, nec non de Ducatibus Curlandia & Semigallia & de districtu Piltensi.

Londini apud Petrum Buek, A. 1701, 8.

Constat pl. 22.

Inde ab anno 1695, quo Christianus Kelch *Historiam Livonia* Carolo XI Suecorum Regi consecratam edidit, res Livonicas, præter Autorem nostrum anonymum, quantum quidem nobis constat, descripsit nemo; nisi quod *Historiam* speciatim *Enssferorum*, *Ordinis Teutonici Livonorum* eodem anno, quo hæc ipsa Anonymi Narratio prodit, Henricus Leonhardus Schurzfleischius, Vir Clarissimus, & in Illustri Wittebergeni Academia Historiarum Professor, publicè juris fecit, in Actis ejusdem anni mense Aprili a nobis commemoratam & ex merito laudatam. Scripta est autem hæc, quam exhibemus, Historia per modum epistolarum familiarium, quas dedisse videtur Auctor ad amicum, cum ipse vel in Livonia Curlandia-ve, vel in itinere una cum Legatis Friderici Wilhelmi, Ducatus Curlandiæ & Semigalliæ hæredis, mortem Patris A. 1698 passim in aulis Germaniæ Principum & apud Belgas nuntiantibus versaretur; unde factum, cum Auctori otium non esset epistolas in ordinem colligendi vel emendandi, ut & quædam extra ordinem dicta reperiantur, & minus in fine subjungantur, quæ ad Principes Germaniæ spectant, eoque ab historia Livoniæ aliena sunt. Ut vero ab ovo ordiatur Noster, multa præfert Ep. 1, unde Septentrionalem mundi plagam

gam mature inhabitatam fuisse probet. Laudat enim magnopere aeris salubritatem & fertilitatem, cujus causas in Ursam majorem confert; quandoquidem hujus sideris virtutes nec Germani veteres ignoraverint; qui illud ab Heroe suo *Currum Arminii*, *Germani Wagen*/ cognominare dignati sint. Dum vero de Germanis agit, atque in iis, præter hospitalitatem & formæ decus, fortitudinem quoque commendat, Equitum Teutonicorum mentionem facit. Quartum cum pars concesserit in Livoniam, Ep. 2. de Livonia dicere orditur, cujus vocis originem cum vetustissimis Livoniæ Regulis, tum maxime mercatoribus Bremenensibus A. 1158 in eas terras conjectis tribuit, quibus cum admodum arriserit ea regio, vocari vulgo coeperit *bet Lieve-Land*. Exinde veterem imprimis Livonorum historiam percenset, & nunc a Danis, nunc Suecis Gothisque victis, iterumque libertati redditos docet. Paulo autem propius Ep. 3. ad recentiora tempora accedit, ubi quemadmodum ad Christianam religionem pervenerint Livoni, & ut Episcopi eam provinciam jure feudi ab Henrico VI & Friderico II Imperatoribus obtinuerint, additis diplomatibus, quæ Schurzfleischius quoque sub finem libri laudati apposuit, prolixè probat. Tum ut institutus A. 1204 Equitum Ordo, & dedicata B. Mariæ Virgini provincia fuerit, refert, & Equites ait rectius Ensisferos a longis gladiis, quam Templarios vocari, qui ut ab his differant, accuratè describit. Tandem addit, ut Ensisferi, cum res eorum inclinassent, A. 1238 uniti fuerint Germanis Equitibus Marianis, atque inde uterque Ordo non minus in Borussia quam Livonia prospere res suas gesserint; donec deficiente virtute uterque deficeret. Inde Ep. 4 de Equitum Marianorum in Borussia Magistris, speciatim de summo heroe Hermanno de Salza, agit; pariterque in Ep. 5 res passim ab Equitibus Ensisferis in Livonia eorumque Magistris gestas recenset. Sigillatim vero de Waltero Plettenbergio disserit Ep. 6, ejusque victoriam a Moscovitis a. 1500 reportatam ex Leunclavio eo prolixius describit, quo minus eam Anglis innotuisse putat. Tum vero Ep. 7 causas allegat; quæ Ordinis maturarent interitum, & aptè describit, quo pacto anno 1561 major Livonia pars ad Sigismundum Augustum Poloniæ Regem, cetera vero ad Ericum XIV Regem Sueciæ pervenerint. Exinde quæ acciderint inter Suecos; Polonos & Moscos; recenset Ep. 8; ubi cum per occasio-

nem, Ericum Sueciæ Regem a fratre Johanne in vincula conjectum refert, duas illius ad hunc literas inserit, quarum alteri hoc modo subscriptum legitur: *Vestra Serenitatis frater miserrimus Ericus.* Pari modo Ep. 9, quæ inter gentes illas ab a. 1570 ad a. 1574, rursusque Ep. 10 quæ inde ad a. 1634 gesta, pertexit; ubi inter alia Torpati A. 1632 institutam fuisse docet Academiam, atque e cæteris Professoribus commendat Joachimum Crellium, stupenda adeo memoria præditum, ut universum Aristotelis textum Græcum recitare sine hæsitacione posset. Sic cum in Ep. 11 historiam ad annum usque 1679 deduxisset, usus subinde Terlonii commentariis, tum epistola 12 docet, quemadmodum Carolus XI, absoluta a Sueciæ Statibus potestate Holmiæ A. 1680 accepta, sequenti anno Livonos, utut iudice Nostro decretis Statuum Suecicorum exemptos, & non nisi reservatis bonis & privilegiis Regum Sueciæ imperium olim amplexos, bonis plurimis, quæ ad Reges olim spectaverant, exuerit, quæque hinc consecutæ sunt, Nobilium querelas, etsi frustraneas, & deferentibus perniciosas, recenset. In Ep. 13 hoc agit Auctor, ut genealogiam Curlandiæ Ducum describat primum, deinde Jacobi Ducis A. 1682 defuncti familiam aulamque repræsentet. Dum vero venationis eum fuisse ait amantissimum, in equile quoque descendit, notatque donatum ipsi a Magno Moscoviæ Duce equum fuisse, de quo observatum sit, quod altero oculo interdium, altero noctu utatur. Porro investituræ modum, quem Poloni in collatione feudi servant, recenset, tanto quidem majori cura, quod harum rerum observantissimi Poloni sint. Ad potentiam ejus quod attinet, posse Ducem putat exercitum quindecim vel octodecim millium alere, at ne faciat, & Polonos, quorum sub tutela sit, & Nobiles, quos vicinorum fata terreant, prohibere. Fuerunt certe tantæ Jacobi opes, ut falsus fuerit, damnum a Suecis sibi illatum ad summam sex millionum, quos vocant, & amplius ascendere. Magna præterea auctoritate Ducem, nec minori erga eum fide subditos esse affirmat, adeo ut inventus non fuerit per sesqui seculum Nobilis, qui fidem suo Principi non servaverit. Huic demum epistolæ de religione Livonorum non minus quam Curonum nonnulla adnectuntur, quam Lutheranam esse neminem latet. Ubi deinde Ep. 14 de Nobilibus Curlandiæ & Semigalliæ e Germania oriundis agit Auctor, eos bello imprimis operam navare, &

CURIA

cum passim militiam sectentur, per Europam universam dispersos esse, multis exemplis docet, eorumque privilegia maxime extollit. Postea de insigni foeminarum Curonum pulchritudine sermonem injicit, quibus cum matrimonia inire Poloni & Lithuani gloriæ ducant. Uti vero in omni olim Livonia, ita hodieque in Curlandia mulieres, non maritorum, ut vulgo moris est, dignitatem sequi memorat, sed quo maturius quæque nupsit, eo honoratiorem locum nancisci. Ep. 15 Piltensis districtus, qui olim Episcopatus fuit, historiam primo loco recenset, & cum longe alia sit, ejus, quam Curlandiæ & Semigaliæ conditio, magnas Nobilium hic esse divitias asserit. Inde harum ditionum oppida præcipua & plurima describit; ubi obiter animadvertit, parum olim in Curlandia felices Moscos fuisse: quamobrem Johannes Basilides, cum totam late pererraret Livoniam, nequaquam tamen Curlandiam attigerit, quam Deo sacram ditionem, *Gottes-Landgen* vocarit. Porro de tribunalibus variis Ducis Curlandiæ disserit, notatque a Judicio Ducali Consistoriali ultra Ducem provocari posse ad neminem; at a Judicio Aulico Nobilibus, in causa quinquies centum florenos excedente, provocationem ad Regem Poloniæ permitti: in criminalibus vero, nisi fuerint delicta publica, unicuique liberum esse ad Regem provocare. Quod autem causam spoliæ concernit, posse Judicem primæ instantiæ (*Oberhauptmann*) licet non consultis assessoribus, judicium formare & pronuntiare sententiam, a qua nulla detur provocatio. Unde laudat Auctor legum (quæ ad Jus Magdeburgicum respiciunt) perspicuitatem, unde fiat, ut suam quisque causam agat, & vix sex vel septem Advocati in his regionibus ex opera clientibus præstanda vitam sustentare queant, maxime quod orientes similtates componere amici & consanguinei summis viribus nitantur. Denique in eadem epistola Auctor ex Schurzfleischio, Kelchio, Hartknochio aliisque de incolis Livoniæ eorumque origine agit, tum & quarum rerum proventus sustentari soleant, explicat. Ep. 16 Auctor amico suo, ad quem hæ litteræ directæ sunt, Curlandiæ Ducem Fridericum Casimirum nuntiat A. 1698 die 22 Januarii extinctum esse, relicto sex annorum filio Friderico Wilhelmo, cujus nomine, ex provinciæ constitutione, administrationis munia in se susceperint Consilarii supremi. Exinde itineris sui cum Legatis novi Ducis Regiomontum versus suscepti

rationem exponit, quo loco cum forte per id tempus commoraretur Elector Brandenburgicus, ea occasione aulam ejus & virtutes, tum Borussia antiquam pariter & novam faciem breviter percenset. Dumque de Frauenburgo oppido dicit, mentionem facit Nicolai Copernici, qui fuit Canonicus Ecclesie Cathedralis ejus urbis ad Episcopatum Warmiensem spectantis, cumque Thorunii natus esset, ejus quoque addit epitaphium, quod Thorunii positum illi hodieque cernitur, ac pietatis Viri monumentum præbet. Exhibetur enim ipsius effigies, cum verbis, quibus in vita frequenter usus fuerat:

*Non parem Pauli gratiam requiro,
Veniam Petri neque posco, sed quam
In Crucis ligno dederas latroni.*

Sedulus oro.

*Nicolao Copernico Thorunensi absoluta subtilitatis Mathematico, ne tanti Viri apud externos celeberrimi in sua patria periret memoria, hoc monumentum positum. Mort. Varmia in suo Canonicatu Anno 1543. die 4. * etatis LXXIII. Non attingemus, quæ Auctor iter prosecutus de aulis Principum Berolini, Hanoveræ, Castellis & libique observatin Ep. 17; quæ non possunt non Germanis nobis esse notissima.*

TYPUS GENEALOGIÆ BEICHLINGIÆ PLENIORIS, ex chartis authenticis aliisque monumentis desumptus, & Historia ac Genealogiarum patrum cultioribusque ad perficiendum propositus a WILHELMO ERNESTO TENZELIO, Historiographo Ducali Saxo-
nico.

*sumtu Jo. Bielkii Jenæ 1702, 4.
plag. 6.*

Augusta Beichlingiorum Origines, nupero mensè Februario pag. 92. 93. a nobis recensitæ, occasionem dederunt Auctori celeberrimo in eadem diligentius inquirendi. Num. 1. miratur, quæ negligentia factum sit, ut tot Genealogiarum volumina impressa nullam nobis exhibeant Gentis Beichlingiæ. Cyriaoum quidem Spangenbergium & Casp. Sagittarium Chronicon illius meditatos; Petrumque Becklerum promississe opus de Familiis Illustribus
Im-

Imperii Romano-Germanici, viventibus & emortuis; sed nihil eorum omnium in lucem publicam hactenus produsse. *Num. 2.* laudat Originum Auctorem, licet eum saepe emendatione indigere censcat. *Illustrissimi* igitur *Magni Cancellarii* voluntate & jussu, Tenzelius sese accinxit ad accuratiorem tractationem, cujus nunc prodromum praemittit, auxilia eruditorum exspectans. *Num. 3.* explodit fabulas de Romana Beichlingiorum origine. *Num. 4.* repudiatur fabulam de Erfurto ab Erpone Barone de Beichling conditam, binasque Beichlingiorum Comitum stirpes Saxonicas constituit, quarum prior in Heinrico, non Dieterico exspiraverit: posterior in Cunone sive Conrado coeperit. Hujus majores *Num. 5.* recensens Tenzelius, alium, quam Originum Auctor, avum proavumque promit, utrumque Sigfridum nomine, Comitem de Bommeneburg & Northeim. *Num. 6.* Ecberti II & Dedonis I Lusatae Marchionis inimicitias, quae arce quoque Beichlingicæ damnum intulerunt, delineans, confusionem a quibusdam in Dedone I & H commissam emendat: neque Originum Auctori concedit, arcem & Comitatum Beichlingicum, extincta priori Comitum familia, apud Imperatores Saxonicos mansisse usque ad Cunonem. *Num. 7.* negat, Cunoni appanagii sortem obtigisse. *Num. 8.* evoluit, quare Christianus Comes de Rotenburg, unus e Cunonis percussoribus, a nonnullis Comes Beichlingius dicatur. *Num. 9.* incertum dicit, an filios reliquerit Cuno: horumque unum, Sigfridum, demonstrat Comitem Orlamundanum fuisse; alterum, Ottonem, itidem dubium esse pronuncians. Mavult igitur, Cunoni successisse fratrem, Sigfridum, Comitem de Bommeneburg, huic filium cognominem, cujus filius Fridericus stemma Beichlingicum propagaverit. Ab hoc auspicatus Tenzelius *num. 10. seqq.* plura Comitum nomina generationesque enumerat, de quibus prolixius agere nostri non est instituti. Satis sit, *ex num. 12.* annotasse, Wertheros, non Beichlingios, hereditarios S. Rom. Imperii Janitores pridem fuisse; *ex num. 15.* Fridericum Comitem de Biehlingen *Burggravium Severissimi Domini Romanorum Regis in Kiffbusen* fuisse, plures filios relinquentem, a quibus in plures lineas divisa sit familia; *ex num. 18.* Hermannum Comitem Kindelbrüccc vastatorem ducentis annis juniorem ab Originum Auctore dici, cum id

A. 1359. factum fuerit. *Num. 26.* progreditur ad ultimum familiae Beichlingicorum Comitum parentem, Adamum, ejusque itinera & expeditiones refert. Cumque is arcem & Comitatum Beichlingicum Wertheris vendiderit, tum varia auctoris paroramata corrigit Tenzelius, qui venditorem Adamum Fridericum vocat &c. Adami conjux Catharina Hassiaca mustelæ piscis jecinoribus frequenter esis ditionem abligurisse traditur: Adamus A. 1507. Cameræ Spirensis Judex factus, præfecturam Krayenbergicam a Boineburgiis emit, in quam senio confectus secessit, & A. 1538. defunctus duplex epitaphium Latino-Germanicum accepit. Novem filios genuit, quorum Hubertus Joannem Fridericum Saxonie Electorem in prælio Mühlbergensi deseruit; sed Carolus cum eo capi maluit: Philippus tantæ in Mauritium Electorem fidei fuit, ut in prælio Sivershusano vitam sanguinemque profuderit. Omnes fratres vivendo superavit Bartholomæus Fridericus, Academiae Jenensis inaugurationem sua præsentia ornans, ab Hortledero aliisque *des heil. Röm. Reichs Erb. Cammer. Thürhüter* dictus; ipse semet *Erb. Ober-Marschalck in Thüringen* appellavit. Demum illo A. 1567. d. 20. Maji defuncto improbi „Gebesee“ ad Electorem Augustum, præfectura Krayenbergica ad Ducem Joannem Wilhelmum devoluta est.

In Appendice observationes occurrunt de Insignibus Beichlingicis, quæ in antiquis sigillis non semper fascias, sed & aquilam referunt; de Cœnobii Oldeslebiensis hodierna conditione, origine & Advocatis, Comitibus Beichlingicis. Adduntur plura Comitum utriusque sexus nomina, ac tandem schemate Genealogico tota dissertatio clauditur.

¶ *VALERII FLACCI SETINI BALBY ARGONAUTICA. NICOLAUS HEINSIUS, Dan. Fil. ex vetustissimis exemplaribus recensuit, & Animadversiones adjecit.*

Trinajcti Batavorum, ex officina Guilielmi van de Water,
1702, in 12.

Constant. plagulis 18.

Secun-

Secundus & vicesimus annus agitur, ex quo C. Valerii Flacci Argonautica ad vetustissimos codices recensita, & accurato studio, magnaque sagacitate emendata, Amstelodami edidit elegantissimi Vir ingenii Nicolaus Heinsius. Promiserat tum quoque sua in nitidissimum Poetam adnotata, spemque adeo fecerat, fore ut sua opera curaque istud Flacci poema quam limatissimum redderetur. Neque erat dubium, quin rite & auspicato destinata hæc expediisset, quandoquidem & ingenio magnopere valebat, & reliquis huc facientibus præfidiis adjumentisque cumulate instructus erat. Enim vero idem, quod similia Casparis Barthii, Jo. Baptistæ Egnatii, Jani Parrhasii (cujus commentaria in Flaccum Neapoli in monasterio S. Johannis Carbonarii inedita asservari Heinsium docuit, qui ipse inspexit, Emericus Bigotius.) Michaelis Piccarti instituta turbavit, fatum Heinsii quoque conatus interrupti, virumque summum vivis eripuit, eoque ipso rempublicam literariam insigni ornamento privavit. Quam rei literariæ jacturam cum attentius secum reputaret, cui serinia Heinsiana ab amplissimis hæredibus reclusa sunt, Clarissimus Burmannus, pro incredibili in literas a more id sibi agendum duxit, ut quocunque modo posset, eam resarciret, afflictisque adeo rebus mederetur. In lucem præinde Heinsianas in Flaccum animadversiones vindicavit, & denuo Poetam istum edidit, atque nitidior longe ac elegantior facie donavit. Neque enim solummodo menda & vitia typographica prioris editionis, quantum fieri potuit, sollicitè emendavit, & multa rectius constituit, secutus codicem ipsius Heinsii, in cujus margine ea adnotaverat, quæ in altera editione aliter legi voluit; sed eam quoque literarum formatarum rationem tenuit, quam amplissimus Vir veteri ævo congruam magis & convenientem judicaverat, atque longo antiquissimorum codicum usu consequutus sibi visus erat: quanquam eruditissimus Burmannus non diffiteatur, se non in omnibus Viri doctissimi Sententiæ accedere, & præsus existimare, quasdam vocum literas aliter effingendas esse. Ad animadversiones huic editioni subnexas quod attinet, pleræque illarum ita constitutæ sunt, ut verba & textum temporum injuria inquinatum restituant, suffragiisque optimorum codicum atque editionum, nec non sufficienti ratione &

judicio nixæ explanent. Neque tamen etiam desunt, in quibus de variis antiquitatis omnisque eruditionis capitibus late disputatur. Quo referenda sunt, quæ p. 155. seq. de quinque Poetæ nostri nominibus disserit; ubi affirmat, Flavianis temporibus tot nominibus insigniri, insolens & ferme inauditum fuisse, nisi si forte nomina adoptiva gentilitiis adjuncta fuerint. Est vero in ea sententia, per *Setini Balbi* nomen aut designari non neminem Philologum, qui hoc poema *Valerii* emendarit, receasueritque; aut, quod verius ipsi videtur, denotari possessorem exemplaris alicujus horum *Argonauticon* vetusti, qui cum fronti ejus adlevisset nomen suum, nempe *Setini Balbi*, id ipsum postea ab imperitis librariis, aut aliud agentibus, una cum *Valerii Flacci* nomine perperam esse conjunctum & confusum in apographis exemplaribus, quæ postmodum ex codice propagata sint. Cæteroque eodem loco monet, & tempestive præcipit, Joh. Baptistam Pium numos argenteos, inscriptos nomine C. VALERII FLACCI, ad hunc nostrum male referre, & temere ejus imaginem ibi monstrare: quippe post *Tiberiana* statim tempora mos ille obsoleverit, qui *Julianis* & *Octavianis* frequentissimus erat in usu quotidiano, ut viri meritis & dignitate illustres monetæ publicæ nomen suum inscriberent; relictis solis *Cæsaribus*, aut *Cæsarianæ* domui illo honore, ut effigiem suam numis ostentarent. Quam vero in veteri denario Pius existimarit esse C. *Valerii Flacci* effigiem, eam esse imaginem *Victoriæ*. Præterea non minores numero *Flaccos* in gente *Valeria* olim fuisse claros, quam *Messallas*, *Acisculos*, *Catullos*; id quod ex *annalibus* factisque antiquis liquido apparere dicit. Non minus notatu digna sunt, quæ p. 162 de *Valerii* verbis lib. I, versu 5, 6.

Si Cymæ mibi conscia patris

Stat casta cortina domo

commentatur. Manifeste nimirum his verbis designari ait, *Valerium* nostrum XV. *Virum sacris* faciendis fuisse. In numis argenteis aureisque *Vitellii*, cujus notæ non unum possideat, tripodem cum *delphino* & *cervo* exprimi, addita inscriptione, XV. VIR SACR. FAC.

FAC. Quindecimviris vero his solis jus fuisse Sibyllinorum carminum inspiciendorum. Firmat hanc sententiam testimonio Servii, qui ad librum tertium Æneidos ita pronunciat: *Delphinum ajunt inter sacrata Apollinis receptum. Cujus rei vestigium est, quod hodieque Quindecimvirorum cortinis delphinus in summo ponitur; & pridie, quam sacrificium faciunt, velut symbolum delphinus circumfertur. Ob hoc scilicet, quod Quindecimviri librorum Sibyllinorum sunt Antifites. Sibylla autem Apollinis vates, & delphinus Apollinis sacer. Castam igitur domum referri debere ad Quindecimviratum ejus: nam sacerdotes passim castos poetis dicit. Pag. 162 sequi. explanat, quid Valerius versu 9 per Phrygios Iulios denotet. Intelligit vero illustris Heinsius Cæsares Juliaz gentis ex Phrygia originem a Trojanis traquentes, inprimis Julium, Claudium & Neronem Augustos, tanque hic a Valerio existimat expeditionem Britannicam auspiciis Claudii Cæsaris, Vespasianii ductu susceptam; quam interpretandi rationem subodorati fuerint Ægidius Maserius, Jo. Baptista Pius, & Caspar Barthius. In hymno proinde S. Laurentii Prudentium per *Iulii cæcitatem* (ita enim legit ex longe vetustissimo Bibliothecæ Puteaneæ libro) nihil aliud significare, quam Romanorum cæcitatem. Miratur ergo Heinsius, Jo. Meursium in commentariis ad Lycophronem statueret, per *Iulos* navis quoddam genus a Valerio indicari. Tandem p. 163 sequi. difficillima illa verba versu 12, 13.*

Versam prole tua pandet Iadumen

(*Namque potest*) *Solyo nigrantem pulvere fratrem*

ita enucleat, ut sensum hunc eorum esse adfirmet: *Solyos a Tito fratre eversos pandet, & decantabit Domitianus tuus, qui argumento tanto par est: id enim sibi velle illa, namque potest.* Poetico autem studio polluisse Domitianum, præter ceteros illorum temporum scriptores, Martialem, Statium, Silium Italicum, Quintilianum, atque Suetonium diserte tradere. Adductum inde avunculum suum Joannem Rutgersium fuisse scribit, ut in Variis Lectionibus pronunciarit, Aratea Cæsaris Germanici, quæ etiamnum extant, Domitiani Germanici factum esse, non illius Germanici Druso parente nati, cui Fastos suos dedicavit Naso. Et fatetur hoc lo-

co Heinſius, ſe Lutetia pervetustum Arateorum codicem viſiſſe, qui Domitiano Cæſari poema iſtud aſſeruerit: ut adeo admodum vero ſimile ſit, pro Domitiano Germanicum, ob invidiam nominis, in plerisque exemplaribus eſſe repositum, cum & Domitius Germanici cognomen ſibi ambitioſe vindicavit. Sed hæc ſpeciminis loco ſufficiant. In præſatione, quam clariffimus Burmannus præfixit, de præſtantia hujus Poetæ late diſputatur, & inprimis comparatio inter Valerium & Apollonium Rhodium inſtituitur. Argumentum hujus inſtituti capit a celeberrimo iſto Hylæ raptu, quem uterque deſcripſit: omnes tamen hic numeros veri poetæ impleviſſe ait Valerium, eoquæ ipſo proſus & omnino Rhodium viciffiſſe. Conſicit hoc & explanat, quando utriusque poetæ, qua raptum iſtum decantarunt, deſcriptionem invicem contendit, & accurate examinat; cujus negotii momenta ipſis lectoribus expendenda & cognoscenda relinquimus. Idem de Latinis poetis Lucano, Statio, Silio Italico & Claudiano ſtatuit, eosque, ſi cum Flacco committantur, longe ipſo inferiores eſſe pronunciat. Utut vero longius a felicibus Auguſti temporibus, quam Lucanus, abſuerit, tanto tamen intervallo Lucanum a Flacco relinqui, ut operam ludere videri poſſit, qui eos inter ſe componere velit. Nihil enim Lucanum præſtitiffiſſe, quod ipſi poetæ nomen conciliare poſſit; neque argumentum epico carmine dignum elegiſſe, neque fingere ea, quæ heroicum ſpiritum deceant, valuiſſe. Perpetuum eſſe declamatorem, & ſine ullo judicio inanes quasdam ſententias, ut Scholaſticum, inſarcientem, tumore & faſtu ſolo conſpicuum exiſtere; denique in toto poemate nihil poetici argumenti & ſpiritus apparere. Subjecti in fine duo ſunt indices, alter auctorum in animadverſionibus illuſtratorum, alter rerum & verborum. Uti vero clariffimus Burmannus in evulgandis Heinſiani ingenii monumentis ſtrenuus hucusque fuit: ita Virum doctiffimum publice rogamus & quaſumus, ut reliqua celeberrimi Viri ſcripta pari cura & labore edenda ſuſcipiat, precamurque ſerio, ut ipſi tandem aliquando ea obtingat felicitas, ut Heinſiana in Virgilium commentaria toties promiſſa, & tanta aviditate a viris doctrinæ intelligentibus expectata, fruſtra vero hucusque in ſcriniis Heinſianis quaſita, invenire, iisque orbem eruditum ornare queat.

SERI-

SERIES DYNASTARUM ET REGUM DANIAE, a primo eorum Skioldo Odini filio, ad Gormum Grandævum, Haraldis Carulidentis patrem: antea anno Christi MDC LXIV, iussu Gloriosissima memoria Regis FRIDERICI III, secundum monumentorum Islandicorum harmoniam deducta & concinnata & quæc recognita, multum aucta & Augustissimi illius Nepotis FRIDERICI IV auspiciis in publicam lucem emissæ per THORMODUM TORFÆUM Historiographum Regium.

Hafniae, apud Joh. Melch. Lieben, 1702, 4.

Constat 2. Alph. 20. plag.

EX eorum se non esse numero, qui id, quod a multis, multisque annis verum esse creditum est, non posse non ita se habere existimant, in hoc suo tractatu luculenter ostendit clarissimus Torfæus. Operis nos docet inscriptio, ex monumentis Islandicis concinnatam esse hanc Regum Danicæ historiam, quorum partem cum Augustissimus Fredericus III Danicæ Rex ex Islandia accepisset, Auctori primum in Danorum linguam vernaculam transferenda ea commisit. Postea, cum cognovisset, Torfæum ex hisce patriis monumentis haud pauca didicisse, quæ cum communi Danicæ historicorum, & ipsius etiam Saxonis Grammatici sententia non concordarent, valideque imprimis probari posse, quod non Danus, sed Scioldus, primus Danorum Princeps fuerit, id negotii Rex rerum harum curiosissimus Torfæo dedit, ut justam controversorum Danicæ Principum Regumque seriem, ex monumentis istis Islandicis collectam, Latino sermone describeret. Ita nata primum Auctori ista Danicæ Regum Historia fuit, ante hos triginta & octo annos composita, sed quæ tum quidem publicam lucem non vidit, a viris tamen doctis passim descripta atque in bibliothecis recondita. Cum vero gloriosissimæ memoriæ Rex Christianus V, Frederici in Regno Danicæ successor, conscribendæ Historiæ Norvegicæ munus clementissimè demandasset Torfæo nostro, hicque ut officio ex dignitate defungeretur, plura monumenta antiqua Islandica undique conquisivisset, seduloque perlegisset, nec ea tantum ex illis, quæ ad Norvegicam Historiam pertinent, sed & quæ Danicæ Regum seriei uberius illustrandæ ac emendandæ inservire videbantur, annotasset, occa-

tionem sibi oblatam opus pristinum revidendi, locupletandique ac corrigendi amplexus est, publicoque tandem omnium usui typorum ope exposuit.

In tres vero illud libros diligentissimus Auctor divisit, quorum *primus* de antiquitatum documentorumque, quæ conditores historiarum septentrionalium secuti sunt, auctoritate & fide agit. Cum vero Noster ex Islandorum præcipue monumentis historiæ Danicæ lumen adducere satagat, primum hujus libri caput eis tribuit, & secundum alphabeti, quod dicunt, ordinem omnium Islandicorum monumentorum catalogum exhibet; ubi simul monet, admodum eum falli, qui idem hisce monumentis pretium statuat. Quadruplex enim eorum discrimen Auctor noster observat. Primum genus eorum Mythologicum est, & aliud verbis proficitur, aliud sensu recondit; unde tamen si nulla historiæ series, at prisca ritus & religio, magnam partem cognoscuntur, quædam etiam vera deprehenduntur. Secundum genus mere fabulosum confictas tantum narrationes continet, sine ullo recondito sensu. Tertium historias ex veris principiis deductas fabulis interspersis obscurat. Quartum historias authenticas exhibet, sed duplici discrimine: quædam enim res diu ante scriptores suos gestas commemorant; quædam vero suis auctoribus æquales. Singula singulis capitibus persequitur, quæ omnia percurrere nimis longum foret. Ultima classis haud dubie præcipua est, quæ exhibet authenticas Islandorum historias, de quibus in capite quinto agit Auctor prolixius. Primum locum inter Historicos septentrionalis orbis asserit Ario Polyhistori, qui circa annum Christi MCXVII scripserit, cum ducentos & quadraginta annos Islandica respublica stetit. Hunc excipit Samundus, similiter Frodius seu Polyhistor dictus, qui cum Germaniam Galliasque peragrasset, redux in patriam Annales, a prædio suo Odda Oddenses appellatos, scripsit, decessitque A. MCXXXIII. Ario synchronus vixit Kolskeggus Polyhistor, qui librum Originum Islandiæ composuisse perhibetur. Huic proximi sunt Brandus, Saxoni Grammatico synchronus, quartus Holanæ Dioceseos Antistes, denatus A. MCCI, qui multa quæ in Islandia eveniunt collegit scriptisque consecravit; et Eiricus Oddi Filius, qui post A. MCLXI Historiam contexuisse dicitur. His æqualis Karl Abbas

mo-

monasterii Thingeyrensis, Regis Suerreri vitam enucleatissime scripsit, a Nostro Latinitate donatam: proximus vero ab his Oddus Monachus & Presbyter, etiam Polyhistor dictus, vitam Olafi Tryggvini literis prodidit, cui multum passim ab Auctore nostro tribuitur; multa enim docet, quæ alibi non extant. De Inguare quodam Multivago, filio Aunundi Sueciæ Regis, monumentum extat, cujus is auctor habetur, sed fabulas continet Oddo ab aliis narratas, quas collegit magis, secundum Nostrum, quam ipse commentus est. Ad Snorriam Sturlæum tandem devenit Auctor, cujus vitam alibi prolixè descripsisse se ait: vixit vero ab initio seculi XIII ad annum MCCXLI. Hujus opus historicum, quo Regum Norwegicorum genealogias ab Odino, vitasque a primo Rege usque ad Suerrericam tradidit, magni Torfæus noster passim facit, duoque se authentica exemplaria habere ait, præter versionem Danicam. Huic æqualis Styrmæ Polyhistor fuit, qui librum Originum Islandiæ conscripsit. Præ aliis celebratur Sturla legifer, Snorrii ex Thoroldo fratre nepos, qui auctor Sturlungorum historiæ est, qua res suis & paulo superioribus temporibus in Islandia gestas, vere & luculenter descripsit, vitas etiam Haconis senioris Norvegiæ Regis, & filii ejus Regis Magni, literis mandavit, nec non librum Originum Islandiæ, mortuus anno MCCLXXXIV. Subjungit demum Auctor Hauckum Erlendi filium, qui ex binis Styrmæ & Sturlæ originum patriarum libris tertium confecit locupletissimum; nec non Bergum Abbatem Thueræensem, cujus opera in Regis Sueciæ Archivo servantur. Laudat in fine hujus capituli insignem duorum Antistitum patriæ suæ operam, Scaltholtenfis Bryniolfi Suenonii, & Thorlaci Sculonii Holensis, qua conquistata undecunque summo studio & ingentibus sumptibus membranas describi curarunt, conductis ad eam rem librariis, qui nitide pingerent. Fundamenta, quibus recensiti hæctenus Islandi Historiographi narrationes suas superstruxerint, capite VI Auctor indagat. Sunt illa præcipue saxa in rei cujusdam memoriam constituta, & colles sepulchrales; picturæ item atque sculpturæ: imo & clypeos suos ita efformarunt veteres, ut extremitatibus, sicut Torfæus interpretatur, heroum gesta impressa apparerent. Parietibus quoque domuum gesta atque historias inscripserunt. Neque aulis intexendi mos majorum gesta, Islandis inusitatus fu-

it. Sed hæc tantum velut emblemata Historica fuere. Majoris momenti sunt inscriptiones atque veterum carmina, quæ ex Torfæi mente, omnium optima veterum Historiarum brevaria sunt. Antiquissima eorum, memoriter conservata, Norvegi, patria sua cedentes, secum in Islandiam transtulerunt, posterosque ibi docuerunt: recentiora filii horum Islandi, mereaturæ exercendæ, militarium artium addiscendarum, aut cujuscunque alterius rei causa inter Norvegiam & Islandiam quotannis transmeantes, in patriam invexerunt; & plurima quoque ipsi pepigerunt, quorum fragmenta supersunt. Ast ut majorem, quam poeticam hisce fides asserat, ab aliis poetis illos distinguit, qui figmentis superbiant, & viros probos eos fuisse ait, qui Principum, clarorumque virorum gesta non nisi dignis laudibus profecuti sint; unde etiam in summa æstimatione apud Principes fuerint, quos ipsos non puduerit ex eorum esse numero. Decantantur vero hi poematis suis clarissimorum virorum genealogias, & facta præclara, imo etiam non sine chronologico quandoque ordine. Et ut hæc carmina insignem lucem affundebant historiæ, sic majorem addebant docti in ea commentatores. In eo enim tum præcipua eruditionis gloria consistebat, ut obitura poetarum dicta posset quis exponere, atque uberiorem explanationem breviter dictis superaddere. Omnium tamen optimum tandem monumentorum suppeditabant relationes non scriptæ, ut illas ex avis parentibusque acceperant filii atque nepotes, atque iterum in posteros suos conferebant, usque dum inveniretur, qui literis eas consignaret. Ita autem veteres Islandi virorum fortium erant studiosi, ut præclara eorum facinora, in conventibus publicis, & ubicunque indulgebant sibi, pro delectatione recitarent, animumque hisce pascere. Hoc verò modo, Auctor asserit, neque res Norvegicas ignorare potuerunt, quod eorum Aborigines eas inde in Islandiam attulerunt: neque Danicas & Suecicas, quod multi Daniæ Sueciæque Regibus orti, varia Islandiæ occuparunt; id quod de Angliæ quoque valet rebus atque Hiberniæ. In fine tandem hujus capituli ad commendationem Historicorum suorum, exterorum Auctor subjungit judicia. In sequenti septimo capite Danicarum rerum antiquissimorum Scriptorum fundamenta, sub examen revocat Torfæus, numque certiora Islandicis sint; disqui-

disquiri, Adatumque Bremensem; antiquissimum Danicæ rerum scriptorem; in Ecclesiæ suæ historia peritum fuisse agnoscit; in Septentrionis vero historia hospitem. Ast plura de Saxone Grammatico in medium profert; & quatuor ipsius fundamenta sub eundem refert; quibus Historiam suam niti ipse profitetur. Primum sunt carmina patrii sermonis a Danorum antiquioribus vulgata; secundum inscriptiones veteres in saxis & rupibus repertæ; tertium Islandorum monumenta historica; quartum Archiepiscopi Absalonis narrationes. Postremum cum Saxone ipso antiquiora multo suppeditare nequeat, de tribus prioribus tantum loqui instituit. Carmina quidem dicit Saxonem admodum pauca operi suo inseruisse, quod ipse fateatur, neque ex iis vel epocham regni, vel Regum seriem, vel stemmatum ordinem posse erui; id quod de secundo, inscriptionibus puta, quoque affirmare non dubitat, cum pauca ea sint semperque fuerint, & parum fecerari possint historiarum luminis. Islandica vero monumenta in paucis Saxoni suffragari ait, ex quo conjicit, minus diligenter hæc ab eodem evoluta esse; nisi quis velit dicere, ea quæ a Saxone inspecta sunt, Islandica monumenta jam periisse, atque tot nova, quæ nunc extent, in priorum locum confecta esse, quod Autbri nostro absurdum est. Octavo capite de Gothlandicis antiquitatibus agit Torfæus, quas Claudius Christoph. Lyschander altius longe, quam Saxo Danicas, revocat in operis genealogici Regum Danicæ lib. 3. ubi a Gomero Japheti filio, Noachi nepote, Cimbros deducit: sed postquam ostendit, ex Nicolai Petreji Chronico Gothlandico-Cimbrico, qui A. 1547 in Gothlandia insula se hunc antiquitatis thesaurum invenisse asserit, postea in Danicam linguam a Nicolao Michaelis converso, desumptas esse, demonstrat, quod supputatio ista temporum, Regum singulis tam accurate adscripta, certissimum falsitatis argumentum sit. De Suecicis Scriptoribus c. IX acturus, in eo est, ut ostendat, Upsalensis quondam Archiepiscopi Joh. Magni auctoritatem tantam non esse; ut habeatur vulgo. Inde fundamenta ipsius convulsurus putat, non sufficere, quod Magnus dicat, se indigenam esse, atque sic patriarum rerum optime gnarum. Neque carminibus, ab antiquis in conviviis cani fuetis, & ne vetustate perirent, rupibus insculptis, ad quæ Magnus provocat, multum tribuit; quoniam rupes, ut sibi soli hæc ser-

varet carmina, secum avehere certe non potuerit. Recentiores Suecicarum rerum Scriptores, quod hæc jam dudum agnoverint ipsi, & Islandicis magis fundamentis inniti ament, prætermittit, atque sic libro primo coronidem imponit.

De Epocha Regni Danici *liber secundus* agit, primumque ejus caput Daniam antiquo Gothiæ nomine contineri, operosius probat, Gothorumque & Vitarum seu Jutarum nominum rationem examinat. Odino autem antiquiorem cum Islandica, omnium Septentrionis optima monumenta, ex Auctoris mente, Regem ignorent, capite secundo hujus libri Odini in Septentrionem ex Asia adventum totius historici temporis initium constituit, cum ea, quæ de rebus hoc antiquioribus dicantur, incerta & fabulis plena sint. Hanc vero Odini ex Asia migrationem ita narrat, quod Odinus, Pompeji Magni tempore, cum potentia Romana undique cresceret, devictusque jam Mithridates esset, Asiaticique vicini populi sibi timerent exitium, magica peritia doctus, se progeiæque suam in boreali mundi plaga imperaturum, avita regna aliis demandaverit, atque simul cum magna multitudine, in has tandem regiones, multis aliis prius subactis, pervenerit. Septuaginta annos hanc migrationem Salvatoris adventum præoccupasse asserit; et ut magis hypothesin hanc suam confirmet, ante Odinum historicam certitudinem deesse, dicit. Odinum vero, cum magicarum artium, atque bellorum stupendo exercitio præstigiisque, in sui admirationem simpliciores incolas rapuisset, facili negotio filios suos atque comites amplissimis regnis præfecisse, qui, ut sibi simul divinitatis & antiquitatis opinionem magicis præstigiis partam conservarent, omnium qui ante eos territoria illa inhabitarent, memoriam aboleverint. Postquam in capite tertio plures fuisse Odinos demonstrasset, ad nostrum hunc redit, multasque mutationes Septentrioni ab eo introductas esse cap. quarto docet, Runas nempe ac magicos characteres; poesin, limatam illam atque politam; funerum solemnities, quibus voluerit mortuos cremari, cineres in mare abjici, autem terræ infodi, ut tamen in illustriam memoriam colles congererentur, atque lapides erigerentur; judiciorum ordinem denique & sacrificiorum rationem. Inde c. 5 Saxonis Grammatici de Odino, uti c. 6 Danielis Langhornii de immigrationis Odiniæ tempore asserta sub censuram vocat. Denique & cap. 7 contra O-

laum

laum Rudbeckium, Virum celeberrimum, gentis Suedicæ originem a turris Babylonicæ ædificatione repetentem disputat, tantamque gentium Septentrionalium vetustatem neque (c. 8) ex nominibus propriis terrarum, locorum, gentium, quæ Orienti cum Septentrione apud vetustissimos scriptores communia occurrunt; neque (c. 9) ex antiquissimis Scandianorum emigrationibus; neque (c. 10) ex Hiberniæ antiquitatibus probari posse, demonstrare nititur, sicque tandem ad librum *tertium* progreditur, atque Regum ipsam seriem, quam promisit, exhibet. In primo capite varias fundamenti loco membranas Islandicas adfert, in quibus seriem hanc suam firmatam esse ostendit, ipsas membranas operi inserens, atque tum Daniæ, tum Sueciæ Regum genealogias exinde ducens. Hos enim Regum suorum indices tanti facit, ut eis se per totum opus usum, tanquam ariadnæo filo esse, non diffiteatur. Imo genealogiis hæc, tanquam basi, chronologiam superstruit, de qua in capite secundo agit, nullius Chronologi vestigia se premere professus, & utriusque, propter indissolubilem rerum nexum, regni, Daniæ & Sueciæ, tempora conjungens: quam tamen Chronologiam suam cum post operosum calculum finivisset, fatetur ingenue, nec semet credere, nec ulli persuasum velle, esse eam omnibus numeris absolutam; etsi dicere gaudeat, sua hæcce verisimiliora esse aliorum in hoc argumento assertionibus. His vero exantlatis, tandem ad ipsorum Regum, secundum ordinem, quem ex Islandicis monumentis edoctus erat, gesta progreditur, exordium sumens a Skioldo Odini filio, quem Daniæ præfecerit anno ante Christum natum LX. Singulorum facta Regum, & ordinem qui scire avet, ipsum Auctorem adeat, oportet: nobis vel nuda nomina exscribere, longum foret. Produxit vero hanc seriem suam Auctor ad Gormum usque Grandævum, quem inter Daniæ Reges filius primum Haraldus Cærulidens, inde nepos Suenus ab admorsæ barba cognominatus exceperunt. Finit vero hic, quod ab hoc tempore Daniæ Regum series indubia sit, suisque cum scriptoribus Danicis eadem. De tribus vero posterioribus seriei suæ Regibus, Gormo Grandævo, Haraldus Cærulidens, & Sueno admorsæ barbæ, peculiare opus jam paratum habet Auctor, brevi proditurum. Duas perfecto operi at-texit appendices Cl. Auctor, quarum prioræ calamum adversus Jo-

han.

hannem Magnum stringit, variaque ejus figmenta recenset, & ut jam Saxonem Grammaticum secutus, jam certiora se ex patriæ monumentis edoctum professus ab eo dissentiens, id præcipue egerit, ut ubique res Suecorum extolleret, Danorum vero deprimeret ac perstringeret, demonstrare satagit: in posteriore de Høgnio Jutorum Regulo & Hedino Rege partis Norvegiæ, ut creditur, differit, ac ex Saxone aliisque mira, quæ de iis narrantur, repetit, atque inter se confert.

LIBRI NOVI

Jacobi Gussetii Commentarii Lingua Ebraica. Amsteladami, apud Henricum & viduam Theodari Boom, Jo. & Egid. Jansfonios & Waesberge &c. 1702. fol.

Medailles sur les principaux Evénements du Règne de Louis le Grand, avec des Explications Historiques. Par l'Academie Royale des Medailles & des Inscriptions. A Paris, de l'Imprimerie Royale, 1702. in 4

Dictionnaire Historique & Critique, par Mr. Bayle. Seconde édition, revue, corrigée & augmentée par l'Auteur. A Rotterdam chez Reinier Leers, 1702. fol.

Histoire de Hollande depuis la Treve de 1609, ou finit Grotius, jusqu'à notre temps. Par M. de la Neuville. A Bruselles, chez Josse de Griek, 1702. 12.

Sex. Aurelii Propertii Elegiarum Libri IV, ad fidem veteram membranarum sedulo castigati. Accedunt Notæ & terni Indices. Amsteladami, apud Westenios, 1702. 4.

Memoires de la dernière Revolution d'Angleterre, par Mr. L. B. T. A La Haye, chez les freres l'Honoré, 1702. 12.

D. Edmundi Dickinsoi Physica vetus & vera: sive Tractatus de Naturali Veritate Hexæmeri Mosajci. Londini, apud Henr. R. botteau, 1702. 4.

Scire cupimus Actorum Lectores, in Actis anni 1698 figurarum tabulam octavam nullam querendam, cum per errorem septimæ non immediate fuerit subjecta.



N. VII
ACTA
ERUDITORUM,

289

*publicata Lipsiæ
Calendis Julii, Anno M.DCCII.*

THE WORTHIES OF DEVON.

Sive

DANMONII ORIENTALES ILLUSTRÆ.

OPUS, IN QUO VITÆ FORTUNÆQUE CELE-
berrimorum Theologorum, Politicorum, Militum, Medicorum,
Scriptorum, aliorumque Virorum insignium, quibus in Devon-
ia nasci contigit, a temporibus Normannorum invasionem præcedenti-
bus ad præsentem usque ætatem, juxta Alphabeticum ordinem, e
probatisimis Autoribus tam excusis, quam manuscriptis e-
narrantur a JOHANNÆ PRINCE, Berry-
Pomeregii in eodem Comitatu Vicario.

Exonii, typis Sam. Farley, 1701, in fol.
Constat Alphab. 6. plag. 16.

INter eas Angliæ plagas, quæ occidenti Soli obversæ jacent, ma-
xime inclyta habetur Devoniam, parallelogrammatis pæne figu-
ram referens, ab aquilone quippe fretò S. Georgii, ab ortu
Durotrigibus & Belgis, a meridie Britannico oceano, ab occa-
su denique Tamaræ fluvio contigua. Uno quidem, Danmonia
scilicet, nomine hæc ut & Cornubiam provinciam, ante Athelsta-
num Regem, qui A. 930 Angliæ imperavit, insignitam fuisse con-
stat, quoad nimirum Saxones victores Britannis immixti viverent;
postquam autem hos externi jugi, licet inveterati, tædium libido-
que illius excutiendi cepisset, Athelstanus armorum vi tantam indi-
genarum ferocitatem compressurus, quod lenitate quicquam promo-
tum iri diffideret, eos diversis præliis adortus devicit, devictos trans

Na

Tama-

Tamaram in Cornubiam secedere omnes coegit: a qua segregatione differentia postmodum inter Danmonios occidentales & orientales enata est, cujus etiam Autor in præfigendo titulo rationem habuit. Ipsam regionem quod attinet, quantumvis asperam ac nemorosam collim extitisse, in præmio libri haud inficietur, ea tamen in præfenti omnium ad victum necessariorum rerum copia affluere simul contendit, ut vel Heliogabali aut Apicii gulis abunde satisfieri queat. Præter plumbi, stanni, ferri atque æris, argenti quoque venas gignere ait, e quibus Eduardo III ad bellum Gallis inferendum largissimum redditus suppetierint, adeoque redarguendum fore Ciceronem, qui in Britannica insula ne argenti scrupulum esse ullum Attico persuaserat. Invidendas autem hasce opimi tractus divitias immane quantum superat uberrima Virorum illustrium hic in lucem editorum fixtura, quorum vitas præclare peractas (mortuorum enim solummodo censum instituit) ad exemplum Leelandi, Balzi, Pittsei, Woodii aliorumque, prolixo sæpe limatoque studio, e præstantissimis monumentis collegit Reverendus Autor, cujus instituto eo lubentius more nostro velificabimur, quo certius apparet, eum in honorem patriæ suæ hunc sibi met indixisse laborem. Sequemur hic Alphabeti seriem, sub qua populares suos, servata tamen ævi, in quo vixerunt, computo exhibuit, primoque loco cum ipso memorabimus *Alfredum*, qui in Glastoniensi monasterio educatus, sub Ethelredo Angliæ R. circa A. D. 980 potissimum inclaruit, atque ab Abbatis Malmesburiensis dignitate ad Episcopatum Cridiensem evectus fuit, librosque de naturis rerum, & de rebus cœnobii sui composuit. Incidenter hic de prædecessoribus ac successoribus ejus, donec sedes Episcopalis Cridia Exonium migravit, quædam in medium afferit, Alfredumque nonum in ordine, medium inter Sidemanum & Alwolum, locat. Hunc exceipit *Simon Ash*, alias Fraxinus, e nobili ac perantiqua familia, cujus etiam nunc vestigia supersunt, A. C. 1150 fere natus, cui eruditio præclaram famam conciliavit, ut in Canonicum Ecclesiæ Herefordiensis, atque in arctiorem amicitiam Sylvestri Giraldi Cambrensis, magni bonarum artium instauratoris, admitti meruerit. Eundem quoque, cum ob egregium librum Speculum Ecclesiæ inscriptum, in quo seculi suavitia simulque Cisterciensium mores Catoniana virgula notaverat,

ab Adamo Doreni acerbo carmine impeteretur, & Apologia Rhythmica, & versibus Elegiacis masculis defendit. Utriusque Poeseos specimen hic proferet, quo ævi istius elegantiam & hominis ingenium cognoscere liceat. Rhythmi sic incipiunt:

Magistrorum omnium flos Archi Levita,
 Cui nullus hominum par est in hac vita,
 Qui famoso carmine te damnavitita,
 Precor ut letifera bibat aconita.
 Te perstrinxit Monachus oculo liventi;
 Nec ab hoc sis anxius: perflant alta venti.
 Illi precor accedat turpia scribenti,
 Parvo quod juraverat rustica deflenti.
 Pungitivam Monachus secum ferens acum,
 A quo nunquam exeat, incidat in lacum;
 Exul inops fugiat apud Eboracum,
 Ubi nunquam videat Cererem vel Bacchum &c.

Concitatior incedit in Elegis:

Est furor, est facinus, est fraus, est virus iniquum,
 Non æquum, reprobum, te reprobare virum.
 Nescio quis Monachus furtivo lædere morsu
 Et te mordaci carpere dente studet.
 Hostis honestatis, sceleris fons, criminis auctor
 Non poterit laudes obtenebrare tuas.
 Nulla potest labes Solem privare nitore,
 Invida nec poterit lingua nocere tibi.
 Vix referam Monachi mores, est ambitiosus,
 Est & avarus & est fictus & absque fide. &c.

Idem quoque alium ad Magistrum Giraldum librum, Epistolarum ad diversos, ut & Carminum speciales libros scripsisse, temporibusque Johannis Regis A. D. 1200 imprimis claruisse fertur. Paucis quibusdam interjectis, inter quos Hugo Atwellus Medicus & Physicus Magia infamatus, sed ab Autore ideo vindicatus, nec non Richardus Nepier ob incredibilem medendi facultatem & prædictiones certissimas stupendus eminent, *Burchardum* Germanorum Apostolum, primumque Episcopum Herbipolitanum, & Sanctorum sodalities adscriptum inducit. Illum autem ex agro De-

vonienſi oriundum fuiſſe inde ſuſpicatur, quoniam Bonifacium Moguntinenſem Archi-Epiſcopum Cridiæ natum conſanguineum habuiſſe, atque ejus ſuſtentatione adoleviſſe perhibetur. Vita ejus ab Egikwardo Monacho prolixè deſcripta, inter Laurentii Surii Vitæ Sanctorum quidem relata eſt, nihilo ſecius Autor hic ſtrictim perſequitur, quo pacto ad Cathedræ Herbipolenſis gubernationem iſ pervenerit, quomodo S. Kiliani & ſociorum corpora detexerit, quave ratione curam paſtorales, tum in docendo grege ſibi commiſſo, tum in exſtruendis ac dotandis Eccleſiis & Cœnobiis cunctis approbaverit. Poſt quadraginta demum annos, exhaustis corporis viribus, Megingandum diſcipulum ſuum, eoadjutorem & ſucceſſorem olim ſibi futurum eligi voluit; quem cum Moguntinus Epiſcopus, conſentiente quoque Carolo Magno Francorum Rege, confirmaret, ipſemet adſumatis ſex diſcipulis, navicula ad caſtrum Hohenburgum, quod Mœno alluitur, deſcendit, ibidemque quod ſupererat vitæ precibus, jejuiniis ac vigiliis tranſigens, animam Deo reddidit A. D. 791, ac prope S. Kiliani tumulum ſepulchram invenit. Verum ne veterum cineribus tantum modo immeremur, converſamus gradum ad munificentiffimum Bibliothecæ Oxoniensis conditorum, *Thomam Bodlejum*, qui vitæ ſuæ præcipua capita per annos LXV literis mandare non ſatidivit, cujus ſchedas integras naſtus Clariffimus Autor nobis hic impertit. Suſceptus autem fuit honeſtiſſima proſapia Exonii d. 2. Martii 1544, indeque, regnante Maria, cum patre, acerrimo Papiſmi oſore, laqueosque adverſæ partis declinaturus, in Germaniam fugere coactus, Veſaliæ Cliviorum ac Francofurti paululum ſubſtitit, tandemque Genevam, numeroſi Anglorum cœtus tutiſſimum receptaculum petiit. Ibi duodecennis fere, Chevalerio in Ebraicis, Beraldo in Græcis, Calvino & Beza in Theologicis, aliisque novellæ Univerſitatis Profeſſoribus ſedulus auditor adhæſit; haud eo negligentius privatos doctores, in ædibus Philiberti Saraceni, medici egregii & hoſpitis ſui frequentans, inter quos Robertum Conſtantinum, famoſiſſimum Lexicographum, Homerum ſibi explicuiſſe meminit. Commoratus inibi per biennium & quod exceſſit, cum Ekſabetham ſcripta tenere, religionemque Halcyonia nunc agere compertum eſt, cum parentibus ſuis in Angliam rediit, ac paulo poſt Oxoni-
um

um studiorum causa concessit, quibus etiam strenuam ibi navavit.
 operam, variisque honoribus Academicis mactatus, Græcæ literas &
 Philosophiæ naturalem docuit, ac Procuraturam gessit. Mox
 Oratoris Academiæ partes sustinuit, otium diversarum scientiarum
 cultura dispungens, ita tamen, ut nullam reliquis præferret, donec
 transmarinarum regionum lustrandarum cupidine se accendi pa-
 teretur, quo linguas exoticas addisceret, simulque negotiis tractandis
 se habilem præstaret, atque tum demum se suaque omnia Reipu-
 blicæ devovere statuit. Hoc consilio patriam A. 1576 reliquit, &
 in Italia, Gallia ac Germania integrum fore lustrum consumsit, in-
 deque redux factus, ab Elisabetha Regina ad Fridericum Daniæ R.
 Julium Ducem Brunsvicensem, Wilhelmum Hassiæ Landgravium,
 aliosque Germaniæ Principes, eo sine ablogari meruit, ut eisdem ad
 auxilia Henrico Navarrao subministranda suasor hortatorque exis-
 teret. Proximo Henricum III Galliarum R. a Guisio Lutetia detur-
 batum tam secreto quidem convenire jussus est, ut ne servulum se-
 cum ducere, aut alias perferre literas debuerit, quam quas Regina
 manu sua ad Regem & ministros ejus aliquot selectos dederat; cujus
 rei hunc fuisse scopum innuit, ut Protestantium in Gallia salus,
 Guisiorumque interitus promoveretur. Accidit postmodum, ut
 anno octogesimo octavo Regina rationes suas in Belgio Federato
 administrandas Bodlejo mandaret, qua de causa Hagam Comitum
 profectus, in Conventibus Ordinum ibidem haberi solitis proximum
 a Mauritio Nassovio locum occupavit, suffragiumque tulit. Sub
 primum adventum plebem gravissime succensam se invenisse no-
 tat, partim propter consilia quædam in summum sui dispendium,
 uti interpretabantur, in Angliam imita, maximo vero ob insolentiam
 nonnullorum Officialium, qui propriis commodis unice inhiantes,
 susque deque habebant ea, quæ Regina cum Ordinibus pacta erat.
 Utrinque igitur præsentissimum aderat periculum, foedera non mo-
 do coalita dissolutum, sed etiam omnem inter potentissimas natio-
 nes amicitiam funditus eversum iri. Magnam ideo prudentiam tum
 in allocutionibus ad Ordines, tum in epistolis in Angliam missis sibi
 adhibendam fuisse fatetur, ne discordiarum fomites præberet; quas
 tamen circumstantias modesto silentio involvit, gratam nihilomi-
 nus & Regiæ & Ordinibus suam evasisse curam & diligentiam inde

colligit, quod ab illa plurimas literas gratiosi affectus plenissimas indentidem acceperit, atque ex eo tempore citra illum fere speciale mandatum, & pro arbitrio suo, regia negotia disponere potuerit. Binis equidem vicibus, tam rei familiaris, quam publicæ causa, in patriam reversus est, sed totidem quoque in Belgium redire necesse habuit, usque dum A. 1597. confectis e sententia rebus, eidem plane valedicere integrum ipsi fuerit. Ansam hic arripit præcipuum vitæ suæ ac fortunæ articulum candide detegendi. Scilicet e quo Reipublicæ suam primum addidit solertiam, neminem e purpuratis amicitiosorem sibi expertus est Burghlejo, Magno Angliæ Thesaurario, qui nullam opportunitatem præterlabi sivit, qua merita ejus apud Regiam extolleret, atque ad Secretarii Status officium ornandum, tanquam aptissimum eum commendaret; ceu ab ipsa Regina aliisque personis fide dignis accepit. Contigit interea, ut Essexiæ Comes tam iterata propensæ voluntatis atque amicitie indicia Nostro talia nullatenus ambientem proderet, & tam crebro nimis Regiæ Bodleji doctes deprædicaret, invidiosa subinde dicteria in Burghleji filium admiscens, ut eadem pertæsa jamjam ambitiosi Comitum, ac affectus ejus Nostri quoque nomen dedisse conjiciens, ab honoribus ipsius augendis alienior multo fieret, Burghleji etiam ambo illum in sui perniciem ab Essexio subornatum existimantes, omnibus adriterentur viribus, ut commodis ejus obstacula ponerent. Noster itaque harum machinationum nescius, & facultates nequicquam commertitas Burghlejorum, in quos omnem fortunæ suæ spem collocaverat, animo secum reputans, quamque parum indoli suæ congrueret, inter consortes publicæ factionis numerari, quantillum vitæ adhuc sibi restaret, quodque bonorum abunde ad sustentationem suam haberet; relicta tandem aula quieti sese tradere decrevit, atque sic functionibus publicis, cum annum ætatis tertium supra quinquagesimum duceret, colophonem imposuit. Licet autem postea Regiæ jussu, ad Legationes clarissimas tam in Gallia quam in Belgio obeundas, sæpius in aulam accerferetur, Burghlejus junior quoque de integritate ejus convictus, se ipsum collegam in munere Secretarii, modo vellet, arrogaturum serio affirmaret, a proposito tamen se diselli haud passus est, quin potius omnes cogitationes ad ornandam amplificandamque Bibliothecam Oxoniensem unice

converterit. Consilii sui successus ipsemet Bodlejus, qui hucusque omnia consignavit, ne laudum suarum intempestivus præco videatur, accurate non explicat, adeoque ab Autore reliqua erunt mutanda. Dicit ergo, illum veteris Bibliothecæ structuram, ab Humphredo Glocestriæ Duce aliisque Mæcenatibus conditam, tunc ruinis valde deformatam, intra biennium suis sumptibus non modo restaurasse, verum etiam librorum selectissimorum, quos in exterioris magno judicio pretioque coëmerat, immanem apparatus, decem millium librarum Sterl. summam æquantem, eidem inferri curasse; quibus æmula plurimorum Nobilium, Episcoporum &c. liberalitate auctis, ita ut iis capiendis ædes amplius hand sufficerent, novam fabricam priori adjungere cepisse, etsi morte præpeditus tam pii operis consummationem videre haud potuerit. Nimirum cum Universitas perspiceret, quam egregia futura esset basilica, si tribus aliis lateribus additis, ad quadrangularem formam illam redigeret, eumque in finem variorum Nobilium, Præfulum &c. quondam civium suorum, opem sollicitaret, Bodlejus re intellecta, non tantum apud amicos autoritate sua ipsam juvandam censuit, sed & omnibus suis latifundiis, annuisque censibus (ære alieno, legatis, & expensis funebribus ante deducendis) testamento donavit. Nec minus optimas sanctiones ad meliorem instituti sui conservationem spectantes proposuit, denominatis octo Inspectoribus, Vicecancellario scilicet, Procuratore utroque, triumque primariorum Facultatum & Græcæ ac Latinæ Linguæ Professoribus, quibus singulis pro labore & cura honorarium stipendium attribuit. Ipsi vero Bibliothecæ ducentas libras Sterlingicas, tanquam certum redditum quotannis pendendum legavit, e quibus quadraginta circiter Proto-Bibliothecario, decem Vice-Custodi, cujus munia in librorum ordine tuendo occupantur, octo demum Janitori cederent. Legem insuper a se impetrata, vi cujus Societas Bibliopolarum Londinensium unicum exemplar cujusvis libri, quem imprimi curant, gratis præstare tenetur, omnium Bibliothecarum, ne Vaticana quidem excepta, splendidissimam atque instructissimam suam effecit. Jacobo I certe Britanniarum Monarchæ mirificam illa voluptatem attulit, ut dicere palam haud dedignatus fuerit, si unquam se captivum fieri in fatis esset, isto carcere se includi cupere, atque inter
istos

istos libros, (qui catenulis maximam partem vincuntur) conceptives ætatem consumere. Cæterum hoc tantum nunquam satis laudandi Viri beneficium gratisimo animo deosculata est Universitas Oxoniensis, adeoque cum eum A. 1612. d. 28. Jan. mors oppressisset, solennia ipsi, quantaque cum fieri potuit pompa maxima iusta perfolvit, epicediisque Hebraica, Græca, Latina atque Anglicæ lingua exaratis parentavit, & ne quid memoriæ illustris Patroni honorandæ deesse videretur, in orientali Bibliothecæ pariete hanc inscriptionem aureis literis figi mandavit :

Quod feliciter

Vortat, Academici Oxoniens.

Bibliothecam

Hanc vobis Reipublicæque

Literatorum

T. B. P.

Hujus bene meriti decenter quoque recordatus Joh. Morrice, Canonicus Ædis Christi Oxon. annum quinque libr. Sterl. legatum Academiæ ea conditione assignavit, ut Magistro cuidam Artium, in laudem Bodleji, d. 8. Novembr. Bibliothecæ visitationi destinata, panegyricum dicturo illud largiretur, cujus voluntati ab anno octogesimo secundo superioris sæculi constanter obsecundatum fuisse, novimus. Succedunt deinde *Johannes Cowel* & *Joh. Fortescutas*, nobile par consummatisimorum Angliæ Jure-Consultorum, quamvis diversissimo tempore mundi scenam oraverint. Ille enim d. 11 Octobr. A. 1611 ad plures abiit, eum præfecturam Aulae Trinitatis, quæ Cantabrigiæ est, non sine elogio gessisset, & Juris Civilis in Academia ista Professor Regius perennem eruditionis suæ opinionem stabilivisset, quam adhuc magis propagavit, editis a se Institutionibus Juris Anglicani ad methodum Institutionum Justiniani compositis, nec non Interprete sic appellato, libro, quo omnium vocum in Legum vernacularum scriptoribus aut statutis occurrentium, genuinam significationem aperuit. Quoniam autem in eo Regis jura quadantenus limitata pronunciare non vereretur, a malevolis, obscuros juris domestici terminos in lucem trahi pariter stomachantibus, in crimen hæreseos politicæ adductus est, opus ipsum Parlamenti auctoritate interdictum ac condemnatum fuit; quæ ex re lethali mœrore

COA.

contracto paulo post contabuit. Hic vero sub Heinrico VI R. primarii Angliæ Judicis summique Cancellarii fastigium adeptus, immortalem legum peritia sibi famam conciliavit, quam etiamnum ab oblivione vindicant bini ejus libri, alter de discrimine Legum Civilium & Provincialium, alter de Laudibus Legum Angliæ inscriptus, qui a Seldeno notis illustratus A. 1616 prodiit. In manuscriptis libros ejus de Politica Administratione, sive de Dominio Regali & de Dominio Regali Politico, de vigore Legis naturalis, de Legibus & Consuetudinibus Angliæ, aliosque adhuc latere Autor hic indicat. Sub Iseani nomine, ab urbe Iseca, quæ nunc Exonium, & fluvio cognomine derivato, duos introducit viros, & sacris insulis, & literarum splendore perquam celebres. Alter est *Bartholomæus Iseanus* Episcopus Exoniensis, angustis equidem natalibus ortus, sed qui virtutum & philosophiæ tam divini quam humanæ studio acceptum ferre debuit, quod patriam Ecclesiam regere, & Henrici II R. gratia frui potuerit. Hujus quippe causam, in controversia illa de Clericis maleficis coram Magistratu seculari sicut Laicis judicandis, contra Thomam Becketum Archiepiscopum Cantuariensem, libertati Ecclesiasticæ id repugnare, proptereaque honorem Deo debitum infringere clamitantem, animose suscepit, atque in conventu Parlamenti Northamptonæ congregati, qua pollebat facundia, solidissimis rationibus omnes in sui assensum pellexerat. Idem Legatione ad Papam Alexandrum III decoratus, litem maximi momenti, adversariis plurimis licet renitentibus, ea gravitate ac prudentia compefcuit, ut non tantum Regem cum Pontifice feliciter reconciliaverit, verum etiam sibi Delegati honorem, ad decidendas suo arbitrio causas in Angliâ litigiosas procuraverit, Luminaris Anglicanæ Ecclesiæ titulo affectus. Dialogum contra Judæos aliaque conscripsit, quorum syllabum e Balæo depromptum vides. Alter est *Josephus Iseanus*, seu ut aliis audit, *Devonius*, quem doctrinæ ubertas & favor Richardi I singularis ad Burdegalensem Episcopatum evexit. Dicto enim Principi ad bellum sacrum proficiscenti individuum comitem se sociaverat, ejusque res gestas divino poemate, Antiocheis nuncupato, celebraverat. Opus merito immortale, & cum antiquitate Romana de palma contendere judicat Balæus, ut adeo monstro simile sit, aureum Poe-

tam in plumbeum seculum incidisse. Aliud quoque carmen de bello Trojano quinque libris distinctum, quod Paraphrasin Daretis Phrygii recte dixeris, tam venuste, tam terse conditum reliquit, ut variaz istius superiori aeo. adornatae editiones Cornelium Nepotem falso autorem supposuerint. Nulla enim inter opera praestantissimi hujus scriptoris ullibi laudantur carmina, licet Catullum ipsi, ut judiciosissimo artis poeticae arbitro, sua dedicasse sciamus. Praeterea stylum in Institutione Cyri, Panegyrico ad Henricum, Nugis Amatoris, Epigrammatibus diversique generis carminibus scribendis, teste Balzo, exercuit. Verum ad recentioris seculi heroes, quandoquidem amant alterna Camoena, nos recipiamus. Inter eos autem eminent *Johannes Prideauxius*, Theologiae Doctor & Episcopus Wigorniensis, qui Stofordiae, pago obscuro, A. 1578 d. 17 Septembr. natus, parentes ingenuos quidem, sed a prole magis, quae duodena ipsis erat, quam a penit instructos, fortitus est. Liberali itaque educatione destitutus, primae pubertatis annos legendo literisque efformandis tantum modo consumsit, cumque satis canora voce gauderet, Sacristae officium in Ecclesia rurali Ugborowensi praefavit, atq. competitorem nactus fortiorem, repullam tulit, quam tamen rebus suis plus profuisse quam nocuisse, ipsemet fateri coactus est, dicens, nunquam ad Episcopatum Wigorniensem se pervenisse, si Sacrista Ugborowensis fieri potuisset. Spe namque sua se frustratum acerbe conquestus, generosae cujusdam mulieris benignissimam opem provocavit, quae ipsum bono animo esse jubens, scholae tradidit, ut literis Latinis tantisper excoleretur. Jactis sic aliquantulis fundamentis Oxonium, celeberrimam illam Musarum arcem, adire toto animo flagravit, adeoque pedes longum iter emensus, fordidoque amiculo indutus, illuc se contulit. Sub primum adventum Exoniense Collegium ingressus, vilissimo ministerio vitam suam initio toleravit, donec Superiores, perspecto ejus erga humanas artes fervore, exquisito cuidam Praeceptori erudiendum illum committerent, sub quo tales fecit progressus, ut modici temporis lapsu omnes gradus Academicos caperetur, Rectorque memorati Collegii A. 1612 eligeretur, & paulo post Professoris Regii in Theologicis munia subiret. Dicit non potest, quantae admirationi Britannia non modo, verum etiam exteris, in functione demandati officii

eū fuerit, qui tantum audire doctorem in summa felicitatis suae parte ponentes, ceu ad alterum Salomonem catervatim confluebant. Longum horum agmen struit Autor, e quibus citasse sufficiat Joh. Combachium, Philippum Cluverium, Sixtinum Amama, Nicolaum Vignerium, Davidem Primerosium, Christianum Rumpium, Jacobum & Fridericum Dorvilios, Jacobum Aretium, Joh. Rudolphum Stuekium, Joh. Waserum, Hieronymum Ernesti; reliquos missos facimus. Libros conscripserunt bene multos argumento & doctrina commendabiles, unde perspicere est, utrum plus iusto sibi indulserit Autor Athenarum Oxoniensium, qui illum Columnam fidei orthodoxae, Malleum Hæreseon, Patrum Patrem, atque ingens Scholæ & Academiae Oraculum nominat. Nec postremas inter laudes ejus referendum est, quod Principi Heinricho, Regibusque Jacobo & Carolo a sacris constitutus, eorum gratia floruerit, atque ab ultimo Ecclesiam Wigornicensem A. 1641 moderandam acceperit. Tandem vitæ statione decessit A. 1650, cum annum alterum a septuagesimo ageret. Haud disparis ordinis, & auctoritatis, sed eo senior fuit *Johannes Rainoldus*, qui A. 1549 auro vitali vesci coepit, atque a teneris unguiculis incredibili propensione studia sectatus, maturæ Academiae nomen dedit. Cum ergo Oxonium mitteretur, diurna nocturnaue industria Auctores omnes tam profanos, quam Ecclesiasticos versavit, atque ex iis omnium scientiarum arcana hausit, eoque judicio digessit, ut totam ætatem in qualibet scientia trivisse visus fuerit. Ita enim Albericus Gentilis, at quanti nominis Juris-Consultus † asseverare tum temporis non erubuit, credere se, Rainoldum plura de Jure Civili & Canonico legisse memoriaque tenere, quam sibi cognita essent, licet ad se maxime pertinerent. Memoria quippe adeo divina polluit, ut etiam si infinitam librorum multitudinem perlegisset, singula tamen rerum ibi obviarum momenta in numero haberet, atque eorum ad paragraphos & lineas, nedum ad paginas, recordaretur. Cum A. 1598 Decanatus Lincolnienfis ipsi conferretur, tam lauto beneficio, utpote Residentiam exposcente, parum lætatus est, quod Academia exulare acerbum judicaret: itaque sequenti anno cum Praefectura Collegii Corporis Christi lubentissime illud permutavit, quo & majore cum libertate studia urgere, & virorum doctorum consuetudine op-

portunius frui sibi liceret. Nec magis Elisabethæ Episcopalem mitram ipsi pollicenti annuit, sed modeste semper recessit, *nolo Episcopari*; quandoquidem mallet Collegio quam Dioecesi præesse. Ecclesiæ autem Anglicanæ ita fuit addictus, ut tamen Puritanorum fultorum, & Non-Conformitarum, quales tum temporis erant, insignis fautor haberetur; ejus præjudicii causa fuit, quod nonnullas ceremonias ob tranquillitatem conscientiarum eliminatas optaret, quamvis ipse per totam vitam Liturgiæ ac disciplinæ receptæ observantissimum se præberet. Luculentum dein catalogum librorum ejus, qui tam typis, quam calamo tantum descripti extant, hic superpeditat. Autor, quorum pars fidei Christianæ dogmata tangit, & Pontificiorum, ut puta Bellarmini, Stapletoni, Sanderi, Harti errores refellit, pars vero Academica & moralia argumenta pertrahat. Eundem quoque S. Scripturæ, jussu Jacobi I Regis, in idioma vernaculum vertendæ cum aliis admotum, atque in Colloquio Hamtoncourienfi, concordiæ & externæ disciplinæ Ecclesiasticæ firmandæ gratia, auspiciis regis inito, præcipuas partes egisse docet. Acois, denique a podagra & phthisi corporis viribus, gloriosam animam Vir longiore vita dignus exhalavit die 21 Maji A. 1607, nondum impleto anno ætatis quinquagesimo-octavo, cum fidei suæ confessionem, brevem quidem illam, sed nervosam, ne similes calumniæ de se ac de Beza olim spargerentur, in chartam pridie conjecisset, debiliq; manu nomen suum clare subscripisset. De *Walthero Raleighio*, egregio Angliæ Archithalasso, cujus vitam atque exitum prolixo discursu explicat Noster, nihil in præsentia aliud notabimus, quam quæ librum ab ipso, eum conspirationis reus in custodia detineretur, lingua vernacula confectum attinent, cui titulus: *Historia mundi*; cujus epitomen A. 1700 nepos illius unicus Philippus Raleigh, Eques, Londini edidit. Illam enim admirandam in rebus Chronologicis exactitudinem, suavissimam contextus elegantiam; summamque doctrinæ varietatem ubique præ se ferre testatur, ut integri seculi opus videri possit. Sans detractorem nunquam habuisse, atque ad invidiam Jacobi R. qui neminem Kyli facultate se antecellere opinabatur, prodiisse declarat. Id modo dolendum, quod dimidia sui parte mutila profert; quod quidem ista ratione contigit. Paucis diebus ante, quam mortis supplicio affi-

afficeretur Raleighus, bibliopolam, qui primæ partis impressionem curaverat, ad se accerfi jabet, quem familiariter compellens rogare tandem coepit, fatiscne bene liber suus venisset? eoque respondente, tam lente illum venisse, ut se perdidisset, Raleighus pulpitum accedit, arreptaque altera Historiæ parte MSta, quam ad suam usque ætatem produxerat, gemens in hæc erupit verba: *Ain' amice primam partem te perdidisse? ego sano, ne altera pars ul- ti detrimento sit, cavebo. Ingratum hoc seculum eandem non me- terur.* Atque sic codicem igni injecit, pedem imponens donec con- sumeretur. Mortis autem poenam, ad quam Hispanis, Gondama- ro imprimis, frigidam suffundentibus, condemnatus fuit, intrepido animo, licet æger corpore, sustinuit. Ascendens enim ferale pe- gma, circumstantem turbam non modo alloquutus est, sed etiam securim manu prehendit, acieque tentata ad judicem conversus, sub- sidens dixit: *Acidum hoc est pharmacum; sed ad omnes morbos curandos accommodatissimum.* Essent quidem adhuc memoran- di Henricus Bracton, supremus Angliæ Justitiarius; Walterus Brittius, Wicklesi discipulus & insignis Mathematicus; Joh Barck- ham, Zacharias Bogan, Joh. Bidgood, Fridericus Creditonensis Episcopus Ultrajectinus, Robertus Cicestriensis, Rogerus Cister- censis, Joh. Conant, Franciscus Drake, Joh. Davies, Joh. Dod- deridgius, Arturus Duckius, Gilbertus Foliot, Richardus Fishacre, Joh. Garlandus, Theophilus Gatens, Josephus Glanvillius, Tho- mas Hardingus, Joh. Hookerus, Guilielmus Hakewill, Joh. Ju- ellus, Stephanus Langtonus Cardinalis tituli S. Chrysoconi, Ge- orgius Monk regis potentia restaurator, Richardus Newte, Gui- lielmus Pole, Walterus Stapletonus Londinensis Præsul, Guilielma. Tooker, Nicolaus Ulptonus, alique complures, qui patriæ suæ & so- latio & splendori fuere. Verum ne intempestiva prolixitate Le- ctorum nostrum oneremus, solum hic abrumpimus, satis jam eun- dem intellecturum arbitrantes, quantos thesauros liber hic in sinti suo-recondat. Melius tamen cum eo comparatum foret, si Rev. Autor, qui ætatis gentilitiis conterraneorum suorum illum sollici- te illustravit, eundem quoque necessariis indicibus instruxisset, vel ad minimum, in gratiam investigantium, nomina omnia sub unius tabulæ conspectu exhibuisset.

STEPH. BLANCARDI LEXICON NOVUM MEDICUM Græco-Latinum cæteris editionibus longe perfectissimum.

Lugduni Batavorum, apud Cornel. Bontestein, & Jord. Luchtmans, A. 1702, in 8.

Constat 2 Alph. 9 $\frac{1}{2}$. plagul.

Sistimus *Autoris Clarissimi* Lexicon Medicum, quod *mensè Majo* Sp. 193. propediem nos recensituros promissimus, cum in Medicorum ejus Operum versaremur enumeratione. Amstelodami quidem jam tum A. 1679, & Lugduni Batavorum A. 1690 typis idem exscriptum prodiit; præsens tamen editio novi Lexicæo magis meretur titulum, quo auctior vel ex mole majori mox apparet. Scilicet qui termini Anatomici, Chymici, Chirurgici, Materiæ Medicæ triplici Naturæ regno comprehensæ, ponderum, aliique, cum denominationibus Gallicis & Anglicis, hætenus desiderari videbantur, nunc non solum adjunguntur, sed & usitatæ Medicorum characteres in peculiari tabula exprimuntur, vocumque Batavarum, Germanicarum, Gallicarum, Anglicarum, Græcarum & Barbaricarum indices attextuntur. Specimen interim ejusmodi singulorum terminorum ne desit, ex innumeris pauciores imus commemoratum. *Aciniformis tunica* eadem cum oculi uvea perhibetur. *Chorda* membranæ tympani videtur nervus a quinto pari oriundus, quasi ex mente veterum sonus aliquis in aure posset excitari, si motus ejus tremulus eadem membranæ tympani communicaretur ratione, qua in chorda super pellem tympani militaris protensa fieri alias solet. *Ablutio* Chymicis salutatur, quando impuritas ab aliquo medicamento, vel acrimonia ab aliqua sæcæ abluitur, aqua affusa. *Adepti* reputantur Chymicis ii, qui artem Chymicam bene norunt, & inter Chymicorum Philosophos relati sunt. *Ascia* non minus ac *Auriga* deligationibus Chirurgicis annumeratur, dum illa parum a recto declinat, in obliquum tamen nondum vergit insigniter, hæc autem latera deligantur eo, qui simul edocetur, modo. *Æstis*, veluti lapidis alio quasi prægnantis, quatuor constituuntur genera. *Rubini*, ceu gemmæ rutilantis rubentisque ac limam respuentis, rubedo cum coccineo læcæ Indicæ colore comparatur, locusque nasalis

talis in aurifodinis, ubi sapphiri reperiantur, indigitatur diversus. *Bismuthum* æquiparatur Marcalita. *Nitrum* uti sal sapore salso-amarum, ita, præter Antiquorum nobis incognitum, triplex enumeratur, licet non nisi unicum, quod ex terris excoquitur, habeatur in usu. Nitro nativo, Alexandrino pariter atque Neapolitano, color roseus, flavedo autem Puteolano adscribitur. *Centummorbia* dicitur Nummularia, propter mirificam virtutem, quam in plurium ulcerum medela exserere creditur; quemadmodum a foliis nummi speciem referentibus Nummularia, item Hirudinaria vel Serpentaria ob alias rationes audit. *Saure*, Græce σαυρη, putatur esse Nasturtium, quia instar lacertæ mordeat sua acrimonia. *Cardamomum*, vel a vocibus Græcis, vel verosimilius ab exotico aut Arabico verbo Cordumeni, denominatum, occurrit & majus, & medium & minus. Majoris duas species: *Autor* vidit, vulgare nempe, granorum Paradisi titulo veniens, obliquis folliculis inclusum: magnitudine seminis, quod in minori comprehenditur, instar Aloes succotrinæ nigrum, ac sapore Cubebem fere æmulans. Altera vero species semen in duobus folliculis continens, atque colore & magnitudine cannabis semini non cedens, sed eundem saporem præ se ferens, primo aspectu non nisi nuces avellanas representavit, suis calicibus externis viridibus ac exsiccatis inclusas. *Euphorbium*, ex Lybia, Mauritania, Peruvia &c. ad nos allatum, gummi existit acerrimum, ex sauciata ejusdem nominis herba, cujus singula folia cucumeres veluti exhibent aculeatos, quamque Amstelodami *Noster* virentem iustravit, extractum. *Formica* non modo insectum est, sed & verrucæ species, Gr. *Μυρμικία*, id est verruca formicaria, tumens & callosa, colore nigricans, basi lata & cute sessili, in excisione dolores adferens, morfiunculis formicæ simillimos. Morbus est, Wierow teste, ab Hispanis nobis communicatus, venenatus, malignus ac contumax serpigio, a verendis initium sumens, ab iisque per universon corpus, cum doloribus & intolerabili pruritu, faciens progressum. *Moschi*, ex India Orientali de Tonquin, non procul a China, ad nos transmissi, duæ memorantur species: nobilior altera, instar sanieii in quodam folliculo, qui in moschiferæ capræ abdomine non longe a posterioribus pedibus deprehendatur, collecta; altera vilior, ex ejusdem animalis cruore, post feri remotionem, cum carne minutim

nutim incisa, pelli incluso, atque urina per aliquot dies perfuso, putrefactionis interventu preparata. *Dichalcum* pondus est duorum areolorum, continens tertiam oboli, sex areolis constantis, partem; quemadmodum *Duella* Veterum pariter habetur pondus, octo scrupulos pendens. *Axiomatis* nomine propositio insignitur ex Hippocrate vel Galeno autoritatem habens, licet hodierno tempore non tam autoritas, quam ratio & experientia, in Medicina valeat. *Hypospadia*, ab *ὑποσπᾶ* subtraho, audiunt, in quibus a primo jam ortu iter urinæ inferius sub glandis vinculo existit. &c.

SEXTI AURELIJ PROPERTII ELEGIARUM Libri IV, ad fidem veterum membranarum sedulo castigati, cum notis & tribus indicibus.

Amstelædami, apud Henr. Wetstenium, ut & Rod. & Gerh. Wetstenios, 1702. 4.

Constant 4. alphas.

QUO major apud veteres Sexti Aurelij Propertii carminum fama fuit, quoque ingenii ac facultatis gloria illustrior; eo majores solertissimo horum editori Brouckhusio, Viro literarum non minus quam armorum laude florentissimo, pro tam nitida & accurata editione, quam nunc hoc loco sistimus, gratias debemus. Scilicet cum Criticorum copia atque male sedula industria emendando valde corrupisset, & tantum non perdidisset Propertium nostrum, adsertore opus ille habuit, qui contra Medicos adesses ægotanti: illumque tandem Brouckhusium nostrum, quem mira Poetæ hujus suavitas totum ceperat, fausto omine invenit. Is enim singulari studio ac judicio feliciter ipsum orbi erudito restituit, mediis usus apprimè huic fini convenientibus. Duos enim apud Clarissimum *Petr. Francium* Propertii codices invenit in membrana exaratos, & variantis scripturæ excerpta, de codice *Poshiano Jani Lernutii* manu enotata, dono Viri Celeberrimi *Jo. Georgii Gravii* nactus est; deinde *Jacobi Galles* Ecclesiæ Campensis Ministri, qui cum Oratore Belgico Lutetiæ versatus, adjuvante *Egidio Menagio*, duos e bibliotheca Regis Galliarum libros in membrana calamo exaratos, duos item alteros bibliothecæ Colbertinæ, cum excusis libris contulerat, benefici-

cio usus ; ipso etiam *codice Posthiano* e bibliotheca Academiae Groningomlandicæ, benevolentia *Jo. Mensinga*, & excerptis e libro *M. Sc. Olai Borrichii*, per Illustr. Gravium potitus ; opera denique Viri Clarissimi, *Theodori Janfonii ab Almeloveen*, in conferendis aliis libris adjutus, talem nobis Propertium reddidit, qualem eruditi omnes diu jam desiderarunt. Præmissis igitur pluribus virorum per omnes ætates clarissimorum, quibus Poetam hunc ornarunt, elogiis, in limine statim libri, Propertii patriam, de qua olim Scaligero in Paradoxis literariis litem movit Schoppius, & de qua Thaddæus Donnola integrum librum edidit, Mevaniam Umbriæ fuisse dicit, primique carminum ejus libri verum titulum esse *Μοῦσα βιβλος, seu Propertii Nauta Mevan. Umbri Cynthia*, e codice Groningano contra quosdam Criticos evincit, eaque occasione plures aliorum Poetarum libros a nomine puellarum, quas amabant, appellatos, ex antiquitate ostendit. In opere vero ipso id quidem potissimum egit, ut autorem a falsis male sanorum Criticorum conjecturis, & lectionibus, quas appellant, perpurgatum, & collatis summo studio membranis quam emendatissimum nobis exhiberet. Cujus rei in omnibus elegiis, singulisque fere versibus, testimonia legitibus occurrent. Nobis jam unicum e lib. III. Eleg. 21, p. 314 adduxisse sufficiat, ubi versum ista legendum esse,

Et si qua Ortygii visenda est ora Caystri,

collatis plurium codicum variantibus lectionibus demonstrat, & contra alios valide confirmat. Cæterum emendatum sic autorem suum multis locis luculenter explicat, suamque explicationem adductis præstantissimorum Latinorum Poetarum, quin & aliorum auctorum, atque Ciceronis præcipue, cujus studiosissimum imitatore Propertium nostrum fuisse, p. 274 n. 58 & alibi dicit, testimoniis communit. Jam enim allusionem paulo obscuriorem, quales e Græca & Romana Historia plurimæ in Romano hoc Callimacho occurrunt, missis vulgaribus næniis, e Mythologia illustrat. Sic verbi gratia lib. I, Eleg. 81, v. 20 Pityos fabulam, alias alibi explicat. Jam phrasin & idiotismos Poetæ notat, & ex optimis Poetis corroborat. Sic ad lib. I, Eleg. 4, v. 12 phrasin, *perire aliqua re* : *ducere carmina* lib. I, Eleg. 7, v. 1 : vocem *evoluisse* lib. I Eleg. 7 v. 16, & singularem emphasin atque usum particule *ad* in P. o. p. e. r. t. i. o., plu-

raque alia aliis locis exponit, selectissimisque plurium poetarum dictis declarat. Quod dum agit, alios sæpe interpretes summo iudicio, nec sine sale perstringit, illorumque errores detegit, ac ubi patiuntur, emendat. *Palmerii* certe temerarios conatus in sollicitandis veterum scriptorum locis non adfectis, *Jani Douzæ* verbis p. 5 n. 19 accusat. *Josiam Mercerum*, elegantis alioquin ingenii virum, tam profunde dormitasse miratur, ut ad lib. I, Eleg. 1, v. 31 Nonium corrigens, *annuere aurium esse* dixerit, quod tamen soli fortasse Sileno, si Midam exceperis, datum fuerit. *Guyeti* temeritatem lib. I Eleg. 3, v. 31 castigat, illumque pro munditiis Propertianis meras nãnias adferre queritur. *Gebhardi* frigidæ sententias p. 39 n. 5 ridet. *Ant. Volscum* vix sani capitis hominem p. 56 n. 1, fatuum caput atque nebulonem p. 167 n. 24. dicit, ejusque passim crassissimos errores notat: atque *Beroaldum* cupide nimis illum sequentem, dolendum magis quam ridendum p. 222 n. 39, & 418 n. 39 existimat. *Lamp. Alardi* mirificam commentandi rationem, alios omnes excubentis, nec unquam autorem citantis taxat, plurimaque ejus plagiæ p. 108 n. 17 detegit. *Schoppium* nugari, p. 238 n. 33: *Galeottum Martium* inanis cerebri deliramenta adferre p. 326 n. 22 adfirmat. *Jo. Passeratium*, ubi laudem meretur, p. 270 n. 31 eadem non privat Noster: sed istum tamen interdum somnariæ p. 239. n. 6, & non bene interpretari, p. 340 n. 35 ostendit. Ejus autem fucum ac graculum *Phil. Silvium*, quem sæpissime Parisinum interpretem (Propertium enim in usum Delphini edidit) vocat, tantum non ubique errare; non interpretationem versuum Propertii, sed versionem male Latinam versionis Gallicæ Marollii dare, p. 16 n. 12; ejus crassissimam barbariem p. 159 n. 15, & supinam simplicitatem p. 371 n. 21, nullo modo excusari posse; ipsumque ignorantie antisitem p. 301 p. 6, lacrymosum enarratorem p. 253 n. 29, Grammatices ignarum p. 379 n. 21 esse censet; atque ejusmodi Gallorum versiones nisi manibus juventutis excutiantur, miseram literis barbariem ominatur. Ne vero solus sibi sapere velle videatur, bonos etiam interpretes pro meritis eorum laudat, ut *Jo. Parrhasium* p. 9 n. 20; *Barthium* certis in rebus p. 25 n. 1 in fine; *Muretum* p. 54 n. 29, p. 205 n. 39; *Janum Rutgersium* p. 75 n. 90; illustres *Spanhemium* & *Grævium* passim; *Schottum* p. 156 n. 1; *Hadrian. Junium*,

mius, *Petr. Bellorium*, *Delrium*, *Isaacum Vossum* p. 268 n. 12, & alios pluribus locis. Quin & illorum nonnunquam iudicium suo præfert. Sic *Eleg. I v. 3* Barthii atque Gebhardi interpretationem veram & præ sua sequendam putat: in quibusdam etiam aquam sibi hæere ultro fatetur p. 96 n. 4, opemque non nisi a melioribus libris p. 191 n. 44, & p. 234 n. 22, aliorumque doctorum studiis p. 225 n. 18, & p. 369 n. 3, expectandam esse censet. Ubique autem pro eruditione & copiosa lectione sua, singulares observationes, non sine legentium commodo atque delectatione, Lectoribus communicat, iisque rem litterariam egregie illustrat. Sic *Cynthiam* inter foeminas antiquitatis eruditæ referendam, & poetica civitate donandam esse, p. 9 n. 27 e pluribus Propertii locis probat: *Euphorionem Chalcidicum*, Latinum a *Cornel. Gallo* factum, cum omnibus ipsius Galli carminibus intercidisse; libellum autem illum, qui vulgo sub Galli nomine circumfertur, *Maximianum* aliquem auctorem habere, fucumque studiosis primum a *Pomponio Gaurico* sub tam bono nomine factum esse, indeque *Ren. Rapinum*, qui post composita aliquot summorum ex antiquitate virorum paria, *Corn. Gallum Catullo* ac *Mæcenati* præferre ausus sit, multum errasse, p. 209 seqq. ostendit. *Joannis Secundi* aliorumque *Batavorum Poetarum* laudem, adversus *Bajuletum* quendam, qui *Batavis Poetis* ad delicias & amoenitates adspirantibus patriarum paludum nebulosum aerem, & damnatum frigoribus cælum obstare dixerat, p. 49 n. 1, & p. 119 n. 6, aliisque locis vindicat. *Palingeni* versus, qui a multis tantopere amentur, incompertos, dictionem nil minus quam nitidam, crebros contra artem metricam lapsus, inventionem ineptam ac puerilem, sæpe etiam impiam, ubi Christianæ rei mysteria eum fabulis antiquorum turpiter commisceat, esse, p. 171 n. 74 probat. *Natalis Gemisii* fontes suæ eruditionis occultantis, famamque invisos inauditrosque aliis libros se legisse captantis, animum minus ingenuum p. 216 n. 45: *Flori*, Deos aut Deorum filios in veram ac seriam narrationem, non aliter ac machinam in tragœdia introducantis, ineptias p. 317 n. 26: *Colomessii* opinionem circa lib. IV *Eleg. 3* Propertii p. 343. n. 1: *Blondi Flavii* jacularem errorem, qui ad lib. V *Eleg. 1 v. 84*, per Romanum *Callimachum*, alium quam Propertium intelligit: & magis etiam Galli cujusdam, in tam clara *Europæarum rerum*

luce, *Altorffium* oppidum in Altorffium hominem adolescentulum transfigurantis, ignorantiam p. 331 n. 64 notat. *Dacierium* etiam Mæcenati de genere controversiam moventem, regiamque ipsi originem denegantem, p. 354 n. 1. meliora edocet, & multa circa stylum & poesin Propertii notatu dignissima passim observat. Illum scilicet verbis compositis pro simplicibus, & simplicibus pro compositis sæpissime uti, p. 17 n. 27, & p. 322 n. 29; rythmum carminis unum aliis aurei ævi poetis observare, p. 61 n. 5; hiatum sæpe negligere, p. 133 n. 1, p. 195 n. 191, p. 285 n. 61; geminam negationem pro una ponere, p. 149 n. 5; orationem grandem in re exili Maronis exemplo lib. II El. 19 v. 42

Grandevique negant ducere aratra boves,
adhibere; κατέμφοτον lib. IV El. 9 v. 7 :

Sed non invito manserunt hospite Caca,
contra Virgiliti exemplum, qui, observante Servio, prudenter casum, in quo inerat turpis significatio verbi vitaverit, & pro *huic Caca*, *huic monstro* reposuit, admittere docet. Idem veteres in fabellis suis, nulla habita ratione veri aut falsi, aliter atque aliter lusisse, 107 n. 11, & p. 269 n. 16; eosdem non Smaragdus, sed Zmaragdus scripsisse, p. 141 n. 43; in medica arte herbas Crentenses efficaciores omnibus aliis credidisse, p. 82 n. 63. refert. Tandem versus quosdam Propertii singulares annotat, qualis lib. III El. 3. septimus est, ubi Poeta,

Ite, agite, experte bello date linthea prora;
dicit; & dicendo summam nautarum in æquore festinationem artificiose exprimit. Talis & est lib. III El. 4 vigesimus quintus,

Non me moribus illa, sed herbis improba vicit :
quo puellæ plorantis, ac præ lacrymis singultantis, tertiata verba artificiose ipsum ejus adfectum referunt. Eodem modo lib. III El. 21 v. 9 sq.

Gerione stabula, & luctantum in pulvere signa

Herculis Antæique, Hesperidumque choros,

Poetam admirabili judicio in ipsa pentemimeri syllabam, cum ostendere vellet, Antæum tam arcto nexu ab Hercule fuisse pressum, ut nullis omnino modis solvi posset, nisi præfocata prius & extincta anima, elisse; istudque artificium e fontibus Maronianis hausisse,

p. 317. dicit, atque institutum suum in omnibus egregie exsequitur. Quare quemadmodum Perizonii edendas in Valer. Max. notas, quas p. 413 n. 1 commendat, & Nic. Heinsii Comment. in Propertium, cujus edendi spem p. 162 n. 58 nobis injicit, avide cum ipso expectamus: ita ipsum Illustræm Brouckhusium, ut pari ratione etiam Tibullum, parata jam in eam rem non adspernabili materia, quod p. 231 n. 58 innuit, perpurgatum nobis reddat, publico nomine etiam atque etiam cohortamur.

D. THOMÆ ITTIGII, THEOLOGICÆ P. P. AD D.
Nicol. Pastoris & Superintendentis Lipsiensis, Exercitationum
Theologicarum varii argumenti Enneas.

Lipsiæ, apud hæredes Lanckisianos, 1702, 8.
Alphab I $\frac{1}{2}$.

Promittitur e ditissima sua penu thesaurum unum post alterum Magnificus noster Ittigius, & uti studiosam Juventutem in Praelectionibus publicis solidissima eruditione Theologica Ecclesiasticaeque imbuat, sic Dissertationibus quoque Academicis commoda ejus juvare ne utiquam omittit. Et hæc quidem cum ob materiæ selectam, & momentorum Theologicorum pondus, & judicium accuratum, & diffusissimæ lectionis usum, infinitis parasangis distent a vulgaribus istis rhapsodiis, quæ sæpius pro solo tyronum arbitrio conceptæ, Præsidum excellentissimorum nominibus, consuetudine deploranda inquam, an detestanda? superbiunt, multam, quod spondemus, apud Eruditos gratiam sunt habituræ. Et merito sane melior ista fors manet, quam pagellas quoque, cætera eruditissimas, sed separatim evulgatas, quæ nimis cito hominum se conspectui subducunt; dum earum aliquot in unum colligere fasciculum editoribus Bibliobolis placuit, non improbane institutum adeo bonum ipsomet Magnifico Autore, ad cujus nutum novem Exercitationes, diversis antea temporibus sigillatim editæ, ac solenni discussione ventilatæ, hoc, quem nunc indicamus, ordine comparent.

Primum locum occupat Inauguralis Dissertatio, quam pro Licentia summos in Theologia honores assumendi olim habuit, *Animadversiones complexa ad censuram Facultatis Theologica Parisiensis, latam in Sorbona d. 18 Maji A. 1683 de propositione: ad so-*

lam sedem Apostolicam divino immutabili privilegio spectat de controversiis fidei judicare. Secundam Autor spectatissimus, Professor tunc Theologiæ ordinarius, A. 1698 præsidendo proposuit, inque ea *Theodori Abucara opusculum de baptismo fidelium ante Christi adventum defunctorum per aquam, qua ex ejus latere profluxit, examinavit.* Scilicet oraculum Christi de necessitate baptismi Joh. III, 5 minus recte capiens Abucaras, fideles veteris etiam Testamenti sine baptismo regnum Dei non ingressos credidit, eaque de causa animas eorum apud inferos ad Christi usque descensum divertisse, & corpora aqua ex aperto ejus latere profluente baptizata fuisse statuit. Ne vero corpora plerorumque dudum cinerata quis objiceret, hæc in elementa sua, ex quibus fuerint composita, resoluta, & ab aqua in hæc elementa itidem resoluta postmodum sanctificata baptizataque fuisse respondet. At hæc sententia dum jure exploditur, genuinum simul dicti allegati sensum vindicatum, & uberiores Theodori Abucaræ operumque ejus historiam contextam Lectores heic accipiunt, *Tertia* Exercitatio ex Joh. IX, 1. 2. 3. *causam calamitatis in homine a natiuitate cæco considerat, & inter alia discipulos quærentes: Rabbi, quis peccavit? hinc, an parentes illius, ut cæcus natus fuerit? utut forsân errorem de peccato cæci ante natiuitatem possibili foverint, μετεμψύχωσιν tamen statuisse negat.* *Quarta* occasione moniti a Salvatore optimo Joh. XIII, 14. *dati de pedilavio Christi imitando* agit, factoque Christi ipso paulo latius excusso varia commemorat pedilavia, quibus ista admonitio occasionem subministravit, tandemque optimam ab iis imitationem institui asserit, qui variis sinceræ atque humilis charitatis operibus proximo inservire non graventur. *Quinta* in Panegyri Doctorali A. 1699 exhibita, ac paulo post pro loco in Facultate Theologica obtinendo discussioni consuetæ exposita, circa locum Petri difficillimum (1. Epist. IV, 6.) *de Evangelio mortuis annunciatum* versatur; ubi post recensitas & expensas diversas aliorum sententias, isthanc sumam facit Magnificus Autor, juxta quam mortui hoc loco sunt in peccatis mortui, edamessationibus quippe, lasciviz & aliis nefandis flagitiis dediti. Atque his ex mente Petri prædicatum esse dicit Evangelium, ut *judicarentur*, hoc est, paterentur *carne*, & quidem *secundum homines*, cum ea sit hominum conditio, ut ob
pecc.

peccata variis ærumnis sint obnoxii ; *spiritu vero juxta Deum vivere*, vita spirituali , quæ mortificationem veteris hominis una comprehendat. *Sexta δοκιμασία* fuit transmissi ante hoc biennium huc Lipsiam, ut typis excrimeretur, anonymi cujusdam tractatus, hoc titulo insigniti : *de sacra Domini cena non nisi in Paschate anniversario & solennivitu ab omnibus Christianis ad finem usque mundi simul celebranda, nec non de aliis quibusdam ejus abusibus antiquitus invecis* ; ubi κατὰ νόδα anonymum hunc infecutus Autor, hypotheses istius atque argumenta in annotatis eruditissimis refellit. *Septima creaturam gembundam* ex Rom. VIII, 19. - 23. considerat, & ejus nomine fideles quoscunque denotari statuit, qui merito & ab Apostolis, primitias Spiritus, dona nempe Spiritus sancti extraordinaria & miraculosa, adeptis, & a filiis Dei, qui jam tum in coelis triumphent, distinguantur. *Octava* locum Paulinum Col. I, 24. *de residuo passionum Christi, quod Paulus in carne sua Ecclesia causa cum gaudio adimpleverit*, non dextre solum pro mente Nostratum explicat, verum & adversus varias variorum detorsiones ac depravationes prolixè vindicat; parilemque industriam nostra circa dictum Rom. VIII, 3. 4. *de condemnatione peccati in carne Filii Dei* exercet.

Novem hisce Dissertationibus duæ subjunguntur orationes, eaque auspicatoriæ Professionis Theologicæ qua extraordinariæ, qua ordinariæ, quarum prior *Jo. Dalleti tractatum de usu Patrum* adversus Matth. Scriveneri apologiam pro S. Ecclesiæ Patribus vindicat ; posterior *de remediis a Richardo Simonio ad tranquillandas eorum conscientias adhibitis, qui in Gallia ad Romana sacra amplectenda compulsi de privatione sacri calicis anguntur*, disserit. Ultri que Orationi peculiare programma intimatorium præmittitur, atque horum unum contemplationi loci 1. Tim. III, 14, ubi *Ecclesia Dei vivi columna & firmamentum veritatis* appellatur, sacrum est ; alterum vero tractatum, qui *Latitudinarii orthodoxi* titulo A. 1697 Londini prodiit, refutat.

Præfixa autem tomo integro præfatio Exercitationem, quæ in eodem quinta est, paucis defendit adversus *Agathophili & Philaletha discursum*, qui inscribitur : *μυσήγειον ἀποκαταστάσεως πάντων*. In hoc sub nomine mortuorum, quibus Petrus Evangelium

lium annunciatum dicat, animas in inferno damnatas intelligi debere asseritur. Vicissim vero locum illum nihil ad Neo-Origenianorum aeternum, quod somnient, Evangelium facere, Magnus Auctor palam ostendit.

FOCABULARIUM ANGLLO-SAXONICUM, LEXICO GUL. SOMNERI magna parte auctius. Opera THOMÆ BENSON.

Oxoniz e Theatro Sheldoniano, impensis Sam. Smith & Benj. Walford, 1701, in 8. chartæ augustæ.

Constat plagulis dimidiatis 24.

Quanto magis linguæ antiquæ Anglo-Saxonicæ studium cultusque indes efflorescit, tanto majorem, post Franciscum Junium & Thomam Marechallum, primos velut linguæ istius instauratores, viri docti alii certatim velut operam impendunt, ut discendæ linguæ, aut monumentorum Anglo-Saxonorum legendorum cupidis, suppetias quacunque ratione subministrant. Quædam, quæ cum in finem intra hos viginti annos edita fuere scripta, in Actis his recensuimus: Georgii Hickefii, qui primus linguam hanc certis disciplinæ legibus subjecit, Institutiones Grammaticas Anglo-Saxonicas & Mosco-Gothicas A. 1689 vulgatas, *Tomo I Supplementarum, Sectione 10, pag. 522*: Chronicon Saxonicum, ex manuscriptis codicibus integrum editum ac Latinum factum ab Edmundo Gibson, *A. 1693, mense Aprili, pag. 186 seq.*: Heptateuchum, Liberum Job, & Evangelium Nicodemi Anglo-Saxonice, nec non Historiæ Judith Fragmentum Dano-Saxonice, ex MSS codicibus ab Edwardo Thwaites edita, *A. 1698, mense Decembri, pag. 549 sq.* Aliorum, quæ ante Actorem nostrorum exordium typis exscripta, & a Josselino, Somnero, Marechallo, Junio, Seldeno, Spelmano aliisve edita fuere, catalogum celeberrimus Hickefius contexit, Grammaticis Institutionibus subjunctum, annexo etiam manuscriptorum indice, sed qui nunc ex Catalogo Cottonianæ Bibliothecæ, de quo *A. 1698, mense Octobri p. 441* diximus, & maxime ex universalioribus istis Librorum manuscriptorum Angliæ & Hiberniæ Catalogis, de quibus *A. 1699 mense Majo p. 225 sqq.* dictum, mirum quantum locupletari poterit. In tanta ergo monumento-

rum

torum veterum Anglo-Saxonicorum copia, & qui ea allesti linguæ isti dant operam numero, Lexicon idoneum requiri videbatur, sine quo in addiscendis, quæ usu hodie non frequentantur, linguis omnia opera luditur. Tametsi enim jam A. 1659 Oxoniæ Gulielmus Somnerus Lexicon Saxonicum edidisset, id tamen nec obvium ubivis erat, & magno ære redimendum, præterea imperfectum multisque destitutum vocabulis. Isti itaque defectui mederi Vir Clarissimus, Thomas Benson, voluit, novo hoc Vocabulario Anglo-Saxonico, quod in privatos primum usus congesserat, publicæ luci exposito. Nam & ita id adornavit, ut vili satis pretio posset comparari, typis arctius dispositis, lineisque non ad nova quæque vocabula pro Lexicorum more fractis ac intercisissis, sed integris; & Somneriano tamen multo locupletius prodiret, ac vocibus plus tercentum supra quater mille auctius. Quo nomine quin linguarum harum studiosis rem gratissimam utilissimamque præstiterit, non est dubitandum.

DESCRIPTIO SPELUNCÆ AD SYLVAM HERCYNIAM in agro Brunsvicensi sita, vulgo Baumanniana dicta.

Cum in Actis Eruditorum anni superioris, mense Novembri, in recensenda Clarissimi Viri Caroli Leigh Naturali Lancastriæ, Cestriæ & jugorum Darbia Historia occupati, celeberrima in Darbia spelunca Pool's Hole dicta delineationem exhiberemus, optandum omnino pag. 519 duximus, ut gemina plane isti in Germania, & Brunsvicensi quidem ditione, spelunca, quam Baumannianam vulgo appellant, accuratior descriptio adornaretur, inque lucem publicam prodiret. Suscepit itaque hunc in se laborem, quo est in promovendis Eruditorum commodis studio singulari, Vir Summe Reverendus Hermannus von der Hardt, Cœnobii Marienbergensis Præpositus, Linguarumque Orientalium in Illustri Julia Professor celeberrimus, qui vel solis Concilii Constantiensis Actis editis de Ecclesia & Republica Luteraria immortaliter meritus est, cumque in Bibliotheca antebac privata Serenissimi Ducis Brunsvicensis ac Lunenburgensis, Dn. RUD. AUGUSTI, quam is pro incredibili in Literatos amore Academia Julia non ita pridem donavit, accu-

vatas tum spelunca illius universa, tum singularum ejus distinctarumque partium quinque (sexta enim nondum satis videtur explorata) icones deprehendisset; non eas tantum Serenissimi Principis gratiosissimo indultu, quem devotissima mente exosculamur, nobiscum benevole communicavit, sed descriptionem etiam caverna luculentam a semet compositam submitisit: quam una cum figuris citra moram Actorum horum Lectoribus benevolis impertiendam hoc loco consuimus. Ita ergo illustris Hardius:

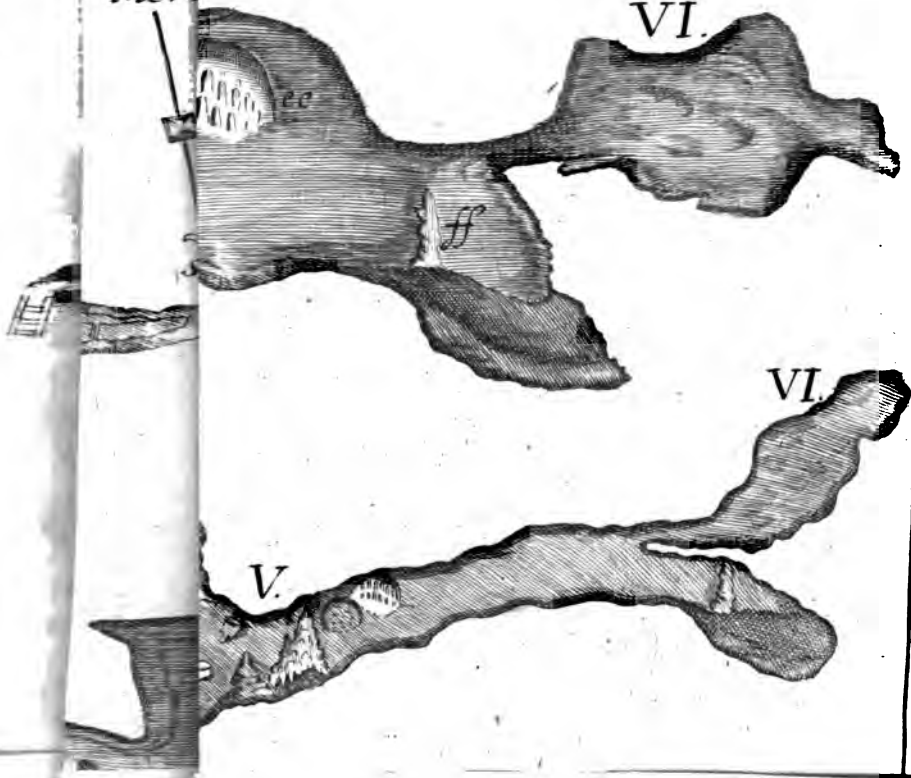
TAB. V.

Visitur hoc naturæ prædignum in Hercyniæ sylvæ radicibus, Rubelandiæ, loco ferri fundendi officina claro, quo flamma, quæ ferrum excoquat, continuo strepitu ex camini faucibus aerem ferit; frequenti Serenissimi Brunsvicensium Ducis RUDOLPHI AUGUSTI, literatissimi Principis, præsentia illustri: quippe quo, velut in reconditum & a strepitu aulae semotum sylvæ angellum, optimus Princeps, paucis stipatus ministris, non sine libello, in unum alterumque diem se recipere suevit; unde huic eremo nomen *Rubeland* subnatum.

Ante speluncæ hujus antiquæ ostium *arcam* dedit natura factis amplam, in qua ad mirandam hanc scenam spectandam quisque se rite componat, vestes mutet, ne in angustiis interioribus meatibus pretium deteratur, faecesque aut candelasprehendat, pro tenebris antri dispellendis. *Aditus* antro hæcenus humi *perangustus*, ut manibus pedibusque ad latentia hæc spectacula observanda proreptare magis quam ingredi daretur, cum natura tegere maluisse videretur, quam arcanas prodere operas. Laudatissimi tandem Ducis consilio spatium amplius *ostio* (α) datum, ut magnatibus, naturæ artes visuris, aptior & facilior pateret ingressus. Spatium tamen ali-quod ab exteriori ostio ad interius, ad *cuniculi* modum, superandum, quo moles interea montis sine periculo humeris incumbat, ante quam fornices majores attingantur ac conspiciantur. Ostio gemino superato *sex fornices*, amplitudine atque altitudine spectabiles, multis longisque anfractibus se sistunt, instar provinciæ, montibus, vallibus, pyramidibus, rivulis distinctæ. Quas ambages, longumque specuum tractum, integramve faciem, vel per umbram plana exhibet tabula.

AB.

Mer



VI.

VI.

V.

In primo fornice, præter varios colliculos ac petrarum brachia, celsi *Bruckeri* idea (*b*) oculis se ingerit. Nec longe abest *pelvis*, (*c*) naturæ artificio, lapidescentium stillarum ope. Siquidem universa hæc phaenomena ex destillantibus & in petram congelantis humoris tenacitate subnata. Pelvi affidet (*d*) *virgo* munditiei amans. Cui vicinus in editiori cavernæ anecho, in media rupe, *fonsiculus* (*e*) limpidam semper fundens & frigidam dulcemque aquam, quæ per laxa leni motu in fundum se exonerat, ubi absorbetur. Progenit natura & (*f*) *collem*, capite planiore, qualem pictores in historia *ascensionis Christi*, cum plantarum vestigiis effigiant. Inter alios aggeres lapideosque colliculos, ex lapidescente destillanteque ex fornicis tecto humore concretos, *propugnaculi hemicyclici* idea non inelegans (*g*) comparet. Conspiciturque ex eodem congelati lapidis genere structura *altaris*, (*h*) solius naturæ adjuvamento. In fundo *lapilli*, ex simili massa coagulati, passim reperiuntur, qui variarum rerum figuras referunt, sacchari præsertim conditi, & velut arte fusi, qui incauto palatum moverent. In hac & sequentibus speluncis præclaro benignæ naturæ beneficio, in parietibus, in ipsis saxis, per jucundo aspectu, ingentia latent *unicornu fossilis* frustra, quæ præfectus & custos eruta nobilioribus spectatoribus offert, medicinæ partem non postremam, pharmacopolis laudatam & pergratam. Ex primo fornice in alterum transitur per scalas, quæ ad perangustum ducunt transitum, assere substrato, sub quo abyssus hæret. Angustia eminenti utrinque cinguntur saxo. Quas qui vitare volet angustias, vel ob corporis molem, vel periculi metum, per dextrum saxum reptare, velut equo vectus, necesse habet. Unde huic saxo (*i*) *equi* aut *ephippii* nomen, *das Rössgen*. Descenditur abhinc per scalas in angustum *fornicem secundum*. Ubi tres ordine consistunt velut *monachi* (*k*) cum suis cucullis, ex lapidescente isthoc liquore destillante per naturam sensum geniti. Videas & seriem petrarum, *arcem* (*l*) referentium, aliamque, (*m*) sub *musici organi minoris* simulacro. Cui accedit in *tertia spelunca* musicum *organon grandius* (*n*) cum tubulis suis pneumaticis. Præsto sunt naturæ ludibrio & (*o*) *mamma femina*. Et quod omni arte nobilius, perelegans hic situm est (*p*) *baptisterium*, perenni aqua scaturiente plenum, quam non sine stupore spectare &

gustare datur, & in rei admirandæ memoriâ cum voluptate haurire. Circumstant velut (*q*) tres actus sacri testes. Sepulchralis quoque lapis ibidem (*r*) visitur: nec longe abinde (*s*) caput equinum. In quarto specu, in quem per scalas iterum patet transitus, mensa condimentis referta (*t*) ministro adstante, appetitum cietet, ni artem falleret natura. In hoc theatro cumulus patinarum, si ferias, tinnientium (*u*) admirabili spectaculo & sono, ex superioris fornicis tecto dependet, ubi stillæ leniter defluentis aquæ per annos coaluerunt. Similibus ratione, & pari ex causâ, haud longe abinde (*x*) lingua pendet bubula, eminetque ex pariete (*y*) trophaum, cum (*z*) sclopeti theca. Porro, quod insigne habebitur naturæ prodigium, celsa hic spectatur pyramis, aut columna teres prægrandis (*aa*) fere usque ad fornicis tectum libero aere affurgens, per innumeras destillantes guttas naturæ imperio quondam formata, quæ, si baculo percutias, campana instar, clarum sonum ac tinnitum edit, cum ingenti audientium admiratione. Nec procul inde par tympanorum (*bb*) conspicitur. In quinto fornice mons est Olivæ (*cc*) egregia specie, ex simili coagulati & defluentis liquoris massa: compositus sine manu & furnus (*dd*): oppidique grandis (*ee*) figura conspicua, sub qua Hierosolymam imaginari sibi spectatori licuerit. Clausitque natura subterranea hæc spectacula, ut applauderent spectatores, secunda tinniente ac sonora columna (*ff*) quæ, altera dicta campana, cum superiori, si per vices percutiantur, concentum harmonicum magna cum auditorum delectatione in his fornicum claustris edunt. Sicuti & sclopetum in his antris ejaculatum, ob aeris angustias, & longos atque anfractuofos meatus & circulos, terribilem creat fragorem.

ΤΟΤ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΕΙΡΗΝΑΙΟΥ ΕΠΙ-
 σκόπησεν τὰς ἀρχαίας ἐλέγχων καὶ ἀναλεγκτῆς τῆς ψευδωνύ-
 μως γνώσεως βιβλία πέντε.

S. IRENÆI, EPISCOPI LUGDUNENSIS, CON-
 tra omnes Hæreses libri quinque. Textus Græci partem haud exi-
 guam restituit; Latinam versionem e quatuor MSS codicibus e-
 mendavit; Fragmenta aliorum tractatuum deperditorum subjun-
 xit; omnia Notis variorum & suis illustravit JOAN-
 NES ERNESTUS GRABE. Oxon.

Oxoniz e theatro Sheldoniano, impensis Thomz Ben-
net Londinensis Bibliopolz, 1702, fol.

Constant 6 Alph. & 19 plag. chartz angustz

Implevit expectationem nostram, & quodammodo vicit clarissimus Grabius, quando Irenzumum, multa cura & incredibili industria a se emaculatum, non ita pridem edidit, & plurimis nec spernendis accessionibus ornatum luci publicz donavit. Primo hic collocantur, & introductionis velut loco przmittuntur *veterum de Irenzo testimonia, vita Irenzi* a Feuardentio scripta, nec non ipsius Grabii *prolegomena*. In his postquam sect. I de tempore nativitatıs & obitus Irenzi, nec non de genere mortis ejus disputasset, sect. II, §. 1 inter alia ex verbis Irenzi lib. III, cap. 7 probat, ipsum, antequam libros quinque adversus hzreses componeret, aliquid scripsisse, ubi de hyberbatis nonnulla dixerit. Quando vero scripserit dictos adversus hzreses libros, §. 2 disquir. Est vero in ea sententia, Irenzum adhuc Presbyterum, ante A. C. 177, hzreticorum integram refutationem aggressum esse, ita tamen, ut intervallo aliquo duo priores libri przcesserint reliquos: id quod inde colligit, quia in illis sectz Cataphrygum, cujus ortum Eusebius anno 17 Marci, Christi 171 adscripsit, nullam, sed hzreseos Tatiani tanquam novissimz mentionem fecerit; contra lib. III & IV Pseudopphetas istos leviter perstringat, atque adeo dilucide appareat, hos libros paulo post concinnatos esse. Uti vero §. 3 in eo celeberrimo Dodwello plane accedit, quod Irenzus hos libros Grzco sermone consignarit, ita ibidem probare nititur, versionem Latinam Tertulliano antiquiorem esse. Idque inde confici posse putat, quod a Tertulliano aliquot Irenzi loca citentur, quz cum versione Latina amicissime conspirent, a Grzca vero oratione paulo longius recedant. Fixum itaque & deliberatum sibi esse, exeunte seculo II, superstitute adhuc vel nuper defuncto Irenzo, hos ejus libros in Latinum cumque barbarum sermonem translatos fuisse, & quidem a quopiam Lugdunensis vel alterius in Gallia Ecclesiz ministro, quia quzdam in ista versione occurrant voces vix aliis, quam Gallicanis scriptoribus usitataz. Inde §. 4 de titulo ac inscriptione operi hujus agit, atque ex Procopii Gazzi comment. in cap. 3 Geneleos p. 76 demonstrat, jam olim quoque Grzcum textum in capita, &

quidem minutiora, quam in Latina sint versione, distinctum fuisse. Cateroquin dum §. 5. disquirat, an Græcus codex Irenæi extet, monet insimul, ista, quæ in Claromontanis Parallelorum Damasceni membranis sunt, Irenæi dicta, abs Damasceno ipso inserta vix esse, cum nec in Latina Parallelorum istorum versione a Billio edita, nec in MSto codice Vaticano Græco ea reperiantur, si breves quasdam sententias excipias. Ad Latinum vero eumque MStum If. Vossii codicem quod attinet, distinguit ipsum §. 6. ob variantes quasdam lectiones a veteri Feuardentii codice, ejusque libros quatuor priores, si ab unico forte loco p. 219 discefferis, perfectos, quintum vero magna ex parte mutilum esse adfirmat. Tandem §. 7. de fragmentis quibusdam deperditorum Irenæi librorum differit, & recentiorum librariorum, vel editorum erratum esse dicit, quod in Hieronymi catalogo Script. Eccles. Irenæi de *Ὁγδοαδὲ σπυδασιμα*, uti vocat Eusebius, inscriptum legatur *πρὸς Ὁγδοασιμα*, imo ipsum Hieronymum de *Ὁκτωα*, (uti in codicibus Bodlejanis MStis, & illo, quo Freculphus sec. IX usus sit, legatur) vertisse, licet, pronunciantem Græbio, de *οἰκοναριῶν ἑκτονῶν ἀριθμῶν* vertere debuerit. Porro epistolam Irenæi ad Victorem, cujus duo fragmenta suo loco exhibentur, & *λόγος πρὸς πάρα* duo diversa esse scripta existimat, atque hoc interpretatur *homiliam de Paschate* hoc ipso festo peroratum, & *διαφύρων διαλέξεων*, quarum Eusebius Lib. V, c. 26 meminerit, quasque Hieronymus de Script. Eccles. *varios tractatus*, hoc est sermones ad populum habitos appetit, unam esse credit. Atque exinde depromptam esse putat sententiam de *meditatione mortis* p. 468 ex Damasceni Parallelis descriptam. Sect. III varias quinque Irenæi librorum editiones commemorat. Eorum versionem antiquam Latinam primum edidisse dicit *Erasmum* Basileæ A. 1526, & biennio post iterum, nempe anno 1528, nec non 1534, majori adhibita cura ac industria. Eodem porro anno 1534 Parisiis, memorante Dupinio, produsse Irenæum. Et quanquam hanc editionem lustrare sibi non licuerit, vidisse tamen se ait aliam ab ipso non nominatam editionem Parisiensem 1545 in forma octava, quæ, ut ut Irenæum castigatiorem promittat, nullo modo cæteris sit emendatior. Caterum etiam non vidit a Dupinio nominatas editiones Basileenses 1545, 1548, 1554; recentior tamen Basileensis 1560 in folio

ad manus ipsi fuit, locupletiori indice instructa. Ab hac nihil differre ait Parisienses in 8, 1563, 1567. Post hæc *Nicolaum Gallasum*, S. Theologiae Professore, Genevæ 1570 hos Irenæi libros excudi fecisse, indicibusque, præfatione, nec non testimoniis Eusebii & Hieronymi de vita & scriptis Irenæi auxisse: imo omnia fere, quæ Epiphanius ex Lib. I Irenæi citavit, Græca verba apposuisse, una cum nova Latina versione, retenta simul veteri, suisque notis adjectis. Proxime sequenti anno *Joannem Jacobum Grynaeum* Basileæ Irenæi adversus hæreses opus edidisse, *nova Libri*, ut titulus habet, *primi conversione, singulorum capitum argumentis, & varia lectionis observatione illustratum*. Ubi tamen monet clarissimus Græbius, non satis bene egisse Grynaeum, quod veterum versionem & præscas summas plane abjecerit: neque ullas in margine, licet in dedicatione promittantur, varias lectiones a se repertas esse. Denique *Franciscum Fæuardentium*, Theologiae Doctorem Parisiensem, quinque Irenæi adversus hæreses libros ex veteri MSto Joannis San-Andreani, Ecclesiae Parisiensis Canonici, codice emendatos, & quinque capitibus in fine libri quinti auctos, apud Nivellum Parisiis anno 1577 & 1576 edendos, teste Dupinio, curasse. Meliorem vero hæc editio esse posteriorem Colonia Agrippinæ anno 1596 excusam, ac ibidem anno 1625, & Parisiis 1639 recusam, eo, quod Græca Irenæi loca ex variis scriptoribus inserta habeat, affirmat Græbius suffragante ipso Dupinio. Præsentem autem editionem suam atque auspiciis reverendi & venerabilis Viri Henrici *Al-drichi* S. Theol. Doctoris, & Ædis Christi apud Oxonienses Decani, Noster suscepit, ad quam rite expediendam ornandamque alii deinde ingenio ac doctrina florentissimi Viri consilium & operam adjunxerunt. Hos inter celeberrimus Henricus *Dodwellus* optimum Isaacii Vossii codicem MStum accuratissimo cum Fæuardentii exemplari collatum, indeque collectas varias lectiones omnes, ut & apographum variantium lectionum, quas a Jos. Mercero olim e duobus MStis codicibus erutas idem Vossius laudato Dodwello describendas dederat, pro singulari erga doctissimum Græbium & quoscunque sacrarum antiquitatum studiosos adfectu, ultro ac libens communicavit. Codicis Arundeliani in bibliotheca Regiæ Societatis Londini asservati, quem quadringentorum annorum esse ar-

bitra-

arbitratur Grabius, usum ipsi impetravit *D. Woodward*, Medicinæ Doctor, & dictæ Societatis Sodalis celeberrimus. Non minus promptam inserviendi voluntatem declaravit Reverendus *D. Battely*, Canonieus Cantuariensis, qui suum Irenæi exemplar, in quo variantes dicti codicis lectiones complures adnotaverat, sponte transmisit. Nec diligentissimo Grabio non adesse voluit clarissimus Vir Edmundus *Gibson*, Reverendissimo Archi-Episcopo Cantuariensi a sacris & bibliotheca, ideoque fragmentum e codice Bibliothecæ Vindobonensis depromptum transmisit. Id quod grato animo Noster agnoscit, licet jam ante illud ex Rev. Ab. Selleri schedis Londini descripserit. Glossarium Græcum confecit doctissimus Vir Joannes *Potterus*, Collegii Lincolnienfis Socius. Tandem quoties dubius hæsit, in primis circa nonnulla Scripturæ loca aliter ab Irenæo ac nos legimus allegata, reverendum & clarissimum Virum Joannem *Millium*, S. Theol. Doctorem & Professorem Oxoniensis Academiæ consuluit, ejus monitis & exquisitissimis in Novum Fœdus adnotationibus plurimum se debere, gratus agnoscit & profitetur. Inter exteros unici R. P. Michaelis *Lequien*, ordinis Prædicatorum Theologi Parisiensis, inusitatæ universam rem literariam juvandi alacritati omnia, quæcunque e Gallicanis codicibus descripta & emendata dedit, adscribit; quemadmodum hoc officii genus sæpius in suis ad Irenæum notis commemorat, & in primis p. 179, ubi refert, eum novam Joannis Damasceni operum editionem moliri. His itaque viris gratias hoc loco agit, promotumque eorum studium & paratam voluntatem, pro eo ac per est, publice prædicat ac collaudat. Eas vero ipsius operis, quod Potentissimo Borussorum Regi, FRIDERICO, S. R. I. Archi-Camerario & Electori, Marchioni Brandeburgico, &c. sacrum est, rationes constituit, ut antiquissimam versionem Latinam ad exemplar Feuarentii recusam, sed quatuor MStorum codicum, quandoque etiam Erasmi & Gallasi, nec non Græcorum exemplarium ope, imo suo quoque ingenio ducentis fere in locis emendatam, atque adeo rectius multo, quam ante, efformatam distinctamque exhibuerit. Cujus rei gratia peculiare notas addidit, in quibus codicum variantes lectiones diversasque interpretum sententias collegit, & multum diligenterque invicem contendit. Tum vero & in iisdem notis sedulo animad-

nimadvertit, an & quantum ista versio Græca Irenæi oratione differat, & an rite & ad genium Irenæi expressa sit. Agit hoc, ut multis pauca persequamur, p. 44, n. 4, quando de voce *πραϊόν* differit, & aliatis exemplis contra Billium ostendit, eam recte & Patrum stylo convenienter per *explicare*, (quandoquidem hæc vox & *finire* apud Latinos Sulpitium, Orosium, Hieronymum & cæteros significet) ab Interprete redditam esse. Eodem modo p. 21, n. 7 de vocabulo *ἀναχωρηκότα* disquirat, asseritque, non satis apte verti ab Interprete *separata*, & proinde significantius a Billio per *separata*, a vulgari scilicet hominum notitia, exprimi, cum Suidas recitans verba, in quibus mentio fiat *βιβλίαν ἀναχωρηκόντων*, addat *ἀντὶ ἀποκρύφων*. Quod ad Græcum textum versioni Latinæ e regione appositum attinet, dimidia fere ejus pars, si Scripturæ loca demas, hic repræsentatur. Insigne vero & hoc loco diligentiz specimen. dedit clarissimus Græbius, propterea quod Græci textus fragmenta, a Feuardentio, Halloixio & Combessio conquisita, non suis solum locis, prout p. 170, 171, 174, 257, 260, 282 &c. factum, inseruit, sed sollicitè quoque introspectit, & ut perpurgata comparerent, accurate providit, sicut apparet p. 246, n. 1, 250, n. 1, 259, n. 8, 9, 460, n. 4, & 11 & passim. Venit in hujus partem laboris R. P. Michael Lequien, Ordinis Prædicatorum Theologus Parisiensis, qui Jo. Damasceni Parallelorum, ex quibus Halloixius multa Irenæi fragmenta excerpfit, codicem Rupefucaldinum & Vaticanum contulit, atque adeo Græbium certiora quandoque edocuit. Patet hoc ex fragmento ab Halloixio in vita Irenæi cap. 15 publicato, quod p. 170 insertum legitur, ubi monuit doctissimus Lequien, in utroque codice *ὀλιγόμαθεῖς* legi, aliter ac existimavit Halloixius, qui *ἀμαθεῖς* edidit. Non vero hic substitit Græbius noster, neque ut alia hinc inde occurrentia fragmenta Græca temere omitterentur, commisit, sed ipse quoque id genus aliqua collegit, iisque editionem hanc locupletavit. Quo referenda sunt, quæ p. 224, 225, 226, 227, 228, 229, 233 ex Catena MStæ Patrum optimæ notæ in Acta Apostolorum, quam Bibliotheca Collegii novi Oxoniensis adservat, descripta publicavit. Subjecit porro singulis paginis notas a superioribus diversas & distinctas, quæ res atque sensum verborum Irenæi dilucidius paulo tradunt & explanant. Ubi id dedit operam ma-

xime, ut ab Irenæo dicta allatis aliorum Patrum sententiis explicaret, atque ita Irenæo & reliquis ecclesiæ antiquæ doctoribus lucem accenderet. Unde factum est, ut varia illorum loca hic restituta videas, e. gr. *Cyrilli* pag. 8, n. 3, apud quem Catech. VI ex cod. MS. 25 Roë Bibliothecæ Bodlejanæ ita legi jubet: *Βυθός ἐγέννησε Σιγὴν, καὶ ἀπὸ τῆς Σιγῆς ἐτεκνοποίησε Λόγον. Τῷ παρ' Ἑλλήσιν Διὲς ἄλος χείρων, τῷ τῆ ἀδελφῆ μινυμμένῃ τέκνοι γὰρ τῷ Βυθῷ ἐλέγθε. εἶναι ἡ Σιγὴ*: *Eusebii* p. 20, n. 3, in cuius lib. I Præp. Evang. cap. 9, pag. 31. pro *Ιωὺ* reponit *Ιαὺ*: *Niceta* p. 70, n. 9, ubi in Thesaurō Orthodoxæ Fidei lib. IV, fol. 163, p. 1 edit. Paris. ex egregio, & Nicetæ, ut existimat, ætatem fere æquante codice MS. Bibliothecæ Bodlejanæ Roë 22, ita legendum statuit: *Μακρόν τινα πλοκάμινος μύθον, ἔφησε εἰρηκέναι τῷ τῶν τῆν Σιγὴν, ἀπεροσφυῶς τῷ ταύτης ὀνόματι καὶ επαγγέλματι*: ejusdem in allegato libro p. 266 edit. posterioris hanc tenendam ex eodem codice Bodlejano lectionem esse præcipit Noster p. 73, n. 6: *ἀπὸ τῶτων δὲ δυνάμεις ἀπορρύνεισας γενεσιγενῆσαι τὸν ἐπὶ τῆς γῆς Φανέντα πῶσεν*: *Justini Martyris* p. 252, n. 4. in cuius dialogo cura Tryphone p. 298, pro *ὁ Θεὸς ἀπὸ Ἰσραὴλ*, restituit *ὁ Θεὸς ἅγιος Ἰσραὴλ*, atque opinatur, a recentiore scriba ex voce ἅγιος quadratis literis scripta, & quod ad ultimam literam attinet, abbreviata, perperam ἀπὸ factum esse. Varia autem præterea & V. & N. Testamenti loca hic illustrantur, & in primis, quomodo quædam N. Testamenti loca antiqui Patres legerint, animadvertitur. Ita Matth. III, 7 olim lectum esse *καρπὸν ἄξιον*, præter hunc Irenæi locum & versionum suffragia, ex Origene Noster p. 212, n. 4. conficit, qui tomo VII commentariorum in Joannem p. 119 (postquam dixerat a S. Matthæo Baptistam introduci loquentem ad Phariseos & Sadduceos; a Luca veno narrari, quod turbis ad Baptisimum confluentibus poenitentiam prædicarit) observet: *πρὸς μὲν τὰς Φαρισαίους καὶ Σαδδουκαίους, ποιήσατε, εἰρηλαί ἐνικώς, καρπὸν ἄξιον τῆς μελαινίας πρὸς δὲ τὰς ὄχλους, πληθυντικώς, ἀξίως καρπὸς τῆς μελαινίας*. Apud eundem cap. XX, 22 non lecta olim fuisse, sed ex Marco illata esse hæc verba: *καὶ τὸ βαπτίσιμα, ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι, βαπτίζωμαι*, ideoque ab Hilario, Ambrosio, Hieronymo & aliis, nec non in codicibus, MSis & Vulgata omitti: imo aperte fati testari Ori-

Origenem Tom. XVI commentariorum in Matthaum p. 415 istis verbis : *Ἀποκριθεὶς εἶπε μετὰ τὸ ἐκ οἴδατε, τί αἰτεῖσθε, τὸ δύνασθαι πίνειν τὸ ποτήριον, ὃ ἐγὼ μὲλλον πίνειν, ἢ ὡς ὁ Μάρκος ἀνέγραψε δύνασθαι τὸ ποτήριον πίνειν, ὃ ἐγὼ πίνω, ἢ τὸ βάπτισμα, ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι, βαπτισθῆναι*, uti Noster p. 89, n. 3 demonstrat. Porro p. 210, n. 5 tradit, Gal. III, 19 recte hodie *παρεβάσεων* (non *προφύσεων*) *χάριν* legi, istamque lectionem omnium codicum consensu, nec non Clementis Alexandrini Lib. I Strom. p. 350, & Origenis comment. in Joannem p. 427 suffragio niti. i. Tim. VI, 20 *κρονοφονίας* a Clemente Alexandrino, Theophylacto, Oecumenio lectum fuisse, hodiernamque adeo lectionem non aspernandam esse monet, eique accedere ait, quod Paulus Col. II, 8 *κρυψῆς* (pro quo vocabulo in codicem Alexandrinum vitio librarii irreperit *καρυῆς*) *ἀπάτης* mentionem faciat. Cum Irenæus p. 18 alleget dictum Col. II, 9 & omittat vocem *σωματικῶς*, adnotat doctissimus Grabius, eam & a S. Cypriano lib. de Bono Patientiæ parum ab initio, & ab Archelao disputatione cum Manete §. 25 prætermisam esse; contra ex Græcis Patres omnes, & ex Latinis Hilarium, Augustinum pluresque agnoscere. Neque vero id prætereundum est, quod in adnotationibus istis diversa explicentur vocabula, quorum significatio non adeo obvia, & quibusdam solum scriptoribus propria videtur. Quorum spectant p. 12 *μαλαγωγὺς*, quo nomine, pronunciante Grabio, compelletur Horos, quod juniorem Æonem retrahat, ne altius in Bythi mysterium penetret, ut hac ratione *μαλαγωγὴ τῆ ἀναγωγῆ* opponatur: ibidem *καρπισιῆς* pro *vindice* & *assertore libertatis*, sicut usurpet Arrianus lib. III de Epicteti disputationibus cap. 26: *ἀπολύτρωσις* p. 44, n. 7 pro *exordio fabule*, cui sententiæ congruat Hesychii explanatio, qui per *ἀπέλυσιν*, nec non *ἀποφυγὴν*, interpretetur. Non suas autem solum animadversiones adjecit, sed selectissimas quoque Gallatii, Feuardentii, Billii, Frontonis Ducæi, Leopardi, Scaligeri, Petavii, Halloixii, Valesii, M. Vossii, Cotelerii, Dodwelli & aliorum exhibuit, quibus interdum calculum suum adjecit, quandoque etiam iustis gravibusque rationibus adductus obstitit & repugnavit. A se ipso laudabili prorsus exemplo dissentit p. 220, n. 4, negatque, se recte in Spicilegio Patrum seculi I, pag. 21 tradidisse, Irenæum Evan-

gelium Nazaraeorum seu secundum Ebraeos, & Ebionitarum seu secundum Matthæum pro uno eodemque habuisse: imo non tam Irenæum, quam Eusebium, Hieronymum & alios hujus erroris coarguendos esse. Quapropter tempestive sententiam mutat, atque Irenæi verba ita explicat, ut facile intelligatur, ipsum prudenter ista Evangelia distinxisse. Simili modo p. 468. n. 4 non in mentem venerat doctissimo Grabio, in istis a Damasceno prolatis verbis: τῷ ἁγίῳ Εἰρηναίῳ ἐκ τῶν δ. λέξεων (ita enim scriptum reperitur & in Claromontano & Vaticano codice, teste clarissimo Lequien, non ut male Halloixius in vita Irenæi p. 504 edidit: τῷ ἁγίῳ Εἰρηναίῳ ἐκ τῶν δ' ἐλέγχων) legendum esse διαλέξεων; quod tamen monitum in prolegomenis sect. II, §. 7. Quæ dum persequimur, non possumus non memorare, clarissimum Grabium jam in eo esse, ut Addenda ad Spicilegium Patrum publicet, inter quæ suo loco collocabit fragmenta ἐξηγήσεως τῶν Περὶ Φηλαίων, quod opus ipse Ebion scripserit, a laudato Michaelæ Lequien ex codice MS. collegii Claromontani. descripta & sibi communicata, uti refert p. 102, n. 8. Sed hactenus dicta paucioribus, accurate tamen & præolare, expedivit. Prolixior est, quando p. 327. 396 seqq. contra Pontificios transubstantiationis patronos disputat, eorumque opinionem petitis ex ipso Irenæo argumentis destruit ac confutat. Nec probat non p. 357, n. 2, p. 397, n. 1. fuisse satis, in eucharistia olim vinum aqua mistum adhibitum fuisse. Ad fragmenta denique aliorum Irenæi tractatum ut perveniamus, comparent p. 463 sequ. aliqua & Græce & Latine, notis insuper illustrata, & præterea etiam emendatius, præeunte inprimis iterum Lequien, edita, inter quæ etiam p. 471 reperitur fragmentum e MS. Regis Galliarum Catena in Lucam nunc demum Græce e Grabio, cui illud Lequien communicaverat, evulgatum. Subjungitur p. 472 pericope Irenæi e cod. 64 Theolog. Bibliothecæ Vindobonensis, & aliud Irenæi fragmentum e cod. 3011 Bibliothecæ Bodlejanæ fol. ult. Duo operi annexi sunt indices insigni cura & solertia confecti, alter locorum Scripturæ, alter rerum ab Irenæo pertractatarum. Hos excipiunt tria Glossaria. Primum est *Latino-Græcum*, quod Græca Irenæi verba, quæ Latinis antiqui Interpretis vocabulis respondent, ordine recenset: alterum *Græco-Latinum* Græcas dictiones non ubivis ob vias exhibet: tertium denique *Latinum* est, & in-

usitata

usitata ac obscuriora Latini Interpretis verba clarioribus exponit. Tandem, ne quid deesse videretur, quod ad Irenæi illustrationem pertinere possit, Joannis Croji Specimen conjecturarum & observationum in Irenæum, Epiphanium &c. mantissæ loco adjectum est.

Des Heil. Römischen Reichs uhralter Graffen- Saal.

Hoc est

*SACRI IMPERII ROMANI COMITUM ATRIUM
antiquissimum; in duas partes divisum, auctore FRIDERICO
LUCÆ, Membro Collegii Historici
Imperialis.*

Francofurti ad Moenum, apud Fridericum Knochium,

A. 1702, in 4.

Constat Alphab. 6. plag. 10.

Cum amplissimum illud Historicum Imperiale Collegium copiosissimum anniti videatur, ut Germaniæ antiquitates accurate exquirantur, justisque voluminibus & commentariis explicatæ prodantur: tum inprimis, ut edito specimine dignum tanto consensu membrum se præberet, æquum judicavit Vir maxime Reverendus *Fridericus Luca*, Capituli Elisabethani Decanus, Ecclesiæ ejus dioceseos Metropolitanus, &c. ad D. Jacobi Pastor Primarius Rotenburgi ad Fuldam. Iniit ergo consilium, & de Comitibus Sacri Romani Imperii antiquissimis eorumque familiis, & aliis eo facientibus rebus commentatus est, adhibitisque optimis monumentis, & tabulis fide dignissimis, institutum rite auspicatoque peregit. Id cum ita comparatum sit, ut non indignum statuamus, quod omnium oculos subeat, tum non possumus, quin hoc loco, breviter licet strictimque, de eo dicamus. Ducto nimirum initio a Carolo Magni antegressisque temporibus, eos solum Imperii Comites persequutus est, quorum stirpes illustresque familiæ desierunt, atque adeo, si a fama & memoria discesseris, nihil ad nos transmiserunt. Hanc vero instituti rationem tenuit, ut Comites hos illustresque eorum familias, ad literarum ordinem seriemque enumeraret, deque originibus, opibus, juribus, dignitatibus, rebus gestis,

R. 3.

aliis-

aliisque huc pertinentibus apte eleganterque disputarit. Et quamvis in duas partes opus hoc distinxerit, videtur tamen altera pars prioris supplementum esse, uti & ipse monet, quandoquidem eandem ibi viam tenet, familiasque in primo tomo non contentas servato literarum ordine recenset atque explanat. Daremus hujus instituti nonnulla specimina, nisi omnia paulo latius paterent, & ita colligata invicem & connexa essent, ut ægre separari divulsisque adeo partibus vix satis apte commemorari possint. Id monemus, opus ipsum antecedere præfationem, quæ lectoribus introductionis velut locò esse potest, quandoquidem de Comitum originibus & fati in genere ibi disputatur, & nonnulli lectu non injucunda proferuntur. Ostendit nempe, Regnum quondam in certas provincias, sive pagos, (quos tum Germanice *Gow* vocarint, unde *Brifgow*, *Rhingow* aliaque hujusmodi nomina descendere ait) divisum fuisse, iisque gubernandis Comites præfectos fuisse, qui tamen Ducibus paruerint. Carolingio autem ævo tria potissimum Comitum genera ab Historicis commemorari, 1) Comites Palatinos, quorum singulos singulis provinciis dedit Carolus Magnus, cum a Merovingicis unus solum Palatii Comes constitutus servatusque fuerit. 2) *Gow-Gravios* (*Gow-Graffen*) qui res Pagorum civiles curarint, & in primis maleficos ad supplicia rapuerint. 3) *Cent-Gravios*, (*Cent-Graffen*) qui Comitibus seu *Gow-Gravii* subiecti fuerint, eorumque loco leviora quædam munera administrarint, nomen ex eo adepti, quod, cum provinciæ seu pagi in centenas distincti essent, (de qua re jam olim Tacitus) illi centenis præessent. Atque hujus rei adhuc circa Heidelbergam vestigia extare, maxime reverendus Auctor testatur. Ab ipsis vero Carolingicis adhuc plures constitutos esse, 1) Comites liberos (*Freengraffen*) qui sine accuratiori inquisitione, & prout ipsis visum erat, maleficos poenis afficiebant. 2) Comites sylvarum (*Holz und Waldgraffen*) qui res ad ligna & feras pertinentes curabant, quali munere Comites de *Eppstein* functi dicantur. 3) Comites finium seu *Marggravios* (*Marggraffen*) 4) Comites Provinciarum seu *Landgravios* (*Landgraffen*) 5) Comites Castrorum (*Burggraffen*) qui castris castellisque præerant. 6) Comites Exercituum (*Heergraffen*) qui exercitus ducebant. 7) illos Comites, qui Germanice ab aliis *Marggraf* seu

graffen / Latine Asperi, aliis Rauchgraffen seu Hirfuti, ab aliis denique Ruge vel Ruchgraffen appellantur. Tales Comites in urbe Simmern vel circa illam confedisse, ex quibus aliquis dictam urbem Imperatori vendiderit, teste Sebastiano Munstero. In horum Comitum numero Boineburgios quondam fuisse, nonnulli, teste Nostro, existimant. Meminisse præterea Rougraviorum diplomata & tabulas, quæ ad controversiam Aperturæ, inter Electorem Moguntinum & Palatinum agitatum, pertinent. Tandem vero successu temporum magnam conversionem factam esse, inprimis Saxonorum Imperatorum ævo, quo pagi dicti desierint, & Comites provincias & regiones ad posteros transferendas acceperint. Hæc inde annotasse sufficiat. Compareret in fine index, qui res in isto opere pertractatas apto ordine repræsentat.

*MEMORABILIA ECCLESIASTICA SECULI A
nato Christo XVII. juxta annorum seriem notata & conveni-
anti ordine digesta per ANDREAM CAROLUM Abbatem
San-Georgianum in Ducatu Wirtebergico. Tomus secundus o-
peris dimidium posterius exhibens, cui accedunt
indices necessarii.*

Tubingæ, sumpt. Jo. Georg. Cottæ, 1702, in 4.
Constat 4. alphab. 6. plag.

QUINQUE jam anni effluxerunt, quod summe venerandus Abbas San-Georgianus, Dn. Andreas Carolus, primum Memorabilium Ecclesiasticorum seculi XVII tomum evulgavit. Qui cum operum singularium varietatem facile invenisset emptores, nec sine voluptate & fructu a multis eruditis legeretur; venerandus Autor pio industria sua juvandi rem litterariam & ecclesiasticam studio, alterum tomum, qui seculi nuper elapsi dimidium posterius continet, pari labore juxta annorum seriem adornatum luci publicæ exposuit, in quo summas rerum tum in Republica, tum in Ecclesia hinc inde gestas collegit atque studiose enarravit. Et cum ipsi propositum non esset, plenam atque perfectam historiam componere, res ecclesiasticas, civiles ac litterarias summatim per distincta capita, lemmatibus præmissis disposuit; ut plura curiosus Lector in uno hoc volumine, quam in diffusis libris invenire queat. Maximam

ximam tamen tractationis partem res ecclesiasticæ occupant. Ceterum ea styli moderatione usus est, ut a partium studio, cui multi alias dediti sunt, hæc in parte alienus videatur. Quo ipso gratam posteritatem obstringet.

SAN-EVREMONIANA.

Amstelodami, apud Petrum Mortier, A. 1701, in 8.
plag. 23.

CONTinentur hoc libello apophthegmata & observationes Caroli San-Evremonii, (*Mr. de Saint-Evremond*) Gallorum post Balfacium, Voiturium, Vaugelasium, Fontanum aliosque, ingeniosissimi ac eloquentissimi quibus epistolæ & carmina quædam interspersa sunt. Ex his sequentia excerpta duximus. Senecam ait, imaginatione nimis excitata & fervida ductum, sæpe imprudenter & cum excessu singulari loqui, sæpe ineptas argutias affectare, p. 32 seqq. cuius rei exempla plurima adducit, observatque hominibus imaginatione valida præditis Senecam impense placere. Historia Monaci per Honoratum II. Principem ab Hispanico præsidio liberati, & Gallis traditi, pereleganter narratur p. 70 seqq. Grimaldorumque Principum Monacensium Genealogia p. 77 recensetur. Cardinalis Rezii ingenium & fata p. 109 seq. ut & Cardinalis Mazarini p. 113 seq. delineantur. De variis mediis virginitatem dignoscendi disseritur p. 129 seq. Apollonii Thyazæi res p. 153 seq. explicantur. Bella est comparatio Solitarii cum Poliorceta sive Heroe urbium regionumque demitore p. 192 seq. quorum prior posteriori antefertur. De arte pictoria dignissimus lectu discursus exstat p. 197 seqq. cuius species antiquæ recensentur, *Attica, Sicyonia & Asiatica*, novæ vero, *Romana*, auctore Michaele Angelo Bonarota, audaciam in inveniendis & exprimendis singularem affectans, *Veneta*, auctore Titiano, delineandis naturæ deliciis excellens, *Lombardica*, auctore Corregio, affectus suaves studiose exprimens, & *Toskana*, auctore Leonardo Vincio, omnium perfectissima. Describitur p. 199 pingendi ars per facultatem non solum visui exposita, sed & invisibiles animi motus ac habitus delineandi. Impietatem veterum majorem fuisse hodierna, probatur p. 221 seq. exemplorum farragine adducta. Præ ceteris vero differentiarum vocum & phrasium Gallicarum, quæ idem significare videbantur, p. 233 usque 259 accurate recensentur. Scita etiam est descriptio Lutetiæ p. 265 seqq. a Siculo quodam satyrico conscripta, & dialogi passim occurrentes, præsertim ac novum instituitur. De reliquis Lectores dispiciant.

* * * * *

ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Augusti, Anno MDCCII.

ACTA SANCTORUM JUNII COLLECTA, DIGESTA, Commentariis que & Observationibus illustrata a SOCIETATIS JESU Presbyteris Theologis. Tomus III.

Antverpiæ, apud viduam H. Thieullier, anno 1701, fol.

Alphab. 12.

Tertius hic tomus, Acta Sanctorum mensis Junii referre pergens, dies tantum ejus quatuor, decimam puta sextam cum tribus proxime sequentibus complectitur, Sanctos autem supra sexcentos septuaginta partim propriis nominibus exprimit, partim anonymos sinit, atque insuper notitiam plurium aliorum antea prætermittorum, vel ad alios menses diesve relatorum suppeditat.

Quemadmodum vero a monumento aliquo illustri nondum plerumque typis evulgato, initium facere Editoribus Clarissimis propemodum solenne est: ita nec hæc vice a more isthoc suo abeundum sibi esse rati sunt, atque adeo præliminaris in vicem operis codicem manuscriptum primo nunc impressum dederunt, qui Leges Palatinas complectitur, quas Jacobus II, Rex Majoricæ, sibi ac familiæ suæ & ministris præscripsit, inque iis sui unumquemque officii admonuit. Originem earum ad A. 1337 Nostri referunt, sanctissimasque eas vocant & dignas, quæ in omnium Principum palatii proponantur atque observentur. Eas si quis forte forsitan imprimendas curare voluerit, id ipsis haud invitis futurum perhibent, & exhibituros sese præterea pollicentur egraphum alterius similis codicis, quo Petrus IV, alias III, Rex Arragoniæ A. 1344 digesserit Constitutiones & Ordinationes Palatii sui lingua Catalana,

Ss

quod

quod ex autographo archivi Barcinonensis nunc demum nactis fuerint, cum antea prologum modo, & eum quidem huic operi p. 7 insertum, habuerint, ac de cetero multum exinde lucis legibus Majoricensibus affundi posse spondent. Moment tamen eum, qui edendi consilium sit initurus, ut ab ipsis petat expectetque exemplar Majoricensium nova diligentia ad autographum collatum, expurgatumque a typographicis mendis non paucis, & quibusdam in locis, quæ per transcribentis incuriam vitiata fuerint, integritati suæ genuinæ restitutum.

Inter Sanctos, hoc in tomo allegatos descriptosque, dicendum ante omnia existimamus de *Bennone*, Episcopo Misnensi, ejus vitam resque gestas a nonnemine jam ante hos novem annos peculiari libello expositas esse, alibi narravimus. (Conf. Acta Erud. 1694, p. 115. f.) Nostri vero post commentarium prævium, chronologiam ejus vitæ, miracula item ab ipso patrata, canonizationemque, & alia ejusmodi complexum, veterem Actorum ejus epitomen ex editione Romana anni 1621 repetunt; hinc vitam Bennonis autore Hieronymo Emsero conceptam huc transferunt; porro miracula ejus recensent, quibus embolismus Danielis Papebrochii interseritur, de canonizatione S. Bennonis, corporisque ejus translatione Monachium facta differens. Miracula vero Monachii sæculo XVII patrata, ex narratione Germanice olim edita, interprete P. Francisco Halder S. J. Latine referuntur, & in solennitatibus anni 1680, a translato ejus in Bavariam corpore centesimi, narrationis filium abrumpitur. Socium huic datus *Petrus*, a familia *Gambacurtam*, sed a patria *Pisannam* cognominatum, fundatorem congregationis cujusdam pauperum Eremitarum in Italia, natum A. 1355, cujus vitæ compendium ex Latino MSto veteri Neapoli editum, & ex Italia narrat. one Bernardini Puccii illustratum sistitur, obitusque ad d. 17 Junii A. 1435 refertur. Series vero Generalium Ordinis ab ipso fundati, rerumque sub iis gestarum memorabilem synopsis, per Fr. Eusebium Jordanum composita annexitur. Utrumque præit, quanquam pro temporis ratione in hoc opere sequatur, *Judas* ex LXXII Christi discipulis Martyr Araræ in Armenia, de quo Dissertationem conjecturalem legas p. 802 f. in qua dijudicandam Papebrochius proponit differentiam illius a
Juda

Juda Thaddæo, cultumque & genus ac locum mortis diversum insinuat. De fratribus *Gervasio & Protasio* Martyribus a p. 817 ad 846 prolixè disseritur. Inventio enim corporum eorum ex Ambrosio, Augustino & Paulino, itemque epistola ad Italiæ Episcopos de eorundem passione expenditur, eamque S. Ambrosio perperam adscribi docetur. Tum agitur de eorum reliquiis toti Occidenti jam olim communicatis, & de possessione corporum Mediolanenses inter & Brisacenses controversa, ac denique de variis antiqui cultus monumentis, certis æque ac ambiguis. Atque hos exempli loco allegasse jam suffecerit, nisi forte memorandum quis adhuc *Hypatium* statuatur, Presbyterum, & monasterii Rufiniani in Bithynia Hegumenum, cujus vita Græco sermone ab autore cœvo Callinico, Hypatii discipulo, prolixè scripta primum nunc Latinitate & typis donatur.

E sexu foemino latius præ cæteris celebrantur *Elisabetha*, Magistra Sororum Ordinis S. Benedicti, Schönauigiæ in diocesi Trevirensi, cujus vita partim ab ipsamet dictata, partim ab Egberto, fratre ejus, scripta ex editione Coloniensi p. 607 seqq. representatur: *Maria*, cognomento *dolorosa*, virgo Bruxellensis, quæ cum pro castitate tuenda viriliter restitisset, injustè nihiloscis accusata, damnata & cæca, miraculis tamen post claruisse, suoque accusatori mente capto sanitatem restituisse dicitur; cujus Acta ex autore fere synchrono p. 644 seqq. producuntur: *Osanna Andrea*, virgo tertii Ordinis S. Dominici, Mantuæ in Italia, cujus Acta duplicia, & utraque a familiariter notis rerumque ipsius consociis posteritati relicta, p. 673 f. comparent. Ut taceamus *Marinam* fundatricem monasterii S. Martini, Ordinis Canonicorum Regularium S. Augustini, Spoleti in Umbria; *Julianam Falconeriam*, Florentinam, Ordinis Servorum B. Mariæ; *Michelinam* viduam, Ordinis Pœnitentium S. Francisci, Pisauri in Ducatu Urbinatæ, quæ distributis inter egenos omnibus, quas vel marito suo in dotem attulerat, vel ab eo relictas acceperat, facultatibus, extremam sustinuisse paupertatem perhibetur, atque alias.

Pro suppeditata occasione, variè passim excursus instituuntur ad res, quæ ad Sanctos heic recensitos haud præcise attinent, quorum autor ut plurimum est celeberrimus Papebrochius. Non at-

legabimus jam annotata ejus breviora Legibus, quas supra diximus, Palatinis ad plerosque paragraphos subjuncta, aut rerum Majoricensium Historiam operi isti integro superadditam; quin provocamus potius speciminis loco ad commentationem de *Heiligenstadiensi Sanctorum Ecclesia*, quæ Martyrum Moguntinorum Aurei vel Auræ sociorumque Historiæ p. 78 f. appendix datur; ad *Chronologiam Episcoporum Cenomanensium* post gesta S. Innocentis, Cenomanensis Episcopi, p. 862 f. suppeditatam; ad delineationem *Meneorum Græcorum*, editionis Venetæ, quæ Bollandi magna appellare placuit, p. 808 f. ut plura similia silentio prætereamus.

Leges Jacobi Majoricensis in capitali cujusque rubricæ litera depictam in codice manuscripto referunt figuram, quæ representat personas, de quibus agitur, cum suo habitu operi, quod exercere debent, intentas. Illæ ipsæ figuræ modo singulis classibus præfiguntur, modo simul collectæ, & quatuor grandioribus laminis æreis incisæ, in præfenti quoque editione sistuntur oculis curiosorum antiquitatis æstimatorum; præter eas vero figura ejusdem magnitudinis, ubi Rex in throno confidens eorum aliquot Magnatibus suis leges promulgat, ac specimen scripturæ originalis, quæ codex exaratus est, spectanda proponuntur. Sed nec aliæ icones deficiunt, utpote monumentum Aurei Episcopi, & Justinii Diaconi, quod Heiligenstadii exstat, & nummi aliquot bracteati in agro vicino ibidem reperti, privilegiumque Heiligenstadiensibus ab Imperatore Henrico concessum, & juxta scribendi rationem tum usitatam expressum, p. 78, 87, 90. Bennonis imago, sacellum ejus Monachii in Bavaria conspiciendum, altare & arca ossium illius, mitra item, casula & pedum ejusdem, p. 150, 204. &c.

Tomus integer ut Augustissimo Romanorum Regi, JOSEPHO, inscriptus est, ita suis initiis præfixam nactus est Conradi Janningi Epistolam ad Superiores Societatis Jesu per provinciam, Flandro-Belgicam, quæ mortem *P. Francisci Verbovii*, electi e pluribus ad continuanda hæc Sanctorum Acta, sed A. 1701 præmature obitu vivis erepti, nunciat, vitæque ejus cursum inde ab A. 1666 transactum breviter exponit. Ex dedicatione modo dicta non possumus, quin coronidis loco duo allegemus Epigrammata,

mata, quorum alterum ab ingenioso Poeta in Josephum decenem, regale sceptrum & coronam Hungariæ eique annexorum regnorum portare incipientem, constructum Editores testantur :

Tot numeras, JOSEPHE, annos, quot scepra recenset,

Quando annus decimus dat Tibi regna decem.

Annis & sceptris paribus si crescere pergis,

Unus ad imperium non satis orbis erit.

Alterum absque auctoris mentione allegatur, & ex ipsismet forsitan quendam autorem agnoscit, quod ita habet :

Integra devictis ut sit victoria Turcis,

Littera Christicolis B capienda ter est.

Capta Buda est : superest Belgradum, & Regia magni

Mœnia Byzanti : cætera ludus erunt.

TRAITE' DES PREJUGEZ.

i. e.

TRACTATUS DE PRÆJUDICIIS FALSIS ET LEGITIMIS, sive Responsio ad Epistolas Pastorales Archiepiscoporum Parisiensis & Rothomagensis, Episcoporum Meldensis & Montalbanensis.

Delphis, apud Adrianum Beman, 1701, 8.

Constat 2 Alph. plag. 16.

Rediisse nostra ætate controversias, quæ Pontificiis eum Protestantibus intercedunt, ad communia quædam argumenta, quæ Aristoteles *συναίτια*, recentiores præjudicia vocant, in vulgus notum est. Nec detrectant scriptores Romanarum partium istud pugnae genus, ut potius se suosque, præsertim Nicolium, exemplo Tertulliani, auctores ejusdem fateantur. Placuit hæc concertandi methodus, præ cæteris, doctissimis Galliæ Præsulibus, qui hanc provinciam defendendæ Romanæ Ecclesiæ nunc sustinent; quippe qui præscriptionibus his, utpote facillimis & plebis captum non excedentibus, recens perductos a Reformatis ad Romana sacra quam optime convinci posse, existimarunt. Volverunt hæc hunc lapidem scriptis Instructionibus, & Pastoralibus, quas vocant, Epistolis; Ludovicus Noallius Archi-Episcopus Parisiensis, ut & R. E. Cardina-

lis, Jo. Bapt. Colbertus Archiepiscopus Rothomagensis, Jac. Benignus Bossuetus Episcopus Meldensis, cum Montalbanensi Episcopo. His magno se animo opposuit presentis libri Auctor, ingenio, animo & eruditione excellens. Constat ille tribus tomis & quinque libris: primus enim tomus duos libros, secundus totidem, tertius unum complectitur. *Primus liber.* Præjudicium

Cap. I.

Schismatis Protestantibus toties oppositum examinat. Nam initio ostenditur, hunc disputandi morem, quem Præsules servant, valde esse incommodum, fraudulentum, ad veram conversionem prorsus inutilem, rectæ rationis usum evertere, controversias augere, & in fundo rei nihil præstare. Hinc Præjudicium ipsum aggreditur, observatque, Præsules confundere notionem Ecclesiæ, quæ

Cap. II.

coctus electorum & vere credentium sit, cum notione coctus numerosi, extensi, antiqui & visibilis, qualis Romana sit, nec non unitatem internam cum externa. De prioribus verum esse, quod Ecclesiæ unitas nullam ob causam sit solvenda, quod extra illam salus non detur; nequiquam de Ecclesia extensa & visibili, ac unionem externam cum illa.

Cap. III.

Licitam igitur esse separationem ab Ecclesia antiqua, extensa & visibili, tribus probatum est rationibus: quarum prima est, nec antiquitatem, nec amplitudinem, nec visibilitatem veræ Ecclesiæ characteres esse, sed perditissimis etiam coctibus convenire; interna externis longe anteponenda, velut animam corpori, internam animorum in Republica conjunctionem externæ concordie speciei, si ex prudentiæ regulis iudicium sit in-

Cap. IV.

gendum. Secunda ratio eo tendit: externam unitatem respectum necessarium habere ad internam, & hac soluta, maxime solvendam esse: ante Constantinum M. exiguam fuisse unitatem, externam inter dissitas maxime Ecclesias, nec eam sollicito adeo quæsisisse Apostolos, unitate fidei contentos: seculo II & III multos se ob Paschatis celebrationem, & Hæreticorum baptismum, a Romana Ecclesia separasse: quarto seculo externam istam unitatem crevisse, ita tamen, ut ab Athanasio & Meletio impune scinderetur: sequentibus seculis, crescente Pontificis Romani Tyrannide eam crevisse, sæpenumero tamen & levisimis de causis disruptam. Tertium argumentum multa conjungit: idolatriam scilicet antiquitate, amplitudine & splendore etiam se tue-

Cap. V.

si posse: fidem charitate unionis majorem: idololatriam, quam Roma toleret, omnem nexum *αἰσχρομας* secare. His expositis, de centro unitatis disseritur, quod ex Nostri mente Christus est, a quo in fide errando & peccando in moribus discedatur: probatur, Papam ex Richerii aliorumque Gallorum sententia, hoc titulo incognum, & Theologorum Romanæ Ecclesiæ diversæ de centro unitatis sententiæ exponuntur. Addit Auctor, tantum abesse, ut unionis externæ sublationem justis de causis factam vereamur, ut potius Paulus Angelo falsa docenti anathema dicendum pronunciet: majores nostros justas habuisse separationis causas & præjudicia longe graviora, idololatriam Romani cætus, mores enormiter depravatos, doctrinas absurdissimas: Cyprianum, qui levioribus de causis unitatem visibilem sustulerit, tamen a Pontificiis martyrem haberi: nec Nicolii exceptionem tanti esse, qui Cyprianum mediantibus aliis Ecclesiis majoribus, cum quibus unitatem servaverit, Romæ unicum fuisse, dicat; hanc enim unitatem indirectam & circulo factam, chimericam censendam. Neque aliter tractat Episcopi Montalbanensis objectionem, cui videtur, Protestantes Ecclesiam relinquendo fontem gratiæ & vitæ spiritualis reliquisse, nec aliunde recuperasse; respondet enim, gratiam nulli alligatam esse loco, habuisse illos verum gratiæ fontem, verbum divinum, habuisse preces & sacramenta. Observat porro, Protestantes violenta manu ex Ecclesia Romana ejectos; Lutherum inauditum esse damnatum, & per calumniam a Præsulibus dici, quod Protestantes emendationem corruptionum ante separationem non satis diligenter urserint, nec in Concilio Tridentino comparuerint: ubi Noster ex Var-
ga & Sarpio periculum illis in Concilio imminens, & fraudes datæ salvi conductus, belle describit, ejusdemque Synodi technas delineat. Monet quoque, separationem negativam a Romana Ecclesia cum ejusdem tolerantia conjunctam, qualem Jansenistæ tentarunt, non fuisse sufficientem, ob errorum & idololatriæ enormitatem; errare Præsulem Parisiensem, qui schisma istud ob vitia quorundam privatorum solum factum esse contendit. *Libro II* Præscriptionem aliam sub censuram vocat, quod nempe Reformatores ministerio Ecclesiæ ac vocatione destituti, ac pessimis moribus præditi fuerint. Hic Noster initio defendit, defectum vocationis haud tanti esse, ut propter-

Cap. VI.

Cap. VII.

Cap. VIII.

Cap. IX.

Cap. X.

p. 106. seqq.

Cap. XI.

Lib. II.

Cap. II.

- propterea reformationis negotium repudiari possit: vocationem nimirum & ordinationem ad essentiam religionis non spectare, nec dispensationis incapaces esse; pertinere ad formalia & circumstantias, quæ rei ipsi cedere debeant, ad media quæ fini non sint anteferenda; nec veritatem ab illis dependere: Meletium, cui ordinatione defuerit, ab Antiochenis recte pro Pastore habitum: optimam vocationem esse internam, quæ a Deo oriatur & veritate; eam externæ præponendam: hanc a populo originem veram capere, ejusque consensu; ubi Thomæ de Assio, Hispani Theologi, subtilitatem ridet, qui populum prioribus Christianorum seculis permissione Papæ jus vocandi habuisse, postmodum autem amisisse, credebatur. Provocat hic ad morem Ecclesiæ præcæ atque traditionem.
- cap. III.*
- cap. IV.*
p. 137.
- cap. V.*
- Ostendit porro, ordinationem nec sacramentum esse, nec docendi facultatem conferre, nec characterem imprimere, sed signi loco esse; ubi Romanorum contradictionibus utitur ad causæ suæ assertionem defensionemque. Contendit, manuum impositionem Judaicam consuetudinem esse, bonam quidem, sed nec Divinæ, nec Apostolicæ originis aut auctoritatis: non opus esse Episcopo ordinato, sed idem Presbyterum facere posse, & primis tribus seculis fecisse: œcumenicum Scytharum Episcopum, (ita enim appellabatur, qui in istis regionibus erat unicus) a Presbyteris ordinatum, nec non Alexandrinum Patriarcham veteri consuetudine, itemque Pelagium Pontificem: Canonistas idem docere, nec non Guilielmum Parisiensem: Theologos Romanarum partium nondum consensisse, quamquam in re ordinationis forma consistat, num in manuum impositione, an in insufflatione, vel Evangelii in caput impositione, vel patinæ sacre & calicis oblatione: ritus ordinationis sæpe in Ecclesia immutatos: Græcos in iisdem magnopere differre a Latinis, & pauciores habere. De Laicorum concionibus Auctor ita censet, eas probari exemplo Matthiæ Apostoli nunquam ordinati, Iberorum, Gothorum & Armenorum a Laicis ad Christum perductorum, Honorati denique & Equitii. Observat præterea, quosdam Protestantium ordinationem olim in Romana Ecclesia accepisse & in suos propagasse: in Concilio Nicæno I & II etiam Novatianorum & Monotheletarum, etsi hæreticorum, ordinationem fuisse approbatam: magnam partem veritatis retinentes, veram etiam ordinationem &

& ministerium retinere, saltem intuitu earum, quas servant, veritatem: Schismaticos & Hæreticos habere verum ministerium, illos periculosum, hos defectibus deturpatum. Objecerant Præsules, miraculis caruisse vocationem extraordinariam doctorum repurgantium, adeoque falsam fuisse. Noster respondet, miracula non requiri, quando casus necessitatis inevitabilis jubet aliquem populi consensu sine ordinaria vocatione docere, sed doctrinam ejus ac vitam examinandam esse; nihilominus successum reformationis admirabilem loco miraculi esse. De hac prolixius disserit, causasque ejus a Præsulibus ex odio confingi, licentiam nempe morum, curiositatem plebis, atque superbiam laicorum, demonstrat vel eo argumento, quod doctores Protestantium abnegationem sui longe efficacius quam Roma doceant. Observat, atque ex ipsis Pontificiorum recentiorum scriptis probat, insignem scelerum licentiam, inter ipsas flagellationum austeritates, Monachis propriam esse, Jesuitas præsertim morali sua doctrina omne vitiorum genus excusare; qua data occasione, de flagellatione disputat. Tandem mores reformatantium a Præsulibus taxatos vindicat, non negando, quosdam in ipsis defectus fuisse, sed ad lapsus Tertulliani, Basilii, Chrysostomi & Epiphaniï remittendo, ostendendoque corruptionem cleri Romani infinitis modis majorem fuisse, quippe quæ universalis, horrenda, inveterata, legibusque approbata fuerit.

p. 295.
Cap. XI.

Cap. XII.

p. 326. seq.
Cap. XIII.

Novum Præjudicium exponitur *Lib. III*, videlicet impossibile esse examen fidei privatum, quod laicis Protestantibus concedatur; facillimum autem modum veritatis inveniendæ esse obedientiam infallibili Ecclesiæ præstitam. Noster ad hæc ante omnia notat, examen istud difficile omnino esse, sed non impossibile; quin potius quotidie fieri, & testimonio esse tot plebejos Protestantes, qui Sacerdotibus Pontificiis negotium in disputando faciunt, allegando clarissima Scripturæ dicta; Christianos primos non auctoritate Ecclesiæ, sed examine ex S. Scriptura instituto conversos esse, eandemque Patrum methodum fuisse. Provocat ad praxin ipsius Romanæ Ecclesiæ, quæ in Concilio Tridentino articulos fidei examinaverit, cujus doctores nonnulli lectionem Scripturæ laicis permittant, & in Janseniano negotio examen istud

Cap. I.

Cap. II.

Cap. III.

Cap. IV.

Tt

sapius

- Cap. V.** *Sapienter exercuerint.* Etiam illud addit, autoritatem Ecclesie agnoscere non posse, nisi praevio examine, num detur Ecclesia infallibilis, & quanam sit? maxime cum Pontificii ipsi hac in re mire discrepent, & quidam per Ecclesiam intelligant Ecclesiam universalem, alii Concilium oecumenicum, alii Papam, alii Papam cum Concilio, alii decem Episcopos sociatos, alii Parochum cujusvis coetus.
- Cap. VI.** Observat praeterea, Papae infallibilitatem saepe examinatum esse, maxime in conventu Praesulum Gallorum A. 1682, quorum inconstantiam, (quod cum eandem in conventu dicto repudiaverint, paulo post in declaratione A. 1693 Pontifici facta iterum agnoverint) graviter exaggerat. De examine Conciliorum necessario, occasione Basileensis & Tridentina a multis Pontificiis rectorum, postea tractat. Objeceant Praesules, Canonem Scripturae incertum fieri, si, traditione seposita, cujuslibet examini relinquatur; sic a Lutero Epistolam Jacobi ex Canone ejectam. Noster ad haec ponit, testimonium Spiritus S. & characteres divinitatis efficere veterum Canonem, non autoritatem traditionis: libera hac super veterum Christianorum judicia fuisse, indeque exortas Patrum & Ecclesiarum particularium circa Canonem differentias, qui ante quartum seculum fixus non fuerit: Cajetanum ante Lutherum Jacobi Epistolae infensum fuisse. Objeceant porro, sensum Scripturae per examen indagari non posse, sed potius corrumpi & distrahi. Hic Noster concedit, ut in omnibus, ita etiam in divinis rebus, quaedam esse non satis evidentia; non deesse tamen evidentissima Scripturae oracula circa capita fidei, quorum sensus cuilibet pervius sit, idque Praesulem Rothomagensis in Epist. Past. 24. clarissimis verbis fateri: accedere Spiritus S. auxilium omnibus promissum. Caterum ut e fundamentis rem exponat Auctor, observat, triplex examen dari; unum *attentionis*, quando versus animum attentum & loca Scripturae conferentem veritas ita operetur, ut eam non agnoscere non possit, idque plebi convenire: alterum *discussionis*, ubi extantiora dubia & objectiones solvantur, idque doctis proprium esse: tertium *praecisionis*, in quo omnia in universum dubia & obscura tollantur, idque in hac vita non dari. *Libro quarto* quartum praedicti generis aggreditur, a natura & characteribus Ecclesiae petitur, quo super ipsi cum Bas-
- facto

fueto solo controversia intercedit. Auctor generatim observat, nec Bossueto, nec aliis, de characteribus istis satis constare, num separatim, an conjunctim indicent; addi nonnunquam alios, nonnunquam demi, & omnes in universum Ecclesie Græcæ, imo Sinenſi idololatræ cœtui convenire: Bossuetum in externis Ecclesie circumstantiis hære, nunquam ad interna respicere, certissimo pessimæ causæ argumento; quo concessio, ignorantia regnet, Scriptura inutilis fiat. Et cum Bossuetus oraculo, Math. XXVIII, 20. tanquam hexagonio lapide se niti credat, ostendit Noster, hanc promissionem omnibus erodentibus datam esse, nec Græcæ minus, quam Latine Ecclesie: eventu hujus vaticinii sensum quam optime declarari: præsentiam Christi Ecclesie promissam vel miraculorum, vel infallibilitatis, vel sanctitatis morum perpetua & externa conservatione præstari potuisse, sed eventum his interpretationibus contradicere: intelligi igitur præsentiam Christi per unionem internam, non per aliquid externum. Hinc ad characterem antiquitatis discedit, quem tanti non esse ait, ut a Theologis citetur: possidere Reformatos antiquitatem doctrinæ foundationis & traditionis, etsi destituantur antiquitate personarum: hanc Patres Gnostici ideo solum opponere, quia illi traditiones Apostolicas jactabant, cum tamen personas, quæ ab Apostolis illas recepissent, nominare non possent; quod ad Protestantes minime quadret: nec successionem visibilem Episcoporum & Pastorum necessariam esse, aut veritatem doctrinæ indicare, cum interdum Episcopi immediate succedentes fidem immutent, quod exemplo Harlæi, antecessoris Noallii in Archi-Episcopatu Parisiensi, Molinistæ notissimi, clarum sit; catalogos Episcoporum incertos esse & fabulosos, nec populo notos: neque successionem populorum vere credentium necessariam esse ad Ecclesie conservationem, sed sufficere Electorum successionem nunquam interrumpendam: posse tamen a Claudio Taurinensi usque, quem Valdensem verum parentem facit, & genuinum Patrum discipulum existimat, successionem etiam visibilem, si factio opus sit, deduci. Hujus doctrinam cum Protestantium fide conformem fusius proponit eumque ob impugnatum imaginum cultum a Romana Ecclesia secessisse ait: addit eidem Paschasi adversarios Leuterium Senonensem, Beren-

*Cap. I.**Cap. II.**Cap. III.**Cap. IV.**Cap. V.**Cap. VI.*

- garium, Trevirenses pios, Albigenſes & Valdenſes. Hiſ duo genera Albigenſium fuiſſe, probum alterum; alterum Manichæiſ erroribus corruptum, ex Enervino S. Bernardo cœvo probat; quam obſervationem anteillum Thomafius noſter fecit. Adjicit, Valdenſium numerum non tam exiguum fuiſſe, ac habetur, nec communionem cum tota Eccleſia ad eſſentiam cœtus Deo placentis pertinere. Hiſ traditis, ad characterem extenſionis, ſive amplitudinis accedit. Hanc nullibi univerſaliter promiſſam, ſed potius triſtia Eccleſiæ tempora prædicta reſpondet: amplitudinem iſtam, primis ſeculis valde exiguam fuiſſe, & quando maxima fuiſſe videbatur, Diocletiani vexatione fuiſſe ſublatam, maxime autem univerſali propemodum Arianorum lapſu; tum enim damnato Athanaſio Eccleſiam inviſibilem factam: Eccleſiam Proteſtantium non adeo exiguam eſſe, ad quam fideles occulti ex ſectis omnibus, nec non infantes Chriſtianorum omnes reiſa pertineant. Fatetur auctoritatis Eccleſiaſticae magnam utilitatem eſſe, ſi rite obſervetur; eam tamen a Pontificiis ipſis mire eludi, & Pontificis auctoritatem everti variis ſubtilitatibus, Janſeniſtarum exemplo probat.
- Cap. I.* *Libro V.* par pari Pontificiis referre Auctor conſtituit, ſelecto unico idololatriæ præjudicio. Cultum enim Sanctorum revera idololatricum eſſe, & ex ipſis Pontificiorum hypotheſibus pro tali habendum, ex controverſia, quæ maximæ ipſorum parti cum Jeſuitis de cultu Confucii & majorum apud Sinenſes intercedit, demonſtrat; quippe cum illis Sinenſes non ſecus, ac hi Sanctis, tribuant adorationem, templa, ſuiſtus, ferias & vigiliis, genuflexiones, oblationes. Hinc ad cultum tot Sanctorum & reliquiarum ſuppoſitarum ſe confert. Reſert hac occaſione controverſiam ſex ab hinc annis apud Ambianenſes non ſine tumultu agitatam, inter Canonicos ſeculares Eccleſiæ Cathedralis, qui ſe corpus S. Firmi, Confefſoris & Epifcopi Ambianenſis poſſidere diu jaſtarunt, & Canonicos regulares S. Acholii, qui nuper tumultum cum inſcriptione *S. Firmi*, vel ut alii legebant, *S. Vikmini*, in templo monaſterii ſui invenerant. Hi enim per anonymum autorem Epiftole (*Lettre à un curieux*) propalabant, ſe verum Firmi corpus poſſidere, quorum cauſam Jo. Bapt. Thiers in Diſſertatione (*Diſ-*

(*Dissertation sur le lieu, au reposé S. Firmin*) & Jo. Mabillonius in Epistola (*Lettre sur les Saints*) propugnarunt. Episcopus autem priorum partes tuitus est mandato edito, cui postmodum Regia auctoritas accessit. Noster & hunc Firminum, & alium antiquiorem martyrem ac patronum Ambianensium fabulosos esse, ac toti antiquitati ignotos, evincere nititur, fidemque Breviariorum nimium quantum subleffam ostendit. Eodem modo tractat S. Quintinum, itidem Ambianense Numen, & S. Susannam, S. Nicaesium & S. Mallonum Rothomagensium patronos, S. Barbaram, S. Vigorem, S. Dionysium Episcopum Parisiensem primum, S. Santinum Meklensem, S. Marcellum, S. Eustachium, S. Germanum & S. Genovesam Parisienses, nec non S. Margaritam & S. Ursulam, S. Saturninum & Martialem, eum S. Justino, & enumeratis ridiculis quibusdam feriis ac ceremoniis concludit, atque Pontificiorum ipsorum hac super re querelas adducit. Probat porro, blasphemiam & alias gravissimas corruptelas a Sanctorum adoratione separari nullo modo posse, atque de Breviariis & canonisatione, quam vocant, Sanctorum graviter enarrat. Tandem ad objectiones quasdam Meldensis Episcopi Eucharistiam concernentes redit, annititurque evincere, Paschasium transsubstantiationis auctorem, & consecrationem S. Coenae per verba Institutionis in veteri Ecclesia ignotam fuisse, atque exhortatione ad Reformatos in Gallia adhuc delitescentes facta, ut conscientiam & S. Scripturam pra oculis semper habeant, imo ex Babele ista quantocys exeant, finem operi imponit. Negari non potest, quod etiam scriptores Ephemeridum Parisiensium fatentur, Auctorem ex recentiorum Pontificiorum scriptis singulari studio & magno numero, quae illis opponi queant, domestica arma collegisse.

Cap. IV.
Cap. V.
Cap. VI.
Cap. VII.
Cap. VIII.
Cap. IX.
Cap. X.
Cap. XI.

SAM. WERENFELSII BASILEENSIS DISSERTATIO de Logomachiis Eruditorum. Accedit Diatriba de Meteoris Orationis.

Amstelredami, apud Wetstenios, 1702, 8.
Alph. 1.

Quam ante hos novem annos excerptam in his Actis nostris A. 1693 m. Febr. p. 53 Sam. Werenfelsii de Logomachiis Eruditorum.

Tit 3 ditto

ditorum dissertationem dedimus, ea hoc anno nova accessione aucta prodiit. Succincta enim ei de Meteoris orationis diatribe accessit, hoc loco paucis recensenda. Scilicet meteora orationis, præeunte Longino & aliis, *dixta in speciem sublimia, revera imania atque viriosa*, Autori clarissimo dicuntur. Quæ cum a vero sublimi, nisi cognita penitus *τῷ ὕψους* ratione, discerni nequeant, ejus etiam hic idea quædam exhibetur. Ad grandem igitur orationem res grandis atque sublimis, si non Philosophorum communicque omnium, at eorum saltem, ad quos dicimus, iudicio, ab Autore nostro requiritur: rei porro gravitatem dicentis ingenium adæquare, & ad magnas ideas concipiendas capacitate sua ac vigore, quippe sine quibus oratio sterilis, jejuna, elumbis & languida dici solet, aptum esse, iudicium autem acre, incorruptum, severum atque accuratum ubique regnare debet. Rebus deinde earumque conceptæ in animo ideæ verba accommodanda sunt; quæ ut grandia fiant, utentium autoritate, sono, significatione, prudentique troporum ac metaphorarum præcipue usu obtinetur. Tandem non res modo magnifice depingenda, sed ipse etiam oratoris animus revera magnus atque talis exhibendus est, qui omni affectu in res magnas atque eximias feratur, eaque, quæ viles animæ maxime spectant, tanquam ad se non magnopere pertinentia, despiciat, semper constans, semper liber ac sui juris, veras, simplex, apertus rectique tenacissimus sit. Talem se orator integro orationis habitu, non putidam diligentiam Rhetorumque scholas arguente, sed nobili quadam dicendi libertate ac *παρρησία*, generosis affectibus, prudentibus more Livii sententiis & apophthegmatibus splendente declarat. Quod uti arduum omnino ac difficile paucissimisque datum est, ita plurimos pro sublimitatis Dianæ orationis aliquam nubem sive *μαῖεσις* amplecti videas: quos ad tria potissimum genera Autor noster revocat. Nonnulli enim orationem vere sublimem rei humili, vel quod eam majoris, ac revera est, faciunt, vel quod apte & eleganter de nulla re nisi magnifice dici posse credunt, accommodant: quo plerosque literatos nimis magnifice de rebus suis loquentes, speciatim *J. Caf. Scaligerum*, Sylvio filio accuratorem linguæ Latinæ rationem iisdem pene verbis, quibus Hamilcar Hannibalem ad perpetuum Romanis bellum

bellum faciendum, aut ipse J. C. Scaliger Sylvium suum ad recuperandum amissum Veronæ Principatum inflammare potuisset, commendantem; *Longolium* ita adversus frivolas quasdam otiosorum hominum accusationes se defendentem, ut Rex Angliæ Carolus I capitis causam dicere coactus, majore verborum magnificentia uti non potuisset; plerosque umbraticos Ciceronis, T. Livii, Sallustii, Taciti, Curtii, Vell. Paterni, Flori imitatores; illosque, qui res levissimas maximorum virorum testimoniis corroborant, aut in comœdiis suis servulo cuidam verba Oedipi in tragœdia, in eclogia Tityro Æneæ sermonem, inque tragœdiæ nutriti cuidam non minorem quam Medæ sublimitatem tribuant, Auctor noster refert. Aliorum contra in grandi argumento vitiosa est sublimitas, ut quibus omne obscurum sublime est, Cæsarumque Panegyrici, aut Tertullianus, aut recentiores horum imitatores, ipsi Ciceroni, vel Tacito Livio, Lucanus, Stæsius, Claudianus, Prudentius Virgilio ingenti sed vario præjudicio præferuntur: vel quibus omne insolens atque extraordinarium sublime creditur, quibus neglecto Cicerone, Cæsare, Nepote, Terentio, solus Barclajus arridet: vel quibus nimis exquisitus in sublimiore oratione atque affectatus ornatus curæ est. Hi omnes periodos mensuratas, omnia cola sibi correspondentia, libratas plurium membrorum antitheses & comparationes, voces sonosque ad numerum repetitos, similiter incipientia & eadentia, rotundas sententiolas, clausulas inexpectatas, argutos in similibus, oppositis, verborum ambiguitatibus insus, allegorias Senecarum more & periphrases affectatas, contra *πεβρω* sublimis styli sollicitè adhibere student. Hi Claudiani, Flori, Barclaji, Senecæ more grandisoni hombare soni, tragicoque boatu uti; præcipitia, tumida, turgida & inflata captare; alienas metaphoras aliosque tropos, circumscriptiões enormes, novas voces & phrasas curiosè adhibere; quin & ut fictitium *ὕψος* suum consequantur, superba & impia protervo ore effundere solent. Alii denique tertio meteori genere capiuntur, qui non modo argumentum orationis sublimis humile sumunt, sed & vitiosam orationis sublimitatem mani conatu pariunt, infantique non Herculis cothurnos, sed Polyphemi aut Typhonis calceos, Tertulliani in Apologia pallii, Martiani Capellæ, Apulejii aliorumque

lis, Jo. Bapt. Colbertus Archiepiscopus Rothomagensis, Jac. Benignus Bossuetus Episcopus Meldensis, cum Montalbanensi Episcopo. His magno se animo opposuit presentis libri Auctor, ingenio, animo & eruditione excellens. Constat ille tribus tomis & quinque libris: primus enim tomus duos libros, secundus totidem, tertius unum complectitur. *Primus liber.* Præjudicium

Cap. I.

Schismatis Protestantibus toties oppositum examinat. Nam initio ostenditur, hunc disputandi morem, quem Præsules servant, valde esse incommodum, fraudulentum, ad veram conversionem prorsus inutilem, rectæ rationis usum evertere, controversias augere,

Cap. II.

& in fundo rei nihil præstare. Hinc Præjudicium ipsum aggreditur, observatque, Præsules confundere notionem Ecclesiæ, quæ coetus electorum & vere credentium sit, cum notione coetus numerosi, extensi, antiqui & visibilis, qualis Romana sit, nec non unitatem internam cum externa. De prioribus verum esse, quod Ecclesiæ unitas nullam ob causam sit solvenda, quod extra illam salus non detur; neutiquam de Ecclesiæ extensa & visibili, ac unione externa cum illa.

Cap. III.

Licitam igitur esse separationem ab Ecclesiâ antiqua, extensa & visibili, tribus probatum it rationibus: quarum prima est, nec antiquitatem, nec amplitudinem, nec visibilitatem veræ Ecclesiæ characteres esse, sed perditissimis etiam coetibus convenire; interna externis longe anteponenda, velut animam corpori, internam animorum in Republica conjunctionem externæ concordie speciei, si ex prudentiæ regulis judicium sit in-

Cap. IV.

gundum. Secunda ratio eo tendit: externam unitatem respectum necessarium habere ad internam, & hac soluta, maxime solvendam esse: ante Constantinum M. exiguam fuisse unitatem, externam inter dissitas maxime Ecclesias, nec eam sollicite adeo quæsisisse Apostolos, unitate fidei contentos: seculo II & III multos se ob Paschatis celebrationem, & Hæreticorum baptismum, a Romana Ecclesia separasse: quarto seculo externam istam unitatem crevisse, ita tamen, ut ab Athanasio & Meletio impune scinderetur: sequentibus seculis, crescente Pontificis Romani Tyrannide eam crevisse, sæpenumero tamen & levisimis de causis disruptam. Tertium argumentum multa conjungit: idolatriam scilicet antiquitate, amplitudine & splendore etiam se tue-

Cap. V.

si posse: fidem charitate unionis majorem: idololatriam, quam Roma toleret, omnem nexum *ἀποτόμας* secare. His expositis, de centro unitatis disseritur, quod ex Nostri mente Christus est, a quo in fide errando & peccando in moribus discedatur: probatur, Papam ex Richerii aliorumque Gallorum sententia, hoc titulo incognitum, & Theologorum Romanæ Ecclesiæ diversæ de centro unitatis sententiæ exponuntur. Addit Auctor, tantum abesse, ut unionis externæ sublationem justis de causis factam vereamur, ut potius Paulus Angelo falsâ docenti anathema dicendum pronunciet: majores nostros justas habuisse separationis causas & præjudicia longe graviora, idololatriam Romani cœtus, mores enormiter depravatos, doctrinas absurdissimas: Cyprianum, qui levioribus de causis unitatem visibilem sustulerit, tamen a Pontificiis martyrem haberi: nec Nicolii exceptionem tanti esse, qui Cyprianum mediantibus aliis Ecclesiis majoribus, cum quibus unitatem servaverit, Romæ unitum fuisse, dicat; hanc enim unitatem indirectam & circulo factam, chimericam censendam. Neque aliter tractat Episcopi Montalbanensis objectionem, cui videtur, Protestantæ Ecclesiæ relinquendo fontem gratiæ & vitæ spiritualis reliquisse, nec aliunde recuperasse; respondet enim, gratiam nulli alligatam esse loco, habuisse illos verum gratiæ fontem, verbum divinum, habuisse preces & sacramenta. Observat porro, Protestantæ violentæ manu ex Ecclesia Romana ejectos; Lutherum inauditum esse damnatum, & per calumniam a Præsulibus dici, quod Protestantæ emendationem corruptionum ante separationem non satis diligenter urserint, nec in Concilio Tridentino comparuerint: ubi Noster ex Varga & Sarpio perieusum illis in Concilio imminens, & fraudes datæ salvi conductus, belle describit, ejusdemque Synodi technas delineat. Monet quoque, separationem negativam a Romana Ecclesia cum ejusdem tolerantia conjunctam, qualem Jansenistæ tentarant, non fuisse sufficientem, ob errorum & idololatriæ enormitatem; errare Præsulem Parisiensem, qui schisma istud ob vitia quorundam privatorum solum factum esse contendit. *Libro II* Præscriptionem aliam sub censuram vocat, quod nempe Reformatores ministerio Ecclesiæ ac vocatione destituti, ac pessimis moribus præditi fuerint. Hic Noster initio defendit, defectum vocationis haud tanti esse, ut propter-

Cap. VI.

Cap. VII.

Cap. VIII.

Cap. IX.

Cap. X.

p. 106. seqq.

Cap. XI.

Lib. II.

Cap. II.

- propterea reformationis negotium repudiari possit: vocationem nimirum & ordinationem ad essentiam religionis non spectare, nec dispensationis incapacem esse; pertinere ad formalia & circumstantias, quæ rei ipsi cedere debeant, ad media quæ fini non sint anteferenda; nec veritatem ab illis dependere: Meletium, cui ordinatio defuerit, ab Antiochenis recte pro Pastore habitum: optimam vocationem esse internam, quæ a Deo oriatur & veritate; eam externæ præponendam: hanc a populo originem veram capere, ejusque consensu; ubi Thomæ de Assio, Hispani Theologi, subtilitatem ridet, qui populum prioribus Christianorum seculis permissione Papæ jus vocandi habuisse, postmodum autem amisisse, credebatur. Provocat hic ad morem Ecclesiæ prisæ atque traditionem.
- cap. III.* Ostendit porro, ordinationem nec sacramentum esse, nec docendi facultatem conferre, nec characterem imprimere, sed signi loco esse; ubi Romanorum contradictionibus utitur ad causæ suæ assertionem defensionemque. Contendit, manuum impositionem Judaicam consuetudinem esse, bonam quidem, sed nec Divinæ, nec Apostolicæ originis aut auctoritatis: non opus esse Episcopo ordinato, sed idem Presbyterum facere posse, & primis tribus seculis fecisse: œcumenicum Scytharum Episcopum, (ita enim appellabatur, qui in istis regionibus erat unicus) a Presbyteris ordinatum, nec non Alexandrinum Patriarcham veteri consuetudine, itemque Pelagium Pontificem: Canonistas idem docere, nec non Guilielmum Parisiensem: Theologos Romanarum partium nondum consensisse, quanquam in re ordinationis forma consistat, num in manuum impositione, an in insufflatione, vel Evangelii in caput impositione, vel patinæ sacræ & calicis oblatione: ritus ordinationis sæpe in Ecclesia immutatos: Græcos in iisdem magnopere differre a Latinis, & pauciores habere. De Laicorum concionibus Auctor ita censet, eas probari exemplo Matthiæ Apostoli nunquam ordinati, Iberorum, Gothorum & Armenorum a Laicis ad Christum perductorum, Honorati denique & Equitii. Observat præterea, quosdam Protestantium ordinationem olim in Romana Ecclesia accepisse & in suos propagasse: in Concilio Nicæno I & II etiam Novatianorum & Monotheletarum, etsi hæreticorum, ordinationem fuisse approbatam: magnam partem veritatis retinentes, veram etiam ordinationem &

& ministerium retinere, saltem intuitu earum, quas servant, veritatem: Schismaticos & Hæreticos habere verum ministerium, illos periculosum, hos defectibus deturpatum. Objecerant Præsules, miraculis caruisse vocationem extraordinariam doctorum repurgantium, adeoque falsam fuisse. Noster respondet, miracula non requiri, quando casus necessitatis inevitabilis jubet aliquem populi consensu sine ordinaria vocatione docere, sed doctrinam ejus ac vitam examinandam esse; nihilominus successum reformationis admirabilem loco miraculi esse. De hac prolixius disserit, causasque ejus a Præsulibus ex odio confingi, licentiam nempe morum, curiositatem plebis, atque superbiam laicorum, demonstrat vel eo argumento, quod doctores Protestantium abnegationem sui longe efficacius quam Roma doceant. Observat, atque ex ipsis Pontificiorum recentiorum scriptis probat, insignem scelerum licentiam, inter ipsas flagellationum austeritates, Monachis propriam esse, Jesuitas præsertim morali sua doctrina omne vitiorum genus excusare; qua data occasione, de flagellatione disputat. Tandem mores reformatantium a Præsulibus taxatos vindicat, non negando, quosdam in ipsis defectus fuisse, sed ad lapsus Tertulliani, Basilii, Chrysostomi & Epiphaniï remittendo, ostendendoque corruptionem cleri Romani infinitis modis majorem fuisse, quippe quæ universalis, horrenda, inveterata, legibusque approbata fuerit.

p. 295.
Cap. XI

Cap. XII

p. 326. seq.
Cap. XIII

Novum Præjudicium exponitur *Lib. III*, videlicet impossibile esse examen fidei privatum, quod laicis Protestantibus concedatur; facillimum autem modum veritatis inveniendæ esse obedientiam infallibili Ecclesiæ præstitam. Noster ad hæc ante omnia notat, examen istud difficile omnino esse, sed non impossibile; quin potius quotidie fieri, & testimonio esse tot plebejos Protestantes, qui Sacerdotibus Pontificiis negotium in disputando faciunt, allegando clarissima Scripturæ dicta; Christianos primos non auctoritate Ecclesiæ, sed examine ex S. Scriptura instituto conversos esse, eandemque Patrum methodum fuisse. Provocat ad præxin ipsius Romanæ Ecclesiæ, quæ in Concilio Tridentino articulos fidei examinaverit, cujus doctores nonnulli lectionem Scripturæ laicis permittant, & in Janseniano negotio examen istud

Cap. I

Cap. II

Cap. III

Cap. IV

T t

sapius

- Cap. V.** sapienter exercuerint. Etiam illud addit, auctoritatem Ecclesiae agnoscere non posse, nisi praevio examine, num detur Ecclesia infallibilis, & quanam sit? maxime cum Pontificii ipsi hac in re mire discrepent, & quidam per Ecclesiam intelligant Ecclesiam universalem, alii Concilium oecumenicum, alii Papam, alii Papam cum Concilio, alii decem Episcopos sociatos, alii Parochum cujusvis coetus.
- Cap. VI.** Observat praeterea, Papae infallibilitatem saepe examinatum esse, maxime in conventu Praesulum Gallorum A. 1682, quorum inconstantiam, (quod cum eandem in conventu dicto repudiaverint, paulo post in declaratione A. 1693 Pontifici facta iterum agnoverint) graviter exaggerat. De examine Conciliorum necessario, occasione Basileensis & Tridentinae a multis Pontificiis rejectorum, postea tractat. Objeceant Praesules, Canonem Scripturae incertum fieri, si, traditione seposita, cujuslibet examini relinquatur; sic a Luthero Epistolam Jacobi ex Canone ejectam. Noster ad haec respondit, testimonium Spiritus S. & characteres divinitatis efficere verum Canonem, non auctoritatem traditionis: libera hac super veterum Christianorum judicia fuisse, indeque exortas Patrum & Ecclesiarum particularium circa Canonem differentias, qui ante quartum seculum fixus non fuerit: Cajetanum ante Lutherum Jacobi Epistolae infensum fuisse. Objeceant porro, sensum Scripturae per examen indagari non posse, sed potius corrumpi & distrahi. Hic Noster concedit, ut in omnibus, ita etiam in divinis rebus, quaedam esse non satis evidenter; non deesse tamen evidenterissima Scripturae oracula circa capita fidei, quorum sensus cuilibet pervius sit, idque Praesulem Rothomagensis in Epist. Past. 24. clarissimis verbis fateri: ac credere Spiritus S. auxilium omnibus promissum. Caeterum ut e fundamentis rem exponat Auctor, observat, triplex examen dari; unum *attentionis*, quando verus animus attentus & loca Scripturae conferentem veritas ita operetur, ut eam non agnoscere non possit, idque plebi convenire: alterum *discursivum*, ubi extantiora dubia & objectiones solvantur, idque doctis proprium esse: tertium *praecisionis*, in quo omnia in universum dubia & obscura tollantur, idque in hac vita non dari. *Libro quarto* quartum praedicti generis aggreditur, a natura & characteribus Ecclesiae petitur, quo super ipsi cum Besucto

fueto solo controversia intercedit. Auctor generatim observat, nec Bossueto, nec aliis, de characteribus istis satis constare, num separatim, an conjunctim indicent; addi nonnunquam alios, nonnunquam demi, & omnes in universum Ecclesiae Graecae, imo Sinenſi idololatræ cœtui convenire: Bossuetum in externis Ecclesiae circumstantiis hære, nunquam ad interna respicere, certissimo pessimæ causæ argumento; quo concesso, ignorantia regnet, Scriptura inutilis fiat. Et cum Bossuetus oraculo, Math. XXVIII, 20. tanquam hexagonio lapide se niti credat, ostendit Noster, hanc promissionem omnibus erodentibus datam esse, nec Graecæ minus, quam Latinae Ecclesiae: eventu hujus vaticinii sensum quam optime declarari: praesentiam Christi Ecclesiae promissam vel miraculorum, vel infallibilitatis, vel sanctitatis morum perpetua & externa conservatione praestari potuisse, sed eventum his interpretationibus contradicere: intelligi igitur praesentiam Christi per unionem internam, non per aliquid externum. Hinc ad characterem antiquitatis discedit, quem tanti non esse ait, ut a Theologis citetur: possidere Reformatos antiquitatem doctrinae foundationis & traditionis, etsi destituantur antiquitate personarum: hanc Patres Gnosticos ideo solum opponere, quia illi traditiones Apostolicas jactabant, cum tamen personas, quae ab Apostolis illas recepissent, nominare non possent; quod ad Protestantes minime quadret: nec successionem visibilem Episcoporum & Pastorum necessariam esse, aut veritatem doctrinae indicare, cum interdum Episcopi immediate succedentes fidem immutent, quod exemplo Harlæi, antecessoris Noallii in Archi-Episcopatu Parisiensi, Molinistæ notissimi, clarum sit; catalogos Episcoporum incertos esse & fabulosos, nec populo notos: neque successionem populorum vere credentium necessariam esse ad Ecclesiae conservationem, sed sufficere Electorum successionem nunquam interrompendam: posse tamen a Claudio Taurinensi usque, quem Valdensem verum parentem facit, & genuinum Patrum discipulum existimat, successionem etiam visibilem, si factum opus sit, deduci. Hujus doctrinam cum Protestantium fide conformem fufius proponit eumque ob impugnatum imaginum cultum a Romana Ecclesia secessisse ait: addit eidem Paschasi adversarios Leutericum Senonensem, Beren-

*Cap. I.**Cap. II.**Cap. III.**Cap. IV.**Cap. V.**Cap. VI.*

- garium, Trevirenses pios, Albigenses & Valdenses. Hic duo genera Albigensium fuisse, probum alterum, alterum Manichæis erroribus corruptum, ex Enervino S. Bernardo cœvo probat; quam observationem anteillum Thomasius noster fecit. Adjicit, Valdensium numerum non tam exiguum fuisse, ac habetur, nec communionem cum tota Ecclesia ad essentiam cœtus Deo placentis pertinere. His traditis, ad characterem extensionis, sive amplitudinis accedit. Hanc nullibi universaliter promissam, sed potius tristitia Ecclesiæ tempora prædicta respondet: amplitudinem istam, primis seculis valde exiguum fuisse, & quando maxima fuisse videbatur, Diocletiani vexatione fuisse sublatam; maxime autem universalium propemodum Arianorum lapsu; tum enim damnato Athanasio Ecclesiam invisibilem factam: Ecclesiam Protestantium non adeo exiguum esse, ad quam fideles occulti ex sectis omnibus, nec non infantes Christianorum omnes reipsa pertineant. Fatetur auctoritatis Ecclesiasticæ magnam utilitatem esse, si rite observetur; eam tamen a Pontificiis ipsis mire eludi, & Pontificis auctoritatem everti variis subtilitatibus, Jansenistarum exemplo probat.

- Cap. I.* *Libro V.* par pari Pontificiis referre Auctor constituit, selecto unico idololatriæ præjudicio. Cultum enim Sanctorum revera idololatricum esse, & ex ipsis Pontificiorum hypothefibus pro tali habendum, ex controversia, quæ maximæ ipsorum parti cum Jesuitis de cultu Confucii & majorum apud Sinenses intercedit, demonstrat; quippe cum illis Sinenses non secus, ac hi Sanctis, tribuant adorationem, templa, suffitus, ferias & vigiliis, genuflexiones, oblationes. Hinc ad cultum tot Sanctorum & reliquiarum suppositarum se confert. Refert hac occasione controversiam sex abhinc annis apud Ambianenses non sine tumultu agitatam, inter Canonicos seculares Ecclesiæ Cathedralis, qui se corpus S. Firmini, Confessoris & Episcopi Ambianensis possidere diu jactarunt, & Canonicos regulares S. Acholii, qui nuper tumultum cum inscriptione *S. Firmini*, vel ut alii legebant, *S. Vikmini*, in templo monasterii sui invenerant. Hi enim per anonymum autorem Epistolæ (*Lettre à un curieux*) propalabant, se verum Firmini corpus possidere, quorum causam Jo. Bapt. Thiers in Dissertatione
(*Dis-*

(*Dissertation sur le lieu, au repos de S. Firmin*) & Jo. Mabillonius in Epistola (*Lettre sur les Saints*) propugnarunt. Episcopus autem priorum partes tuitus est mandato edito, cui postmodum Regia auctoritas accessit. Noster & hunc Firminum, & alium antiquiorem martyrem ac patronum Ambianensium fabulosos esse, ac toti antiquitati ignotos, evincere nititur, fidemque Breviariorum nimium quantum sublestat ostendit. Eodem modo tractat S. Quintinum, itidem Ambianense Numen, & S. Susannam, S. Nicasium & S. Mallonum Rothomagensium patronos, S. Barbaram, S. Vigorem, S. Dionysium Episcopum Parisiensem primum, S. Santinum Meldensem, S. Marcellum, S. Eustachium, S. Germanum & S. Genovesam Parisienses, nec non S. Margaritam & S. Ursulam, S. Saturninum & Martialem, cum S. Justino, & enumeratis ridiculis quibusdam feriis ac ceremoniis concludit, atque Pontificiorum ipsorum hac super re querelas adducit. Probat porro, blasphemiam & alias gravissimas corruptelas a Sanctorum adoratione separari nullo modo posse, atque de Breviariis & canonisatione, quam vocant, Sanctorum graviter enarrat. Tandem ad objectiones quasdam Meldensis Episcopi Eucharistiam concernentes redit, annititurque evincere, Paschasium transubstantiationis auctorem, & consecrationem S. Coenae per verba Institutionis in veteri Ecclesia ignotam fuisse, atque exhortatione ad Reformatos in Gallia adhuc delitescentes facta, ut conscientiam & S. Scripturam praes oculis semper habeant, imo ex Babelo ista quantocytus exeant, finem operi imponit. Negari non potest, quod etiam scriptores Ephemeridum Parisiensium fatentur, Auctorem ex recentiorum Pontificiorum scriptis singulari studio & magno numero, quae illis opponi queant, domestica arma collegisse.

Cap. IV.

Cap. V.

Cap. VI.

Cap. VII.

Cap. VIII.

Cap. IX.

Cap. X.

Cap. XI.

SAM. WERENFELSII BASILEENSIS DISSERTATIO de Logomachiis Eruditorum. Accedit Diatriba de Meteoris Orationis.

Amstelredami, apud Wetstenios, 1702, 8.

Alph. I.

Quam ante hos novem annos excerptam in his Actis nostris A. 1693 m. Febr. p. 53 Sam. Werenfelsii de Logomachiis Eruditorum.

It 3

edito.

ditorum dissertationem dedimus, ea hoc anno nova accessione aucta prodiit. Succincta enim ei de Meteoris orationis diatribe accessit, hoc loco paucis recensenda. Scilicet meteora orationis, præeunte Longino & aliis, *dēta in speciem sublimia, revera inania atque vitiosa*, Autori clarissimo dicuntur. Quæ cum a vero sublimi, nisi cognita penitus τῆ ὕψους ratione, discerni nequeant, ejus etiam hic idea quædam exhibetur. Ad grandem igitur orationem res grandis atque sublimis, si non Philosophorum communique omnium, at eorum saltem, ad quos dicimus, iudicio, ab Autore nostro requiritur: rei porro gravitatem dicentis ingenium adæquare, & ad magnas ideas concipiendas capacitate sua ac vigore, quippe sine quibus oratio sterilis, jejuna, elumbis & languida dici solet, aptum esse, iudicium autem acre, incorruptum, severum atque accuratum ubique regnare debet. Rebus deinde earumque conceptæ in animo ideæ verba accommodanda sunt; quæ ut grandia fiant, utentium autoritate, sono, significatione, prudentique troporum ac metaphorarum præcipue usu obtinerentur. Tandem non res modo magnifice depingenda, sed ipse etiam oratoris animus revera magnus atque talis exhibendus est, qui omni affectu in res magnas atque eximias feratur, eaque, quæ viles animæ maxime spectant, tanquam ad se non magnopere pertinentia, despiciat, semper constans, semper liber ac sui juris, verus, simplex, apertus rectique veracissimus sit. Talem se orator integro orationis habitu, non putidam diligentiam Rhetorumque scholas arguente, sed nobili quadam dicendi libertate αὐθιγία, generosis affectibus, prudentibus more Livii sententiis & apophthegmatibus splendente declarat. Quod uti arduum omnino ac difficile paucissimisque datum est, ita plurimos pro sublimitatis Dianæ orationis aliquam nubem sive μασίωρον amplecti videas: quos ad tria potissimum genera Autor noster revocat. Nonnulli enim orationem vere sublimem rei humili, vel quod eam majoris, ac revera est, faciunt, vel quod apte & eleganter de nulla re nisi magnifice dici posse credunt, accommodant: quo plerosque literatos nimis magnifice de rebus suis loquentes, speciatim *J. Cas. Scaligerum*, Sylvio filio accuratiorem linguæ Latinæ rationem iisdem pene verbis, quibus Hamilcar Hannibalem ad perpetuum Romanis bellum

Bellum faciendum, aut ipse J. C. Scaliger Sylvium suum ad recuperandum amissum Veronæ Principatum inflammare potuisset, commendantem; *Longolium* ita adversus frivolas quasdam otiosorum hominum accusationes se defendentem, ut Rex Angliæ Carolus I capitis accusare dicere coactus, majori verborum magnificentia uti non potuisset; plerosque umbraticos Ciceronis, T. Livii, Sallustii, Taciti, Curtii, Vell. Paterculi, Flori imitatores; illosque, qui res levissimas maximorum virorum testimoniiis corroborant, aut in comœdiis suis servulo cuidam verba Oedipi in tragœdia, in eclogis Tityro Æneæ sermonem, inque tragœdiæ nutrici cuidam non minorem quam Medæ sublimitatem tribuant, Auctor noster refert. Aliorum contra in grandi argumento vitiosa est sublimitas, ut quibus omne obscurum sublime est, Cæsarumque Panegyrici, aut Tertullianus, aut recentiores horum imitatores, ipsæ Ciceroni, vel Tacitus Livio, Lucanus, Stadius, Claudianus, Prudentius Virgilio ingenti sed vario præjudicio præferuntur: vel quibus omne insolens atque extraordinarium sublime creditur, quibus neglecto Cicerone, Cæsare, Nepote, Terentio, solus Barclajus arridet: vel quibus nimis exquisitus in sublimiore oratione atque affectatus ornatus curæ est. Hi omnes periodos mensuratas, omnia cola sibi correspondentia, libratas plurium membrorum antitheses & comparationes, voces sonosque ad numerum repetitos, similiter incipientia & cadentia, rotundas sententias, clausulas inexpectatas, argutos in similibus, oppositis, verborum ambiguitatibus lusus, allegorias Senecarum more & periphraSES affectatas, contra *πεβρω* sublimis styli sollicitè adhibere student. Hi Claudiani, Flori, Barclaj, Senecæ more grandisoni bombare soni, tragicoque boatu uti; præcipitia, tumida, turgida & inflata captare; alienas metaphoras aliosque tropos, circumscriptiões enormes, novas voces & phrasés curiose adhibere; quin & ut fictitium *ὕψος* suum consequantur, superba & impia protervo ore effundere solent. Alii denique tertio meteori genere capiuntur, qui non modo argumentum orationis sublimis humile sumunt, sed & vitiosam orationis sublimitatem inani conatu pariunt, infantique non Herculis cothurnos, sed Polyphemi aut Typhonis calceos, Tertulliani in Apologia pallii, Marciani Capellæ, Apulejii aliorumque

que Astorum imitatione aptant. Quæ omnia Clarissimus Autor plurimis exemplis atque observationibus elegantissimis declarat, eademque in recentioribus Italis, Hispanis, Germanis multis, & Gallorum, quæ appellant, complimentis accurate notat, sicque magno eruditorum commodo præstantissimam eloquentiæ partem illustrat.

*JUS CIVILE GANDENSIVM, HOC EST, USUS
Moresque eorum in Populo nati, a Principe confirmati, & Observatio-
nibus illustrati, auctore D. JOAN. ANT. KNOBBAERT,
L. J. U. in Provinciali Concilio Flandria Advocato, com-
plectens Observationes Prolegomenas & Ru-
bricas quatuor.*

Bruxellis apud Jodocum de Griecq, 1700, in fol.
Constat 8. alph.

Utrum satius sit, subditos legibus scriptis regere, an moribus suis eos committere, inter Politicos disputari solet. Sed uti quævis comparatio lubricæ est æstimationis, ita morum ambiguitas hic difficultatem auget. Cum enim per mores nunc intelligatur jus naturale congeatum, nunc obsequium legibus quibusvis præstitum, nunc lex aliqua positiva non-scripta normam agendi generalem continens, nunc consuetudo lisita & libera necessitatem agendi haut involvens, nunc denique consuetudo prava seu frequens vitiorum exercitium, & si qui alii ejus generis significatus adhuc occurrunt; facile liquet, variis dubiis subjectam fore decisionem, quam, stante illa ambiguitate, in hanc aut illam partem suppeditare velis, cum inter leges scriptas & mores non per omnia sit justa oppositio. Nobis disputationem illam ingredi jam neque libet, neque licet. Id solum contendimus, quod, si per mores intelligas leges in populo natas aut probatas, sive sint scriptæ sive non scriptæ, naturales aut positivæ (qualis sensus non est inusitatus, cum fere omnes leges Germanicæ, cum jure Romano aut Canonico comparatæ, morum vel consuetudinis, etiam in Recessibus Imperii, nomen gerant, ejus quidem denominationis originem Jctis Italis adscribit Conradus Sincerus in *dissertat. epistol. de German. Leg. Veter. Orig. &c. pag. 27.*) per leges scriptas autem ex-
tra-

traneas, in Rempublicam aliquam forte receptas, tum procul dubio pro moribus, contra leges scriptas, pronunciandum sit. His ita se habentibus, laudandum est eorum institutum, qui excolendis consuetudinibus seu legibus patriis operam impendunt, in quem censum etiam referendus doctissimus noster Juris Civilis Gandensium Interpres, qui sy observationibus prolegomenis laudati Juris procemium, pluribusque deinceps aliis quatuor ejus rubricas seu partes, variis articulis iterum distinctas, sedulo illustravit. Habitu totius operis in genere quod attinet, primo textum consuetudinis Gandensis, in lingua vernacula, per partes retulit, eundemque Latinitate donavit Noster. Huic subjecit, quicquid statutorum alibi (præsertim in Flandria) simile vel dissimile reperit, cum vicinæ leges, ad interpretationem domesticarum, multum contribuant, & licet fuerit, qui eas inserere supervacuum judicaverit, existimans earum citationem sufficere, attamen Nostro alia stetit sententia, ob lectorum commoditatem. Cum enim non uni Flandriæ scripserit, sed speret fore, ut labor hicce etiam extraneas regiones visat, ubi ob incitiam sermonis Flandrici, nullumistarum consuetudinum exemplar aut pretium est, ideo non Flandricos tantum, sed etiam tam vicinarum quam longe distitarum regionum mores, paulo largius eidem inserere visum est. Hisce aptavit Observationes suas, ubi quidem ante omnia annotavit, in quo Civile Gandensium Jus Romano consonet voluit. Et quoniam Jurisprudentia recte dicitur divinarum humanarumque rerum notitia, ex Theologicis disciplinis nonnulla decerpit, quæ ad dirigendas mentes eorum, qui causis aut instruendis aut decidendis vacant, utilia fore arbitratus est. Quotquot enim de Jure & Justitia scripserunt Theologi (verba Nostri, dubio procul ad Moralistas Pontificios respicientis, ex præfatione referimus) hi fere theoretice magis quam practice præcepta sua recte vivendi tradiderunt, & magis ex Juris Romani regulis, quam ex patriarum legum dictamine, quas, ut arbitratur Noster, ignorarunt. Cum etiam sæpe idem compererit, quod, ubi res judicatæ citantur, dubitetur, an revera id quod dicitur ita a Curia aliove judice decisum sit, passim, ubi potuit, sententias libellatas hic imprimendas curavit, ut tanto plus ponderis habeant, quanto clarius circum-

stantias decise quæstionis complectuntur. Liberalior etiam fuit in citandis verbotenus peregrinis Autoribus, tum ut sublevarer illos, qui horum habent copiam, a quærendi molestia, tum etiam, ut liberaret cæteros a sumptibus, ad eos comparandos necessarios. In hunc fere modum scopus & habitus operis in præfatione describitur, quibus specialia nonnulla nunc subnectenda erunt. Titulus & proœmium exhibent confirmationem Consuetudinum Gandensium, a Regibus Hispaniæ factam, quam observationibus prolegomenis per partes Noster explicat illustratque, ex quibus, spectiminis loco, aliqua referemus. In Observatione *prima*, vis consuetudinis illegitimæ, quæ legem, rationem, naturam & religionem vincat, eo fine adducitur, ut, cum ejusmodi usuum portenta integris populis rationi videri possint consona, eo minus causæ subesse ostendatur, cur gens aliqua alius gentis consuetudines licitas, a suis tamen diversas, improbare vel vituperare velit; etiam in summa nihil in his, quæ problematica sunt, & incommoda sua adferunt pariter & commoda, ita videatur ad bonum publicum facere, ut oppositum exitium sit allaturum. Cogitet igitur qui Flander est, quod legibus suis steterit florueritque Brabantia: & Brabantus, quod Jus patrium non tantum incolumem reddiderit Flandriam, sed etiam celebrem. Observatio *decima tertia* de consuetudinis rationabilitate satagit, ubi consuetudines illæ cum ratione pugnare censentur, quæ juri divino, naturali vel statui publico contrariantur, aut decorum lædant. Sicut autem, quid decorum sit, generaliter determinari non posse, sed ex communi sensu, eorumque, quibus plus in republica autoritatis est, opinione id repeti debere, Noster censet, ita ei de jure naturali nonnulla inspergere visum est. Improbat scilicet vulgarem illam definitionem, qua jus naturale esse perhibetur, *quod natura omnia animalia docuit*, non quidem ideo, quod bruta ratione careant (contrarium enim cum Charronio defendit, utut hæc doctrina scholarum pulvere adhuc fordidis vapulet) sed quod nullum sit præceptum, quod natura omnia animalia docuerit. Inde substituit hanc definitionem: *Jus natura est complexum regularum, quas unaquaque communitas, vel sponse sua, vel ex superiorum præscripto observat, ad meliorem propagationem & conservationem humani generis.*

generis. Quæ definitio cum alia singularia, tum in specie hoc quoque continet, quod jus naturale sit etiam positivum: cum enim positivum jus & humanæ leges, etiam circa ea, quæ ex natura originem trahunt, vim suam possint exercere, & v. gr. conjunctionem maris & foeminae, quæ ex jure naturæ est, leges connubiales ordinent, hinc has qui violat, contra jus naturale positivum peccat, læsæque naturæ reus fit, prout Noster in exegesi philosophatur, In Observatione *quingagesima*, jurisdictionem juxta usum Flandrorum declaraturus, censet, quod illa sit, intuitu Magistratum municipalium aut Toparcharum, Alta, Media & Infima. Illam dicit facultatem castigandi crimina non privilegiata, ex natura sua majorem multa pecuniaria poenam promerentia: istam, quæ versetur circa cognitiones delictorum, poenam pecuniariam ex natura sua tantum promerentium: hanc, quæ in potestate mancipandi & simili sita sit, ac prædiaria dici soleat. Cum etiam res hæc gravissima & difficillima ei videatur, hinc ut Lector hæc æquibonique consulere velit, rogat, cum inutiles judicet reipublicæ, qui dum perfecta tantum velint edere, nihil edant, & partui suo immoriantur citius, quam eum lucem aspicere sinant. Dimisso Procemio ad ipsum Juris Civilis Gandensium tractatum progressus solertissimus Autor, exhibet Rubricam primam, quam vocat, articulos 22 complectentem, in qua Jurisdictio Scabinis primi subællii propria potissimum tractatur. Istam partem ita exequitur, ut singulos articulos in vernacula relatos, ac Latinitate donatos, cum aliis statutis similibus vel dissimilibus conferat, ac observationibus suis illustret, ex quibus nonnullas delibabimus. In observatione *tertiam* ad articulum *tertium* perstringitur antiquorum mos velut indecorus, quo licebat illum, contra quem litigandum, sine ullo judicis præcepto, sine ullo apparitore, privata autoritate in jus vocare, eumque, ni e vestigio vocantem sequeretur, aut judicio sisti satisdaret, advocatis prius testibus, ducere, quin etiam trahere & rapere manu injecta: merito igitur illum in defuetudinem abiisse, modestiori citandi forma introducta, ut scilicet adversario per viatorem futura lis denunciatur, eique ad comparandum terminus præfigatur, amplius existimatur. Cum igitur modus hodiernus nihil violentiæ habeat, quaeritur, an eodem liberi contra parentes, sine

venix impetratione, uti queant? quam in rem nonnullorum sententias Noster adducit, ac de Gandensium moribus verum esse putat, quod petatur venia a Magistratu, antequam parentes in jus vocentur: hanc enim petitam esse semper, neglectam nunquam, se meminisse profitetur. Ad eundem articulum Observ. 6 nunciationis varietatem proponit, ac imprimis Gandavi nihil frequentius esse docet, quam nunciare, i. e. inhibere debitorum debitoribus, ne solvant aut tradant rem, quam in potestate habent, eamque nunciationem non esse tantum actum personalem, sed & realem, contra Burgundum ulterius asserit. Existimavit Perezius, statuto introduci non posse, ut ab eodem iudice appelletur ad eundem: sed Noster art. 5. Observ. 1. statutum Gandense opponit, quo talis appellatio admittitur, illudque nihil absurditatis continere ostendit; quamvis illa, distincta diversa appellationis significatione, facile conciliari queant. Observ. 3. appellationis materiam amplius persequitur, ac Gandavi a quovis gravamine appellari posse, adeo ut stylus Gandensium hac in parte usui Saxonico sit conformis, demonstrat, adjiciens hoc singulare quod ad appellandum integer annus condemnationis competat, quo elapso sententia demum vires rei iudicatae acquirat. Art. 6. Observ. 1. morem recenset, juxta quem Scabini numero septem, ad formandum iudicium, præcise sub poena nullitatis requiruntur, adeo ut unus alterius vices simul subire nequeat, eumque laudat, usumque contrarium & abusum non attendendum esse, licet inveteratus sit, amplius existimat. Singularis quoque usus est in Flandria Vierschariorum, quæ vox tam Romanorum, quam Gallorum aliarumque nationum iudiciis ignota est. Cum enim alias regulariter tres personæ solum ad iudicium requirantur, iudex scilicet, actor & reus, Flandrorum Belgarumque moribus in Consistoriis (quæ dicta voce Vierscharen designantur) oportet adesse quartam personam, eamque necessariam, scilicet Dominum Monitorem aut Requisiteorem, quem vulgus vocat *den Maender ofte Maender-beer*. Nam nisi hæc persona adsit, quæ iudicem ad ius dicendum moneat, nec Pares Curix, nec ipsi Scabini, jus dicere possunt, prout hoc Observ. 2. d. art. 6. proponitur. Observ. 6. adducitur ritus Flandrix, quo jubente Baillivo, ac interrogante Ammanno, iudicium constituitur; quem cum eo, qui in Germania,

circa

circā executiones poenarum capitalium, adhiberi solet, fere convenire, facile quis ex comparatione intelliget. Observatio 7. articuli 9 destinata est crimini læsæ majestatis, quod tam juxta jus civile, quam Flandricum, Noster expendit, ac in specie docet, quod ob crimen perduellionis a patre commissum, filii honores & nobilitatem amittant: cum enim filii nati e plebejo patre, ob acquisitam, post eorum nativitatem, dignitatem, cum patre suo fiant Nobiles, nihil esse acerbitatis, si ob execrandum usque adeo delictum patris, concessis a Principe honoribus filii exuantur. Eos tamen infames non fieri, imo legitimam vel alimenta ipsi solere relinqui, amplius admonet, adjiciens cives Gandavenses virtute antiqui privilegii, a Carolo V anno 1540 confirmati, etiamsi ob crimen ultimo supplicio afficiantur, non plecti confiscatione bonorum, sed ea transmittere ad heredes ab intestato; privilegium tamen non obtinere in crimine hæreseos & læsæ majestatis humanæ. Rubrica secunda *novem* articulis constat, in quibus de minoribus Judiciis & Officiariis agitur, qui cum a Scabinis primi subællii constituentur, sunt velut appendix primi collegii & delegati primorum Judices, fungentes munere, quod alias primi subællii Scabinis obeundum foret. Tertia Rubrica persequitur Jurisdictionem Scabinis secundi subællii propriam, ac in *seprendecim* articulos dispescitur, adjuncta de Locum-tenente civili Gandensi appendice. Cumque ita de iis, qui jus dicunt, satis actum sit, Rubrica quarta pergit ad eos, quibus jus dicendum est, quorum alii sunt incolæ, alii exteri, eamque materiam *sedecim* articulis exhibet. De cætero Clarissimus Autor in tribus hisce rubricis seu partibus eadem methodo utitur, qua in prima usus est. Adducit scilicet articulos in lingua patria, versionem Latinam addit, statuta similia vel dissimilia conjungit, ac observationibus omnia amplius explanat magisque diducit; quam in rem nonnulla exempla adjiciemus. Rubricæ secundæ articulus 1. minoribus Magistratibus potestatem dicendi jus, de debitis libram Flandricam æquantibus, concedit; hinc Observ. 7. quaerit Noster, an jurisdictio consensu partium ad summam majorem extendi queat? & licet id, juxta jus Romanum, nonnullorumque populorum statuta, asseri queat, Gandavi tamen prorogationem cessare, idem censet, adjectis & discussis si-

milibus quaestionibus. Art. 1. Observ. 3 docetur, quod Gandavi sit domus seu basilica publica, Belforto contigua, cui *Halle* nomen qua occasione, in originem vocis *Halla*: Noster inquirat, probatque ferè sententiam Grammaji, qui loca ejusmodi *fallas* vocat, ac in omnibus veterum scriptis, tam Lovanii, quam Gandavi, Ipris & alibi *Fallas* appellari asserit, censetque probabili conjectura, derivari eas a *Faillen*, sive, ut modo lenita prima litera loquuntur, a *vailen*, id est venum exponere. Artic. 4 Observ. 4 de esu carniū diversas Scholasticorum aliorumque sententias recenset, suam vero ita proponit: ego in his similibusque quaestionibus usurpo illud Socratis, *Hoc unum scio, me nihil scire*; neque enim ex eorum sum numero, qui sibi persuadent, omnia pervia esse humano ingenio: non erubescō profiteri ignorantiam meam dicereque, quod incertæ sint adventiones nostræ: imo doctiores arbitror, qui dicunt plura se ignorare quam scire, quam qui elevato supercilio audent de iis, quæ nec divina fide nec humana certa sunt offari, & somnia sua vendere pro oraculis. Art. 5. Observ. *un.* de piscium varietate & esu quædam annotat, & cum junii quadragesimalis inciderit mentio, existimat communem esse hæreticorum hujus temporis, quos vocat, errorem, quod Quadragesima post tempora Apostolorum, ex quadam superstitione, & perversa imitatione Christi, paulatim irrepsit. Ipse contra censet, rejectis etiam nonnullorum Pontificiorum sententiis, quadragesimale jejunium ab Apostolis institutum, atque universæ Ecclesiæ traditum fuisse: hoc enim constare ex Canone Apostolorum *81*, nec non ex testimonio expresso duorum insignium Patrum, Hieronymi & Leonis; imo nullum esse veterum Patrum, qui Quadragesimæ non meminerit: fatetur tamen, admirandam videri fuisse apud veteres in Quadragesima observanda varietatem, cum alii uno die, alii duobus, alii pluribus, alii quadraginta diebus Paschale jejunium definiverint; istam vero varietatem unitati Ecclesiæ non officere, cum hæc sponsa illa sit, de qua Regius Psalter *Pf. 44*, quod sit circumdata varietatibus, pronuntiaverit, amplius existimat. Singularis dispositio est, quæ Rubric. 3 art. 4 Observ. 5 adducitur, juxta quam salaria Advocatorum, Procuratorum, Secretariorum, Medicorum, Chirurgorum, Pharmacopolarum, Amanuensium
vel

vel Notariorum, aliorum etiam operatorum, mercedes famulorum & ancillarum, pretia mercium ad usum venditarum, & debita ex comestationibus ortum habentia, solum intra biennium exigi queunt, post hoc vero soluta præsumuntur, adeoque creditori agenti biennalis præscriptio, præsumptione ista subnixâ, obstat. Praxi tamen invaluit, ut debitor, exigente creditore, post biennium jurare debeat, se bona fide credere, debitum esse extinctum. Ex quo dubium est enatum, an, si compensatione debitum sublatum esse, debitor jurato asserere velit, audiendus sit? quod, aliis licet contrariâs partes amplectentibus, Nostro videtur, rato nihil interesse, quo modo debitum sublatum dicatur. In Rubric. 4. Art. ult. Observ. 5. conscientiz quæstio proponitur, an is, qui septem habebat amicos, a quibus sperare poterat fore, ut pro se fidem interponerent, rogatisque frustra quinque, quasi desperans de reliquis, omnisque ulterioris implorationis, præ verecundia, pertæsus juraverat, se omni adhibita diligentia fidejussorem reperire non potuisse, censeatur perjurii, in foro minimum interno, reus esse? quam Theologorum nonnemo negavit quidem, sed Noster magis in affirmativam inclinât, serioque optat, quo Practici sedulo moneant Clientes suos, ne ad cautionem juratoriam convolent, nisi revera diligentiam omnem, circa reperendos fidejussores, adhibuerint.

*TRIA SPICILEGIA EX DISCIPLINIS MATHE-
maticis loca quadam Biblica illustrantia, olim a D. HIERONY-
MO KROMATERO collecta, jam vero Disputatione &
Programmatibus aliquot super additis, denuo edi-
ta ab HIERONYMO DICELIO*

Lipsiæ, apud Immanuelem Titium, A. 1702, in 8.
plagulæ 14.

PLurima omnino occurrere in Sacris Literis, quæ absque accurata Matheseos cognitione, nec intelligi satis nec exponi queunt, nemo forsan, arbitramur, iverit inficias, qui modo cogitaverit v. g. lucem primigeniam, Gen. I, 3. memoratam, aut Lunam, luminare magnum, Gen. I, 16. aut stellarum numerum, Gen. XV, 5. Solemve modo stantem, modo retrogradientem, Jos. X, 12. 13. 2. Reg. XX,

XX, 11. arcam item Noë, formam insuper tabernaculi, templique Salomonis & Zorobabelis, labrum æneum & illius proportionem perimetri ad diametrum, 1. Reg. VII, 27. mensuras locorum distantias metiendi, milliaria puta, Matth. V, 41, stadia, Luc. XXIV, 13. viam Sabbaticam, Act. I, 12. dimensiones corporis quanti, Eph. III, 18. prædictiones Astrologicas, Deut. XIX, 10. Jes. XLVII, 13. varias liquidorum & aridorum mensuras, quarum in Veteri Testamento fit mentio, sexcentaque ejusmodi alia. Factum inde est, ut viri eruditi, post partes Philosophiæ reliquas e Scriptura sacra demonstratas, sacram etiam Mathesin paulo distinctius descriptam derint. Horum classem Hieronymus quoque Kromayerus, Theologus, dum viveret, in hac Academia Primarius, adauxit, dum Polymathiæ suæ Theologicæ dudum editæ tria subjecit spicilegia, ex disciplinis Mathematicis loca quædam Biblica illustrantia. Ita vero separatim nunc denuo in lucem protrahenda duxit Clarissimus Diccilius, eo quidem consilio, ut occasionem hinc arriperet ornandi spartam suam, quam nuper in nostra Academia, velut extraordinarius Mathematicum Professor, nactus est. Non tamen absque aliquo additamento auditoribus suis hæc idem exhibere voluit, & idcirco Disputationem de Mathesi Sacra annexuit, anno 1627 Wittebergæ a D. Paulo Röbero habitam, quæ studiosis Theologiæ eo magis se commendabit, quod occasione illius decreti, vi cuius affirmans esse antipodas, a Pontifice censura Ecclesiastica correptus fuit, Pontificem Romanum etiam ut Pontificem, seu per Bullam obligantem totam Ecclesiam errare, titulumque Episcopi universalis tueri non posse, Auctor summe Reverendus eadem opera simul asseruit. Sed & de suo aliquid superaddere Doctissimo Editori visum est, Programmata videlicet nonnulla, diversis antehac temporibus sigillatim jam impressa, quorum primum de navigatione in Ophir, secundum de felicibus subditis Saxonice, tertium de B. Joh. Christiano Geiero, Summi Theologi Martini Geieri Filio, cum novo in cælo fidere comparato, quartum de hortis Hesperidum & illorum aureis pomis disserit, & quintum denique Mathematicorum nomen pariter ac famam vindicat.

*FR. FORTUNATI SCACCHI SACRORUM ELÆO-
chrismaton Myrothecia tria.*

Am-

Amstelædami apud Franc. Halmam, 1701, fol.

Constant 10 Alph. 9 plag.

Fortunatus Scacchus a Jacobo Oliverio Scaccho Equite ex concubina genitus, ordinique sacro dicatus, in Fratrum Eremitarum S. Augustini familiam concessit. In literas magno se dedit animo, nec fatorum, quibus premebatur, iniquitate ab hoc instituto se deterreri passus est. Et primo quidem in Hispania, speciatim in Academia Complutensi, philosophiæ bonarumque artium tirocinium posuit, tum in Italiam reversus, linguarum, præsertim Hebraicæ, cognitioni se totum tradidit. Græcas literas, ut M. Cato, senex arripuit. Romæ sacras literas interpretatus est, Maceratæ Theologiam, Patavii Græcas literas docuit: sermones quoque ad populum, non sine omnium adplausu, cum primis Bononiæ habuit. Tandem Urbanus VIII Pontifex Macerata evocatum sacrario suo Pontificio præfecit, cui muneri per quindecim annos præfuit: eoque non tam se abdicavit, quam aliorum fraudibus spoliatum est. Variâ autem reliquit ingenii & industriæ suæ monumenta, ex quibus haud infimum est hoc de sacris oleis opus, quod jam pridem equidem impressum, anno proxime elapso Amstelodami recusum lucem iterum adspexit.

De oleis & unguentis eorumque usu & abusu in Myrothecio primo generatim præcipit. Hinc cum varia, quæ ad nominum rationem pertinent, disputasset, ad lucernas sacras pro Candelabro Domini, cujus magna erat in gente Israelitica religio, dilabitur. Designat primo arborum genus, ex quibus oleum pro sacris istis lucernis fuerit confectum. Docet itaque ex Plinio, Dioscoride, Theophrasto, ex nucibus juglandibus, ex amygdalis, ex pino, lauro, lino aliisque seminum & fructuum generibus oleum extrahi. Sed nullum ex hisce accommodatum fuisse sacris usibus, quando quidem Deus diserte præcipiat, ut adhibeatur *oleum de arboribus olivarum*. Varia hinc recenset olearum genera ex Polluce atque Plinio, sed tria tantum hic in censum venire posse ait. Primum genus illarum dicit, quæ minimæ proceritatis plantas habent, licet olivæ quam maxime ex his producantur, quæ quamvis suavissimæ ad cibum condiantur, ad oleum tamen præstandum omnino ineptæ sint: alterum olearum genus mediocris quidem esse proceritatis & sufficientissimæ

Cap. I-III.

Cap. IV.

pinguedinis, nec non tum ad condimenta ciborum, tum ad olei expressionem, aliquo esse in pretio: tertium tandem olearum genus & præcitate plantæ, & ramorum amplitudine, quam maxime extensum esse, quod quamvis baccas prioribus quam longissime inferiores gignat, eas tamen ad exprimendum oleum ceteris, tam ratione copię, quam etiam excellentię ac suavitatis, præferri. Atque hoc tertium genus olearum aptum demum fuisse ad oleum lucernis sacris præbendum, cum optimum omnium ac præstantissimum requiratur. Olivandi hinc methodum ac sacram oleariam artem, ad oleum sacri Candelabri præparandam, curiosius investigat. Et ad hoc quidem quod attinet, refutat cum primis sententiam Alphonsi Tostati Abulensis, qui cum docuisset, oleum interdum sua sponte ex baccis fluere, interdum ex baccis in torculari compressis piloque contusis exprimi, interdum olivis prius lapide molari contusis ac in torculari positis extrahi, refellit R. Salomonem, qui oleum, quod primo modo excipitur, sacris lucernis aptum esse affirmaverat. Seacehus autem noster docet, ejusmodi quidem oleum, quod ex baccis sua sponte defluat, nusquam reperiri. Abulensis tamen in eo magnopere falli, qui contendat, pilo tundendas prius fuisse olivas: hoc enim licet innuat versio vulgata, ejus tamen nullam apud Judæum esse auctoritatem, eum in Hebræo textu tantum habeatur vox אֵלֶּבֶט, quæ *contundere* significet. Ipse affirmat, olivas non quascunque, sed sub ipsa maturitate ex olea lectas, contundendas utique fuisse, aut incertum quo instrumento, molane an pilo? licet plerique Interpretes affirmant, pilo in mortariis fuisse contunden-

Cap. VI.

Quæ de lucernarum cultu & religione, ex profanis & sacris, prolixè disserit, non attingimus. Nemo ignorare potest, amplissimum Auctori se aperire campum, multiplicem eruditionem ostendendi: saltem quæ de forma lucernarum, præsertim Candelabri sacri in medium affert, paucis delibabimus. Primum itaque formam lucernæ, quæ quærebatur Osiris in pompa Iſidis, ex Apulejo ita describit: *Quorum primus lucernam præmicantem claro porrigebat lumine, non adeo nostris illis consimilem, quæ vespertinas illuminant epulas: sed aureum cymbium medio sui patore flammulam suscitans largioram.* Recte ait ab Apulejo asseri, hanc Iſidis lucer-

Cap. VII.

lucernam nec omnino dissimilem fuisse, nec omnino similem illis, quibus more Romano ac Græco vespertinæ illuminabantur epulæ. Licet enim æstarum quoque vas cymbium appellari posset, cymbæque formam servaret, si quidem monolychnis lucerna, vel ad summum dilychnis fuisset; in eo tamen differebant hæ ab illa, quod istæ, quibus utebantur in cœnis, pensiles essent suis ad trabes cœnensis in laqueis suspensæ. In sacris autem dum lucernarum pensilium usum porro declarat, simul observat, ad eas alludere Jeremiam vatem, in Epistola ad eos, qui captivi abducendi erant Babylonem: cum enim, inquit, dixisset, *lucernas accendunt & quidem plures quam sibi ipsis*, indicaturus, quod idola non magis eas percipiant quam trabes, a quibus lucernæ sint suspensæ, subjicit: *quarum nullam videre possunt; sunt enim velut trabes in domo*. Exemplum ejusmodi lucernarum dum profert, commemorat quoque, quibus religionis Christianæ symbola sint insculpta. Nec mirum esse autumat, quod Christiani suis in oratoriis ejusmodi usi sint lucernæ, cum solenne illis fuerit, ritus, instituta & instrumenta idololatriæ ad sacros & ianocentes usus transferre. De lucernis quoque in lupanaribus accensis solitis hic verba facit, & hinc lucem affundit hæc Tertullianus verbis, quibus morem lucernis accensis in diebus festis ædes exornandi irridet: *honestæ res, solemnitate publica exigente, inducere domui tuæ habitum alicujus novi lupanaris*. Sed ad Candelabrum sacrum a Mose descriptum accedimus, cujus lucernæ cum figuram scyphi acuminati, vel cymbæ potoriæ, vel quod perinde est, nucis amygdalinæ retinerent, dubium oritur, num dilychnium in altera extremitate, an vero in medio positum fuerit. Noster asserit, licet lucernæ istæ sacræ fuerint monolychnæ, flammam tamen non in medio, sed in altera extremitate fuisse excitatam, eoque ipso maximum discrimen inter eas & inter lucernas Ægyptiacas Isidis intercessisse, quippe quarum flammæ in medio excitatæ sint. Probat hoc ex verbis Scripturæ: *& pones eas super candelabrum, ut luceant ex adverso*; quæ verba juxta textum Ebræorum ita potius transferenda cœnset: *Et impones lucernas ejus super candelabrum, & facies lucere על עבר פניה*, super latus faciei illius. Hic quid per faciem candelabri intelligendum sit, disquirat, tandemque concludit, faciem candelabri nullam aliam dici

dici posse, nisi illam versus quam flamma lucernarum excitatur, & ad quam ellychnium conversum conspicitur: reliquas itaque lucernas eo dirigendas fuisse, quo medii stipitis lucerna dirigebatur. Monolychnas autem fuisse lucernas sancti Candelabri, probat tum a forma amygdalina lucernarum, tum ex eo, quod ceteroquin supervacua futura sint ista verba: *ut luceant ad latus faciei ipsiusmet Candelabri*. Tandem quoque inquiri, qua ratione lucernæ istæ a Candelabro amoveri potuerint, rejectaque illorum sententia, qui ope catenularum hoc fieri potuisse sibi persuadent, manubriolum illis a tergo adscribit: a tergo nimirum aut ad latera hoc esse oportuit, non a supera parte, ne ad oleum immittendum infundibulis impedimento foret.

*Cap. VIII.
ad XV.*

Edisserit autem porro Scacchus noster, unde ignis ad accendendas lucernas Candelabri sancti haustus sit, indeque de sacri ignis cultu & religione verba facit; tum sacra sacrarum lucernarum infundibula in ministerium olei & luminis explicat, & olei ad servandi locum in tabernaculo demonstrat: vasis hinc olearii ad usum Candelabri sancti formam describit, & non solius Pontificis, sed inferiorum quoque Sacerdotum munus fuisse lucernas Candelabri oleo nutrire, contendit: olei autem offerendi legem datam omnino Israelitis fuisse, contra Alphonsum Tostatium Abulensem evincit, simulque ostendit, jure præcepti obstrictos fuisse Israelitas offerre oleum ad usum Candelabri. Et de oleo quidem hætenus.

*Cap. XVI.
ad XXVII.*

De unguentis in sequentibus verba facit, illorumque exordia a primis fere temporibus ostendit, simulque docet, quanta apud veteres fuerint in æstimatione: ostendit quoque, insigniores urbes forum suum aromatarium habuisse: de usu hinc atque abusu unguentorum cum generatim dixisset, quid discriminis inter unguentarium & unguentarium intercedat, edisserit, simulque unguentorum sacrorum species ex profanis etiam recenset. Ostendit porro artem sacrorum unguentorum componendorum, & vocabulum *olei lætitiæ* illustrat, docetque quodnam unguenti genus *olei lætitiæ* nomine veniat. Hinc de unguento rosaceo & rosarum in oleo lætitiæ præstantia differit, rosaceæque coronæ usum antiquissimum illustrat, compositionem quoque monstrat olei lætitiæ. Ni-

Cap. XXVII.

mi-

mirum per $\rho\omega\omega\ \rho\omega$ neutiquam intelligi docet *oleum rosaceum*, ut multi volunt, sed *oleum susinum*, hoc est *liliaceum*. De hoc Clementis Alexandrini verba affert ex *libr. II Padag. cap. VIII. Susinum quidem componitur ex liliis & lirinis; est autem calefaciens, aperiens, attrahens, humefaciens, abstergens, subtilium tenuiumque partium bilem movens, & molliens*. Compositionem autem ejus accuratius ex Dioscoride docet. Ast cum variorum liliorum genera apud Græcos occurrant, *κερίνον, λείριον, καιδέριον, κερνάριον, κερνώριον*, quodnam ex his oleo lætitiæ aptissimum fuerit, disquirat. Concludit vero tandem, unguentum susinum præstantissimum non ex foliis *λερίσι* paratum, sed ex foliis illius lilii rubicundi, quod *κερίνον* dicebatur. Illustrat hæc locum *Cantic. V*, ubi sponsa formam speciosissimam sui dilecti Hierosolymitanis puellis aperiens, cum venisset ad labia, ait: *labia ejus lilia distillantia myrrham primam*; quæ, inquit, si de lilio albo accipiantur, nihil deformius dici poterat, aut hac comparatione inconcinnius. Progreditur hinc ad susini unguenti, liliorum, liliaceæque coronæ usum ostendendum, explicatque, cur oleum lætitiæ ita appellatum sit. Tum ad balnea se convertit, cumque balnei aquam amicitiz quoque & fidei symbolum fuisse demonstrasset, de veterum lotione ante cœnam verba facit, digrediturque ad aquam lustralem, quam purificationis causa servatorem nostrum frequentasse, ostendit. Cum enim ipse profiteatur, se venisse non ad solvendam, sed ad implendam legem, & vero quantum ad legalem observantiam & Mosaicæ legis decreta, juxta hominum opinionem, Christum pollui potuisse constet, lustrali eum usum quoque fuisse aqua ad legalem purificationem, inde colligit. Nimirum quando ei obiciebatur, quod cum publicanis & peccatoribus cibum caperet, & a muliere peccatrice se tangi permetteret, hoc inde proveniebat, quod pollui cum hac ratione crederent Pharisei. Ad funera quoque Christum accessisse constat, quibus legalis ejusmodi impuritas contrahebatur. Imo & sacrificiorum ac orationis causa templum Hierosolymitanum Christum interdum adiisse, dubitare non licet: ast qui hoc faciebant, eos lustrali aqua adspersi necesse erat. Ceterum habuisse Israelitas domestica balnea, satis notum esse dicit, idque etiam ex Scriptura sacra posse demonstrari, licet *piscina inferioris*.

Cap.
XXVIII.
ad XXXII.

Cap.
XXXIII.
XXXIV.

Et superioris nomine veniant Esai. VII & XXII. Quemadmodum & Seneca domestica balnea piscinas dixerit Ep. LI. Illustrari autem hinc plurima Scripturæ S. loca posse docet. Sic quod Jerem. XVII dicitur: Expectatio Israel Dominus, ille potius ita vertendum putat: Balneum Israelis Dominus יהוה ישראֵל בַּמְּקוֹהוּ, cujus effati hic sit sensus: emundentur reliquæ nationes quacun- que aqua lustrati; putent se a sordibus animæ & corporis emunda- ri: nostra parum interest: Deus est fons veræ aquæ Israelitis, quo sa- ne emundantur vere, & illorum peccata lavantur. Hanc expli- cationem aptissime quadrare ad ea, quæ subjiciuntur: omnes, qui te derelinquunt confundentur, recedentes a te in terra scribentur: quoniam dereliquerunt venam aquarum viventium Dominum. Simili ratione lucem se affundere putat loco I Paralip. XXIX: *Di- es nostri, quasi umbra super terram, & nulla est mora.* Hebrai- cum יְהוָה יִקְרַב לָנוּ vertendum censet: *Et non est congregatio a- quarum, id est balneum.* De pravis enim hominum moribus con- questum sanctissimum Vatem, nullum opus, nullam diem a scelere vacuam pronunciaffe. Hæc autem, ut porro Auctor docet, sub um- bræ metaphora significaverat, idque quam maxime doluerat: ma- gis vero dolendum existimat, quod *nullum sit balneum*, quo turpi- tudo illa ac macula possit ablui. Christum autem Servatorem, licet Pharizorum in balneis ac baptismis superstitionem acriter repre- henderit, ab iisdem tamen nec prorsus abhorruisse, verosimile val- de esse judicat. Atque de balneis dum ita differit Auctor, de oleo & unctiōe, quæ cum istis conjungebantur, pariter verba facit, so- liumque, strigiles linteaque ex sacris literis explicat, nec cætera, quæ huc pertinent, prætermittit. Docet porro, non solum abluitionem, sed & oleum, apud veteres ex instituto adhibitum in convivio fuisse. Cumque Prophetas, ad munus Propheticum obeundum, aliquo ge- nere olei unctos fuisse nonnulli contendant, ipse contra hanc sen- tentiam negat adeo firmis rationibus inniti, ut non contrarium ali- quis defendere possit. Hinc unguentorum inter pocula luxum a- perit, puerisque & puellis præministris ea convivis porrecta fuisse docet; de aromatum quoque & unguentorum in vino potandorum usu agit, pariter ac de crossis, trullis oleariis, aliisque unguento- rum vasculis, speciatim de unguentaria pyxide in sacris literis me-

mora-

morata, itemque de ampulla, lecytho & lenticula, quæ sacra sunt unguentorum vasa. Prolixior est in alabastro & onyche unguentario explicando, illiusque formam & usum egregie illustrat. Ultimo loco de sacro unguentario cornu exponit, & tandem de unguentorum in cultu muliebri usu aliquid subjungit. Smegmatum hic ad cutem expoliendam, ablutionum, ac unguentorum usum penes mulieres explicat: qua occasione, dum de mundo muliebri Estheris verba facit, mari amaraci, myrrhique in eo usum non equidem improbat, myrrhæ tamen præceptum in eo usum fuisse verosimile judicat. Atque hæc dum hunc in modum exposuit, de oleo sancto veteris testamenti quædam subnectit, & ita primo Myrothecio finem imponit.

In altero itaque Myrothecio Scacchus noster de oleo consecrationis ex instituto agit, ejusque docet compositionem & usum ad consecrationem sacerdotum, altarium, tabernaculi, & omnium Mosaicorum utensilium: quo in argumento dum occupatur, simul de altaribus, tabernaculo, cultusque Levitici variis instrumentis, & aliis antiquitatis Ebrææ capitibus, erudite disserendi latissimus ei sese aperit campus. Orditur iterum a vocibus, & quid unguentum consecrationis sit, explicat. Cumque Exod. XXX. in ejus descriptione dicatur, *sume tibi aromata prima myrrha & electæ quingentos siclos*, numeratæ appetitæque pecuniæ antiquissimum usum insinuat ostendit. Verba hinc porro facit de origine monetæ signatæ, & sicli aliaque universaliora monetarum genera explicat, & ex sicli valore præstantiam unguenti consecrationis colligit. Tum thymiamatis sacri præstantiam demonstrat, oleique consecrationis dignitatem ab excellentia aromatum illud componentium vincit, speciatim de myrrhæ, cinnamomo, calamo aromatico, & casia ita disserit, ut multiplicis doctrinæ ubertatem ubique ostendat, afferatque non minus quod doceat, quam quod delectet. De casia cum primis prolixè disputat. Vocem קינין non vulgatus modo interpret, sed LXX etiam juxta codicem Basileensem, & paraphrasis Chaldæa, alique, quam plurimi reddunt per *Casiam*. Sed obstare plurimas easque gravissimas rationes Noster profitetur, quo minus in horum concedere partes queat. Namque affirmare plerosque, casiam a cinnamomo tantum

Cap. I.

Cap. II.

Cap. III.

Cap. IV.

ad XL

Cap. XI.

XII.

ratio

ratione minoris aut majoris perfectionis distingui. Ast cum Deus jam secundo loco in hac compositione cinnamomum sumi jusset, non posse denuo hoc intelligi; repugnare etiam nimiam aromatis istius quantitatem, quam Deus adsumi jusserit, siquidem cinnamomum hic indigaretur. In aliis itaque Græcæ versionis septuaginta interpretum exemplaribus legi: *καὶ ἱρῶς πεντακοσίων σίκλων τῷ ἁγίῳ*, h. e. *Et iridis quingentos Siclos sancti &c.* Atque hinc nonnullos in hanc ingressos sententiam, voce Ebræa *אִירִדִּם* *Iridem*, certum plantæ genus, designari. Quæ tamen nostro neutiquam se commendat Auctori, quandoquidem, licet plantæ hujus radix geniculata, frustatim concisa, & exsiccata aliquem ex se satis suavem edat odorem, quin & pulverisata adhuc teredinibusque ex vetustate corrosa, non minorem, imo odoratiorem seruet fragrantiam, ea tamen nec cum myrrha, nec cum calamo aut cinnamomo conferenda sit, nec adeo magni sit pretii, ut inter præstantiora referri aromata mereatur. Fuisse quoque, ait, qui per *אִירִדִּם* *Zingiber* intelligerent, itidem sine ulla prægnanti ratione. Nec verosimile ullo modo videri, zingiber adhibitum fuisse, quandoquidem nullam suavem fragrantiam exspiret, & insuper inter aromata vilioris pretii referatur. Rejctis itaque & explosis hisce opinionibus omnibus, ipse concludit, per *אִירִדִּם* *Costum* intelligi; atque illum forte etiam nomine *casta* vulgatum indicare voluisse interpretem. Cum vero testetur Dioscorides, non unum *costi* genus esse: alium namque candicantem esse, quem Arabicum appellitet, alium nigricantem, quem Indicum vocet, alium denique buxum costum Syriacum illi dictum; Auctor quidem Arabicum ob odoris suavitatem atque fragrantiam ad unguenti hujus compositionem quam maxime accommodatum esse censet. Ceterum ut nihil huic de oleo consecrationis tractationi deesset, Scacchus noster olei quoque perfectionem ad compositionem hujus unguenti edisserit, ipsamque ejus compositionem condocet. Quanta unguenti istius in gente Ebræa fuerit religio, & quam severe animadversum sit in eos, qui non ea, quæ decebat, reverentia erga illud se se gesserint, per octo integra capita prolixè & erudite explicat. Atque tum ad usum communem olei in utensilibus sacris se convertit, recensetque ordine, quæ isto oleo fuerint consecranda. Late hinc se diffundit in va-

Cap. XIII.
ad XXXV.

con-

ria antiquitatum Ebræorum capita, & primo quidem de tabernaculo, de loco in quo fuerit constructum, deque ejus dedicatione seu consecratione, late per aliquot capita verba facit; tum & de arca foederis agit, inque ejus formam diligenter inquirat. Cherubino-*Cap. XXXV.*
rum dum hac occasione injicit mentionem, pedes illorum, quorum *XXXVI.*
in arca foederis conspiciantur imagines, fuerintne in humana-
specie facti, ut Arias Montanus censuerit, an vitulina, ut Villalpan-
dus aliique existimaverint, rem adeo dubiam esse pronunciat, ut
nihil certi in his decerni queat. Villalpandi autem & aliorum sen-
tentiam, qui sacre hujus arce coronidem inferiorem duorum
Cherubim basi constituunt, & in ea dispositione Cherubinos sta-
tuunt per extrema arce; qua hanc supra femora & circa umbili-
cum ipsorum elevantes, propitiatorium non quidem ejusdem ar-
ce tegumentum, ita ut arcam claudat, statuunt, sed supra arcam tan-
tisper elevatum, duorum Cherubim manibus sustentatum, medio
in aere suspendunt, nulla ratione admittendam censet. Huic e-
nim formæ repugnare veteres Hebræorum scriptores, & sacra ora-
cula: id quod uberius prolatis in medium Philonis atque Josephi
testimoniis demonstrat. De mensa panum propositionis eadem
ratione agit, formam ejus, consecrationem, variaque utensilia ex-
plicans. Sic & de libaminibus atque libandi ritu, deque forma sacri
simpuli, & sacri cyathi ad vina fundenda, curiosissime disputantem
vides. Inter reliqua autem sacro oleo inungenda cum candela-
brum quoque sacrum fuerit, de forma ejus materiaque & partibus
agit, pariter ac de altari sureo, ejusque usu & utensilibus, ut &
de labri ad conservandam aquam consecratione. Ad altarium
autem consecrationem dum accedit, digreditur paulisper ad sum-
mi Numinis invocationem, statumque Israeliticæ Reipublicæ, qui
a cognitione nominis & Numinis divini maxime pependerit, accu-
ratus considerandum. Et de nomine quidem divino eoque in-
effabili dum agit, docet, Principes rerumque Dominos jam
olim tanta fuisse arrogantia, ut præter honores divinos ipsum quo-
que nomen divinum usurparint. A nomine enim Jehova multos
illorum Joves dictos, commentis atque fabulis variis Poetarum
dedisse occasionem. Quam sententiam licet irrideat Lilius Giraldu,
nulla tamen prægnanti ad hoc eum inductum fuisse ratione. Dis-

Cap.
XXXVII.
ad
XLIX.

Cap. LI.
LII.

quirit porro, an nomen ineffabile Dei idque Deo soli proprium, ignotum fuerit ante Moſen? Id quod extra ambages affirmat; locique celeberrimi & multum vexati: *Ego Dominus, qui apparui Abraham, Isaac & Jacob in Deo omnipotente, & nomen meum יהוה non indicavi eis, Exod. VII.* hunc esse sensum planissimum iudicat, quod Deus primum Moſi hoc nomen aperuerit, se vocari nomine ineffabili יהוה sibi hoc nomen fore proprium, & hoc nomine coli se velle ab Israelitis, quod quidem nomen nulli ex veteribus Patriarchis ipse aperuisset. Atque aperuisse Deum tum primum hocce nomen Moſi ideo, quia tum ritus sacros ceremoniasque, quibus eoli voluerit in gente Israelitica, eum edocuerit. Nec obſtare, quod jam ante hanc ætatem in Scriptura S. occurrat: Moſen namque illud adhibuisse, ut doceret, eum Deum, quem Patriarchæ venerati sunt, eundem esse, qui sibi apparuerit, seque hocce nomen ineffabile condocuerit. Et hæc quidem aliæ de nomine Jehova disputat. De nomine יהוה cum itidem nonnulla commonuisset, ad regimen Reipublicæ Israeliticæ se convertit, istudque semper fuisse monarchicum, evincere annitur. Præceptum quoque circumcissionis jure fœderis tantum obligasse Israelitas, post ingressum in regiones promissas, autumat. Atque hisce demum omnibus rite ordineque explicatis, ad altaria accedit, deque illorum formæ, structura, consecratione, instrumentis aliisque huc spectantibus prolixè commentatur. Altaria excipiunt Sacerdotes, quorum lustrationem, quæ consecrationem præceſſerit, dignitatem & ordinem, ut & expiationem itidem explicat, & quo pacto sanguis sacro oleo in illorum consecratione admixtus fuerit, docet. Agmen Pontifices claudunt, in quorum consecratione si quid ullo modo memoratu dignum occurrit, id explicatum hic quam accuratissime videas.

Cap. LIII.
ad LXXXI.

In tertio denique sacrorum Elæochrismatum Myrothecio de Israelitici Regis inauguratione agit Scæchus. Explicat in ea Reipublicæ Israeliticæ ordines, tam senatorios quam militares, inaugurationis pompam, adorationes, acclamationes, præcentiones, & quicquid ceremoniarum in Regis constitutione servabatut. Primo itaque utriusque ordinis, sacerdotalis & laicalis, discrimen explicat, dum de comitiis, quæ ad Regis constitutionem iudici solebant, *Cap. IV. agit.* In iis Pontifici ac Sacerdotibus olim jus suffragii fuisse negat:

nec

nec ante captivitatem Babylonicam sacerdotes summos Pontifices-que civilibus se immiscuisse negotiis, docet: quæ ideo observat, ut de-olinet commode, quæ ceteroquin ex historia novi testamenti oppo-ni potuissent. Nec exemplo Abjatharis Adoniæ partes sequentis contrarium elucescere, quandoquidem ibidem non de Regis electione sermo sit, sed qui adhærebant Adoniæ, successionis jure patrisque voluntate regnum illi deberi crediderint. Accuratus hinc mon-strat, quinam jus suffragii in regia electione habuerint, & cum primis quanta Præfeti militiæ in Principe eligendo & declarando aucto-ritas fuerit, condocet, & loca quoque Regionum comitorum apud Israelitas designat. Dum vero ostendit, pietate maxime excellere debuisse Regem, occasio hinc ei enascitur, de regii sacerdotalisque muneris conjunctione, præsertim apud Romanos, quædam comme-morandi. Nec ad corporis minus quam animi dotes respiciebant Israelitæ; hinc faciei majestatem, & militarem peritiam, Principetus notas Noster statuit. Tum jura Israelitici Senatus in Rege constitu-endo indicat, & quis Prophetis & Vatibus in Rege designando lo-cus concedendus sit, disquirat. Contendit autem, non in Regis inauguratione seu consecratione, sed in ejusdem electione Vatibus fuisse locum, si forte dubium aliquod occurreret, super quo Domini explorare voluntatem, consultum ducerent. Atque Prophetas istos aut per visionem, aut per somnium, aut alia ratione certiores hæc de re a Deo factos: quos modos excipiendi oracula divina itidem hic diligenter enarrat, non prætermittis prorsus Gentium divina-tionibus. A Prophetis ad Sacerdotes progreditur, quibus sacro-rum causa locum apud Israelitas in Regii comitiis fuisse, demon-strat. Hos Cerethei & Pheletei excipiunt, de quibus jam pridem inter eruditos disputatum est. Scacchus noster ordine procedit, reje-ctaque illorum sententia, qui eos Consiliarios fuisse putant, asserit regios milites apud Israelitas hoc nomine venisse, eosque stipato-rum munere functos apud Reges fuisse: rejicit porro illorum sen-tentiam, qui alienigenas illos fuisse autumant; ipsi contra certum ex-ploratumque est, fuisse Israelitas; nomen autem eos accepisse pu-tat a cetra & pelta, qua occasione cetræ quoque ac peltæ formam investigat, nec gregarios fuisse milites, sed illustriores omnino, qui in hoc ordine fuerint constituti, eosque clypeis aurcis olim usos

Cap. V.
ad VII.

Cap. VIII.
IX.
C. X. ad XV.

Cap. XV.
ad XXV.

Cap. XXV.
XXVI.
XXVII.

fuisse probat, simulque moris fuisse ait, clypeos aut alia spolia hostibus detracta in rei perpetuam memoriam suspendere. Cumque Cantic. IV turris David memoratur, ex qua pependissent mille, clypei, documentum hinc singularis fortitudinis, qua eminuerit Rex sanctissimus, capi posse autumat. Præterea, cum in inauguratione Regis Israelitici mularum quoque injiciatur mentio, varia quoque de iis commentandi Auctori subnascitur occasio. Inter alia autem accuratiori studio expendit locum Gen. XXXVI, quo Anan invenisse אנן in deserto dicitur, dum pasceret asinos Sebeon patris sui. Hic initio quidem contendit, pro אנן legendum esse אנני, cumque priori lectioni omnes codices Ebræi saveant, non dubitat Noster asserere, corrigendum textum Ebræum, esse juxta normam Interpretis vulgati: idque eo magis, cum circa puncta dubium oritur, cum illa aut ab Esdra, aut omnino post templi profectum urbisque Hierosolymitanæ everfionem, demum addita sint textui. Deinde prolixus & operosus est in eo, ut demonstrat, Anan nec mulas, sed aquas, nec aquas falsas, sed calidas in deserto reperisse; idque dignum omnino fuisse, quod in Scriptura S. commemoraretur, cum semper magna laude dignum censuerit antiquitas, aquarum fontes in deserto aperire; id quod cum primis luculento Cornelii Taciti testimonio comprobatur. Ad mulas dum revertitur, earum in consecrationibus Regis usum præstantiamque edisserit: atque ad loca quoque Regiæ inaugurationis progreditur, curvæ Salomo in Gihon ductus sit, ut regni successor jussu patris declararetur, ostendit. Reliqua inaugurationis solennia in sequentibus explicat: quo pacto scilicet adoratus sit Rex electus a reipublicæ proceribus militibusque, quæ forma adorationis fuerit, quo ordine ad osculum sint admissi, quæ munera eidem sint oblata, & quæ alia sunt ejusdem commatis. De diademate tum, ejusque usu & forma, de regia armilla, omnique amictu regio prolixè disserit, uti & de sacris legis tabulis, quas Regi inaugurando traditas fuisse conjicit. Unctionem autem haud extremum omnino locum inter Regiæ consecrationis ritus occupasse, nemo est qui ignorat. Auctor ergo cum olei necessitatem in constituendo Rege Israelitico ostendisset, disquirat, quonam olei genere unctus fuerit. Rejcta vero illorum sententia, qui oleo communi unctum eum fuisse dicunt,

Cap.
XXVIII.
usque ad
finem.

cunt; itemque illorum, qui sacro consecrationis oleo inauguratum fuisse asserunt, ipse pronunciat, oleo quidem sacro, sed alterius generis, & ab oleo consecrationis diverso, eum fuisse inauguratum. Unctum autem Regem fuisse, non a Propheta, sed a Sacerdote, cujus id proprium & peculiare fuerit manus: ad modum autem & formam unctionis quod attinet, Regem tecto capite eandem suscepisse, observat. Reliqua consecrationis solennia huc redibant: Regi inaugurato fausta quævis populus apprecabatur solenni acclamationis formula, quam Auctor pluribus explicat; eidem plaudebatur, & buccina, tubis ac tibiis præcinebatur, quæ instrumenta musica accuratius Auctor delineat. Porro Rex inauguratus foedus cum Deo & populo percutiebat; unde occasio de ratione percutiendi foedera, nonnulla disserendi Nostro subnascitur: in throno quoque sedens regni possessionem accipiebat, quem Regum Israeliticorum thronum exacte describit: denique & de epulo verba facit, quo regis inaugurationis solennitas absolvebatur. In his omnibus ita versatur Auctor, ut non erraverit, qui librum huncce quendam Ebrææ antiquitatis velut thesaurum dixerit.

DE INTELLECTU HUMANO. IN QUATUOR LIBRIS. Auctore JOHANNE LOCKIO Armigero. Editio quarta, aucta & emendata, & nunc primum Latine reddita.

Londini, apud Awshamum & Churchif, 1701, fol.
Constant 3 alph. 12 pl.

Quod Philosophi & hominis plane eruditi est, ut nunquam temere & inconsulto ad docendum se efferat, tenuiter autem de virtute sua sentiens, nihil proterve & arroganter sibi vindicet: idem agens acutissimus *Lockius*, permodeste veluti in excusationem præfatus nonnulla, quod operi, ad erudiendum seculum præfens comparatum, manus admoverit; tentamen hoc de intellectu humano ita instruit, ut *libro primo* principia nulla nobis naturæ beneficio connata esse ostendat; *secundo* de idearum origine, natura, varietate agat; *tertio* de orto ex ideis sermone, vocum, terminorumque proprietate & affectionibus, disquirat; *quarto* autem

Epist. ad.
Lector.

cognitionem humanam, ejus gradus, terminos, varietatem, profectum, differentias & divisionem explicet.

Lib. I.
Cap. I.

Introductionis loco, utilitatem investigationis intellectus docet, cujus inter alias hæc ipsi est ratio, ne curiosa & erudita ingenia, perceptis intellectus sui viribus & imbecillitate, ægre ferant, se plurima, quæ ad scientiam potius quam felicitatem vitæ promovendam pertinent, ignorare; neque interiti ad segnitiam. eum Scepticis delapsi, nihil omnino abs se sciri posse existiment: in operis vestibulo simul admoneas, *idea* nomine, cujus frequens hoc loco usus est, notari *omne illud, quod intellectui præsens est, quando cogitamus.*

Cap. 2.

Inolitum autem errorem de principiis nobiscum natis oppugnat, quod sola naturalium facultatum ope, sine notionum quarumvis impressarum adminiculo, eam, qua vulgo imbuti sunt homines notitiam & certam cognitionem assequi possumus; atque illud in sequenti tractatione late demonstratur; ut proinde non minus ridiculum sit, notitias innatas comminisci, quam existimare, ideas colorum animantibus naturaliter infitas esse, quibus tamen usus oculorum & facultas ab externis objectis eas recipiendi indulta est. Nihil autem valere argumentum, ab universali consensu petitum, circa istas *νομᾶς ἐννοίας* ita probat, ut non modo aliam universalem istius consensus rationem de principiis innatis allegari posse credat, verum idem quoque argumentum in sententiæ adversæ patronos detorqueat. Concludit enim, quoniam nulla dantur effata, de quorum veritate omnes ad unum consentiunt, hinc intelligi, nulla nobis principia connata inesse. In exemplum advocat pervulgatum illud, *quicquid est necessario est, & impossibile est idem simul esse & non esse.* Quæ principia maximæ hominum parti ne innotuisse quidem tradit, ut adeo hac in re nullus expectari ab ignavis consensus possit. Ignorari autem hæc principia a parvulis & insipientibus. Quoniam vero innatum & menti impressum esse, neque tamen in animo percipi, sibi repugnant; cum idem sit, inscium esse alicujus rei animo impressæ, ac eam rem pro nihilo habere, contra imprimere menti idem sit, quod efficere, ut signatæ in animo veritates percipiantur: manifestum esse contendit, nullas in animo consignatas esse notiones, quæ congenite
dici

dici possint. Ad exceptionem autem, quod assensus præbeatur notionibus innatis, quam primum ad rationis usum perventum sit, respondet, inde sequi, omnes veritates, quas opè rationis in adulta ætate percipimus, innatas quoque dicendas esse; quoniam his etiam assensum præbemus, cum ad usum & exercitium rationis perventum est: quæ tamen veritates hæctenus plane ignorabantur, nec ab ullo menti inexistere aut cognosci dicuntur. Negat deinde, connatum illud dici posse, ad quod usus rationis est necessarius, cum ratio nihil sit aliud, quam facultas veritates incognitas e principiis sive propositionibus cognitis inferendi. Quicquid ergo cognitum deum sit per usum rationis, illud innatum dici nequit; quia principiorum elariori, ex quo deducitur, indiget. Puerulum autem non alia via cognoscere illud axioma, *impossibile est idem simul esse & non esse*, quam ea, quæ novit virgata non esse cerasum, aut ignem differre a pomo. Ad objectionem ex universali consensu circa principia innata desumptam, porro respondet, inde secuturum, quod alia quoque principia, veluti dulcedinem non esse amaritudinem, album non esse nigrum, quadratum non esse circulum, & mille ejusmodi alia, nobiscum nata dicenda sint. Omnes enim in has veritates consentire, quæ tamen ab experientia potius, quam a natura noto principio hauriantur, & a nemine principiorum nobiscum natorum titulo honorentur. In acquirenda autem veritate, mentem generationem ita versari, ut primum recipiat ideas particulares, hæc deferat ad memoriam, & vocibus exprimat, indeque ad universalem aliquam idearum perceptionem progrediatur. Ex quo constare putat, non innatas, sed adventitias omnes esse ideas, nimirum ex rebus externis provenientes. Nulla etiam principia practica nobis naturaliter insita esse, inde probat, quod nullum afferri possit axioma morale, universo gentium consensu approbatum. Latrones enim, sicarios, imo & alias gentes, leges inter se servare, non quasi sint ipsis innatæ, sed quia sibi istas utiles esse colligant. Si dixeris, plurimos videre meliora & probare, sed deteriora sequi, respondet, ex actionibus hominum optime cognosci posse, quid videant aut probent homines. Nec convenire denominationem principiorum practicarum regulis, quæ sola contemplatione terminantur, quoniam practica sunt, quæ ipsa praxi exercentur. Con-

cedit

Cap. 3.

cedit quidem, cuius innasci cupiditatem beatitudinis, & miseris averfionem, verum has putat propenfiones tantum appellandas esse, non autem signatas in intellectu veritatis impressiones. *Secundum* contra principia practica nobiscum nata argumentum petit ex eo, quod regulæ morales probandæ sint per liquidas rationes; principium autem naturæ insitum probatione haud eget. Jam vero commune illud axioma, *alteri feceris, quod tibi fieri ipse velis*, probari solet, vel ex disciplina Christi, qui illud nobis commendavit, vel ex Hobbii placitis, quoniam socialitas devincienda est. Quod autem virtus commendetur universis, id non inde esse, quod illa ingenta nobis, sed quod utilis sit. Ad conscientiam autem, tanquam ad regulam moralem provocare, esse principia innata invertere aut tollere; quia integræ nationes interdum nulla flagitiorum conscientia ducantur. In cuius rei confirmationem, inter alia ex *Thevenotio* gentes adducit, quæ sine ullo conscientie scrupulo, liberis carniæ loco vescantur; quod apud Charibæos quoque obtinuisse, *Vossius* de origine Nili auctor est. *Toncupinambi* autem paradiso se dignos censuerunt, quia mos ipsis erat, injurias graviter ulcisci, & carnibus hostium corpora sua replere. Rejicit insimul quinque illa ab *Herberto* credita principia innata, *Deum esse, Deum esse colendum, virtutem & pietatem sectandum, respiciendum a peccatis, expectandumque premium*, quoniam incerta & obscura plurimis, & jure quidem videantur. Atque dum ipsi opponitur, innata principia corrumpi posse aut animis evelli, reponit, quod ea ratione principia non possint universalem consensum obtinere, si in aliquorum animis obscurentur aut evellantur. Ne liquido ostendi posse; quod principia innata apud aliquos obscurentur aut animis ejiciantur, nisi supponas antea hoc axioma: Quicquid nos statuimus, illud animis innatum & verum est, quicquid autem placitis nostris adversatur, pravum & corruptum est. Citra hoc, si denotitia quadam innata contendatur inter dissentientes, atque provocetur ad principia mentibus congenita, idem foret, ac si quis diceret: universi sententiam hanc suis assensionibus comprobant, multi vero, atque inter hos etiam adversarius, ab ea dissentiunt. Id quod contradictionem continet, quemadmodum prius ad infallibilitatem sibi conciliandam via est

com-

compendiaria. Ingenerari autem vulgo principia hominibus dicit, auctoritate præceptorum & qui præfunt junioribus, qui incautos animos sententiis & opinionibus imbuunt, quas credi ab ipsis volunt. Adolescentes autem ad maturitatem iudicii provecos, undique circumcogitantes nihil in mente sua deprehendere, quam acceptas a præceptoribus sententias, quibus nomen principiorum innatorum imponant, ac sæpius divinitatis characteres erroribus & ineptiis imprimant, tauris & cercopithecis sacra faciant, atque pro opinionibus ejusmodi tanquam pro aris & focus pugnent. Principia autem ingenita eo minus nobis inesse posse confirmat, quoniam ideas, ex quibus propositiones & principia constantur, nullæ animis inexistunt. Attendentes ad infantem recens natum, nullam in eo observabimus ideam, nisi forte famis, sitis, caloris, dolorumque quorundam, quos in utero senserat, donec temporis successu plures sibi acquirat. Hinc per rationes deducit, nec principium illud, *impossibile est idem simul esse aut non esse*, nec identitatem, nec ideam totius & partium, nec ideam cultus divini, nec ideam substantiæ, nec alias in memoria ideas nobis connasci. Prolixe autem ideam Dei nobis congenitam oppugnat, absurdum esse putans, connatum agnoscere principium practicum, Deum esse colendum, nescire autem, quid sit cultus iste, quem Deo præstare officio religionis teneamur. Hunc autem cultum gentes ignorare, quæ diversas, sibi contrarias, & interdum stultas de Deo habeant ideas; quod variis ex historia exemplis confirmat. Ex eo vero, quod vulgo traditur, quod omnes gentes habeant aliquam Numinis notitiam, minime sequi ait, ideam Dei animis esse insitam: nam & omnes propemodum Solis, ignis & caloris habere ideam, quam nemo congenitam nobis dixerit. Cum enim late patentia & visibilia Numinis extent in orbe vestigia, facile in hujus cognitionem devenire homines vel mediocri studio potuisse. Si objeceris, divinæ bonitati consentaneum esse, ut mentibus characteres divinitatis ac virtutes imprimerentur, respondet plus concludere argumentum, quam debebat: sequi enim inde, multo convenientissimum bonitati divinæ fore, ut non modo notitiæ innatæ, verum etiam expressæ characteribus idea Dei, omniaque quæ de Deo sciri aut credi debebant, in animo exstarent, quam ut totas gentes in ignorantia re-

Cap. 4.

relinqueret, quod tamen Apostolus affirmet Aët. XVII. Frustra autem quæri a nobis, quid divinæ bonitati conveniat, cum aperte constet, eam secus fecisse. Neminem tamen de bonitate cœlesti conqueri posse, quoniam singulis concessæ sint vires ingenii naturales, quarum ope facile ad notitiam Dei deferri possint; quam tanto certiozem cuique promittit, quo majori studio meditationibus propriis quisque incumbere voluerit. Principiorum vero in-natorum nomen inde suam traxisse originem docet, quod homines inventis semel principiis generalioribus, de quibus vix dubitatio superesse poterat, ea veluti secum nata venerati fuerint; id quod auctoritate eorum confirmatum fuit, qui postquam doctores juniorum constituti fuerant, ægre tulerunt, ut de ipsorum traditis dubitaretur. Se ergo, destructo hoc de notitiis innatis errore, libris sequentibus ostensurum ait veram & solidam rationem, qua ad cognitionem acquisitam, certam tamen, eatur. Atque hæc de primo Libro suffecerint. De reliquis alibi dicitur.

*HERM. ALEXANDRI ROELL DISSERTATIONES
Philosophica, de Theologia Naturali duæ, de Ideis innatis
una, Clar. Gerardi De-Vries Diatribæ oppo-
sita.*

Franequeræ apud Johan. Gyzelaar, 1700, 8.
Constant 2 Alphab. 20. plag.

CUM Autor Clarissimus publice Theologiam ac Philosophiam, juxta principia Cartesii, in Academia Franequerana docere coepisset, adstruere, ut præfatur, laboravit divinam Rationis originem, infallibilitatem, auctoritatem, & in cognoscenda ac dignoscenda Scripturæ S. divinitate ac sensu necessarium usum, eo fine, ut omnes perspicerent, quam bene convenient Ratio & Scriptura, Theologia ac Philosophia, quam utriusque studium sit homine Christiano dignum; cum alterius sic altera poscat opem, ut nec sua revelationi sine ratione auctoritas, neque sua rationi sine revelatione constare integritas possit. Et cum ratio ipsi sit idearum innatarum, & cum iis inseparabiliter conjunctorum axiomatum communium, complexio ac comprehensio, eaque sint omnis rectæ ratiocinationis,

sci-

scientiæ ac sapientiæ naturalis principia, conclusit, aut ideas innatas pro ipsius Dei in mente hominis scriptura ac pictura, axiomata vero communia pro totidem Dei oraculis habenda esse; aut incertam dubiamque esse omnem ratiocinationem, scientiam, ac sapientiam humanam, & in discrimen adduci ipsam Divinitatis Scripturæ fidem.

Quam sententiam, tum in illa de religione rationali, tum in aliis de rationis in cognoscenda & demonstranda Scripturæ auctoritate usu, dissertationibus prolixè propositam, multos invasisse conqueritur, qui eam rationalistarum, ut vocent, doctrinam omnium errorum, hæresium, vitiorumque fontem, & humani generis pestem, communibus bonorum suffragiis ad orcum damnandam censuerunt. Inter principes adversariorum suorum numerat clar. Gerhardum De-Vries. Contra hunc ergo Theologiæ Naturalis, sive doctrinæ de Deo & Religione, quæ ex principiis rationis deducitur, dignitatem, utilitatem ac necessitatem, singulari dissertatione asserere voluit. Cum vero dignitatem ejus atque auctoritatem, non alia ratione melius ac facilius asseri putaret, quam si eam divinæ originis esse demonstraret, ideas, ex quibus ipsa tanquam ex principiis deducatur, innatas & ab ipso Deo menti hominis inscriptas atque insitas esse, demonstrare satagit. Hoc agens, ad examen vocavit Gerhardi De Vries, ideas innatas prorsus proscribentis, sententiam in spissa diatribæ propositam. Isti ergo diatribæ suam, de ideis innatis dissertationem opposuit. In reliqua præfationis prolixiori parte, Antagonistæ præfamen ad libere philosophantem examinat, defendens Philosophiam Cartesianam, ut rationi Scripturæque sacræ maxime convenientem, a Spinosismo alienam, immo ei adversam. Negat quoque, Cartesium & Cartesianos servituti adeo mancipatos esse, ut contradictionis impatientes, sui admiratione, aliorum despectu, se maxime defendere ament. Huetium, qui, quod in Cartesii dogmata censuram scripisset, indignis modis a Cartesianis fuerit habitus, ipsummet modestiam, quam præ se tulerit, non observasse, sed acerbis & injuriis disteriis, sarcasmis, cavillationibus Cartesium æque ac Cartesianos incessisse. Poireti, quem itidem in exemplum adduxit De-Vries, fervorem & intemperantiam in æstimando Cartesio non abnuit

Roellius, optat vero ipsum ex perverso affectu in scripta Antoniaë Bourignonis deinde non fuisse abreptum. Interim cum adversario suo gratias agit Poireto, ob convulsa egregie Spinositicæ impietatis fundamenta. Tandem conviciari De-Vriesium conqueritur, nullum unquam Cartesianum doctorem, ante Roellium, tam nulla verecundia miscuisse sacra profanis, divina naturalibus, fidem ratione, gratiam natura, Theologiam Philosophia.

Sequuntur nunc Dissertationes tres, duæ de Theologia Naturali, tertia de Innatis Ideis, quarum hæc summa est. Prima Theologiæ Naturalis, hoc est, doctrinæ de Religione, quam homo ex principiis naturalibus, & naturæ viribus addiscere potest, dignitatem, utilitatem & necessitatem adstruit. Dignitatem illi tribuens, & præstantiam ejus præ aliis disciplinis, & autoritatem, sive vim obligandi hominem ad fidem dogmatum & obsequium præceptorum, quæ tradit ac præscribit, intelligit. Præstantiam evincit ex natura objectorum, circa quæ versatur, tum primarii, Dei, tum secundariorum, Hominis & Religionis. Autoritatem derivat ab autore Deo, per insitam menti humanæ sui ideam. Ideas dicit cogitationum modos & formas, quæ sint rerum in mente imagines, eodem modo, quo imago exemplar suum atque archetypum præsentantes, & ad contemplandum exhibentes. Dei igitur ideam esse innatam, probare nititur, quod nulla alia ejus causa esse possit; non sensus, & in specie visus; neque auditus; non institutio; neque mens per variarum perfectionum compositionem, earumque in majus auctorem. Jam aliorum, inter quos est De-Vries, sententiam examinat, statuentium mentem, ut aliarum idearum, ita ideæ Dei causam esse. Contra vero ideas simplices rerum, vel aliarum, vel Dei, a mente non posse formari, probat tum a natura ideæ, tum a natura mentis, quæ ex se nec ideæ materiam habere possit, nec formam, nec ullo modo per discursum formare ideam Dei. Porro sine idea innata, nullam Theologiam naturalem, aut divinitatis sensum insitam, quem agnoscat tamen adversarius, certe nullam ejus certitudinem fore, comprobare nititur. Objicienti, diversitatem idearum Dei in hominibus non fore, si innatæ essent, respondet, diversitatem a defectu attentionis in plerisque provenire. Concludit ergo, Deum esse idearum innatarum autorem,

tores, indeque axiomatum & conclusionum ex iis deductarum veritatem & certitudinem, Theologiæ naturalis veritatem & auctoritatem pendere; atque ideo quæ ratio docet dictatque, Deum docere & dictare: id quod quoque Scriptura S. comprobet, & Theologi communi consensu statuunt. Ergo nihil, quod est verum Philosophice, sive per rationem, falsum esse Theologicè, sive per revelationem; & æque certum esse, quod clare & distinctè cognoscitur per rationem, ac quod per revelationem; adeoque absurde quæri, si ratio aliud quid doceat, quam revelatio, cui potius credendum? Revelari tamen aliquid posse supra rationem, & quod a Deo ita revelatur, credi debere.

Adstructa ita dignitate Theologiæ naturalis, cum ex præstantia tum ex auctoritate, ad utilitatem progreditur, in eo sitam, quod hominem ad cognitionem Dei & sui ipsius ducendo, perfectionem & utilitatem ejus promoveat; quod reliquam Philosophiam, Metaphysicam, Ethicam & Politicam suffulciat; quod faciat in Jurisprudencia ad demonstrandam legum æquitatem, in Theologia supernaturali, tam ad principii ejus divinitatem probandam, quam ad dogmatum ac præceptorum auctoritatem & æquitatem, cum naturæ dogmatis ac præceptis consensionem, partium omnium inter se nexum ac harmoniam cognoscendam ac demonstrandam; quod hominem convincat de statu suo misero. Denique necessitatem Theologiæ naturalis evincit, quia Theologia revelata ejus opè carere non possit, in probanda Scripturæ S. divinitate, & speciatim in cognoscenda dogmatum Θεοπροπεία, eorumque vero sensu, item præceptorum sanctitate, & Prophetarum ac miraculorum divinitate, in disputatione contra Infideles, Atheos ac Libertinos, hoc inprimis feracissimum sæculo.

Dissertatio II Theologiæ naturalis & principiorum ejus brevem delineationem exhibet, in genere doctrinam dispeniens in partem Theoreticam & Practicam. Pars Theoretica agit de nomine Theologiæ, religione, Theologia naturali, principii Theologiæ & religionis naturalis, de Deo & homine: & de homine quidem primum, ejusque tum mente, & iis, quæ ad eam pertinent, tum corpore, & iis quæ ad id spectant, tum utriusque conjunctione, & post de mentis a corpore separatæ statu: denique de Deo, ejusque

existentia, essentia, attributis. Pars Practica tractat de Dei cultu & religione, ejusque origine & fundamentis, de erroribus & vitiis oppositis, de exitu pietatis & impietatis, de insufficientia Theologiae naturalis ad salutem, de ejus usu circa revelationem. Juxta quem ordinem singula explicare incepit, sed non absolvit.

Dissertatio III vindicias primæ continens de Ideis innatis, cum valde proluxa sit, in sectiones divisa est. *Sectio I* narrat, occasionem disputationum dedisse antagonista sui De-Vries opprobria, in thesin de Scripturæ divinitate ex sola ratione adstruenda, evulgata; ideo eam breviter vindicat, & in Cartesianam Philosophiam, cujus secta perhibetur Spinosismus, dicta refellit, ostendens inter cætera, differentiam Cartesianæ & Spinosisticæ sententiæ. *Sect. II* paratur aditus ad conflictum, & per ideas innatas, interque eas Dei, de quibus disceptatio, intelligi dicuntur, non quas adversarius putet, actuales cogitationes, veluti picturas rerum, menti inde ab utero inhærentes, sed quæ ita proveniunt a sola naturali, quæ in nobis est, cogitandi facultate, ut nec ab objectis externis, nec a voluntatis nostræ determinatione pendeant. Atque hanc vocis *idea* acceptionem ex communi usu probat. Eas autem formandi vim mentem non habere contendit, quoniam eam ignorare non possit. Negat adversario, hanc sententiam esse enthusiasticam; negat, Platonis reminiscenciam ea reduci. Dilemma: aut actu inesse ideas, aut potentia; non actu, quod ipse neget; non potentia, quia hæc sit communis contraria Cartesianis sententia: resolvit posterius assumendo, inesse potentia, non eo sensu, quod mens eas formet, sed hoc, quod mens vi naturæ suæ, ac ex se ipsa quasi, data quavis occasione, & quoties earum usus est, possit eas elicere, vel potius attendendo in se invenire, & a natura se determinatam sentiat, ad has potius quam alias ideas concipiendas, & in tantum patitur magis, quam agat. Hinc infert, Antagonistam operam perdere, quando probare nitatur, eas actu menti non inesse cum conscientia, & propria vineta cedere, nec idearum multitudinem obstare, quo minus innatæ sint. *Sectione III* præmissa disceptatione, quomodo intellectus sit facultas & activa & passiva, non vere activa, ostendit adversarium male statuere, intellectum esse causam formatricem idearum: quippe si menti tribuatur vis producendi materiam idearum, qua-

tenus

tenus sunt modi cogitandi, sive cogitationes, vim creandi illi tribui. Licet vero intellectus non efficiat ipse ideas, non tamen sequi fanaticum creaturarum omnium, etiam rationalium, quietissimum, & Deum per hominis mentem, tanquam instrumentum passivum, dici debere irasci, desiderare, tristari, metuere, sperare &c. Etenim, intellectum quidem esse facultatem passivam, voluntatem vero facultatem activam. *Sectione IV* ab idearum materia ad earum formam, quæ repræsentatione rerum æstimatur, progressus asserit, se non quaslibet quarumcunque rerum ideas, speciales quoque, sed tantum primigenias quasdam simplices & generales; animæ nostræ ab origine ingenitas esse docere, quæ occasione singularium excitentur; mentem autem non nisi ex simplicibus & generalibus ideis compositas ac secundarias efformare posse. Et in hanc sententiam non quadrare difficultatem, quæ in contrariam antagonista quia per eam, menti non tribuatur vis ex nihilo aliquid producendi. *Sectione V* inquisitanti adversario, unde & quomodo idearum formæ rebus adeo similes humanæ menti adveniant? respondet, ab unione animæ & corporis, quam talem Deus fecerit, ut ad certos motus corporis, certæ orientur in mente perceptiones, vicissim ad mentis certas cogitationes, certi in corpore motus: hocque non male a Cartesio illustrari exemplo literarum & vocum, varias cogitationes producentium. Nec ad Deum confugere, in investigatione originis idearum, esse causam desperatam, quod urgeat antagonista, sed veritatis & pietatis argumentum. *Sectione VI* examinans, unde mens hauriat, & quomodo, quaque facilitate effingat rerum materialium ideas, existimat, eas non nancisci formam a speciebus sensibilibus ad sensorium delatis, neque difficultatem, quæ est in concipiendo modo, quod ideæ innatæ sunt & excitantur, tam ex non perspecta corporis natura, & unione mentis cum corpore, quam ex non plene cognito divinæ operationis modo oriri. Ab ideis rerum sensibilibus *Sectione VII* ad ideas rerum intelligibilium procedit disputatio, in qua De-Vries vult has a mente formari, Nolter innatas esse contendit, & sensibilibus specierum occasione tantum excitari: Spiritum etiam, dum sui intimam & innatam habet conscientiam, eo ipso quoque sui & rerum spiritualium ideam habere innatam, quæ non recte a sola facultate judicandi & discurrendi ab Antagonista derivetur. *Sectione VIII*

Sectione VIII de origine & causa ideæ Dei disputant, quam Nonster innatam esse tuetur, Adversarius mentis studio æquisitam; ideoque *Sectione IX* non formandæ, sed excitandæ innatæ nobis ideæ Dei subservire discursum, Autor ille asseverat, Apostolum sibi consentientem Rom. I, 19. 20. allegans. *Sectione X* insitam Dei notitiam, & cogitationum de Deo aliisque rebus certitudinem, ab innatis ideis pendere; inmo pronitatem quoque naturalem ad sentiendi veritatibus per se notis, sine ideis innatis concipi & explicari non posse, *Sectione XI* monstrat. Multum vero notitiæ Dei innatæ detrudere negatam Dei ideam, *Sectione XII* contendit. Contra illas innatas ideas, eam speciatim, quæ mentis est, a multiplici earundem discrepantia frustra peti argumentum, & ideas innatas in omnibus eadem esse, fusius ostendit *Sectione XIII*, & quia innatæ communes omnibus, ad eas in quæstionibus dubiis tuto recurri posse & debere, *Sectione XIV* eaque ultima concludit.

NOVA LITTERARIA.

IN vicina Aeademia Vitembergensi; nostræ Sorore, omnia apparatus ad Jubilæum rite solenniterque celebrandum perstreperunt. Cum enim decimus quintus Calendarum Novembris dies, quo Serenissimus Saxonæ Elector & Imperii R. G. Locum Tenens Generalis, FRIDERICUS SAPIENS, Academiam illam hodieque Dei gratia florentissimam A. 1502 condidit, in orbem proxime sit rediturus, æquissimum utique est, ut tertio illo ejus Natali inaugurationis memoria devòte decenterque recolatur. Cui solennitati eo majus accedet decus, quod Illustris Academia Rectore hoc tempore Magnificentissimo, Dno. FRIDERICO AUGUSTO juniore, Regio summæ spei Principe ac Electoratus Saxonici Hærede, gaudeat. Cujus etiam Serenissimo sub nomine cum Programma publicum eam in rem jam compositum præloque commissum feratur, integrum illud his Eruditorum Actis, mensè proximo Septembri, ut posteritati eo rectius conservetur, insertum iri, fidem Lectori benevolo facimus, ut fauste omnia ac fortunate peragantur, ex animo voventes.

* * * * *

ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Septembris, Anno MDCCII.

MEDAILLES SUR LES PRINCIPAUX EVENEMENTS du Regne de LOUIS LE GRAND.

i. e.

NUMISMATA RES PRÆCIPUAS, QUÆ LUDOVICI MAGNI auspiciis gesta sunt, representantia, una cum explanationibus historicis, curantæ REGIA NUMISMATUM ET INSCRIPTIONUM ACADEMIA.

Parisiis, e Typographia Regia, 1702, in 4. maj.
Constant foliis 293. Numi exhibentur 286.

EX quo nummorum studium majori in pretio esse coepit, nullis vel sumptibus vel laboribus pepercerunt Galli, ut Historiam suam nummis redderent illustriorem. Quanquam vero hoc negotii datum esse soli illustri Academix Numismatum & Inscriptionum videretur, ut regnantis hodie LUDOVICI XIV Historiam numis exornatam ederet, hujus tamen propositum quodammodo antevertit Claudius Franciscus Menestrierius, cum Historiam Regis Ludovici Magni numismatibus aliisque publicis monumentis illustratam Parisiis A. 1689 in publicum emitteret, mox deinde in Belgio recusam. Interim & Academia institutum strenue profecuta, eandem Historiam, sed ad finem usque seculi decimi septimi, evedtumque ad scepra Hispanica, quo jure quave injuris, filium Regis Philippum deductam, & numismatibus exornatam nuper Augusto volumine edidit. Illud vero cum dignum, Rege munus existimasset Rex Galliarum, exempla omnia ad se recepit, eaque inter Viros Principes aliosque, quibus bene vellet, munifi-

Aaa

munifice distribuit. Ut itaque ex tanto opere ad ceteros quoque fructus aliquis perveniret, novam hanc editionem, minore quidem forma, nec inelegantem tamen, optimo consilio Charissimi Academiae Socii procurarunt; in qua & nummi eadem plane magnitudine representantur, qua culi sunt, & subiecta est singulis nummis explicatio brevis & concinna, unde tum de occasione eundem numismatis, tum de genuino ejus sensu Lectoribus constet. Erit autem operæ pretium, numos quosdam ex toto opere collectos,

TAB. VI.
Fig. 1. p. 4.

Fig. 2.
p. 43

Fig. 3.
p. 73.

quos apud Menestrierum frustra quaesiveris, speciminis loco curiosis nostrorum etiam Lectorum oculis exhibere. In Figura I principium regni Ludoviciani singulari modo representatur. Francia nimirum & Providentia Regem, more veterum Francorum, in clypeum sublatum, circumferunt, cum inscriptione: FRANCORUM SPES MAGNA; infra autem legitur: INEUNTE REGNO. M.DC. XLIII. Figura II magnificum Christinae, Suecorum quondam Reginae, in urbem Parisiorum ingressum depingit. Tanto enim splendore excepta est, ut ad solennitatem augendam, viginti milia civium in armis esse juberentur, & præter Ducem Guisum aliosque Magnates, quatuor Consules umbellam portantes obviam ei procederent. Itaque equo infidet Regina, & proxime post illam aequitat Guisus, præcedunt cum umbella Consules, sub qua invehi scilicet modeste illa recusaverat. Addita sunt verba: REGINA SUECORUM IN URBEM REGIE EXCEPTA. M. DC. LVI. Neque vero prætereundus nummus in Fig. III expressus. Nam cum hæc ipsa illustri Inscriptionum & Numismatum Academia, cujus auspiciis hic liber præditi, A. 1663 institueretur, selectis ex Academia Gallica viris nonnullis antiquitatum scientissimis, qui inscriptionibus, emblematicis & nummis ad veterum majestatem concinnandis operam darent, numus hic cussus est in rei memoriam, in quo Mercurius stylo veteri more, inscribit aliquid tabulae æneae; jacet ad latus urna nummis repleta, & ad pedes charta spissior, in qua collocari numismata ordine solent. Circumposita inscriptio est: RERUM GESTARUM FIDES; infra autem ista leguntur: ACADEMIA REGIA INSCRIPTIONUM ET NUMISMATUM INSTITUTA. M.DC. LXIII. Magnus quoque hic depre-

no. 199.

4.



5.



9.



10.



14.



15.



prehenditur nummorum numerus, qui memoriam conservare captarum urbium debent. Hos inter eminent sua pulchritudine, quem in Figura IV sistimus. Hic enim Carolus Lotharingæ Dux sub forma Protei spectatur, qui mutare faciem habitumque non nisi vi coactus desierit, circumscriptis verbis: PROTEI ARTES DELUSAE; quæ quo spectent, facile apparet, si inferius scripta, MAR-SALIIUM CAPTUM. M. DC. LXIII perpendantur. Nimirum, ut paucis rem repetamus, sponte & ultro primum Lotharingus pactum iniverat cum Rege Galliarum, quo provincia se decessurum, & ne posset Rex de sua fide dubitare, Marsalium ei traditurum promiserat. At post signatum foedus, sententiam mutare visus est, Marsalio quippe munimentis & milite aucto. Quare Rex Metim se contulit, Marsalium recta ducturus exercitum, quam ille procellam ut averteret, ad Regem propere accessit, & Marsaliensibus, ut Regi se dederent, justis, novas foederis condiciones iniit. Nequetamen inter belli apparatus nullam bonarum artium curam habuit Rex Galliarum, verum studia potius multorum largis præmiis provocavit, ut merito *Protei artibus delusis jungamus bonas artes remuneratas*. Indicat hæc Fig. V, in qua stat in medio Liberalitas, quatuor infantibus circumdata, qui totidem artes referunt. Eloquentia lyram tenet, Poësis laurea cincta buceinam, Astronomia mensurando globo ecclesti dat operam, & Historia libris insidens literas exarat. Ad-dita est inscriptio: BONAE ARTES REMUNERATAE, & infra Annus M. DC. LXVI. Proximus ab hoc nummus ad Academiam Scientiarum & Artium spectat, quæ Geometras, Astronomos, Physicos, Mechanicos, Chymicos excellentiores complectitur. Hi cum prius in Bibliotheca Regia congregarentur, succesu temporis magnificum nacti sunt in ipso palatio Regio receptaculum, ubi bis singulis hebdomadibus suas symbolas magno eruditorum fructu conferunt. Sedet in Fig. VI Minerva, inter sphaeram, sceletum, & clibanum distillatorium, quæ Astronomiam, Anatomiam & Chymiam notant, additis verbis: NATURAE INVESTIGANDAE ET PERFICIENDIS ARTIBUS; infra legitur: REGIA SCIENTIARUM ACADEMIA INSTITUTA. M. DC. LXVI. Huic merito jungimus alium sub Fig. VII, qui in memoriam institutæ a Rege Academiæ Pictorum & Sculptorum cufus est. Hanc eo sine excitavit, ut qui præ cæteris excelleret, juvenes harum arti-

Fig. 4.
p. 75.

Fig. 5.
p. 87.

Fig. 6.
p. 88.

Fig. 7.
p. 102

Fig. 8.
p. 103.

um cupidos erudirent; & ne quicquam ad excolendas ornandasque eas deesset, eodem tempore Romæ quoque Academiam instituit, in qua illi, qui in Parisiensi præ aliis eminuerant, Regia munificentia ad majorem perfectionem emergunt, ipsis quoque sumptibus itineris a Rege liberaliter suppeditatis, Repræsentantur in nummo varia antiquitatum monumenta, quibus imitandis Genii incumbunt, superimposita inscriptione: SCHOLAE AUGUSTAE, & scriptis infra verbis: ACADEMIA REGIA PICTURAE ET SCULPTURAE LUTETIAE ET ROMAE INSTITUTA. M. DC. LXVII. Succedit ex

Fig. 9.
p. 111.

hoc opere nummus elegantem Observatorii, quod vocant, Regii faciem referens, quem Mehestrerius quoque, sed paulo minus accurate delineavit, eoque dignum existimavimus, quem curiosis oculis subjiceremus. Exstructum est in loco quodam editiori suburbii Parisiensis eo artificio, ut nihil desideretur, quod ad observandos accurate siderum cursus pertinet. En itaque in Fig. VIII faciem ejus ad meridiem spectantem, una cum verbis: TURRIS SYDERUM SPECULATORIA. M. DC. LXVII. Tum & ad laudem Regis spectat maxime, quod in urbem Parisiensem, quam sunt qui a luto Lutetiam vocari credunt, elegantiam & puritatem quandam invenerit, & suspensis per noctem lucernis securitati publicæ quam optime consuluerit. Hinc in figura IX spectatur urbs Parisiensis, stans in pavimento, ac dextra crumenam securitatis indicandæ causa, læva lucernam tenens, quæ dum splendet maxime, luminum multitudinem, quæ singulis noctibus per urbem accenduntur, designat; adduntur verba: URBIS SECURITAS ET NITOR. M. DC. LXVIII. Subjicimus nummum, qui memoriam recepti Jo-

Fig. 10.
p. 113.

annis Casimiri, Poloniæ Regis, conservat. Sistitur in figura X ara Jovis Hospitalis, arietum capita more veteri & aquilam fulmen tenentem referens; complicatæ dextræ, amicitia & concordia symbolum sunt; accedit superimposita Regia Franciæ corona, cum epigraphe: HOSPITIUM REGIBUS; addita infra explicatione: GALLIA EXCEPTUS. M. DC. LXIX. Sed a Jove Hospitalis ad Apollinem Palatinum progredimur, quem in figura XI cernimus. Nimirum ex quo Gallicæ Academiæ, post protectores Richelium & Sequerium mortuos, tutelam Rex ipse susceperat, eam in palatium

Fig. 11.
p. 119.

Re-

MENSIS SEPTEMBRIS A. M DCCII. 373

Regium recepit & egregie auxit. Proinde Apollo depingitur, quem Palatinum vocant, quod ei templum in Palatio Augusti factum esset; is lyram tenet tripode suffultam: stat pone Regia Gallica, & adduntur superius verba: APOLLO PALATINUS; infra vero: ACADEMIA GALLICA INTRA REGIAM EXCEPTA. M. DC. LXXII. Cum tanta esset A. 1672 armorum Gallicorum in Belgio felicitas, ut certatim urbes deditioem facerent, stat supplicii Rex videbatur ab ea natione sumpsisse, quæ inter ipsos Reges arbitrium sibi sumpsisset. Hoc ut in numismate exprimeretur, troppæum depingitur in figura XII, ex septem sagittis, exuviis leonis & corona murali compositum; formina in genua provoluta & immensum lugens Bataviam representat, ut facile ex ceteris quoque signis conjici potest. Additur epigraphe: ULTOR REGUM; & subjiciuntur verba: BATAVIA DEBELLATA. M. DC. LXXII. Plures quidem in eam expeditionem nummi-cusi sunt, ut cum Rhenum Galli trajectissent spectantibus Belgis, Rex in nummo stat ad pedes Rheni fluvii, & a Victoria coronatur; supra: TRANATUS RHENI, infra: HOSTE RIPAM ADVERSAM OBTINENTE. M. DC. LXXII, legitur. Cum eodem tempore, quo Rhenum pars exercitus Gallici transiverat, altera pars Belgas ad Isalam munimenta deferentes persequeretur, uterque fluvius lamentabili forma representatur, additis verbis: PERRUPTIS BATAVIAE CLAUSTRIS. Cum celeri victoriarum cursu quadraginta urbes fuissent captæ, Rex depingitur in curru stans & celeres equos hasta instigans, præeunte Victoria, circumposita inscriptione: BATAVIA VICTORIIS PERAGRATA, & additur in inferiori parte nummi: XL URBES DIEBUS XXII CAPTAE. M. DC. LXXII. Sed hos aliosque nummos malumus harum rerum affirmatores in ipso opere contemplari. Dignior nobis, quem ob oculos Lectoribus ponamus, visus est nummus in figura XIII delineatus. Propositum ab his fuerat, qui Regiis redivitibus augendis studebant, domus antiquis urbis Parisiensis munimentis, quæ *fosses flavas* (les fosses jaunes) vocant, impositas ad Regem pertinere. Quamobrem passim non pauci trepidabant in universa Gallia, qui, si res ea Parisius succederet, non magis tutas ejus generis possessiones in aliis quoque urbibus futuras prævidebant. Et diu disputatum in-

Fig. 12.

p. 125.

p. 123.

p. 124.

p. 126.

Fig. 13.

p. 192.

ter judices fuerat, hinc legibus antiquis, illinc longa possessione in causa patrociniū adductis. Tandem re exacte per decem horas deliberata, cum suffragia essent numero paria, Rex contra suamet commoda, pro subditis suis pronuntiavit. Proinde Justitia in nummo manu altera veterum munimentorum Parisiensium delineationem tenet, altera lancem offert Regi, qui eam sua manu inclinat, apposito lemmate: **AEQUITAS OPTIMI PRINCIPIS**; & additis infra verbis: **FISCUS CAUSA CADENS. M. DC. LXXXII.** Elegantissimus porro nummus est, quem in Figura XIV exhibemus. Postquam enim Carthago Americana facili successu expugnata, & advectæ inde in Galliam ingentes opes essent, cuius est hic nummus, in quo turrita sedet Carthago juxta arborem Americanam, circumfusus thesauris, & addita epigraphe: **HISPANORUM THESAURI DIREPTI**; accedit infra; **CARTHAGO AMERICANA VI CAPTA. M. DC. XCVII.** Tum notabilis est quoque nummus, in memoriam feudi, nomine Ducatus Barenfis, Duci Lotharingico collati. Quemadmodum enim Carolus olim A. 1661 fidelitatem Regi, hujus Ducatus nomine, juratus promiserat: ita idem quoque juramentum Regi hodiernus Dux, post restitutum sibi cum Lotharingia Ducatum Barensem, A. 1699 præstitit, quod quo modo factum sit, facile ex figura XV intelligitur. Sedet hic in sella honoratiori Rex, & aperto quidem capite; coram eo in genua procumbit Dux Lotharingicus, gladio neququam instructus, & nudus caput, idemque junctas manus manibus Regiis inserit, cum inscriptione: **HOMAGIUM LIGIUM LEOPOLDI LOTHARINGIAE DUCIS OB DUCATUM BARENSEM. M. DC. XCIX.**

Fig. 14
p. 268

Fig. 15
p. 279

CAMPI ELYSII LIBER SECUNDUS, OPERA OLAVI RUDBECKII, Patris & Filii.

Upsalz, 1701, charta angusta, pagg. 239.

Celebrius est Rudbeckianum nomen, quam ut a nobis heic condigne laudari possit. Quinquaginta circiter anni sunt, ex quo novis observationibus suis Anatomicis, & inventione vasorum serosorum hepatis, orbi inclarescere coepit Dn. Olavus Rudbeckius pater. Quantum ingeniosissimis Atlanticæ suæ Tomis III
pa-

patriz historiam & canas antiquitates illustraverit, neminem latet. A. 1658 prima vice edidit catalogum plantarum horti Upsaliensis, qui auctior prodiit A. 1685 per Henr. Curio, in 8. Quem vero nunc recensemus librum, non unius horti, non urbis, non regionis unius, sed orbis universi plantarum catalogum & delineationem exhibere oeccepit. Sed o! nimiam rerum humanarum inconstantiam, o! infelicia litterarum & litteratorum fata! Vix lucem viderat, cum ferali isto incendio, quo die 16 styl. vet. Maji hujus anni florentissima urbs Upsala, cum templis, arcibus, & splendidioribus domibus consumpta est, præstantissimi operis hujus Botanici apparatus una in flammis abiret & favillas. Tomis autem XII decem vel undecim millia figurarum complexurum erat, ut testantur Clarissimi Auctores in Præfatione ad Tomum hunc secundum, sub finem anni superioris editum, cujus aliquot exemplaria, a curiosis in patria cœempta supersunt, & æternum Clarissimorum Auctorum diligentiam loquentur ac industriam. Verum par est, ut & rationem reddamus, cur Tomus hic II primi editionem prævenerit. Scilicet, multorum desideriis satisfacturi, qui hanc ferme ob causam herbas conquirunt, ut hortos suos oculis reddant jucundissimos, hanc vasti operis partem primo luci dederunt publicæ, completentem iridum, narcissorum, hyacinthorum, tuliparum, liliorum, crocorum, atque alias ex bulborum genere figuras. Unde occasionem habebunt curiosi, non modo, quæ ipsis arideant, e terris arcescendi peregrinis, sed & examinandi cavendique, ne a venditoribus nequam sibi imponatur. Methodum sequuti sunt Caspari. Bauhini, nominibus, quæ Viri experientissimus singulis addita voluit, servatis, usque quæ apud alios occurrunt, & Sætheticis simul adjunctis. Reliquis, quas partim ex regionibus transmarinis acceptas, partim ex instructissimo Herbario vivo Burseriano XXX. tomorum, (quod Malmøgia adlatum, bibliothecæ Upsaliensi donaverat Illustris Cojetus, Cancellariæ Regiæ tum Consiliarius) partim in Septentrionalibus terris collectas, nunc primi in lucem publicam proferunt, ea indidere nomina, quæ singularum speciebus putarunt convenientissima. De cætero, cum tot de virtutibus herbarum commentarii dudum prodierint, paucissimi accuratas dederint delineationes, ne moles libri immensum excresceret, sine ube-

uberiori commentatione figuras hæc dederunt, prolixo tamen catalogo eorum ad singulas notato, qui fufius easdem descripserunt. Ad calcem vero operis, de virtute & fanandi efficacia singulis propria, agere eis constitutum erat, & methodum monstrare herbas transmarinas in borealibus terris conservandi commodissimam. Ligno incisæ sunt figuræ, quo sumptibus emptorum parceretur, sed pulchre adeo, ut dubium sit, an nitidius quidquam prodierit; justa quoque singularum servata est magnitudo. Sectiones liber hic secundus complectitur VI. In prima exhibentur iris bulbosa, iris tuberosa, silyrinchium, gladiolus, hyacinthus, tigris, & singulorum species: in II narcissus, leucioium, lilionarcisus seu tulipa, fritillaria: in III crocus, colechicum, ornithogalum: in IV cepa, porrum, scilla, allium & moly: in V lilium, martagon, corona imperialis: in VI orchis, satyrium, dens canis, ophyris, orobanche. Hæc Tomo II. Primus itidem non exiguam partem impressus erat, sed exemplaria omnia cum typographia, quam habuit Dominus Rudbeckius propriam, consumta sunt, unico excepto, quod ab operarum alterutro forte ablatum erat. Interim servatis in interiori ædium conclavi ipsas ad vivum mire expressis delineationibus, spes est, Augustissimi Regis munificentia, & publicis sumptibus, aliquando præclarum hoc opus olim proditurum.

*JOHANNIS MESSENI SCONDIA ILLUSTRATA, SEU
Chronologia de rebus Scondiæ, b. e. Sueciæ, Daniæ, Norwegiæ, atque
una Islandiæ, Grönlandiæque, tam Ecclesiasticis quam Politicis, æ
mundicæ a achysmo usque annum Christi 1612 gestis. Primum
edita & observationibus aucta a JOHANNE
PERINGSKIOLDIO.*

Stockholmæ typis Olavi Enzi, annis 1700, 1701, 1702, fol.
Tom. I ad annum Christi 1150, pagg. 98. Tom. II ad an. 1320, pagg.
96. Tom. III ad an. 1448, pagg. 79. Tom. IV ad an. 1520, pagg.
92. Tom. V ad an. 1560, pagg. 120. Tom. VI ad an.
1568, pagg. 60.

Quam dudum optavit orbis eruditus Scondiam Illustratam Jo-
hannis Messeni, nunc tandem cura Clarissimi Viri & de Hi-
sto-

storia ac antiquitatibus patriæ suæ immortaliter meriti Johannis Peringskiöldii, publicam adspexisse lucem, merito gaudemus. Etenim ex quo vidimus illam a Clarissimo Scheffero memoratam in Suecia Litterata p. 85, ed. Stockh. ab illustri Puffendorffio in sua ad Historiam Sueciæ Introductione toties laudatam, item a Clar. Dn. Vertot in tractatu Gallico de Mutationibus status Sueciæ, id nobis in votis fuit, ut tandem opus præstantissimum claustra frangeret. Moræ rationes, ut speramus, nobis reddet Amplissimus Dominus Peringskiöldus in suis, quas in frontispicio promittit, Observationibus, ad calcem integri operis addendis. De Auctore monuisse suffecerit, non ipsum in carcere Cajanaburgensi mortuum esse, ut dicit loco memorato Schefferus, nec conjurationis in Christinam Reginam reum Stockholmiæ supplicio capitali affectum, ut dicit Clarissimus Johannes Mollerus in notis ad Schefferum p. 380, sed ex vicenniali custodia liberum in urbe Finlandiæ Ublaensi supremum diem obiisse. Et Clar. Mollero quidem infelicissimus Filii cognominis, & Arnoldi Messenii nepotis casus imposuit. In X tomos cum Auctor ipsemet opus suum distribuerit, nec sibi eosdem immutare fas putavit accuratissimus Editor; singulis vero præfixit dedicationem ad Augustissimum Sueciæ Monarcham Gustavum Adolphum, quæ & hic exhibentur. Per XX annos huic operi se insudasse, fatetur in dedicatione tomi I, & ex amplissimis Scandiæ regnis permultos ipsorum conquisivisse Chronographos, typis & calamo exaratos, prisicos & neotericos, solutæ & ligatæ orationis, indigenas & alienigenas, qua Latine, qua Scandice scribentes; et horum crebris & fœcundis hallucinationibus correctis, absolutissimam hanc conscripisse historiam. Tomo I p. 1 ad annum post diluvium 193 asserit, Thuisconem primos expeditivisse in Scandiam colonos, Magogo potissimum ortos, sub auspicio & imperio Getæ, alias Gedi & Gogi, Noæ de Semo abnepotis, eosque sensim per Sueciam, Gothiam & Norvegiam propagatos. Hinc Scandiotis illam linguæ & morum cum Thuisconibus similitudinem profluxisse, quæ nostram usque tempestatem nonnihil variata utrobique perseveret. Memorabile prorsus est, quod ad annum 253 post diluvium memorat, eundem Thuisconem borealibus, puta Sarmatis, Germanis & Scandiis, leges tradidisse & prima litterarum elementa, quibus

istæ sint usq; nationes, donec ex Latio, una cum religione Christiana, Romanos acceperint characteres. Thuifconem proinde, non Ulphilam, hujus scripturæ inventorem esse, quæ Gothica & Runica vulgo audiat. P. 2 proximis post diluvium seculis, Scandiam primum effudisse memorat colonorum agmen in vicinas Oceani insulas, Selandiam, Moconiam, Falstria, Fioniam, Jutiam & Lalandiam. Secundam emigrationem censi ait p. 3 Scandiorum ex his insulis, vel potius Norvegia, in Orcades, Hebrides, Grönladiam, Ferogiam & Islandiam. Tertiam contigisse annis 1430 ante natum Christum, ductu Berici, vel potius Erii Scandiæ Regis in Gothlandiam, hinc in Ulmerugiam, qua posthabita Cimmericos incurfarint. Inde Ponti accolæ infestasse; Mœsiam postmodum & Thraciam, & postquam ad Danubii ripas confedint, Thraciam iterum repetisse, & hinc denuo progressos, Italiam & Hispaniam occupasse. Pag. 92 queritur, Regibus per annos 800 a nato Christo in Scandia dominatis, certum temporum calculum adnotatum non esse; interim ne Lector ipsa Regum historia defraudetur, paginis seqq. primariorum exhibet seriem, eorumque res domi forisque præclare gestas succincte describit, & primo quidem Regum Upsalensium in Suecia Gothiaque, deinde Letrensium in Dania hinc Trunvangensium seu Trunhemensium in Norvegia. Hinc p. 57 ad primum a nato Christo seculum reversus, intermissos repetit calculos rerum aliarum, ac per eosdem 800 annos & seqq. fuse deducit. Et primo quidem seculo, non regnante in Assyria Nino, velut quidam asseverarunt, Upsalam a Freyero Rege conditam esse memorat. Hoc nomine autem insignitam, quod Uplandorum esset forum primum, siquidem in prisco Gothorum sermone, *salu* locum exercendæ assignatum mercaturæ significet. Etiam si suspicetur, prædicatione Valerii, Elfatæ Saxonizque Apostoli, jam seculo secundo nonnullum accepisse Scandiotas gustum fidei Christianæ, certiora tamen ad annum 690 memorat religionis Christianæ in Scandia tunc receptæ documents. Scilicet Britannorum adhuc in Scandia dominio perseverante, Regem Gothiæ Christianum, & hujus conjugem, suam magnopere deplorantes orbitatem, Deo castimoniam nuncupasse, si filium modo unicum consequerentur. Divinitus autem exauditos, filium genuisse beatum Sebalum, quæ

qui ad Parisiensem postmodum transmissus scholam, insignem navaverit operam literis per triennium sublimioribus. Hinc varia primorum ex Anglia passim & Germania adventantium Christianorum, conversionem Scandinariorum operantium fata docet, Regumque facinora & expeditiones, annis accurate notatis. Tomo II Regum Sueciae, Daniae & Norvegiae favos bellorum tam externorum quam civilium motus explicat. Ad an. 1151 de Suecorum & Norvegorum ad Pontificem Romanum legatione & precibus, ne tam illustria regna diutius Archiepiscopali dignitate carerent, multa memorat, & quo pacto inauguratio Archi-Episcoporum Sueoniae Lundinensibus diu concessa fuerit Archimystis. Ad an. 1154 de S. Eriki Regis Sueciae in Finlandiam expeditione, & quomodo ethnicam hactenus & ferocem gentem Christi & suo subiecit jugo, deserit. Porro ad an. 1160 ejusdem Regis per Danos trucidati historiam, & Sueonum de his vindictam exponit. Ad an. 1189 de Scandiorum ad recuperandam Terram sanctam expeditionibus & fortitudine deserit. Anno 1190 docet Saxonis de Regibus Daniae historiam ad calcem perductam esse, & Viri facundia commendata, id solum in eo reprehendere scriptores, qua Danos, qua Germanos & Scandianos, quod plurima commemorat paradoxa, fabularum scorias pro historiis passim lectori obtrudat; nec allegoricas veterum relationes ab historiis distinguat, plus æquo suae favcat nationi, triumphos illi adscribat incredibiles, alias gentes non minus encomio dignas foedis oneret sæpius convitiis, & solis contentus rerum monumentis, temporum negligat ubique momenta. Ad annum 1227 pluribus exponit historiam excusae a Lubecensibus servitutis Danicae, & restituae Imperio Romano-Germanico urbis suae. Ad annum 1304 natales refert inclytæ foeminae Birgittæ, in Sanctarum postea numerum adoptatæ. Nata autem est parentibus Birgero Petri filio, & Ingeburge Benedicti filia, aviam vero habuit Sigridem pulchram, quam pulchre errantes quamplurimi vitæ sanctæ Birgittæ scriptores matrem dixerunt. Tomus III (ut Auctoris in dedicatione ad Gustavum Adolphum Regem verbis utamur) serie annorum accurate observata docet, quomodo florentissimum plurimis seculis regnum Norvegiae, post Haquini Regis obitum, caput inclinare occoepit, cum Sueones ali-

quamdiu sint deinceps Norvegis dominati, & tandem a Danis iisdem subjugati: porro qua ratione Dania progressu temporis non modo Norvegiæ, sed etiam Sueciæ Gothiæque regimen invaserit. Quippe Regem Valdemarum primum in pedes erexisse labescentem, postquam magnam illius partem ab Holsatis recuperavisset, a Suecis autem Scaniam, Hollandiam & Blechingiam. Ei vero succedentem Margaretham filiam Norvegiæ inprimis, & hinc Sueciam occupasse, cognato suo Erico Pomerano totius Scandiaz ita transmittendo dominium, quod, ipso propter tyrannidem hinc exturbato, Christophorus Bavarus, antecessoris genitus favore, demum obtinuerit. Nec vero ecclesiastica hic Messenius noster prætermittit negotia, sed more suo diligentissime adnotat. Tomo IV mox ediderit, quantas contentiones & bella excitavit novi Regis Sueciæ Caroli post obitum Christophori electio. Contra Crantzium evincit, non infimo fuisse nobilitatis gradu oriundum Carolum, sed præcis Sueciæ, Daniæ & Norvegiæ Regibus, Erici III & Rechisæ trinepotem. Eodem tempore, postquam sceptrum recusaverat Danicum Adolphus Holsatiæ Jutiæque Princeps, Danis persuasit Christiernum Comitem Oldenburgensium eligendum, ex quo ad nostra hæc tempora augustissimum stemma Oldenburgicum iis in terris regnat. Quæ bella & quam atrocia extiterint, per annos postea LXXIII, Carolo Regi, Stenoni seniori, Suantoni & Stenoni juniori Sturiis, cum Daniæ Regibus thronum Sueciæ affestantibus, quæ cum Polonis & Moschis dissidia, quæ status ecclesiastici mutationes, quantæ Episcoporum contra Gubernatores regni molitiones, & quanta demum sueciæ regnum Christierni Tyranni immani sævitie pressum sit & ferme oppressum, nisi præsens Numen virtute instruxisset heroica gloriosissimæ memoriæ Gustavum Erici, docet, cujus miranda prorsus facinora tomus Messenianus V complectitur. Et primo quidem quantis is periculis Christiernum e patria fugarit, Archiepiscopo, Dalekarli & Smalandis passim rebellantibus, exponit: die autem 24 Augusti anni 1521 in Gubernatorem ob Ordinibus Sueciæ acceptum memorat; nec mitiorem expertum in Dania Christiernum fortunam, anno 1523 throno excusum successorem habuisse Fredericum Holsatiæ Principem patrum suum. Ad eundem annum

num refert p. 12 exordia inceptæ in Suecia reformationis Evangelicæ, idque non modo per negotiatores exoticos, qui libros simul Lutheranos cum mercibus invexerint, sed & studiosos indigenas Viteberga reversos. Horum præcipuus Olavus Petri Nericus Vitebergæ Lutheri discipulus fuit, & A. 1518 suprema illic philosophiæ laurea donatus. Quum enim unicam S. Scripturam docendi vivendique normam proposuisset, non difficulter multorum animos sibi & gratis dogmatibus faventes invenit, in primis autem Laurentium Andree, Regis postea Cancellarium, qui etiam Lutheri causam ac dogma Gustavo primus (ut Noster affirmat) manifestavit. Iniquius aliquando dum judicat de religionis mutatione, & celeri ab Augustissimo Rege facta reformatione Historicus, ignoscendum Viro Romano-Catholico, suisque faventi partibus, & laudanda prorsus celeberrimi Editoris fides, qua non mutilum castratumve orbi obtrusit opus, more sectarum quarundum hominibus perquam familiari. Ad annum 1524 de Friderici Regis Hafniæ die 7 Aug. celebrata coronatione agit, & causas, ob quas profugus Suecorum Archi-Episcopus Gustavus ei diadema imposuerit, exponit. Eodem anno de Anabaptistarum in Suecia furoribus disquirat. Ad annum 1525 varias refert Regis & Clericorum de decimis Ecclesiæ concertationes, item Olavi Petri cum Romanensibus de conjugio Clericorum controversias, postquam ille palam in ecclesia Stockholmæ uxori copulatus, multorum animos irritasset. Ad eundem annum primordia repurgationis Evangelicæ in Dania refert. Braschii Episcopi Lincopensis in Suecia varias de impediendo reformationis progressu admonitiones memorat, & quam ægre tulerit, Archi-Episcopum Johannem Magni bibliorum translationi consensisse, cum non ignoraret, ut Noster ipse fatetur, incrementa hinc doctrinam Lutheri sumpturam. Severini Norby & Bernhaldi a Mølen perfidiæ & rebellionis exempla, utramque hoc anno & sequentibus paginam faciunt. Ex his constare putamus, quanta diligentia Messenius in explicandis patriæ suæ rebus versatus sit, ut suo jure absolutissimum hoc Scandiæ Chronicon audire possit, & cum nobis plura recensere longum foret, his non nisi gustum ejus dare voluimus. Tomus VI Erici XIV mores, studia, regimen, lites & ab imperio remotionem depingit. Et

quidem ad annum 1561 primum varia Erii hujus de itinere in Angliam suscipiendo consilia deseribit, & quanto primum ardore Elizabethæ Angliæ Reginæ nuptias expetierit, nec dissimulat Messenius, id imprimis fecisse Regem sui olim præceptoris impulsu Dionysii Beurzi, Calviniani, qui ratus fuerit, cum Regina sua pariter sectæ dogmata Regi regnoque Sueciæ familiaria reddi posse. Verum ingentem fuisse oportet Regis hujus levitatem, ut qui uno eodemque tempore ternas ambierit sponfas, Scotam videlicet, Lotharingam & Anglam, quarum numero postea accessit Hesiaca. Ad annum 1562 belli cum Lubecensibus, Danis & Polonis gesti causas memorat, item Johannis III, Ducis tum Finlandiæ, iter Polonicum, nuptias, reditum in Finlandiam aliaque. Ad annum 1563 de Sueticorum in Livonia armorum successu, Legatorum apud Landgravium Hesiæ negotiis, & Johannis Ducis captivitate agit, & memorabile prorsus est, quod p. 19 de Erico Rege memorat, quod nimirum prævidens ex Astrologiæ observationibus, quarum erat peritissimus, iisque deditissimus, suo Principem Johannem exitio vivere, ad illum quandoque in carcerem ingressus sit interficiendi animo, verum ipso conspecto ad fraternam prolapsum genua ita eum compellaverit: scio, Frater, scio regni mei Te expectare gubernacula, & me mea fata manere; sed Te rogo & obtestor, cum ad regium perveneris culmen, & in Tua fuero potestate, ut mei Te misereat, neque propter copulam sanguinis adeo propinquam, turpi quopiam me letho patiaris occumbere. Ad annum 1564 Sueonum & Danorum de Norvegia concertationes exsequitur, item varios cum iisdem & Vandalicis urbibus conflictus maritimos, quorum aliorumque eventuum narrationem per annos sequentes continuat usque ad A. 1568, quo Ericus a Ducibus Johanne (anno superiori fratri reconciliato) & Carolo captivatus, omni ei a regni Ordinibus subjectione renunciata, in perpetuos abducitur carceres.

Rort Beskrifning an Provincien Nya Sverige uti America som nu för tyden af the Engelske Pallas Pensylvania.

i. c.

DESCRIPTIO NOVÆ SUECIÆ IN AMERICA, NUNC AB Anglis dictæ Pensylvania, auctore THOMAS CAMPANIO Holm. Stockholmæ typis Wankizianis. 1702. 4

Constat paginis 190, tabulis æneis 9.

Quot

Quot quantasque Scandia, regionum fertilissima, olim eduxerit colonias, veterum loquuntur monumenta, asserunt historici, linguæ, legum, morum similitudo testatur, aliaque veterum Gothorum de præcipuis Europæ partibus triumphantium reliquiaz. *Ex insula illius gremio velut examen apum in alias erupit gens Gorbica terras*, initio Historiæ suæ ait Ravennatensis Præsul, qui & convenientissime hinc illam appellare sibi visus est *officinam gentium, ac velut vaginam nationum*. Nec nostræ & patrum memoria infrequentiore fuisse comperiemus, si perpendamus, quantos finitimorum populorum tractus, partim armis occupaverint, partim in deditionem receperint inclyti Suecorum Reges, suosque passim in eosdem eduxerint Sueonas. Sed nec remotissimas adire recusarunt gentes, & novum, ut vulgo audit, Orbem, quamvis, Clarissimum Auctorem libri hujus si sequamur, Scandinavians & olim haud ignotum. Verum enim vero pauca hæcenus de Suecorum in Americanis oris colonia innotuere, eoque gratior nobis est & esse debet Clarissimi Holmii hic labor. Occasionem scribendi sibi dedisse memorat in Præf. ad lectorem desiderium, ab oblivione vindicandi Augustissimorum Sueciæ Regum de propagatione veræ religionis, una cum regni sui ac subditorum incrementis, immortaliter merendi studium, ut & subsidia, quæ in amicorum sereniis repererit, præcipue vero inter adversaria avi sui Johannis Campanii, Pastoris in Frösthult & Herenwy Uplandiæ, qui non exiguo tempore in America versatus, popularium illic Pastor fuit. Quatuor absolvitur opus hoc libris. Primus de America in genere agit, ejusque caput I de situ Americæ, divisione in septentrionalem & meridionalem, a quibus Europæorum & quo tempore præcipuè incolæ acceperint provinciæ, & quibus nunc parent; nec memorare negligit de inventa a Ludovico Hennepino, anno 1680, contermina Americæ vastissima terra, ejus & notitiam iteratis idem Hennepinus descriptionibus orbi non invidit; insulas hinc Americæ proxime adjacentes describit. Capite secundo modum & tempus docere pergit, quibus America Europæis primum innotuerit. Et Columbi quidem ac Americi Vesputii itinera, tanquam nostris temporibus propiora certioraque postquam descripsit, eorum recenset, sed non approbat sententiam, qui a navi-
bus

bus Salomonis Americam aditam esse dicunt; ut nec illorum, qui Platoni & Diodoro Siculo sub nomine Atlantices memoratam fuisse existimant; multo verius statuisse ratus Clarissimum Rudbeckium in Atlantica sua, hanc non aliam esse quam Sueciam. Anglorum quibusdam persuasum memorat, anno Christi 1190 Americam adivisse Principem Cornvalliaë quendam Mandoc, Oven Guisneths filium, ab eoque in Virginia vel Mexico fortalitium exstructum esse; hinc & Mexicanæ ac veteris Britannicæ linguarum affinitatem esse, & primo introitu rituum Christianorum indicia non obscura reperta esse ab Hispanis. Tandem operose id agit, ut probet, sub finem seculi X post Christum natum, quinque diversis vicibus, terrarum harum septentrionalium incolas in Americam navigasse, & ab iis tunc vocatam esse Winland *thet goda/ uch Serd-llnge-land*. Testes advocat VI diversa capita historię Regis Olavi Trygvæ filii, T. I a pag. 329 ad 348, editionis Peringskiöldii Stockholmensis 1697; indeque notat non modo nomina & numerum eorum, qui diversis vicibus adierint, sed & præcipua terræ ab Historico descriptæ, seu bonæ Winlandiæ, indicia, quibus cum Virginiaë situ, fructibus, fertilitate &c. comparatis, nihil unquam similius. In eadem sententia fuisse docet magnum Sueciæ quondam decus, & rerum septentrionalium peritissimum Olavum Verelium, in notis ad Historiam Hervoræ p. 27. Quum autem ex Grönlandia navigationem illam instituerint, cuique considerandum exhibet, quanta facilitate fieri potuerit; adducto pariter testimonio ex Johannis Wolfii Norrigia Illustrata, Hafniæ 1651 edita, ubi duorum mentio fit itinerum, jussu Serenissimorum Daniæ Regum, Frider. II & Christiani IV in Grönlandiam susceptorum, navibus autem per errorem in Americam delatis. His ita monstratis, cap. III de Americanarum gentium disquirat origine, & qua via reliqua animantia in novum orbem devenisse censenda sint. Multorum conjecturis perpensis, verosimillimum sibi videri fatetur, terrestri itinere sub Polo Arctico id factum esse, consentientibus Geographis ferme omnibus, illis antiquo orbi novum coherere, homines autem non uni originem debere nationi, sed forma, statura, sermone, moribus, politia diversissimos esse, luculenter evincentibus. Capite IV fertilitatem describit, & aeris in America temperiem ac salubritatem. Liber secundus specialem exhibet descriptionem provinciæ in America, quæ

prius

prius nova Suecia dicta, nunc Pensylvania audit. Capite I de Virginia, in qua sita est Nova Suecia, postquam aliqua disquisiverat, docet tantam arborum præstantissimarum, frugum, ferarum, avium & piscium illic copiam esse, temperatum adeo aërem, ut Moïsaico illi Paradiso nihil similis in orbe reperiri credant, qui illie diutius versati sunt. Hinc & tractui, in quem primum adventantes descenderant Sueci, Paradisi nomen inditum fuisse, idemque adhuc retinere. Jucunda lectu sunt, quæ de natura tritici Indici, incolis *Magis* dicti narrat, ut & de plantatione tabaci, quo vel solo Europæis Virginia est notissima. Auri & argenti minas illic & reperiri docet. In sequenti capite ex adversariis MS. Petri Lindströms Sueci, qui longo tempore in Virginia egerat, præcipuorum dat novæ Sueciæ locorum nomina, & descriptionem prolixam & profus egregiam eorundem proventus explicantem, quæ singula exscribere nimis longum foret; chartas etiam addit Geographicas. Caput III singularum anni tempestatum, imo mensis cujusque in Virginia naturam exprimit, variasque observationes Mathematicis & Physiologis non ingratas. Capite IV docet, quo anno detecta sit Virginia, ac finitimæ regiones, nova Anglia, nova Hollandia & nova Suecia, novos ex Europa acceperint colonos. De harum postrema quia præcipue agere constituerat, capite seq. tempus & occasionemeductæ Suecorum in Americam coloniæ fusius enarrat. Et factum quidem dicit initio seculi modo elapsi, regnante glor. memoriæ Gustavo Adolpho, suafu in primis Wilhelmi Uselingii Batavi, cujus etiam de instituenda Societate Indica in nova Suecia Americæ discursus, ex versione Erici Schröderi, prodiit A. 1626 Stockholmiæ in 4. Hujus itaque anni die 2 Julii Regiis litteris omnes in Societatem vocati sunt, nec segniter negotium illud promotum est in Comitibus anni sequentis. Quæ Franc. Dan. Pastorius in sua Pensylvaniæ descriptione, ante biennium edita Francofurti apud Ottonem, 8, invita veritate in Suecorum hanc coloniæ effutiverit, refutat; & ex supra dictis constat, falsissimum esse, Virginiam primum anno 1665 detectam esse, quod dicat Pastorius, idque regnante in Anglia Carolo Stuarto I, qui XVI annis antea e medio sublatus erat, item permittente Duce Eboracensi Suecis apud se otioso agentibus, usque dum plures ex Anglia advenire possent;

sent; quæ quidem deliriis proxima sint. Iis vero, quas spargat, calumniis refutandis sufficere legisse testimonium. *Wilhelm Penns*, provincie illius nunc gubernatoris & domini. Cap. VI hocæporicon exhibet *Johannis Printzii*, anno 1642. *Stockholmia* ad *Americam* navigantis, & mira narrat de reditu avi sui *Johannis Campanii*, qui anno 1648 die 16 Maji *Elfsburgo* in nova *Suecia* solvens, die 3 Julii anni ejusdem *Stockholmiam* appulerit. Capite VII. de *Suecorum* *Indorumque* mutuis foederibus & amicitia agit. Cap. VIII catalogum pertexit exstructorum a *Suethica* colonia oppidorum ac munimentorum, additis variis notatu dignissimis. Capite IX, qua ratione *Sueci* eam iterum amiserint, & quibus postea subiecta fuerit, exponit. Cap. X iteratas exhibet *Colonie* preces ante annos aliquot, ut doctos & pii ex *Suecia* mitterentur. *Sacerdotes*; sollicitudinem *Caroli XI*, & religiosum propagandæ veræ religionis studium; item *Archi-Episcopi Upsalensis Olavi Swebilii* literas ad *Ecclesias* in *America* *Suethicas*; hinc *Misforum* felix iter, & expectantium lætitiâ. Capite XI nomina recenset præcipuorum, qui illic *Pastorum Ecclesie Evangelicæ* munere functi sunt, & prolixè memoriâ avi sui *Johannis Campanii Holmenis*, qui illic per annos plures vixit, ut supra diximus, & laudibilè profusè industria *D. Lutheri* *Catechismum* minorem in linguam vertit *Virginio-barbaram*, qui jussu *Regio Stockholmie* impressus anno 1696, 8. *Libri III*, cap. I de indigenarum *Virginianorum* ortu. specialiter disferit, nec absolum sibi videri. fatetur, a *Judæis* oriundos esse, linguarum. etiam quandam esse affinitatem. Cap. II de indole. eorundem: cap. III de vestitu: cap. IV de esculentis & potu: cap. V de ædificiis & varia suppellectili: cap. VI de connubiis & liberis educandi ratione: cap. VII de exercitiis variis, & navibus ex trunco arboris igne, excavatis, item naviculis ex corticibus arborum: cap. VIII de mercaturâ, commutandi ratione & nummis: cap. IX de Magistratu politico, & justitiâ administrandi modo: Cap. X de armis, bellorum apparatu, & in hostes crudelitate: cap. XI de religione & impedimentis, quominus ad fidem convertantur *Christianam*: cap. XII de sepultura, & luctu de mortuis agit. *Libro IV* exhibet vocabularium & dialogos lingua utrinque *Virginio-barbara* &

& Suetica. Ad calcem pauca addit de Munckisfis eorumque sermone, & rebus Americanorum alijs observatione dignis.

*INSTITUTIONUM PHYSICÆ AD USUM SCHOLARUM
a FRANCISCO BAYLE Med. Doct. & in Studiorum Uni-
versitate Tolofana Liberalium Artium Professore
accommodatarum, Tomus Primus.*

Tolofæ apud Joh. Paulum Douladoure, 1700 in 4to.
Constat tomus hic I Alphab. 3 & plag. 8, cum fig. æn. tab. 3.

Variis jam tractatibus Clarissimus Bayle suam in Physicis pariter ac Medicis peritiam atque dexteritatem Orbi literato comprobavit. Ante biennium vero Systema Physicæ integrum, quod nuper demum, nec nisi ipfiusmet dono, ad nos pervenit, publici juris fecit; in quo methodo accuratissima, eaque Mathematica, omnia tractat, ex præjudiciis ortos errores demonstrat, nonnulla, de quibus altum hæctenus silentium, detegit, & varias Philosophorum sententias ad unum principium revocare nititur.

Postquam igitur in Prolegomenis, diversa Naturæ acceptione explicata, evictum fuerat, corpus naturale, quatenus est naturale, i. e. quatenus est mobile, seu variis mutationibus sensibilibus obnoxium, objectum Physicæ; rationem vero, sub qua hoc consideratur, mutabilitatem esse: ad exemplum Aristotelis primum generales corporum affectiones expenduntur, deinde corporum particularium proprietates investigantur, eaque de causa dispescitur Physica in partem generalem, quæ corpus naturale generatim sistit, & in particularem, quæ de corporibus particularibus differit; hæcque iterum subdividitur in duas partes, quarum prima corpus inanimatum, secunda animatum examinat. Tribus integrum hoc Systema includitur tomis, quorum primus, quem hic sistimus, partem Physicæ generalem, & librum primum partis Physicæ specialis continet.

Physica generalis X continet disputationes, in quarum prima principia corporis naturalis evolvuntur, quæ licet vel corpus quod generatur, vel quod genitum est, respiciant, ac sub priori respectu Materia, Forma & Privatio, sub posteriori Materia & Forma tan-

tum audiant; hoc tamen in tractatu corpus naturale jam factum præcipue consideratur, hinc de Materia & Forma potissimum differitur. Quod ut commodius fiat, eam servat methodum Vir Clarissimus, ut varias opiniones, quæ aliquam inter se habent affinitatem, in eandem redigat classem, atque primum sententiam Peripateticorum referat, tum placita eorum, qui Peripateticæ doctrinæ adversantur, aut adversari creduntur, explicet, sub qua classe comprehenduntur sectatores Epicuri, & Democriti, ac qui parum discrepantem ab eorum doctrina sequuntur Philosophiam, ut & novi hujus sæculi Philosophi, inter quos primatum tenent Cartesiani. Atque hoc modo in Materiæ primæ & Formæ substantialis naturam & essentiam inquiritur in *disputatione II & III*, ubi inter alia quæritur, num anima rationalis dici possit formæ hominis vel corporis humani? Quanquam autem ex Aristotelis mente, forma hominis totum illud, aut essentiæ ratio aut partium habitudinis sit, per quam est id, quod est formaliter, adeoque male una compositi pars tantum, qualis est anima rationalis, in homine pro forma assignetur, cum homo non constituatur in sua essentia adæquata per solam animam rationalem: nihil tamen vetare putat Noster, quin appelletur forma utriusque, quoniam forma est rei perfectio, species & pulchritudo, pars compositi perfectior, magis activa & magis formosa, quæve vi unionis, qua cum reliquis compositi partibus necitur, aliquid de sua pulchritudine, perfectione & activitate illis communicat. Hinc de principis intrinsecis corporis naturalis doctrinæ, juxta ordinem ab Aristotele servatum, eadem methodo subjungitur quæstio, quæ sint variarum mutationum, quæ corporibus accidunt, causæ? Quæ dum sub nomine Naturæ veniunt, agitur *disputatione IV* de Natura & Arte; ubi natura principium & causa motus ac quietis, & naturale omne illud dicitur, quod fit secundum ordinem in natura universaliter accepta constitutum. Cum autem eadem sint parvorum corporum & universi leges, mutationes, quæ parvis corporibus accidunt, respectu ad eorum constitutionem consideratæ, dici debent naturales, & non minus est naturale homini senescere & mori, quam nasci & adolescere, ita ut nihil contra naturam, nihilque violentum, ut quidem Aristoteli visum fuit, detur. Hæc tamen nominis, violentum,

con-

contra & præter naturam, convenienter usurpari possunt juxta hominum æstimationem, qui putant, singulis corporibus certum quendam competere statum, quia in eo ut plurimum constituta sunt, aut ad eum sponte tendere videntur; quod ita creditur, quia causæ externæ, a quibus moventur, sunt abstrusæ & incognitæ. Tum in *Disputatione V* de Loco & Væuo tractatur, cum loci natura ignorata, dignosci nequeat, quid sit motus; & quoniam circa vacuum in tres sectas divisæ sunt Philosophorum scholæ, quarum alia vacuum impossibile, alia necessarium esse, alia denique non vi naturæ sed divina induci posse autumat, harum sententiæ seorsim exacte examinantur. Excipit igitur hanc *Disputatio VI*, in qua eo accuratius, doctrinam ipsam de Motu persequitur Autor Clarissimus, quo negligentius eam tractarunt contra monitum Aristotelis Peripatetici, & quo magis necessariâ Physico existit, utpote qua ignorata, naturam ignorari necesse est; & inquiri in causam, differentias & proprietates motus, ipsiusque causam formalem in acquisitione formæ, seu in transitu a privatione ad formam reâ, quæ potestatem habet ad illam formam, consistere perhibet; motum enim non esse formam acquisitam, ex eo probat, quod subiectum non sit in potestate ad illam; nec esse formam, quæ acquiritur, ex eo deducit, quia ad eam tenditur, & subiectum habet potestatem ad eam; cui accedere dicit, quod nec forma acquisita, nec acquirenda, per se sint mutationes. Probat porro, Deum esse primam motus causam, nullumque corporibus, quæ moventur, concessum esse impetum distinctum; tum permutationem motus & quietis explicat, & præcipua partium genera, in quas per motum materia necessario dividitur, subtilis nempe materiæ seu ætheris, globulosæ, & ejus quam tertium elementum recentiores vocant, constituit, eaque veteribus non fuisse incognita, adstruit. Quia vero maxime miranda, quæ in hac rerum corporearum universitate, ac præcipue in plantis & animalibus observantur phænomena, a quodam mechanismo dependent, de principiis Mechanicis in *Disputat. VII* duobus articulis fuse agit, in quorum priore solidorum, in posteriore fluidorum æquilibrium demonstratur. Ut alia mittamus, in propositione IX de motu musculorum agitur, ad quem præstandum intumescentiam musculi ventris qualemcunque

& longitudinis diminutionem fieri docetur, vel si spiritus animales in muscoli ventrem per nervos influant, & fibrarum interstitia occupent, vel si iidem ipsam fibrarum carnearum substantiam ingrediantur: qui ultimus modus dum fit, alia accedit contractionis causa, dum scilicet fibræ spirituum affluxu crassiores reddite eriguntur supra tendines, & angulos in iis constituent, qui magis sunt rectis affines. Nec Propositio XX, in qua problema, quare in exilioribus siphonum cruribus liquor modo altius ascendat, modo inferius subsistat, quam in latioribus, duplici demonstratione resolvitur, minori vel jucunditate vel utilitate Lectoribus se commendabit. Post hæc ad status corporum fit progressus, qui conjuncti sunt cum motu vel quiete particularum insensibilium, ex quibus constant. Agit igitur *Disp. IIX* de Corporibus Tactilibus, & de Motu solidorum aut durorum corporum in liquidis; & *Disp. IX* de Corporibus Elasticis, ubi elater tensus tribus modis reduci statuitur, 1 per intrusionem particularum liquidi in meatus sensiles corporis elastici. 2 per compressionem ab ambiente factam in totum ambitum corporis ejusdem. 3 per compressionem factam circa particulas ejusdem a particulis aliorum corporum, quæ satis tenues sunt, ut per meatus exilissimos penetrent, & interius particulas insensiles immediata sui applicatione premant; materiam vero ætheream, per se solam, ad elateris reditum aliquid conferre negatur; ut taceamus, quæ de liquidorum vi elastica & permutacione motus & quietis, in occursum corporum elasticorum & mollium, differuntur. Tandem in *Disp. X* de subjecto Lucis, Corporibus perspicuis & opacis, raris & densis tractatur: ubi Lucis subjectum materiam esse globulosam, ad motum vibratorium a particularum lucidarum motu vertiginis impulsam; corpora diaphana meatus insensiles rectos continere, opaca vero lucem vel reflectere, vel absorbere, vel extinguere, hancque doctrinam cum Aristotelis placitis quam maxime congruere, docetur: hacque occasione telescopiorum & microscopiorum structura atque usus expenditur, atque Perraltii objectiones, quibus hanc de diaphaneitate doctrinam invertere, & rationes, quibus propriam opinionem, qua lucem ultra corpora lucida per motum particula-

ocularum ipsorum corporum pellucidorum promoveri adstruit, defendere studet, evolvuntur & refutantur.

Hinc progreditur Autor Clarissimus ad Physicam particularem, cujus partem primam, in qua de corporibus inanimatis disputatur, in tres dispescit libros, in quorum primo de Elementis, de Temperamentis corporum mistorum, de Fermentatione & de Mixtis simplicibus tractatur. In *Sectione I* igitur libri in Elementorum inquiritur multitudinem, atque proprietates communes, & rejectis variis variorum Physicorum sententiis, elementa vel in se, vel in ordine ad sensus, examinantur. Sub priori respectu in tria dividuntur genera, a recentioribus Elementum I, II, III appellata; quæ licet vera sint elementa, neutiquam tamen sufficiunt, nisi multipliciter subdividantur; hinc consideranda sunt eadem in ordine ad sensus. Primo igitur loco a Nostro elementa in ordine ad tactum examinantur, & quia siccorum corporum nihil communius quam terra, frigidorum nihil frequentius quam aqua, humidorum communissimum aer, & inter calida ignis notissimum est, inque his omnibus insignis excessus primarum qualitatuum observatur, more veterum de his corporibus fufius tractatur: Hinc perpenduntur elementa in ordine ad gustum, odoratum, visum, auditum, & sensus internos. In *Sectione II* exhibentur temperamenta mistorum, tam actualia, quam potentialia. Quoniam autem solæ qualitates activæ possunt temperari, hincque temperamentum improprie dicitur de proportionem elementorum in mistis, nisi dicatur respectu ad eorum qualitates, seorsim de temperamentis in ordine ad tactum, gustum, odoratum &c. agitur. In *Sectione III* de fermentatione, infinita phænomena producente, sermo est, adeoque de ipsius subiecto, conditionibus, causa proxima, (quæ materia ætherea constituitur,) effectibus, & de fermentis disputatur. Tandem in *Sectione IV* Mistra simplicia sistuntur, quæ in eo ab organicis differunt, quod omnem suam vim & proprietates habeant ab elementis, quibus constant: hinc differentia eorum, vires, proprietates, generatio & corruptio sedulo examinantur. Atque hæc ex tomo I utilissimi operis repetita suffecerint. De reliquis dicetur sibi.

HER.

Accedit Revelatio Mysterii SS. Triados.

Franckeræ, typis Jacobi Horrei, 1701, 4. Alph. 2.

Quod post Origenis ætatem propemodum emereuit Allegorizæ Biblicæ studium, id Reformatos inter aliquot abhinc annis uberius efflorescere & antiquam propemodum faciem recuperare videtur, postquam Coccejo præunte, Gronovius, Beermannus, Hildebrandus, Biermannus aliique in hac palæstrâ graviter desudarunt. His comitem se dedit Hermannus Deusingius apud Groninganos, qui pluribus abhinc annis Allegoricum lapidem volvit, edita jamjam anno 1690 Demonstratione Allegorizæ Historicæ, sed suppresso nomine, quam ille, cum pseudodoxiæ argueretur, auctam nunc illustratamque, præscripto nomine suo publicavit. Vastum ille opus animo concipiens, nempe sacrum codicem allegorice explicandi, materiam omnem in tres partes divisit, quarum prima allegoricum sensum demonstraret toti sacro codici a capite ad calcem convenire, summeque necessarium quæsitum esse; secunda exemplis allegorizæ insignioribus & speciminibus clarissimis rem illustraret; tertia sciagraphiam totius Historiæ sacræ in allegoriam resolutæ daret: sed præter partem primam nihil hætenus prodijt. Ea tribus libris constat, quorum primo rationibus allatis ultro citroque res disputatur, tandemque pro allegoria concluditur. Initium facit Auctor, allatis refutatisque argumentis, quæ contra institutum suum citari possint. Nam primo novitatem sibi immerito & ab invidis aut tenebrarum amatoribus opponi putat; omnes enim Christianos prophetas esse, ac revelationes habere, multaque cernere majoribus ignota: Ecclesiam, quæ Apostolorum ætate, infantis instar fuerit, sensum scientiam crescere, & ex novis doctrinæ incrementis alimenta capere. Porro Judaismi & Origenismi convitium ad se suamque causam non pertinere arbitratur: Judæos tamen veritatem allegorizæ in mediis tenebris palpando deprehendisse, ac Origenem conatum, etsi in multis impegerit, laudandum esse; ea autem, quæ de volun-

voluntaria ejus castratione narrentur, conficta omnino esse, for-
 san a Demetrio Alexandrino, ejus perduelli. Nec literalem sen-
 sum extirpari cultura allegoricæ explicationis existimat, cum hæc
 animæ, ille corporis vicem gerat, inter quæ arctissima unio inter-
 cedat: in literali hæctenus ita desudatum, ut novi nihil produci
 queat; igitur ex allegorico palmam quærendam esse. Insigne
 præterea discrimen inter allegoriam & accommodationem Scri-
 pturæ dari, notat; ad istam enim requiri 1) ἀλληλουχίαν, seu
 antecedentium & consequentium seriem, tam in litera, quam in
 allegoria apte coherentem, 2) ut circumstantiæ omnes sine distor-
 sione apte ad allegoriam quadrent, 3) ut ἐνέργεια omnium ver-
 borum æque, imo magis in allegorico, quam in literali sensu elu-
 cescat, 4) ut analogia Scripturarum comprobet allegoriam, imo
 faciem præferat: quo pacto sufficientes obices positos putat, quo
 minus Scriptura ad libitum torqueatur. Calvini denique testimo-
 nia contra allegoriarum studium haud magni facit, cum Irenæi, Cle-
 mentis aliorumque Patrum auctoritatem illi opponi posse, & re-
 formationem, non secus ac resurrectionem Ezech. XXXVII de-
 scriptam, ejus quippe typum, per gradus fieri debere existimet.

P. 9.

His exantlatis, suas pro allegoria rationes affert. Nam
 præ cæteris gloriam Dei eadem augeri censet, cum omniscientia
 ejus & omnipotentia exinde clarins patefcat: hominis enim esse
 res gestas referre, Angeli gerendas prænunciare, solius Dei vero
 iisdem verbis res gestas prædicare, & gerendas prædicere; alla-
 to testimonio 1. Pet I, II. 12. ubi τὸ παρακύψαι Angelorum hæc
 trahit, nec non Psal. CXXXIX, 5, ubi τὸ retro & ante forma-
 re, de litera & allegoria exponit. Justitiam Dei magis manife-
 stam eodem modo fieri putat, dum mysteria per τὰ ἀλληγορού-
 μενα reprobis occultentur, gratiam vero, dum singulari dono al-
 legorico electis, præsertim ultimis temporibus, revelantur. Præ-
 terea salutem hominum hoc studio juvari opinatur, cum & cogni-
 tionem rerum divinarum uberiprem det, & credentes confirmet,
 & Paganos atque Judæos de divinitate S. Scripturæ convincat. Ad-
 dit totam naturam esse allegoricam, & nihil ferme in illa extare,
 quod non spiritualiter in Scriptura explicetur; analogiam ma-
 crocosmi & microcosmi in eadem toties urgeri; lectorem Scripturæ

D d d ræ

re non solum corporeis ad litteram noscendam, sed mentis etiam oculis ad allegoriam concipiendam, præditum esse; Orientalium sapientiam, ad quam se Deus accommodaverit, mysticam fuisse; tautologias quoque & multa, quæ inutiliter in Scriptura narrentur, non rectius excusari posse, quam si pondus eorundem in allegoria ostendatur. Speciatim de allegoria V. Testamenti monet, illud tempus talibus proprium fuisse, & a Novo Fœdere vel eo nomine distinctum; istud celandis, hoc investigandis arcanis datum; Christum & Apostolos Judæis neglectum allegorici sensus cumulatim exprobrasse, Matt. XIII, 13. 14. Gal. IV, 21. Rom. VII, 1. 2. I. Cor. X, 1.

Libro II expressa Scripturæ testimonia allegat, præsertim Gal. IV, 22. quod prolixè enucleat, omnesque vel minimas circumstantias ejectionis Hagar cum Ecclesia Judæica; præ Christiana merito repudiata, convenire, indeque Spiritus S. historiam istam narrantis intentionem manifestam esse tradit, eaque occasione vulgare axioma, Theologiam symbolicam non esse argumentativam, explodit. Afferret præterea Rom IX, 7, 10, ubi pari ratione per Esavum & Jacobum Pontificios ac Protestantés designari contendit: I. Cor. X, 1. 11, ubi per finem seculorum, exitum veteris Testamenti intelligi putat: Psal. LXXVII, 1. 2. seq. coll. cum Matt. XIII, 35. quem Psal. mum ipse integrum explicat: Hebr. XL & XII, ubi nubes testium ipsi tota allegorica videtur.

His testimoniis Auctor *Lib. III* alia minus dilucida & ex consecrariis petita addit, quibus iis præcipue obviam ire vult, qui non alias allegorias, quam quas Scriptores S. in N. Testamento expressè agnoverunt, admittunt. His respondet, pauca a Spiritu S. clare notata, ut plura quæramus, clavemque traditam, qua reliqua recludamus: hæc esse mirabilis legis Psal. CXIX, 18, & fufum sapientia divina Prov. VIII, 30. 31. Adducit etiam Eccl. I, 9. III, 14. 15. Rom. XV, 4. Luc. XXIV, 25. 27. Ezech. XXXVIII, 16. 17. Act. III, 18. 21. Apoc. X, 7. Col. II, 2. 2 Petr. I, 20. 21. Afferuntur quoque exempla allegoriarum a personis Biblicis petitarum, notaturque, Adamum typum esse Ecclesie Judæicæ legi subiectæ, sed labentis, Evam Ecclesie Christianæ, itidem labentis, Henochum Ecclesie migrantis, Ephraimum & Judam Ecclesie Ori-

Orientalis & Occidentalis, Davidem Ecclesie militantis, Salomonem vero quiescentis. Tandem allato testimonio Psalmi CXXXVI integri concluditur.

Sed cum pleraque hactenus enotata ad allegoriam solius Veteris Testamenti spectent, nostro autem Auctori etiam N. Testamenti scripta allegorica videantur, placuit ipsi, hoc speciatim sub finem libri demonstrare. Quod ita aggreditur: Christum ait fuisse Sapientiam eminentissimam, cui proprium sit plura in recessu habere, quam pandere: facta ejus distingui in *σημεία*, quae fata Ecclesie futura praesignent, *ῥήματα*, quae vices hierarchiae futuras indicent, & *δυνάμεις*, quae res abolita hierarchia gerendas praenuncient: coniectiones fuisse parabolicas, atque adeo ad quoddam allegoriae genus pertinere: totam Palaestinam, omnesque ejus partes, typos Ecclesie Christianae esse, neque minus iter Christi per eandem, typice Ecclesie migrationes indicare: Apostolos vero ut Spiritu S. actos, citra dubium futura praesentibus representasse, ideoque eorum doctrinam typum appellari. Hoc consilio afferuntur oracula Es. XXIX, 18. coll. cum Matt. XI, 2-6 Es. XLII, 1. seq. coll. cum Matt. XII, 16-21. Joh. V, 20. XIV, 10. Joh. III, 31. 34. VI, 60. 63 de Christi factis & dictis; de Apostolorum vero factis Jo. XIV, 12. Hebr. II, 4. deque eorundem dictis Joh. XVI, 12. seq. 2. Petr. III, 15. 16. Hebr. XIII, 21. Postremo ad Iosum Joh. XVI, 25. respondet, haec de ultimis N. Testamenti temporibus intelligenda esse, quo demum allegoriae desineat.

Accessit libro huic alius ejusdem Auctoris, sub titulo *Mysterii SS. Triados*, quod Auctor allegoriae sacrae fundamentum esse censet. In hoc nova methodo explicando totus est, ita tamen rem aggreditur, ut oppugnare rectius quam demonstrare sanctissimum istud mysterium dici possit. Nam eum in opusculo hactenus recensito passim, cum primis p. 25. docuisset, Deum Patrem ad V. Testamentum solum pertinere, Filium complementum ejusdem esse, & Spiritum Sanctum in V. Testam. non fuisse, nunc remoto supario mysteria sua pandit. Sententia ejus de S. Triade summatim haec est. Quemadmodum anima hominis ad imaginem Dei trini condita, Gen. I. 26 27, constat tribus distinctis facultatibus, Intellectu, Judicio & Voluntate, eisque finitis, quae tres

facultates unam constituant animam : ita Essentiam Dei contineri hisce tribus subsistentiis , Intellectu , cui propria sit conscientia & præscientia , Judicio , cui propria sit sapientia & veritas , & Voluntate , cui competat potentia & charitas , eisque infinitis , quæ tres subsistentiæ unam Dei essentiam similiter absolvant. Adeoque per tres personas divinas , Patrem , Filium & Spiritum S. in sacris literis intelligi Deum , 1. qua Intelligentem , hoc est , qua semet ipsum (iudicium suum & voluntatem suam , sapientiam & potentiam , veritatem & charitatem , Filium & Spiritum S.) plene perfecteque cognoscentem , & manifestationem sui ipsius similiter prænoscentem ab æterno , atque hanc sui manifestationem in tempore sufficienter prænantiantem , cum per promissionem , tum per typos & figuras veteris Testamenti : 2. qua Judicantem , hoc est , recte ab æterno æstimantem statuentemque , se esse verum Deum & vitam æternam , & decere sese , ut talem , manifestare , idque adeo in tempore secundum promissionem Patris , tam vere quam sapienter demonstrantem ac comprobantem per Jesum Christum , hominem cum sapientia sua arcissimo atque indissolubili nexu junctum , eumque rato tempore mortuum & suscitatum , ad justificationem peccatorum : 3. qua Volentem , hoc est , præscientiam & veritatem suam , Patrem & Filium , ab æterno enixe amantem , eumque amorem in tempore potenter exerentem , per charismata sua , propter justitiam Filii in Novo Testamento effusa , ad vivificationem , vel sanctificationem peccatorum , cum ex Judæis , tum ex gentibus electorum , qui veræ promissionis & veritatis fide Patrem & Filium glorificent. Hinc Auctor in hoc & præcedenti libro dicta Scripturæ S. omnia , quæ de Patre & Filio agunt , in hanc sententiam explicat , ut neutiquam personas divinas , sed per illum prædictiones rerum futurarum , per hanc veritatem clare manifestatam intelligat. Non igitur est , quod Auctor conqueratur , se inter adversarios SS. Triados connumerari , cum re ipsa eam evertere allaboret , passimque , cum primis p. 36, 38, 46, 70, 80, plures in Divinitate personas dari neget , doceatque , quotquot de Trinitate , Patre , Filio & Spiritu S. in S. Codice occurrant phrasæ , *αὐθρονωπιαθῶς* esse positas , Deumque ad captum humani ingenii se composuisse. Tribus vero Dissertationibus Triada suam demonstrare tentat. Et prima quidem tradit , mysteri-

um trium in uno non esse impervestigabile, sed potius esse γινώσκον istud Rom. I, 19. satis Φανερόν, nec indecens esse, Theologum illud ipsum rimari, quin potius omnibus injunctum mandatumque; voces autem personæ & essentiæ in eodem prorsus noxias esse, meritoque abrogandas. Secunda in Microcosmo, qua corpus & animam, hujusque præsertim tres facultates; in Macrocosmo vero per cælum, lucem, & aerem, Triada manifestatam ac representatam, affirmat. Tertia ex convasatis quibusdam dictis Biblicis hypothesin Auctoris stabilitum it, reliqua vero omni arte ita distorquet, ut Servator noster merus homo videatur, in quo veritas divina se luculentissime, juxta prædictiones in V. Testamento factas, demonstraverit, Filii autem appellatio & generandi phrasæ mere allegoricæ censentur. Atque hæc est Allegorica ista Trias, cui statuminandæ universum opus τῶν ἀλληγορουμένων servire videtur. Adjecit Auctor sub finem testimonia Theologorum quorundam, maxime Wesseli Groningensis, quem plane consentientem sibi gloriatur.

THE DUTY OF INFERIOURS TOWARDS

their Superiours &c.

i. e.

OFFICIUM INFERIORUM ERGA SUPERIORES,

quinque discursibus practicis expositum; quibus præfixa est

Dissertatio de Jure Principum Divino. Auctore

WILH. NICHOLS, T. D.

Londini apud E. Evets & T. Bennet, 1701, in 8.

Constat plag. 17.

Officia Inferiorum erga Superiores expositurus Rev. Auctor, conciones quinque a se subinde habitas in hoc libello exhibet, quarum prima ex Rom. XIII, 5, quid civès imperantibus; altera ex Coloss. III, 20, quid liberi parentibus; tertia ex Coloss. III, 22, quid servi dominis; quarta ex Coloss. III, 18, quid uxores maritis; quinta ex 1 Thess. V, 13, 14, quid auditores doctoribus suis atque pastoribus debeant, erudite explanat. Quamvis vero sacros ejusmodi discursus in Actis nostris recensere, in more nobis positum

Ddd 3

haut

haut sit, hujus tamen libri mentionem facere vel solius præfationis causa non dubitavimus, utpote quæ de divino Principum jure accurate agit, & ea, quæ in prima concione brevius pertractantur, latius deducit. Includit autem laudatus Auctor rem omnem tribus præsertim aphorismis, & cum ratione vel inventionis, vel institutionis, vel designationis, juris divini aliquid dici posse adfirmasset, præcipuas imperandi artes non a populo, sed ipso Deo inventas esse, primum ostendit. Licet enim Lucretius alii-que Gentilium olim crediderint, sponte sua genus humanum sub leges atque jura propterea cecidisse, quod ex bellis perpetuis langueretur; potius tamen magistratus originem Deo adscribendam esse dicit, qui cum de rebus levioris momenti, uti de victu & amictu, primis parentibus prospexerit, ea, a quibus omnis vitæ tranquillitas dependet, multo magis illos docuisse videatur. Istorum nimirum sententiam, qui utilissima ac præstantissima quæque non simul cum genere humano originem cepisse, sed multis demum post annis forte fortuna excogitata fuisse autumant, vanam ac sacræ Scripturæ contrariam esse ait, quæ quod Deus omnibus rebus, quibus vita hæc beata efficitur, hominem principio statim instruxerit, nos doceat. Urget præterea, Numen ter optimum maximum religionem hominibus revelasse, quæ uti æque ac imperandi ratio & necessaria & difficilis sit, ita hanc perinde uti illam a Deo primum profluxisse statuit, præsertim cum imperantium potestas religionis pars quædam esse videatur, ac utraque tam arcto vinculo conjuncta sit, ut ab invicem nequaquam separari possint. Tempus autem, quo regnandi arte homines a Deo fuerint imbuti, in ipsam Adami ætatem rejicit; id quod tum Caini exemplo confirmat, cui Deus jam ante fratris cædem Genes. IV, 7 poenam minitatus fuerit, tum prisca Gentilium traditione illustrat, qua mortales in seculo aureo justitiam ab Astra didicisse fingebant.

Deinde supremam imperantium auctoritatem non a populo, sed ipso Deo, ratione quoque institutionis originem trahere, eosque adeo munus suum divino jure exercere, exinde Nichollius comprobat, quod & sacræ litteræ Prov. VIII, 15. Ps. LXXV, 67. Jes. XLIV, 28. Rom. XIII. aliisque in locis id expresse adstruant, & imperantium leges conscientiam obligent, & magistratus vitæ necis-
que

que jure gaudeat, quod cum populus non habeat, in alterum conferre non possit. Equidem obijci hic a multis multa monet, imprimisque illud, quod Apostolus 1 Petr. II, 13 *κρίσιν ἀνθρώπων*, adpellet magistratum; verum cum ostendisset, phrasin hanc ambiguum admodum esse, & Apostolum τὸ ἀνθρώπων potius *πνευματικῶν* opponere, constitutiones a mundanis ethnicisque regibus profectas respiciendo, rem alterius Apostoli dicto declarandam esse censet, qui ad Rom. XIII, non esse potestatem nisi a Deo, clarissimis verbis adfirmet. Pari ratione eorum sententiam refellit, qui imperantibus a populo auctoritatem conferri ideo censent, quod absque consensu illius nemini imperium gerere iuste liceat. Quamvis enim hunc consensum ad legitimum regimen requiri non inficias eat, eo tamen populum solum declarare monstrat, quod auctoritati a Deo imperantibus concessa lubenter se submittat.

Denique summos imperantes ratione designationis quoque divino jure uti, singularique Dei providentia juvari atque conservari docet, quod illud & sacra Scriptura adserat, & providentia, quod Deus mundum moderatur, evincat, & sapientissimorum hominum, Gentilium pariter ac Christianorum, testimonia confirmant: quibus ex Homero, Hesiodo, Menandro, Platone, Xenophonte, Cicerone, Irenæo, Tertulliano, Gregorio Nazianzeno, Augustino aliisque auctoribus prolatis, hanc de jure Principum divino sententiam liberæ nationis jura nequaquam infringere, Deum imperantes providentia sua magis, quam alios tueri, primamque reipublicæ formam monarchicam fuisse adfirmat, tandemque ostendit, eos, qui has opiniones foveant, non ea malitia esse, quæ a quibusdam ipsis adfingatur.

EXEGESIS PHILOLOGICO-THEOLOGICA PSALMI Decimi sexti. Autore DAVIDE HOLZHALBIO, in Schola Patria Tigurina Professore Biblico.

Lugduni Batavorum, apud Jordanum Luchtmans, 1702, in 4.
Plag. 20.

FOetus hic juvenilis quidem, sed admodum formosus est, quo Clarissimus Autor eruditionem suam Academicam publico speciat.

specimine apud Luglunenses Batavos, sub celeberrimorum Theologiae Professorum, Jacobi Triglandii, Johannis Marckii & Herm. Wittsii praesidio, luculenter comprobata dedit, ac singularem in exponendis sacrarum literarum oraculis dexteritatem universo quoque orbi nunc palam exhibuit. Et Psalmum quidem hunc, quem explicandum sibi sumsit, nec de Davide cum Judæis & Judaizantibus, nec cum aliis de Ecclesia, nec pro diverso respectu modo de isto, modo de hac intelligi posse, admittit; sed principaliter potius, literaliter, ac primario in eo Messiam loqui ait, quanquam honori Messiae nihil penitus detrahi concedat, si verba ejus ad vera simul & viva Ecclesiae membra, quale etiam David, applicentur & accommodentur. Unde argumentum ejus facit hoc, quod Filius Dei, constitutus jam a Patre victima pro peccatis totius mundi, roget eundem, velit ipsum servare, quo devicta morte, hostibusque cunctis superatis, Ecclesiam valeat colligere. Et quia id ipsum firmiter sibi ex Dei Patris benevolentia potentiaque persuadeat, securum eum esse in mediis malis ipsaque morte, ac velut *πρὸ τῆς νίκης* canere *ἐπινίκιον*, affirmat. Sum vero istam mentem sigillatim probat ex Apostolica auctoritate Petri & Pauli, illius Hierosolymæ, Act. II, 25-31, hujus Antiochiæ Act. XIII, 34--37, hunc Psalmum ad resurrectionem Christi comprobendam allegantium: deinde ex Psalmi totius *συναφεία* & connexionione: porro ex sublimitate rerum in eodem obviarum: denique ex *ἀλληλεσχία* locorum, quorum unum producit Psalmo huic parallelum, caput puta Johannis decimum septimum, ubi habeatur oratio, quam Christus effuderit inter eundem, cum tempore passionis instantis ad hortum Gethsemane contenderet. Nam quod optimus Sator in praesenti Psalmo oret ac optet, ut in passione & morte conservetur, id ipsum ibi vocabulo *glorificationis* exigi arbitratur. Quod de obedientia sua heic ille concionetur, id ibi hisce verbis exprimi: *manifestavi nomen tuum hominibus*. Quod heic de propensa erga sanctos & magnificos suos voluntate & passione pro ipsis praedicet, id eum ibi ita eloqui: *Ego pro iis sanctifico me ipsum, ut sint & ipsi sanctificati in veritate*. Tacemus reliqua. Partes Psalmi duas constituit, priorem Christi cum malis colluctantis ejulationem, v. 1. seq. posteriorem ejus-

ejusdem e malis eluctantis jubilationem, v. 5. ad fin. In parte priori hanc observare jubet propositionem: *Serva me DEUS!* quæ confirmetur argumentis a fiducia, v. 1, a decenti subjectione v. 2, a fine, bono nempe in sanctos, quibus Christi meritum paretur, offeratur & conferatur, redundaturo, v. 3. 4. petitis. In posteriori parte enumerari refert bona a Patre Messiae data dandave, quorum alia ipsius subditos, alia Messiam ipsum respiciant. De subditis in regno gratiae duo celebrari, dominii proprietatem, & peculii amoenitatem. De seipso autem Messiam grato animo commemorare Dei gubernantis consilium, v. 7, sustentantis auxilium, v. 8, & hinc exortum solidissimum gaudium, v. 9. Effecta horum statuit resurrectionem ex mortuis, vitaeque perpetuae ac laetitiae aeternae donationem, v. 10, 11. Singula hæc exegesi primum Grammatica, quam verborum proprietates & phrasium qualitas exigit, ac deductione postmodum Theologica uberius declarat. Nos aliqua speciminis in vicem delibabimus. In titulo, pro cuius *av*-*De**sv**ica* pugnat, vocabulum *מָנָה* de aureo insigni, ornatu ex purissimo auro contexto interpretatur, & hanc translationem postulare monet non thema solum simplex, unde istud descendat, quod fit *מָנָה*, massa auri nativi, cocti & mundissimi; sed materiae etiam subjectae dignitatem, quæ tanta sit in sacro isthoc carmine, ut potiori jure, quam Pythagoræ aut alius cujusvis veteris carmina, aureum id appellaveris. In vers. 4. idololatrias insinuari docet, Gentiles pariter ac Judæos, quorum libamina *ex vel de sanguine* aut sanguinea vocari observat ideo, quod Gentilium aræ, rumuli, maria sanguine cæsarum victimarum rubuerint, & feralis *av**De**sv**ica* ritus apud ipsos tantum non in consuetudinem abierit; Judæorum vero sacrificia sanguine innoxio fraude & violentia nequissime fuso, commaculata, & sine fide, cum perversa opinione, quod per se valeant ad satisfactionem pro peccatis, oblata fuerint. vers. 6. verba: *funes ceciderunt mihi in amoenitatibus*, ex antiquo more illustrat, juxta quem agri mensores debitas terræ portiones funiculis suis metiri docti fuerint. Per amoenitates vero Ecclesiam ex Judæis & Gentibus Christo collectam intelligit, totaque phrasi latitudinem simul & præstantiam hæreditatis Christi designari addit. *Consilio Domini* v. 7. celebrato duo momenta

Ecc

tri-

tribuit. Primum æternum, quatenus Pater Filio redemptionis opus injunxerit; & alterum, quod idem in tempore tum per quiescentem super ipso Spiritum, tum per externas revelationes, tum per internas suggestiones suppeditarit. *Castigationem venum* ibidem allegatam exponit, ut Messiam demonstrare doceat, corpus suum adeo semper ordinatis instructum fuisse motibus, ut animam ne quidem de nocte, sive propria, concupiscentiæ cæteroquin exercendæ accommodata, sive impropria, ultimæ ἀγῶνας, ad malum extimulaverint aut seduxerint, sed mentem potius in appetitu recto juverint, imo coercuerint per motus metus & σπῆροῦς plane contrarios concupiscentiæ carnali. Per obviam in v. 10. vocem ἸΝΟΥ sepulchrum indigitari existimat.

D. *HIERONYMI WELLERI A MOLSDORF*

Opera omnia.

Lipsiæ, apud Stockium & Emmerichium, 1702, fol.
Constant Alphabetis circiter 30.

Hieronymi Welleri, Theologi per varias tentationes exercitissimi, scripta divinum prorsus Spiritum referentia dudum est, quod temporum injuria conspectui hominum fere subtraxit, usque adeo, ut celeberrimæ etiam Bibliothecæ vix unum eorum alterumque in forulis suis reconditum asservarint. Et quamvis Serenissimus Saxonix Elector *AUGUSTUS* eadem, in certos tomos digesta, suis olim suntibus in lucem denuo protrahere decreverit, atque eapropter mandata jam peculiaria hominibus huic negotio idoneis impertitus fuerit, mors tamen optimi Principis spera isthanc decollare fecit. Imo nec *Antidorum* quidem, quod vocavit Autor, & aliud paracleticum opusculum, quod suis animadversionibus locupletatum publicis usibus Magnificus D. D. Jo. Frid. Mayerus dare sibi proposuerat, ob varia præclari hujus Theologi negotia, prælo committi orbique velut innovatum sisti potuit. Quamobrem eo magis habemus, cur nostris his temporibus gratulemur, quod typis adeo elegantibus, ordine tam concinno, & quod rei caput est, numero tam perfecto, desideratissima hæc opera piis quibusque atque eruditis talium æstimatoribus reddita sint.

In

In duos autem ea tomos dispertiri visum est, quorum alter scripta Latina, alter vero Germanica complectitur. Ille commentarios primum in libros Sacri Codicis, & selectiora aliquot illius dicta exhibet, utpote in Librum Samuelis & Regum utrumque, in Job. XXIII, 2, 3, & Cap. XXIX, 13, in plerosque Psalmos Davidicos, in dicta quaedam ex veteri novoque Testamento selecta, in Epistolam D. Pauli ad Ephesios, & ad Philippenfes, in utramque ad Thessalonicenses, ad Philemonem, priorem & posteriorem Petri, Jac. V, 13, & Apoc. XIV, 13. Sequuntur dehinc enarrationes pericoparum Epistolico-Evangelicarum, quæ diebus sacris festisque exponi per annum consueverunt. Explicationes porro capitum quorundam Christianæ religionis præcipuorum, de passione Christi, de fide, S. coena, libero arbitrio, infirmitate Sanctorum, invocatione Sanctorum, de conjugio, de piis ex hac vita emigrantibus, de cœmeteriis, epitaphiis, eclipsi Solis ante diem novissimum. Opuscula peculiaria de officio Episcopi & virtutibus ejus, de officio & virtutibus Diaconorum, auditorum verbi, magistratus civilis, de jure regio, de officio subditorum, maritorum, uxorum, parentum, liberorum, patrum & matrum familias, servorum, ancillarum & operariorum, juniorum, viduarum, præceptoris, discipuli. De oratione ad Deum. Antidotum adversus tentationes omnis generis, quibus piæ mentes exerceri solent. Historiæ quædam Martyrum, e. g. Polycarpi, Luciæ Virginis, Chrysanthi & Dariæ, Anastasiæ, Agnetis, Mauriti & sociorum, aliorumque. De modo & ratione concionandi. Ratio formandi studii Theologici. Duæ disputationes inaugurales pro Licentia & Doctoratu Theologico, quorum illa, sub Lutheri præsidio habita, dictum Dan. IV, 34 explicat, hæc vero propositiones varias de fide, deque lege, complectitur. Varia judicia de D. Luthero, Phil. Melanchthone, Justo Jona, Crucigero, Pomerano, atque aliis: ut præfationes & preces singulares silentio prætereamus. Agmen denique claudunt epistolæ, cum a Wellero ad alios, tum ab aliis ad Wellerrum scriptæ, quarum equidem pleræque passim jam antea typis expressæ fuerunt, sed & non paucæ ex autographis Autorum aliisque manuscriptis exemplaribus primum heic publicatæ sunt. Alter tomus opera Welleri Germanica continet, non ea

quædem, quæ ab aliis ex Latino idiomate translata fuerunt, sed quæ ipse sermone vernaculo concepit. Et in his ordine dispensendis eadem, quæ in priori tomo, methodus observata est, primum locum occupantibus iis commentariis, qui vel libros Biblicos integros, vel certa quædam dicta respiciunt, Genesin nimirum, Exodi partem, Bileami historiam ex Num. XXII, Jobum, aliquot Psalmos, dictaque Psalmorum primaria, Cantici præcipuos textus, Jesaiæ item, Jeremiæ, Ezechielis, Danielis, Hofeæ, Amos, Jonæ, Michæ, Nahum, Habacuci, Zachariæ, Malachiæ, dicta classica, locum Sir. XL, 1. 2. 3. & orationem Manassæ, & ex Novo Testamento loca quædam Evangelistarum, Paulique & reliquorum Apostolorum. Hinc sequuntur articuli fidei Christianæ potiores illustrati, puta de nativitate, passione, morte, descensu ad inferos, resurrectione Jesu Christi, de Deo triuno, seu commentarius in Symbolum Apostolicum, brevis expositio præcepti primi, doctrina de sacramentis, &c. Accedunt variorum exemplorum ad ædificationem facientium farrago, præfationes diversis concionibus, libellis & tractatibus præmissæ, præservativum contra pestem ex Scriptura Sacra, canticorum aliquot ecclesiasticorum expositiones, & quæ alia. Sub finem rursus variæ Welleri epistolæ, & eæ maximam partem consolatoriam leguntur. Sicut autem jam olim in Actis nostris (mensè Junio 1700, p. 296,) augurati sumus, opera hæc verbi divini ministris & sacræ Theologiæ cultoribus utilissima fore, ita ne nunc quidem a sententia hac recedimus, & eadem nos nusquam non inventuros esse, certo nobis pollicemur.

Quibus autem volupe fuerit, pientissimi Theologi, a cujus industria singula hæc scripta profecta sunt, natales vitamque integram cognoscere, ii satisfactum sibi sentient in prolixo satis recensu, qui tomo primo inter alia præfixus est a docto quodam Viro, qui nomen suum non nisi initialibus literis B. K. innuere consultum duxit. Nobili Wellerus noster stemmate ortus est, ex generosissima videlicet Mølsdorfforum stirpe, & anno 1499, die 5 Septembris lucem adspexit Freibergæ. Numburgi artibus liberalibus in schola triviali imbutus, Academiam post Wittebergensem salutavit, ubi Græcarum quam maxime literarum notitia inclauit. Verum malitia tutorum ejus, qua ii prædia Welleri vili ni-

mis

mis pretio diffraxerant, ad inopiam ferme redactum eundem studia Academica immature abrupte coëgit. Cognatorum tamen consilio & beneficentia adjutus, Wittebergam repetiit, Juris studio vacaturus. Tum vero Academica, quam multi putant, libertate, & malorum, ut ipse conqueritur, consortio in vitiorum devia abreptus, ad exitium perrexisset suum, nisi B. Lutheri fulminans in peccatorum gravitatem virtus eum percussum attonitumque reddidisset. In Lutheri itaque convictum transit, & eum tanquam patrem reveritus, ac ab ipso vicissim tanquam filius dilectus est, adeo, ut ex illius exemplo, quod per annos octo ante oculos habuit, alium plane spiritum aliosque mores Noster sumeret. Doctoris dignitatem A. 1535 a Facultate Theologica obtinuit, Decano Luthero, Promotore D. Jona. Insequente anno ex generosa Steigiorum stirpe Annam in matrimonium duxit. Wittebergæ ut plurimum ex eo tempore commoratus, sed aliquandiu tamen & in aula Principis Anhaltini versatus est. Interea Freiberga, a Pontificiis erroribus purgata, cœlesti veræ religionis luce resurgere cœperat. Patria ergo filium suum reposcente, autoritate Henrici Ducis Saxonie, ad suatum Lutheri, a Senatu Freibergensi Wellerus primus ibi Theologie Professor constitutus est. Scholam ille tunc trivalem in Gymnasii florentissimi fastigium sua eruditione evexit. Singulis enim diebus per unam horam in auditorio superiori docuit, variasque de controversis fidei articulis disputationes instituit. Quibus exercitiis non tantum civium filii literis dediti, sed & ministri Ecclesie, alique viri docti, tumque etiam ex aliis locis huc affluentes studiosi interfuerunt, adeo, ut sapius mille auditores & ultra docentem circumfluxerint. Ecclesiasticam vero cathedram nunquam ascendere ausus fuit, se necessariis sacro oratori dotibus destitutum questus. Ast nihilominus virtutis ipsius & eruditionis fama longe lateque sparsa multorum admirationem & favorem ipsi peperit, ut plurimi Principes atque urbes eum sibi Doctorem efflagitarent. Sed evocatum a Maximiliano II Imperatore, cui quosdam libros dedicaverat, Christiano II. Danorum Rege, & Senatu Norimbergensi, & Academia Lipsiensi, patriæ amor & quietem poscens corporis imbecillitas retinuit. Natus duas totidemque natos ex uxore Anna Steigia genuit. Ceterum

cum variis subinde gravissimisque tentationibus conflictari necessum habuit, quæ ipsæ etiam effecerunt, ut postremis vitæ annis missionem peteret obtineretque, non amore otii, sed ut liberius cum Deo ageret, afflictis tentatisque, a quibus certatim adibatur, solatio assisteret, precibus etiam assiduis & commentando intra musei claustra publicè prodesset, ac sese ad beatum ex hac vita transitum ad meliorem rite præpararet. Contigit hic ipsi, apoplexia correpto, cum annos tres supra septuaginta exegisset, anno 1572, die 20 Martii, postquam præcedente vespere plura de morte beata, æterna vita & felicitate electorum, suaviter differuisset, lectumque & somnum lætus petuisset. Corporis exuvias templum cathedrale Freibergense fovet.)

Quemadmodum itaque ex modo dictis constat, Wittebergensem Academiam sibi hunc Theologum non unis nominibus merito vindicare posse; ita hæc erga beatos ipsius Manes memoriam se adhuc gratamque exhibuit, dum operum ejus editioni præfenti benignam præfixit approbationem. Sed proluxa magis est eruditissima Summæ hodie in Aula Electorali Saxonica Theologi, *Samuelis Benedicti Carpozvii*, præfatio, in qua, posteaquam occasione tot tentationum, quibus Wellerum exercitatum subactumque ante memoravimus, de tentatione, juxta Lutheri effatum, una cum oratione & meditatione Theologum faciente solide discussisset, de Nostro judicium adeo exactum fert, ut, quin istud huc derivemus, temperare nobis haud valeamus. Deprehensurum nempe Lectorem ait in his scriptis Theologum, in penetrandis Scripturæ sensibus profundum, in excitanda pietate precibusque devotum, in confirmandis dogmatibus solidum, denique in erigendis afflictorum animis salutaris succi plenum. Equidem haud ire vult inficias, in hodiernis bonorum autorum commentariis omnes Scripturæ particulas distinctius resolveri, sensum uberius e contextu declarari, & collato locorum parallelismo emphases vocum curiosius velut enucleari; præterea rejectis per idoneas rationes aliorum, tum veterum tum recentiorum, sententiis confirmari; denique & vindicari contra adversariorum strophas copiosius, quam in his Welleri lucubrationibus factum deprehendatur. Non tamen ideo improbandum addit piorum Theologorum laborem, qui para-

phraſtico fere commentandi genere uſi, inque verbis Spiritus Sancti non tam verba fuerint ſectati, quam ſpiritum ipſum & vitam exhibuerint. Sic enim ſibi perſuadet Magnificus Carpozuius, quotquot Welleri iſtos commentarios legerint, plane ad Lutheri genium elaboratos, mentem Spiritus Sancti ſic expreſſam deprehenduros eſſe, ut, quod alii laudabili diligentia eruerunt, eadem facilitate aſſecutum eundem videant, niſi quod ipſum *ἐνεννα* ſeu inventum ſenſum diuinum potius, quam media, quibus uſus eundem indagavit, diſerte repræſentet. Equidem fore fortean alibi, ubi a conſueta Eccleſiarum noſtrarum phraſi recedere Wellerus videatur. Sed & perpauca ea eſſe, & ſi æquus fuerit interpres, nil a ſenſu Eccleſiæ alienum continere reſpondet. Duo ex his loca annotat. Qui nimirum meminerit, quæ Eutyſchis olim fuerit de perſona Chriſti ſententia, unanimi Eccleſiæ iudicio reſecta, aſſinem illi fuiſſe beatum Virum ſuſpicaturum, cum in Symboli Apoſtolicæ explicatione naturas in perſona Chriſti non unitas modo, ſed *permixtas* ſcribat, (Tomi Germanici Parte II. p. 22. a.) quas tamen *ἀσυγχύτως* unitas Chriſtianorum fides teneat. Adhibuiſſe verò Wellerum reſpondet vocem, qua Irenæus, Nazianzenus, Theodoretus, & ex Latinis Textullianus, Cyprianus, Vigilus, Auguſtinus, Boetius, Caſſianus, Bernhardus uſi, non ad confuſionem aliquam naturarum, ſed unionem artiſiſſimam ac intimam penetrationem ſignificandam, qua tota plenitudo Diuinitatis habitat in aſſumptæ carniſ, eo modo, quo ignis penetrat ferrum, & undique ei, ſine confuſione tamen naturæ ferri & ignis, miſcetur, ut nulla pars ferri expers ſit ignis; vel quomodo anima totum corpus permeat, & ſine confuſione naturæ ſic ei miſcetur, ut nihil ſit corporis, ~~quæ~~ illi inſit anima. Interim ut priſcos illos religionis Chriſtiænæ Antithites nemo Eutyſchianiſmi accuſauerit, licet phraſin uſurpariat, qua poſtea errorem ſuum expreſſit Eutyſches; ſic Wellerum, ubi de mente ſana conſtet, ab hæreſeos labe immanem penitus agnoſcit. Deinceps cum de Petro ſcribat Noſter, victum eum infirmitate carniſ Chriſtum abnegaiſſe, nec fidem tamen, nec dilectionem eius erga Chriſtum proſar. in ipſo extititam fuiſſe, ſed manſiſſe linum fumigans, unde poſt Spiritus Sanctus in die Pentecoſtes ingens incendium excitauerit;

(Ex.

(Explicat. Pf. CXLV. Tom. German. Parte I. p. 728 a.) videri eum a partibus Bezz, Walz & Masfonii stare, qui, ut evincant, electos non posse fidem amittere, exemplum Petri, quo istud dogma penitus evertatur, elevent, quasi ejus abnegatione non amissa fides fuerit. Sed mirum haud esse dicit, antequam adversariorum factio illud dogma suum faceret, securius locutum Wellerum; mentem tamen haud dubie sanam ipsi fuisse inquit, cum haud neget extinctam in Petro fidem, sed subito aspectu Christi redaccensam statuat, sicut lucernam venti adversi halitu extinctam (quod simile sit Dannhaueri,) altero halitu oeconomi statim repensetur: ita Petrum puncto desertum, puncto renovatum esse. Nullum tamen se ambigere, si aeo, quo Wellerus vivebat, error iste Calvinianorum ea animorum contentione, ea pertinacia, qua postea defensus fuisset, aliis eum verbis mentem suam fuisse elocuturum. Denique, si quid forte, cum res gestas veteres recenset, circa fidem historiae, vel in judicio de miris quibusdam sui temporis eventibus desiderari possit, non exprobrandum venire ait Viro pientissimo odiose, cui non ἀκριβῆσαν sectari ubique, ubique vero pietatem promovere propositum fuerit. Patere autem ex hoc exemplo, non illico injurios esse in famam meritisimorum Theologorum, qui ante motas lites securius forte locutos eos perhibeant. Homines enim nos esse, quibus non datum sit, praevidere omnia, quae τῶν συμβλητῶν improbitas turbatura sit. Neque sane ex una alteraque phrasi, quae forte minus commoda aut heterodoxis faventior videatur, judicandum esse probae monetae Scriptorem, sed ex doctrina, quam alibi inculcet, iis potissimum in locis, ubi ex instituto argumentum tractet. Famae potius bonorum virorum detrahi ab iis, qui incommodam locutionem, si quae per ineuriam exciderit, in patrocinium erroris trahere haud vereantur.

Sed minime praetereundus tandem est, cujus curae atque studio singula haec lucem ordinemque debent, Editor *M. Christophorus Fridericus Lämmelius*. Is enim singulari prorsus erga opera Welleriana amore ductus, omnem movit lapidem, ut integra ea comtaque & perfecta in lacem prodirent. Nullis ergo perpercit sumtibus, nullas detrectavit molestias, itinera quoque ad

ur-

urbes academiasque satis disitas suscepit, & Bibliothecas perceptavit plurimas, ut editioni huic nihil penitus deesset. Idem & complura addidit, quæ ad ornatum & commendationem operis conferre quisquam posse arbitratus est. Unde tot Theologorum Virorumque aliorum celebrium elogia judiciorumque de Welbero, Latina pariter ac Germanica coacervavit; Epitaphia ejus retulit; sex Chronosticha, ejus vitam, ætatem ac mortem breviter complexa, & autore Michaele Hempelio concepta repetiit; Concionem funebrem a M. Samuele Gauchio, Pastore & Superintendente Freibergensi habitam, aliaque ejuscemodi addidit: nec demique indices accuratos desiderari passus est. Liberalitatis quoque, gratiæ & benevolentia, sibi in colligendis hisce scriptis occupato præstitæ, haud immemor, ad Principes Serenissimos atque Comites S. R. I. Celsissimos, quorum gratia editio hæc processit, itemque ad Ministros Principales Excellentissimos, & Viros celeberrimos, de eadem immortaliter suo adjutorio commeritos, humillimam debitamque gratiarum actionem direxit.

DISQUISITIO DE SUBSTRATIONE ET PIGNORATIONE Vestium. Autore JO. NICOLAI.

Giesæ, apud Henningum Müllerum, 1701, in 12.

Plag. 6.

Quemadmodum eruditissimus Autor (qui Antiquitatum hodie Professore & Contubernii Rectorem Tubingensem agit,) ante paucos annos *de Phyllobolia, seu sparsione florum in ingressu Principum solenni*, tractatum luci publicæ dedit, ea opinione & mente, ut locum Matth. XXI de Christi in urbem Hierosolymitanam ingressu illustraret, simulque ritus varios Gentilium in medium produceret, ex quibus facile liceret colligere, haud infimum fuisse honorem, quem Regi Christo populus per ramos in via dispersos præstitit: ita nunc eadem instructus mente, ad substrationem vestimentorum pergit, cui vestium quoque pignorationem addit. Et vestes quidem prætereuntibus Imperatoribus sterni olim solitas, istiusque ritus vestigia & Hebræis nota fuisse, ex 2 Reg. IX, 13, probat. Ast in templis etiam ad aras in Deorum ho-

Fff no-

norem vestes prostratas, & ad eorum genua ac pedes projectas, quin & eorum simulacra his ipsis induta fuisse monstrat, istaque ratione locum Ezech. XVI, 16 illustratum dat. Sigillatim vero Jovis, Junonis, Apollinis, Dianæ, Mercurii, Minervæ, Proserpinae, Bacchi, Cereris, Saturni, Cybeles, Veneris, Vulcani & Neptuni, sive vestimenta, sive ornamenta recenset atque explicat. Singulari igitur consilio divino factum esse innuit, ut humani generis Redemptor hoc ipso honore mactatus ab Hebraeis fuerit, quoniam nempe Gentes ad agnoscendam ejus divinitatem ac imperium hoc testimonio manuducerentur. Judæos enim ad Gentiles hoc quasi
 ,, direxisse statuit alloquium : videtis heic, nos eundem ritum exer-
 ,, cere, quem vestris Diis Deabusve præstare soletis, quando hono-
 ,, ratis illos, & vobis propitios esse vultis. Ex qua re facile conjici-
 ,, cere potestis, nos non simplicem terrenum Regem cum agnosce-
 ,, re, sed Mesiam & verum Deum. Apprehendite & vos fide,
 ,, ac excipite eum, ut verum Mesiam & Salvatorem mundi. Scitis,
 ,, ad genua Deorum posita fuisse vestimenta, ut signum pietatis, &
 ,, misericordiæ impetrandæ; quod & nos perficimus. Offerimus
 ,, ipsi vestimenta in signum humilitatis, quam exercere omnes de-
 ,, bent, qui participes hujus Mesiaei fieri desiderant. Offerite & vos
 ,, vestes vestras maculatas peccato, & querite misericordiam, tunc eti-
 ,, am erit vester Salomon, Princeps pacis. Præterea Sacerdotes i-
 ,, dololaticos non pellibus solum mactatarum hostiarum pro vesti-
 ,, mentis uti, sed & iis in templis Deorum incubare, & super iis
 ,, somnia rerum futurarum prænuncia captare consuevisse ostendit;
 ,, atque exin denuo mysticum significatum studio turbæ Christo ve-
 ,, stimenta substernentis tribuit, ita eam loquentem ad Gentiles intro-
 ,, ducens : nostis, quod Sacerdotes vestri coram idolis vestibus &
 ,, pellibus incubuerint, somniorum inspirationumque capiendarum
 ,, causa, quæ voluntatem Deorum indicarent, quid factum velint
 ,, sibi. Jam autem & nos quasi vestibus incubamus ante pedes hu-
 ,, jus cœlestis & omnipotentis Dei, humillime petentes, ut Spiritu
 ,, suo Sancto illuminet intellectum nostrum, ut & ea perficiamus,
 ,, quæ Spiritus veritatis nobis revelaverit. His ita pertractatis, ad ve-
 ,, stium pignorationem accedit, deque hac ea occasione agit, quod
 Dens Amos II, 8. admodum in Israelitas super vestimentis pigno-

pignoratis accumbentes invehitur. Quo quidem in loco explicando haud cum iis facit, qui per vestes pignoratas intelligunt vestimenta pauperum pro pignore oblata, nec cum iis, qui mœchis aut adulteris tanquam prostituta pudicitia notam a Judicibus tributas vestes heic indicari credunt, sed viam calcans prorsus aliam, vestimenta pignorata dicit illa, quæ Diis oblata & consecrata fuerint, cumque & in conviviis vestes hospitibus accumbentibus substernere mos tulerit, eos heic taxari refert, qui ex vestibus, quas idolis initiati dicarint, sedilia seu cubilia confecerint, vel fornicationis, vel epularum causa, istoque pacto Gentiles manifeste imitati fuerint.

NOVA LITERARIA.

Quam in Novis Literariis mensi proximo Augusto subjunctis fidera Lectori Benevolo fecimus, exhibituros nos Programmata integrum, quo illustris Academia Vitembergensis solenne Jubilæum erat indictura, eam nunc exsolvimus, dictumque Programmata, nomine SERENISSIMI ET MAGNIFICENTISSIMI ACADEMIÆ RECTORIS, a celeberrimo Polyhistoro *Conrado Samuele Schurtzfleischio*, Eloquentiæ in eadem Incolta Universitate Professore eloquentissimo compositum, omnibus, quibus lubet, perlustrandum communicamus.

DEI GRATIA FRIDERICVS
AVGVSTVS IVNIOR, REGI-
VS PRINCEPS, ELECTORATVS
SAXONIAE HERES, DVX SAXO-
NIAE, IVLIACI, CLIVIAE, MON-
TIVM, ANGRIAE ET VVESTPHA-
LIAE, LANDGRAVIVS THVRIN-
GIAE, MARCHIO MISNIAE, ET SV-

PERIORIS AC INFERIORIS LVSA-
TIAE, PRINCIPALI DIGNITATE
COMES HENNEBERGAE, COMES
MARCÆ, RAVENSBERGÆ ET BAR-
BY, DOMINVS RAVENSTEINII, ETC.
RECTOR ACADEMIAE VITEM-
BERGENSIS, OMNIBVS ET SINGV-
LIS, TAM EXTERIS, QVAM INDI-
GENIS, PRAESERTIM EIVSDEM
ACADEMIAE CIVIBVS, GRATI-
AM, ET FAVOREM CLEMENTI-
AM QVE SINGVLAREM.

*Quod bonum, faustum, felix, fortunatumque sit rei Christianae
in uniuersum, ac in primis patriae communi Germaniae, sigillatim
Saxoniae, secundum inaugurationis Academiae Vitembergensis
saeculum, risu solenni, et laeto instauratae eruditionis auspicio,
sua et posteritatis causa, celebrandum signi-
ficanti.*

*Aduentat tempus, secunde Academiae natali sacrum, quod
cum illius renovat memoriam originis, tum suae quem-
que admonet pietatis, & omnino aeternitatem promittit literis,
quarum hic sedes, beneficio gentis nostrae, ducentis abhinc an-
nis constituta, et benigne ac liberaliter ad hunc usque diem est
conservata. Quae res ut Dei immortalis providentia contigit,
sic magnum in omnium animis excitavit gaudium, et felicita-
tis post aliquot menses fruendae desiderium commovit passim,
et prosperi exitus spe fiduciaque, coetum in primis eruditum magno-
pere crexit. Pios enim laudabilesque patrum conatus non frustra-
tur fortuna, neque ulla remoratur difficultas. Nam disiecta supe-
riorum temporum caligine, et discussis fulgore tenebris, lumine veri-
tatis*

tatis accenso, in plena luce versantur, ipsumque adeo solem, nulla obducta nube, intuentur. Hoc praesidium est viris, in amore et gratia cum Deo constitutis, coelestique auxilio corroboratis, quorum pectus est domicilium emendatae virtutis. Iactent Romani ancile Numas, et ignem Vestae perpetuum extollant, Graeci Palladium, et in eo arcem propugnaculumque sibi extractum credant: nos tutiore scuto nosmet muniamus, et divina ope auxilioque freti, animos sincera voluptate, ac perenni laetitia compleamus, nec cives modo, sed externos etiam, gaudii socios, doctrinae fama, ex literato orbe excitatos, ad solennia invitemus. Olim ea quidem praeconis Romani vox erat, ad ludos seculares populum convocantis. Nunc valeat ista Quiritium superbitio, cui omnia semper adversa contigerunt. Nobis ad existimationem publicam nihil gratius, ad honorem gentis nihil pulchrius, ad gaudium nihil efficacius accidere unquam potest, quam si ea, quae in nos divina contulit bonitas, et magna Regis confirmavit benignitas, ad patriae utilitatem referamus, et legum emendatricem, literarumque parentem Academiam, multo et constanti amore prosequamur, illos etiam, qui honori eruditionis sodalitati favent, ab eaque dignitatis suae accessionem, et novam studiis decus petunt, charos nobis acciprosque fore profiteamur. Non hic ancilia e coelo delapsa videbitis: nam ista levitas, et impietatis licentia, ad sacra, et ritus Christianorum non pertinet: non fora et compita ludendi causa circuibitis: alios mores solennis ille congressus deposcit: non delubra intrabit Quiritium, sed aedem, sanctae et castae religioni, instituto Saxonum, dedicatam. Hic patres vos expectant, et pietatis virtutisque ornamenta offerunt vobis, et ultro liberaliterque concedunt: hic praemia divina humanaque merentibus decernunt, in eo sane, et perpurgato divinitus loco, ubi doctrina coelestis non inventa, sed instaurata, Germaniam splendore suo complevit, finitimasque oras, et longinquas regiones pervasit ocus, ac illustravit. Agite igitur omnes, quotquot adestis, animos afferte, Deo, et nostro RECTORIS imperio obsequentes: simul REGIS et EL. Patriaeque nostri singularem in literatos indulgentiam cognoscite, posse-

sterisque commemorare: tum mores comprobate, imprimis ad modestiam compositos, ac humanitate perpolitos, praesertim ante aram, a nostris quondam maioribus, solennis sacri gratia, exstructam. Supplicate praepotenti patriae Scatori, votisque et precibus coeleste auxilium efflagitate, ut procul bello, in pacis otiique artibus, tranquilla novi Aeademiacae saeculi solertia, quae decimus quintus Calendarum Novembris afferet, in hac urbe, legum et literarum altrice, celebremus. *Quamobrem* ut Deo, qui omnia regit, curae simus, conspirantibus ad salutem publicam animis, precamur, atque ut Saxoniam, Regalem perinde, ac Principalem domum, a periculis, et temporum iniuriis defendat, pacemque et tranquillitatem, aequis Europae rationibus, constituat, et constitutam propitius conservet, secundis patriae auspiciis, persancte, in sanctissima muneris publici perfuntione, Numen obtestamur. P. P. VIII. Eid. AVGVSTI. Dominica VIII. TRIN. Anno recuperatae salutis 1702. CCII.

Cum ex Italia libri novi ad nos tarde admodum hoc tempore deferantur, ob motus bellicos & intuta itinera, juvat interim indicasse nonnullos, quorum justum recensum instituemus, quamprimum ad nos pervenerint. Nolumus enim Lectorem Benevolum ex silentio nostro augurari, in Italia, bello nunc flagrante, bonarum literarum studia jacere prorsus aut torpescere. En! itaque librorum indicem, quos non ita pridem in lucem publicam prodidisse, et si nobis nondum visos, ex Amicorum literis compertum habemus.

Cremona Literata, seu in Cremonenses doctrinis & literariis dignitatibus eminentiores Chronologica Adnotationes, Auctore Francisco Ariffo, Nobilissima Patria sua Ordinum Conservatore. Tomus I, praesentium temporum monumenta complectens usque ad A. 1501. Parma, typis Alberti Pazzoni & Paul. Montis, 1702, fol.

De Locis Solidis Secunda Divinatio Geometrica in quinque Libros injuria temporum amissos Aristaei senioris Geometrae, Auctore Vincentio Viviani, magni Galilaei vocatissimo Disci-

Discipulo &c. Florentia, typis Regiae Calistudinis, apud Petrum Ant. Brigonci, 1701, fol.

Ars Memoria vindicata, Auctore D. Jo. Brancaccio, JCTo Panormitano. Accessit Artificium Poeticum ad Scripturas Divinas in promptu habendas accommodatum &c. Panormi, typis Josephi Gramignani, 1702. 12.

Geometrica Demonstratio Theorematum Hugenianorum circa Logisticam seu Logarithmicam Lineam, qua occasione plures Geometrica Methodi exhibentur circa Tangentes, Quadraturas, Centra gravitatis, Solida &c. Autore D. Guidone Granda Cremoenfensi, Monacho Camaldulensi. Florentiae apud Petrum Antonium Brigonci, 1701. 4.

Luca Antonii Portii Opuscula & Fragmenta Medica varia. Neapoli ex officina Bulifoniana, 1701. 12.

Della Patria d' Ennio Dissertazione di Domenico de Angelis dell' Accademia degli Arcadi. Roma, 1701. 8.

Georgii Baglii Specimen quatuor librorum de Fibra Matrice & Morbosa. Editio secunda. Rome, sumptibus Jo. Andreoli, 1702. 4.

Commentarii sopra l' Historia della Volgar Poesia, di Gio. Maria de' Crescimbene, Collega dell' Imperiale Accademia Leopoldina, e Custode dell' Arcadia. Roma, 1702. 4.

Francisci Maria Constantini Observationes Forenses, seu Commentarii ad capita varia Statutorum Urbis, cum Decisionibus. Roma, 1701. 3. voll. fol.

Josephi Riccii Soc. Jesu Fundamentum Theologiae Moralium, seu de Conscientia Probabili. Opus, in quo summa concordia & doctrina uniformitas maxima inter omnes Doctores Catholicos, tam Probabilistas quam Probabilioristas, in assignanda regula honestatis &c. ob oculos proponitur. Neapoli. 1702. 8.

Jo. Vincentii Gravinae de Ortu & Progressu Juris Civilis Liber, qui est Originum primus. Neapoli, 1701. 8.

Petri Marcellini Conradini de Civitate & Ecclesia Setinae, olim Suffraganeae Pometiae, Dissertationes Historicae. Roma, 1702. 4.

Hebraeica Pietatis Origines, seu de prima Thusciana Christianitate, Francisci Mariae Florentini, Nobilis Lucensis, opus posthumum. Luca, 1701. 4.

Josephi Lanzoni Philosophi & Medici Ferrariensis Exercitatio Medico-Physico-Anatomica de Saliva humana ejusque natura, usu, proprietate. Ferraria, 1702, 8.

Theopompi Reginerii de Poesi & Eloquentia Libri duo, sive Prolegomena ad Sileni carmen. Roma, 1702, 12.

Inter eos, qui Germaniæ, aut singularum ejus provinciarum, Antiquitates illustrare, aut componere Historiam nituntur, *Christianus* etiam *Junckerus*, Sleusingensis in Hennebergica ditione Illustris Gymnasii Conrektor Clarissimus, sæpiusque in Actis etiam hæc ex merito laudatus, iisque subinde operatus, nomen suum profitetur. Comitatus enim Principalis Hennebergici uberiorem descriptionem justamque historiam molitur: cujus instituti sui rationes, operisque delineationem, ipse nuper edito Sleusingæ programmate publice exposuit. Quinque nimirum partibus constabit opus illud, quarum prima Geographicam regionis illius notitiam, altera rerum Naturalium cognitionem, tertia Ecclesiasticam Historiam, Civilem Historiam quarta, & quinta denique Biographiam ac Genealogiam Comitum Principumque Hennebergicorum complectetur. Tametsi vero ad opus illud ex dignitate perficiendum, amplissimo jam apparatu instructus est, impetratis undique manuscriptis aliisque monumentis, & ipsis Archivis secretioribus, Serenissimorum, qui hoc tempore Hennebergicis ditionibus imperant, Principum indultu, multo studio evolutis, & numismatum insuper Hennebergicorum non contemnenda copia collecta: non dubitavit tamen, publico isto programmate universos ac singulos, qui documenta quæcunque, ac in primis numos, quibus illustrari uberius ac exornari Historia ista Hennebergica posse videatur, possideant, humanissime rogare, ut communicare ipsi ea haud graventur. Quod officii genus ut negatum diligentissimo Viro a nemine iri confidimus: ita ut institutum ipsum feliciter & ex voto cedat, ex animo precamur.

Prodiit non ita pridem Sectio XII eaque ultima Tomi III Supplementorum. Ut vero deinceps ævum Supplementorum Tomum suscipiemur, consultum non ducimus, tum ob causas alias, tum ne in nimiam molem opus hoc Actorum Eruditorum cum tempore excreseat.

* * * * *

ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Octobris, Anno MDCCII.

ZACHARIÆ HUBERI JC. ET ANTECESSORIS
*Dissertationes Juridicæ & Philologicæ, quibus explicantur ac
observationibus humanioribus illustrantur selecta con-
troversiarum atque legum capita.*

Franequeræ, apud Henr. Amama & Cons. 1702 4.
Constant 2 alph. 7. plag.

Qui celeberrimo atque incomparabili patri, Ulriçio, in am-
plissimo Juris docendi munere nuper successit apud Frifi-
os, Zacharias Huberus statim etiam ad scribendum ani-
mum appulit, editis Dissertationibus hisce duodecim va-
riæ doctrinæ pariter ac argumenti. Nam in prima
secunda, tertiaque & quarta, dogmata quædam, e sacris scriptoribus
deprompta, secundum analogiam Juris Civilis excutiuntur; reliquis ar-
gumenta partim historia civilis suppeditat, partim fontes ipsi tex-
tuum quorundam Juris Romanorum aperiuntur, sparsis ubique flo-
ribus literaturæ amœnioris. Negat ergo in prima, Judæos tem-
pore Christi Servatoris habuisse atque exercuisse merum imperium;
Judæa enim in provinciæ formam redacta, Senatium Judæorum ni-
hilo plus potestatis habuisse quam magistratus municipales; nulli
autem magistratui competere merum imperium, nisi cui lege aut
constitutione specialî datum fuerit, nec contineri in jurisdictione
mandata. In provinciis igitur fuisse id apud solos Præsides Roma-
norum, & in historia Christi adeo apud Pontium Pilatum. Sub
Augusto equidem concessum fuisse Judæis, τοῖς πατριῶσι ἰδῶσι
ἢ ἰσοῖσι χρεῖσθαι, patriis moribus & sacris sui, testante Josepho;
id autem factum diu ante, quam Præsides mitterentur in Judæam,

Diff. I.

G g g

quo-

quorum adventu tota rerum facies fuerit mutata, legibusque & libertate destituta provincia. In hoc statu sitas res Judæorum tempore Christi, obsoleto tunc priore privilegio. Et cum voluisset Pilatus iis velle restituere jurisdictionem, ipsos palam & ingenue profectos, *non licere sibi quenquam ultimo supplicio afficere*, Joh. 18. 3, sed jus gladii proprium Præsidi Romano. Discedit ergo Noster a sententia Scaligeri, Pilatum locutum esse *κατ' εἰρησίων*, magisque credit, ipsum tam liberali dicto voluisse defungi, ne Judæi, nimis importune sollicitando, invitum adigerent ipsum ad sumendam supplicium. Neque istos solum crucis supplicium in responsione sua excipere, *ut impleretur Christi dictum, significantis quæ morte moriturus esset*, v. 32, sed verum vatem fuisse Christum, remota a Judæis condemnatione, mortis totam cognitionem ac definitionem translatum iri ad Præsidem Romanum, qui more Romano pararet supplicium, legitimo jure magistratus præditus, Joh. 19, 10. Certe pronunciaisse assessores Synedrii, ipsum *ἕτοιχον θανάτου*, *mortis reum*, Matth. 26, 66. Marcum vero addere, *κατέκριναν δὸν*, *condemnarunt ipsum*, 14, 64. Neque tamen cum Casaubono sentit Noster, fuisse hanc privatam opinionem istorum, non sententiam judicialem. Sic enim lusoria fore omnia, quæ in curia Judæorum cum Christo acta. Imo vero fuisse hoc officium & has partes ipsorum municipalium magistratum, ut secundum suam jurisdictionem reos omnes apprehenderent, in custodiam darent, de causa delicti cognoscere, testes & legitima probationum indicia examinarent, de iis omnibus deliberarent, & nocentes, quasi poena dignos, in antecessum damnarent, talique præjudicio gravatos & tantum non condemnatos remitterent ad Præsidem provinciæ cum elogio, sive cum epistolis informatoriis. Tunc autem instituisse Præsidem, quasi re integra, novam *ἀνάκρισιν*, h. e. quæstionem & examen causæ, neque credidisse adeo epistolis municipalium. Nihil igitur novi adferre historiam Evangelicam, sed quod in provinciis ubique receptum fuerit, & Judæos, jam strenue perfunctos officio suo, produxisse Christum ad Pilatum, ut subicerent eum *τῇ ἀρχῇ τῆ Ἰουδαίας*, *imperio Præsidis*, Luc. 23, 20, qui præcepta legis Judaicæ serio tueretur. Eodem sensu intelligendum Philonem Judæum, de Legat. ad Cajum, *capitio da-*

una-

rationem id temporis habuisse Judæos, qualem scilicet habuerint omnes magistratus municipales, ut damnatos reos Præfidi cum elogiis, quid meriti essent, traderent. Vocem Pilati, *accipite vosmet ipsum, & crucifigite*, fuisse simulatam, Joh. 91, 6. Tertullum Oratorem in historia Pauli dicere, Senatum Judæorum voluisse illum a se captum *judicare secundum legem suam*, simili simulatione, Act. 24, 6. Quanquam enim in hoc essent, ut impia cæde trucidarent, nisi Lysias eum cruentis illorum manibus eripuisset, lenitatem Præfidis tamen ambitiose voluisse captare, quasi animus fuisset id tantum agere, quod jurisdictionis suæ & municipalis officii ratio postularet, prehensum scilicet Paulum, & secundum legem ipsorum judicatum, remittere ad Felicem, ut ipse exemplum aduersus eum statueret. Hanc legem municipalem recte Judæos appellasse *legem suam*. Sic apud Aufonium magistratus municipales dici *regere urbes suas*, et si tribunal ipsorum purum esset sanguine. Sic Antiochenes habuisse *sua lege* jus pignoris in bonis defuncti debitoris *L. 37. d. reb. aut. jud. possid.* In historia Stephani deprehendi poenam quidem, & executionem, non iudicium, nec condemnationem, neque sententiam, atque adeo meram usurpationem sub specie juris *Act. 6*. Noluisse igitur hic Judæos meri imperii formam ordinare, nec potuisse. Eadem Stephani vestigia pressisse procul dubio alios plures fidei Christianæ cultores, idque indigitare Paulum *Act. 22, 5, & 26, 10.* neque pluralem istic poni pro singulari. Constantem denique fuisse opinionem Pauli cæterorumque Apostolorum, ad magistratus Ethnicos pertinere cognitionem de sacris Judæorum & jure Ecclesiastico, nec unquam fori declinatoriam ipsis opponere. In vaticinio Jacobi, *non recessurum sceptrum a Juda, donec Sibilo venerit, Gen. 49, 10.* non hoc dici, remansurum Judæis merum imperium, quamdiu Servator superesset in rebus humanis, sed qualem qualem regiminis politici formam & statum. In oratione Titi ad Judæos, apud Josephum lib. 7. Bell. Jud. referri, non quid liceat Judæis jure meri imperii, sed extra ordinem in sacrilegum in flagranti delicto deprehensum, ut iræ & indignationis publicæ victima in continenti & impune caderet. Cætos autem Apostolos fustibus & flagellis a magistratibus Judæorum fuisse, *Math. 10, 17. Act. 5, 40, 2. Cor. 11, 24,* per modum modice

c. 7.

Ggg 2

dice

dum modicæ castigationis, quæ magistratibus etiam municipalibus comperat, L. 12. ff. de juris dict. L. 10. ff. de pœn. non tamen usque ad necem, quod esset meri imperii, L. 7. d. r. ubi Præsidi tribuatur etiam fustium admonitio & flagellorum castigatio, non velut pars meri imperii, sed quia hoc non excludat quamlibet corporis coercionem. Philippensibus denique assignari ἀρχοντας & στρατηγοὺς, quorum jussu Paulus & Silas publice virgis castigati, Act. 16, 19, & 20. Eos vero non licere interpretari cum Wissenbachio ad Tit. de Jurisd. n. 27: Præsides provinciæ cum mero imperio. Fuisse Duumviros, magistratus municipales. L. 6. §. 16 ff. de excus. Tus. & alibi.

Locus porro D. Pauli Epistola ad Philemonem commate 18 & 19 occupat secundam tertiamque Dissertationem. Ibi enim quum Hugo Grotius, Scipio Gentilis, Wissenbachius, atque ipse Ulricus Huberus asseruissent hæcenus, contineri *consilium* Pauli pro Onesimo, Ulrici filius nova ratione demonstrare conatur, veram solidamque *expromissionem*, non simplicem obligationem constitutoriam subesse. Sic autem ait; Paulum locutum more Romano hoc egisse, ut Onesimus omnino liberaretur ejusque obligatio tolleretur. Quod si nihil aliud scripsisset, quam quod commate 19 dixit, ἐγὼ ἀπολύω, ego *persolvam*, in proclivi fore constitutum: at pluseulum desiderare ista comm. 18 τὸ τοῦ ἐμοὶ ἰδόντες, *boc imputa mihi*. Probe enim noverat, Onesimum non esse solvendo. Voluisse igitur, ut Philemon se haberet novum & delegatum rem; quod non fit in constituto. L. 15. ff. de in rem vers. L. 5. §. 3. L. 28 de Const. pec. L. 4. §. 1. de Manumiss. Dubium ex L. 1. de V. O. natum, *expromissionem & novationem fieri stipulatione, qua non contrahatur per epistolam, sed inter presentes & verbis*, ita solvit: novationem celebrari etiam inter absentes, & delegationem fieri posse etiam scriptura, L. 13. §. 10. de acceptil. L. 17. ff. de novat. & deleg. eique postea quoque accedere stipulationem conceptis verbis, interposito procuratoris officio. L. 24. ff. de pec. const. Paulus Lib. 5. Sent. Tit. 8. Postquam enim respondisset Philemon ad epistolam D. Pauli, gratam & ratam habere se expromissionem ipsius, integrum ei fuisse Romam mittere procuratorem speciali mandato instructum, ut Paulum adiret, & Philemonis verbis ab illo stipulare-

Diff. 2.
c. 2.

laretur, *Spondes? Spondeo*, dicebat Paulus. Et sic intercescit stipulatio, perfecta jam ante novatione ac liberatione, per quam hic expromissionem fieri constat. Quumque illa habeat vim solutionis, colligit Noster, tranquillam reddi conscientiam debitoris, etiam ante realem solutionem. Solam enim superesse conscientiam debiti jam perempti & dudum præteriti. Equidem pendente nova obligatione expromissoris chirographum primi debitoris dici *versior quodammodo contrarium* scriptori, qui illud edidit, sed non nisi *ex parte*, & satis tenuiter, *subcontrarium*, retinente creditore authenticum, & mansente debito, liberato tamen primo ac vetere reo. Secuta deinceps solutione, utique majorem oboriri in animo illius lætitiã & effusus gaudium, nihilo autem plus accedere securitatis & tranquillitatis.

Diff. 3. c. 2

Quarta nunc Dissertatione Zacharias Zachæi locum apud Lucam 19, 8 executit. Eumque ait inter suos quidem cives satis spectatæ fidei, cunctis tamen popularibus instituti novitate & indignitate fuisse exosum; quod Judæa, nondum asueta frenis servitutis, tumida elataque cervice impositum nuper jugum Romanorum recusaret. Hincque adeo non potuisse ipsum evitare infamiam avare, & improbe gesti officii. Insolitum enim & inauditum narrare Suetonium de Sabino, *manebantque imagines a civitatibus posita sub hoc titulo, καλῶς τρωήσασσι*. Non levem autem dubitationem moveri, quo jure, qua lege Zachæus teneretur quadruplum reddere? Interpretes Belgas respicere ad legem Mosaicam, quadrupli poenam furibus imponentem. Ethuc obtemperasse Zachæum, ceu furti reum. Assentiri illis Grotium, non quidem ex lege ipsa, sed imitatione illius. Nec diffitetur Noster, cognitum habuisse Zachæum legis Mosaicæ præceptum de poena furti, atque hac ratione legem politicam Judæorum potuisse imitari; negat tamen, hanc interpretationem absolvere veram & genuinam hujus loci sententiam. Debat, inquit, rationes vectigalium reddere Fisco Romano, a quo conduxerat. Respectu muneris ergo obnoxium censet fuisse legibus Romanis, & Edicto Prætoris, contra publicanos proposito in L. 1. ff. de Publ. & Vectigal. Poenamque adeo ei non descendam ex Mose, cujus sanctio proprie non pertineat ad maleficium a bipia qualitate officii

Diff. 4. c. 2

c. 3.

ficii publici admissum. Nec furem se designasse Zachzum, sed sycphantam, qui prætectu publicæ autoritatis, partim vi aperta, partim sine vi, sycphantis & malis artibus vexarit alios. Porro versionem Bezae adversus censuram Scuteti, quem secutus Quistorpius, defendit Noster: *Si quid per calumniam eripui*, i. e. quidquid eripui; quasi non assecutus esset Beza, gloriari Zachzum & ostentare voluisse, ad reddendum quadruplum se juris necessitate non teneri. Gloriam enim illam in hoc potius consistere, quod præter necessitatem juris, medietatem patrimonii donaret pauperibus, ac præterea citra litis contestationem, nullaque judicis sententia damnatus, quadruplum redderet, cum sufficeret hoc casu duplum ex Edicto, vel etiam simplex restitutio. L. 1. §. 4. L. 5. eod. imminente aliis petitione quadrupli. Nec tamen poenitentiam criminis potuisse delere delictum, eumque absolvere ab accusatione criminali poenaque extraordinaria. L. 9. §. 5. eod. L. 16. ex C. quibus caus. infam. irrog. L. 65. de furt. L. 17. §. 1. ff. de Ed. edict. nisi ad Christum confugisset. Sic enim non fuisse, quod extimesceret iudicis severitatem & humanæ legis vindictam. Quumque Principes, venia criminis data, reum eximant tantum poenæ civili, solius divinæ Majestatis esse, veram præstare conscientiæ pacem & securitatem, quæ Zachzo contigerit.

Diff. 5. c. 1.

Jam vero ad maximorum Imperatorum, Jul. Cæsaris, Augusti, Tiberique Testamenta ascendit Auctor, eaque secundum enarrationem Suetonii, tribus Dissertationibus expendit, Julii Cæsaris testamentum igitur, per æs & libram haud dubie conditum, quandoquidem post eadem ipsius, turbatoque statu civitatis, recitari apud Prætorem non potuerit, privatim coram honestis personis apertum, in ædibus Antonii, lectumque fuisse. Morisque ejus, quo testamentum hoc, ceu alia, in æde Vestæ deponabatur, vestigia etiam extare in Jure nostro, L. ult. de Tab. exhib. L. 3. §. 3. eod. L. 5. fam. excise. Duo autem testaments condidisse Cæsarem, atque in priore hæredem scripsisse Cn. Pompejum, usque ad initium belli civilis. Inde exortis inimicitis gravissimis, delectas, incisas aut quoquo modo extinctas istas tabulas. Quodsi enim supervixisset Pompejus, & illibatum ostendisset hoc testamentum, mansurum fuisse heredem, seu justam seu injustam adversus testatorem iram exercisset. Legata equidem isto casu non debe-

ri

ri, & nuda voluntate adimi. L. 3. §. fin. de adim. leg. Hereditarias vero actiones non denegandas, quod testamentum nuda voluntate nec constituitur nec infirmetur. L. 22. eod. L. 1. §. 4. de his quæ in test. dec. ac præterea odio intestati. Novissimo testamento tres fororum nepotes instituit heredes, C. Octavium, L. Pinarium, & Q. Pedium, Octavium etiam in ima cæra in familiam nomenque adoptavit. Ignorari Jure Romano hanc speciem civis adoptionis, & adoptantem non consequi per eam patriam potestatem, in id tempus, quæ ipse jam vivere desiit. Ideoque Suetonium non simpliciter adoptionem, sed tantum *in familiam nomenque* appellare. Quumque Octavius hereditatem adisset, confirmatam istam adoptionem, utpote non jure factam, Lege Curiata, & tunc demum ei quæsitum jus filii, apud Dionem Lib. 46. Sic ab eodem postea Livia *in familiam* Juliam, *nomenque* Augustæ *assumpsit*, ceu accuratius Tacitus, i. A. 8. *ut nomen suum ferret*, uti noster Vita Aug. e. ult. In eadem ima cæra tutores dedit Cæsar filio, si quis sibi post mortem nasceretur. At inquit Huberus, posthumum hunc nullo honore testamenti persecutus erat? Receditque a Cujacis & alius, qui exheredationem illius præsumunt. Tamen enim nobile caput testamenti omisurum non fuisse Suetonium; votum etiam pietatemque paternam repugnare huic malignæ suspicioni. Silentio præteritus potius videtur. Civilis enim agnatione postumi præteriti rumpi testamentum, quam rescindi ceu improbum, ac hominis furiosi, & in officiosum, posthumo impie exheredato. Ac licet rupto ista ratione testamento, ipsa etiam tutoris datio irrita fuisset, succurrere tamen Prætores, nisi iusta causa interveniret in pejorem partem cogitandi de Tutoribus a patre nominatis. Quod in percussores Julii Cæsaris, quorum plures in tutoribus filii nominaverat, exacte competit: nisi rem totam Dio Cassius dubiam redderet. Is enim, nulla mentione postumi facta, C. Octavio datos ait *ἐπιτρόπους*, (Lib. 44.) qui puberem ac justam ætatem jam pridem attigerat. In recitando ergo testamento errasse Dionem nimis brevitate studio, ac penitus omittendo posthumum, Huberus autumat. At idem Dio tamen laudem statim eximiam retulit, diserte significans, Brutum aliosque non posthumo, sed ipsi C. Octavio fuisse a Julio Cæsare, quod Suetonius

c. 2.

tonius non æque expresserat, substitutos. Ita vero liquet, non pupillarem eam, sed vulgarem esse substitutionem. Postremo in ima cera collocantur legata; nam & eo pertinent. L. 34. §. 1. de U. sufr. leg.

Diff. 6. c. 1.

Cæsaris Augusti testamentum fuisse per æs & libram, constare dicit Huberus ex Suetonii Vita Neronis c. 4. ubi Domitius *emprior familia pecunieque* in eodem hoc testamento. Insolens autem hoc testandi genus quum ineptiæ arguerit Plutarchus de sera Numinis vindicta, Vinicius ex Brissonio illum castigasset, utpote Juris Romani imperitum, in alia est sententia Huberus. Probe enim intellexisse Plutarchum hocce argumentum, & falsè exagitare ac ridere fictitiam & prope scenicam agendi methodum. Testamentum Augustus fecerat duobus *codicibus*, sive duobus exemplis, L. 3. §. 1. ff. de tab. exhib. L. 24. ff. qui test. fac. poss. quorum alterum ipse propria manu, alterum liberti, eo jubente, conscripserant. Et hoc suffecisse ait Noster apud Romanos, si a testibus citra tabellionum operam signarentur. Nec movet ipsam, testamentum vocari *instrumentum publicum*, L. 2. fin. pr. ff. quemad. testam. aper. Nec enim propterea sic appellari, quod a persona publica perscribatur, sed quia publice omnibus, quorum interest, patet ad inspiciendum ac describendum. Extra ordinem apertum hoc fuit, coacto scilicet Senatu, jussisque signatoribus, si qui essent Senatorii ordinis, in curia agnoscere signa, reliquis extra curiam. Quamvis enim in testamento per æs & libram negligere licuerit signa testium, maluisse tamen Augustum omnia complere solenniter. Et quandoquidem is tres heredum gradus ordinavit, commode Huberus producit similem Juliani speciem, ubi testator etiam tres gradus heredum fecerat, L. 30. de Vulg. & pupill. subst. quam dispectioni uberiori relinquit. Jusit Augustus heredes primo ordine vocatos *nomen suum ferre*, quod plane ita evenit, non item in hereditate M. Gallii Senatoris. Ubi Tiberius hereditate adita, *max nomine abstinuit*, apud Suetonium Tiber. c. 6. putavitque Noster, sententiam hujus loci adversus Marcellum Donatum obiter sibi tuendam fuisse. Ex legatis aliud populo, aliud plebi relictum. Populi legatum intelligi, quod publice datum est cunctis ordinibus civium Romanorum. Plebis, quod in singulas cri-

e. 2.

c. 3.

tribus collatum, ac inter plebejos divisum. Dubiam istam legandi rationem facere Ulpianum Tit. 22. §. 4, quod legata non relinquantur personis incertis, corporibus puta ejusmodi. At istam prohibitionem legibus nostris non esse insertam, imo contrariam sententiam extare in L. 32. L. 73. §. 1. L. 122. de Leg. 1. Præter hæc Augustus diversas pecuniarum summas militibus prætorianis, cohortibus urbanis, & legionariis legavit, easque *representari* iussit: reliquis legatis solvendis *annuum diem* finiit. Hic non necesse habuisse heredes, una vice integra præstare legata, & terminos solvendi forte in certas pensiones tributos. Quod non fiat in representatione, §. 14. J. de leg. L. 1. §. 2. ff. d. dot. præleg. *Nam & confiscatam semper repositamque*, ait Suetonius, *habuerat hanc summam*, i. e. in fisco vel arca sua reconditam. Ultimum caput sanctionem continet adversus filiam neptemque testatoris, quas vetuit sepulchro suo inferri. Licuisse enim Jure Romano in præceptis testamenti de hoc cavere, in tantum ut sepulcri violati quis teneretur, etiamsi heres esset, L. 3. §. 3. ff. de sepulchr. viol. & contra recte inferrent etiam exheredatos, nisi id testator vetuerit. L. 6. ff. de Relig.

Cæsar Tiberius quum testamentum dicatur obsignasse etiam *Diff. 7. c. 3.*
humillimorum signis, statim notavit Huberus superstitionem veterum, nefas esse testibus alio instrumento signare, quam annulo. L. 22. §. 5. ff. qui testam. fac. poss. Et quanquam copia daretur honestorum virorum, visum tamen Tiberio fuisse, testes vocare *humillimos*, i. e. viliores, imò infimæ sortis personas, non tamen servos, infames, aliosque turpitudine & improbitate notabiles. Famam enim aliquantum de honestate, suoque honori parum consuluisse, nihil tamen fecisse, ex quo vitii aliquid testamento accederet. Omnes enim, quamvis abjectæ sortis, integræ fuisse frontis & fidei: alioqui autorem Tiberium futurum fuisse testamenti injusti. Ubi ad heredis institutionem ventum est, fatetur Huberus, ea cura diligentiaque, qua testamenta Cæsarum, atque Augusti, non exponere Suetonium Tiberii, quod nunc habemus. Certo certius enim esse, illum scripsisse tres heredum gradus, perinde ut Augustus fecerat. Vestigium adhuc extare in Vita Claudii c. 6. ubi videas, Claudium inter alios fuisse ex tertiis heredibus nuncupatum.

H h h

tum.

- c. 2. tum. Nunc ita recitat Suetonius : *Heredes aquis partibus reliquit Cajum ex Germanico, & Tiberium ex Druso, nepotes, substituitque invicem.* Quærit Huberus, an verbis tantum, an re verbisque simul fiat conjuncti? Si prius sequamur, iterum quærit, an altero nepote deficiente, habuerit superstes jus accrescendi? quumque satis operose disputasset, asserit, jus accrescendi potuisse exerceri cum effectu. At pene otiosam reddi subtilitatem hanc, inserta *substitutione*, cujus longe potentior sit autoritas. L. 2. §. 8. ff. de Bon. poss. sec. tab. Circa legata Tiberii expenditur, quomodo ea dederit? an sic, ut a singulis heredibus legata sibi seorsum essent præstanda, an vero ambo in solidum onerati? *Utrumque fieri potuisse.* Quod autem in substitutione placuit, ac perinde in coheredibus observatur, ut portionem aderescentem, legatis gravatam, cum suo onere cogantur agnoscere, L. 61. §. 1. de Leg. 2. inductum ~~domum~~ fuisse per rescriptum Severi & Antonini, nec tempore Tiberii usu forensi cognitum, sed improbatum, vel adhuc dubium. Quumque Tiberius testamentum duplex fecerit eodem exemplo, incidit quæstio, quid si testator uno codice plus, altero minus legaverit eidem personæ? tractatque eam Proculus L. 47. de Leg. 2. legatarium habiturum tantum summam minorem, & heredi hoc casu parcendum. Tentat Huberus, utrum heres prior offerat & persolvat legatum, an legatarius prior exigat illud. Illo modo debitori non esse auferendam electionem summæ minoris: hoc recte petere legatarium majorem. Satius tamen esse, in hac re dubia, quæ magnam habeat ἀναδιδόνησιν, ἐπέχειν & amplius de liberare. Dum porro legata Tiberius *plerisque* dedisse commemoratur, succurrit lex Falcidia, & miratur Huberus, tempore Triumvirali, in tanta rerum civilium confusione, tamque lubrico Reipublicæ statu de Jure emendando actum fuisse. Idem Tiberius quando ipsis etiam *Virginibus Vestalibus* legavit, templo Vestæ legasse intelligitur, L. 20. §. 1. de Ann. leg. & lex Flacidia eo quoque extenditur L. 1. §. 5. ff. ad L. Falcid. quem textum tuetur Huberus adversus illos, qui *pro vel etiam legunt non etiam.* Appendicis que loco meminit etiam testamenti nuncupativi Horatii Poetæ, quo Augustum Cæsarem instituit, eamque hereditatem ab illo susceptam, ob singularem amicitiam, censet, ex eodem Suetonio, vita Horatii.

Se-

Sequuntur enarrationes textuum nonnullorum e libris Juris Diff. 8. e. 2.
 Romani. Sed præmittendus est alius iterum locus Suetonii, Vita
 Augusti c. 33: *manifesti parricidii reum, ne culeo insueretur, quod
 non nisi confessi afficiuntur hac poena, ita fertur interrogasse, certe
 patrem tuum non occidisti?* Laudat hic equidem Suetonius Cæsaris
 Augusti summam lenitatem & clementiam erga miseros reos. Hu-
 berus tamen paulo aliter cõsult. Enimvero si hæc ars cunctis pla-
 ceret aut permitteretur iudicibus, magnam nequitiz & audaciæ
 fenestram aperiiri. Ita verò multum mutatum eum fuisse ab illo
 Augusto, qui vehementer olim sollicitus fuerit, ne videretur *legi-
 bus reum eripere*. Vita Aug. c. 56. Causam præterea tam ra-
 ræ facilitatis, quam asserat Suetonius, inanem esse & fictam. Nu-
 spiam inveniri, non nisi confessos affici poena parricidii. Nam &
 eos condemnare solebant Romani, qui vel idoneis testibus, vel in-
 diciis luce clarioribus essent convicti. Si causa dubia, tormenta
 adhibebant. Quin Augustum magis suggerere medium salutis,
 quam requirere veritatem delicti voluisse: ita vero insuper habuisse
 ac neglexisse penitus officium iudicis; siquidem vera sunt, quæ
 sparsa de Augusto fuere. Notanter enim Suetonius: *fertur in-
 terrogasse*. Et hac occasione excutit Huberus textus de poena par-
 ricidii uno plures. Dixerat Modestinus L. 9. ff. de L. Pompeja de
 parricidiis, *more majorum* poenam hujus criminis culeum esse.
 Eandem *novam* vocat Tribonianus §. 6, I. de publ. judic. Rejicitur
 hic opinio quorundam, lege Pompeja sublatam fuisse poenam a
 majoribus receptam, ac postea in usum revocatam. Docere enim
 Pauli fragmentum Libr. 5. Sent. Tit. 24, poenam L. Pompejæ duras-
 se usque ad Hadrianum. Postea ita habuisse locum, si mare pro-
 ximum esset: alioqui vivos exustos, vel ad bestias datos. Vix e-
 nim aliter idoneum capere sensum oppositionem Pauli, τῷ *antea*
 & *hodie*. Confirmare hoc Modestinum, textu eodem. Ulte-
 rius dubium fit, quid sibi velint Modestinus & Tribonianus, præter
 culeum Legi Pompejæ tribuentes canem, gallum, viperam, simi-
 am? Esse autem hoc ἄμβλαμα Tribonianeum, fontemque quæren-
 dum in Constantini L. un. C. de his qui par. vel lib. Paulo altius
 repetit Noster, quod Marcianus parricidii reum teneri ait poena,
 quæ est *Legis Cornelia de Sicariis*, L. 1. ff. de L. Pompej. de parric.

§. 3

§. 9.

§. 5.

i. e. exilii, non culci adeo. Perelegantem esse conjecturam ait D. Noodtii, Probab. Jur. L. I. C. XI, scriptum a Marciano, Legis Corneliæ de parricidiis, arg. L. 2. §. 32. ff. d. O. J. At Nostro religio est, communem Florentini codicis lectionem absque necessitate extrema deferere. Tum vero Interpretes Basiliæos neutram legem exprimere. Scholium autem Græcum & Fabrotto minus recte translatum, atque ita potius vertendum: *Lege tenentur de homicidis vel sicariis.* Tentat ergo: a L. Cornelio Sylla legi huic inserta varia capita, ac forte inter illa caput de parricidio, ejusque poenæ, culeo, atque rursus aliud de poenâ sicariorum, exilio.

Diff. 9.

a. l. §. 1

c. 2. §. 1.

c. 3. §. 2. 3.

e. 4.

Negat lex Regia, inquit Marcellus L. 2. ff. de mort. infer. mulierum, qua pregnantis mortua sit, humari, antequam partus ei excidatur; qui contra fecerit, spem animantis cum gravida peremisse videtur. Notat Huberus, hanc legem a solo Marcello literis mandatam, ejusque nullum verbum, nec ullam mentionem apud Plutarchum, Dionysium Halicarnassensem, aliosve Romanorum scriptores. Non levem tamen conjecturam, eam, ceu Regiam, originem suam debere uni e Regibus Romanorum, seu Numæ, seu alii. Quum enim hac ratione nitatur, ne prolis speratæ jacturam temere respublica faciat, origo rei ab Ægyptiis ad Græcos, ab his inde ad veteres Reges Romanorum translata existimatur, consensu Diodori Siculi, Plutarchi, Ælianique. Mens legis: qui sciens dolo malo mulierem, quæ gravida & ad pariendum vicina erat, mortuam, partu non edito ante funus elatum, humasset, & tumulo dedere ausus esset, pariter teneri, & ultimum sustinere debere supplicium, ac si & mulierem gravidam, & infantem speratum occidisset. De duplici inquam cæde tenebitur, matris & infantis. De cæde matris, utpote jam antea fato defunctæ, poterat dubitari. Nostro autem in hoc placuit subsistere, an idem supplicium foret statuendum, si dixisset Lex Regia, *solum spem animantis videri peremptam?* Haud, inquit, censeo. Nam & matrem, quæ partum conceptum abigeret, tulisse veteres Romanos, nec punivisse, usque ad tempora Severi & Antonini, qui demum in temporale exilium eam dandam rescripserint. L. 4. ff. de extraord. crim. atque ita factum id erimen extraordinarium. Spectare eo Tryphoninum L. 39. ff. de poen. in verbis: *ut ab optimis Imperatoribus nostris rescriptum est.* Ac derogare igitur sententiæ ante-

te.

tecedenti de poena mulieris Milesiæ, cum esset in Asia. Pertinere id enim ad consuetudinem vel legem istius loci, non perinde autem trahi in argumentum de moribus & jure publico Romanorum; cujus inventi laus debeatur Cl. Noodtio, de *Expositio. partus c. ult.* Perperam vero & inconsiderate retulisse Tribonianum textum Ulpiani L. 8, ubi Præses jubetur in exilium mittere mulierem istiusmodi, ad *Legem Corneliam de Sicariis*, quasi rea esset *perpetui* exilii, i. e. deportationis, quæ erat poena ordinaria illius Legis. Debuisse enim ad Titulum de *extraordinariis criminibus*. Atque ita L. 4. pariter & L. 8. intelligi uniformiter de temporali. Rursus peccare Tribonianum §. 5. l. de publ. jud. *Legem Corneliam de Sicariis ultore ferro persequi homicidas*. Istius enim poenam fuisse insulæ deportationem. L. 3. §. pen. ff. ad L. Corn. de Sic. usque ad imperium Augusti. Postea quum capite puniri cœperint homioidæ, arte emblematica usum Tribonianum, gladii poenam Legi Corneliæ tribuere, secta suæ ætatis. Sed & distinctio Wilsenbachii inter factum formatum & informem, quod probatio ejus deficiat, deseritur: laudata tamen sententia Tertulliani, Minucii Felicis, & Augustini, secundum officium hominis pii & justii, arque sinceritatem disciplinæ Christianæ.

c. 3. §. 6.

c. 4. §. 2.

§. 4.

Diff. 10.

c. 1. §. 2.

§. 2.

Decima Dissertatio duos nobis exponit textus Juris Romani, cum iisque duas leges Græcæ Solonis. Sic enim habet Gajus L. fin. ff. fin. regund. *Sciendum est, in actione finium regundorum, illud observandum esse, quod ad exemplum quodammodo ejus Legis scriptum est, quam Athenis Solon dicitur tulisse: nam illicita est: Εὰν τις ἀίμασιαν &c. Si quis sepem juxta prædium alienum foderit &c.* Statim emendat Huberus initium hoc versionis Latinæ, *si quis maceriam foderit*. Nam *αίμασιαν* Hefychio est cumulus e multis lapidibus congestus. *Maceria* autem species muri, quo ad instar valli vel septi eingitur hortus aut ager. Quumque absurdum quibusdam visum sit, maceriam *fodi*, quæ potius ducitur vel ponitur, adjectione levi juvat rem Nolter, *si quis fodiendo maceriam duxerit*. Nam & *fossam* promiscue *fodi* & *duci*. Forte conditionem soli Attici talem fuisse, ut vix aliter, quam effossis fundamentis terræ, muri extrui potuerint; atque ita recte retineri lectionem antiquam vocis Græcæ, *εἰν τῆς αἰμασιαν ἀφ' ἣν*
H h h 3 &c.

- §. 10 &c. Pergit lex: *ἐὰν δὲ τὰ Φρον, si sepulchrum.* Hunc locum ait procul dubio corruptum, ac legendum *τὰ Φρον.* Plutarchum enim Vita Solonis eandem partem Legis ita scripsisse: *Βόθρυς δὲ καὶ τὰ Φρον τὸν θυλούμενον ἐκελευσεν ἱρύσσειν.* Notare autem *τὰ Φρον, τὸ παρὰ τῆχος ὄρυγμα*, fossam ad munitionem comparatam. Alter textus Gaji extat L. ult. ff. de Colleg. & corp. atque sic incipit: *Sodales sunt, qui ejusdem Collegii sunt, quem Greci ἑταίριαν vocant.* Post pauca: *Sed hac lex videtur ex Lege Solonis translata esse; nam illic ita est: Ἐὶν δὲ δῆμος, ἢ Φράτορες, ἢ ἱερῶν ὄργίων, ἢ καῦται, ἢ σύνιστοι, ἢ ὁμόταφοι, ἢ θιασῶται, ἢ ἐπὶ λείαν οἰχομένοι, ἢ εἰς ἑμπορίαν &c.* Omnia sigillatim ponderantur; ferme enim totidem occurrunt hic, inquit, mendæ quot sunt vocabula. *Δῆμος* est corpus civium ex eodem vico vel tribu delectorum, nec adeo *plebs* juxta versionem Latinam. Apud Platonem *Φυλὴ καὶ δῆμος.* *Φυλὴ* tribus, quales erant Athenis duodecim, & dividebantur in *δῆμους* & *Φρατείας.* Quomodo hic copulantur *δῆμος* & *Φράτορες.* Verba, quæ sequuntur, ἢ *καῦται*, dclere ait Interpretes Basilicos tanquam spuria, & substituere *ἱερῶν ὄργίων μνηστὰς* *sacrorum mysteriorum interpretes.* Possentamen tolerari *παντας*, sicut olim collegia naviculariorum. Alios legere, ἢ *ἱεροποιοὶ, ἢ ὄργεῶνες.* Tentat Huberus, ἢ *ἱερῶν ὄργεῶνες, Sacrorum antistes,* puta collegia Pontificum, Augurum. *θιασῶται* proprie ipsi sunt, qui simul choros exercent, a *θιασος*, chorea, saltatio. Miscentur his *ὁμόταφοι, ejusdem sepulchri consortes.* Hi videntur a proposito alieni; præterea altum de iis silentium apud scriptores rerum Atticarum. Scribit igitur, *ὁμογάλοι,* qui Athenis & *ὁμογάλακτοι* & *γενῆται*, dicti sint, & corpus fecerint triginta hominum. Quælibet *Φρατεία* habebat triginta *γένη, γένος* triginta *γενήτας*, atque adeo his bene congruere, qui antea nominabantur, *Φράτορας.* Postrema societas est *τῶν ἐπὶ λείαν οἰχομένων.* Notat primo, hallucinari Interpretem vulgatum, *qui multum simul habitantes sunt,* quasi scriptum foret, *ἐπὶ λείαν οἰκόμενοι.* Simplex versio & plana, *qui ad prædam eunt.* Aliter Salmasium: cum enim societas prædantium illicita sit, expungere verba, *ἐπὶ λείαν*, ac legere, *τῶν εἰς καπηλείαν οἰχομένων*, ut sic vox ultima, *καὶ ἑμπορίαν*, pari passu ambulet. Sed retinet Huberus communem lectionem, intelligitque de societate
- §. 2
- §. 4
- §. 5
- §. 6
- §. 7
- §. 8

tate illa prædatoria, qua fas olim erat impune latrocinari, i. e. excurrere in exteros, neque bello, neque pace nobis cognitos, diripere barbaros, i. e. omnes non Græcos, quod Aristoteli sit *Φύρες δίμαχον*, planeque conveniens L. 5. §. 2. de captiv. & postlim. rev. Honestiorem titulum esse illorum, qui eunt *εἰς ἐμπορίαν*, ad *mercaturam*, in exteras oras. Basilieos pro *οἰχώμενοι*, legere *ἐρχόμενοι*, at nulla fide, vel necessitate etiam. Innui enim consuetudinem eundi & redeundi animo negotiandi vel prædandi. Quicquid hi inter se disponent, inter vivos aut mortis causa, *τῆτο κύριον εἶναι*, jubet lex Solonis ratum, firmum, immutabile esse. Atque hinc factum, ut *ἐξ ὄχως* appellentur *τὰ κύρια* summæ potestates, & *οἱ κύριοι*. Hoc caput legis a Solone conditæ nullibi ait Noster reperiri apud Plutarchum & Diogenem Laertium, vitæ Scriptores.

§. 9.

§. 1

In L. 63. ff. de ritu nuptiarum, hoc thema proposuit Papi-
 nianus : *Præfectus cohortis vel equitum aut tribunus, contra interdictum, ejus provincia duxit uxorem, in qua officium gerebat.*
 Dicit, non esse hic matrimonium, aut ipso jure nullum esse, ut pote contra mandata Principum contractum. L. 65. h. L. 2. §. 1. L. 13. de his, quæ ut ind. L. 4. de rit. nupt. L. 6. C. de interd. matrim.
 Et hanc speciem ait porro *pupilla comparandam esse.* Sicut enim non est matrimonium, si tutor vel curator pupillam duxerit, ita perinde stare nequit inter eas personas, quas dixerat. Hic vero circa assignandam rationem nullitatis, recedit Huberus a Cujacio multisque aliis Doctoribus. Hi enim quum utroque casu eandem allegassent, metum scilicet *potentatus*, (ex verbis textus, *cum ratio potentatus nuptias prohibuerit*) opponit Noster Sctum, cujus meminit Callistratus L. 65. §. 1. h. inter pupillam & tutorem ideo vetitum matrimonium, ne temere mulieres in re familiari circumscribantur ab his, qui tenentur tutelæ reddere rationem. Lubenter enim ambire vellent istas nuptias, ad tegendum administrationis suæ dolum. Hunc autem metum reverentiæ, quo pupillæ ducuntur erga tutores suos, nusquam legi inducere speciem *potentatus*. Voce hac usos etiam terfos scriptores, Casarem, Livium, Arnobium : sed & Imp. L. 5. C. de Test. L. un. C. de rapt. virg. Et metum potentatus subesse etiam recentiori jure in L. un. C. Si rect. prov. L. un. C. si quæc. præd. pot. Considerari autem vel contem-
 pla-

Diff. II. c. 1.

§. 6

c. 2. §. 2. & 4

§. 1

§. 5

c. 5. §. 7

§. 4

platione Principis, vel ipsorum provincialium: ne tales Præfecti semet insinuarent apud factiosos & potentes, iisque freti ambirent nuptias virginum nobiliorum, atque adeo præcipuis provincialium familiis se insererent; deinde rebus novis studentes, improbo imperio provincias vexarent.

Diff. 12.

Ultima Dissertatio, occasione L. 101. ff. de V. O. illustrat textus Juris Romani uno plures, tum vero L. 3. C. de in integr. restit. min. Ceterum abunde jam satisfactum est aviditati Lectoris, neque quicquam restat, nisi ut prædicemus tum rectum illud ac felix Illustrissimorum Frisiz Procerum consilium, quo Zacharia huic post obitum Patris vix primam egresso juventam, Juris docendi in Academia Franquerana mandarunt provinciam, tum gratulemur nobis de ubertate mensis, quæ futura est, ac prope instat, quando primum ver tam bene se monstrat.

DICTIONAIRE HISTORIQUE ET CRITIQUE,
Par Monsieur BAYLE.

i. c.

DIGTIONARIUM HISTORICO-CRITICUM, AU-
ctore PETRO BÆLIO. Tomi III. Editio secunda
ab Auctore revisa, correctâ & auctâ.

Roterodami apud R. Leers, 1702, fol. Alph. 36. chartæ augustæ.

Magnam atque utilisimam operam collocavit doctissimus Au-
ctor Petrus Bælius, vir Reipublicæ Litterariz commodis
nunquam non inserviens, quando opus hoc excellentissimum intra
quatuor annorum spatium in ordinem digessit, ac A. 1697 publici
primum juris fecit. Quod cum in plurium hactenus manibus fue-
rit, supervacaneum foret, omnem hujus editionis rationem proli-
xe exponere; illud tamen non tacemus, quod propositum Au-
ctori fuerit ea præterire nomina, quæ aliis Lexicis jam publici ju-
ris factis, vel mox prodituris in lucem, aut inserta essent aut inserenda,
tum vero Morerii imprimis errores diligenter, ubi occasio daretur,
adnotare. Jam quod speciatim ad secundam hanc editionem attinet,
multo hæc prioræ & prope dimidio auctior est: qua in re idem quo-
dammodo huic operi, quod Moreriano Lexico accidit, cujus
novam editiones intra annos viginti quinque prodierunt semper
(auctio-

auctiores, decimata vero omnium locupletissimam parat Galtorius (*Gauvier*), qui idem opus Parisiis A. 1699 recudi curavit. Præterea id egit imprimis Auctor, ut qui in priorem editionem irreperant errores, tollerentur, & si quando de his monitus ab amicis esset, id addita notula vel ipso quoque nomine appposito indicavit, ne ingratus erga eos videretur, per quos profecisset. Quin & quæ licentius paulo dicta videbantur, a Consistorio Ecclesiæ Valonenſis, quæ Roterodami est, monitus emendavit, quæ paucissima quidem fuere, si ea demas, quæ sub voce *David* deprehensa sunt, ad finem hujus editionis nihilominus adjecta. Cæteram sollicitè nonnullis signis adnotatum est, si quæ vel nova nomina, vel animæ diversiones in hæc editione accesserunt, ne lectores, quanta facta nunc sit accessio, ignorarent. Sed his præmissis ipsum opus paulisper perlustremus, ut quibus in rebus industriam suam Auctor Clarissimus imprimis exercuerit, luculentius paulo appareat.

Ne Lector proluxa rerum serie obruatur, ita opus hoc instituit Auctor, ut in ipsis articulis breviter res notatu digniores exhibeat, easque postea subjecto paulo longiori commentario illustret. Cumque Historico-Critici titulum, Dictionariis præfixerit, consulto a rebus Geographicis abſtinet, & si qui articuli tales videntur, ut sum *Acarmania*, *Japonia*, *Lemni*, *Lesbi*, *Mecæ*, *Tibaris* &c. mentionem facit, eos potius Historicos vocaverit & Criticos, in quibus nempe de historia & proprietatibus locorum multa referuntur, refutatis multorum erroribus & illustratis auctorum testimoniis. Inter Reges, quorum nomina, præterquam quod a Morerio magno numero congesta sunt, longe plura Noster exspectat a doctissimo Gallo *Chappuzeau*, eminent hic præcipue *Alfonsi* tres, *Castellæ* alter, alter *Neapolitanus*, tertius *Lusitanix* Rex idemque moderni Regis frater, *Eduardus* item *IV Angliæ*, *Ludovici VIII*, *XI*, *XII*, *XIII*, *Henrici III & IV Gallix Reges*. Et de hoc quidem *Henrico IV* observat Auctor p. 1534, unum eum fuisse inter *Gallix Reges*, qui per tractatus pacis belli jacturam reparaverit, cum solenne alioquin sit *Gallis*, ut longe feliciter bellum gerant, quam pacis ineant conditiones; quo fato ne quidem ipse *Ludovicus XIV* exemptus sit, quod tum in tractatu ad *Pyrenæos montes* conclusio p. 1905 patuerit, tum præcipue in tractatu *Risvi-*

censi, de quo obiter Auctor p. 1535. Qua occasione libenter me-
 moramus, quæ p. 1659, 1661 refert de pace turpissima Joviani Im-
 peratoris cum Parthis, cum posthabita religione Dei Termini, ne-
 cessitati cedendum esset, ut nuperrime a Turcis factum est. Ne-
 que pauca in hoc opere feminae recensentur insigniores, ut Elisa-
 betha Angliæ Regina, Johanna Arragonis, Blanca Regis Ludovi-
 ci IX mater, tres Reginae Navarræ, duæ Johanna Neapolitanae,
 Urraca Castellæ Regina, quarum quidem aliquæ ob vitia, quam
 virtutes, notiores fuere. Sed ne quidem scortis famosioribus, Lai-
 di, Lamia, Glaphyra, Lycoridi, Thaidi, suus hic negatus locus est.
 Neque minus legi hic debent, quæ de Fulvia uxore Marci Anto-
 nii, tum de Tanaquilli, & Tullia Ciceronis filia memorantur. Ma-
 gis tamen de viris doctis sollicitus est Auctor, & lectu impræmis
 digna sunt, quæ de Petro Aretino, Bellarmino, Calvino, Cam-
 deno, Cardano, Erasmo, Hottingero, Jovio, Luthero, Machia-
 vello, Melanchthone, Politiano, Pomponatio, Scioppio conges-
 sit non ubivis obvia. Infinitum esset recensere, quot passim in
 hoc opere eruditorum errores reveleantur. Nam non modo Mo-
 zærius, Varillafius, Jurinus, qui satis frequenter sub censuram vo-
 cantur, sive quod falsa protulerint, sive quod male ratiocinati fue-
 rint, sed etiam Scaligeri pater & filius, Salmasius, Vossius, Valefius
 atque ipse Lipsius non raro reprehenduntur, ut opus istud suo
 jure Criticum audiat. Sic enim e. g. Henricus Valefius, quod ma-
 le intellexerit locum Dionis de Lucretia, in *Addendis* ad tomum II,
 idemque quod frustra purgare Herodotum conatus fuerit, a Plu-
 tarcho jure increpitum p. 2375, Lipsius vero graviter errans circa
 vitam Taciti, p. 2827 castigatur. Quin & ipse Dio p. 1297, & Cer-
 melius Neosp. 968 errorum convincuntur. Neque sibi ipsi pareit Au-
 ctor ingenuus, ideoque quem circa annum emortualem Marti Mol-
 læ in priori editione Thuanum secutus admiserat, in hæc secunda e-
 mendat errorem. Sed & opera pretium est observare, in commen-
 tario non solum afferri testimonia, quæ probent ea, quæ historice
 narrata sunt in contextu, evincuntque erratum esse Jab his illius
 Auctoribus, sed etiam non raro addi animadversiones, quæ ad mo-
 res pertinent. Itaque p. 94. illustratur Agathonis sententia,
 ἀνὸς γινώσκων, καὶ δὲ καὶ τὰ ἀνά, *verisimile est & male
 fieri*

feri præter verifimile, & v. 207 encomium Amphiarai, *vult esse ju-
stus, non videri*; ubi inter alia eleganter observata hoc affert, faci-
lius esse, quandoque ipsam virtutem acquirere & colere, quam fa-
ma frui hominis virtute instructi. Parimodo p. 167, 168 multa af-
fert contra impunitatem scortationis, occasione sumta ex eo, quod
Alesius Theologus adversarios fuerit nactus, cum statuendas esse
fornicationi a Magistratu poenas assereret & propugnaret. In-
numeræ sunt ejusmodi excursions, tum ad ea, quæ Ethicam, tum
quæ Physicam, Metaphysicam & indirecte saktem Theologiam spe-
ctant. Sic p. 218 seq. videas, quæ sive ad explicandam, sive ad re-
futandam Anaxagoræ doctrinam afferuntur; tum p. 1138 seq. quæ
circa hypothesin Epicuri providentiam negantis observat Auctor,
eam nimirum posito communi Gentilium errore de existentia ma-
teris increata, magis videri philosophicam in Ethnico Philosopho,
quam hypothesin oppositam: p. 1926 seq. quæ proponit circa pa-
ralogismos Lucretii, cujus versum 842, libri III:

Nil igitur mors est ad nos neque pertinet bilum,

accurate perpendit; & quæ p. 2274 opponit descriptioni genera-
tionis mundi ex Chao, quam Ovidius attulit. Neque minus in-
geniosa sunt; quæ, dum de Marcionitis, Manichæis, Paulicianis ag-
git, in medium affert, ut probet, absque revelatione nequaquam
solutionem inveniri argumentorum, quibus probari possit existen-
tia duorum principiorum, & quæ in articulo Spinosæ fuse perfe-
quitur ad probandum, impossibile esse, ut, quæcunque in mundo
existunt, uni subjecto seu substantiæ conveniant; quæ argumenta
insuper in hac editione ab eorum exceptionibus vindicavit, qui ea
peccare affirmarant ignoratione elenchi. Ita passim quoque, &
præsertim p. 1628. 1629. 2767. seq. probatur, dogma Spinosæ de uni-
tate substantiæ omnium rerum, non esse novum. In articulo Ori-
genis p. 2259. seq. examinat ea, quæ auctor Parrhasianorum suppo-
suit afferri posse, ad solvenda Manichæorum argumenta, ibidem-
que p. 2262 notat ex Jesuita Doncino, omnes errores Origenis flue-
re ex eodem fonte. Multa quoque Philosophica deprehendas,
cum Auctor agit de Carneade (qua occasione controversia etiam
de anno, quo Carneades Romam legatus Atheniensium ivit, diri-
mitur) & Chrysippo, tum præcipue cum de Xenophane, Zeno-
ne Eleata, Zenone Epicureo disserit. Sic enim in articulo Xeno-

phanis examinatur, an mala fiat plura, quam bona inter homines? Ubi Auctore ita postulante notamus, typographorum negligentia omissam esse in principio paginæ 3036 secundæ editionis hanc clausulam: *mais apparemment il avoit une toute autre opinion*; quorum verborum omisio totam ratioeinationis seriem reddit incongruam. In articulo Zenonis Eleatz proponuntur multa argumenta contra existentiam motus, quibus in hac editione novum accessit ex eo, quod multi præstantes Mathematici jactent, se demonstrasse mathematicè, dari vacuum. Præterea notari possunt, quæ Auctor p. 2387 seq. & 2473 seq. eorum in gratiam advertit, qui animæ immortalitatem credunt ob auctoritatem revelationis, non vero propter rationes philosophicas, tum & quæ p. 2223 & 2342 circa difficultates, quibus premantur, qui dogmata religionis examinare velint, p. 2234 circa evidentiam eorundem dogmatum, p. 2623 circa dubia Claudiani de providentia divina, quibus poena Ruffini medicinam attulit, & quæ p. 2628 circa magiam, & quæ ex ea sequi creditur, conclusionem, *ergo datur Deus, erudite* observat. Neque omittendum, in articulis Pereiræ & Rorarii fuisse recensitæ varias Philosophorum de anima bestiarum opiniones, atque ea occasione examinari illustri Leibniti sententiam de unione animæ & corporis p. 2607 & 2610. Ceterum libere Auctor profert ea, quæ leguntur de turpissimis Cleri Romani moribus, sed ita, ut, quod decet Historicum, liberum se præbeat a studio partium: ideo ultro refutat, quæ credit a Protestantibus non satis certis testimoniis objeci, quo in genere sunt, quæ de impunitate nefando Sodomiz flagitio a Sixto IV concessa deblaterant innumeri auctores, p. 2734. Illud quoque ingenue fatetur, non esse standum quoad Gregorium VII scriptis, quæ a parte ipsi infensissima vulgata sunt p. 1394, & licet rationes omnes non admittat, quibus Sammarthanus Monachus Benedictinus refellit ea, quæ narrantur de multis pueris scelere matrum occisis, unde permotus fuerit Gregorius I ad matrimonium Clericis concedendum, fatetur tamen, eam narrationem sibi videri falsam, p. 1386. In Fanaticos etiam non raro invehitur, qui prophetias spargant minarum plenas, quorum in numerum Comenium, Drabizium, Kotterum, Kullmannum non immerito referimus, de quibus suis locis. Tales æquando non tam fanaticos esse, quam malitiosos & belli faces atque tubas, insinuat, notatque p. 1733, Imperatorem non modo non

fu-

fuisse profligatum a Turcis, ut illi Pseudoprophetae praedixerant, sed potius a Turcis ingentes retulisse victorias, & ad magnum felicitatis culmen pervenisse. Neque minus videri possunt, quae p. 1984 & 2838 de vaticiniis in Mahumedanos inseruntur. Quia vero quidam Ministri ex Gallia exules accusati sunt subornasse pueros, qui propheticæ loquerentur, ad bellum civile in Gallia concitandum, eos hac invidia nititur liberare p. 1735, 1736. Illud quoque ad commendationem operis hujus maxime spectat, quod varia saepe exempla rei cujusdam singularis, si forte illi, de quo ex professo agit, contigerit, in fasciculum velut colligere soleat. Ita p. 1569 occasione Hipponactis, cujus satiris aliqui ad desperationem adacti sunt, multos nominat, quibus gravior censura animi moerorem prorsus lethalem attulit. Sic observato more Thomæ Linacri, nimium exposcentis sua opera, p. 1825 non paucas affert sive rationes, sive testimonia, circa nimiam curam aut negligentiam scriptorum, cum quibus conferri possunt, quae p. 1415 & 2018 observavit. Pari modo p. 2819, ubi de Furena agit, clarissimo belli duce, qui prout se dabant tempora, modo otiae ac voluptati totum se immergit, modo labores bellicos strenue subiit, complures ejusdem indolis homines recenset; ut ejus generis compilationes alias taceamus, quas optimo consilio Auctor fecit, ne varios evolvere articulos lectores cogentur. Praeterea quo majorem operi suo gratiam conciliaret Auctor, passim & epistolas aliquas inseruit anecdotes, ut Erasmi p. 649, Leonis X in addendis ad secundum volumen, & Petri Cunæi p. 3008. Atque eo quoque referri aliquo modo possunt excerpta ex libris suppressis, ut p. 1441 de iis, quae in Henricum III molita est curia Parisiensis, tum quae p. 1527 & 1528, recensentur acta ad convincendos Dominicanos maxime idonea, qui Henricum III a Jacobo Clemente occisum esse, ausi sunt vocare in dubium. Tandem & ad finem operis dissertationes quaedam curiosae accessere, & praeter eas, quae in prima editione exstant, de libro Stephani Junii Bruti, de libellis famosis, de Hippomane, de die, nunc primum prodeunt quatuor aliae, quae eo tendunt, ut ostendatur, praeter rem offensos fuisse non paucos lectores iis, quae dicta fuerant de bonis moribus aliquorum Atheorum, de objectionibus Manichaeorum & Pyrrhonorum, nec non iis, quae relata fuerant verbis liberioribus de obscenis moribus, amatoriusve; ne

dicamus, insertam quoque his esse dissertationem, quæ Specimini Auctoris A. 1692 publicato, & a nobis mense Octobri ejusdem anni memorato præmittebatur, subinde auctam, & Indicem multo nunc prodire locupletiozem.

CATTI ABORIGINES BATAVORUM, OFTE DE
Twee Catvyken &c.

i. e.

DUO CATTORUM VICI, QUORUM ALTER OCE-
ano, alter Rheno adjacet, una cum arcis Britannica & Sande-
burgi descriptione, quibus subjuncta sunt memorabilia pagi
& Abbatia Rhenoburgensis, auctore ADRIA-
NO PARS.

Lugd. Batav. apud Joh. du Vivie, 1697, &
Constat i Alphab. plagul. 12.
cum multis figuris æneis.

Clariffimæ belli ac pacis artibus Batavorum nationi ea laus de-
betur præcipue, quod dubium fere habeatur, majorine ani-
mo pro tuenda libertate armis depugnayerint, an solertia magis
singulari reconditam ab omni ævo gentis suæ historiam & antiqui-
tates eruere fuerint adgressi, stilisque ministerio ab oblivione &
interitu mascule vindicaverint. Magna sunt eam ob rem Hadria-
ni Junii, Doufarum, Petri Scriverii, Pauli Merulæ, Jo. Hac. Pon-
tani, Corn. Hæmrodii, M. Zuerii Boxhornii, Jo. Smetii, cætero-
rumque ex hoc censu nomina, quorum præclari labores magno
cum fructu abs historiæ Belgicæ cupidis quotidie pervolvuntur.
Illos presso pede insequitur, parem sibi industriæ laudem meritu-
rus, Vir reverendus, Adrianus Parsius, sacrorum in pago Catvi-
censi ad Rhenum Mimister, & locorum, quos incolit, aut ha-
bet vicinos, memorabilia ex obviis scriptoribus colligere, expres-
sisque adeo ut plurimum eorum verbis describere instituit. Quare
cum de suo parum, præter operis distributionem & nexum con-
tulerit, argumentum ipse libri & congruum satis instituto indicem
posuit *Sigillum Ecclesia Catvicensis cum notis variorum.* Cum e-
nim anno M DCLXXIII Ecclesiasticæ, cui præest, congregatio-
nis

nis sigillum eſſet exſculpendum, placuit ipſi, gentilitiſ Walleſſenariorum, quos diu toparchas habuit hæc clientela, inſignibus præſentate pervulgatam in margine ſententiæ apponere: CATTI PRIMORDIA BATAVORUM. Hujus deinceps ſciti veritatem ut declararet non nihil luculentius, animisque ingereret ſuorum, editis anno M DCLXXXVIII vernaculo idiomaſ Otii Catvicanæ, hujus, quod ſub manibus habemus, operis prima inferuit lineamenta; quibus poſtea ad juſti voluminis menſuram excrescentibus, non abs re judicavit, novo illud habitu ac figuris æri inſculptis exornatum luci publicæ aſſerere.

Præſatio omnis in eo fere conſumitur, ut antiquitatum prætriæ investigandarum ſtudioſiſ ſuis Auctor commendatum reddat impenſius; cum in eo diſtrictu, qui Lugdunum Batavorum & Hagam Comitum interjacet, earum meſſis habeatur longe uberrima, quæ ad illuſtrandas veterum Cattorum ac Romanorum memorias apprime faciat. Quæ occasione de Nordovico agit, qui Borealis Cattorum ager fuerit ad ripam Rheni; de ſacro nemore apud Tacitum, unde ſilvulam Hagiſenſem, quæ incolis *Schakerbeſch* hodiernam dicitur, appellationis originem traxiſſe, non levis eſt ſuſpicio, quamvis alii circa Batenburgum illud malint requirere; deque Saſſemio, ſive Saſſenheimio, quæ Saxonum ea in loca commigrantium habenda ſit colonia. Voorburgum foro Hadriani nominis ſui rationem debere exiſtimat, tametiſ alii ad *M. Aurelii*, alii ad *Aureliani* tempora ejus originem referant; quorum Imperatorum nomina cum in numis frequentius ibi effoſſis perperam abs ignaris literarum Monachis legerentur *Arundulius*, *Elinus*, inde neſcio quem, mirificum ſane ac forte a Mida genus ducentem, Regem *Eſeloor* effecerint, caſtri iſtius, ſi Diis placet, conditorem. Foſſam Corbulonis ſive in Locca, Rheni alveo, ſive in alio, qui ab urbe Leida, vulgari nomine *de Vliet*; Delphos deferretur, vult investigari. De Burgo pariter Leidenſi, Romæburgo, Prætorio Agrippinæ, Caukerka quæ Chaucorum coloniam notet, deque caſtris aut Alphenianis, aut Albinianis, qui locus hodie *Alphen* vocatur, neutiquam ſane notatu ſunt indigna, quæ proferunt in medium. Non eſſe denique Eccleſiaſtico muneri indecoram hiſtoriarum tractationem, ſacerdotum Hebræorum, quibus condendorum.

dorum antialium cura demandata, ac Flavii cum primis Josephi, clericorumque ex Pontificiis, istiusmodi labori ab omni ævo insudantium, ac demum multorum suæ religionis antistitum inductione atque exemplis reddit comprobatum.

Opus ipsum duplici tractatione absolvitur. Quarum altera, in sex divisa sectiones, antiquitates Catvicanas, & quæ sunt in vicinia, tradit generatim. Hujus §. I de Batavorum ex Cattis origine agit, qui diu ante Julii Cæsaris tempora, seditione domestica e patrii finibus expulsi, in has oras concesserint, conditoque ad Oceani litus Catvico sedem sibi ac posteris firmaverint. Hoc loco de Batone ac Hesso filio, primis Batavorum Regibus, fabulas a vulgo creditas recenset Auctor atque explodit. Inde præterea Cattorum memorias perstringit, & quid iis insit veri, diligenter examinat; atque hujus gentis, quæ supersint hodie in Batavis, vestigia allatis auctorum variorum sententiis persequitur. §. II duplex Cattorum vicus, alter ad Rheni alveum, alter mari expositus, exigua tamen distantiaë intercapedine, describitur, ac notatis a Guicciardino, Hadriano Junio, Jano Doufa F. & Boxhornio finibus distinguitur. §. III Rheni origines atque progressum, urbesque quas præterlabitur, commemorat, & causas refert, cur, cum olim in Oceanum influxerit, nostris temporibus præpedito cursu, obstructo scilicet circa hospagos ostio, arenarum tumulis absorbeatur. §. IV de ingenti atque universali arborum strage, quæ silvestres, a Lagduno ad Noviomagum usque, tractus oppreserit funditus, varias adducit, & mire pugnantibus inter se scriptorum sententiis. §. V in Brittenburgi, sive arcis Britannicæ, antiquitatibus eruendis occupatur, quam alii præsidariam fuisse populi Romæ contra Britonum incursiones existimant; alii succensis de nocte ignibus signum ferunt dedisse navigiis, quo cursum verterent, teloniaque vicissim abs iis recepisse; alii armentarium, horreum alii litorale censent annonæ asservandæ distribuendæque. Hodie præter nomen, nulla fere supersunt amplius operis antiqui monumenta. Numos duntaxat veteres nonnunquam, & reliquias supellectilis antiquariæ effodiunt coloni, quarum delineationes exhibentur. §. VI Sandam describit, vel Sandeburgum, ab arenario solo vocatum castellum, cujus ruinæ spectantur. Illud Jacobo o-

olim Hollandiæ Comitissa incoluisse dicitur, fatique in se sui inclementiam epotis ad mensuram urceolis oppugnasse; quorum quidem hodiernum permulti reperiantur in fossa, quo illa rite exhaustos mascula virtute projecerit. Theodoricus etiam, primus ex Wassenariis Baronis dignitate illustris, fato ibidem functus perhibetur anno decimi quarti seculi nonagesimo primo.

Hæc ita præfinitis, quæ ad utriusque Cattorum vici historiam pertinent, specialius evolvenda Auctor adgreditur. Et capite quidem I Catvicam Rhenanum anno MDCXCIV octo supra centum ædibus, Maritimum autem CLIV censum fuisse refert, turresque ac templa describit, in quorum uno splendidum ex marmore Guilielmi Baronis Lyerani ac Mariæ Reigersbergiæ conjugum extat monumentum, quorum elogia proluxe accumulatur, adjectis præterea aliorum, qui ibi sepulti, nominibus. Xenodochia etiam utrobique extracta, iisque collata privilegia ex publicis tabulis leguntur exposita. Caput II in Regalibus, quæ vocat, Catvicensium declarandis versatur. Eorum de numero est jus gladii, telonique a nautis & piscatoribus solvendi. In defuetudinem jamdudum abiit mos olim heic atque alibi locorum celebratus, ut domini primo consensu zonam solverent sponis suorum subditorum. Forum quoque piscarium, quod ante nostra tempora non fuit incelebre, hodie desit frequentari. Plumarii Comitis ea est dignitas, ut illius injussu nemini fas sit publicæ cygnos alere. Jus Grutz centesimam domino vindicat, quam coctores cerèvisarii pro usu aquæ persolvere tenentur. Molendinorum etiam ac venerationum jura heic vigent, solo cumprimis a cuniculis, quorum mira olim ubertas, commendato; jam deletum est penitus infestum agris genus, ob damna illata. Trapezitarum collybi apud Catvicenses perinde, uti in reliquo Belgio, prostant, de cujus fœneris justitia doctorum referuntur disceptationes. Rhetorum in vulgari sermone collegia pariter commemorantur, & copiose, quidquid ad illa spectat, refertur. Antiquissimum eorum fuit institutum, & a priscis adeo Bardis ortum duxisse creditur. Si propius advertas, admodum eum Germaniæ superioris phonascis, quos cantores magistras vocant, convenire deprehenduntur. Coicere siquidem statis diebus ad conductum, rhythmis vernaculis

Kkk

invi-

in vicem certaturi, fabulivse in theatro agendis, aut aliis hujusmodi exercitamenti daturi operam. Neque illustres quondam genere ac doctrina viri eorum consortia fuere dedignati. Hodie vero, postquam idiomatis Belgici elegantia a felicioribus ingeniis exulta coepit latius efflorescere, frigent propemodum atque vilescunt hæ palæstræ, religiosi cumprimis hominibus earum abusus & hinc enata scandula gravius, uti par est, pro concione notantibus, cum in computationes ac vitæ minus honestæ actus comperitum esset eas ut plurimum desinere. C. IV Wassenariæ gentis origines exhibentur ac ditiones in Belgio admodum frequentes, quarum præcipua pars postea ad Principes Lignæa transit, successione devoluta. Ab his arcem, sive Burgum Lignæensem, cum Burggravii titulo ac jure omni, jam olim numero pretio suum fecit civitas. Caput IV religionis statum a prisca usque temporibus sistit repetitum. Batavis gentili errore misere occoratis idola Mercurii, Herculis Macusini, Martis, Isis, & Hæsi, Thuronis, qui Dordracæ, sive Thurdregto nomen dedit, Bacchi, Jovis, Neptuni, Dianæ, Priapi, Nehalennia, & aliorum hujus furis, pro Diis culta. Inde Christianæ lucis radii affulsere, cujus ortum ad Apostolorum tempora plurimi referunt, quod inventum in Ducatu Gelriæ Claudii Pudentis monumentum suspitioni locum fecerit, eum esse, qui per D. Paulum 2. Tim. 4, 21. salutem adscripserit Timotheo. Repurgatæ seculis superioribus religionis auctores præcipui recensentur Wesselus Gröninganus, Rudolphus Agricola, Regnerus Predinus, Jo. Pistorius Vordanus, Guil. Gnaphæus, Cornelius Honius, Corn. Kooltuin, Nic. Sceltius, Jo. Sascrides. Præconum denique verbi Divini in agro Catvicano series representatur, operaque a nonnullis edita, cumprimis quæ Auctor jam publicavit, aut ad prælum apparatus servat, ordine suo describuntur.

Colophonem operi imponit Abbatia in pago Rhenoburgensi condita anno MCXXXIII a Petronella Florentii Crasli Hollandiæ Comitissæ conjuge, quæ primas quidem Vestales ex Saxonia eo intulit, sepulchrumque ibi suum invenit anno MCXLIV. Monasterium dicatum honori D. Virginis & Laurentii martyris, de quorum cultu multa coacervat Auctor; ubi & de Benedicti historia

ſtoria ac inſtitutis religioſis, quod ad hujus regulam iſtud cœnobium fuerit conformatum. Reditus annui ad centum omnino aureorum millia olim acceſſiſſe memorantur. Inter privilegia ſanctimoniz hujus congregationis propria ſingularis fuit pro amore S. Gertrudis (*op Sint Geerten minne*) compotatio quotannis liberaliter ac religioſe inſtituta, quæ poſtea in Belgio maximopere invaluit, ac perinde, uti patera Nivigellenſis, in conviviis ad dimittendos ſolemni cerimonia hospites, cœpit frequentari. Abbatiz, quarum ſeries deſcribitur, titulo Dei gratia, aliisque dignitatum illuſtrium prærogativis ſeſe extulerunt; donec cœnobi-um A. MDLXXII, fatali rerum in Belgio converſione, ab extero milite inflammatum, in cineres concidit.

COMMENTARII LINGUÆ EBRAICÆ, AUCTORE JACOBO
GOUSSETIO *Blafenſi.*

Amſtelædami apud H. & Viduam Th. Boom, J. & Æg. a Waesberge, G. Borſtium, J. Wolters, & Ultrajecti apud Gu. van de Water & Gu. Broudelet, 1702. fol.

Alph. II, pl. 3.

Cujus duos jam non inelegantes foetus, alterum *controversiarum adverſus Judæos ternionem*, alterum *de viva deque mortua fide juxta doctrinam Jacobi Apoſtoli*, in his Actis anno 1688 menſe Octobri p. 526, & anno 1696. menſe Septembri p. 407 exhibuimus: eidem Autori opus hoc a plurimis dudum deſideratum, Ebrææque Philologiæ apprime neceſſarium debemus, *Jacobo* nempe *Gouſſetio*, in Academia Provinciali Gröningæ & Ommelandiæ SS. Theologiam, Philoſophiam & Helleniſmum magno cum applauſu docenti, ac de literato orbe pridem meritiffimo. Is enim Spiritus Sancti in Veteri Testamento linguam in his ſuis commentariis, ſimih Budæi in Græcam, & Julii Cæſaris Scaligeri in Latinam linguam labore excitatus, ſummo ſtudio felicique ſucceſſu illuſtrare, plurimum quam quadraginta annorum labore ſuſtinuit. Ante omnia vero monſtroſam illam *equivocationem*, quæ conceptus noſtros incertos relinquit, a vocabulis Ebræis ſumma cura removendam, & principem ſignificationem detegendam ſtabiliendamque eſſe exiſtimavit. Id autem noſtriarum orientalium linguarum,

Kkk 2

quæ

quæ & ipsæ homonymis sciant, ope præstitit: nec e Rabbino-
rum ubique vere cespitantium æquivocationisque focundissimo-
rum scriptis (quæ quidem probe cognita habet, nec suo in aliis u-
su plane destitui asserit,) multum hic adjuventi habuit; nec τὼν
LXX nimis quam frequenter labantium, atque ignoratione ere-
berrima conturbatorum, aliasve Græcas, Chaldaicam, Vulga-
tam, Syriacam, Arabicas, Copticam (quippe τὼν LXX sensum
solum exprimentes,) nec denique recentiores versiones alias ad pro-
prietatem inquirendam multum conferre posse perhibet. Veram
igitur & unam linguæ Ebraicæ, per ipsam Ebraicam linguam, Solis
instar insito fulgore micantem, explicandæ viam ingressus, illo-
rum more, qui epistolam ignotis sibi literarum figuris scriptam,
ex ipsa characterum collocatione diligentique observatione expli-
cant, Ebraicarum vocum propriam significationem ex ipsis Bibliis
declarare studuit. Radicem scilicet derivataque in plurimis exem-
plis considerans, eam, quæ primariam ac genuinam notionem
contineat, vocem, veluti fontem, unde aliæ interpretationes ma-
nent, constituit. Hic vero primariam interdum generalem, quæ
beneficio adjectarum limitationem in alias tanquam species si-
bi subjectas descendat, esse deprehendit; alibi primariam for-
malemque notionem eam, quæ tamen sit specialior, & a qua ad
alias veluti ascendendo a specie ad genus, vel transeundo ad spe-
ciem oppositam, tropo aliquo sive catachresi eatur, esse dicit,
clarissimeque demonstrat. Qua occasione plures sæpe unius ra-
dicis significationes conciliantur, quædam radici *πολυσημια* per-
peram tributz rescinduntur, aliæ huc usque invizæ omisæve infe-
runtur, plurimæ receptarum confirmantur, & quæ non omni-
modo accuratæ videbantur, corriguntur: ipsarum etiam radicum
quædam restaurantur, superfluz revelluntur, dubiæ notantur, ve-
ræ radices ex aliis propagatæ ostenduntur, plurimæque voces genu-
inæ ac natali radici restituntur. Quæ omnia pluribus exemplis de-
clarare possemus, nisi copia nos obrueret, & ipse CL. Autor in indi-
ce quarto, sub voce *Radix*, luculentissimis exemplis addactis otium
hic nobis fecisset. Pari studio *ambibolias* phrasum discutien-
dis & sanandis incumbit: & in iis primam notionem, Bohlii alio-
rumque exemplo, cum singulari τὼν *φιλολογῶν* commodò ce-
tendit.

lis aut probatos aut toleratos castigari, male a Rabbiniſ cogitata, facileque nimis a noſtratibus excepta rejici, multas Rabbiniſ, Targumiſ, nec non alias voces exoticas adduci & explicari, omnia denique, quæ ad perfectiſſimos Ebrææ linguæ commentarios requiri poſſe videbantur, maxima hic dexteritate præſtari videas. Laboris igitur tanto ſtudio peracti conſcientia fretus, ſine malignorum cenſorum metu in lucem prodit, eaque quæ vel ob radicum quarundam omiſſionem, deſcenſum ad minutias, diſcrepanſiam ab aliis, brevitatis vel prolixitatis in aliquibus ſtudioſum, ſubtilitatem, obſcuritatem, errorem, contradictiones, plagii ſuſcipionem, vel quæcunque demum objici forte poterant, tertia præſationis parte maſcule refellit, & omnia ſe ſua ſoli divinæ gloriæ ſacrique cõdicis illuſtrationi deſtinatæ contendit. Ipſis denique commentariis quædam in capite & calce nobis adhuc commemoranda adjiſciuntur. Elegans nimirum diſſertatio de lingua Ebraica generatim ſpectata præmittitur, in qua Autor CL. hanc linguam hominibus creatis ſtatim inditam, & ab illo tempore uſque ad Babelem ſuperſtitem, inde ad Cananæos devolutam, & ab illis Abrahamo traditam fuiſſe exiſtimat; Huetiique Demonſtr. Evang. Propoſ. IV §. 3, priſtinam illam & primigeniam linguam vel funditus interiſſe, vel in alias linguas diſſeminatam eſſe, vel ſi perſeſerit integra, ecquænam fuerit, abſque temeritate dici non poſſe, perhibentis ſententiam aliquot argumentis reprehendit; argumenta pro linguæ Ebrææ prioritate ab exceptionibus vindicat, pluribusque additis egregie confirmat. Deo igitur autore perfectiſſimam hanc linguam primis parentibus inditam, omniſque ſtudio & diligentia, ut Dei ipſius donum, longe digniſſimam; nomen autem ejus non ab Ebero, ſed notabili re quadam, quæ Abrahamo acciderit, quod ſcil. מעבר ultra flumen natus ſit, ibique patriam habens inde aquas Euphratis trajecerit, (עבר) novusque accola in Canaan venerit, derivandum eſſe, p. 7 ſtatuit. Hanc diſſertationem altera literæ N ſubjecta excipit, in qua de literarum origine & natura agitur. Literas igitur primum in tabulis lapideis Decalogi nec prius extitiſſe, & proinde ab ipſo Deo, quo ſolo ſuperius hoc mentem humanam exſuperans dignum ſit, inventas eſſe credit Autor: hancque aſſertionem ſuam adverſus objectionem, quæ

a Si-

a Sinenſium vel Ægyptiorum literis petitur, deſenſam confirmat; inde illarum ordinem ac poteſtatem, legendi rationem, vocalium, tonorum, accentuum adjectionem & uſum, Tiberienſium item circa iſtæ operam, porro literarum figuram (cujus mutationem abſque periculo fieri potuiſſe, indeque litem de eo adeo momentofam non eſſe exiſtimat) & denique nomina, quæ quidem e figuris ipſis non ſumta, ſed naſcentibus ſtatim arbitrarie indita eſſe cenſet, exponit. In calce libri addenda quædam ſubjecta ſunt. Inter quæ priorem locum ea occupant, quæ Autori circa commentarios Ebrææ linguæ, poſterioribus curis adhibitis, ad quasdam radices adjiçienda videbantur. His ultimum additio quædam de CL. Samuelis Bohlii Profeſſ. Roſtoch. diſputationibus pro formali ſignificationis in explicatiõne Scripturæ S. eruendo, Roſtochii A. 1637 editis adjicitur. In qua Gouſſetius CL. propoſitum Bohlii ſuumque in his Commentariis idem eſſe aſſerit, ut data opera ſenſus formalis requiſitio inſtituatur: quædam tamen in eo, quibus ne Lectores tanquam veris fallantur, cavenda exiſtimat. Præterquam enim quod pauca attigerit ille, & vix plures radicibus CLX tractarit, longe plurima iſtic omiſſa a Gouſſetio utiliter monita, quædam autem a Bohlio aſſerta ab erroribus non omnino aliena eſſe; quorum aliqua ſaltem circa varias radices adduxiſſe Noſter voluit: e quibus hic vel unicum repetiſſe ſufficiet. Bohlius nimirum radicis מִשְׁׁ & propter venerabile Meſſiæ nomen, & propter aliquot Scripturæ locorum veritatem inprimis commemorabilem, formalem ſignificationem eſſe *delineavit*, aſſerit: *unxit* autem materialem ejus ſignificationem eſſe aſſerit, neque tamen ullam tantæ in interpretatione טָׁ מִשְׁׁ mutationis cauſam aperit: adeo ut ſuſpicionem noſtro præbeat, ipſum duobus ſaltem locis in hunc errorem inductum eſſe. In quorum prioris 2. Chron. 22. 7. explicatiõne in eo peccari, quod Niſi ipſum pro filio Niſi ad deſtruendam Achabi domum deſtinatum a Jehovah dixerit; in poſteriori vero, ubi dicitur, quod Elias Eliſam מִשְׁׁ in Prophetam deſtinaverit, ſine ulla ratione notionem *unxit* de gradu primario deturbari oſtendit: cum omnino huic ſententiæ & interpretatiõni Meſſiæ per Χρῑςτὸν & alia plurima exempla uſusque fere perpetuus obſtent. Falli igitur in eo Autorem, quod tanquam primum quoddam

dam principium statuat: significationem formalem semper generalem; speciales autem tantum pro materialibus habendas esse. Hinc illud sequi, quod juxta Auctoris mentem, forma proprie in omni derivato & in omni exemplo reperiri debeat, sicut genus est proprie in omni specie subjecta. Hinc & illud esse, quod multis radicibus formam fabricetur tantopere latam & ab omni usu remotam, nempe ut ea in proprio sensu sumpta patere ad omnia exempla & ad singula derivata queat: cum tamen minime absurdum sit, accommodationes & derivata vocum fieri, in quæ radicis significatio formaliter haud derivetur. Non modo igitur precarium, sed & periculosum esse illud principium: quoniam plurium vocum significationes vagas & incertas efficiat, quas determinatas sanior Theologia omnino velit. Hæc autem & multa similia ita monet Goussetius, ut tandem in Bohlii commendatione desinat, monitum ejus, quod nullus sit omnino S. Scripturæ sensus, qui non simul respectu veræ constructionis sit pure Grammaticus, etiam atque etiam inculcet, pluresque Bohlii æmulos porro excitari optet, sicque totum opus adjectis locupletissimis indicibus feliciter absolvat.

D. MATTHIÆ LAGUNEZ SIGUNTINI, ANTEA IN SUPREMA Hispaniarum Curia disertissimi Advocati, ac deinde in Regia Quitensi Audientia Peruanæ Orbis Senatoris, Tractatus de Fructibus, in quo selectiora jura ad rem fructuariam pertinentia expenduntur, difficilioraque referantur
jur &c.

Lugduni sumptibus Anisson & Joannis Pofuel, 1702, in fol.
 Constat 8. alphab.

Laboriosum hoc Opus in Hispania conceptum est, ibique jam ante aliquot annos lucem quoque aspexisse videtur: hoc enim vel censuræ ei præmissæ, nec non epistolæ gratulatoriæ ad Auctorem directæ, quæ annum 1681 habent adscriptum, docent. Specialius harum una ostendit, quod Auctor, dum opus prælo committere pararet, ex climate Hispanico raptus, ac in novum orbem Peruanum, Regii Quitensis Prætorii Auditor ex Regio decreto designatus, transmissus sit, adeo ut ipse operi ultimam manum adhibere per-

omnia non potuerit, sed illud revidendum & prælo tradendum alii, cui nonnihil confusus sit, credere fuerit coactus. Exinde etiam factum esse amplius illa admonet, ut in *Part. 1. c. 28.* quatuor numeri, scilicet 121. 122. 123. 124, sunt omitti, quia in autographo deleti fuerint reperti, adeoque eorum insertio invito Autore accidisse videri potuisset. Cæterum Hispanica illa editio, si aliqua facta est, ad has oras non adeo penetravit, unde tractatus hic, vel pro plane incognito, vel saltem pro non valde noto haberi debet. Postquam vero hoc anno Lugduni in Galliis prodiit, reliquæ Europæ usui propius admotus idem censi potest; hinc etiam novi tractatus jure Actis nostris eundem inserere non dubitavimus. Totum opus duabus partibus, quarum prior triginta quatuor, posterior septem capita complectitur, constat. Ab initio generalis de fructuum etymologia, definitione ac significatione doctrina proponitur, quam excipit proluxa emolumentorum naturalium, puta frugum, leguminum, herbarum, pluriumque aliorum ejus generis proventuum, quæ omnia fructuum nomine comprehendi possunt, recensio. Tum speciatim de aqua, an fructibus accenseri illa queat, discribitur; in quem locum multa de aquæ utilitate ac necessitate, nec non de balneis & thermis, tam naturalibus quam artificialibus & voluptuosis, referuntur. Inde subit disquisitio de ipsis arboribus, an & in quantum in fructuum censum referri illæ possint? Non minus excutitur quæstio, an, levatis fructibus, spicæ seu vinearum folia, herba naturalis vel alia spolia, in agris privatorum remanentia, ipsorum agrorum fructus sint, ac adeo ab eorum collectione dominus alios arcere queat? quæ jure communi asseritur, sed regio Hispanico negatur, utpote quo illa omnia ad communionem sunt redacta. De partu ancillæ, an in fructu sit, anceps in jure Romano est quæstio, cui adeo, intelligendis difficilioribus nonnullis juris Romani textibus, peculiare caput etiam dare voluit Noster. His absolutis, ad protocollorum emolumenta seu commoditates, ex eorum exemplationibus, quas vocat, redactas pergit, ac an illæ sub fructibus comprehendantur? disquirat. Inde lapidinarum aliarumque fodinarum proventus subterraneos, nec non thesauros, venationem, piscationem & aucupium, intuitu propositi sui, late persequi-

quitur, insperis etiam, pro re nata, aliis quaestionibus, themata illa concernentibus. Postea laudemium emphyteuseos, feudi relevium & adhoam expendit Consultissimus Autor, ac an fructibus domini directi annumerari queant, amplius exponit, plura de relevii & adhoæ natura inspergens, &, quod cum adhoæ servitium Lancearum, quod in Hispania Magnates & Titulati Regi præstant, quodque vulgo *servitio de Langas* dicitur, conveniat, speciatim ostendens. Similis præcedenti tractatio est de donis annuis, muneribus ordinariis & extraordinariis aliisque xeniis, quæ Vasalli, in Italia potissimum ac Hispania, Dominis suis præstare solent, aut nonnunquam debent, de quorum adeo indole, varietate, necessitate & libertate prolixè Noster deinceps differit. Inde transit ad fructus jurisdictionis, cumque ex ejus sententia hujus utilitas tripliciter possit considerari, nimirum in magistratuum cæterorumque officialium & ministrorum justitiæ creatione, nec non in potænarum seu mulctarum fiscalium perceptione, ac denique in aliis quam plurimis commodis ac præminentis, quæ eos potissimum, qui jure domini jurisdictionem exercent, sequi solent, ideo laboriosa tractatione sigillatim illa persequitur, atque ita amplissimam tractatus sui partem explet. Ut ex tam copiosa messe, unicam saltem fructus speciem exhibeamus, inter jurisdictionis emolumenta Noster etiam computat præminentias five honores, qui in spiritualibus, & maxime in oppidorum suorum ecclesiis, jurisdictionis dominis debentur: hinc disquirat, an cum cruce per Clerum, in novo præcipue oppidorum ingressu, sint recipiendi? an sedilia cum genuflexorio, pulvinaribus, baldachino & similibus ornamentis, etiam eum præcedentia præ aliis, ac intra presbyterium, habere debeant? qua occasione plura de Imperatorum aliorumque summorum Principum sellis, in Presbyterio habendis vel non, ut &, an illi personis ecclesiasticis annumerari queant, proponit. Reversus ad dominos jurisdictionales, amplius quaerit, an post Clerum, ante alios, thurificatio & Pax sit ipsis exhibenda, & num eorum uxores, præ aliis foeminis, illa prærogativa gaudeant? Fructus jurisdictionis sequuntur emolumenta Episcopatum, aliarumque Prælaturarum, nec non juris Patronatus, hanc seignius aut minori prolixitate a Nostro discussa, quem

quem in locum collationes, electiones, institutiones, præsentationes, nominationes, jus patronatus, oblationes, mortuaria similesve obventiones, nec non eleemosynæ, monasterio vel pauperibus præstari solitæ, confluerunt. Animum tanta fructuum copia eorumque collectione festum recreaturus Confutissimus Auctor, deinde fructus voluptuosos, quos vocat, i. e. externos sensus, visum puta, auditum vel odoratum delectantes, commemorat. In hunc ergo censum refert statuas ac picturas, nec non animalia rara variasve artes edocta, aut monstra, quorum adspectus oculis gratus sit, ac pretio nonnunquam redimi soleat; qua occasione multa de ejus generis animalibus eorumque institutione præstitisque dexteritatis speciminibus recensentur. Amplius fructibus delectantibus accenset gemmas, margaritas, catenas aureas, annulos cum magno aliquo adamante, chrysolito aut similibus lapidibus, aliaque pretiosa; non minus arbores proceras ac grandiores, quæ amoenitatis causa tantum aluntur, qualis fuit Plinii platanus, pro cujus umbra etiam vectigal nonnulli solverunt, nec non flores, hortos aromatarios aut pensiles, quorum fructus, odoris delectatio, recreatio animi, cæterorumque sensuum voluptas esse existimentur. Inprimis huic fructuum generi annumerat Noster emolumenta ex theatralibus representationibus orta, de quibus tamen nihil dicere voluit, cum ei peculiaris dissertatio Juridica & Politica, separatim edenda, hanc in rem suppetat: porro oblectamenta musicalia, in quem locum ea, quæ ad laudem Musicæ, ut & si malo sine illa utamur, vituperium pertinent, conducuntur: denique chorearum vel saltationum fructus, in quæ disquisitione primo Noster saltationum honestarum exempla recenset, postea de illicitis, earumque apud bonos odio mira que agitur. Rotundius vero chorearum moralitatem determinaturus, contendit, eas in se esse actiones indifferentes, sed fieri illicitas ob certas circumstantias, nimirum primo ratione loci, ubi exercentur, secundo temporis, quo fiunt, tertio personarum quæ iis interfunt, quarto modi quo ducuntur, quinto intentionis saltantium, sexto ratione provocationis, quam vocat, si scilicet, stilo Nostri, chorea ipsis chorizantibus proxima in turpitudinem occasio sit, quæ singula deinde amplius persequitur. Hæc omnia prima hujus tra-

status pars exhibet. Secunda brevior est, ac variorum terminorum explicatione, eorumque inter se comparatione absolvitur. Primo Noster de differentia verbi *fructus* aliorumque similium verborum, quibus etiam certi proventus notari solent, qualia sunt, fruges, triticum, frumentum, bladum & legumina, fatagit, hujusque disceptationis usum circa statuta, legata ac privilegia ostendere nititur: postea quid inter glandem & fructum, nec non fructum, redditum, proventum, introitum, obventiones, & emolumentum inter sit, solertius indagat. Tum discrimen rerum ipsarum & fructuum explicat, ejusque doctrinae varium usum, quoad res maxime feudales, emphyteuseos, majoratus, commendarum, & minorum adstruit, cum res, & earum fructus, diverso plane jure censerentur soleant, nec v. gr. fructus alienari prohibeantur, licet res ipsae sint inalienabiles, aut fructus sint feudales, quamvis res ea gaudeat qualitate. His subjicit disquisitionem de discrimine fructuum & ususfructus, nec non beneficiorum ecclesiasticorum, ac speciatim juris decimandi, ab harum rerum fructibus differentiam ostendit, ejusque utilitatem quoad alienationes, cessiones aliosve contractus, ut & fori competentiam amplius declarat. Illud forsitan in genere adhuc monendum, quod in hoc opere Noster subinde se remittat ad tomum II, ejusque aliquam partem & caput, sed sine numero indicata, ut dubio procul adhuc aliud de fructibus opus idem sit molitus, quod an perfecit lucique publicae exposuerit, nobis non constat.

*FRANCISCI BAYLE CONVENATIS BONONIENSIS, Doctoris Medici & in studiorum Universitate Tolosana
Liber alium Artium Professoris, Institutionum
Physicarum Tomus II & III.*

Tolosae apud J. Paulum Douladoure, 1700, in 4.
Constat Tomus II, Alfab. IV, plag. 5. cum figurarum ænear. tab. VII. Tomus III. Alfab. IV. plag. 6.
cum figur. ænear. tabulis VI.

Sistimus hic tomum secundum & tertium Institutionum Physicarum Clarissimi Bayle, & cum tomus primus, quem mensē Septembri hujus anni pag. 387, exhibuimus, parte n. Physices gene-

neralem cum libro I partis primæ Physicæ specialis continuerit, tomus secundus offert librum II & III partis primæ, una cum tractatu primo partis secundæ Physicæ specialis. Scilicet quemadmodum in tota parte prima de corpore inanimato agit Noster, ita in libro II & III ejus de Mundo tractat, qui licet in corpora lucida, perspicua, & opaca, tanquam in partes integrantes optime dividatur, quia tamen partes sub hac divisione maxime sunt inæquales, merito retinet Clarissimus Autor illam antiquorum Philosophorum, qua in corpora coelestia & elementaria idem dispefcitur. Postquam igitur Terræ figuram sphericam, & magnitudinem, atmosphæræ conditionem, parallaxin, atque sphæram enodaverat, ortum & occasum siderum, mensuram temporis hujusque partes, atque computum ecclesiasticum explanat. Hinc ad theoriam planetarum & stellarum fixarum progreditur, atque mundi systemata a Philosophis & Astronomis supposita, firmamentum, & siderum influxus explicat. De corporibus elementaribus vulgo dictis in specie dum agit, in eorum proprietates, partium naturam, variorumque phænomenon causas, & generationis modum inquirit. Quoniam autem eorum affectiones communes gravitas & levitas observantur, harum scrutinium præmittit, & Peripateticorum æque ac Recentiorum de illis placita explicat; Galilæi imprimis hypothesein, quæ in gravium descensu a puncto quietis velocitatis incrementa fieri per numeros impares temporibus æqualibus statuit, ita ut v. gr. primo minuto sui descensus grave percurrat unum palmum, secundo tres, tertio quinque, quarto septem, & sic consequenter examinat subjicit, eamque indubitatem pronuntiat, si æqualis semper supponatur gravium impulsio, & omne impedimentum removeatur; quia tamen vis, qua gravia deorsum depelluntur, sensum decrefcit, crescit vero medii resistentia, in hoc deficere Galilæi sententiam notat, & majori diligentia, quantum & quo progressu decrefcit vis, corpora gravia deorsum pellem, & quantum augeatur medii, aëris e. g. resistentia, scrutatur, & de connexionione gravitatis cum rotunditate Terræ quædam adjicit. Tum tellurem lustrandam sibi sumit, & quoad partes ejus exteriores, divisionem superficiæ, fecunditatem atque sterilitatem; quoad interiores, superiorem, intimam & infimam regionem, earumque

temperiem, & ipsa contenta seorsim examinat: varias terrarum species, succos concretos marinos seu salia nativa, quorum quatuor constituuntur genera, ut sal marinum, nitrum, alumen, & vitriolum; succos pingues tam fluidos, ut oleum petrae seu terrae, quam concretos, ut sulphur, bitumen, ambram gryseam, sperma ceti, succinum, ut & fossilia accuratius describens. Ut taceamus, quae hinc inde de phaenomenis quibusdam lectu non injucunda interferit, dum e. g. scintillas, quae per magnas tempestates in fluctuum marinarum lucta excitantur, a particulis salinis provenire negat, earum potius rationem in eo consistere adstruens, quod vi aestus delatae particulae sulphureae sursum ferantur, & nitrosae atque halitus metallici fluctuum jactatione in aërem extrudantur, variarumque particularum occurfu ac mixtione scintillae accendantur, imo quod solae particulae pingues inflammentur, cum non raro ex illis in navibus ignes fatuos prope malos generari videamus; item dum vim electricam ab effluviis materiae coelestis, neutiquam vero ab effluviis particularum viscidarum vel ab aere ambiente deducit; ut & quae de Vulcanis, terrae motu & magnete satis ingeniose affert. De Aqua dum ipsi sermo est, diversas ante omnia Physicorum sententias circa fontium originem proponit, quam dum alii ab aëre condensato, alii ex mari, alii denique ex pluviis & nivibus liquatis deducunt, binas ultimas hypothèses locum invenire posse non diffitetur, dummodo res legitimo modo explicetur. Tum fluviorum pariter proprietates investigat, atque maris sublimitatem, profunditatem, salcedinem, amarorem, aliasque qualitates exponit; tum ad motus maris tam generales & perpetuos, quibus scilicet oceanus ab ortu versus occasum & alternatim in partes oppositas fertur, quam particulares, quibus currentes, voragines, vortices & reciprocae quaedam lationes seu particulares aestus referuntur, progreditur; imprimis universalis aestus phaenomena diligenter annotat, sententias Peripateticorum, Chymicorum, Fabri, & Galilaei recenset, & refutat, Cartesii vero sedulo commendat. Nec minori industria Aeris seu atmosphaerae naturam & proprietates pertractat. Vim enim ejus elasticam, ponderis mutationem, altitudinem, regiones, ac meteora explanat; & quoniam aeris temperies secundum primas qualitates in variis anni partibus occa-

fronem dedit divisioni anni in tempestates, has pariter hic loci tradere integrum duxit. Præ reliquis vaporum & exhalationum doctrinam solide sistit, quemadmodum etiam de ventis eorumque differentiis, causis, & qualitatibus satis prolixè agit. Tandem de Igne elementari differens, difficultates quasdam circa flammæ generationem motas removet, & phænomena circa pulverem pyrium, pulverem fulminantem, & phosphoros eleganter explicat.

Lustrato hæcenus Corpore inanimato, in parte II Corpus animatum examini subjeicit Autor Clarissimus. Cum autem omnia corpora animata vivere dicantur, in quo hæc vita consistat, ante omnia inquit; & quoniam plantæ principio intrinseco tantum augentur, continua, quæ dimittunt effluvia, reparant, atque semina proferunt, & animalia præter has qualitates sensu motuque possent, homo vero præter hæc omnia perceptionibus, apprehensionibus, judiciis gaudet, vitam nomen æquivocum esse, & frustra laborare, qui sollicite quærunt rationem vitæ omnibus corporibus animatis communem, pronuntiat. Postquam igitur in tractatu I de plantarum partibus, nutritione, ortu, propagatione & interitu tractaverat, ad animalia pergit in tractatu II, qui totum III totius operis constituit, in quorum investigatione veras causas inquit tum eorum, quæ in corpore animali per structuram organicam perficiuntur, tum quæ ab elementorum mixtione dependent, ut iis perspectis sua animæ, sua corpori jura servantur, & vitetur communis a plebe commissus error, quæ ea corpori sæpe tribuit, quæ mentis propria sunt, & mentem ad vilissima officia deprimit, quæ solius corporis ministerio, mente etiam in seia & aliquando invito, perficiuntur. Aristotelem autem ducem in hæc tractatione sequitur, ipsiusque egregiam amplexatur methodum, atque exorditur ab historia partium, ex quibus animalis corpus componitur, cum iis perspectis sponte se menti offerat earum usus, & tota corporis animalis œconomia faele innotescat. Quia vero animalium perfectissimum & notissimum est homo, illius præcipue structuram perpendit, ita tamen, ut quæ in reliquis animalibus diversa sunt, aut abundant, pariter notet. Quod ut melius exequatur, in tres libros hunc dispescit tractatum, atque in primo de partibus, in secundo de functionibus, & in tertio de ortu & interitu agit animalis.

lis. Ante omnia igitur ossa rimatur, eorum naturam, usum, connexionem & indurationis progressum in foetu exhibens. Tum ad musculos pergit, expositaque illorum structura, hos propter spirituum influxum, massæ sanguineæ continua pressione productum, contrahi demonstrat; singulosque exponit musculos, ac inter respiratorios dum versatur, pulmonum constrictionem in expiratione partim a gravitate eorum, partim ab insita vi elastica, partim & præcipue a partibus comprimentibus, ut thorace & musculis; dilatationem vero in inspiratione ab aëris tam propria gravitate irruente, quam ab atmosphære pondere impulso dependere; musculos interim intercostales externos costarum elevationi tantum, internos depressioni inservire, prolixius probat. Hinc partes, quæ in magnis cavitatibus, ut in capite, thorace, abdomine, continentur, & quæ in corporis ambitu sunt collocatæ, una cum vasis sistit. Inter quæ, ut alia mittamus, eum omenti variarumque membranarum adiposarum diversis solidis partibus adjectarum aut insertarum esse usum dicit, ut moderatam non solum mollietiam in partibus conservent, aut rigiditatem nimiam impediant, verum etiam humorum acrimoniam temperent. Nec minus lectu digna sunt, quæ de statione corporis animalium, & translationum speciebus, incessu puta, volatu & natatu habet. Tandem nec humores intactos relinquit, quorum differentias non solum generales suppediat, sed & singulorum naturam sedulo investigat. Atque sic ad librum II progreditur, qui facultates, quibus animalium corpora reguntur, complectitur. Et quemadmodum in toto hoc tractatu omnibus numeris absolutam sistit Physiologiam, ita in declarandis functionibus eam sequitur Physiologorum hypothesein, qui per fermentationes eas celebrari autumant. Incipit igitur a facultate nutritiva, hujusque duas partes, naturalem & vitalem, perpendit, tum animalem examinat. De quibus plura nunc dicere non attinet, cum nulla non digna sint, quæ legantur. In libro ultimo, qui ortum & interitum animalium pertractat, in eo totus Noster est, ut primum inquirat, ex qua materia, quibus causis, & quomodo animalia generentur? deinde, unde tam variaz per vitæ decursum ipsis mutationes contingant? ac denique, cur omnibus ineluctabilis incumbat moriendi necessitas?

per-

perferretur. Illa igitur dum investigat, quæ ad generationem pertinent, ovum ipsiusque generationem, & pulli ex eo emersionem explicat, atque observationes, quas Málpighius circa ovi mutationes ab incubatu ad pulli exclusionem fecit, omnibus aliis esse anteponendas judicat, ex eo, quod hic in isto operationum genere longe magis, quam reliqui, fuerit exercitatus & industrius, mutationes dictas per breviora intervalla observaverit, microscopia egregia adhibuerit, & nihil adjecerit, quod non ipse conspexerat. Quoniam autem ætates ad interitum quædam videntur esse viæ, hæc, & mutationes quæ in illis observantur, declarat; tum duplici ex causa interire dicit animalia, vel per senium, vel per morbum. Postquam enim fermenta ad summum vigorem sunt evecta, & quodam retrocessu sensim debilitantur, omnique energia privantur, necesse tum esse docet, omnem in corpore humano effervescentiæ motum sufflamini, cessare alimentorum coctiones, spiritus non amplius generari, organa sensim corrumpi, & denique facultates non posse amplius in actum erumpere, totumque corpus dissolvi sine spe ulla restitutionis, i. e. mori. Cum vero morbus frequentissima sit interitus causa, & perimat homines sæpe in primo vitæ limine, in hujus naturam breviter inquirat. Postquam enim eum per dispositionem p. n. corporis viventis, qua primo & per se ad functiones male obeundas disponitur, definiverat, variasque morborum suppeditaverat differentias, causasque cum symptomatibus examinaverat, in specie de febribus, quæ ipsi sunt dispositiones sanguinis p. n. ab acri aliquo exaltatæ, pulsus efficientes frequentiore, actionesque naturales lædentes, agit, causamque, quæ paroxysmum febrium intermittentium excitat, portionem dicit aliquam succi pancreatici, quæ in aliquo ramo ductus Virfungiani pituita obstructo retinetur, ibique hærens majorem acrimoniam acquirit, qua pituitam obstruentem dissolvit, sibi que viam aperit versus intestina, e quibus per venas lacteas defluit in massam sanguinis, ibique effervescentiam p. n. producit, ita tamen ut a ratione alienum non sit asserere, in primis viis quandoque materiam febrilem cumulari.

PHÆDRI FABULARUM ÆSOPIARUM LIBRI V.

Notis illustravit in usum Serenissimi Principis Nassavii

DAVID HOCHSTRATANUS.

Amstelædami, apud Franciscum Halma, 1701, in 4.
chartæ augustæ.

Constanti Alphab. & plag. 12. cum figurarum ænearum plagulis 5.

Post tot elegantes utilissimarum pariter atque jucundissimarum Phædri Fabularum Æsoptiarum editiones, quarum ultimas in his Actis A. 1698, m. Jul. p. 343, & hoc ipse anno m. Majo p. 208. recensuimus, non possumus non Clarissimi Davidis Hochstratani etiam, & chartæ splendæ, & typorum elegantia, & iconum singulis fabellis additarum splendore nitidissimam, Serenissimique Principis Nassavii *Joannis Guilielmi*, cui destinata est, usu dignissimam editionem, etsi paulo serius exhibere. In qua id quidem Nobilissimus Editor egit, ut, cum Serenissimi Principis tenerior ætas difficilibus observationibus, quas notis suis alii, ut in Burmanni editione vidimus, immiscuerunt, obruenda non esset, ex Clariss. Virorum, Jo. Schefferi, Jan. Fabri, Conr. Rittershusii, Nic. Rigaltii Lud. Praschii, Marqu. Gudii, Nic. Heinsii, Jo. Fred. Gronovii, Jo. Georg. Gravii, Jac. Perizonii, aliorumque animadversionibus, Petrique Francii & Jani Brockhusii consiliis, pro instituto suo ea raderet, quæcunque juvando studio Principis Juventutis inservire posse viderentur. Inprimis igitur post emendatissimam fabularum lectionem, versus singulos singulari studio ad leges, a doctissimis etiam & sagacissimis viris negligenter habitas revocavit; erroremque Scioppii, Petri Darneti, qui hunc Autorem in usum Serenissimi Delphini edidit, & aliorum, qui Phædrum leges versuum, quibus hoc opusculum concinnavit, ignorasse affirmant, correxit. Cujus studii illustrissima exempla p. 10. n. 7. p. 71. n. 3. p. 86. n. 4. p. 151. n. 7, qui curant hæc, invenient. Deinde Phædrum suum ex ipso potissimum Phædro explicat, ejusque a barbarie vindicati p. 139. n. 7. idiotismos passim, sed brevibus notat: quod e p. 3. n. 6. p. 103. n. 10. p. 158. n. 2. & p. 159. n. 6. clarissime patet. Interdum etiam, quantum quidem brevitatis studium patitur, singulares quasdam observationes inspergit: quo illa forsitan, quæ p. 40. n. 8. de cano-

rum

rum plumbeo pectine, exemplo Dominici Baudii, fingendorum atque ornandorum, deque Minervæ juramenti ratione p. 85. n. 8. annotavit, referenda. Nec desunt tamen aliqua, v. g. p. 93. n. 3. & fab. XIII, n. 1 alibique, quæ aliorum judicio enotanda relinquat. Cæterum & pauca sunt illa, & levia, & quæ in tanto pulcherrimi operis nitore vix animadverti, editionis nitidissimæ commendationi saltem nihil detrudere possint.

*DISQUISITIO DE CHIROTHECARUM USU ET
abusu, edita a JOHANNÉ NICOLAI.*

Gießæ Hassorum, apud Hénningum Müllerum, 1701, 12.
plag. 7.

Inter reliquas nundinarum, quæ Francofurti ad Moenum sub autumni primordia celebrantur, solennitates, & iste ritus referri meretur, quo die constituto quidam ex ordine mercatorum coram Senatu verba facit, calicemque ligneum pipere impletum secum portat, cui chirothecæ superimpositæ conspiciuntur. Istam vero consuetudinem secum pensitans, inque illius originem & scopum paulo curiosius inquirens eruditissimus Autor, materiam de chirothecis latius excussit, atque in præsentî libello exposuit. Orsus autem a vocabuli etymologia, mox ad materiam formamque chirothecarum pergit. Porro originem earum antiquissimam facit, quandoquidem jam tum Patriarcharum ævo ex invaluerint, ceu ex factò Rebeccæ constat, quæ pellibus caprinis Jacobi manus obdlexerit, ne parens senio confectus hunc ab Esavo valeret discernere. Usus earum in vita communi respicere imprimis ait manuum adversus æstus frigidisque incommoda munimentum, scissurarum item dolorumque ac læsionum aliarum, & pulverei squaloris depulsionem. Præterea vero a multis inde seculis morem obtinuisse tradit, ut in signum exprimendæ voluntatis chirotheca missa fuerit, unde factum, ut nundinarum quoque privilegium civitati alicui ab Imperatore concessum indicarit. Nec aliud significare chirothecas, Francofurti durantibus nundinis autumnalibus Senatui offerri solitas, quam quod idem jus civitati huic ex concessione Imperatoria competat. Condendæ porro urbis, cudendæque monetæ si-

M m m 2

ægnum

gnam, chirothecas datas aut transmissas statuit. Quin imo & in homagiis feudisque earum usum antiquitus obtinuisse, ac hodiernum passim obtinere, addit. Chirothecam a Regibus olim in urbem, quam obsidione cinxerant, projectam innuisse, obsidionem haud solacium iri, antequam urbe potiti fuerint; quale quid per calceum quoque detractum fieri consuevisse, ex Pf. LIX, 10 probat. In contractu emtionum & venditionum, ac cessione de jure aut dominio alicujus rei, exutam datamque alteri chirothecam multum habuisse ponderis affirmat, atque inde locum Ruth IV, 7. 8. 9. illustrat. Sed & , ut annulum, ita chirothecam hereditatis impetrandæ indicium nuncupat. Eadem manuum tegumenta, tanquam honestatis & humilitatis signum, conspicienda exhibet. Apud veteres ad amicitia pacisque copulam arctiorem denotandam junctas fuisse manus dexterarum dum refert, inter absentes chirothecas, a Principibus per Legatos suos adinvicem frequenter missas, istarum vices sustinuisse, una memorat. Quibusdam in locis moris esse narrat, ut in judiciis publicis, quando quis juramentum solenne depositurus est, chirotheca ferrea mensæ imponatur, quæ in memoriam revocet juraturo, justitiam esse quasi ferream & inflexibilem, ac eapropter minime lædendam, ne de pejerante graves illa pœnas sumat. In Speculo Saxonico Judices detractis chirothecis sedere, & sententiam ferre juberi observat, idque ideo, ut puris manibus, pecuniisque vel re alia minime corruptis se instructos illi profiteantur. Quæ chirothecarum detractio ut satis est honesta ac laudabilis, ita oppositam heic nanciscitur aliam valde ignominiosam, quæ in captivitatis de reo sumendæ præsagium a gentibus nonnullis suscipi perhibetur. In investitura Imperatoris, Regum & Episcoporum chirothecas usitatas esse, Autor porro annotat, & quanam earum in concessionibus privilegiorum Doctoralium nota sit? declarat. Miracula insuper chirothecis quibusdam afficta allegat, tandemque ad earum abusum taxandum se confert. Hunc indies a foeminis æque ac viris committi monet, quando istas ob nimium luxum varia olere unguenta faciant, aut gemmis, auroque & argento exornent. Olim vero abusus iis esse varios populos, qui ad probationem rerum dubiarum, chirothecas inter alia ferreas candentes non raro adhibuerint, aut in suscipiendi duc-

li notam eas ultra citroque miserint, aut per eas Christianos exquisitissimis tormentis excruciarint, aut, quod nec hodie in desuetudinem abierit, iisdem veneno infectis homines, præter ipsorum opinionem, occulte enecarint. Cæterum plura haud dubie daturus fuisset Autor, si Abbatis Johannis Baptistæ Pacichellii, Itali, Serenissimi Parmæ & Placentiæ Ducis in Aula atque Regno Neapolitano Ablegati, tractatum Juridico-Philosophicum tripartitum, ante paucos annos editum, ad manus habuisset, in quo ut de *capillamentis*, & *Lævis*, ita & de *chirothecis*, non ineleganter is disseruit.

JO. NICOLAI TRACTATUS DE CALCARIUM USU
& abusu, nec non juribus illorum.

Francofurti, apud Georg. Henr. Oehrlingium, 1702, 12.

Plag. 9.

Amanibus ad pedes se demittit eruditissimus Autor, & postquam in præcedenti tractatu chirothecas, manuum tegumenta, contemplatus est, calcaria nunc, pedum munimenta, considerat. Dicta eadem existimat a calce, pedis parte posteriore, cui alligentur. Aculeum autem & stimulum calcaris facit synonyma. Originem eorum refert ad ista tempora, quibus homines edocui fuerint agros colere, serere, metere & frumenta invehere; tum enim boves, vel in trititando vel aratro trahendo occupatos, stimulo seu aculeo ferreo baculo indito actos fuisse conjicit, & hac occasione de stimulo boum, quo Sangar tot Philistæos occidisse perhibeatur Jud. III, 31, disserit. Neque solas tamen bestias, sed homines etiam stimulis ejusmodi pungi suevissent autumat. Apud Romanos certe, in crucem agendos, cum ad hanc deducerentur, non sine vexatione per viam, imprimis quando respicerent aut obniterentur, stimulis actos, ipsumque Christum Dominum nostrum hanc militum crudelitatem expectum fuisse, nullus dubitat. Ex spinis, vel lignis acutis, omnium primum stimulos, qui loco calcarium fuerint, confectos dicit, sed successisse mox ferrum, inde æs, tandemque & aurum & argentum. A bobus stimulis agitari solitis translatus refert calcar ad equos, quorum ope milites in bello cursu pugnæ aggredientes indiguerint, iisdemque hæc

M m m 3

ad eursum celeriozem concitarint; ad quem respiciens Scriptura Sacra equos militum modo cum nube, modo cum turbine, modo cum aquila comparet. Verum & equos curruum falcatorum, & elephantos in belli ministerium adhibitos, calcaribus indiguisse monet. Parilem horum usum ostendit in Tornementis, de quibus una disputat; in arte item equestri, (*Verelt & Kunst /*) ubi leges usurpationi calcarium ex artis hujus magistrorum opinione præferibit. Nec usum eorum ad agitandos postarum equos reticet, de que harum origine & incrementis nonnihil allegat. Scuticis vero, quibus flagellantes in Papatu semetipsos cædant, minuta quoque affigi calcaria, crudelitatem vocat, & brevem flagellantium historiam texit. Sed & navium calcaria commemorat, rostra nempe ærata, quæ in naves hostiles audacter incurrere, & aliquam earum partem impetu facto affligere valeant, istasque non secus, ac eques equum calcaribus, pungant. Insinuatis deinceps calcarium stimuli que significationibus mysticis, expositoque aliquantum proverbio, *contra stimulum calcitrare*, cujus & in sacris mentio Act. IX, 5, ad jus gestandi calcaria progreditur, hocque olim nonnisi equitibus competiisse docet, quorum aliqui auratorum nomen gesserint, ideo, quod, ut annulus aureus a plebe eos distinxerit, sic aureis etiam calcaribus uti iis licuerit. Ab his diversos facit Auritores (*die Ritter des goldenen Sporns /*) quibus ad ornamentum, præter gladium & cingulum, aurea accesserint calcaria, quem ordinem in Hispania cum primis magni æstimari scribit. Imo & equites adhuc alios, & præcipue Hierosolymitanos ac Melitenfes introducit, qui eodem jure aurea gestandi calcaria gaudeant. Argentea tribuit Armigeris seu scutiferis, quos simul latius delineat. Argentea tandem & ferrea in torneamentis olim adhibita pronunciat. Cum autem calcaria signum sint collata Superiori dignitatis ob fortitudinem, & virtutes bellicas; abuti iis statuit Nobiles, qui otio indulgeant, & nil nisi Græcanico more bibere, blasphemare, scortari didicerint, ac multo magis inferioris conditionis naucique homines. Calcarium amputationem pro re ignominiosissima venditat; & denique de calcaribus e templorum parietibus suspensis, aut cum demortuis in sepulchra coniectis erudite disserit.

JOH.

JOH. MARCKII IN MICHAM NAHUMUM, HABA-
 KUKUM & ZEPHANIAM *Commentarius.*

Amstelodami, apud Gerard. Borstium, 1700, in 4.
 Alphab. 5 $\frac{1}{2}$.

EJUSDEM IN HAGGÆUM, ZACHARIAM ET MA-
 LACHIAM *Commentarius.*

Ibidem, apud eundem, 1701, 4. Alphab. 8.

AD finem nunc perduxit eruditissimos suos Commentarios in Prophetas minores Celeberrimus Scripturæ Interpres, Jo. Marckius. Nos igitur cum ex partibus antehac editis, speciminis qualiscunque loco, illustrium quorundam dictorum expositionem nos attulisse recorderemur, eandem & nunc operam Benevolo Lectori navare haud pigrabimur; quando septem posteriores Prophetas ab Autore enucleatos sistimus. Nominatum Mich. II, 13. *ŸDEM*, sive *effractorum*, eundem quidem statui posse dicit cum Rege ipsorum seu Jehovah, cujus in sequenti versu fiat mentio, at potius tamen intelligendum esse addit omnem infra Deum ducem gregis, qui huic exemplo & voce præverit, sicuti Reges soleant alios ante se habere, quos mittant, effractors, Deusque tales olim habuerit in Mose & Aarone, deinceps in Josua & Zorobabele; ut notentur adeo Evangelii in convertenda gente ministri: quale quid intellexerint heic dudum veteres Hebraei, qui heic repperint Eliam, & similiter Christiani, qui hoc nomen ad Johannem Baptistam traxerint. Locum Cap. V, 1. *de parva Babilone*, in sensu interrogativo accipit, qui validissime neganti æquipolleat, & cum citatione Matthæi optime conspiret. Circa effatum Domini Nah. I, 9, *quid cogitabitis in Jehovah? consumptionem ipse facit, non superet secunda vice angustia*; quæri siveit alias, num paracleticum sit, an comminatorium? Noster vero ea, quæ de consumptione dicantur, hostes Assyrios, aut quæ de non iteranda angustia addantur, afflictos Judæos respicere affirmat. In præstantissimo dicto, quod ex Habac. II, 4. sapius in Novo Testamento citatur, ad asserendam justificationem per fidem, *justum spectari* ait simul ut præditum fide sua, sive illud directe cum nomine *divitiarum* cohaereat, ac si di-

ocro.

ceretur, qui justus est per fidem suam, ut instrumentum justificationis & fontem charitatis atque sanctitatis omnis; sive verbo vivendi neccatur, tanquam prædicati pars, cum per fidem suam nemo vivere possit, qui eandem non habeat. Zeph. III, 18 vocem **רָחֹק** constructam pro absoluta, quam plurimi interpretantur *mafos* seu afflictos, a radice **רָחַק** vel **רָחַקוּ**, potius per *remotos* exponit, a radice **רָחַק**, remotosque a festivitate illos dicit esse homines, qui ab illa excluderentur, ac partem in illa habere prorsus impediabantur. Hos ait colligendos dici, & ad communem populi Dei festivitatem adducendos. Quanquam vero istud & Judæis & Gentilibus conveniat, ad hos tamen, quam ad illos, respectum heic habere mavult. *Gloriam Templi secundi* Hag. II, 10. prædictam, ad Messie adventum & beneficia trahit, sensumque hunc adversus Judæos prolixè vindicat. Per *foveam in aquosam* Zach. IX, 11. vel servitutis spiritualis miseriam gravissimam & ineluctabilem, vel mortem & corruptionem spirituales cum illa servitute connexam, vel ipsum denique æternæ damnationis bathrum notari asserit. Mal. IV, 5. *Eliam* non *Thisbitam*, sed *Johannem Baptistam* designari, diserte affirmat. Caterum ut parti hujus operis primæ præfationem peculiarem præmisit Autor, in qua suas de septem periodis Ecclesiæ Novi Testamenti Apocalypticis meditationes, adversus Doctorem aliquem Franequeranum vindicavit; ita nunc in partem ultimam Lectores intromissurus idem, Johanni Braunio, a quo ob censuram expositionis verborum Col. II, 15, in Selectis ejus Sacris male fuerat habitus, respondet.

LIBRI NOVI.

- A**nti-Scepticism: Or, Notes upon each Chapter of Mr. Lock's Essay concerning Humane Understanding. By Henry Lee. London for R. Clavel and Harper, 1702, fol.
- The History of the Royal-Society of London. By Tho. Sprat D. D. Lord Bishop of Rochester. London for R. Scot &c. 1702, 4.
- A Short View of the Chronology of the Old Testament, and of the Harmony of the Four Evangelistes. By William Whiston. Cambridge, for B. Tooke, London, 1702, 4.

* * * * *

ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Novembris, Anno MDCCII.

סדר נזקין

Sive

LEGUM MISCHNICARUM LIBER, QUI IN-
scribitur, Ordo Damnorum &c.

Amstelædani, excudunt Ger. & Jac. Borstius, 1692, fol.
16. Alph. 3. pl.

QUam semel ingressus est viam, hanc strenue emetiri an-
nititur Vir eruditissimus, & de literis Ebræis præcla-
rissime meritus, Guilielmus Surenhusius. Quartam
enim jam operis Mischnici partem, seu סדר נזקין
h. e. *Ordinem damnorum*, iisdem, quibus priores prodierunt, or-
namentis ab Auctore instructam, sistimus. Magnam profecto
hinc nostræ ætatis intelligimus felicitatem, qua omnibus isti reclu-
duntur thesauri, ad quos olim paucissimis, nec sine magnis diffi-
cultatibus, tædiisque quam plurimis, aditus patebat. Jam tribus
mensibus tanta in hoc studiorum genere conficere licebit spacia,
ad quæ olim vix vita hominis sufficiebat. Sed ad rem ipsam acce-
dimus, supervacaneum prorsus ducentes, aut utilitatem hujus in-
stituti, aut incredibilem Editoris clarissimi laborem, commendare
prolixius, cum nemo nisi bonæ mentis inops, aut ipsum vitupera-
re opus, aut Auctorem præmeritis defraudare laudibus queat.

Tres priores, qui in hoc Ordine comparent, codices vocan-
tur פתח Portæ, & quilibet ex iis כנח, quandoquidem ipsis
quasi portæ aperiantur, per quas ad legum forensium intelligenti-
am comparandam, introeundum est. Et cum primæ portæ leges

N n n

magis

magis necessarias esse Jædæi contendunt, quam secundæ, & hujus interum magis necessarias, quam tertiæ, hinc cur *prima*, *secunda*, *tertia* nomine eas insigniverint, patet. In primo itaque codice, qui **נפך נבב** *porta prima* dicitur, de ejusmodi agitur damnis, in quorum mora aliquod periculum continetur, si non resarciantur, quarum auctor quatuor in principio statuit fontes sive patres, qui omnes suas habent generationes, cumque hæc quatuor damnorum genera omnia ab hominum opibus proveniant, ideo & ad compensationem homines tenentur. Nomina autem istorum fontium, ex quibus quæ profluunt damna hujus tractatus argumentum constituunt, sunt: *bos*, *puteus*, *depascentis*, *incendium*. Agitur scilicet de bœve alteri inferente damnum, de puteo non aperto, de pecude agrum ulterius depascente, & denique de damno per incendium dato, ab illo scilicet resarciendo, a cujus domo in aliorum hoc se diffudit possessiones. De hisce omnibus more suo quam subtilissime disputant Jureconsulti Ebrazi, quorum in compendio doctrinam exhibet in præfatione Surenhusius. Edidit ceteroquin jam pridem hunc tractatum **נפך נבב** Constantinus L' Empeur ab Opwyk, Theologiæ olim, ut & linguæ Hebræicæ & Chaldaicæ in Academia Lugduno-Batava Professor longe celeberrimus, sub titulo Legum Hebræorum forensium, annotationesque eruditissimas adjecit, quas integras, cum ejusdem versione, operi huic inseruit Surenhusius.

Alter codex Legum forensium vocatur **נפך נבב** *porta media*, in quo agitur de litibus de rebus depositis, de conductionibus, permutatione, elocatione. cætenisque huc spectantibus. Existimat Surenhusius, auctorem Misnicum, in hoc codice constituendo, secutum esse ordinem, quem in legibus Mosaicis constitutum viderat. Etenim, inquit, postquam de quatuor damnorum patribus judicia tradiderat, statim subjunxit ea, quæ de quatuor custodiis agunt, Provocat ad *Exod. XXII, v. 6. usque ad 9.*, contenditque ibi sermonem fieri primo de **נפך נבב** *custode gratuito*, cui quis depositum aliquod custodiendum tradiderat, ideoque & argentum & supellectilem nominari, quæ absque magna opera facile custodiri possint; quamobrem & pro custodia istorum nihil repondi solet custodientibus. Deinde de his verbis fieri

fieri putat, quæ שוכר שומר *custodi mercenario* concedita sunt, cum de jumento loquatur, quod aliquis alteri servandum dederit, idque obierit, aut fractum aut abductum fuerit, nemine vidente, &c. Hanc demum legem excipere eam, quæ de conducto & commo-
 dato tractet. Tertius denique codex בבא בתרא *porta ultima* dicitur, quoniam hæc porta tota a legibus ore traditis pendeat, & ab iis, quæ conjecturis & consequentiis e lege scripta depromantur. In hac disquiritur de fundorum domiciliorumque communium inter vicinos divisione, ope alicujus interstitii in medio extruendi; de omni genere effossionum; de jure possessionis respectu agrorum, domuum & rerum mobilium; de venditionibus & emptionibus; de jure hæreditatum earundemque ordine inter consanguineos; de fidejussione; de repudiî libellis, tam extensis quam colligatis, atque id genus aliis, quæ hisce capitibus affinia sunt.

Sequitur tractatus סנהדרין de *Synedriis*, idque non immerito, ut Surenhusius putat, cum judiciorum rationibus expositis ordo postulet, ut judicum, qui eadem decernant, injiciatur mentio. De etymologia vocis סנהדרין in omnia alia ire Scriptores Hebræos observat, aliis eam a סו quod Chaldaice *legem* notat, & סנהדרין *repetentes*, derivantibus; eo quod in Synedrio lex aliquoties a Senatoribus repeti debeat, ad quæstiones recte examinandas; aliis vero existimantibus, eandem ita dici סנהדרין דורונות quod judices odio habeant munera; vel a סנהדרין דורונות quod in judicio non debeant esse *περὸς ἀλλήλους*. Ipse contra rectius docet, vocem hanc origine Græcam esse, terminatione Chaldaica gaudentem: simulque addit, solenne esse Ebræis, Romanarum Græcarumque vocum natales in lingua Ebræa aut Chaldaea quaerere, ne lingua Ebræa hisce gentibus quidquam debere videatur. Rationem autem, quod Hebræi supremum gentis suæ confessum Græca voce adpellaverint, facile constare putat, si quis arctissima inter utrumque populum commercia consideret, & quanti Græcorum studia ab Hebræis aestimata sint, ab eo potissimum tempore, quo singulari suum erga hanc gentem favorem Alexander M. declaraverat. Interim tempus, quo Hebræi vocem Græcam adseverint, determinari non posse, licet hoc non prius ab iis factum fuisse, quam a captivitate Babylonica in patriam reduces facti sint, vel ex eo pa-

iam fiat, quod vox סנהדרין Chaldaicam habet terminationem. Ad rem ipsam quod attinet, summa illorum, quæ de Synedrio Iureconfulti Ebræorum tradunt, huc redit. Distinguebantur Synedria in majora & minora. Majus collocatum erat in sanctuario, septuaginta constans senatoribus, quos inter si quis sapientia excellebat, ראש הדיבה constituebatur, qui postea a doctoribus נשיא princeps dictus est, & Mosi vices obiit. Huic a dextris sedebat quispiam consiliarius doctissimus, qui נכ בית דין pater domus iudicii vocabatur: a sinistris vero nonnemo principi proximus erat, qui collegis suis scientia præstabat: reliqui vero omnes in tribus scamnis semicirculum conficientibus sedebant, ut alter alterum & princeps atque pater domus iudicii omnes senatores intueri possent. Præterea juxta subsellia ab utroque latere duo sedebant viri, qui senatui a secretis erant, quorum unus verba absolventium conscribebat, alter vero condemnantium. Minora vero duo constituta erant Synedria triumviralia, unum circa atrii portam, alterum circa portam montis templi. Et ejusmodi Synedria minora quoque erecta erant in reliquis terræ sanctæ urbibus, dummodo in iis centum & viginti habitarent incolæ. Qui vero in istis conventibus legum peritissimus erat, ut porro Auctor docet, is ראש הדיבה caput confessus, sive gymnasii rector eligebatur: reliqui vero eodem ordine sedebant, ut in Synedrio magno. Quod si urbs aliqua tot incolis non abundaret, tum in ipsa tres solummodo iudices constituebantur, cum nullum Synedrium paucioribus quam tribus constare posset, ut controversiæ inter collegas tollerentur. Duo quoque in civitate adesse debebant illustriores Sapientes, quorum unus totam legem explicare, alter vero eam audire, interrogare, & respondere posset ad quæstiones in medium allatas. Quibus porro dotibus instructi esse debuerint iudices Synedriique assessores, juxta Sapientum Ebræorum placita, Auctor porro edisserit. Sed iis missis, tantum de promotione illorum, ut loqui solent, nonnulla delibabimus. Oportebat nimirum unum tam e magni, quam parvi Synedrii & triumviralis collegii iudicibus promotum esse ex ore illius, qui rite promotus erat: quia Moses promovit Josuam & septuaginta seniores, hi successores suos, continua serie, usque ad doctores Mischnieos, si Judæis credimus. Perinde autem se

se res habebat, sive quis a principe, sive ab alio quopiam rite suffe-
 creatus esset, licet is nunquam in Synedrio promotus esset. Præterla-
 pis temporibus non impositione manuum, sed adpellatione vocis
 Rabbi sequenti formula: הרי אתה סמוך ויש לך רשות לרוב *Jam promotus es, tibi que judicandi facultas con-*
cessa est, vel in ipsis judiciis pœnalibus, ea fuit peracta. Nulli
 præterea judices digni erant nomine אלהים nisi illi, qui
 Synedrii in terra Israelitica constituti judices erant, & in judiciis fe-
 rendis exploratissimi. Hæc & alia de Synedrio in compendio Su-
 renhusius docet, quæ in ipso tractatu Mischnico latius deducuntur.
 Hunc autem jampridem una cum tractatu sequente מכות in lin-
 guam Latinam transtulit Theologus celeberrimus Jo. Coccejus, cujus
 versionem more suo retinuit Surenhufius, una cum notis Mischni-
 cis. Gemarica vero, ceu ad scopum suum non facientia, prætermisit.

Is ergo, qui sequitur, tractatus מכות de flagellationis poena
 agit, juxta legem Mosaicam *Deut. XXV, 1.* fontibus infligenda.
 Quæ de sententiæ legis ex mente Ebraeorum Auctor disputat, non attingemus.
 Modum saltem flagellationis, quem ex Maimonide de
 Synedriis & poenis sistit, paucis cum ea delineabimus. Manibus
 scilicet illius, qui flagellandus erat, hinc inde colligatis, lictor vestem
 illius prehendebat, eamque licet rumpendo exuebat, donec pectus
 denudasset: deinde lapidi cuidam insistebat, cum loro taurino in
 manibus suis complicato, ut e simplici loro fieret duplex, & e duplici
 quadruplex, & præterea in hisce duo erant lora asinina ascendentia
 & descendentia. Hæc lora palmi latitudinem habebant, & lon-
 gitudinem cujus extremitas ad os ventris pertingere poterat; sed
 manubrium habebat palmi longitudinem. Requirebatur autem,
 ut is, qui percutiebatur, magis scientia quam viribus excelleret, ut rite
 officio suo fungeretur. Lorum itaque ambabus atque ambabus
 atque una feriebat quantum poterat, triplicem inter manibus ictum
 infligendo, & sextuplum a tergo, unicuique humero triplicem. Et
 hoc fiebat judice inspectante, ut is de toto flagellandi negotio omni-
 no certus esset, omnia rite peracta esse, juxta illud legis præscri-
 ptum: והכהו לפניו & percutiat ipsum coram illo. Dum mini-
 ster ita verbera intentabat fonti, supremus judex prælegebat ea ver-
 ba, quæ extant *cap. XXV. v. 58. Si non observaveris omnia*

verba hujusce legis usque ad vers. 69. quæ verba absolventur, si mulæ verbera finita erant; si vero lector nondum absolvisset, judex lectionem repetebat, usque dum numerus completus esset. Secundus vero judex plagas enumerabat, & tertius ministro dicebat, כָּדָר *percussit*: quoties enim cædebat minister, toties judex numerabat. Hæc ex Maimonide Surenhusius, cujus hic usi sumus verbis.

Tractatus שְׁבוּעוֹת *de jurejurando* prioribus ideo, judice Surenhusio, subjicitur, quod nemo præter judicem cogere quendam ad jusjurandum queat, vel punire eum, qui pejerasset. Fundamentum hujus tractationis petunt ex *Levit. V. vers. 4. usque ad 24.*, cujus legis succincta expositionem, juxta Ebræorum sententiam, Auctor exhibet. In ipso autem tractatu Mischnico de jurisjurandi notitiis respectu immunditiei, in qua jurans versatur, de jurejurando duplici, quod quadruplicem habere possit sensum; de discrimine inter שְׁבוּעַת שוֹמֵר, *jusjurandum vanum*, & שְׁבוּעַת בְּטוּר, *jusjurandum temere effusum*; porro de *jurejurando testimonii*, quo loco, quo tempore, quibus formulis fiat, in quas potissimum personas cadat, similibusve juris Ebræi capitibus, more suo disputant. Tractatus autem hujus Mischnici versionem itidem jam pridem adornavit *Johannes Ullmannus* Argentoratensis, quem & in aliis tractatibus Mischnicis vertendis, ingenium industriamque suam probasse, jam ex præcedentibus partibus hujus operis constat: & eam quidem versionem Auctor retinuit. טַסְכַּת עֵיּוֹת seu tractatus de *testificationibus* complectitur sententias, ut Surenhusius docet, quibus testimonia sua perhibuerunt viri aliquot fide digni, quæ in controversiis decidendis velut norma quædam habebantur, & judicii species; eaque testimonia præsentibus judicibus sunt prolata. Non ergo agnoscit hic tractatus legem a Mose descriptam, sed comprehendit constitutiones aliquot juris, dictas in ædibus Chanania filii Chiskia filii Goronis, qui sua ætate omnium præclarissimus habebatur. Simul vero patet, cur de *testificationibus* inscribatur. Cum enim & Schamæi & Hillelis discipuli de variis questionibus coram R. Chanaina disceptarunt, diversa ab utraque parte allata sunt testimonia, quæ illi a præceptoribus suis tradita acceperunt se dicebant. In iis autem, cum nihil, quod momentum trahat, occurrat,

eurrat, progredimur ad tractatum עבירה וזרה *de cultu peregrinos*. Hic vero diligenter monet Surenhusius, falli eos maximopere, qui existimant, contineri in eo quædam contra religionem Christianam dicta. Contrarium facile unumquemque intellecturum, si integrum tractatum a capite ad calcem perlustraverit: imo deprehensurum, omnia respicere Ægyptios, Græcos, Romanos, & præcipue populos terræ Israeliticæ confines. Præterea nec verosimile Viro doctissimo videtur, tempore R. Jehudæ Sancti, qui sub finem primi a nativitate Christi sæculi vixit, quive inter alios etiam eodæm hunc de cultu peregrino in ordinem digessit, religionem Christianam ad tantum fastigium assurrexisse, ut Christianorū virorum scriptis obviam ire conarentur, quippe quæ in cryptis & speluncis divulgabantur, quasi nunquam vires sumptura essent. Denique ex auctoribus Ebræis constare, Doctores Judæos unanimi consensu statuisse, quod hodierni Christiani cultui idololatrico non sint addicti. Cæterum de origine idololatriæ, juxta mentem sententiamque Ebræorum, ita differit Surenhusius: repetendam eam esse jam a temporibus Enoch, eoque referendum illud Mosis effatum *Gen. IV, ad. tum profanatum est in invocando nomine Domini*. Hanc enim interpretationem confirmare paraphrastem Chaldæum, interpretem Arabem, aliosque non infimæ notæ scriptores. Occupasse videlicet statim hominum animos eum errorem, quod, cum Deus stellas & sphaeras in expanso creasset ad regendum mundum, easque isto honore affecisset, quod in sublimi positæ essent, ut iis tanquam ministris suis uteretur, merito has extollendas judicavit homines. Nec absolum adeo visum, venerari & colere ea, quæ excellentiorem adeo naturam, & quandam pro his sublunaribus prærogativam sortita videbantur. Hinc laudare sidera homines, verbis exornare, sacrificare & se coram iis incurvare coepisse, ut gratiam quandam ab iis obtinerent. Neque negasse eos olim, præter sidera Deum esse, sed hæc cœu Deos quosdam vicarios colenda censuisse, juxta illud Jeremiæ c. X. v. 6. *Quis non metuet te, Rex gentium, nam tibi hoc convenit, cum in omnibus gentium sapientibus, & in omni regno ipsarum, nullus sit par tibi, sed una obmutescunt, & stolidi fiunt, quia eruditio vanitas atque lignea est: quod perinde sit, ac si dixisset: omnes illi gentilium sapientes quidem norunt, te solum esse De-*

um,

um, hic tamen error eorum & stultitia est, quod putent, hanc vanitatem tuam esse voluntatem. Sequentibus deinde temporibus extitisse porro ait pseudo-prophetas, affirmantes, sibi a Deo præceptum esse, ut hanc illamve stellam, quin & omnia sidera colerent, iisque certo modo sacrificarent, & libarent, omnique honoris genere ea afficerent: quibus rebus ut fides haberetur, figuras istis indicasse, quas commentari erant, dicentem, per prophetiam ipsis revelatas has illasque stellas representare. Quo dolo captos homines, in templis, sub arboribus, in montibus & collibus simulacra fecisse, quæ adorarent. Quo pacto hinc omne idololatriæ genus latius per omnes gentes diffusum sit, quæ tandem pacto Abraham rectiora sit secutus, itemque qua ratione multi ex Israëlitis in Ægypto commorantibus a recto tramite deviarint, ut a Mose lege sanctissima omnem idololatriam prohiberi necesse fuerit, hic uberius expositum videas. Atque hæc dum porro persequitur, probat inter alia ex Scripturæ S. dictis, Israëlitis ne fas quidem fuisse, aspiceret idola, aut de iis disquirere vel disputare, ne videlicet occasio a veritate desciscendi inde illis enasceretur. Cæterum & hunc tractatum *Joannes Poringerus* Svecus, vir doctissimus, transtulit, cujus & hic exhibetur verbo.

Notissimus autem inter omnes tractatus Mischnicos facile is est, qui nunc sequitur: *מבוא לסוכות* de *Patrum capitibus*. Qui cum velut compendium quoddam doctrinæ moralis Ebræorum exhibeat, ideo a multis iisque doctissimis Rabbinarum commentariis fuit illustratus. Duplicem autem auctori hujus codicis constitutum fuisse finem, docet Surenhusius. Primo ut ostenderet, majorum testimonia & instituta ore tradita esse verissima, eaque alios ab aliis accepisse continua quadam successione. Deinde auctorem in hoc codice singulorum sapientum doctrinam moralem tradere voluisse, ut posteriores doctores bonos mores & virtutes morales sibi compararent. Recte itaque reliquis tractatibus rerum forensium hunc subjici, eo quod iudices cum primis bonis moribus instructi esse debeant. Cum vero operæ pretium esse putet, successione traditionis moralis apud Ebræos accuratius cognoscere, ideo Abarbanelis præfationem in librum, cui titulus est *מבוא לסוכות* *Hæreditas patrum*, in linguam Latinam a se conversam integram

tegram hic exhibet. Ad ipsum vero huncce codicem quod attinet, constat eum jam a Paulo Fagio translatum in linguam Latinam esse, & A. 1541 cum doctissimis notis editum; quam versionem & Surenhusius retinuit, licet & ab aliis versionem quandam tentatam non ignoraret, tum quod liber iste vix comparari potuerit, tum quod Fagius in studiis Hebraicis fuerit exercitatissimus, & ejusmodi animadversiones adjecerit, quas mutatis mutandis aliis excerpisse suffecerit. His adjecit & Johannes Leusdenii notas, ne quid deesset, quod ad Ethicæ Ebraicæ intelligentiam faceret.

Agmen claudit tractatus מִדְּבָרִים *de documentis*, in quo de Judicium erroribus agitur. Ita namque comparatum esse cum hominibus solet, ut nemo inveniatur temere, qui ab omni errore in moribus aut doctrina sibi cavere queat. Hunc ergo tractatum superiori recte subjungi putat Surenhusius, ut adeo toti Ordini de Damnis finis imponatur. Docetur itaque in hoc codice, quibus modis errare Judices atque Senatores possint, & quæ tum ab illis offerenda sint sacrificia.

CLARORUM VIRO RUM EPISTOLÆ CENTUM
inedita. Ex Museo JOH. BRANT.

Amstelædami, apud Sebast. Petzoldum, 1702, in 8.
Plag. 20.

INstitutum aliorum in evulgandis hominum doctorum familiaribus litteris, quod alibi retulimus & commendavimus, sequi placuit Clarissimo Brantio, qui hanc epistolarum lectu sane dignissimarum centuriam cum orbe erudito communicavit, quam minime contemnendam judicabunt, qui easdem a Martino Luthero, Joachimo Cameratio, Gerh. Jo. Vossio, J. Wouverio, Andr. Schotto, Daniele & Nicolao Heinsius, Isaaco Casaubono, Casp. Barlæo, Sam. Petito, Herm. Conringio, Andrea Riveto, Guidone Patino, Ismaële Bullialdo, aliisque magnæ eruditionis & famæ Viris profectas esse cogitaverint. Sed præstat ex decerpis inde flosculis benevolo Lectori pretium earundem uberius indicasse. In prima Lutherus ad Imperatorem Carolum V. scribit, ac suæ, imo Evangelii causæ patrocinium submissè petit. In secunda quærit Damasus a Blyenburch ex Bernh. Paludano: utrum

O o o

Abyssii-

Abyssinorum aliaque Æthiopiæ regna Presbytero Johanni pateant? In quarta Joannes Casparus Gevartius de locis quibusdam ex Statio confert cum Grotio, hujusque poemata multum celebrat. In quinta Vossius eadem Grotio juvenem ministerio ecclesiastico admoventum commendans, antiquam retineri optat consuetudinem, qua adolescenter academici Pastoralis muneris tyrocinia in pago quodam prius ponere teneantur, quam ad Presbyterii urbani dignitatem adspirant. In eadem quoque de editione commentationis Grotianæ de Satisfactione Christi adversus Socinum deliberat. In 6. meminit responsi a Junio ad questionem: num arma ad religionis defensionem a subditis apprehendi possint? suppeditati, quod admodum desideraverat Grotius, quodque a nonnullis manuscriptum possideri Noster nunciat. In 7. J. Wouvverius Grotio de liberatione ex carcere gratulatur. In 8. scribit Lugduno Batavorum de eadem Gulb. Jacchæus: *cum insperatus & gratissimus libertatis tue nuncius cives nostros adibus evocasset, jurasses illic ab omnibus aqi de imperii summa, provincia capta, aut Annibale prostrigato; adeo solícite omnes historiam narrabant.* In 11. autor est Grotio Andr. Schottus, ut ne bonas horas perdat apologiis, utque pro Lucano aliove poeta interdum in manus sumat B. Augustini libellum confessionum, quem ulterius ei commendat. Idem in 12. dilapsum eum esse ex carcere gaudet, fortunamque ejus adversam solatur. 13. Adrianus Masius Taxiis juvenibus profectioem in Italiam multis argumentis suadet. In 14. Bernardo Paludano Gilpinus dono mittere se dicit fragmentum marmoreum, per annos plurimos, in templo B. Virginis Antverpiæ, inter sanctissima quæque summam veneratione servatum & ostensum, quod nonnulli pro particula altaris aut columnæ ex templo Hierosolymitano allata habuerint. In 16. Paræus Conr. Vorstium ad capeffendum munus Professoris & Pastoris in Ecclesia & Schola Steinfurdiana invitat. In epistola 23. If. Casaubonus in edictum quoddam, ab Ordinibus Hollandiæ in religionis negotio vulgatum, censuram suam Hugoni Grotio exponit. Idem in sequenti 24. ejusdem in sinum querelam suam effundit, quod sui alicujus libri editione

pensionem amiserit aurorum mille hætenus Gallia perceptam, nisi Lutetiam se statim contulerit, quod tamen sibi vix tutum videri ianuit. In 26. Petrus Cunæus ad Casp. Barlæum scribens, Bogermannum ejus ἀλεγχόμενον ab Hogerbetio & aliis quamplurimis maximopere laudari refert. In 27. Vossius, quid secum locutus fuerit de datis a se ad Grotium literis, jus summi Magistratus in ecclesiasticis concernentibus, Uytenbogardus, Grotio refert. Trigesimalam ad Johannem, filium, Cantabrigiam misit Vossius, in qua studiorum ei leges præscribit, interque alia de digerendis, ad suum exemplum, in adversaria lectis quibuscunque eum instruit. Eidem consortium cum puellis Britannicis serio dissuadet, monitaque salutaria complura alia suppeditat. In 32. Barlæum certum esse jubet Petrus Cunæus, ejus & Vossii iacturam apud Lugdunenses Batavos minime resarcitum iri per Salmasium, hac lege accersitum, ut vocem ejus nunquam excipiant subcellia publica. Subsequens 33. ejusdem Cunæi epistola Barlæum melancholicis motibus agitatum, & muneri suo impari se esse credentem erigit, cui is in 34. respondet, sortemque suam maximopere dolet. In 36. Jo. Isacius Pontanus de mimis nonnulla in gratiam Dominici Molini pandit. Epistola 37. ad Cornelium van der Myle, Equitem, communi nomine Vossii & Barlæi scripta est, eique Hagam euntem Judæum Manassæ ben Israel de meliori commendat. Coram Jacobo Petitio in epist. 38. ita jocatur Barlæus: *Fui per triduum Haga Comitis, evocatus ab Illusterrimo Oxensternio, Legato, qui lacrymas meas, quas superiore æstate in obitum Regis Gustavi effudi, abstersis aureo sindone. Sane hac ex Aquilone tempestas non fuit mihi gravis. Expediet Reges sic mihi saepe mori.* In 39. Jo. Fred. Gronovius, quæ via Juris tyronem deceat? a Grotio doceri petit. In 42. Cunæus Barlæi carmen in Manassæ ben Israel laudat atque vindicat. De Heinio, ejusque in Novum Testamentum observationibus, paulo acerbius judicat in epist. 43, quæ est ad Grotium, G. J. Vossius. In 44. Constantinus Hugenius Metereologiam suam admodum extenuat. Theophylactum in Epistolas Græcum, tanquam primitias typorum in Anglia Græcorum editum esse, nunciat Hugoni Grotio in epist. 45. Mericus Casaubonus. De Job. Henr.

Hotttingero, tum adhuc juvene, ita in epist. 51. ad Grotium scribit Constantinus L^s Imperator: *Juvenis ita in Orientalibus, inprimis in Arabicis versatus, ut sapius ad ipsius sermones obstupuerim. De religione Arabum, ritibus, argumentis, exceptionibus ad rationes nostras, lingua & similibus nemo judicare potest melius.* In 55. Hermannus Conringius Barleo propensum suum in Remonstrantium partes animum significat, & quantum a Professione Physices in Academia Julia sibi oblata abhorreat, interque Belgas vivere malit, testatur. In 58. Andr. Rivetus ad locum 1. Cor. XI, 14. nonnihil differit. Nicolaum Causinum, quod ob librum de regno & domo Dei, instinctu Cardinalis Mazarini, in exilium ire coactus sit, in epist. 63. deplorat Guido Patinus. Eidem in epist. 64. Cardinalis Richelius *pestifimus* vocatur & *nequisimus tyrannus, qui utinam summo totius Europa commodo, eodem ipso die, quo natus est; infelicem animam exhalasset!* In epist. 67. memoratus modo Guido Patinus Uytembogardum pararium expectit amicitia, cum Antonio Deusingio ineunda. Idem ad eundem scribens epist. 68. dolet, Parisiis in gratiam Regis, Principum & aliorum Procerum, institui equestres ludos, magna pompa celebrandos, nulla habita ratione caritatis annonæ, quæ inibi sit maxima, summo multorum dolore atque incommodo. In 70. Patinus de dignitate Principis sive primarii Præsidis in Senatu Parisiensi pronunciat, eam idem esse, ac sustinere personam Reguli in Gallia. In 75. Nic. Heinsius ad Stanislaum Lubieniecium scribit, Budanam Bibliothecam ab Imperatore Constantinopolitano Cæsari dono datam fuisse, quo nuncio vehementer se gavisum ait, nec dubitare se testatur, in illa latere scriptores cum Græcos tum Latinos complures hætenus ineditos. Sed in sequenti 76. expectationem illam sibi a Lubienecio exemptam fuisse, gratus agnoscit. Idem in Epist. 80. posteaquam epigramma quoddam suum in effigiem Cornelii Trompii cum Lubienecio communicavit, de isto hæc subjicit: *utinam Vir ille, cui epigramma datum est, fervorem pugnacis ingenii temperaret ac coerceret paulo magis! melius haud dubie & rei publicæ & suæ existimationi consultum irret. Sed anni fortassis dabunt, quod negavit indoles &*

narr-

natura. In epist. 89. Guido Patinus magni se facere dicit Casp. Hofmanni apologiam pro Galeno, præsertim vero eam partem, quæ est de morbis & eorum causis. In epist. 90, quæ est Ismaelis Bulliardi ad Lubienecium, hujus ille Theatrum Cometicum uberius commendat. In 98. Jac. Sadoletus Phil. Melanchthonis amicitiam expetit, simulque Cardinalitiam dignitatem sibi injunctam, tanquam valde molestantem describit. In 100. Marinus Mercennus de existentia & providentia Dei, ex lumine naturæ adversus Atheos probanda, disserit.

PLANTARUM HISTORIÆ UNIVERSALIS OXONIENSIS Pars Tertia. Auctore ROBERTO MORISON, Medico & Professore Botanica Regio, nec non Inclita & Celebrissima Universitatis Oxoniensis P. B. ejusdemque Horti Botan. Professo primo.

Oxoniz e Theatro Sheldoniano, 1699, in fol. chartæ angustæ.

Constat Alphab. 7. plag. 16, & tabulis æneis 166.

Pervenit tandem ad nostras etiam manus jamdudum desideratæ illa continuatio egregiæ operis, quod ante annos 22 inchoaverat celeberrimus Robertus Morison, sed morte præventus inopina (obiit enim A. 1683,) totum consummare non potuit. Dispositio universæ Plantarum Historiæ talis est:

Pars prima destinata erat Plantis lignosis, Arboribus puta, Fruticibus & Suffruticibus. Atque harum tractationem aut neglexit omnino, aut certe postposuit Autor, quoniam, uti arbitramur, minorem in iis ordinandis deprehendebat difficultatem, quippe quarum numerus haud adeo magnus, & character a fructu petendus pene obvius est, ut sponte quasi secedant in certas classes, Pomiferarum, Pruniferarum, Bacciferarum, Nuciferarum, Glandiferarum, Coniferarum, Siliquosarum, Lanigerarum &c. Carere igitur facilius Botanophili possunt hac prima parte, præsertim eum Joh. Bauhini, Jonstonique & aliorum scripta haud ab simili methodo stirpes illas lignosas tradant.

Pars secunda itaque primum in lucem prodit Oxonii anno 1680, Herbas complexa, & quidem in Sectione I. Scandentes Bacciferas, Po-

miferas & Campanulatas : II. Leguminofas : III. Siliquofas Tetrapetalas Bicapfulares : IV. Tricapfulares Hexapetalas : V. Tricapfulares Campanulatas & Pentapetalas, item Monopetalas Bicapfulares, Tetrapetalas Quadricapfulares, & Pentapetalas, quinquicapfulares, emollientes, unicapfulares, feminibus triangularibus & nigris splendidibus.

Pars tertia ceteras recenset Herbas, in Sectione VI. Corymbofas : VII. reliquas flosculis stellatis præditas : VIII. Culmiferas, Cerealia & Gramina : IX. Umbelliferas : X. Triconas pagatrices : XI. Monopetalas Tetracarpas seu Verticillatas & Asperifolias : XII. Multifiliquas, Polyspermas & Multicapfulares : XIII. Baciferas non scandentes : XIV. Capillares Epiphyllaspermas : XV. Heteroclitas seu Anomalias, quæ ad methodum hanc reduci nequeunt, Terreftres & Aquaticas. Hanc verò tertiam partem elaborare cœpit ipse, dum viveret, Morison ; nam & tabulas iconum hæc pertinentium quinquaginta sculptas affabre, totidemque optime delineatas post se reliquit : adhuc descriptionum sectiones quatuor absolvit ipse, nullamque aliam tertiæ partis omisit, quam non leviter attigerit, teste Autoris Vita huic volumini præfixa. Quid ergo post Autoris obitum præstiterit in hoc negotio Jacobus Bobartius, horti Oxoniensis itidem celeberrimus hodie Præfectus, non amplius obscurum est. Sunt enim tabularum ænearum 166 : si 100 de iis demas, tanquam Morisono debitas, supererunt 66 a Bobartio superaddita. Similiter in ipso textu elaborando, & conscribenda Plantarum Historia, hunc etiam non parum sudasse, apparet exinde, quod de illis 10 sectionibus, quibus pars III constat, solum 4 perfecit ipse Morison, ac proinde sex reliquas adjicere ac elaborare necesse habuerit Dn. Bobartius : ut taceamus, illas quoque sectiones Morisonianas a Bobartio notabiliter auctas esse, siquidem hinc inde allegantur scripta recentissimorum Botaniceorum, post mortem Morisoni edita, Raji, Plukenetii, Commelini, Bocconis &c.

Sed de eo quoque Botanophili monendi sunt, Plantarum Umbelliferarum Distributionem novam, quam A. 1672, tanquam specimen totius operis, edidit Morison, in hujus voluminis tertii sectione nona illatam reperiri, sed auctam plurimis modis, atque

que rehovatam ; nam & ipsa Umbellarum genera hinc inde transposita , & nomina omnino mutata eernimus : omiffis tamen omnibus illis æneis tabulis , quotquot ad cognationem & affinitatem stirpium illarum ; figurasque feminum ac foliorum demonstrandas, quondam paraverat.

Reliquum est, ut de vita etiam Morisoni ex præfatione pauca repetamus. Natus nimirum est *Robertus noster Morison* Abredoniæ, quæ ad Deæ fluminis ostium sita est, anno 1620j parentibus probis honestisque, *Joh. Morisono & Anna Craja*. Philosophiæ Doctor seu Magister renunciatus est anno 1638, paulo post Philosophiæ in Academia Abredonensi docendæ admotus. Matheseos studiis innutritus, tanto amore amplecti cepit Botanicam, ut quamvis a parentibus divinioridoctrinæ destinatus esset, ideoque non vulgarem Ebrææ linguæ, prout Grammatica in privatos usus conscripta testatur, cognitionem sibi comparasset, nullo tamen modo ab instituto penitus avocari potuerit, sed maximo ardore indes illi excolendæ infudarit. His florentem studiis patria cedere coegit Fanaticorum scelus, a quibus etiam in prælio, ad pontem fluminis Deæ inter cives ejus urbis & Fanaticorum copias conferto, pro Rege & patria pugnans, gravi vulnere adfectus est. Abiit igitur in Galham, & destinatis auspiciato confectis, anno 1648 Andegavi creatus est Medicinæ Doctor. Adeo vero ob insignem Botanicæ peritiam exsplenduit Morisonus, ut Dux Aurelianensis anno 1650 horto regio Blesensi eum præfecerit, luculentoque stipendio, ut plantas omnis generis colligeret, adjuverit, imo sumtus suppeditavit, ut historiam plantarum, methodo suæ novæ superstructam, rite condere posset. Et expeditivisset quoque institutum Morisonus, nisi optimus Princeps anno 1660 mortalitatem explevisset. Tempestive tamen accidit, ut Carolo II Britanniarum Regi, eo tempore in arce Blesensi versanti, innotesceret Morisonus, a quo mense Augusto ejus anni Londinum accitus, & Regii Medicæ Botanicæque Professoris titulo, ac ducentarum librarum annuo stipendio auctus est. Anno 1669 edidit *Prælidium suum Botanicum*, eoque ipso meruit, ut Academia Oxoniensis ad docendam Botanicam ipsum concessu Regis evocarit. Anno 1672 evulgavit *sectionem parvis secundo*

Hi-

Historia sua nonam, Oxoniensibus ad eam, quam Historiz suæ specimen esse voluit, pecunias largiter conferentibus. Anno 1680 partem secundam Historia Oxoniensis emisit, eoque instituto singularem reconditamque doctrinam veris harum rerum existimatoribus approbavit; imo tantum hoc aliis scriptis præstitit, ut cordati doctrinæque intelligentes viri omnes fateantur, ei deberi, quod Botanica antea legibus soluta, nunc methodum agnoscat. Obiit A. 1683, ætatis tertio & sexagesimo, cum jam in eo esset, ut reliquas Historiz suæ partes perficeret,

SALOMONIS VAN TIL MALACHIAS

illustratus,

cui accedit.

*DISSERTATIO SINGULARIS GEOGRAPHICO-
Theologica, de Situ Paradisi terrestri.*

Lugduni Batav. apud Jordanum Luchtmans, 1701, 4.

3. Alph. 19. plag.

Quod a Coecej ætate in Belgio certatim a Theologis excultum est, Theologiæ Prophetiæ interpretandi que vates Hebræos studium, a doctissimo quoque Tilio, Theologo antehac Dordraceno, nunc Lugdunensi in Batavis celeberrimo, hæcenus non exiguum decus accepit. Præsens etiam in Malachiam commentarius velut continuatio est *Phosphori Prophetici*, quo Canticum Moysi Prophetamque Habakukum illustravit, a nobis in Actis his A. 1700. M. Decembri, p. 545. ex merito laudati: sicut jam ante ejusdem *de Musica Hebræorum librum* A. 1693 M. Febr. p. 63. *Atrium Gentium* A. 1695. M. Septemb. p. 393, & A. 1696. M. Junio p. 294. ut & *Commentarii in Psalmos partem priorem* in Supplementis Tom. II. p. 436 recensueramus. Præmisit Auctor huic commentario introductionem, in qua de Malachiz nomine, persona, libri ætate, auctoritate divina, argumento, occasione, scopo & divisione tractat. Hic Malachiz nomen proprium, non appellativum esse, contra Capellam probat, eumque, ut ex Josepho colligitur, sub Artaxerxis Longimani imperio vixisse tradit. Argumentum vaticinii esse existimat, *doctrinam de adventu Christi, populi-*

pælique preparatione ad eum digne recipiendum, nisi velint misere perire; partes vero tres, Prologum, Elenchum quatuoruplicem, & Epilogum; impleta denique omnia esse, vel brevi ante Christianivitatem, vel cum eapfe existimat.

In Prologo cap. I, 1-5, juxta Tilium nostrum, Deus in throno confidens exhibetur, & coram eo Israëlitz mœsti ac ingemiscentes, ob Idumææ gentis sub Antipatro & Herode crescentem potentiam ferociamque; quos Deus promissione constantis amoris, & Idumæorum instantis solatur. Elencho I, qui cap. I, 6-14 habetur, sacerdotum Judaici graviter corripiuntur, ob profanationem cultus Levitici, quem in externis solemnibus quærebant, veræ pietatis profus negligentes. Elencho II, qui cap. II, 1-16 continetur, Pharisæi castigantur ob corruptionem, orthodoxiæ quæ fœdus Levi nominatur. Residui pñ Israëlitz, qui in universa Malachiæ scena tanquam spectatores & interlocutores introducuntur, se illis opponunt, amicitiam nimiam cum Romanis, quæ Jesum pro Rege agnoscere prohibebat, polygamix & divortiorum frequentiam castigant. Elenchus III, qui cap. III, 1-6 exstat, legis peritos taxat, qui sacerdotum vitia excusantes, eos Deo non displicere, nec poenam illis instare contendebant: his signa proximi Messix adventus, & purgationis ab eodem in cultu Dei instituendæ inculcantur. Elencho IV, cap. III, 7-12 descripto, plebs istorum temporum reprehenditur, ob subtractas decimas atque primitias. Denique quinto Elencho, cap. III, 13-18. IV, 1-3 delineato, Sadducei præmia pietatis in vita æterna negantes introducuntur, & suspiria piorum Israëlitarum contra eos, & Dei comminationes recensentur. Epilogus, cap. IV, 4-6, ad pietatem hortatur, Joannis Baptistæ adventum prænunciat, & panoethriam Judæis minatur.

Singula dicta ita tractantur, ut præmissa introductione, primum scena representationis, hinc analysis eorum, postea literalis explicatio, dein momenti exaggeratio, tandem historica impletio sequatur. Exempli loco sit comma 13. cap. I, quod Tilius ita reddit: *Etiã porro dicetis: ecce quid est defatigatio? ut faciatis eam animam efflare: dixit Jehova Deus exercituum.* Hic in *introductione* Tilius notat, commate præcedenti Jesum ger-

men Dei, æque ut Es. IV, 2 dici, sacerdotibusque exprobrari, quod eum contemptui habuerint, adeoque rejecto Messia totum opus Levitici cultus profanum ac vile reddiderint. *Scena* ostendit Deum in throno sedentem, eorum quo sacerdotes ut rei fiuntur, residui vero Israëlitz bonæ frugis ut spectatores, qui v. 9. antecedenti sacerdotes ad emendationem erant cohortati. *Quæ* ehortatio cum incassum ceciderit, Deus ipse, ut iudex, reos arguit. In *explicatione* verba hæc: *quid est defatigatio?* Auctor ita exponit, ut sacerdotum vox sit: quid est, quod Jesus cultum Leviticum laboriosum & delassantem vocat, ut eo titulo Israelitas ab eo ad se vocet? Verba sequentia: *ut faciatis eum animam efflare.* Deo tribuit sacerdotibus præsertim exprobranti, quod suis consiliis atque impulsu Jesum animam efflare cogant. *Momentum* sive vis ratiocinii in eo latet, Christo repudiato, & a Leviticis ceremoniis excluso illisque postposito, eas frustraneas Deoque abominabiles esse. *Historica impletio* ostenditur in Christo quietem a delassatione Matt. XI, 28, ringentibus licet sacerdotibus, imperante, quem ita illi oppresserunt, ut tandem spiritum redderet, Jo. XIX, 30. In aliis quoque Prophetæ locis interpretationes Auctoris singulares sunt. Sic cap. I, 11. ita explicat, ut Deus fores templi potius claudi, ignemque jure sacrificii extingui, quam corruptam istam cultus rationem continuari velit; v. 14. per masculinum intelligit Messiam, sacrificium ex grege Israëlitarum Deo optime placens. Cap. II, 3. per stercus festorum intelligit excrementa sacrificiorum diebus festis mactatorum; v. 11. per Sanctum Domini Messiam designari putat, & per filiam Dei alieni populum Romanum.

Multa quoque alia eruditionis monumenta, quibus exegeticum hoc opus variegatum est, passim occurrunt. Sic p. 39. agitur de *draconibus deserti* in sacro Codice memoratis, quos Jaccales sive vulpes Arabicas fuisse ostendit. Per *faciem Dei* in saceris literis ut plurimum Filium Dei intelligi, p. 81 & 281 probatur. Vocem *יהוה* existimat p. 140 ampliorem esse, ac vulgo creditur, eamque universam Ecclésiæ doctrinam denotare. Polygamiam in S. literis prohibitam esse, quia per illam semen Dei, hoc est, recte educati liberi aquiri non possint, p. 207. propugnat, eandemque Juri naturæ adversam esse, p. 224. seqq. eleganter

ad A. 1702. M. Nov.
pag. 483



ter demonstrat. Scita quoque est Auctoris observatio p. 381, ubi de Christo tanquam Sole justitiæ agitur, Ethnicos Solem Sado-cum, sive Justum & sospitatorum, & Lunam *δυναστῶν* appellasse, ut ex Inscriptione apud Clarissimum Cuperum pateat.

Priori parti Phosphori addiderat celeberrimus Tilius Dissertationem de vero anno, mense & die nativitatis Christi; huic posteriori amplissimam doctissimamque Dissertationem *de Situ Paradisi Terrestris* adposuit, in cujus Præfatione monet, se Mich. Senechalli Triada Evangelicam, A. 1670 editam, qua ipsius de anno & die nati Christi sententiam eo inscio defendi nuper observaveramus, non vidisse. Constat vero hæc Dissertatio tribus libris. Et primo quidem libro, ut nonnisi jactis fundamentis, omnibusque perpenis sententiam dicat, de singulis, quarum in Paradisi descriptione mentio fit, regionibus differit, speciatim de Aram Naharaim sive Mesopotamia, Syria, Assyria, Chaldæa, seu Iraca Arabiæ dicta, de terra Cusch & Havila, denique de regione Eden, & hanc quidem in finibus Mesopotamiæ e regione Assyriæ supra Chaldæam esse sitam docet, terram Havila vero non, ut Bochartus existimat, ad Chaulothæos Arabes pertinere, sed ad orientem Delæ fluvij, usque ad Persas inter Assyriam & terram Sinear sitam; denique regionem Cusch, non esse Cusistan, ut Bocharto etiam visum est, sed Arabiam Euphratensem. Hic in explicando loco Gen. X, 11. prolixius versatur, & verba illa non de Nimrod & regione Assyriaca, sed de Assur, Semi filio intelligenda esse, huncque Niniven extruxisse contendit. Libro II. Potamographiam aggreditur, & commemoratos a Mose fluvios quatuor Paradisiacos accuratius contemplatur; Euphratem primo, cui, cum aquis Babylonem nimium infestaret, tres aquæ ductus, vel alveos novos, Nebucadnezaris circiter ætate, factos tribuit, (quos in Tabula Geographica ex Tilio excerpta, & qua spatium quidem contracta, multis tamen locorum nominibus ad rem rectius intelligendam aucta, punctis in tractum continuatis notavimus,) videlicet Nahar-Malea, aut flumen Regium, a Mafice ad Delam usque; Marsiam sive Acracnum aut Nahar-Sares, ad paludes Borsippenas meridiem versus vergentem, & per lacum Nebucadnezaris imperio effossum meantem; denique Pallacopam ad paludes istas versus Occidentem ductam, hodieque omnes Euphra-

TAB. VII.

tis aquas a sinu Persico avertentem. Tigrin postea considerat, Hebraeis Hiddekel dictum, & Gyndem seu Delam, hodie Dialam aut Phisam nominatum, qui ex Assyria descendens, infra Bagdad Tigris aquas absorbet, inque duos alveos prope Seleuciam dividitur, quorum occidentalis Dela, orientalis Tigris audit. Hi Mesenem superiorem ambiunt, & prope Apamiam conjuncti Pasitigris uno nomine appellantur. Hunc Delam Phisonem esse, & a se primo inventum, inque dignitatem fluvii assertum affirmat. Dein Cobarem fluvium, Aneobaritidem provinciam ab oriente ambientem, in conspectum producit, quem ab Ezechiele Chebarem dici putat, & infra Hiram cum Euphrate confluere. Hunc, antequam Nabar-malca effoderetur, ex Mesopotamia descendisse, ipsumque Gihonem esse pronunciat. Tandem fluvium Eden nullum horum, sed peculiarem quendam amnem esse censet, ex Mesopotamia descendentem, & postquam Paradiso egressus erat, in quatuor antea commemorata flumina ductibus quibusdam diffluentem, quorum ille, qui in Tigrim comitat, Odeine adhuc hodie dicitur.

His positis fundamentis, rem omnem libro tertio edisserit, & cum initio de horto Dei, hoc est arboreto, ut putat, felicissimo disseruisset, eos ante omnia missos facit, quæ ea, quæ de situ Paradisi a Mose dicuntur, solum allegorice explicanda putant, duce Origene, Ambrosio, Roberto de Fluctibus, & Franc. Georgio Veneto. Hinc eos explodit, qui cum Josepho & Valent. Weigelio, totum mundum Paradisum fuisse censent, utrisque obijciens accuratam Mosis chorographiam Paradisi, quæ, si ita se res haberet, plane fuisset supervacanea. Posthæc Ephræzum aliosque veterum Christianorum, qui in ignota & inaccessa regione Paradisum fuisse situm crediderunt, refutat, dataque occasione fabulas de impermeabili Zona torrida refellit: Thomam Burnetium quoque, qui in Australi mundi hemisphærio Paradisum collocat; Odoardum Barbofam, qui illum in insula Ceylon quaerit; Nicolaum Abramum, & J. H. Heideggerum, quorum ille in Pharo V. T. hic in Historia Patriarcharum, in Palestina, ubi vallis Jerichuntina & mare mortuum visitur, eundem investigare tentant; Jo. Clericum, qui Comm. in Genesin Paradisum in Syria inter Chrysothoam & Orontem ponit; Sansonem & Lubinum Geographos Gallos,

Gallos, qui eum in Armenia superiori, prope Euphratis & Tigris fontes collocant; Josephum a S. Angelo, qui illum in Gazophylacio Persico in inferiori Armenia, ubi nunc Bin-goul sive mille fontes sunt, prope Mardin oppidum investigat; denique Jo. Calvinum, Jos. Scaligerum, E. Capellum & S. Bochartum, qui Paradiso primum Euphratis & Tigris confluentem, Nahar-Malca dictum, sedem assignant, & P. D. Huetium, qui in Mesene inferiori illius vestigia designat. Noster initio in concessis ponit, terram Eden fuisse regionem a terra Nod, Assur, Hevila & Cusch in sacris literis distinctam, atque ut ex 2. Reg. XIX, 12; apparet, in finibus Mesopotamiae supra Chaldaeam sitam. Hinc Hebraeis Moysi phrasibus innixus contendit, fluvium Paradisi ex ea regione egressum, quatuor fluminibus praecipuis, Euphrati, Tigri, Dela & Cobari aquas suas donasse, etsi meatus illi crebris inundationibus, atque Nebucadnezaris, Seleuci & aliorum aquae ductibus forsitan immutati fuerint. Itaque Paradisum cum Augustino, Steucho Eugubino censet, intra Tigrim & Saocoram, qui Euphratem a septentrione ingreditur, supra amnes Euphratis & Tigris confluentes, non procul a Tigris insula, quae nunc Digel-Odeine audit, & alveo, qui Odeine dicitur, extitisse. Quam sententiam singulis sacri Scriptoris verbis diligenter applicat, multisque & exquisitissimis rationibus ad satisfactam commendat. Ceterum de doctissimo Auctore id ex vero pronuntiare possumus, illum ex Strabone, Plinio & Ammiano Marcellino, nec non Arabum recentioribus aequae ac antiquioribus Geographis, confusissimam Chaldaeae Potamographiam, variorumque & pene inenarrabiles Euphratis ac Tigris ductus, eum maxima Geographiae sacrae parte, hoc libro in lucem protulisse pariter & exornasse.

Ceterum si cui tabulam Geographicam Tilianam cum Huetiana, quam in Actis A. 1692. p. 298. dedimus, conferre plauserit, in plerisque momentis Geographicis doctissimos viros consentire animadvertet, eo tamen discrimine, quod Huetius longitudines locorum augeat, latitudine contracta. Hinc Pasitigris ipsi longior & inflexus est, qui Tilio brevior & rectus videtur. Nec negari potest, Tilium varios Euphratis & Tigris meatus, confluentes & divergia, cum alveis arte factis, longe feliciter majorique cura descripsisse.

i. c.

HISTORIA ROMANA AB EXCESSU ANTONINI

*Pii usque ad mortem ALEXANDRI SEVERI, de-
ducta per WILHELMUM WOTTON B.D.*

Londini, apud Timoth. Goodwin, 1701. in 8vo.

Constat 1. Alphab. 14 $\frac{1}{2}$ plag. & quatuor tabb. æneis.

SI Wilhelmum Glocestriæ Ducem, spem deliciarumque Britanni-
sci orbis, non monstrare solum, sed diutius paulo terris indul-
gere decrevisset propitium Numen, nã doctrinæ atque eruditio-
nis suæ haud absimilem cõtem habuissent solertissimi Angli, quam
quæ Gallorum genti ante hæc quatuor quinqueve lustra in Sere-
nissimo Delphino obtigit. Nullum enim est dubium, quin ad ex-
poliendos optimos quosvis Autores certatim illi stylum armassent,
brevique instructissimum librorum agmen tantarum regionum
Hæredi exhibuissent. Sed caducæ sunt spes mortalium, & tam
felicem nimis expectationem incomparabilis Juventutis Princeps
præcoci sua morte cheu! intervertit ac disturbavit. Laude inte-
rim sua minime frustrandus Clarissimus Wottonus, qui cum a Reve-
rendissimo Sarisburiensis Ecclesiæ Præsule, Gilberto Burneto, memo-
rati Ducis Ephoro, delectus esset, ut Historiam Romanam ab obitu
Antonini Pii usque ad Alexandri cædem, sermone vernaculo con-
signaret, provinciam istam, defuncto licet Principe, sedulo adimple-
re, librumque ipsum publicæ luci donare voluit. In prima autem
sektionẽ, qua infantiam & educationem Marci Imperatoris pluri-
bus complectitur, multa quæ ad regimen Antonini Pii, multa dein
in reliquis contextu, quæ ad Lucium Verum collegam ejus spectant,
inspergit. In secunda Commodum ejusque vitia repræsẽtat, &
qua ratione Severus Pertinax imperium obtinuerit, exponit. In
tertia de ejus morte, Didii Juliani indecõra electione ac cæde, de
Septimio Severo, ejusque competitoribus Pescennio Nigro & Clo-
dio Albino agit. In quarta imperium Antonini Caracallæ, atque
incidenter quæ Getam attinent, describit. Quintam Macrimi ac
Diadumemiani rebus gestis exitioque impendit. Sexta Blagabali
tuc-

turpissimum regnum exagitat. Septima Alexandri vitam factaque ac interitum, nec non Maximini & Gordianorum clades persequitur. Integram autem historiam e scriptoribus, tam Græcis quam Latinis, summa fide & dexteritate eruit, marmorum ac numismatum antiquorum inscriptiones judiciose in subsidium vocat, controversias chronologicas aliasque circumstantias, in quibus historici dissident, in notis accurate expendit, parumque adeo alienæ diligentiae indagandum relinquit. Quod ne temere asseruisse videamur, nonnullorum gustum hic dabimus. Ad M. Aurelii vitam, Larroquanum juniorem, qui Dionis Cassii verba præpostere conjungendo, veritatem stupendæ illius tempestat, legioni Fulminatrici communiter attributæ, convellere ausus fuerat, solide confutat, atque e Themistio, Claudiano & Capitoliano demonstrat, ipsam quidem miraculum neminem Gentilium negasse, de causa vero non omnibus constitisse; aliis nempe Imperatoris pietati, aliis Arnuphis Chaldæi carminibus, aliis denique militum Christianorum precationibus eam vindicantibus. Noster autem Tertulliani testimonio innixus, posteriorem sententiam calculo suo comprobat, eo quod ille in Apologia pro Christianis Cap. V. ad literas M. Aurelii Imp. ad Senatum missas disertis verbis provocet, inquiring: *Nos e contrario edimus Protectorem; Si literæ M. Aurelii gravissimi Imperatoris requirantur, quibus illam Germanicam sitim Christianorum forte militum precationibus discussam contestatur.* Vix itaque putandum esse ait, Tertullianum in re tanti momenti, atque a suo ævo parum remota, aut falli potuisse, aut quemquam fallere voluisse. Istud enim prælium accidit A. C. CLXXIV, ipsemet vero Apologiam hanc A. C. CCV obtulit. Neque voculam forte diffidentiam, sed potius modestiam aut submissionem scribentis ibi arguere. Apertius eum rem declarare Scapulæ: *Marcus quoque Aurelius in Germanica expeditione Christianorum militum orationibus ad Deum factis, imbres in siti illa imperavit.* Gravissimum obstaculum tantum remanebit, quomodo M. Aurelius in gratiam Christianorum edictum aliquod A. C. 174. promulgasse dicendum sit, cum idem tribus annis vix elapsis, tam horrendam persecutionem Lugduni & Viennæ contra illos excitari passus fuerit. Quod ut removeat Noster, contendit illam

Christi

P. 160. seqq.

Christianorum calamitatem ad A. C. CLXXV, ne utiquam referri, sed decem annis anteriorem statui debere. Eusebium enim in Chronico ad A. C. CLXVII, in Historia vero Ecclesiastica ad A. C. CLXXVII demum eam remittere, manifesto plane indicio, idcirco ipsum mutasse sententiam, ut aetati Eleutheri Papæ, quem ante A. C. CLXXVII haud claruisse Papam, sibi persuaserat, omnia exactius conciliaret. Verum si Autoris rationibus fidem dare velimus, Eleutherum Ecclesiæ Romanæ jam A. C. CLXVII præfuisse dicemus, quandoquidem Soter, qui immediate ipsum præcessit, aliquot annos sub imperio Antonini Pii vixit, & tamen non nisi novem annos cum quibusdam mensibus ista in dignitate exegit. Inde ergo apparet, Ecclesiæ Gallicanas suorum cædes atque martyria, Eleuthero Papæ memorato anno optime nuntiare potuisse, & consequenter Eusebio non satis causæ fuisse, quare in Chronico dicta, in Historia postmodum retractaret. Aliud argumentum, sed infirmius, a Ludis Drusianis, qui Lugduni in honorem Augusti celebrabantur, desumit, quod hic adducere superfedemus.

p. 257. Conversus deinde ad Commodum Imperatorem, præter alia notat, etiamsi Historici nullam liberorum ejus mentionem fecerint, e nummis tamen Crispinæ IVNO LVCINA S. C. signatis demonstrari posse, Senatam pro felici Augustæ puerperio supplicationes instituisse, eandemque semel vel pluries forte matrem esse factam. Graviorem errorem in vita Caracallæ Historicis Latinis reprobat, qui Juliam Domnam novercam huic Imperatori non modo tribuunt, verum etiam nefarias nuptias inter illos coaluisse, uno ore perhibent. Utrique enim asserto (præter Oppianum, cujus in dedicatione Cynegeticorum ad Caracallam verba hæc sunt: τὸν μεγάλην μεγάλην Φυτεύσατο Δόμνα Σιβήρη.) refragari & Herodianum & Dionem, qui Juliam Caracalla æque ac Getæ matrem fuisse, non uno in loco tradunt, incestuosi autem commercii nullam injiciunt mentionem, cum tamen iidem singula turpissimi Principis vitia satis curiose enarrent, adeoque tam enorme scelus minime silentio involvissent, si unquam perpetratum novissent. Alexandrinos autem isti calumniæ ansam sine dubio præbuisse, qui cum viderent, Juliam Domnam, post Getæ filii sui cædem, in aula Caracallæ adhuc morari, & commissum flagitium approbare crederent,

rent, eam Jocastam, ad Oedipi scilicet matrem allusione facta, nominaverunt. Sed venia dignam esse prudentem feminam, utpote quam dissimulare oportuit dolorem ex filii nece conceptum, ne simili fato periret; licet fratricidæ perditissimos mores secreto detestaretur, Philosophos etiam in consortium quotidie adscisceret; quod sane maxime alienum ab ea putares, si nefando hujusmodi crimine se contaminasset. Ad Alexandri vitam multus est Autor in destruenda autoritate libelli a Thoma Eliot Anglo, qui Henrico VIII imperante vixit, patriâ lingua conscripti sub titulo: *Image of Governace compiled of the Acts and Sentences notable of Alexander Severus*. Hunc ejus faber e codice Græco MSto Encolpii, cujus usum sibi quondam concessisset Nobilis quidam Neapolitanus, nomine Pudericus, se transtulisse sinxerat. Istam vero fabulam explodit Noster, pluribus exemplis in medium allatis ostendens, Eliotum e Lampridio & Herodiano materiam cecidisse, multa ab illis tradita aut prave intellexisse, aut in alium sensum detorsisse, quamplurima alia, quæ apud illos non inveniuntur, eo colore ac si Encolpium autorem haberent, commentam esse, securum videlicet de genuino Encolpio minime resurrecturo, a quo mendacii convinceretur. Seldenum quidem existimasse, Eliotum e Græco quodam MSto, quod tamen Græculi alicujus recentioris commentum simul pronunciarit, apparatus suum revera hausisse, atque in illa opinione versari quoque Tillemontium in vita Alexandri: verum Balæum de Scriptoribus, Britannicis, ubi Elioti scripta recenset, eademque in duas classes, compositiones nimirum & translationes partitur, in priore memoratum libellum locare, evidentissimo plane argumento, *voûéav* suppositi Encolpii neminem ista ætate latuisse. Postquam deinde ad insigne illud Herodiani & Lampridii divortium, ratione belli, ab Alexandro contra Artaxerxen Persarum Regem moti, divergit, quod ille Imperatori ignominiam, hic laudem & gloriam peperisse affirmat, potiori suffragio hunc dignum esse judicat. Lampridium enim sæpissime provocare ad Commentaria Senatus tum temporis adhuc extantia: Herodianum autem ex suo ingenio Alexandrum depingere ut summe avarum, matris quidem suæ culpa sic redditum, cum tamen numismata ejus quinque donativa aut congia-

P. 333.

ria referant; ipsemet etiam prædicet, Imperatorem ante expeditionem suam in Persas, mox post reditum Antiochiæ, deinde post triumphum, exercitui congiarium distribuisse; præterea quoque aliunde constet, ipsum annonam publicam auxisse, militibus de comætu abunde prospexisse, tributa populo remisisse, splendendumque fuisse in ædificiis extruendis; quæ omnia cum objecta illa avaritiæ nota conciliari haut possunt. Quandoquidem igitur ista Herodiani parum inter se cohærent, exiguam pariter fidem ei commodare fas est in narratione de bello Persico. Scribit Artaxerxem adeo debilitatum fuisse adeptis victoriis, ut tres, quatuorve annos quiescere debuerit; Alexandrum vero eousque formidasse ejus adventum, ut copias maximas undiquaque contraxerit, quas tamen a seditione ob damna accepta cohibere vix valuerit. Ecquis autem sibi imaginetur, Artaxerxem tantæ trepidationis inficium fuisse? aut eum occasionem illam invadendi Imperium Romanum e manibus dimisisse, cum tamen postea Maximino rerum potente irruptionem fecerit, qui si Maximum & Balbinum, ut spes initio suberat, devicisset, multo acrior fuisset hostis quam Alexander? Cogitandum ergo, Herodianum capitali quodam odio erga Mammæam incitatum, tam falsa tamque iniqua de Alexandro memoriæ prodidisse, simulque suspicandum, annon ob nimiam Mammææ propensionem ad Christianismum, illud invidiæ enatum? Idem quoque œstrum agitasse Julianum, ut in Dialogo de Cæsaribus Alexandrum virulento scommate impeteret, & Herodiani fabulam pro virili amplificaret. Concludit itaque Noster, Herodiano, ubi aliis scriptoribus contraria loquitur, insisti haut oportere, ubi vero iis mitime repugnet, fidem adjici posse. Atque hæc suffecerint ad Autoris approbandam industriam, quam in elaboratione pensæ sui collocavit; optaremus reliquam historiam Romanam pari modo pertexeret, nobisque recensendi voluptatem gemeraret.

CHRISTIANI GOTTHÜLF BLUMBERGII, S. S.
Theol. D. & Superius. Cygn. Mysterium Papali Corona ad-
scriptum Ens hucusque reale, Non-Entis celeberrimi
cujusdam Viri oppositum.

Cygnæ,

Cygnæ, apud Bitorfium, 1702, 8. plag. 13.

IN corona illa, qua in maximis solennitatibus conspicuum se exhibere solitus est Romanus Pontifex, vocem *mysterium* claris literis expressam aliquandiu comparuisse, pervulgata est narratio, sed quæ Romanensibus parum certe grata esse potest. Cum enim illi idem istud vocabulum fronti Meretricis Babylonice Apoc. XVII, § additum conspiciant, haud difficulter conjectando valent assequi, quam inde sequelam necesse dissentientibus concessum sit. Modis itaque omnibus narrationem istam elevare eorum studuerunt plurimi, ac e recentissimis cum primis Jacobus Benignus Bosluetus. Verum repertus etiam est, qui huic mascule se opposuit, Maxime Reverendus Blumbergius, in edito A. 1694 *Exercitio Anti-Bosuetico*; quo mysterii nomen in corona Papali omnino olim conspectum fuisse, probare annis est, argumentis usus potissimum sequentibus: Annam Montmorancium, cum Romæ versaretur, audivisse ex homine fide digno, revera tiaræ Pontificiæ aureis literis in fronte inscriptum esse *mysterium*; Sigebertum deinde Gemblacensem ejus rei itidem mentionem injecisse; Franciscum porro le Moine & Jac. Brocardum oculos fuisse testes; nec denique Leonhardum Lessium, mordacissimum alioquin sedis Romanæ propugnatorem, id dissimulasse. Singula hæc docto discursu latius tum profecutus fuit Autor, sed post annos tamen aliquot adversarium nactus est in celeberrimo Jo. Ludovico Hannemann, qui A. 1698. tractatum ei opposuit, sub titulo: *Mysterium Papali corona adscriptum Non-ens*, inque eo non solum ad argumenta hæcenus allata uberius respondit, verum novis quoque insuper rationibus negativam sententiam statuminare allaboravit. Sibi vero nondum acquiescendum esse ratus Noster, hoc quem jam exhibemus libello, Irenæo Crusio; Ecclesiæ Augustinæ Confessionis Londini in Angliâ Ministro Clarissimo; consecrato Hannemannî respondere instantis vicissim nititur, atque a nullo argumento recedere se debere vel tantillum statuit, præterquam a secundo, in quo Heideggeri verba cum Sigeberti Gemblacensis testimonio confusa a se fuisse, haud inficiatur. Adversarii de cætero sui tractatum integrum in frontispicio exhibet, & antequam ipsum respondendi negotium aggrediatur, additamenta compluscula *Exercitio Anti-*

Bossuetico subnectenda præmittit. In his vero non minus atque in dubiis Hannemanni solutis, ad varias subinde materias digreditur, velut ubi de gente Montmoranciorum, p. 77. s. de natalibus Josephi Scaligeri legitimisne an spuris? p. 84. s. de dira illa Romæ direptione, quæ A. 1527 Carolo Borbonio duce facta est, p. 95. s. de Nicolai Vignierii Theatre Anti-Christi, p. 109. s. de laudibus Sodomix Jo. de la Casa auctori tributis, p. 159. deque ejusmodi aliis erudite disserit.

ANDRÆE CHRISTIANI ESCHENBACH EPIGENES de Poesi Orphica, in priscas Orphicorum carminum memorias liber commentarius.

Noribergæ, apud Wolfgangum Mauritium Endterum, 1702, in 4.

Constat Alphab. 1. plag. 10.

Qui A. 1689 Argonautica Orphei, in Actis A. 1690 a nobis memorata, exposuit Clarissimus Eschenbachius, Professor Publicus & Verbi Dixini Minister Norimbergæ, jam quoque in priscas Orphicorum carminum memorias seu reliquias librum commentarium suppeditat, & luci publicæ exponit. Miratur vero, plerosque, qui de Græca sapientia tradiderunt, ejus initia ad Thaletis aut Pythagoræ, vel certe Homeri & Hesiodi tempora referre, aut aliunde demum atque adeo a disitis & trans mare positis regionibus origines arcessere: cum tamen omnium fere scriptorum suffragiis constitutum sit, Orpheum, genere Thracem, Regis filium, sapientum Græciæ antiquissimum esse, variisque sacris ibi institutis, scientiarum ac sapientiæ arcana primum docuisse. Unde factum arbitratur, ut non uno loco Orpheum excrisperit Homerus, & proinde transcribendo e mentita famæ auspicia cepertit. Nec Pythagoram non eundem sequi & exprimere studuisse, adeo quidem, ut Apollonius ille Tyaneus non magis Pythagoram referre in omnibus, ac Pythagoras Orpheum, laboraverit. Ut ut vero Orpheus sacra a se instituta non nisi a paucioribus ac sapientioribus intelligi voluerit, ideoque integumentis velut quibusdam ac involucris usus fuerit: attamen temporum tractu paulatim emanasse arcana

arcana, eorumque notitiam ad plures pervenisse. Quod cum indigne fecerent genuini Orphei sectatores aliique viri sapientes, operæ pretium existimarunt, si omnem doctrinam Orphicam ipsi in literas referrent, & in vulgus exire paterentur. Ne autem hoc ipso nimium ab auctoris voluntate recederent, qui harum doctrinarum pretium ac dignitatem non melius conservari posse arbitrabatur, quam si paucissimi illas pernoscerent; illud scribendi genus elegerunt, quo maxime arcana obtegi ac celari poterant, carmen nempe & fabulas. Quorum utrumque cum ab auctore Orpheo in se accepissent, ne sibi quicquam arrogare suæque famæ studere viderentur, omnia illa carmina sub Orphei nomine legi & extare voluerunt. Enimvero accidit temporum injuria, ut non nisi tituli ac capita, a Suida potissimum & Clemente Alexandrino allegata, & fragmenta quædam conservata a viris doctis & ab interitu vindicata fuerint. Ex quibus cum de Orpheo ejusque doctrina accurate statui & judicari queat, id potissimum hoc opusculo operam dedit doctissimus Eschenbachius, ut titulos ac fragmenta istorum carminum colligeret, adjectoque commentario explanaret. Quod institutum eo magis commendandum est, quo aptius inde futuro Carminum, quod molitur, operi consulitur, & exquisitoria ad doctrinam Orphei rectius intelligendam præsidia afferuntur. Cui accedit, quod nec Nicomedis *περὶ Ὀρφείως* liber, nec Epigenis *περὶ τῆς εἰς Ὀρφεία ποιήσεως* commentarii, a Clemente Alexandrino laudati, aut Syriani in Orphei Theologiam commentarii, Procli item de eodem argumento hincubrations, vel utriusque de consensu doctrinæ Orphicæ & Pythagoricæ libri a Suida citati, aut Syriani *Ὀρφικῆ Συνοψία* a Proclo commendatæ, sive Herodori historia de Orpheo & Musæo a Photio allegata, aut denique Orphei ipsius scripta a Pherecyde Atheniensi, teste Suida, collecta hodie extant; ut adæo non possit non hic labor idoneis harum antiquitatum existimatoribus aliquo loco & numero esse. Nosstrum est, instituti rationes persequi, & quomodo confectæ sint, strictim indicare.

Primo loco *Τελεσίαι* commemorat, ab Orpheo, teste Suida, conscriptas, ab aliis Onomacrito attributas. Has clariorem paulo expositionem τῶν ἱερῶν λόγων continuasse, imo forte etiam

Ἐπιπέδου 3.

ἔρδι

P. II.
P. 9.

- ordinem & apparatus, quo initiationes, sacra & mysteria peragenda erant, tradidisse iudicat. Tanto autem in pretio olim has *Τελετάς* fuisse, ut illarum gnari non alio magis nomine quam *Orpheoitelesiarum* compellari voluerint. Quæ ut rectius intelligantur, de arcanis scientiarum agit, & quomodo illiusmodi instituti rationes Pythagoras, Pärmenides, Protagoras, Galenüs & reliqui moderati fuerint, optimorum scriptorum auctoritate nixus declarat. Eo vero, quod arcana ipsa sibi velut propria esse voluerint sapientes ac sacerdotes, factum esse ait, ut antiquissimi Reges plerique sacerdotes fuerint, quippe quorum intererat scire ea, ac intelligere. *Τελετάς* excipiunt *Θρονισμῶν Μητρώοι*. Copiose hic de sacris Cereris agit, ostenditque, eorum scopum hunc potissimum fuisse, ut homines partim initia vitæ suæ cognoscerent, partim ex agresti immanique vita excolerentur ad humanitatem, & mitigarentur, legumque, ac mansuetudinis exempla inde sumerent.
- p. 4. seqq.
p. 6.
- p. 10. seqq.
- p. 31. seqq.
- p. 32.
- p. 38.
- p. 39.
- p. 42. sequ.
- p. 44.
- Quibus late disputatis, *Βακχικά* persequitur; allatoque ex Clementis Alexandrini Admonitione ad Gentes fragmento, scopum eorum indicare satagit. Id præterea monet, eundem Clementem alicubi hunc librum non sub titulo τῶν Βακχικῶν, sed τῷ Διονύσῳ ἀΦανισμῶ allegare. Quod vero ad hæc *Βακχικά* fragmentum a Macrobio lib. 1. Saturnalium cap. VIII exhibitum pertineat, inde colligit, quia ibi præscribatur sacer habitus, quo is induebatur, qui in *Τελεταῖς τῆ Βάκχης* seu *Διονύσῳ* solemnī *Θρονισμῶ* initiandus erat. *Θρονισμῶς* autem seu *Θρονίσσις* fuisse, cum in sacris Deorum is, qui initiandus erat, sacro ornatu indutus (quos ornatus ad varia sacra requisitos & necessarios docuerit libellus peculiaris, *ΚΑΤΑΖΩΣΤΙΚΟΝ* inscriptus, Orpheoque apud Suidam attributus) solemnī ritu solio impositus fuerit, reliquis sacerdotibus circa solium choreas & tripudia agentibus. Respicere ad has in *Θρονισμῶσι* usitatas saltationes auctorem, qui Pindari vitam carmine heroico conscripsit, atque in recensione operum Pindari tradere, eum μέλος Ὀρχηθμῶσι scripsisse; contra Suidam testari, Pindarum *Θρονισμῶς* condidisse, quo illi Ὀρχηθμῶσι referendi sint. Plura inde ex Diodoro Siculo, Justino Martyre, & Macrobio fragmenta adfert, ac denique de inscriptione libri ejusque auctore agit. Suidas titulum his verbis concipit: *Θρονισ-*

μοι Μητρώοι καὶ Βακχικά. Unde a Meurfio, qui in Græcia Feri-
 ata tres ex uno libros confecit, doctissimus Eschenbachius discedit,
 eo præterea argumento adductus, quod Arignote, Pythagoræ seu
 filia seu discipula, ambo sacra uni tractationi incluserit, & Βακχικά,
 teste Suida, inscripserit: Ad Κορυβατικὸν progressus observat,
 carmen ejusmodi a Suida commemorari, qui referat, illud a non-
 nullis Orpheo, a nonnullis Brontino tribui. Ipsi interim Eschenba-
 chio extra dubium positum est, Corybantum sacra, in Samothrace
 & Lemno inprimis celebria, eo comprehensa fuisse. Proxime in-
 de abest Πίπλῳ καὶ Δίκτυον, quo libro sive ab Orpheo pro-
 fectus, sive a Zopyro Heraclæota, aut Brontino compositus sit, id
 expositum fuisse ait, quomodo omnes hujus Universi res pugnan-
 tes discordesque in concordiam adductæ, & ut perpetua ac sum-
 ma inter eas esset consensus, ordinatæ fuerint. Quod cum Pana-
 thenæarilla Magna, in quibus præcipuum religionis caput Pepli A-
 thenaici solemnis deductio constituebat, quæque docuerint, ipsum-
 que hoc festum ab Orpheo institutum esse, tum alii, tum inprimis
 Theodoretus adfirmaverint, suspicatur CL. Eschenbachius, in hoc
 carmine Panathenæorum istorum Magnorum rationes explica-
 tas fuisse, nisi quod forte altera inscriptionis pars, Δίκτυον nempe,
 festi potius ac fabulæ de Minervæ Peplō arcanum sensum, quam
 sacrorum ipsorum institutionem, tradere videatur. His confectis,
 adductisque variis ex Proclō atque Tzetzæ fragmentis, de carmine
 περὶ Διὸς καὶ Ἥρας sub Orphei nomine ab Eustathio ad Periege-
 sin Dionysii citato disputat, ostenditque, si non extiterit olim in-
 gens opus Ἰσθῶν Γάμων, Orphei nomen præ se ferens, hoc certe
 poema Διὸς Ἰσθῶν γάμων, vel Διὸς καὶ Ἥρας Ἰσθῶν γάμων expli-
 casse. Succedunt καὶ ἄλλοις, quorum sensum sollicite indagat,
 allatisque aliquot fragmentis penitius exprimere allaborat. In-
 primis huc pertinet cura illa atque sagacitas, quam in restituendo
 Orphico fragmento (quod liber de Mundo, Aristotelī vel Apulē-
 jo a nonnullis adscriptus, conservavit, & cuius Clemens Alexan-
 drinus, Eusebius, Proclus & Porphyrius meminerunt) adhibuit,
 duobus Procli MStis commentariis, altero in Platonis Timæum,
 altero in ejusdem Parmenidem, e bibliotheca Augustana sibi com-
 municatis usus. Ad Θεογονίαν, quæ proxime abest, quod attinet,
 ejus

P. 45.
 P. 48.
 P. 51.
 P. 54.
 P. 57.
 P. 60.
 P. 62. seqq.
 P. 75. seqq.
 P. 68. seqq.
 P. 72.

- p. 83. ejus argumentum Cedreni (qui ex Timotheo Chronographo hausit, de quo statuit Noster, eum ordinem in Theogonia servatum temere neglexisse, & hinc inde solum particulas quasdam decerpisse) atque Athenagoræ verbis declarat, multis insuper fragmentis adjectis. Inde Ὀδοῦτικῶν ἢ Προσκοπικῶν explanationem ingreditur, in quo instituto eo brevior est, quo exquisitiori cura istud, censente Nostro, expediverunt Augustinus Steuchus, Franciscus Patricius, & Thomas Burnetius. Nec autem nos prolixè attingemus ea, quibus librum, qui Θηπολικὸν ἢ Σωτήριον inscribitur, p. 118. sequ. illustravit, neque copiose referemus, quæ de Χρησιμῶς ab Orpheo p. 124. sequ. profectis, & proinde ab Onomacriteis caute distinguendis, nec p. 130. sequ. non de Ὀνομαστικῶς, mille ducentis versibus heroicis conscriptis, & Orpheo a Suida dūserte attributis, præcipit. De ἱερῶς Λόγος p. 136. sequ. solum quæ differuit, breviter commemorabimus. Τῶν ἱερῶν Λόγων nimirum ῥαψωδίας ΚΔ', id est XXIV, sub Orphei nomine olim lectas fuisse, teste Suida tradit, ejusque operis initium, quod hic apponitur, fragmentum esse a Justino Martyre in Apologia II. & Cohortatione ad Gentes allatum. Id vero potissimum effectum esse hoc opere, ut sanctior de Deo sermo, nec non res ac opera divina, detractō aut parcius obducto velo, plenius & modo, ut Justinus Martyr loquitur, τοῖς γνησίοις τῷ Ὀρφείῳ ἀκροατῆας congruo exponerentur. Cum vero memoratum fragmentum ἐκ τῆς ΔΙΑΘΗΚΑΙ ἐπιγραφομένης βιβλίου excerptum perhibeat Justinus, Aristobulus contra illud ἐξ ἱερῶν Λόγων deproptum esse apud Eusebium adfirmet, in eam venit sententiam Noster, ipsas operis ῥαψωδίας distinctos titulos præ se tulisse. Quæ ubi perquisivit, de Pythagoræ ἱερῶν Λόγῳ agit, ab eoque separat & distinguit Orphei carmen, eo quod utriusque carminis diversum sit initium, & qui Pythagorici mentionem fecerint, unum solum λόγον, non vero, quod citantes Orphicum facere soleant, plures agnoscant. Id quo accuratius definiatur, statuit, Orpheum sacro quodam sermone de Deī unitate aliisque attributis commentatum esse, in eoque varias numerorum rationes inisse. Hunc sermonem inter sacerdotes propagatum, tandem ab Aglaophemo communicatum esse Pythagoræ, & ab hoc primo forsan literis consignatum. Inde Orphicos seu Pythagoræos plura subinde adje-

adjeiffie, donec tandem in XXIV rhapsodias excreverit, & plures
ἱεροὶ λόγοι inde emerferint. Firmo satis fundamento hanc opi-
 nionem niti, inde concludit, quod Jamblichus aliique huc perti-
 nentes scriptores idem prorsus existiment, & Proclus magno-
 pere eam fulciat, quando loco quodam scribat: *ἅπαντα ἢ παρ’*
Ἑλλῆσι θιολογία, τῆς Ὀρφικῆς ἐπιμυσταγωγίας ἔκγονος, πρῶ-
τον μὲν Πυθαγόρου παρ’ Ἀγλαοφίμῳ τὰ περὶ θειῶν Ὀργια
διδασχθέντος. Sed ut ad fragmentum ex Justino Martyre peti-
 tum, & a Cyrillo Lib. I contra Julianum iisdem pene verbis pro-
 ductum redeamus, illud apud Eusebium Lib. III Præp. Evang. p. 140. sequi-
 mutatum maxime depravatumque extare, collatis invicem locis os-
 tendit. Cujus rei quin accuset Aristobulum, Hebræum, Philo-
 sophum Peripateticum, & ejusmodi fraudibus magnopere nobi-
 lem, vix sibi temperare potest. Id tamen non inficiatur, tanta
 solertia atque calliditate immutatum esse fragmentum, tanta-
 que arte fuisse vitium rectum, vix ut internosci potuerit, & in-
 genium Aristobuli facile inde eluxerit. Quem proinde ob e-
 ruditionem laudat, ipsumque illum, si modo viro euidam
 summo sibi que post facta observando fides adhibenda sit, fu-
 isse existimat, qui II Maceab. I. vers. 10 commemoratur. In-
 gens ejus opus Græca lingua conscriptum, cum in bibliotheca Flo-
 rentina, tum apud Benedictinos Mantuz in membrana latere,
 Philonemque, & quod ad doctrinam, & quod ad operis magnitu-
 dinem attinet, longissime post se relinquere, præeunte Buxtorfio
 ad librum Cosri, refert. Cæterum quæ de reliquis carminibus
 Orphicis, quorum tituli sunt *Θυσικά, Ἀστρονομία, Δωδεκαστη-*
ρίδες, unde fragmenta quædam Joannes & Isaac Tzetzes con-
 servarunt, *Ἔργα καὶ Ἡμέραι,* ex quo tractatu iterum fragmen-
 ta nonnulla attulit Joannes Tzetzes, *Ἀμνησσία, περὶ Βοτανῶν,*
ἡς Ἄδης Κατάβασις, & Τριαγμῶν, (quos *Τριαγμῶς* falso Orpheo
 attribuat Suidas, cum Jon Chius eorum, teste Laertio, Clemente A-
 lex. & Harpocrate auctor sit; qua occasione multa notatu non in-
 digna de Jone Chio adfert) commentatur, sponte prætermitti-
 mus, ne limites, quibus nos ipsos circumscriptimus, transgredi vide-
 amur. Hoc non possumus non memorare, Clarissimum Eschen-
 bachium, MStis codicibus adjutum, denuo Argonauticæ Orphei il-
 lustraturum, & quæ pridem in ea meditatus fuit, novis curis lo-

p. 150. f.
 p. 154. f.
 p. 161. f.
 p. 168. f.
 p. 175. f.
 p. 179. f.
 p. 185. f.
 p. 198. f.

cupletata in lucem emissurum esse. Duo Epigeni huic subjecti indices sunt, quorum alter auctores, ex quibus Orphica doctrina cruta, alter res ac verba bene ordinateque digesta repræsentat.

JOANNIS WOLFFGANGI PREYSER, DOCTORIS Medici, & Professoris P. Viennensis, *Oeconomia Corporis Animalis, explicans Actiones & Usus Partium Corporis Humani per Principia Peripatetico-Mechanica, experimentis Practicis, Anatomis & Chymicis roborata. Opusculum omnibus Philosopho-Medicis, & curiositatis Amantibus utile ac delectabile.*

Viennæ Austriae, typis & impensis Leopoldi Voigt,
Anno 1702, in 12. Plag. 17½.

Post inventam sanguinis circulationem, quæ mirum quantum Anthropologiam Physicam auxiatque illustravit, feracissimum fuisse proxime elapsum seculum in suppeditandis Anatomicis juxta & Physiologicis scriptis, nemo fortassis inter Eruditos ignorat. Cum autem quilibet fere Auctorum peculiare sibi vel fingat, vel ex mutua experimentorum sanæque rationis combinatione formet hypotheses, fieri aliter non potest, quam ut tyrones, præsertim *autodidactoi*, & qui fideli ac rationali Doctorum manu ductione destituuntur, in scripta ejusmodi incidentes periculosum inveniant Labyrinthum, in quo, nisi a maligno confusio- nis & perturbationis spiritu pessundari velint, filo opus habent Ariadne. Hoc tale filum offerre non dubitat illis, qui in perplexis ejusmodi viarum ambagibus hærent, tyronibus Autor clarissimus præsentis tractatus. *Tripartitum* autem eundem esse voluit, ita quidem, ut *prima pars*, cui fundamenta præmittuntur physica generalia, in se comprehendat de actionibus naturalibus seu vitalibus proprie dictis, digestionem puta & chylosi, sanguificationem, sanguinis circulationem, nutritionem, humorum secretionem, ac respiratione doctrinam; *altera* actiones animales, i. e. animæ functiones, somnum & vigiliam, sensus internos & externos, motum muscularem &c. proponat; & *tertia* denique genitales functiones, i. e. virorum & mulierum organa, feminis elaborationem, fecunda-

dationem, incrementum foetus ac nutrimentum, animæque infusionem in uteros explicet. Et hæc quidem opusculi est partitio : quod vero modum tractandi attinet ipsum, omnis fere Auctoris labor eo respicit, *ut amicabilem* (liceat proprius Auctoris loqui verbis) *inseer Antiquos & Neotericos observet harmoniam.* *Reservatis enim Antiquorum systematibus, Neotericorum principia lumen in explicando sciendi modo addere coguntur, ut, quod Antiqui per qualitates explicare absolute nitebantur, Auctor per Neotericorum tum Cartesiana tum Chymica principia illustrare conetur.* Fusiolem afferre opusculi hujus recensionem, ipsius instituti ratio vetare videtur : neque enim nova & hactenus incognita in Physiologicis experimenta publicare, sed antiqua solum cum novis aliorum combinare, conjunctaque in utilissimum compendium redigere voluit Auctor.

GLANDULARUM QUARUNDAM, NUPER DESCERTARUM, DUCTUUMQUE earum excretoriarum Descriptio, cum Figuris. Autore GULIELMO COWPER, Chirurgo Londinensi, S. R. S.

Londini, impensis S. Smith & B. Walford, A. 1702, in 4.
Plag. 13. Fig. Tab. 3.

Quam duarum glandularum, in membro virili ab *Autore Clarissimo* repertarum, in *Actis nostris Mense Junio A. 1700. p. 255.* ex Anglicanis Actis Latine redditam exhibuimus descriptionem, eandem & *Noster* hic in Latinum sermonem a se translata[m] sistit, nova tamen simul glandula, novisque figuris locupletatam. Ab illo namque tempore porro in ipso corpore humano aliam insuper glandulam, ejusdem cum antecedaneis usus, in angulo curvaturæ urethræ, sub ossibus pubis, in ea parte perinæi, quæ ano adjacet, una cum duobus excretoriis ductibus in urethram hiantibus observavit. Ut eo feliciter autem nova hæc glandula dicto in loco investigetur, corpus cavernosum secundum longitudinem, usque fere ad internam urethræ membranam, jubet incidere, hincque caute a membrana separare. Magnitudinem ac figuram ejusdem glandulæ, pariter atque ductuum excretoriarum oscula, ad digitum circiter quadrantem infra priores in urethra quaerenda, in figu-

R r r 2 ris,

ris, a nobis etiam transcriptis, curavit exprimi. Complent tales tertiam apud Autorem tabulam, cum in duabus præcedentibus, quarum & secunda jamjam allegato Actorum nostrorum Anno inserta prostat, priores represententur glandulæ, prout in pene humano, quoad partem vel anteriorem, vel posteriorem delineato, soleant apparere.

Figura I: typo naturali paulo contractior.

TAB. VIII. Urethra aperta, ut conspectui pateant ductus *Glandularum mucosarum*:
Fig. 1.

- AAA. Vesicæ urinariæ pars aperta, & expansa, ut ejus interiora pateant.
- B. Stylus ureteri sinistro immissus ad ostendendum ejus in vesicam progressum.
- C. Ureteris dextri pars aperta, ut ejus in vesicam insertio pateat.
- DD. Vasa deferentia.
- EE. Vesicularum seminalium pars anterior.
- e. Vasa sanguifera, quæ vasa deferentia & vesiculas seminales intercurrunt.
- FF Prostata diducta. ffff. Urethrae divisæ parietes diducti.
- G. Caruncula cum ostiis ductuum excretoriorum prostaticorum utrinque expressis.
- HH. *Glandularum mucosarum* prius descriptarum *Per* acu depressum.
- II. Styli duo ductibus earum secretoriis immisssi, ex quibus orificium dextrum rectum, ut in statu naturali; alterum* vero amplum admodum in hoc subiecto ex ulcere.
- K. Stylus in ductum excretorium *Glandula mucosa* postremo loco descriptæ, Fig. 2. f.
- L. Bulbus corporis cavernosi urethrae cera repletus.
- M. Corpus cavernosum urethrae utrinque cera repletum.
- N. Glans penis cera per venam præputii immissa referta.
- O. Cavitas in quam corpora cavernosa penis terminantur.
- R. Membrana carnosa penis ejusdem parte anteriore extracta, & acu fixa.

Fig. II:

Fig. 2: Vesicæ urinariæ puelli portio cum urethra &c. typum naturalem æquas.

A.

自

TA
1

- A. Pars vesicæ urinariæ inferior & posterior flatu rigida.
 B. Vesiculæ seminales. C. Vasa deferentia. D. Prostata.
 E. Urethra corpore cavernoso sublato inflata.
 F. Glandula mucosa ultimo descripta ad angulum curvaturæ urethrae, ubi ossa pubis subit.

METHODUS INVENIENDI RADIOS OSCULI
 in Curvis ex Focis descriptis. Auctore JAC. HERMAN-
 NO.

Curva ex Focis descriptæ dicuntur eæ, quarum natura per relationem exprimitur, quam ad invicem habent rectæ lineæ, quæ ex quovis in Curva accepto puncto, ad alia in Curvæ plano data Foci alias appellata, ducuntur. Quomodò ergo hujusmodi Curvæ plures quibus plerumque admittunt indeterminatas, quæ omnes in eodem Curvæ puncto concurrunt; ita nemini mirum videbitur, si isdem se adstringi non patiantur regulis, quibus in Curvis tamen ordinariis, per relationem scilicet abscissarum ad ordinatas expressis, Tangentes duci solent; & Radii osculi sive Curvedinis diversum in illis a consueto hisce in Curvis adhiberi solito sibi deposcant calculum. Quantum autem ad Regulas perpendicularæ, vel si mavis Tangentes, ad hujus generis Curvas ducendi attinet, peringeniosæ jam a celeberrimis Geometris, Illustrissimo Marchione Hospitalio, D. D. Tschirnhausen & Fatio publicè factæ sunt juris, quæ huic nostro qualicumque specimini occasionem dedere. Hæcæ nempe in animo mecum cum versarem regulas, cupidus sciendi factus, quomodo Radii pariter osculi his in Curvis determinari deberent, huic investigationi me statim tradens, illico in egregiam incidi Radii osculi expressionem, quam cum Demonstratione hie afferre animus est, huncque in finem sequens præmitto lemma:

In Curva bdi (Fig. 3) cujus applicata in puncto m concurrunt, particula infinitè parva bd in dg producta centroque d radio dg equali particula curva bd descripta arculo gi, factoque angulo gdi angulo b m d equali, & ducta ex h recta h o linea i f parallela, angulus h d f angulo dbc, atque adeo triangulum characteristicum dbc æquale erit triangulo hde. Fig. 3.

RES 3

Nomen

TAB. VIII.

Fig. 3.

Nam angulus $gdm = dbm + bmd$, sed $gdm = gdf + fdm$, & $dbm = dbc + cbm$, ergo $gdf + fdm = dbc + cbm + bmd$ & ablati utrinque angulis rectis fdm & cbm , erit $gdf = dbc + bmd + bmd$; verum ex hyp. est $gdb = bmd$, ergo $gdf - gdb (= bdf) = dbc$; Ergo $dbe = bdc$ & c; Q. E. D.

Coroll. I. Positis $bm = x$, $dc = dx$, $bc = dl$ & $bd = ds$, erunt $lb = be - ef = dc - ef = ddx$, & $li = ddl$.

Coroll. II. Hinc facile invenitur radius osculi bn in hujusmodi Curva. Nam cum angulus $bmd = gdb$ erit $bm(x) \cdot bc(dl) :: dg(ds) \cdot gb = \frac{dl ds}{x}$. Item propter Δebd & ilb simi-

litudinem, erit $de(dl) \cdot db(ds) :: bl(-ddx)$, $bi = -\frac{ds ddx}{dl}$. Adeoque $gb + bi = \frac{dl ds}{x} - \frac{ds ddx}{dl} = \frac{dl^2 ds - x ds ddx}{x dl}$. Tandem $gi (\frac{dl^2 ds - x ds ddx}{x dl}) \cdot dg(ds) :: db(ds) \cdot bn = \frac{x dds}{dl^2 \cdot x dx}$.

TAB. VIII. Fig. 4.

Vocentur jam (Fig. 4.) GB, x; HB, y; IB, z: harum elementa CR, dx; CF, dy; CE, dz. Ut & BR, dl; BF, dm; BE, dn, & tandem Elementum curvæ CB = ds. Radium osculi quaesitum nomino, r. Vi Corollarij Secundi Lemmatis praemissi habebimus sequentes tres aequationes:

$$\begin{array}{l}
 r = \frac{x dds}{dl^2 - x ddx} \\
 r = \frac{y dmds}{dm^2 - y ddy} \\
 r = \frac{z dnds}{dn^2 - z d dz}
 \end{array}
 \left. \begin{array}{l}
 \text{hincque statim tres} \\
 \text{alij deducuntur,} \\
 \text{ut sequitur.}
 \end{array} \right\}
 \begin{array}{l}
 ddx = \frac{r dl^2 - x dds}{r x} \dots A \\
 ddy = \frac{r dm^2 - y dmds}{r y} \dots B \\
 ddz = \frac{r dn^2 - z dnds}{r z} \dots C
 \end{array}$$

Aequationum generalium A, B, C &c; omnibus ex focis descriptis curvis intervenientium ope & aequatione Curvæ data, radius osculi semper inveniri potest. Sed ut methodi nostræ applicatio eo me-

melius pateſcat; ſit quacunq; æquatio $bx^\lambda + cy^\mu + ez^\nu = f$, ad Curvam ABD (Fig. 4.) ſpectans, ubi litteræ b, c, e &c; & f ſunt conſtantes quantitates, & λ, μ, ν, ρ ſunt exponentes indeterminatarum x, y, z, &c; ac itidem conſtantes. Differentiata

igitur Curvæ æquatione, erit $b\lambda x^{\lambda-1} dx + c\mu y^{\mu-1} dy + e\nu z^{\nu-1} dz = 0$, hujusque differentiale, ſeu prioris differentio-differentialis

erit $b(\lambda\lambda - \lambda x^{\lambda-2} dx^2) + c(\mu\mu - \mu y^{\mu-2} dy^2) + e(\nu\nu - \nu z^{\nu-2} dz^2) + b\lambda x^{\lambda-1} ddx + c\mu y^{\mu-1} ddy + e\nu z^{\nu-1} d dz = 0$; Vel $b(-\lambda\lambda + \lambda x^{\lambda-2} dx^2)$

$+ c(-\mu\mu + \mu y^{\mu-2} dy^2) + e(-\nu\nu + \nu z^{\nu-2} dz^2) = b\lambda x^{\lambda-1} ddx + c\mu y^{\mu-1} ddy + e\nu z^{\nu-1} d dz$; & ſurrogando in ultima hac, valores ddx, ddy, & d dz, ex æquationibus generalibus A, B, C, &c; hæc: multiplicando

$$\frac{r ddx - x d dds}{rx} \text{ per } b\lambda x^{\lambda-1}; \frac{r ddy - y d dds}{ry} \text{ per } c\mu y^{\mu-1}; \text{ \&c.}$$

$$\frac{r dz - z d dds}{rz} \text{ per } e\nu z^{\nu-1}, \text{ fietque,}$$

$$\frac{b\lambda x^{\lambda-2} d^2 - b\lambda x^{\lambda-1} d dds + c\mu y^{\mu-2} d^2 - c\mu y^{\mu-1} d dds + e\nu z^{\nu-2} d^2 - e\nu z^{\nu-1} d dds}{r}$$

$$\left(= b\lambda x^{\lambda-1} ddx + c\mu y^{\mu-1} ddy + e\nu z^{\nu-1} d dz \right) = b(-\lambda\lambda + \lambda x^{\lambda-2} dx^2) + c(-\mu\mu + \mu y^{\mu-2} dy^2) + e(-\nu\nu + \nu z^{\nu-2} dz^2)$$

dy + e(-\nu\nu + \nu z^{\nu-2} dz^2) dz, vel reducendo æquationem multiplicatione per r inſtituta, emerget æquatio ſequens, qua valor ipſius r definitur;

$$\frac{b\lambda x^{\lambda-1} d dds + c\mu y^{\mu-1} d dds + e\nu z^{\nu-1} d dds}{r} = \frac{b\lambda x^{\lambda-2} d^2 + c\mu y^{\mu-2} d^2 + e\nu z^{\nu-2} d^2 + b(\lambda\lambda - \lambda x^{\lambda-2} dx^2) + c(\mu\mu - \mu y^{\mu-2} dy^2) + e(\nu\nu - \nu z^{\nu-2} dz^2)}{r}$$

Sumto jam, in perpendiculari BN poſitione data, puncto quolibet S, ex quo in lineas GB, HB, IB &c. perpendicularæ SW, SV, SX, &c. ductæ efficient triangula BSW, BSV, BSX &c: ordine

dine similia triangulis characteristicis BCR, BCF, BCE &c; adeoque loco differentialium dx, dy, dz, dl, dm, dn, ds, substitui possunt eorum proportionales SW, SV, SX, BW, BV, BX, BS, & habebimus expressionem Radii osculi BN in meris finitis quantitatibus, nempe $BN = r$

$$b \lambda x^{\lambda-1} \cdot BW, BS, \dots \mu x^{\mu-1} \cdot BV, BS, \dots \nu x^{\nu-1} \cdot BX, BS$$

$$b \lambda x^{\lambda-2} \cdot BW, \dots \mu x^{\mu-2} \cdot BV, \dots \nu x^{\nu-2} \cdot BX, \dots \lambda x^{\lambda-2} \cdot SW, \dots \mu x^{\mu-2} \cdot SV, \dots \nu x^{\nu-2} \cdot SX$$

Adeo jam manifesta hac in æquatione perspicitur progressionis lex, ut formula itidem Radii osculi pro quolibet indeterminatarum numero facile hinc quoque desumi possit.

Si cui Formulam nostram Ellipsi, Hyperbolæ vel Parabolæ applicare libeat, mutatis mutandis elegans illa Constructio prodibit circuli osculatoris in tribus conicis sectionibus, quam Cel. noster Jac. Bernoulli antehac in Act. Erud. Lips. A. 1693 mens. Jun. promulgavit, cujusque Illustris. Marchio Hospitalius in laudatissimo quem publicavit libro, *Analyse des infiniment petits*, pag. 109 demonstrationem promere non detrectavit.

Cæterum idem hoc quod solvimus Problema, postquam a me solutum esse intellexisset, attentione sua non indignum iudicans Cl. Jac. Bernoulli, sibi peculiari quoque solvit methodo, idemque ejus calculus produxit, quod Analysis nostra antea nobis suppeditaverat. Aliæ adhuc methodi ad manus sunt eidem problemati opitulantes, quas vero, quia eidem collineant scopo, hic apponere supervacaneum duximus.

HISTORIA MORBORUM, QUI ANNO MDCC
Wratislavia grassati sunt, adornata a Leopoldina Academicæ Naturæ Curiosorum Collegii Wratislaviensis.

Wratislaviæ apud Johann. Janckium, 1702, in 4. plag. 15.

Quam

Quemadmodum, juxta Ludovici Vivis effatum, *Artes ne constare quidem possunt, si Historiam fastuleris*: ita Hippocratis, Galeni, aliorumque Medicorum, qui sæpe Historicos egerunt, dum experimenta narrarunt, exempla secuti Leopoldinæ Academiæ Naturæ Curiosorum Collegæ Vratislavienses, filium, quod superiori anno eceperunt, in morborum Historiis suppeditandis, pertexere pergunt, eademque nunc methodo morbos, qui anno 1700 Vratislaviæ grassati sunt, sistunt, qua antecedentis anni affectus ab eis expositos fuisse, in his Actis mense Novembri superioris anni pag. 521 diximus. Pauca igitur pro more speciminis loco exhibebimus.

Ad maculas a variolis relictas abolendas, tanquam certum tutumque remedium p. 11 deprædicatur sapo Neapolitanus balsamicus, quo partes affectæ bis in die illinantur, post quadrantis horæ spatium aqua simplici abluendæ; ipsas autem variolas animatas, aut innumerorum minutissimorum, vel atomorum instar, insensibilium verniculorum pullaginem esse, non comparuit, quanquam extra controversiam sit, variolis laborantes vermibus quandoque sub crustis latitantibus infestari. Erysipelas, seu diffusio tenuiorum & inflammabilium sanguinis partium per membranas & cutem, non aliunde oriri perhibetur p. 32, quam ex frustra tentato naturæ sanguinem excernendi conatu; cujus rei signum sit, quod partes illæ, ex quibus sanguis aliquando uberius effluxit, erysipelate afficiantur, statim fere temporibus illis redeunte, quibus olim per hæmorrhagiam sanguis fuit depletus. Historia plicæ Polonicæ p. 56 pertextitur, atque in ea magna dicitur fieri congestio lentorum, viscidorum, ex diætæ erroribus natorum humorum ad caput, cum aliquali ad hæmorrhagiam inclinatione; cum autem hæc propter ipsius liquidi conditionem & impedimenta, aliisque ex causis, succedere non valeat, insigni infarctu humores illos circa caput restagnare, eorumque partem in ipsis obhærescere capillis hoque mutuo agglutinare. P. 63 hypochondriaci fit mentio, qui ter quaterve per diem, ad duas hebdomadas, humores atros, subcrueos, saporis acidi, dentes stupefacientes per vomitum reddidit. Quanquam igitur in ramificationibus venæ portæ sanguinem hunc stagnasse, omnino quidem verisimile sit, quia tamen rejecti quan-

titas mensuram ejus excedit, qui in his vasis continetur, non a vero abluditur, si supponatur, sanguinem per arteriam coeliacam & mesentericam immisillum, atque dudum stagnanti admixtum. itidem fuisse corruptum, & colorem atrum, sive in intestinis, sive in ventriculo, ob nimiam acidi copiam induisse, hincque tam per superius quam inferius guttur profusus. Pag. 67, rejectis vulgaribus pruritus causis & methodo medendi, hic a vermium moribus concitari creditur; quemadmodum & amara in vino cocta, ut & unguentum diapompholygos cum aliis mixtum, cum euphoria fuere applicata. P. 70 obiter quaestio ventilatur, an cum post contractas nuptias neonupta tanquam atrera & imperforata, aut etiam tanquam velata, adeoque ad admittendum membrum virile inepta accusatur, inspectio & exploratio haec obstetricibus an medicis committenda sit? & posterius probatur. Tacemus, quae de sternutationum prognosi & remediis p. 74 prolixius adducuntur, ut & casus rariores, qui hinc inde intersperguntur, dum e. g. p. 39 foeminae mentio fit, quae aneurisma ex violentiori brachii motu in juventute contractum, duasque in pugnum coactas manus aequans, ultra 50 annos gestavit coelebs; & p. 98 hydrops describitur, ex omenti corruptione concitatus. Quemadmodum autem unicum artem Medicam promovendi studium, Clarissimos hosce Viros ad hanc Morborum Historiam, nectendam incitavit: ita ulterius optant, ut, quod ipsi pag. 74 & 78 fecerunt, genuini Medici observent & offendant, in quibus morbis sternutatio, vel ut causa, vel ut signum, profit vel obsit, & quibus signis haetica pneumonica ab hepatica, splenetica, nephritica &c. discerni valeat.

SUPPLEMENTUM EPISTOLARUM MARTINI LUTHERI, cum Dissertatione praefatori JO. FRANCISCI BUDDI.

Hale, typis & impensis Orphanotrophii, 1703, in 4.
Alph. 2.

Certatim & magni statu hodie hoc agunt illi, qui de re literaria & ecclesiastica bene mereri cupiunt, ut virorum doctrina, ingenio, aliisque dotibus excellentium epistolas & mo-

umenta ab interitu vindicent. Revocat nobis istud in memoriam, non centuria modo epistolarum eruditissimarum ex museo Jo. Brant in lucem publicam hoc anno editarum, quam supra in Actis nostris recensitam Benevolo Lectori dedimus, sed luculenta quoque celeberrimi Buddei nostri ad epistolarum D. Martini Lutheri Syllogen præfatio, in qua de aucta insigniter, per recentissimas quasdam ejusmodi collectiones, re literaria & ecclesiastica perquam erudite disserit, ac merita Jo. Fechtii, Pauli Colomesii, Thomæ Smithi, Casp. Corberi, Antonii Matthæi, Petri Burmanni, Jani Guilielmi Meelii, Thomæ Crenii, Jo. Andrea Schmidii, aliorumque, qui in hoc negotio se occupatos gesserunt, prolixè celebrat. Quam vero ob rem ipse in evulgandis his Lutheri epistolis præcipue elaborare voluerit, nemini mirum videri posse confidit, eum eadem ab insigni se utilitate plurimum commendat. Equidem si quis eruditorum virorum epistolas ideo legat, ut sermonis flosculos, aut lepidas argutias consecetur, aut criticis historicisve observationibus, vel rerum novarum narratiunculis se oblectet, aut aliquid ibi inveniat, quo voluptati eruditæ satisficiat, illi autor Noster est, ut ad epistolarum Lutheri lectionem nunquam accedat. Multo magis eos arcet, qui profano quodam animi pruritu, jocos solum Lutheri ac liberius dicta conquirant, vel habere cupiant, quo tempus fallant. Illis contra fructum hinc uberrimum pulcherrimumque spondet, qui in intimiores animi recessus penetrare studuerint, atque observarint, Lutherum talem se prorsus exhibere in epistolis, qualem in cathedra, in suggestu, inque crebro cum Pontificiis certamine se gesserit, nihil putam metuentem, soli Deo fidentem, ad ejus gloriam cuncta referentem, humanis nihil tribuentem consiliis, orantem tamen serio & precibus indefessis cuncta Deo commendantem, cæterum ob summam, quam in Deum collocavit, fiduciam adeo securum, ut inter hostium furores, & maxima præsentissimæque vitæ pericula, rideat etiam, atque familiariter cum suis jocetur. Gravissimas proinde prægnantissimasque causas habuisse ait Johannem Aurifabrum, cur beati Viri epistolas, Latino sermone scriptas, in duos tomos digestas ediderit, quorum prior Jenæ A. 1556, posterior Islebæ A. 1565 prodierit. Sed cum illius industriz plures se subtra-

xerint, quas & Georgius Cœlestinus & Jo. Christfried-Sagittarius publicare promiserint quidem, sed morte præpediti haud unquam exhibuerint, sibi æque ac aliis relictum hoc agnoscit, ut hæc reliquias interitui suo mature eripiat. Quare has Lutheri epistolas CCLX, partim nondum editas, partim editas ab aliis, sed hinc inde dispersas, inque tomis antehac vulgatis non extantes collegit, & junctim in supplementum tomorum Aurifabri prodire jussit, summaris quoque & indice peculiari instructas. Ineditarum plerasque depromtas testatur ex manuscripto quodam codice Bibliothecæ Jenensis Academicæ, quo equidem & Aurifaber, sed parum in nonnullis dextre, usus fuerit, prout & epistolæ ab aliis editæ multis in locis ab eodem mire discrepent: id quod in iis, quæ in hoc supplemento extant, e variantibus lectionibus in margine notatis ostendit. Sed requiret procul dubio a nobis Lector, ut de earum contentis ipsam certiore faciamus. Nec desiderari hac in parte quicquam in nobis patiemur, quanquam, ut de singulis, & præsertim alibi impressis, dicamus, haud opus esse videatur. In 2, quæ est ad Georgium Spalatinum, se excusat ob theses suas adversus indulgentias emissas, atque hæc in parte instinctu Eleutherii quicquam a se susceptum esse negat. Hujus epistolæ non minus, ac sequentium aliquot, subscriptio nomen Lutheri in Eleutherii cognomen transmutat. In 9! Academiæ Wittebergenfis incrementa eidem exponit. Undecima legi vel ideo meretur, quod in ea purgatorium non quidem negat, sed ad beate mortuos haud pertinere asserit. In 12 Quintilianum fere omnibus autoribus præfert, utpote qui simul verbo & re doceat quam felicissime. In 14 allatam ex Italia a D. Jo. Hesso Theologiam Aristotelis Mysticam, tanquam a sycophanta quodam effectam rejicit. In 24 locum Pathmi suæ celari cupit. In 35 Pastorem aliquem Nordhusanum induere velle larvam Doctoralem Spalatinum scribit, & quam parum his moribus tribuat, ostendit. In 38 de duritie & ingratitude Wittebergæ, & in 53 de inopia Monasterii sui debitis onusti conqueritur. In 63 Abbati Norimbergensi recens gratulatur matrimonium, idque tanquam statum Deo maxime placentem celebrat. In 75 & 77 de ferocia Zwinglii Spalatinum edocet. In 85 consolatur Ni-

Nicolaum Hausmannum, a Senatu Zvvicaviensi lacesitum & oppressum. In 90 & 91 de libri Sapientiae versione abs se adornata scribit Linceio & Spalatio, & meliorem ei faciem tribuit ac Latinis & Graecis originalibus. In 98 conventus Theologorum Margurgensis A. 1529 instituti historiam Jo. Agricolaë exponit. In 104 baptismum conditionalem ex Ecclesia tollendum esse scribit, & ubi vel dubitetur, vel ignoretur, hominem esse baptizatum, baptizari eum vult absque conditione, ac si nunquam esset baptizatus. In 133 laudat Electorem, quod Casari conciones Evangelicorum in comitiis Augustanis prohibeanti morem gesserit, inque alieno solo dominium haud exercuerit. In 140 Nic. Hausmanno, & in 141 Conrado Cordato de confessione Augustae A. 1530 Casari exhibita & prælecta quædam nunciat. In 143 fructus e comitiis Augustanis promanatos Iusto Jonæ commemorat. In 150 Ducem Georgium fulmine de caelo monitum nihil moveri scribit Spalatio, & quid fulmina piorum ædibus immissa portendant, significat. In 159 missas privatas nullo sub prætextu, & ne gratiarum quidem actionis, retinendas esse, scribit Augustam ad Spalatinum. In 164 Hieronymum Wellerum variis Diaboli tentationibus vexatum solatur. In 169 Brentio se longe inferiorem facit, nec ejus lenitatem ac suadam assequi se confitetur. In 179 Philippum Melancthonem instruit, quid ad insidiosa adversariorum postulata in comitiis Augustanis respondere debeat. In 184, quæ est ad Ludovicum Senfelium, Musicum, laudes Musicæ decantat. In 188 de infernalibus, quas passus sit, angustiis Iusto Jonæ scribit. In 191, 193, 195, 196 aliisque invehitur in Senatum Zvvicaviensem, Pastorem legitime vocatum deponere, aliumque ei surrogare ausum. In 212 de ministris Ecclesiæ castigandis agit, atque in capitibus delictis magistratum, in levioribus autem visitatores in eos posse animadvertere, nec ob odium Laicorum in Clericos tutum esse statuit, Pastores foro seculari tradere. In 230 Jobani Helli (quem in titulo vocat poetam sui sæculi & pium & castum,) Psalterium carmine elegiaco redditam maximopere commendat. In 250 hostiam in ore aegroti relictam comburi vult. In 252 circa quæstiones de usuris in re frumentaria nil certi definiri posse, sed quemque ad propriam conscientiam & ad legem naturalem remittendum

esse existimat. In 257 sententiam suam de divortio Regis Angliae Henrici VIII exponit. Appendicis loco subiiciuntur a Clarissimo Editore brevia quaedam scripta & praefationes Lutheri, quae in tomis hactenus editis non comparent, inque hac classe imprimis lectu digna est disputatio de fide infusa & acquisita, A. 1520, respondente Henrico de Zynna, a Luthero habita, cujus autographon apud Jo. Lehmannum, pictorem Halensem, extare perhibetur.

NOUVEAUX ELEMENS D' ALGEBRE &c.

i. e.

NOVA ELEMENTA ALGEBRAE, SIVE PRINCIPIA generalia resolvendi omnis generis Problemata Mathematica, auctore Dn. OZANAM Prof. Mathem.

Partes II.

Amstelodami, apud Hugetanos, 1702, in 8. alph. 1. plag. 20.

Nunc tandem, ut arbitramur, prodit tractatus ille, de quo Orbi Erudito spem fecimus in Actis anni 1688 mens. Jul. p. 395, duabus constans partibus. In operis praefatione Autor, postquam quaedam dixerat de praerogativa Algebrae, si cum Geometria conferatur, eos non esse audiendos vult, qui sine distinctione Geometricam Algebrae, vel hanc illi praeferebant. Algebrae enim videntur primae partes deferendae esse, in invenienda veritate adhuc incognita; Geometriae vero, in demonstratione veritatis per analysin inventae. Cujus rei specimen dedit ipse Autor in tractatu de Lineis primi generis, A. 1687. impresso Parisiis. Scriptum ipsum est divisum in libros tres, quorum duos priores pars prima, & tertium pars altera exhibet. Librorum primus tradit Logisticam speciosam sex capitibus, quorum primo agitur de monomiis sive quantitativibus simplicibus, harumque additione, subtractione, multiplicatione, divisione, & radicum extractione: secundo, de polynomiis sive quantitativibus compositis, circa quas, demonstratis prius, in aliquot theorematibus, regulis de plus & minus, easdem ostendit operationes: tertio, de fractionibus literalibus: quarto, de regula trium: quinto, de quantitativibus irrationalibus, tam

realibus quam imaginariis, ubi tribus sectionibus docetur calculus radicum simplicium, compositarum & universalium, cujuscunque tandem sint generis: *sexto*, de compendio calculi analytici per omnes operationes.

Liber *secundus* octo capitibus comprehendit, quicquid utile ac necessarium de æquationibus, sine quibus nequit problema resolvi, dici potest. Propositis namque in capite *primo* generalioribus hujus doctrinæ momentis, explicatisque huc spectantibus terminis, *secundo* docemur de eorundem reductione varia per antithesin, parabolismum, hypobolismum, multiplicationem &c. *tertio*, de modis liberandi æquationem ab una vel pluribus asymmetriis: *quarto*, de natura æquationum, ubi examinatur numerus & qualitas radicum æquationis: *quinto*, de radicibus æquationis secundum operationes principales arithmeticas, additis quibusdam corollariis: *sexto*, de terminis æquationis; ubi indicatur modus transmutandi æquationem unam in aliam, utilitate sua commendandus: *septimo*, de usu æquationum, in inveniendo problemate, cujus resolutio dependet ab æquatione proposita: *octavo*, de resolutione æquationum, sive modo inveniendi radices illarum; ubi simul Lector inveniet fundamentum methodi Cartesianæ de resolutione æquationum quatuor dimensionum.

In libro *tertio*, quem pars secunda tradit, regulæ duorum antecedentium librorum monstrantur, in resolutione plurium problematum arithmetico-rum duobus capitibus. In horum *primo* tractat Autor problemata determinata, eaque, tribus distinctis sectionibus, vel simplicia, vel plana, vel solida per varios casus illustrat; in *altero* autem agit de diversis æqualitatibus, quæ faciunt ad resolutionem problematum indeterminatorum, in numeris rationalibus.

LA GEOMETRIE PRATIQUE, DIVISEE EN
Quatre Livres. Par ALLAIN MANESSON MALLET.

i. e.

GEOMETRIA PRACTICA, QUATUOR LIBRIS
comprehensa.

Parisiis, apud Anissonium, 1702, in 8. chartæ augustæ.
Constat 4 Alphab. & 500 tabulis æneis.

Au-

Augustum opus exhibemus, sed cujus recensu paucis verbis de-
 fungi poterimus. Cui enim ex aliis Illustris Malletilibris me-
 thodus ratioque jam innotuit, qua adornare is opera sua consue-
 vit, quique non ignorat, quantus sit Geometriæ Practicæ ambitus,
 is nullo monitore, nulloque negotio, quid in præsentî libro con-
 tineatur, intelliget. Solita enim facilitate res difficillimas & ab-
 strusas exponere studet, adjectis etiam, tum ut rectius singula per-
 cipiantur, tum ad alliciendos detinendosque lectores juvenes, ubi-
 que figuris & icunculis, quarum in hoc Geometrico tractatu quin-
 gentæ numerantur. Absolvitur vero is quatuorlibris, quorum
 primo Elementa Geometriæ Practicæ, secundo Trigonometria,
 tertio Planimetria, & quarto Stereometria luculenter & accurate
 traduntur.

LIBRI NOVI

- S**ermonum Comicarum Elementa, nova methodo demonstrata.
 Authore Jacobo Milnes. Oxoniæ Theatro Sheldon. 1702, 8.
Practical Observations upon the Miracles of our Blessed Saviour.
 By Francis Bragge. London, printed for Sam. Smith and
 Benj. Walford, 1702, 8.
*Topographical Descriptions, with Historico-Political, and Medico-
 Physical Observations, made in two Voyages, through most
 Parts of Europe.* By John Northleigh. London, printed for
 Benj. Toke, 1702, 8.
*A Compleat History of Europe: Or, A View of the Affairs thereof
 Civil and Military, for the Year 1701. To be continued An-
 nually. Printed and sold by the Booksellers of London, 1702, 8.*
The History of King William the Third. In III Parts. London,
 printed for A. Roper, and F. Coggan, 1702, 8.
An Essay concerning the Nature and Guilt of Lying. By Charles
 Brent. London, printed for John Wyatt, 1702, 8.
*The Exposition given by my Lord Bishop of Sarum of the second Ar-
 ticle of our Religion examin'd.* London, printed for T. Bennet,
 1702, 4.

* * * * *

ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsia

Calendis Decembris, Anno M DCCII.

HETRUSCÆ PIETATIS ORIGINES.

Sive

DE PRIMA THUSCIÆ CHRISTIANITATE
FRANCISCI MARIE FLORENTINII Nobilis Lucen-
sis Opus posthumum, a MARIO FLORENTINIO Au-
thoris Filio Nobili Lucense ex primo adumbratis
lucubrationibus excerptum.

Luca, typis Dominici Ciuffetti, 1701, in 4.

Constat 1. Alphab. 15. plag. ch. aug.

Presenti opere, quod charta majore splendidisque formis
exscriptum prostat, in summam Auctoris injuriam tinea for-
tasse pascerentur, nisi Clarissimo ejus Filio e valetudine a-
liquantum adversa satis obvenisset otii, ut paternas sche-
das evolvere, & hæc imprimis lucubrationes repertas, ad Dei o-
mnipotentis sanctique Paulini gloriam, prælo subicere potuisset.
Ecclesiasticam historiam qui amant, lætabuntur sane tam singulari
munere, nec minus jucunda res erit aliis literatis, quod celeberrimam
inter suos Virum, sed parum adhuc in hisce borealibus no-
tum, e piissimi Editoris indicio paulo propius ipsis intueri liceat.
Latinæ videlicet ac Hetruscæ poesi multam is in prima juventute
navavit operam, sed quod medicam artem profitebatur, sævissimæ
pestis calamitas, quæ urbem A. 1630 devastabat, ab hisce Musis ad
sublevandos ægrotantium languores ipsum divertit, qua occasione
plurimas de isto morbo observationes congeffit. Post felici-
ora tempora nactus, veteres codices membranaceos antiquissi-

Tt

maquo

maque tabularia diligenter excussit, Mathildis Thufciz Comitis historiam fide illorum componens, quam Lucensi origini contra aliorum scriptorum sententiam reddidit. Tum metemata quaedam Iatrophysicæ, ut puta Astrocynologiam seu de Canicularibus diebus; de epidemico cordis polypo, frequenter in cadaverum dissectionibus observato, ac lienis Sphacelo A. 1648 maxime funesto libros tres; de genuino puerorum lacte, & mammillarum in viro lactifero structura; Herbariorum Hyssopisum, seu de sacra antiquorum hyssopo restituenda Phytocriticam dissertationem, in qua Dioscoridis ætas expenditur, Pliniusque in multis vindicatur; item de mediato Christi funere diatribam, in lucem emisit. Porro vetustius S. Hieronymi Martyrologium; Divi Silai Episcopi Hibernensis vitam; atque de homine dubio in abortivis partibus pro Baptismate probabiliter dignoscendo, Praxin & Paralipomena typis tradidit. Præterea quoque sacra Lucensis Ecclesiæ dypticha, cum Episcoporum serie, Abbati Ughellio in Italiam suam sacram transferenda communicavit, & de antiquo usu fermentati panis & azymi, pro sanctissima Eucharistia, disquisitionem ad Cardinalem Bona contexit, qua accepta, in opere hic suo Liturgico, tum sub prælo gemente, varia mutavit, atque hujus rei Lectorem admonere, haud sibi dedecori duxit. Istud vero opusculum quoniam a pluribus expeti, & a nonnemine, suppresso veri Autoris nomine, pro suo venditari, doctissimus Filius animadverteret, separatim publici juris fecit. Scripsit etiam disputationem de patria Constantini ad Canonicum Storanum Anconitanum, ac pro Vita Lucii Tertii collectanea paravit. Verum hæc, sicuti & Lucensium rerum vetustissimam Historiam, quam a fabulis turpissimis inquinatam repurgare susceperat; nec non narrationem de sanctissimo Vultu, cui parergon de nigra Clericorum veste adfuerat destinabat, non absoluta reliquit. Tantos igitur multifariæ eruditionis thesauros cum in ingenio suo reconderet Autor, non mirandum, quod in intimiorem amicitiam eum admiserint Eminentissimi Romanæ Sedis Cardines, Franciscus Barberinus, Sfortia Pallavicinus, Jo. Bona, Cæsar Rasponius, Hieronymus Bonvisius, alique Viri longe eruditissimi, Suaresius, Holstenius, Ughellius, Bollandus, Papebrochius, Bossius, Puricellius, Magliabecchius, Dufresne

fresae ceterique, quorum nomina hic recensentur, quibuscum frequens fovit literarum commercium. In hoc vero libro, quem amoris sui in patriam vadem prædemonstrare sine dubio extare voluit, in eo potissimum occupatur, ut postquam in sex prioribus capitibus Petri Apostoli, ejusque doctorum Martialis, Apollinaris, Eutitii, Ptolomæi, Romani, Frontini atque Romuli peregrinationes in Hetruria, Evangelii annuncianti causa susceptas, & quo tempore illæ factæ fuerint, copiose examinasset, Lucensium tandem civitati præ aliis Thuscis honoris susceptæ fidei Christianæ, cujus semina Paulinus S. Petri discipulus ibidem sparserat, in Cap. VII assereret. Provocat idcirco ad communem antiquorum Chronologorum calculum, qui A. C. XLVI Paulinum in Hetruriam advectum perhibent. Provocat ad immemorabilem, quæ Lucæ viget, consuetudinem, dum in hebdomada magna campanarum pulsus non inter Missarum sollempnia feriæ quintæ, ut in reliquis per Italiam Ecclesiis mos est, sed hoc a noctis secunda feriam quintam præcedentis cessat, eam forte ob rationem, ut Lucenses recordarentur, se ante alias Thuscis civitates æneum cor deposuisse, atque passionis Dominicæ celeriore fructum percipisse: vel, prout Autori placet, quod quemadmodum in sacra hebdomade prisceorum rituum memoria resuscitetur, primi autem fideles in cryptis delitescentes ligneis tabulis ad cœtum convocandum usi fuisse dicantur, ita apud Lucenses earundem tabularum tempestivior usus primæ etiam Christianitatis memoriam ipsis refricaret. Neque nullius momenti istud reputari debere, evincunt literæ Papales Gelasii II, Eugenii II, Anastasii IV, Alexandri III, alique ab Autore in testimonium citatæ, quæ veterem Lucensis Ecclesiæ consuetudinem servari serio edicunt. Provocat denique ad Reipublicæ Legatorum novis Pontificibus pro more gratulationum orationes, Romæ vulgari solitas, quibus nihil alacrius urgent ac rogant, quam ut prima suorum Christianæ fidei receptio agnoscat, haud incassum sane, siquidem Pontifices assensu suo eam firmare nunquam hæsitaverint. Quæ omnia in meridiana Romanæ Curie luce toties prolata, & typis excusa, falsitatis nequicquam insimulari posse, Autor contendit, ita tamen ut se simul paraturo doceat ad lituram inducendam, si veritas aliunde clarius illuceat.

scat. In Cap. seq. probare conatur, Lucenses primos omnium in Thuscia Episcopum habuisse, ac præter singularem Dei providentiam, urbis amplitudinem & præminentiam, dum Colonia Romana, Liguriæque Apuanæ caput fuit, sedesque nonnunquam Galliæ Cisalpinæ Proconsuli præbuit, multitudinem item incolarum eorumque bonitatem fusius hic deprecatur, indeque S. Petrum permatum fuisse conjicit, ut plantandæ fidei Christianæ gratia, Paulinum cum Episcopi dignatione Lucam potius quam aliorum ablegaret. Quod quam salutare fuerit urbi & circumjacenti regioni, in Cap. IX & X declarat. Hic enim, Autore referente, Antonius Paulini discipulus prima monasticæ atque eremiticæ vitæ incupabulus, saltem in Italia jecit, adeoque si Bellarmine credendum, qui solitariæ vitæ institutum inter ea symbola colleat, quibus Ecclesia Catholica ab omnibus hæreticorum conventibus seceretur, quam citissime rem Christianam radices ibi fississe arbitremur. Hic quoque D. Paulinus septem Ecclesiis seu Cellulas edificavit, unam scilicet, in qua corpus ejus nunc requiescit, in honorem Sanctissimæ Trinitatis, Virginis Gloriosæ, S. Crucis & B. Stephani Protomartyris; alteram in honorem Salvatoris; tertiam in honorem Virginis Gloriosæ; quartam in honorem Angelorum, & tres in honorem magistri sui Petri, adhuc Romæ viventis in carne. Quoniam autem hæc titulos variis objectionibus exponi prævidebat, ideo multa conquirat, quæ antagonistarum tela obtundere possent. In Cap. XI Epocham vulgatam, de Paulini adventu in Hetruriam, denuo sub examea vocat, atque eam ad A. C. XLVI, aut ad tempora Claudii ad minimum, locandam esse sibi persuadet. In Cap. XII Paulino patriam suam, Antiochiam videlicet, ætatemque virilem adstruit, contra quam peritorum huc usque tulit licentia, qui eum perquam juvenem atque imberbem exhibuere; ubi incidenter de Episcopali ætate ac tensura Clericali agit. Deinde in Cap. XII dictu haud absurdum fore autumat, si, cum Paulinum Petri comitem constantem ferat traditio, illi inter septuaginta duos discipulos Christi, aut inter illos centum & viginti fideles, qui sorti super Matthiam interfuerint, vel inter illa tria aut quinque millia, quibus Petrus sermone suo fidem instillavit, locus assignetur. Quæ vero hoc proxime excipiunt ca-

pita

piis quatuor, persecutionem a Nerone in Hetruria excitatam, & carnificinam Pisanam, Paulini quoque sociorumque martirium ac sepulturam, corporumque Lucam translatorum miraculosam detectionem ac venerationem, quæ ad hanc usque diem continuatur, nec non insignem illam prærogativam, quæ Ecclesiæ Lugonensi inde obtigit, ut nimirum ante Præsulem tanquam Primatæm crux deferatur, & Ononensis mitra uti liceat, prælixissime recensent. Tandem in Cap. XXX Acta S. Paulini, cum de sinceritate eorum, ac concordantia cum aliis Martyrologiis, multa in præcedenti capite differuisset, ex authentico Ecclesiæ Cathedralis exemplari, junctis variis lectionibus & tumultuariis notis, ut & Historiam inventionis corporis ejus ac sociorum Severi & Theobaldi, miracula a Paulino perpetrata, vitam S. Antonii Eremitæ, & Passionem S. Romuli Episcopi Resulani observationibus extemporaneis illustratam, e' codicibus MSSis producit, quibus omnibus Excellentissimus Editor narrationem miraculi, quod A. 1664 in solenni anniversario D. Paulini acciderit, binasque inscriptiones ejus rei ergo positas annexit.

ABRAHAMI DE PAPE JC. OBSERVATIONES AD

Consilia Jstorum Batavicornum, quibus accedit Index rerum & verborum notabilium copiosissimus.

Lugduni in Batavis, apud Henricum Teering, 1702, in 12.
 plag. 20.

ESse in Batavis aliquot Consiliorum Jstorum Batavicornum volumina, ex hoc scripto intelligere licet; quamvis qualia illa sint, quo instituto prodierint, quamque habeant autoritatem, eodem indicio cognoscere non detur. Ex hisce nonnulla Consilia observationibus suis illustrare, ac quæ minus certa videbantur, emendare Consultissimo Autori visum est. Cum enim, ut ipse in Præfatione ait, ei semper is animus ac propositum fuerit, ut, si quid esset reliqui temporis a munere docendi, quo intra privatos parietes fungatur, id omne ad scribendum aliquid, quod ad communem hominum utilitatem facere arbitretur, conferret, hinc publice interesse existimavit, Studiosos admoheri, quid in Consiliis sive Responsis Jstorum Batavicornum probandum, vel improbandum sit.

set, inprimis eum iis, Responsa hæc immaturius sæpe legentibus, & quasi Cynosuram studiorum suorum in illis collocare solitis, quædam præferenda videretur. Miscellaneus labor est; hinc e-
 gm aliquot exemplis, sine cura conquisitis, illustrare sufficit. *Pag.*
1. ad Consil. 29. Volum. 1. quaeritur, an formula hæc: *certus sis,*
me minimum tibi quotannis dacturum cennum floridos Carolinos,
 obligationem promittentis contineat? Ita visum est Autori illius
 Consilii, concinente ex parte quodam Advocato in Consil. Ba-
 tav. *Vol. 4. Consil. 65:* sed Noster illa locutio donationem futu-
 ram vel faciendam solum complecti, adeoque in genere obligato-
 ria non videtur; id quod textibus juris Romani, autoritatibus in-
 terpretum, ac rationibus nonnullis amplius confirmat. In *Con-*
sil. 47. Vol. 1. dixerat JCtus, occasione controversiæ conjuges
 concernentis, quod non constet, Jus Romanum in Hollandia com-
 muni consensu vel generali resolutione esse receptum: id quod
 Noster *pag. 37.* sine censura transmittere noluit, cum utique lau-
 datum illud Jus eatenus in Hollandia servetur, quatenus statuta
 vel consuetudinibus ei non sit derogatum, fatentibus hoc Doctori-
 bus Prædicis: ut eos etiam falli existimet, qui, deficientibus sta-
 tutis propriis, ad statuta & consuetudines proximarum civitatum,
 non Jus Romanum, recurrendum esse præcipiunt; nam hoc ad-
 misso, nunquam juri civili locum fore, quod dicere sit maxime
 absurdum, eo quod statuta debeant stricte ac proprie intelligi, &
 sint contra jus commune, neque locum statuentis egrediantur,
 Cum consensus nuptias facere dicatur, hinc multi hoc ita accipi-
 unt, quasi adhuc hodie solus consensus, quomodocunque pro-
 batus, societatem conjugalem inducat, quæ sententia etiam pla-
 cuit JCto in *Consil. 53. Volum. 1.* Verum Noster *pag. 46.* consen-
 sum, cohabitatione conjugali, ac vicinorum, cohabitantes pro
 conjugibus habentium, suffragio licet munitum, non sufficere,
 sed ut ille juxta solennitates consuetas, prævia inprimis proclama-
 tione, seu, Tertulliani stilo, trinundina promulgatione, in facie
 Ecclesiæ declaretur, requiri contendit. Usufructuarium non
 teneri ad impensas magnas de suo faciendas, sed, si viderit, ad rei
 usufructuariæ refectionem opus esse majore pecuniæ summa, pos-
 se ipsum hoc denunciare proprietario, censet JCtus in *Consil. 5.*

MENSIS DECEMBERIS A. MDCCII. 319

Vol. 1. Ast Nostri observatio *pag. 99.* usufructuarium omnes impensas facere, sed majores, usufructu finito pro proprietario repetere jubet. Anceps satis in jure civili est quaestio de revocatione verbalis, an & quomodo illa testamentum solenne tollat? Autori *Consil. 89. Vol. 1.* placuit sententia, quod omnia testamenta, post lapsum decem annorum, accedente contraria testatoris voluntate, coram testibus declarata; nullam amplius vim aut ullum effectum habeant. Noster vero *pag. 100.* eo inclinatur, decem annos & contrariam testatoris voluntatem tollendo testamento sufficere, licet testes non accesserint: quare autem nuda revocatio verbalis non suffecerit, ejus rei rationes has fuisse existimat; quod heredis institutio fuerit caput & fundamentum totius testamenti; adeoque hoc non alia voluntate, quam qua itidem institutionem heredis contineat, tolli posse existimatum fuerit; deinde cum nuda pacta non fuerint obligatoria, hinc probabile esse censet, Romanos nuda contraria voluntate testamenta rescindi noluisse. Hodie autem, sine lapsu decennii, sola revocatione coram Notario & duobus testibus facta, testamenta tolli posse, amplius Clarissimus Autor putat, cum ea ratione hodie illa condiqueant, ac moribus nostris natura testamentorum & codicillorum sit confusa. In *Consil. 275. Vol. 1.* tribuit Jctus viduae creditrici praerogationem in bonis mariti ob arrestum acquisitum: id quod Nostro *p. 276* ideo improbandum videtur, quod arrestum a pignore maxime differat, ac instar missionis Praetoriae omnibus creditoribus aequaliter prospiciat. In *Consil. 331. Vol. 1.* maritus famulum suum, in adultério cum uxore deprehensum, occidens, ab omni poena civili ac criminali liber pronunciat: sed Nostro legis Corneliae de Siciariis reus fieri, & poena extraordinaria coerendus esse videtur, cum licentia adulterum propria auctoritate impune occidendi, moribus nostris non obtineat.

SYNTAGMA DISSERTATIONUM DE STYLO
Novi Testamenti Graeco, quas collegit TACO HAJO van
den HONERT, Ecclesia Amstel. Pastor.

Amstelredami, excudit Ger. Borstius, 1702, 4.
Plg. 12.

Quam

Quam saepe jam in his Actis recensuimus, Clarissimorum Belgii Doctorum in brevioribus virorum eruditorum scriptis colligendis, & ab interitu vindicandis industriam, ea novo se hic exemplo prodit. Vir enim Reverendus atque Clarissimus, Tace Hajo van den Honert, Ecclesiae Amstelodamensis Pastor meritis-
 simus, simile admodum Clarissimi Jacobi Ronsfordii opusculo, quod hoc anno M. Februario p. 68 recensuimus, syntagma Dissertationum Philologicarum de Stylo N. T. in lucem publicam edidit, nobisque adeo illius eum laude hic commemorandi occasionem suppeditavit. Ad hanc operam suscipiendam Clarissimo Auctori Commentarius, quem in Epistolam Pauli ad Romanos molitur, quoque Apostoli stylum a perveris malevolorum aliquot Criticorum criminationibus vindicare studet, incitasse videtur: ut lectorum animi, summorum in literatura Graeca virorum autoritate, vel demonstratione potius ex intima Graecae linguae indole facta, occupentur. Exhibetur enim hic H. Stephani, principis in Graeca antiquitate viri, Dissertatio de Stylo N. T. Graeco, quam illi suae N. T. editioni a. 1576 praefixit, quaque errorem eorum, qui in S. N. T. scriptis inculca omnia & horrida esse sentiunt, variis rationibus, ex interiore linguae natura, optimisque Graecae scriptoribus petitis ostendit, in plurimis elegantiam Latinis inimitabilem a barbariei convicio vindicat, & sicubi quaedam occurrant, quae longius a Graecae loquendi ratione recedant, haec vel observatione quadam enunciat, vel ejusmodi esse demonstrat, ut ex iis ne minimum quidem fidei nostrae *κατάλογον* attingi, nedum convelli possit. Huic subjecta est Theod. Bezae de dono linguarum & Apostolico sermone Dissertatio, fragmentumque Epistolae ad Elisabetham R. a Bezae scriptae, annotationibusque ejus in Novum Testamentum praefixae, in quibus judicium Erasmi, Apostolorum sermonem non solum impoliturum & inconditum, verum etiam imperfectum, perturbatum & solœcissantem dicentis, modeste examinat, & Scripturae quidem simplicitatem tanquam singularem ejus virtutem agnoscit, ceterum Deum ita esse S. Scriptorum linguas moderatum ait, ut ne verbum quidem temere iis exciderit; quicquid autem in his ambiguum aut occultum videatur, id omne nostrae oscitantiae ac ignorantiae, divinoque nos ad attentionem hoc ipso exci-

tandi

tandi consilio tribuendum sit. Hæc G. Pasoris Idea Dialectorum N. T. non rarior quidem, sed paucis multa complectens, & Græcæ linguæ, qua N. T. scriptum est, majestatem & elegantiam efficacissime demonstrans excipit: qua Vir Græcæ doctissimus, non tantum omnium dialectorum Græcarum in N. T. exempla extare, sed ejus etiam stylum ad Ebrææ linguæ indolem inflexum, ideoque Hebraïsmis scatentem, neque tamen barbarum, sed satis Græcum esse, ostendit. Sequitur deinceps Jo. Georgii Straube Disputatio Philologica de emphasi Græcæ linguæ N. T. in qua Autor doctissimus, asserta generatim dictionis N. T. emphasi, varios ejus fontes, tum ex Grammatica *ταχυτητα*, ratione speciei, figuræ, numeri, casus, personæ, temporis, aliorumque orationis accidentium; tum *ισοτητα*, ratione antiquitatis & monumentorum vetustiorum, variarum versionum, rituum; tum ex *ρητορικη*, in *ἡθουσι*, *ωδουσι*, dispositione, pronuntiatione, tropis, figuris aperit, omnia clarissimis ac selectissimis exemplis illustrat, & observationes quasdam suas, circa emphasin Græcæ linguæ inquirendam, colophonis loco adjungit. Ultimum locum Epistola, quam Collector hujus syntagmatis Clarissimus, Kalendis Novembr. 1701, ad Virum plurimum Reverendum, Abrahamum Boddens, Pastorem Ecclesiæ Amst. Gallo-Belgicæ scripsit, occupat. In hac Autor illius Viri Reverendo, ad quem misit epistolam, ad propositam sibi ab eo quaestionem, quid de stylo Græco N. T. sentiat, docte & exquisitè respondet, illumque, si Hebraïsmos, quibus quasi vocabulis artis utantur Scriptores sacri, exceperis, cum stylo Demosthenis, Æschinis, Xenophontis, de majestate & efficacia; de puritate vero cum stylo Scriptorum omnium, qui circa tempora Apostolorum Græcè scripserunt, certare posse judicat: Hebraïsmos vero inter barbarismos nullo jure referri posse, e veterum Criticorum sententia, ac utriusque natura, accurate demonstrat; præcipue cum nec alii Scriptores Græci, certam aliquam disciplinam illustrantes, ob vocabula & loquendi genera, a quibus, quia arti & disciplinæ, quam tradebant, propria ac peculiaris erant, abstinere non potuerunt, commissorum barbarismorum insimulentur: Ebraïsmorum autem usum, in conscribendis N. Foederis libris, tantæ fuisse necessitatis, ut vel ipse Demosthenes, si eandem rem, quam nobis tradiderunt Apostoli, debita perspicuitate

tate & efficacia perſcribere voluiſſet, Hebraiſmorum uſum evita-
re non potuiſſet : inde etiam, ſi quis N. T. ſcripta interpretari, ſen-
ſumque eorum eruere velit, non minus ipſi, præter Græcam lin-
guam, Ebraiſmorum cognitionem neceſſariam eſſe, quam in Medi-
cinæ vel Matheſeos ſtudioſo, Galenum vel Euclidem lecturo, præ-
ter Græcæ linguæ facultatem, vocabulorum etiam & peculiarium hiſ
artibus loquendi generum notitia requiratur. Si quæ porro pe-
regrina, præter Hebraica & Syriaca, in N. T. reperiuntur, ea tem-
pore Apoſtolorum, quo lingua Græca a puritate priſca haut parum
deſciverat, civitate jam donata, uſuque recepta fuiſſe, Clariffimus
Autor Gatackero, Voſſio & Salmaſio præcipientibus aſſerit, neque
ullum peregrinum in N. T. vocabulum extare credit, cujus uſus
profanis ſcriptoribus demonſtrari nequeat, vel ante ſaltem, quam
tot ſcriptorum Græcorum monumenta perſepta eſſent, demon-
ſtrari nequiverit. Quemadmodum igitur Ciceroni & Xenophon-
ti vitio non vertatur, quod ille Græcis, hic Perſicis vocabulis non-
nunquam uſus ſit; ita nec Apoſtoliſ exprobrandum, quod He-
braica & Syriaca vocabulâ gemmarum inſtar ſuis ſcriptis inſeruerint.
Novis illis Criticis Socinianis & Pontificiis, quorum autoritate non-
nulli in aſſerendis N. T. barbariſimis utuntur, H. Stephanum, Be-
zam, Waltonum, & Max. Rev. Olearium noſtrum; e Patribus au-
tem Chryſoſtomum, Auguſtinum, Hieronymum, Origenem, qui ſere
ſolus N. T. ſtylum taxat, Clariffimus Autor opponit, *epiſtolam*-
que ſuam graviffima blaſphemæ (ſic vocat) illius ſententiæ, quæ
Θεοπνευστοῖς ſcriptoribus barbariſmos tribuit, deteſtatione ſinit.
Nos dum hæc recensemus, nihil magis in votis habemus, quam
ut Vindicæ, quas doctiffimus Autor in difficiliora quædam N. T.
lôca a Criticis male habita meditatur, una cum doctiffimi Petri
Keuchenii annotatis in N. T. quæ ipſe Autor commendat, bono
literario quam primum in lucem publicam edantur.

*THE TRAGEDIES OF L. ANNEUS SENECA. THE
Philosopher.*

i. c.

LU-

lenter probat, tragœdiarum harum auctorem esse L. Annæum Senecam, Philosophum. Neque enim tragœdias scribere, pugnare putat cum gravitate Senecæ, quandoquidem & Marcum Varronem, Asinium Pollionem, Pomponium Secundum, Scaurum, Julium Cæsarem, Augustum, viros gravissimos, paribus studiis operam navasse certum sit. Percenlet vero accurate secus sentientium sententias, quas *Baillerus* quoque in *Judiciis Eruditorum de Poësis P. II. p. 363 seq.* diligenter collegit. Ex his alii Marcum, Lucii ex priori uxore (nam ex posteriori liberos non suscepit) filium, auctorem faciunt. At enim ~~vero~~ is admodum puer, & paulo ante patris exilium mortuus est; has autem tragœdias aliquot demum post exilium annis conscriptas esse, facile apparet. Alii, in quibus ipse quoque *Erasmus* fuit, Senecæ ex fratre nepoti, Marco Annæo Lucano tragœdias istas adscribunt, qua in re sequuntur quodammodo veteris Pharfaliorum Scholiastæ anonymi auctoritatem, qui affectam fuisse a Lucano de Medea tragœdiam quandam, alicubi scribit. Cui tamen Noster *Quintiliani*, *Taciti*, *Papinii*, *Statii*, *Suetonii*, aliorumque, qui de Lucano ex professo egerunt, silentium opponit. Neque minus eos refutat; qui nescio quem Senecam, Trajani ævo florentem, trium harum tragœdiarum auctorem fuisse perhibent, easque jam *Claudii* & *Neronis* temporibus profutisse, *Quintiliani* ac *Terentiani Mauri* testimoniis probat. Dudum vero & easdem Senecæ Philosopho a veteribus, ut *Quintiliano*, *Valerio Probo*, *Prisciano* assignatas fuisse demonstrat, & quo loco, quoque tempore, ab illo scriptæ sint, diligenter inquit, usus plerumque doctissimi *Petiti Observationibus*. Cæterum reliquarum tragœdiarum auctores ignorari fatetur, eisque perperam L. Annæi Senecæ nomen præponi putat, quod vulgo hæcenus factum est ab editoribus, ipsoque *Gronovio*, quem aliquoties in eruditibus suis animadversionibus *Sherburnius* noster notavit.

*EXCERPTA EX LITERIS AD EDITOREM ACTO-
rum Philosophicorum Anglicorum, de Infante, cujus Intestina, Me-
senterium &c. in Cavitate Thoracis fuerunt reperta, &
perscriptis a CAROLO HOLT.*

Trans-

MENSIS DECEMBRIS A. MDCCLII. 25

Translata ex Actis Philosophicis Anglicanis Anni 1702,

Num. 275.

ROgatus nuper ab amico, ut una cum duobus aliis viris eruditis, & peritia Anatomica celebribus, sectioni infantis sui duos menses nati, & ex morbo minus frequenti mortui interesssem, in affectus æque, atque mortis circumstantias, ante omnia inquisivi, quas mater ejus sequenti modo suppeditavit.

Videlicet infantem a prima natiuitate male se habuisse, & præter inquietudines, continua respirandi difficultate laborasse, nullumque ex medicamentis, a perito Medico præscriptis, in hoc morbo, cui similem nunquam in infantibus observasse se affirmabat illa, levamen sensisse, sed sub continuis suspiriis contabuisse; addidit pariter, se in infantis pectore nudo, inæqualem motum de reptatum utrinque, circa costas & pectus, quasi anguilla aut lumbrici in cavitate illa hærerent, nunquam non advertisse.

Quæ relatio quanquam initio fidem invenire minime videretur, eam tamen ipsa dein faciebat sectio. Aperto enim abdomine, præter hepar, renes, vesicam urinariam, & intestinum rectum, nullum se viscus oculis subiebat. Credebamus equidem, reliqua intestina sub hepatis, ordinariam magnitudinem, in infantibus alias fat magnam, superantis mole latitare; verum sub ejus versus diaphragma sublatis parte concava, solum ventriculum invenimus, eumque in situ p. n. Pylorus enim a duodeno, cujus pars per foramen, in diaphragmate a latere sinistro foraminis gulæ transitum concedentis factum, adscenderat, circa vertebrae dorfi, versus fundum stomachi, erat retractus. Prosequebamur itaque intestinum rectum, ut ad mesenterium & intestina reliqua duceremur. Rectum hoc intestinum, ab ano versus novum diaphragmatis foramen oblique protendebatur, ab eoque una cum duodeni portione abscondebatur. A primo ortu hoc foramen a natura videbatur formatum, ad transmittenda in thoracem intestina; quod si enim vi quadam factum fuisset, latera ejus lacera ta omnino fuissent conspecta, cum e contrario eodem modo hoc, quemadmodum foramina, per quæ vena cava & gula transmittuntur, constitutum fuerit.

Remoto sterno, mesenterium, cum adjunctis intestinis, super

U u u 3

cor

cor & pulmones expansum in thoracis cavitate conspiciebatur. Omentum intestina obtegebat nullum, imo, ni omnia me fallunt, hoc cum mediastigo penitus desiderabatur. Satis denique admirati novum hunc intestinorum & mesenterii situm, in modum inquisivimus, quo juxta hypotheses in scholis Medicis receptas, nutriendi potuerit infans. Absque nutritione enim eum haud fuisse, alimenta, quae quotidie assumerat, & faeces rejectae abunde testabantur. Quaecumque autem in investiganda pancreas inter & receptaculum chyli communicatione industriam adhibuerimus, nullo tamen modo eam detegere potuimus. Tota enim membrana mesaraica & intestina laxae super cor & pulmones erant strata, absque ulla cum quavis alia parte communicatione.

Motum supra dictum vermicularem, circa costas & pectus, intestinorum motui peristaltico adscribebamus, & intestina cum mesenterio pulmones comprimentia dyspnoeam concitasse, verisimile videbatur; usque adeo enim haec thoracis cavum replebant, ut pulmonum lobi, in libero impediti motu, inspirationem & expirationem non nisi difficulter perficere potuerint.

L. Johann Günthers Anhang an die Beschlussschrift wider die Schlessischen Akademisten etc.

i. e.

L. JOANNIS GÜNTHERI ADPENDIX AD SCRIPTUM POSTREMUM CONTRA ACADEMICOS SILESIOS, &c.

Lipsiae apud Haeredes Grossianos, 1702, in 4.
Alphab. I.

Anni sunt plures, cum in celeberrima Silesiae metropoli, Vra-tislavia, ex Pontificia communiione societatem inter se inirent Viri suae religionis promovendae ardore praefervidi, ac Academicorum nomen professi, evulgatisque per singulos fere menses libellis, Protestantes Evangelicos in pugnam lacerarent, ea usi ratione, ut varias criminationes in suos contorquerent adversarios, si forte persuadere quibusdam possent, ut ab Ecclesia, tam atris coloribus deli-

MENSIS DECEMBRIS A. MDCCII. 527

delineata deficerent, & ad Pontificiam religionem sese conferrent. Sed uti alibi non defuerunt Viri eruditione clari, qui objecta fortiter diluerent, nostræque Ecclesiæ puritatem & innocentiam invictè adferrent: ita in Ecclesia atque Academia quoque nostra Theologus cordatissimus, & in controversiis pertractandis versatissimus, Jo. Güntherus, sacræ Theologiæ Licentiatus, causam Ecclesiæ nostræ contra adversarios scienter non minus ac feliciter vindicavit. Dimicatum ultro citroque est per tempus aliquod; sed eo eventu, ut cum causa valerent nostri, ex adversa parte pugiles non satis validi pugna demum excederent; hoc ipso si non manus dantes adversario, veritatem aperte propugnanti, satis tamen ostendentes, non habere se multum in armentariis suis, quod amplius opponerent. Unus tamen Christianus Hellvigijs, Medicinæ Doctor haud incelebris, ante aliquot annos, relicta religione nostra, Pontificia sacra amplexus, & reliquis sociis suis multo doctior, hucusque in campo perstitit, veluti qui Günthero plurimum Reverendo palmam dubiam esset facturus. Atque is quidem, cum secessisset a nobis, libellum ediderat, quo, ut titulus se habet, *demonstratur, quod Presbyteri desistantur facultate ordinandi Presbyteros.* Quæ in hoc scripto erant argumenta præcipua, Clarissimus Güntherus noster in Apologia pro Ministerio Evangelicis, convellebat. Sed & Hellvigijs responsionibus ejus non contentus, anno sæculi superioris nonagesimo nono alium prodebat libellum, quo *rationes*, uti eam inscripsit, *continentur quædam selectiores, ad deserendam Lutheranam religionem impellentes*, in cujus adpendice refutationem inprimis Güntherianam adgrediendam sibi sumserat, plausibiles ad speciem rationes adversus eandem in medium adferens. Id igitur sibi nunc negotium dari censet Güntherus, ut sua tueatus constanter, rationesque quibus persuadeatur Lutherano, ut suæ religioni nuncium mittat, nullas esse; rationes contra esse prægnantissimas Pontificiæ, quare relicta suis adjungant se nostris, ostendat. In *duas* itaque partes, quod erat agendum sibi, dispescit, in quarum *prima*, octo capitibus absoluta, ea quæ in Apologia sua pro Ministerio Lutherano scripserat, contra Hellvigijs objectiones vindicantur. *Capite enim primo* de auctoritate sanctorum Patrum disseritur, in qua

qua, ortis circa fidei articulos diffensionibus, acquiescendum esse, ea-
 que omnia, quæ Patres vel omnes, vel certe maxima eorum pars,
 docent, esse certissima, verissima & omnibus modis adprobanda,
 statuerat Hellvigijs; doceturque, cum universalis Ecclesia visi-
 bilis, & unaquæque Ecclesia particularis possit errare (id quod pro-
 batur ab Auctore nostro latius,) ea in doctrina esse acquiescen-
 dum, quæ Scripturæ nititur testimonio; præsertim cum ipsi san-
 cti Patres semper ejusmodi occasionibus ad Scripturæ auctori-
 tatem provocaverint; quod testimoniis Tertulliani, Athanasii, Ba-
 filii, Hieronymi, Augustini, Chrysostomi demonstratur. Cui
 accedat, quod nec adversarius suæ sententiæ constanter inhæreat,
 tam multa amplexus apud Pontificios dogmata, quæ manifeste cum
 Patrum dogmatibus pugnent; quodque tam multa inter scripta
 Patrum sint supposititia, quæ vulgo a Pontificiis pro doctrina sua
 citentur testes; & quod ex adverso multa ex Patrum voluminibus
 sint delata; quod ipsi sæpe inter se manifesto dissentiant, imò
 maxima Patrum pars crassos foverit errores; & quod ipsi Pon-
 tificii Patres, sicubi sibi adversari illos perspiciant, deserere non
 dubitent. *Capite II.* de auctoritate Conciliorum agit, quorum acta,
 ut ea nunc habemus, vehementer corrupta esse, iterum inculcat, &
 dicta antea sua ab Hellvigijs exceptionibus liberat. Porro do-
 cet, errasse sæpe Concilia, & unum contradicere alteri; ipsosque
 Pontificios Conciliorum auctoritatem sæpe parvi pendere. *Capite*
III. vindicat uberius, quæ pro ordinatione a Presbyteris ad-
 ministrata produxerat. *Capite IV.* argumentum ex testimonio
 Hieronymi, eadem nobiscum sentientis, petita uberius urget,
 & quam frustra ejus consensum nobis hoc in capite eripere ad-
 versarius conetur, apertum facit, adlatis ex ipsis Pontificiis au-
 ctoribus testimoniis, qui Hieronymum docuisse ingenue confessi
 fuerint, primum jure divino nullum inter Episcopos & Presbyte-
 ros intercessisse discrimen. Qua occasione ab Aetiana hæresi nos ef-
 se immunes adserit, & argumentum nostratum, quod ab Euty-
 chio, in libro de Originibus Alexandriæ, pro ordinatione olim a
 Presbyteris perfecta processit, contra Hellvigijs defendit. *Cap.*
V. exempla, quibus probaverat antea, ordinatione Presbyteros
 fuisse sanctos, utique recte sese habere, & rem probandam evince-

re, contra eundem, hæc negantem, pertendit; & quod apud Scotos, ad sesqui seculum prope, a Presbyteris perfecta sit ordinatio; quod Novatus presbyter Felicissimum diaconum ordinaverit; quod in Ægypto presbyteri ordinandi facultatem exercuerint; & quod ex Pontificis hypothésibus id consequatur, exemplis docet. *Capite VI* argumentum sumum ex eo petitum, quod neque Synodus Tridentina ausa fuerit suis decretis rem conficere, validum esse, a silentio probat adversarii; neque Petavium potuisse contrarium evincere, demonstrat; testimoniumque Roverii, quod Catholica semper Ecclesia docuerit, Episcopos jure divino Presbyteris esse superiores, nullum esse, vel inde probat, quod non tantum in ipsa Scriptura aliter doceatur, sed quod & Patres, Irenæus, Victor episcopus Romanus, Augustinus, Hieronymus aliique aliud docuerint; quin quod in ipsa Ecclesia Romana semper fuerint, qui docuerint hac in parte, quæ nos docemus. *Cap. VII* ea firmat fulcitque, quæ adversus Hellyvigianas rationes in aciem produxerat, sed quæ hoc loco memorare omnia nimis longum esset; uti & ea, quæ *capite IIX* pro argumentis nostris roborandis, docta sane & ingeniosa, allegantur, prætereunda nunc sunt. *Parte secunda* examinantur rationes, quibus usus est Hellyvigijs, ut persuaderet Lutheranis, ipsos debere amplecti religionem Pontificiam. Ubi *capite I* perstringuntur doctrinæ erroneæ, quas Hellyvigijs doctrinæ Ecclesiæ Catholicæ esse pertendit, rationibusque suis, ut vocat, præmisit; de quibus, cum aliunde constet satis, referre quidpiam hic superfedemus. *Capite II* criminationes contra personam Lutheri ita diluuntur, ut & Lutheri innocentia dilucide probetur, & quæ obijci illi consueverunt, Pontificis, immo Pontificibus ipsis exprobrari posse, domestica ipsorum Pontificiorum auctoritate adstruatur. *Capite III* rationes illæ excutuntur, cur deserenda religio sit Lutherana; quas nihili esse, quasque retorqueri in Pontificios posse, uberius ostenditur. *Cap. VI* rationes allegantur, quare deserenda sit religio Pontificia, ab homine salutis suæ satagente; quales cum sæpe a nostratibus allegantur, non est ut hic legantur. Cæterum satis ex toto libro patet, quantum valeat maxime Reverendus Auctor, & judicio circa retundenda adversariorum tela, & quanto pro adierenda puritate religionis no-

stræ fervore flagret, quamque deætre in ventilandis controversis versetur; ut non dubium sit, quin, qui scripta ejus his de rebus edita, quæ plariana sunt, perlegerit cum cura, in veritate confirmetur. Quæ in scripto huic adjuncto, contra P. Fr. Eisenhuthium, Dominicanum Augustanum, disputantur, & hujus generis sunt, qualia quæ recensuimus, ne nimii in his rebus simus, præterimus silentio.

DISSERTATION SUR L' ARCHE DE NOE.

h. e.

JOANNIS PELLETERII DISSERTATIO DE AR-
ca Noa. Accedit alia de Hemina & Libra S. Be-
nedicti.

Rothomagi apud J. B. Besongne, 1766, 12
Constat plag. dimid. 15.

Singulari Numinis beneficio accidit, ut in ultima hac impietatis sententia, postquam eruditorum nonnulli, conquisitis undique ac emendicatis literarum subsidiis, impietati patrocinatum ire ceperunt, alii longe firmioribus eruditionis profanz adjumentis veritatem divinam vindicent, atque istorum proterviam solide retundant. Fuere, qui Diluvii historiam & Arcam Noæ in risum convertere, mirisque modis exagitare, in laude ponerent. His Viri docti mascule quidem se opposuerunt, sed eorum quidam destituti maxime necessario ad difficile hoc opus apparatus, hallucinationibus quibusdam admittis, ampliorem subsannandi materiem ingenii ad levitatem compositis suppeditarunt. Quare Jo. Pelleterius, Mathematicus Rothomagensis, in hoc literarum genere peregrine versatus, sibi id muneris datum existimavit, ut e fundamentis rem istam explanaret, omnemque vitiligandi occasionem præscinderet, specimen hoc daturus majoris de mensuris & ponderibus operis, quod in Præfatione promittit.

P. I.

Cap. II

Itaque pauca præfatus, insignem Arcæ magnitudinem ostendit, demonstrans, ejus internam capacitatem 1781377 pedes cubicos Parisienses, sive 42413 dolia nautica continuisse, atque adeo plus, quam quadraginta naves mille doliorem capaces. Mi-

Et quoque curiositate figuram ac dispositionem arcae delineat, quam aedificiis Orientalium similem, h. e. quadratam fuisse; palam facit; in carinam porro, & tria tabulata eandem dividit, horumque infimum ad conservanda brutorum alimenta destinat, medium stabulis bestiarum tribuit, supremam avium mansuiculis & hominum habitaculis addicit, observatque, rates veterum & Danaes navem consimilis figuræ fuisse. Colligit quoque ex sacro codice, Noam aedificandæ Arcae centum annos impendisse, plurimorumque operariorum adminiculis fuisse usum: porro in Mesopotamia, Assyria vel Chaldæa eam coagmentasse, & quidem ex cedrinis trabibus: qua occasione suspicatur, cedros Dei, quarum sacræ literæ mentionem faciunt, eas esse, quæ a creatione mundi usque extiterint, multaque diligentia Berosi, Abydeni, Nicolai Damasceni, Theophili Antiochoni, Isidori & Strauffii testimonia de reliquis Arcae recenset. Fenestram arcae, ut lumen undique in solis suppeteret, ad cubiti altitudinem per universam arcam circumcirca sub tecto extensam, & clathris instructam censet: tectum vero planum fuisse, contra Buteonem & Ariam Montanum defendit. Carinam aqua dulci replet, quam valde necessariam fuisse opinatur, tum quod aquæ inundationis turbidæ fuerint, tum quod arca per aliquot menses in monte subsiderit, aquis profus nudato. Eandem quoque non asphaltis, ut multi auctoritate LXX Interpretum moti crediderunt, sed pice inductam fuisse probat.

Cap. III.

Cap. IV.
V.

Cap. IX.

Cap. X.
Cap. XI.

Cap. XII.

Cap. XIII.

Cap. XIV.
XIX.

Quibus expositis, varias hypotheses de duratione cataclysmi proponunt, positoque menses istius ætatis plenos fuisse, dies 370, posito autem, quod isti alternatim pleni & cavi fuerint, dies 365 eluvioni tribuit, ac montes Armeniæ, in quibus arca confedit, inter altissimos totius orbis numerandos, tradit. Celeberrimo autem J. H. Mayo omnibus modis se opponit, ostensurus contra eundem, nullas animantium carnes ante eluvionem Patriarchis cibo datas, sed sacrificiorum solum causa mactatas easdem, vestesque ex lana potius & arborum corticibus, quam cævis quadrupedum confutas fuisse; penitentiales Prophetarum vestes, quæ sacci vocantur, ex pilis, ad imitationem forsitan primorum Adami indumentorum, contextas fuisse tradit; nec non sacrificia inventam hominum esse, brutæque vitam pro suis tradentium, eosque

- capitalis supplicii se proflentium. Quod eo consilio tam prolixè adstruit, ut animantes mundas, quarum septem ex singulis speciebus in arca fuere, paucas fuisse, eas videlicet, quæ sacrificiis destinatz erant, (boves, verveces, capras, columbas & turtures) vincat. Quamobrem omnia animantium genera, Europææ atque ac peregrina, ne Americanis quidem exceptis, operose computat, annotata singularum pondere, cubique & potus quantitate. Sic æquorum, asinorum & onagrorum paribus 3000 libras ponderis, 6 cubicos pedes potus, & 24 cibi admittitur, positoque calculo, 366 avium, & 241 reliquarum bestiarum species, exceptis piscibus, connumeret. Hæc difficulter quoque demonstrat, in arca tantam quantitatem pabuli & aquæ dulcis contineri potuisse, quanta in duos annes & ultra sufficeret. Refutat quoque ea, quæ de pyramidalis arce figuræ Origenes, & de cubitis ejus sex communes æquantibus Augustinus docuerant. Tum errata plerorumque aliorum, qui de Arca commentati sunt, nec non Hugonis Cardinalis, Cajetani, Preiæli & Buteonis de eadem hypotheses, posteriorem cum primis, accurate examinat.

- In sequentibus ad ea, quæ sententiæ suæ opponi poterant, Auctor magna cum cura respondet. Nam octo, qui in Arca fuerint, homines curandis omnibus bestiis sufficisse, ex eo ostendit, quod singulis personis 4 stabula & 5 aviaria solum attribui debeant: Arcam vero, ut ab ipso descripta est, spaciosam quidem, sed non nimis magnam fuisse, cum alimenta in super unius ferme anni, post finem diluvii & egressum ex arca, ab hominibus ac bestiis consumendi (nam a terra inundatione corrupta nihil tam celeriter expectari poterat) continere deberet. Ludovicum porro Capellum insigniter impugisse censet, dum arcam ad 22 vel 23 cubitos in aquam immersam fuisse, contra Judæos, undecim solum cubitorum immersionem concedentes, docet. Noster enim, in his ponderum aræ rationibus, eam ultra 9 cubitos immergi non potuisse, luculenter probat, concluditque, Derae, sive cubitum majorem Ægyptiacum, qui sex palmes contineat (cujusque modulus Cairi adhuc hodie videatur) esse Hebræorum מֵדָן, & Babyloniorum eubitum regium, adeoque veram aræ mensuram. Quæ cum egregiam ædificio isti capacitatem tribuat, concluditur inde, struionem un-
- ver-

versalem fuisse. Mascule vero eorum se ratiociniis Auctor opponit, qui particularem cataclysmum fingunt. Inutilem enim arce constructionem fuisse dicit, si fugiendo in alias provincias, aquarum vis evitari potuisset. Plantas vero sub aquis diu latentes non semper interire, sed indomabilem seminum vitam esse, adductis elegantibus exemplis probat. Addit, arcam eo fere loco, ubi Paradisus fuerit, extructam, adeoque animantes etiam quasvis, in iisdem locis tum adhuc hærentes, in arcam introire facile potuisse. Quo loco, non nisi par animalium in quavis specie creatum fuisse, defendit. Longus vero est & copiosus in refutando communi recensionum Physicorum principio, quod construendis barometris occasionem suppeditavit; causam nempe, cur aqua in antliis ad 32 pedes, & Mercurius in barometro ad 27 vel 28 pollices, nec ultra elevari possit, esse gravitatem aeris, cujus tota massa æquiponderet 32 pedibus aquæ. Ex quo Physici licentius de sacris judicantes concludere, diluvium universale *in τῶν ἀδύρατων* fuisse, quia tota aeris massa in aquam conversa mare non ultra 32 pedes supra terram elevare potuerit. Noster adductis & experimentis, & auctoritatibus ostendit, causam hujus phænomeni non esse gravitatem massæ aeris externæ, sed internum aërem a Mercurio, vel aqua, mole sua in tubo descenditibus separatam, & in superiori, eaque clausa tubi parte, quantum possit, attenuatum. Nam Mercurium e. g. & aquam, a quibus aer omnis arte separatus est, plane non in tubo descendere; sed hunc totum potius complere; digitum superiori tubi orificio immissum cum dolore attrahi; Mercurium quoque in tubo lanci libræ annexo gravitare lancem oppositam, quod, si ab aeris mole elevaretur, fieri neutiquam posset. Quare metu impossibilitatis diluvii liberatos naturæ mystas vult. Cum enim ad totam massam aquæ diluvianæ requirantur 25772727 leucæ cubicæ, qualibus Galli utuntur, hæcque ipsa massa aquæ rarefactæ (supposito juxta Paschaliū spatio aquæ non rarefactæ ad spatium ejusdem rarefactæ ut 1 ad 6563) 169120634574 leucas cubicas occupet; aeris vero universi in nostro vortice massa contineat ejusmodi leucas 2792865873674744; manifestum jam esse concludit, eas, si in aquam vertantur, plus 16514 aquæ daturas, quam ad universalem cataclysmum requiratur.

X x x 3

Post.

Cap. XXXI.
seqq.Cap.
XXXVI.

Cap.
XXXVII.

Post hæc ex ipsis sacris literis, quo pacto cataclysmus evenit, sequentem in modum describit. Globum terreum ait, ut ex Gen. I & Psal. CIV constet, initio undiquaque aqua fuisse te-
ctum: hujus partem, spiritu flante, ab aere spongioso, qui ופרר dicatur, fuisse attractam & rarefactam, partem vero ejus maxime subtilem supra eum esse elevatam, & hinc aquas supracœlestes, supra infimum nempe, h. e. aereum coelum, ortas. Hanc aquam Divino jussu condensatam, diluvii tempore decidisse, iterumque flante vento elevatam in locum pristinum esse, & juxta Psal. CIV, 7. Job. XXVI, 8 ibidem adhuc contineri. In-
epte vero a nonnullis objici putat, aerem supra montes altissimos ob raritatem hominibus internegivum esse, adeoque arcam eo ele-
vari non potuisse: nam & falsum istud esse, recentioribus, jus-
que accuratis, observationibus probat, & inferiorem aerem una
cum arca crescentibus aquis elevatum fuisse. Nec sapientius op-
poni, tantam aquæ massam 40 diebus delabi sine subversione ar-
cæ, aut redelevari sine obscuracione aeris non potuisse: utrumque
enim falso concludi ostendit; fatetur tamen, multa hic per mira-
culum modis nobis incognitis facta, Deoque alias aquam demitten-
di & repetendivias, quam pluviam & evaporationem, dubio pro-
cul notas esse. Tandem Aben-Esram, Cardanum, Jo. Bapt.
Morinum & alios, diluvium ex astrorum conjunctione deducen-
tes pericite refutat, posterioris quoque thema genethiacum Chri-
sti reformatum accuratissime resolvit atque explodit, & data occa-
sione annum mortis Christi in annum 33 æræ Christianæ vulgaris
figit, eumque cum anno quarto ultimæ septimanæ Danie-
lis, & cum anno 4 Olympiadis 202, eundem esse probat; deni-
que traditionis vetustissimæ de universali eluvione testimonia col-
ligit, & cum rei exaggeratione concludit.

Cap.
XXXVIII.

Cap.
XXXIX.

Cap. XL.

Cap. XLI.

Qui annexus est Pelleterii nostri Tractatus de *Hemina & Libra S. Benedicti*, oppositus est P. Lancelloto, qui de hac re pe-
gulari Dissertationem edidit. Scilicet constituerat S. Benedictus
monachis suis quotidianam cibi potusque mensuram: hanc he-
minam, istam vero libram appellaverat. Hæ temporum injuria
& relaxatione veteris disciplinæ deperditæ sunt. Lancellotus eandem
resli-

restituturus, librae Benedicti 13 aut 14 uncias, heminae 10 aut 11 tribuit. Noster illum antiquarum mensurarum imperitum fuisse contendit, libraque ac heminae voces admodum ambiguas fuisse, hoc autem loco a qualis ponderis mensuram indicare existimat. Cum itaque Benedicti libra *propensa* vocetur, majorem libram 20 unciarum, quae mina Alexandrina dicebatur, & in Italia non infrequens erat, per eam intelligi, per heminam vero dimidiam partem sextarii militaris, quae 20 etiam unciis constabat, innui censet. De vera etiam quantitate quadrantalibus Romani diligentissimo agit, sequens in mensuris ac ponderibus veterum, de quibus prolixiori opere integro se acturum pollicetur, exquisitius versatum ostendit.

INDEX AUCTORUM,

quorum Libri aut Inventa hoc volumine recensentur.

I. Libri Theologici & ad Historiam Ecclesiasticam spectantes.

A Nonymi <i>Dissertatio Apologetica pro B. Roberto de Arbriffello:</i>	19
<i>Anonymi Tractatus de Praejudiciis falsis & legitimis:</i>	327
Biermanni (Joannis) <i>Clavis Apocryptico-Prophectica:</i>	188
Blumbergii (Christiani Goebelii) <i>Mysterium Papali Corona adferendum Ens hucusque reale:</i>	490
Bruffoni (Clausii) <i>Epistola & Opuscula:</i>	155
Buddei (Jo. Francisci) <i>Dissertatio de Haresi Valentiniana:</i>	249
Calixti (Friderici Ulrici) <i>Via ad Pacem inter Protestantes praeseminariis restaurandam:</i>	175
Caroli (Andrea) <i>Memorabilia Ecclesiastica Seculi a nato Christo XVII:</i>	319
Deusingi (Hermannii) <i>Demonstrationes Allegoriae Historicae, seu Historia Allegorica V. & N. Testamenti. Pars I:</i>	392
Florantini (Francisci Maria) <i>Errusca Pietatis Originis, seu de prima Thibuscina Christianitate Opus:</i>	513
	Frati-

Frankii (<i>Augusti Hermannii</i>) <i>Præfatio ad novam Novi Testamenti editionem.</i>	14
Grabii (<i>Jo. Ernesti</i>) <i>Nota in Irenæum ad versus annos Hæreses.</i>	308
Günthori (<i>Johannis</i>) <i>Appendix ad scripserit postremam contra Academicos Silesos.</i>	526
Holtzabii (<i>Davidis</i>) <i>Exegesis Philologico-Theologica Psalmi XVI.</i>	399
Holtzhus (<i>Bartholdi</i>) <i>Tractatus de Prædestinatione, Electione, & Reprobatione Hominum.</i>	116
Van den Honnert (<i>Taco Haja</i>) <i>Synagoga Dissertationum de Stylo N. T. Græcæ.</i>	519
Jesuitarum <i>Acta Sanctorum Junii collecta, digesta & observationibus illustrata. Tomus IIE</i>	321
S. Itemæ <i>contra omnes Hæreses libri quinque.</i>	308
Ittigii (<i>Florentii</i>) <i>Exercitationes Theologicae in Enchiridionibus.</i>	301
Kromayeri (<i>Hieronymi</i>) <i>tria Speculæ ex disciplinis Mathematicis loca quadam Biblica illustrantia.</i>	343
Müllereri (<i>Valentini Ernesti</i>) <i>Theologia Mystica orthodoxa.</i>	64
Lubomiri (<i>Stanislai</i>) <i>S. R. I. Principis Opuscula Latina, Sacra & Moralia.</i>	80
Murekii (<i>Johannis</i>) <i>Commentarius in Michæam, Nabumum, Habakukum & Zephaniam.</i>	463
Menthenii (<i>Godofredi</i>) <i>Thesaurus Philologicus, seu Sylloge Dissertationum ad selectiora V. & N. T. loca.</i>	158
Moreri (<i>Thome</i>) <i>Discursus de nomine, qualitate & celebratione Diei Dominicæ.</i>	121
Nichols (<i>Guilielmi</i>) <i>Officium Inferiorum erga Superiores explicatum.</i>	397
Origanis <i>contra Celsum Libri VIII, ex Græcâ in Anglicam linguam translatis ab Elia Boberello, cum Observationibus.</i>	127
Picinelli <i>Lumina Reflexa, sive Auctorum Classicorum Consensus cum Scriptura Sacra.</i>	172
Picteti (<i>Benedicti</i>) <i>Theologia Christiana.</i>	72
Rheusfordii (<i>Jacobi</i>) <i>Dissertationum de Stylo Novi Testamenti Synagoga.</i>	68

INDEX AUCTORUM 537

Sartorii (<i>Augustini</i>) <i>Historia Elogialis Ordinis Cisterciensis.</i>	236
Scacchi (<i>Fr. Fortunati</i>) <i>Sacrorum Eleochoyrmataon Myrothecia tria.</i>	344
Schudt (<i>Jo. Jacobi</i>) <i>Vita Septua, fato, voto, facto insignis.</i>	30
Surenhusii (<i>Guilicmi</i>) <i>Legum Miscbnicarum Liber, qui inscribitur Ordo Damnorum.</i>	465
Testamentum Novum, cum variantibus Lectionibus.	17
Van Till (<i>Satomonis</i>) <i>Malachias illustratus, & Dissertatio de seu Paradisi Terrestris.</i>	480
Wagneri (<i>Godofredi</i>) <i>Epistola de Justini Martyris cum Tryphone Judao Dialogo vere suppositio.</i>	151
Welleri (<i>Hieronyni</i>) <i>a Molsdorf Opera omnia.</i>	402

II. Libri Juridici.

Huberi (<i>Zacharia</i>) <i>Dissertationes Juridica ac Philologica.</i>	417
Knobbaert (<i>Jo. Ant.</i>) <i>Jus Civile Gandensium Observationibus illustratum.</i>	336
Lagunex (<i>Matthia</i>) <i>Siguntini Tractatus de Fruetibus.</i>	448
De Lincker (<i>Nicolai Christophari</i>) <i>L. B. Rerum Decisaram Pars altera, sive Centuria VI ad X.</i>	149
Centuria XI ad XV.	223
Lochovvski (<i>Stanislai</i>) <i>Regula Juris & Loci communes Forenses.</i>	197
De Pape (<i>Abrahami</i>) <i>Observationes ad Consilia JCoorum Batavico- rum.</i>	517
Van de Poll (<i>Luca</i>) <i>de Exheredatione & Prateritione Romana atque hodierna Liber singularis.</i>	129
Schilteri (<i>Joannis</i>) <i>Diatrize de S. R. G. Imperii Comitum Prerogativa, ac jure inter ipsos & Ordinem Equestrum immo- diatum controverso.</i>	199
Zalaszovvski (<i>Nicolai</i>) <i>Jus Regni Polonia</i>	162

III. Libri Medici & Physici.

Academix Naturae Curiosorum Collegarum Vraislaviensium <i>Historia Marborum, qui A. 1700 Vraislavia grassati sunt.</i>	504
--	-----

- Bartholini (*Casparis*) *Specimen Historia Anatomica partium Corporis humani.* 56
- Bayle (*Francisci*) *Institutiones Physicae ad usum Scholarum.* 387. 452
- Blancardi (*Stephani*) *Opera Medica, Theoretica, Practica & Chirurgica.* 193
- - - *Lexicon novum Medicum Graeco-Latinum.* 294
- Buffierii *Epistola de triplici Vesica.* 27
- Covvper (*Guilielmi*) *Glandularum quarundam nuper detectarum Descriptio.* 499
- Crusi (*Joannis*) *Medicamentorum ἰσσορρογῶν Thesaurus.* 259
- Frickii (*Melchioris*) *Tractatus de virtute Venenorum Medica.* 253
- Fulleii (*Thomae*) *Pharmacopœia extemporanea, sive Praescriptorum Sylloge.* 258
- Gratiani (*Joannis*) *Thermarum Patavinarum Examen, & Differentiatio de Fonte Lelio acido Recobarii.* 1
- Guilielmini (*Dominici*) *de Sanguinis natura & constitutione Exercitatio.* 145
- Von der Hardt (*Hermanni*) *Descriptio Spelunca, vulgo Baumanniana dicta.* 305
- Holt (*Caroli*) *Epistola de Infante, cujus Intestina, Mesenterium &c. in cavitate Thoracis fuerunt reperta.* 524
- Holton (*Petri*) *Epistola de Acemella & ejus facultate libenterptica.* 138
- Lister (*Martini*) *Commentarius in Aphorismos Sanctorii Sanctorii de Statica Medicina.* 114
- Mangeti (*Joannis Jacobi*) *Bibliorbeca Chemica Curiosa.* 233
- Monginot (*Francisci*) *Epistola de rara quadam Haemorrhagia.* 94
- Morison (*Roberti*) *Plantarum Historia Universalis: Pars III.* 477
- Musgravi (*Guilielmi*) *Epistola de rara Haemorrhagia periodica.* 95
- Paulini (*Christiani Francisci*) *de Theriaca Cœlesti reformata.* 160
- Peyser (*Joannis Wolffgangi*) *Oeconomia Corporis Animalis.* 498
- Ramazzini (*Bernardini*) *de Morbis Artificum Diatriba.* 23
- Rudbeckii (*Olavi*) *Campi Elysi seu magni operis Botanici Liber secundus.* 374
- Ruyfchii (*Frederici*) *Thesaurus Anatomicus secundus.* 195
- Sanctorii (*Sanctorii*) *de Statica Medicina Aphorismi.* 114

Scaramucci (Jo. Baptista) *Epistola de Hydrophobo ex ira impetu ta-*
li. 147

IV. Libri Mathematici.

- H**alley (Edmundi) *Relatio de Barametro marino a D. Roberto*
Hook invento. 180
- Kirchii (Godofredi) *Observationes Cometae novi a d. 21. April. 1702.*
 256
- Lamy (Bernardi) *Tractatus de Perspectiva, continens fundamen-*
ta Artis Pictoria. 77
- Leibnitii (Gothofredi Guilielmi) *Specimen novum Analyseos pro*
Scientia Infiniti circa Summas & Quadraturas. 210
- Mallet (Allani Manesson) *Geometria Practica.* 511
- Ozanami *Nova Elementa Algebra.* 510
- Pelloterii (Joannis) *Dissertatio de Arca Noa, & de Hemina & Li-*
bra S. Benedicti. 530
- Sturmii (Leonb. Christ.) *Fida Manu ductio ad formam minimorum*
inexpugnabilium ope, axiomatum Georgii Rimpleri.
 109

V. Libri Historici.

- A**cademiæ Regiæ Numismatum & Inscriptionum Parisensis
Numismata Ludovici Magni res gestas representantia. 369
- Anonymi *Narratio de Livonia, una cum Historia Ordinis Teutonici*
Mariani. 262
- Bælii (Petri) *Dictionarium Historico-Criticum.* 432
- Buddei (Jo. Francisci) *Introductio ad Historiam Philosophiæ Ebrao-*
rum. 245
- Campanii (Thoma) *Descriptio Nova Sueciæ, nunc ab Anglis dicta*
Pensylvania. 382
- Crenii (Thoma) *Animadversionum Philologicarum & Historica-*
rum Pars VIII. 43
- - - *Pars IX.* 66
- - - *Pars X.* 107
- Dares Phrygius *de Bello & Extidio Troje.* 49
- Tyy 2 Di.

- Dictys Cretensis de Bello & Excidio Troja. 47
 Dodvelli (Henrici) de veteribus Græcorum Romanorumque Cyclis. 87. 97
 Flaccii (C. Valerii) Argonautica cum animadversionibus Nicolai Heinſii. 268
 Hochſtrateni (Davidis) Nota in Phædri Fabulis Æſopicas. 458
 Johnson (Thoma) Phædri Fabule Æſopia illustrata. 108
 Iſcani (Joſephi) Paraphraſis Daretii Phrygii de Bello Trojano. 49
 Knauth (Jo. Conradi) Auguſta Beichlingiorum Origines. 92
 Lucez (Friderici) Atrium antiquiſſimum S. R. F. Comitum. 317
 Meſſenii (Joannis) Scandia illustrata, ſeu Chronologia de rebus Suecia, Dania, Norwegia, Islandia, Gronlandia. 376
 Nevallii Ducis Commentarii Historici. 39
 Pars (Adriani) Catalogus Scriptorum Batavorum & Hollandicorum a Julio Caſare uſque ad hæc tempora. 138
 - - - Catti Aborigines Batavorum. 438
 Peringskioldii (Joannis) Obſervationes ad Joannis Meſſenii Scandiam illustratam. 376
 Phædri Fabularum Æſopiarum libri V. 208. 458
 Brince (Johannis) Danmonii Orientales illuſtres, ſeu Vita celeberrimorum virorum in Dedonia natorum. 281
 De St. Remy Commentarii, ea qua in Gallia a Monarchia initiis uſque ad hæc tempora conſigerunt; complexi. 265
 Sartorii (Auguſtini) Hiſtoria Ordinis Ciſterciensis. 236
 Stanleji (Thoma) Hiſtoria Philoſophica. 45
 Tentzellii (Wilb. Ernesti) Typus Genealogia Beichlingica plenioris. 266
 Torſzi (Thormodi) Series Dynaſtarum & Regum Dania. 273
 De Vigneul - Marville Miſcellanea Hiſtorica & Literaria. Tomus III. 242
 Wotton (Wilhelmi) Hiſtoria Romana ab exceſſu Antonini Pii, uſque ad mortem Alexandri Severi. 864

VI. Libri Philoſophici & Philoſophici Miſcellanei.

Al-

INDEX AUCTORUM.

541

A Ltingii (Jacobi) <i>Fundamenta Punctationis Linguae sanctae.</i>	21
Arlingtoni Comitis <i>Epistola, curante Thoma Bebingtono.</i>	168
Santi Bartoli (Petri) <i>Lucerna veterum sepulchrales.</i>	208
Bellorii (J. Petri) <i>Observationes ad Lucernas Veterum sepulchrales.</i>	208
Benson (Thoma) <i>Vocabularium Anglo-Saxonicum.</i>	304
Bœcleri (Jo. Henrici) <i>Dissertationes Academicæ.</i>	125
Bos (Lamberti) <i>Mysterii Ellipsis Græcæ expositi Specimen.</i>	183
Brand (Joannis) <i>Clarorum Virorum Epistola centum.</i>	473
Brouckhusii (Jani) <i>Nota in Propertii Elegiarum Libros IV.</i>	296
Buddei (Jo. Francisci) <i>Supplementum Epistolarum Martini Lutheri.</i>	506
Grenii (Thoma) <i>Animadversionum Philologicarum Pars VIII.</i>	43
	Pars IX. 66
	Pars X. 107
Demosthenis <i>Orationes Philippicæ in linguam Gallicam conversæ & annotationibus illustratæ.</i>	11
Dryden (Joannis) <i>Comædiæ, Tragediæ, atque Dramata Musicæ.</i>	34
Eschenbach (Andrea Christiani) <i>Epigenes de Poesi Orphicæ, in pri- scas Orphicorum carminum Memorias liber commenta- rius.</i>	492
St. Evremoniana.	320
Fontanini (Justi) <i>Fabula Pastoraliæ Torquati Tassi, Amyntas, de- fensa atque illustrata.</i>	220
Gousseti (Jacobi) <i>Commentarii Lingua Ebraicæ.</i>	443
Grævii (Jo. Georgii) <i>Synagma variarum Dissertationum rariorum.</i>	106
Halenfis Societatis <i>Observationes selectæ ad rem litterariam spe- ctantes.</i>	201
Horatii <i>Elogiæ, ex recensione Willb. Baxteri.</i>	206
Huberi (Zacharia) <i>Dissertationes Juridicæ ac Philologicæ.</i>	417
Lockii (Joannis) <i>de Intellectu Humano.</i>	357
Lutheri (Martini) <i>Epistolarum Supplementum.</i>	506

1773

Mezleri

Mezlesi (Jo. Benedicti) <i>Artificium excerpendi genuinum.</i>	119
Naudaxana & Patiniana.	225
Nicolai (Joannis) <i>Annotationes in Carolum Sigonium de Republica Hebraorum.</i>	61
- - - <i>Disquisitio de substratione & Pignoratione Vestim.</i>	409
- - - <i>Disquisitio de Chironbecarum usu & abusu.</i>	459
- - - <i>Tractatus de Calcarium usu & abusu.</i>	461
Othonis (Georgii) <i>Synopsis Institutionum Samaritanarum, Rabbinicarum, Arabicarum, Aethiopicarum & Persicarum.</i>	21
Oncisii (Magni Danielis) <i>Compendium Ethicum, Arcalogiam & Eudamonologiam proponens.</i>	20
Propertii (Sexti Aurelii) <i>Elegiarum Libri IV.</i>	296
Roell (Herm. Alexandri) <i>Dissertationes Philosophicae de Theologia Naturali, & de Ideis innatis.</i>	362
Salomonii (Jacobi) <i>Urbis Patavinae Inscriptiones sacrae & profanae.</i>	32
Schurtzfeischii (Conradi Samuelis) <i>Poemata Latina & Graeca, una cum quibusdam Inscriptionibus.</i>	259
Senecae (L. Annaei) <i>Tragedia tres in versus Anglicos translata.</i>	523
Sherburne (Edwardi) <i>Annotationes ad tres L. Annaei Senecae Tragedias.</i>	523
Sigonii (Caroli) <i>de Republica Hebraorum Libri VIII.</i>	61
Touurreil <i>Annotationes in Demosthenis Orationes Philippicas.</i>	12
De Vigneul-Matville <i>Miscellanea Historica & Literaria.</i> Tomus III.	241
Werenfels (Samuelis) <i>Dissertatio de Logomachiis Eruditorum, & Diatribe de Meteoris Orationis.</i>	333

INDEX RERUM

NOTABILIORUM

in hoc Volumine obviarum.

Abdi-

A bdicatio Græcorum num̄ a- pud Romanos recepta? 126	Allantoides tunica sætui etiam humano attributa. 58
Abucarz (Theodori) de Bapti- smo Fidelium ante Christi ad- uentum defunctorum sententia explosa. 302	Allatii (Leonis) de Dielye Cre- tensi sententia resutata. 50. sqq.
Academix Regia Scientiarum Gallica natales. 311	Allatius (Leo) aliquando de ca- pite periclitatus. 216
Pictorum & Sculptarum natales. 371	Allegoriarum Biblicarum in Bel- gio studium defensum. 392
Inscriptionum & Numismatum natales. 370	Alphredi Episcopi Cnidensis vi- ta. 282
Academici Prasilavienses refu- rati. 526. sqq.	America quando primum genti- bus Europæis innotuerit? 383. sq.
Acemella descriptio ac vires li- beriscriptæ. 138	Amyntas, fabula pastoralis Tor- quati Tassi vindicata. 226
Aoidula unde? 4	Ana num̄ mulas invenerit in de- serto, Gen. XXXVI? 356
De Acidularum usu cautela. 11	Analyseos pro Scientia Infiniti circa Summas & Quadraturas Specimen novum. 210. sqq.
Adulterini liberi ad successionem in bona matris admittendi. 128	Aneurisma diuinum. 506
Ælianus illustratus. 187	Angliæ Historia epistolis Arlingto- ni illustrata. 168
notatus. 184	Angliæ Regi num̄ Suprematus in Ecclesiasticis competat? 143
Ætitis quatuor genera. 294	Angline an Galli magis excel- lant in Poesi Dramatica? 35 sqq.
Agricola (Georgius) notatus. 6	Anglo-Saxonica lingua cultus. 304
Alardus notatus. 298	Animalis corporis Oeconomia. 498
Alchemix possibilitas. 233	Anima humana num̄ gaudeat principis congeniti? 358. sqq.
Scriptores. 234	361. sqq.
Alexander M. quatenus cum Ju- lio Cesare comparari queat? 12	Ani-
Alexander Severus a calumniis Herodiani & Juliani vindica- tus. 489. 490	
Algebra Nova Elementa. 510	
Alimentorum canalis seu via. 57	

- Animalium Spirituum influxus
unde dependat? 456
- - - Interitus unde? 457
- Annæ, uxoris Philippi Ducis
Aurelianensis, filia Caroli I
Regis Anglia, obitus. 169. sq.
- Apocalypseos Harmonia cum
scriptis Prophetarum, 188. sqq.
- Apollonii Rhodii comparatio cum
C. Valerio Flacco. 272
- Apollonius Tyaneus fueritne Ma-
gus? 227
- Appellationum in foro apud
Flandros usus. 304
- Aqua lustrali num Christus quo-
que usus? 349
- Aquæ lapidescens mira phæno-
mena. 307. sq.
- Aquarum medicatarum origo &
examen. 4. sqq.
- De Arbriffello (Robertus) a ca-
lumniis adversariorum vindi-
catus. 15
- Arce Noë descriptio. 530
- - - vindicia adversus A-
theos. 532
- Architecturæ Militaris Speci-
men novum. 109. sqq.
- Argonauticorum Orphei editio
promissa. 497
- Aristobulus, Hebraeus, notatus.
497
- Aristoteles quanti Judæis fuerit?
250
- Arsenicæ vires noxiæ & saluta-
res. 255
- - - antidotum. 258
- Artificum morbi qui, unde, &
quomodo curandi? 24
- Arcia & Auriga Chirurgorum
deligationes. 294
- Ash (Simonis) Poematum spe-
cimen. 283
- Astrologiarum prædictionum
exemplum notabile. 382
- Atheismi suspecti. 227. sq.
- Atheniensium Cycli veteres. 89
- Augusti Caesaris testamentum
examinatum. 424
- M. Aurelius in expeditione Ger-
manicæ victoriam num debue-
rit precibus Christianorum?
487
- B**Alcorum Patavinorum
descriptio. 2
- vires. 7
- usus. 9
- Baluzii (Stephani) Opus de Vitiis
Papærum Avenionensium cur
in Indicem Expurgatorium re-
latum? 245
- Baptismus conditionalis, ubi do-
bitatur num baptizatus infans
jam sit, rejectus. 509
- A Barbarissimis vindicatus textus
Græcus Novi Testamenti. 521.
sq.
- Barlæus Melancholicus, attamen
facetus. 475
- Barometrum marinum a D. Ro-
berto Hook inventum. 189

Barthii (Casparis) de Diſſe Cre- tenti ſententia refutata. 52	A Brennero (Eliæ) edita & re- denda ſcripta. 230
Batavicarum rerum ſcriptores. 131	Brentii elogium. 509
Batavis illatarum a Gallis cla- dium memoria. 373	Brifaci Novi munitio examinata. 110
Batavorum origines a Cæſar. 438. ſqq.	Briſtenburgi in Batavis memoria. 440
Baummannianæ ſpelunca deſcriptio. 305. ſqq.	Brouſſoni (Claudii) Vita & Mors. 156
Beichlingianæ Familia auguſta o- rigines. 92. 266. ſqq.	Scripta. 156
Bennonis Epifcopi Miſnæniſis Vi- ta. 322. 324	Brunechildis Sigeberti Auſtraſiæ Regis conjux multorum crimi- num rea. 205
S. Bernhardus num fundator fuerit Ordinis Ciſterciæniſis? 237. 238	Buddei (Franciſci) Præfatio ad novam Epiftoſarum Lutheri e- ditionem. 506
Bez (Theodori) de Stylo Novi Teſtamenti ſententia. 520	S. Burchardi Epifcopi Herbipo- litani vita & obitus. 283. ſq.
Bibliotheca Oxoniæniſis quantum debeat Thoma Bodlejo? 287	C abbala Ebraeorum, deſenſa. 263
S. Birgitta quænam? 379	Calcarium uſus & abuſus. 461 origo. 461
Boccalinus (Trajanus) in theo- ria quam præxi melior. 227	Calculus veſicæ nunquam adna- ſcitur. 196
Bodlej (Thoma) Vita. 284 in Academi- am Oxoniæniſem merita. 287	Calippici Cycli ratio. 88
Boecleri (Jo. Henrici) elogium. 125	Calor fontium unde? 4
De Bohlii (Samuelis) meritis in Ebraam linguam judicium. 447	Campauci (Joannis) elogium. 386
Bona Cardinalis in Opere Litur- gico adjutus a Franc. Maria Florentino. 514	Candelabri ſacri Moſaici deſcri- ptio. 347
Botanici operis Rudbeckiorum, patris & filii, fata. 374	Candiz urbis jactura num Duci Navallio & Gallis imputan- da? 42
	Capellus reſuſcitatus. 33
	Cardamomi ſpecies. 295
	Zzz Cat-

- Carnificem confirmandi jus penes quem? 150
- Caroli Lotharingae Ducis mutabilitas punica. 371
- Caroli M. privilegii, quod A. 777 immediata Germania Nobilitati concessum perhibetur, authenticam impugnata. 201
- Carpzovii (Samuelis Benedicti) de Hieronymo Wellerio gravissimum iudicium. 406
- Cartesiani vindicati. 364
- Cartilagineum & ossium differentia. 59
- Casaubonus duplici vesica instructus. 27
notatus. 418
- Casimiri (Joannis) Polonia Regis in Gallia exceptio. 372
- Catti Aborigines Batavorum. 440
- Catvici seu vici Catorum utriusque descriptio. 438. 441
- Cavinius (Johannes) quis fuerit? 85
- Centumviri apud Romanos qui? 130
- Cerethi & Pheletae Regum Israeliticorum qui fuerint? 355
- Cherubinorum apud Hebraeos forma. 353
- Chirothecarum usus & abusus. 458
- Chorda membrana tympani. 294
- Chori nuntii ex Tragediis eliminandi? 221
- Christi Divinitas a Patribus priorum a nato Christo seculorum agnita. 74. sq
- Christianorum militum precibus parva M. Aurelio Imperatori victoria. 487
- In Christo quo sensu dua Natura posuit dici permixta? 407
- Christinae Suecorum Reginae solennis in urbem Parisiorum ingressus. 370
- Crucifixus quo anno crucifixus? 98. 101
quo die ultimum Pascha celebraverit? 99. 101
- Chronologia illustrata. 87. sqq. 97. sqq.
- Chyli via seu canalus. 58
- Cicero illustratus. 66
notatus. 282
- Cisterciensis Ordinis Historia. 236
- Cistercienses Jesuita qui? 238
- Citrea mala aliis malis citreis pragnantia. 243
- Cavium Ecclesiae commissarum, ligantis & solventis ratio. 154
- Cleri in Anglia classes dua, ac inter has dissensio. 143
- Coccejum (Jo.) inter & Sebastianum Pfucheniū amulatio. 69
- Coelibatus votum num in veteri quoque Testamento fuerit ut situm? 32
- S. Coena sub utraque specie num a Pio IV concessa? 244
- De S. Coena tentatus inter Pro-

resistantes consensu. 176
Codicæ remedium. 161
Colloquium pacis sacra inter Pro-
testantes incunda causa habi-
torum Historia. 175. sqq.
Comitum S. R. Imperii contro-
versia cum quibusdam e Nobi-
litate immediata 199. sqq.
olim in Germania origo
et diversa genera. 318
Comœdiz Drydeni. 34
Comœdiz requisita. 35
Cometa a die 21 Aprilis, anno 1702
observatus. 256
Conceptio fetus quomodo fiat? 58
Concordiæ Ecclesiastica inter Pro-
testantes incunda rationes. 175.
Conjugium num solo consensu
contrahatur? 518
Conringii (Hermanni) in Bata-
vos studium. 476
Consensus num faciat nuptias? 518
Constantini M. Christianismus
examinatus. 202
Constitutum, an Expromissio
contineatur in Ep. Pauli ad
Philemonem v. 18. 19. 420
Consuetudinis illegitimitas. 337
Copernici (Nicolaï) Epitaphium.
 266
Cordis palpitacionis remediũ. 161
Cornelio Nepori Historia Belli
Trojani falso tributa. 55
Coronatio Regum Polonia quan-
do cœperit? 164
Coronæ Papali num inscripta o-

tim vox Mysterium? 491
Corporis animalis œconomia. 498
Costi in oleo consecrationis apud
Ebraos usus. 352
Covvel (Joannis) vita et obitus 288
Cranzius notatus. 380
Cujacius notatus, 423
De Cultu peregrino Tractatus
Mischnicus num qua contra
religionem Christianam conti-
neat? 471
Curlandiz descriptio. 264
In Curvis ex Focis descriptis in-
veniendi Radios Osculi Me-
thodus. 501
Cuticulæ seu Epidermidis stru-
ctura. 197
Cycli veteres Græcorum Roma-
norumque descripti. 87. sqq.
DAmascenus emendatus. 316
 Dammoniz descriptio. 282
Daniæ Dynastiarum et Regum
series. 273
Danici Regni incrementa. 380
Decemviri apud Romanos qui? 130
Deciani (Tiberii) elogium. 83
Decreti Divini de salvandis ho-
minibus ratio ex sententiã
Reformatorum. 118
Dei idea num nobis innata?
 361. 364. 368
Delirium aliquando signum in-
gravidationis. 161
Delphensium Cycli veteres. 90
Devoniz in Anglia Viri insignes.
 281. sqq.

- Diaphanorum *corporum structura.* 398
- Diarii *Eruditorum Parisiensis e-Laboratio pluribus commissa.* 144
- Dichalcum *quale pondus?* 296
- Dictys *quidam Cretenfis num. Historiam belli Trojani scripserit, cui ipse interfueris?* 50. sqq.
Cretenfis commentitius arguitur. 53
- Dies Dominica *num recte dicatur dies Solis?* 122. sq.
- Diluvii *universalitatis asserta.* 532
- Dio *Cassius explicatus.* 423
- Disputationum *Theologicarum illustranda Scriptura Collectio Belgica.* 158
- Doloris *remedium.* 162
- Domaniorum *jura num adeo rigore in Germania, quoque observentur?* 224
- Dominica *diei sanctitatis unde?* 124
- De *Dominis (M. Antonii) fata.* 227
- Dracones *in deserto qui in Scriptura S. P.* 482
- Drama *Torquati Tassi, Amyntas, comica abrectatores vindicatum.* 220
- In *Dramaticis Poesi magis Veteres, an Recentiores excellentia?* 35
magice hodie
- Galli, *an Angli excellant?* 38
- Duella, *quale pondus?* 296
- Dysenteria *quomodo medeatur Radix Ipecacuanna?* 115
- Ebraea *lingua ab Equivocationibus purgata.* 443. sqq.
- Ebraea *lingua natales & fata.* 446
- Ebrorum *Philosophia Historia.* 245
- Ebraicarum *vocum propria & primaria notiones eruta.* 444
num semper generalis significatio sit formalis? 447
- Ebraismi *in Novo Testamento minime sunt Barbarismi.* 521
- Ab *Ecclesia quatenus discedere liceat?* 326
- Ecclesiae *septem in Apocalypse explicata, & cum septem sigillis totidemque rubis comparata.* 190
- Ecclesiae *clavium ligantis & solventis ratio.* 154
characteres qui? 330
- De *Ecclesiastica disciplina tractatus.* 153
- Elatem *sensu diversitas.* 390
- Elasticorum *corporum fructura.* 390
- Electio *salvatorum ex mente Reformatorum.* 119
- Elementorum *natura.* 391
- Elioti *(Thoma) de Alexandro Severo liber mendax.* 439
- El-

Ellipsum in Graecolinguamysterium. 183. sqq.
 Eniferorum in Livonia Equitatum Historia. 262. sqq.
 Epicurus ex falsa hypothefi pro-
 uidentiam negavit. 435
 Epidemidiae structura. 197
 Episcopi num jure Divino super-
 iores sine Presbyteris? 529
 Epistolae Arlingtoni. 168
 Et aliorum. 169
 centum variarum. nunc primum edita. 473. sqq.
 Martini Lutheri cum
 profatione Jo. Francisci Bud-
 dei. 506
 Epochae a Romanis scriptoribus
 non eadem observata. 104
 Epitoma Eniferorum in Livonia
 Historia. 262. sqq.
 Erasmus notatus. 187. 520
 Erici XIV. Sueciae Regis mise-
 randa fata. 382
 Erysipelatis causa. 505
 Euphorbii descriptio. 295
 Eusebius notatus. 488
 Examen fidei num privatis per-
 mittendum? 329. sqq.
 Excommunicationis Ecclesiasti-
 cae quavis? 154
 Extremis datis quibus legibus cir-
 cumscripta? 125. sqq.
 Expromissio, an vero Constitutum
 contineatur in Ep. Pauli ad
 Philem. v. 18. 19. 420

Fastorum Romanorum discre-
 pantia unde? 164
 Febrium descriptio. 457
 Felibiani Historia Pistorum com-
 mendata. 243
 Felleri (Joachimi) in Horatium
 studia. 207
 Per Fermentationes explicatae
 funktiones animales. 456
 Feudalis investitura exemplum.
 374
 Fidei examen num privatis per-
 mittendum? 329. sqq.
 S. Firminus quis? 332
 Flaccii (Valorii) cum Apollonia
 Rhodio comparatio. 272
 Flagellationis apud Hebraeos
 modus. 469
 Florentinii (Francisci Marii)
 vita & scripta. 513. sqq.
 Florum amor defensio. 242
 Fluvii Paradisiaci illustrati.
 483
 Fostui etiam humanae attribuitur
 tunica Allantoides. 58
 Fostus in utero matris nutritio.
 58
 Fontanini (Jussi) elogium, &
 scripta ab eo expectanda. 221. 222
 Fontis Lalis acidi Roxobarii de-
 scriptio. 9
 Fontium origo. 3. 454
 color unde? 4
 Formica & insectum, & ver-
 ruca species. 205
 Zzz 3 FOR

- Fortescutæ (*Joannis*) scripta. 289
- Forsterus (*Valentinus*) refuta-
tus. 126
- Fratrum exhereditatio quibus le-
gibus circumscripta? 129
- Freibergensis in Misnia Schola
pristina celebritas. 405
- De Fructibus disquisitio juridi-
ca. 448
- G**abrielis (*Angeli*) elogium
vū Nihil. 244
- Gajus L. fin. ff. fin. rogand. illu-
stratus, 429
L. ult. ff. de Colleg. &
Corp. illustratus, 430
- Galilæi hypothesis de Gravium
descensu examinata. 453
- Gallus an Angli magis excel-
lant in Poesi Dramatica.
35. sqq.
- Gandensium Jus Civile. 336.
199.
- Gaudentius (*Rogaminus*) quis?
227
- Le Gendre (*Ludovici*) Apolo-
gia pro Brunehilde Sigeberti
Austrasia Regis conjuge re-
futata. 205
- Gentium fabula ad imitatio-
nem Historia sacra confecta.
174
Scriptorum cum Scri-
ptura sacra consensus. 172.
199.
- Geometria Practica nova. 511
- Pro S. Gertrudis honore com-
parationes. 442
- Gerualdi & Protasii Martyrum
reliquia. 323
- Glandula nova in Pene detecta.
499
- Goffridi Vindocinensis Epistola,
qua sinistra multa de Rober-
to Arbriffellensi continentur,
num recte illi tribuatur? 16
- Gothlandiæ Antiquitates exa-
minata. 271
- In Græca lingua ellipsis my-
sterium. 483. sqq.
- Græcorum veteres Cycli expli-
cati. 87. sqq.
- De Gratia Dei in conversione ho-
minis diversa Theologorum
sententia examinata. 117. sqq.
- Gratiæ divina operandi modus.
74
- Gravium descensus causa. 453
- Grimaldi (*Barthol. Cræva*) Te-
lesia Ducis Inveſtiva in Tor-
quati Tassi Amyntam refu-
tata. 220
- Ex Groenlandia suscepta jam ſe-
culo X in Americam naviga-
tiones. 384
- Guilicimorum catalogus. 44
- Guyetus notatus. 298
- H**æmorrhagia Periodica va-
ra. 95
- Hæresium ex ſectis Philoſopho-
rum origo. 246.

Hamburgense *statutum*, quo uxor pro marito solvere tenetur, locumne etiam in urbe alia habeas, in qua maritus fuerat negotiatus? 224
 Hebraea. *Ebraea*.
 Helvigijs (Christiannus) refutatus. 527. sqq.
 Hemina S. Benedicli qualis mensura? 534
 Hennebergica *Historia* proditura. 416
 Henricus III Rex Gallia num a Jacobo Clemente occisus? 436
 Hepatis Ligamentum suspensorium Peritonai productio. 57
 - Textura vasculosa. 196
 Ab Hermelino (Olae) expectanda scripta. 231
 Herodianus notatus. 489
 Herodoti verso emendata. 186
 Hesiodus Homero junior. 89
 Hetruria quando Christiana religione imbuta? 515. sq.
 Hexagoni munimenti novi comparatio cum Octogono Vaubani. 110
 Ab Hiärne (Urbsmo) qua scripta eruditius expectanda? 231
 Hittoliana apud Iudaos sectae Doctorum series. 249
 Hipocacuanæ radix quomodo medeat Dyfenteria? 115
 Historie culcus imaginum. 76

Jephtha. 36
 Ducis Navalli. 39. sqq.
 Belli Troiani, qua Dityi Cretensi tribui solent, quem auctorem habueris? 50. sqq.
 Plagiariorum. 108
 Anglia epistolis Arlingroni illustrata. 158
 Colloquiorum incunabula inter Protestantos paucis ecclesiastica causa habitorum. 175. sqq.
 Ordinis Cisterciensis. 236
 Philosophia Ebraeorum. 265
 Livonia Ordinisque in ea Teutonici Mariani. 202. sqq.
 Ludovici M. Regis Francia numismatibus illustrata. 369. sqq.
 Regnorum Septentrionalium. 376. sqq.
 Plantarum Morisoni. 477
 Romana ab excessu Antonini Pii usque ad mortem Alexandri Severi. 486
 Historie Auguste Scriptores notati. 242
 Septentrionalis conditores antiqui. 274. sqq.

Hi-

- Historiographi Islandici anti-
 qui. 274. sgg.
 In Hollandia qua auctoritas
 Juris Romani? 518
 Hottingeri (Jo. Henrici) Elogi-
 um. 476
 Huetii de primigenia lingua E-
 bratica sensentia refutata. 446
 Humorura secretionis organum. 58
 Ab Hunigke (Friderici) epita-
 phium. 86
 Hydrocephalus fetus. 196
 Hydrophobia ex Im. 147
 Hydrops ab Omento corrupto. 506
Jacoba Hollandia Comitissa
 quo modo marorem dis-
 pulerit? 441
 Jacobi I Magna Britannia Regis
 amor in libros. 287
 Jacobi Regis Majoricensis leges
 Palatina. 321. 324
 Idem num homini innata sint? 361. 364. 366
 - - quomodo in mente formen-
 tur? 366
 Idololatriæ origo ex mente E-
 braeorum. 471
 Jehovah Dei nomen Mosi pri-
 mo revelatum. 354
 Jephtha fueritne spurius? 30
 Jephthæ filia fueritne immolata?
 31
 vita, fato, voto, facto
 insignis. 30. sgg
 Jesuitæ Cistercienses qui? 238
 Imaginum cultus Historia. 76
 Imperantium auctoritas a popu-
 lo, an a Deo? 398
 Inauguratio Regum quo ritu a-
 pud Judæos peracta? 354. 356
 Incestuosi liberi ad hereditatem
 matris quatenus admitten-
 di? 128
 Infanti scientia circa Summas &
 Quadraturas specimen no-
 vum Analysis. 210. sgg.
 Inscriptiones urbis Patavinae
 Inscriptionum Academia a Re-
 ge Gallia instituta. 370
 Interrogni Polonici ratio. 163
 Intestina infantis in cavitate
 Thoracis inventa. 524
 Johnsoni (Benjamini) in Poesi
 Dramatica excellentiæ Angli
 elogium & character, 35. 38
 Josephi Aegyptii scientia quæsit?
 247
 Josephus illustratus. 99. 100
 emendatus. 101
 Ica Hydrophobiæ genitrix. 174
 Irenæi operum versionis Latina
 antiquitas. 309
 fragmenta. 310. 313. 316.
 operum varia editio-
 nes. 310
 editionis novissima
 Grabiana promotores. 311
 Acaniorum (Bartholomæi &
 Josephi) gesta & scripta. 289
 Islan-

Islandicorum monumentorum antiquorum examen. 274. sqq.	Justini Martyris Dialogus cum Tryphone sine suppositis? 151. sq. quo tempore scriptus? 253
Israelitarum olim in Rege eligendo & inaugurando consuetudines. 354. sq.	Justinus Martyr emendatus. 314
Isthmicorum ludorum tempus. 91	K Abbala Judaeorum fons baros Valentinianorum. 250. sqq.
Italicæ lingua cultores. 222	Knipschildius refutatus. 200. sq.
Jubilæum Academia Wittembergensis. 368. 411. sqq.	L Aconicorum Cyclorum ratio. 192
Judæi num tempore Christi habuerint merum imperium? 417	Lactantius illustratus. 66
Judæorum Cycli quæ ratio aetate Christi? 97. sqq.	Lælii Fontis acidi Descriptio. 9
sectæ Beth Hillel & Beth Schammai. 248	Lancellotus refutatus. 53. f
Judicium apud Flandros minimum quatuorvirale. 304	Larroquanus notatus. 48. v
Julia Domna a calumniis Historicorum Latinorum vindicata. 488	Legitimæ liberis relinquenda manus, & computatio. 127
C. Julii Cesaris comparatio cum Philippo, Alexandri M. Patre, Rege Macedonum. 13	Lerchius (Caspar) de & in Dürmstein refutatus. 200
- - - testamenta examinata. 422. sq.	L. 2. ff. de mort. infer. explicata 428
Jureconsultorum Batavicornum Consilia sub examen vocata. 517. sqq.	Lexicon Anglo-Saxonicum. 304
De Jurejurando Tractatus Miscanicus. 470	Liberi adulterini ad successionem in bona matris admittendi. 128
Juris Romani quæ auctoritas in Hollandia? 518	Liceti (Fortunii) epitaphium. 85
Jurisdictio juxta usum Flandrorum explicata. 339	Literarum origo ab ipso Deo. 446
quos fructus habeat? 450	Livius notatus. 103
Jus Publicum Polonia. 162. sqq.	Livoniae descriptio. 262
Natura quid? 337	De Logau (Balthasaris Friderici L. B.) elogium. 140
	Lubomirii (Stanislai) S. R. I. Principis elogium. 82
	Lucanus notatus. 272
	Lucas auctor Epistola ad Hebraeos. 6raos.

<i>braos.</i>	128	<i>Malela excerpta ex Ditho Cretensi.</i>	51
<i>Lucensis Ecclesia prerogativa.</i>	517	<i>Manutii (Aldi) muscum notabili inscriptione ornatum.</i>	229
<i>Lucenses in Hetruria primi Christiana sacra amplexi.</i>	515	<i>Marcellus L. 2. ff. de mort. infer. illustratus.</i>	428
<i>- - primi Episcopum nati.</i>	516	<i>Marcionis actus.</i>	192
<i>Lucernarum Sepulchralium descriptio Latine edita.</i>	209	<i>B. Mariae Virginis merita in Ordinem Cisterciensem deprecata.</i>	240
<i>in sacris usus.</i>	346	<i>De Maris astu sententia variorum examinata.</i>	454
<i>Luciani versio emendata.</i>	187	<i>Maris scintilla unde?</i>	454
<i>Lucis natura.</i>	390	<i>Matrimonium inter tutorem & pupillam cur nullum?</i>	430
<i>Ludorum Isthmicorum tempus.</i>	91	<i>Mediastinum productio Pleura.</i>	57
<i>Ludovici Magni Regis Francie Historia numismatibus illustrata.</i>	369. sqq.	<i>Medicatarum Aquarum origo & differentia.</i>	4
<i>aquaticis exemplum.</i>	374	<i>Membrana adiposa, carnosa, & muscularum communis.</i>	57
<i>Lustrali aqua Christus quoque usus.</i>	349	<i>Membrantarum adiposarum usus.</i>	456
<i>Lutherani Ministeris vindicia.</i>	527	<i>Memoriae suspenda exemplum.</i>	264
<i>Lutheranorum cum Reformatis tentata reconciliatio.</i>	175. sqq.	<i>Menagii (Egidii) in Amyntani Torquati Tassi Censura explorata.</i>	220. sqq.
<i>Lutheranos inter & Reformatos in doctrina de Praedestinatione tentata conciliatio.</i>	116. sqq.	<i>De Menagio (Egidio) iudicium.</i>	245
<i>Lutheri Epistola cum praefatione Jo. Fr. inc. Buddei.</i>	506	<i>Mens quomodo in acquirenda veritate procedat?</i>	359
M Accabaicorum librorum primi & secundi discrepantia quoad Chronologiam unde?	102	<i>Menses muliebres a fermento quodam uterino haud dependent.</i>	96
<i>Macedonum Cycli veteres.</i>	97	<i>Monstrui fluxus nimis remediunt.</i>	162
<i>Magia simulata simulantis existiosa.</i>	227		
<i>Magni (Joannis) Suecicarum rerum Scriptoris auctoritas quanta?</i>	277. 280		
<i>Malachias commentario illustratus.</i>	480		

NOTABILIORUM.

558

Mercredi (<i>Jos.</i>) <i>sententia de Ditye Cretenſi reſutata.</i> 50. ſqq.	Morifoni (<i>Roberti</i>) <i>vita & obitus.</i> 479
Mercerus (<i>Jofias</i>) <i>notatus.</i> 298	Mofchi <i>dua ſpecies.</i> 295
Mcſaraicorum <i>vaſorum arcus triplicati & quadruplicati.</i> 58	Motus <i>animalis organum proximum.</i> 59
Mefenterium <i>peritonæi produ-ctio.</i> 57	<i>cauſa formalis.</i> 389
Meffenius (<i>Joannes</i>) <i>Scandia il-luſtrata auſtor quam mortem obierit?</i> 377	<i>muſculorum ratio forma-lis.</i> 389. 456
Metallifofforum <i>morbi, eorum-que cauſa & remedia.</i> 25	Moulinus <i>notatus.</i> 60
Meteora <i>orationis.</i> 333	Mulierum <i>ſanctiarum Vita.</i> 323
Metonici <i>cycli ratio.</i> 87	Municipalium <i>apud Romanos</i>
Meurſius <i>notatus.</i> 271. 495	<i>Magiſtratum quanam in pu-niendis ſontibus fuerit auſto-ritas?</i> 417. 418. 420.
Mineralia <i>quanam ingrediantur Thermaſ Patavinas?</i> 6	Munimentorum <i>conſtruendo-rum nova ratio.</i> 109
Miſchnæ <i>Tomus IV.</i> 465	Muſculorum <i>motus ratio forma-lis.</i> 389. 456
Mixtorum <i>ſimplicium ab organi-cis differentia.</i> 391	Myſterii <i>vox num corone Pon-tificis Romani olim inſcripta?</i> 491
Molendinum <i>num Nobilis in ſundo ſuo extruere poſſit cum detrimento alterius?</i> 150	Myſticæ <i>Theologia natura.</i> 64. ſq.
Molendinum <i>quatenus ob-ſtet molendinum vicinum?</i> 223	<i>uſus adverſus Pontificias.</i> 65
Monarchæ <i>titulus Doſtoribus ju-ris tributus.</i> 84	<i>elogium.</i> 392. ſqq.
Morale <i>quid ſit in præcepto quar-to Decalogi?</i> 123	Natura <i>quid?</i> 388
Moralia <i>principia præctica num homini ſint congenita?</i> 359	Naturæ <i>dua in Chriſto quo ſenſu dici poſſint permixta?</i> 407
Morbi, <i>quibus Therma Patavina medentur.</i> 8	Navallii <i>Ducis geſta & ſata.</i> 39. ſq.
<i>artiſticum qui, unde, & quomodo curandi?</i> 23	Naudæi (<i>Gabrielis</i>) <i>vita & ſcri-pta.</i> 226. ſq.
	Nazaræatus <i>apud Juæos origo male ad Joſephum relata.</i> 63
	Nervorum <i>textura.</i> 59
	Nicetas <i>emendatus.</i> 314
	Niemeieri (<i>Joannis Bartholdi</i>)
	AAA 2 ſeri

- scripta adita & edenda.* 154
 Niphi (*Augustini*) *fastus.* 229
 Nitrum *quoruplex?* 295
 Nobiles S. R. *Imperii immediati in territorio Comitum bona possidentes, num etiam in re- libus iis non subsint?* 201
 Nobilitatis *immediata in S. R. Imperio controversa cum Comi- tibus.* 199. *sqq.*
 Notiones *congenita num dantur?* 358. *sqq.* 361. *sqq.*
 Notitiz *innata num dantur?* 358 *sqq.* 361. *sqq.*
 Novella 89. *c. ult. explicata.* 128
 Nuckii *ductus aquosi notati.* 60
 Per Nullitatis *querelam num cau- sa a foro Principis jure de non appellando gaudentis ad Cam- meram Imperialem trahi pos- sit?* 150
 Numi *Historiam belli Trojani il- lustrantes.* 55
 Numismata *res gestas Ludovici Magni illustrantia.* 369. *sqq.*
 Numophylacium *Suecicum Elia Brenneri.* 230
Observationum *Selectarum Hallensium qua ratio?* 201. *sq.*
 Observatorium *Regium Parisien- se.* 372
 Ochini (*Bernardi*) *fata & scri- pta.* 203. 204
 Oculi *tunica aciniformis qua?* 294
 Odini *in Septentrionem aduentus & gesta.* 278
 Olei *in sacris Ebraeorum usus.* 345
 Oleum *lactis quodnam? 348 consecrationis quale?* 351
 Olfactus *organum.* 60
 Olympiadum *Cycli civiles.* 90
 Omenti *usus.* 456
 Ab Omento *corrupto Hydrops.* 506
 Opaca *corpora quanam?* 390
 Oratio *vere sublimis quanam?* 334
 Ordinatio *num necessaria Mini- stro Ecclesia?* 328
 Origenes *illustratus.* 128
 Orpheus *Sapientum Gracie an- tiquissimus.* 492
 Orphicorum *carminum tituli & fragmenta illustrata.* 493. *sq.*
 Oculi *Radios in Curvis ex Focis descriptis inveniendi Metho- dus.* 501
 Ossium *& Cartilaginum diffe- rentia.* 59
 Oxoniensis *Bibliotheca quantum debeat Thoma Bodlejo?* 287
Palingenius *notatus.* 299
 Pallavicini (*Ferdinandi*) *fa- ta.* 228
 Palmerius *notatus.* 298
 Papinianus *L. 63. ff. de ritu nu- ptiarum illustratus.* 431
 Paradisi *terrestres situs.* 483
 De Paradiso *sententia varicorum.* 484
 Paralyseos *remedium.* 161
 Parri-

Particidii <i>qua pena olim apud Romanos?</i>	427	Pericardium <i>productio Pleura.</i>	57
Paforis (<i>Georgii</i>) <i>de Stylo Novi Testamenti sententia.</i>	521	Peringshiöld (<i>Joannis</i>) <i>scripta pralo destinata ac parata.</i>	232
Passeratius (<i>Joannes</i>) <i>notatus.</i>	298	Peripneumoniz <i>medela.</i>	161
Pastorius (<i>Franc. Daniel</i>) <i>notatus.</i>	385	Peritonzi <i>productio Mesenterium, Ligamentum Hepaticum suspensorium, Uteri ligamenta lata.</i>	57
Patavinæ <i>urbis Inscriptiones.</i>	82	De <i>Perspectiva tractatus.</i>	77. sqq.
Patavinarum <i>Thermarum examen.</i>	1	Perspirationem <i>promovendo multi morbi curantur.</i>	115
- - <i>vires.</i>	7	Perspirationis <i>in corpore animali utilitas.</i>	115
- - <i>usurpandarum methodus.</i>	9	quantitas <i>quomodo detegenda?</i>	114
Patini (<i>Caroli</i>) <i>epitaphium.</i>	85	Perraltius <i>notatus.</i>	390
Patini (<i>Guidonis</i>) <i>oilium in Cardinalem Richeltam.</i>	476	Pestis <i>quomodo inficiat?</i>	115
<i>Vita</i>	228	Petavius (<i>Dion.</i>) <i>notatus.</i>	88
S. S. <i>Patribus primorum a nato Christo seculorum vindicata doctrina de Trinitate Personarum Divinarum.</i>	74. sq.	Petrus <i>Christum abnegans num fidem amisit?</i>	407. sq.
S. S. <i>Patrum auctoritas num regulam Fidei constituat?</i>	527 sq.	Pfochenium (<i>Sebastianum</i>) <i>inter & Jo. Coccejum amulatio.</i>	69
De <i>Patrum Capitibus Tractatus Mischnicus.</i>	472	Phædrus <i>fabularum auctor num leges versuum insuper habuerit?</i>	458
S. <i>Paulinus Hecuria & imprimis Lucensium Apostolus.</i>	515 sqq.	Philippus <i>Rex Macedonia cum Julio Casare comparatus.</i>	13
Paulus <i>num auctor Epistola ad Ebraeos?</i>	120	Philo <i>quis auctor Libri Sapientia?</i>	248
In <i>Pene detecta nova Glandula.</i>	499	Philosophiæ <i>Ebraorum Historia.</i>	245
Pensylvania <i>Suæcorum olim colonia.</i>	385	Pictoriæ <i>artis species.</i>	320
		- - <i>fundamenta.</i>	77 sqq.
		Pictorum & <i>Sculptorum Academia Parisiis & Roma a Rege Gallia condita.</i>	371
		AAA & 3	Pi-

Pighius notatus.	104	Pontifex <i>Judeorum summus</i>	
Pius (<i>Joannes Baptista</i>) notatus.		num semel tantum in anno	
	270	<i>Sanctum Sanctorum intraverit?</i>	63
Pius IV. Pontifex num <i>communione</i>		Pontifices <i>Romani ex Ordine Cisterciensi.</i>	239
sub <i>utraque specie Laticis concesserit?</i>	244	Pontificis <i>Romani Corona</i> num	
Placentæ <i>uterina fractura.</i>	197	<i>inscripta olim vox Mysterium fuerit?</i>	491
Plagiariorum <i>historia.</i>	108	Porta <i>prima, secunda, tertia, Tractatus Mischnici.</i>	465
Plantarum <i>Historia Morisoni.</i>	477	Postelli (<i>Guilielmi</i>) <i>vita & scripta.</i>	202
Pleuræ <i>productio Mediafinum & Pericardium.</i>	57	In <i>Præcepto de sanctificando Sacerdotio quid morale, quid ceremoniale?</i>	123
Pleuritidis <i>remedium externum.</i>	161	Circa <i>Prædestinationem tentata inter Lutheranos & Reformatos conciliatio.</i>	116
Plicæ <i>Polonica historia.</i>	505	Prædestinationarum <i>baresis num existerit?</i>	121
Plutarchus <i>illustratus.</i>	186	Præjudiciorum <i>in controversiis Theologicis usus & abusus.</i>	326
Pœmata <i>Comr. Sam. Schurtzschii.</i>	259	Præscriptio <i>debitorum qualis apud Gandavenses?</i>	343
In <i>Pœk Dramatica magisne veteres excelluerint, quam recentiores?</i>	35	Presbyteri <i>num destituantur facultate ordinandi Presbyteros?</i>	527. 599.
Pœtarum <i>lingua vernacula invicem certantium Collegia in Hollandia.</i>	441	Prideaux (<i>Joannis</i>) <i>vita & elogium.</i>	290
<i>Anglorum censura & elogium.</i>	35. 599.	Primogenituræ <i>jus num invitæ nati minoribus introduci queat?</i>	223
Poloniæ <i>Jus Publicum.</i>	162. 599.	Principia <i>innata num dentur?</i>	358. 599. 361. 599.
<i>Ordo Senatorius.</i>	165. 599.		
<i>Equestris.</i>	167		
<i>Regum electio & coronatio.</i>	164		
<i>proventus.</i>	165		
<i>potestas circa constitutionem Episcoporum.</i>	166		
Polonici <i>Interregni ratio.</i>	163		
Polybii <i>versio emendata.</i>	186		

Principum *Jus Divinum assertum.* 398
 Promisso *num obligatoria?* 518
 Propertii *patria qua?* 297
 interpretum hallucina-
 siones. 298
 stylus. 300
 Prophetarum *oracula quam ha-*
 beant harmoniam cum Apoca-
 lypsi? 188. *sqq.*
 Protestantibus *inter ineunda pacis*
 oeclesiastica rationes propo-
 sa. 175. *sqq.*
 num recte accusentur
 Schismatis? 326
 Protestantium in Germania *The-*
 ologorum Dissertationes Aca-
 demica collecta. 359
 Prudentius *illustratus.* 271
 Pruritus *a vermibus.* 506
 Psalmi *XVI collatio cum Job.*
 XVII. 400
 Pulmonum *constrictio & dilata-*
 tio in respiratione unde? 456
 Punctorum *vocalium in lingua*
 Hebraea antiquitas asserta. 22
 Pupillae *mortis organa.* 195
 Pythagorae *isegs λόγος.* 496
Quadragesimale *jejunium*
 quando ceperit? 342
 Quadraturae *Rationales omnes*
 num reduci possint ad Quadra-
 turam Hyperbola & Circuli?
 218
 Per *Querelam nullitatis nam*
 causa a foro Principis privile-

gio de non appellando gauden-
tis ad Cameram Imperialem
trahi possit? 150
 Quindecimviri *sacris faciendis*
 qui Romanis? 270
R Adios *Osculi in Curvis ex Fo-*
 cis descriptis inveniendi
 Methodus. 501
 Raleighii (*Walsberi*) *Historia*
 Mundi fata, & illius obitus. 292
 Rainoldi (*Joannis*) *vita & elogi-*
 um. 291
 Rapinus (*Renatus*) *notatus.* 221. 299
 Rappolti (*Friderici*) *in Horati-*
 um studia. 207
 Rationis in *Theologia usus asser-*
 tus. 363. *sqq.*
 Reformatores *religionis num vo-*
 catione caruerint? 327. *sqq.*
 Reformatos *inter & Lutheranos*
 in articulo de, Praedestinatione
 sentata conciliatio. 116. *sqq.*
 Reges & *Regina institutum Ord-*
 inis Cisterciensis sectata. 240
 Regum *apud Israelitas inaugu-*
 randorum ceremonia. 354. *sq.*
 Jus Divinum asser-
 tum. 398
 Religio *Evangelica quomodo in*
 Sueciam introducta? 381
 Renis *tunica in homine adiposiss*
 cellulis destituta. 196
 Renum *canaliculi Bellini seu ex-*
 cretorii nonnisi arteriole con-
 tinuata. 197
 Reptes-

- Repressalia in Germania prohibita. 224
 Reprobationis hominum qua causa & ratio? 120
 decretum num absolutum? 120
 Respirationis usus. 58
 Retractus jus illustratum. 223. sq.
 Rhythmus num conveniat Tragedia? 38
 Richerius (Edmundus) cur librum suum de Ecclesiastica & Politica potestate reprobari? 229
 Rimpleriana Architectura Militaris Methodus exemplo illustrata. 179. sqq.
 Robertus de Arbriscello a calumniis adversariorum vindicatus. 15
 Romana Historia ab excessu Antonini Pii usque ad mortem Alexandri Severi. 486
 Romani Pontifices ex Ordine Cisterciensi. 239
 Romano-Catholici num fundamentum fidei evertant? 178
 180
 Romanorum Cycli veteres. 103
 Historicorum veterum in Chronologia diffinitiones unde? 104
 a Trojanis origo examinata. 202
 Roscelini Epistola in Robertum Arbriscellensem injuria. 16
 Rubenius notatus. 104
 Rubini descriptio. 294
Sabbati appellatio num quare dret in diem Dominicam? 122
 Sabbaticorum olim annorum apud Judaeos ratio. 98
 De Sabbato controversia discussa. 122. sqq.
 Sabbatorum apud Judaeos varietas. 102
 Sabbatum $\delta\upsilon\lambda\epsilon\gamma\omega\mu\epsilon\lambda\lambda\omicron\upsilon\upsilon$ Luca VI. 1. quodnam? 102
 Sadoletus (Jacobus) Melanchthonis amicitiam expetens. 477
 Salivæ fontes. 57
 Salmasius notatus. 475
 Sancti & sancta Ordinis Cisterciensis. 238
 Sanctorum cultus rejectus. 332
 Sanguinis via seu canales. 58
 - - atri vomitus ab arteriis quoque, non venis solum, derivatus. 505
 Sannazarii (Jacobi) epitaphium. 227
 Sapientiae Liber a seniore, an juniore Philone conscriptus? 248
 Saxonica lingua Lexicon. 304
 De Saxone Grammatica judicium. 379
 Saxonis Grammatici Historia Danica quantum tribuendum? 271
 Scacehi (Fortunati) vita. 345
 Sca-

NOTABILIORUM.

562

Sediger (<i>Julius Caesar</i>) notatus.	229
Scaliger (<i>Josephus</i>) notatus.	87. 103
Schefferus notatus.	377
Schismatis <i>nunc recte accusentur</i> <i>Protestantes?</i>	326
Scioppius notatus.	54
Scondia <i>Illustrata Jo. Messeni</i> <i>nunc primum edita.</i>	376
Scripturæ <i>S. loca illustrata.</i>	
Genes. XVIII. 2.	174
XIX. 26.	174
XXXVI. 24.	356
Exod. VI. 3.	354
XXX. 24.	351. 19.
Levit. V. 5. sqq.	470
Deuter. V. 2.	469
XI. 10.	74
Jud. XI. 40.	32
II. Reg. IX. 13.	409
I. Paralip. XXX. 15.	350
Psalm. XVI.	399. 199.
Jerem. XVII. 13.	350
Ezech. IX. 4.	174
Mich. II. 13.	463
V. 1.	463
Nah. I. 9.	463
Habac. II. 4.	463
Zephan. III. 18.	464
Malach.	480
II. Maccab. XI. 21.	201
Matth. III. 8.	314
XX. 22.	314
XXI. 8.	409
XXVI. 66.	418
XXVIII. 14.	189
20.	331

Marc. XIV. 64.	418
Luc. II. 49.	184
IV. 33.	184
VI. 1.	102
IX. 28.	185
XIII. 9.	185
XIX. 8.	422
XXIV. 47.	186
Joh. III. 5.	302
V. 2.	185
IX. 1. 2. 3.	301
XVII.	400
XVIII. 31.	418
Act. XVI. 19. 20.	420
XXIV. 5.	419
Rom. III. 25.	184
VIII. 3.	184
13.	185
19.	308
IX. 9.	393
Coloss. I. 24.	303
II. 9.	315
Gal. IV. 22.	394
Philem. v. 18. 19.	420. 199.
I. Petri II. 13.	399
IV. 6.	302. 19.
Hebr. IX. 5.	184
XIII. 2.	184
Apoc. II. III. VI. VIII.	190
VIII. 4.	186
Scripturæ <i>S. studium quomodo in-</i> <i>stituendum?</i>	18
<i>loci Disputationibus A-</i> <i>cademicis illustrata.</i>	152
<i>consensus cum Scripto-</i> <i>ribus profanis.</i>	172
Scripturam <i>S. allegorice expli-</i> <i>candam.</i>	

E b b b

- randi ratio.* 392
 Secretionis humorum organum. 58
 Seculum Futurum *omnium aeternum*
non dies Messiae, sed seculum re-
tributionis a praesenti hoc secu-
lo distinctum notat. 72
 Seneca (L. Annaeus) notatus. 320
trium minimum inter
Tragedias, qua illi tribuuntur,
auctor. 524
 Septem ecclesiarum, septem sigil-
 lorum, & septem tubarum in
 Apocalypsi Parallelismus. 190
 Septentrionalis Historia condito-
 res antiqui. 274. §99.
 Septentrionalium Gentium anti-
 quitas sub examen vocata. 279
Regnorum Historia.
 376. §99.
Populorum ad Reli-
gionem Christianam conver-
so. 378
 Septimii Historia belli Trojani
 ex Græco, non quidem Dictyos
 Cretenfis, sed Praxidis con-
 versa. 50. §99.
atque. 54
 Septimum quemque diem sancti-
 ficandum, sine juris ceremoni-
 alis an moralis? 123
 pulchralium Lucernarum de-
 scriptio Belloriana Latine edita.
 209
 Serpentum in Septentrione comi-
 tia judicialia. 231
 Shakespearii Poeta Angli cum
 alia Poëta Anglicanis compa-
 ratio. 38
 Sherburne (Eduardi) merita in
 rem litterariam. 523
 Sigonius (Caralus) notatus. 62.
 63
 Silvius (Philippus) notatus. 298
 Sixtus IV nam impunitatem So-
 domæ concessit? 436
 Socerorum bonorum malorum-
 que exempla. 67
 Solonis leges duae explicatae. 429
 Speluncae Baumanniæ luculen-
 ta descriptio. 305. §99
 Spinosa refutatus. 435.
 Spirituum animalium influxus
 unde dependeat? 456
 Sponsalia quatenus solus possit?
 223
 Stanleji (Thomæ) vita & scripta.
 45. §99.
 Stephani (Henrici) Vindicia pro
 Stylo Novi Testamenti. 320
 Straube Dissertatio de Emphasi
 Græcæ linguae N. T. 521
 De Stylo Novi Testamenti scripta
 a Jo. Oleario, Jo. Baclero, Seb.
 Pfochenio, Balsb. Bebelio ali-
 isque edita. 68. §99.
 Stylus Novi Testamenti vindica-
 tus. 520. §99.
 Sublimitas orationis vera quan-
 tum differat ab apparente? 334
 Ex Suecia qui novi libri Eruditis
 expectandi? 230. §99.
 Suecici Regni Historia. 380
 re-

reformatio in Ec-
clesiasticis. 381
 Suecorum in *Americanis oris co-*
lonia. 382
 Suetonius *illustratus.* 423. *sqq.*
 427
 Suidæ de *Dithye Crotensi senten-*
tia sub examen vocata. 50. *sqq.*
 Symbolum Apostolicum *num-*
omnes fidei articulos funda-
mentales complectatur? 178
 De Synedriis *Tractatus Miscbni-*
cus. 467
 Synedriorum *majorum & mino-*
rum apud Ebraeos ratio & pra-
cipua membra. 468
 Synodos *generales Cleri in An-*
glia convocandi jus penes
quem? 142
TAcquetus *refutatus.* 96
 Tassi (*Torquati*) *fabula Pa-*
storalis Amyntas defensa. 220
 Telluris *contenta.* 454
 Temperamenta *mixtorum.* 391
 Templi *Hierosolymitani Descri-*
ptio a R. P. Bernardo Lamy
expectanda. 77. 80
 Tertullianus *illustratus.* 347
 Testamenta *Julii Casaris, Augu-*
sti & Tiberii sub examen vo-
cata. 422. *sqq.*
 Testamentum *judiciale num sit*
nullum ex defectu charta signa-
ta? 151
 De Testamenti *Novi stylo scripta a*
Jo. Olavio, Jo. Baclero, Seb.

Pfoebenio aliisque edita. 68
sqq.
 Testamenti *Novi stylus qualis?*
 520
 Testamenti *collendi requisita.* 519
 Theatri *leges, & ut ab Anglis*
Gallisque hodie vel observen-
tur, vel negligantur. 535. *sqq.*
 Theologia *Christiana Benedicti*
Pileti. 73
 Theologiae *Mystica natura.* 64.
sqq.
 Theriacæ *caelestis auctores & vi-*
res. 160
 Thermarum *Paevinarum exa-*
men. 1. *sqq.*
 Thermometri *figillati qua ratio?*
 181
 In Thoracis *cavitate reperta in-*
fantis intestina. 524
 Thuscia *quando ad Christianam*
religionem conversa? 515. *sqq.*
 Tiberii *Casaris testamentum sub*
examen vocatum. 425
 Tomalini (*Jac. Phil.*) *elogium.*
 84
 Tragediæ *num conveniat rhyth-*
mus? 38
 Tragediæ *ludicra, seu Tragico-*
Comædia Anglorum num pro-
banda? 36. *sqq.*
 Tragediarum, *qua L. Annae Se-*
neca tribuantur, quis auctor?
 524
 Trappense *in Gallia canobium*
Ordinis Cisterciensis. 238
 Bbb b 2 Tri-

- Tribonianum notatus. 429
S. Trinitas a Patribus primorum a Christo nato seculorum agnita. 74. sq.
S. Trinitatis mysterium allegorice, sed profane explicatum. 395 sqq.
 Trojani belli Historia, qua Dicty Cretensi tribui solet, quis au-
 thor? 50. sqq.
 Typi rerum futurarum non in ve-
 teris solum, sed & novo Testa-
 mento obuii. 395
Valentianorum heresis ex
 Kabbala Ebraorum deri-
 vata. 250. sqq.
 Valefius (Henricus) notatus. 434
 Valla notatus. 186
 Variolæ nam animata? 505
 Variolis relicta macula quomo-
 do tollenda? 505
 Vaubani Octogono in Architec-
 turæ Militari oppositum He-
 xagonum nova inventionis. 110
 Venæ porta plures sunt ramuli
 minores, quam vena cava. 196
 Venenum quid? 254
 quomodo salutare eve-
 niat? 255
 nammquam necessario
 propinandum. 258
 Ventriculi atonia remedium. 161
 De Ventriloquis judicia diversa. 245
 Vertiginis remedium. 160
 Vesica triplex in cadavere huma-
 no deprehensa. 27. sq.
 Ex Vesica profluentis mucosorigo. 29
 Vesicæ urinariae excrefcentia. 196
 num aliquando calculus
 adnascatur? 196
 Vestes olim præterea nobilibus Prin-
 cipibus subservi solita. 409
 & Gentilibus ad aras
 Deorum profrata. 409
 pignorata quales apud
 Amos. II. 8. 410
 Veteres nam in Poesi Dramatica
 magis quam recentiores excel-
 luerint? 35. sq.
 Vierseharen Belgii quale iudici-
 um? 304
 Violentum quo sensu in Physica
 admittendum? 389
 Virgilius illustratus. 103
 Virginis in America descriptio. 385
 indigena. 386
 Virginitatis votum nam in V.
 Testamento fuerit cognitum? 31
 Vita nomen æquivocum. 455
 Vitembergenfis Academia Jubi-
 laum, 368. 411. sqq.
 Unctio Regum apud Israelitas o-
 lim quo oleo, & a quo facta? 356
 Unguentorum apud Ebraos in
 sacris usus. 348
 Volscus (Antonius) notatus. 298
 Voorburgi in Batavis origo. 439
 Volsci

NOTABILIORUM.

561

Vossii (Gerb. Jo.) sententia de Dithy Cretensi resuata. 50. sq.	cognitorum delecta. 197
54	Utorine placenta struclara vi- sculosa. 197
De Voto Jephtha controversia cno- data. 30. sq.	anno, vero coha- no. 197
Uplala, Suacia urbs, unde dicta? 378	Welleri (Hieronymi) a Malal- dorf vita ac facta. 404
Ullierius notatus. 92	orthodoxia
U usufructuarius ad quas impensas ad resolutionem rei usufructua- ria teneatur? 518	vindicata. 407
Uteri ligamentum laesa peritonaei productio. 57	Xenophontis interpolator no- tatus. 92
Uteri ovini impregnati tunica interiori myriades vasorum in- teriorum reddere? 428	Zabarellae (Francisci) elogi- um. 83
	Zachus qua lege obligatus fove- re quadruplum reddere? 428

ERRATA

Pag. 309 l. 23 pro hyperbatio lege hyperbasi. P. 37 l. 23 dele-
vatur. P. 354 l. 5 pro Exod. VII lege Exod. VI. P. 378 l. 13 pro conse-
ditur lege confedorim. P. 418 l. 5 pro Job. 18 3. lege Job. 18. 31.
Porro

pag. 210. lin. 14. leg. $dy = y dx^2$, $dx^2 y$ pro - ponendo $dy = y dx^2$

pag. 211. lin. 12. leg. $dx^3 = \pi$, dx^3 pro $dx^3 = \pi$

lin. 21. leg. $\frac{dx^3}{l m n}$ suppleta lineola

lin. 22. leg. $\frac{dx^3}{l m n}$ suppleta iterum lineola

pro Additione ad p. 212. sub sign. NB. E

in equ. 3. columna 1. pro $\frac{x^3}{m n}$ leg. $\frac{x^3}{l m n}$

in equ. 4. columna 1. pro $\frac{x^4}{m n p}$ leg. $\frac{x^4}{l m n p}$

Aut

566 INDEX RERUM NOTABILIORUM.

sub Columna 1. pro verbis (foret $\frac{x}{lmn} = \frac{1}{mn} - \frac{b}{lmn}$) scri-

batur : loco $\frac{x}{l..} = \frac{x}{..} - \frac{b}{l..}$ prodiret $\frac{x}{lmn} = \frac{1}{mn} - \frac{b}{lmn}$

pag. 217 pro $\frac{x}{c-b, d-b, e-b, x \pm b}$

scrib. $\frac{1}{c-b, d-b, e-b, x \pm b}$

Et pro bcd scrib. bcdx

bcx bcc .

bdc bde .

cde cde .

p. 217 in valore ipsius $\frac{x}{x^2-1}$ pro $x \pm \sqrt{-1}$ ponatur $x \pm \sqrt{-1}$ seu

$\sqrt{-1} \pm \sqrt{-1}$ Et in linea sequente, cum bis occurrit $x - \sqrt{-1}$, loco prioris ponatur $x \pm \sqrt{-1}$

pag. 218. lin. 12. pro radices æquales, leg. radices reales.





